PROIECT
Nr. 12/10.05.2017
ed.1, rev. 1

ROMÂNIA
JUDEȚUL ARAD
MUNICIPIUL ARAD
CONSILIUL LOCAL

AVIZAT
SECRETAR
Lilioara Stepanescu

HOTĂRÂREA Nr. _____
din_____
privind aprobarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030

Având în vedere inițiativa Primarului Municipiului Arad, exprimată în expunerea de motive înregistrată cu nr. 1358 din 11.01.2017,

Analizând raportul de specialitate al Primăriei Municipiului Arad, înregistrat cu nr. 1571/ 11.01.2017 al Direcției Comunicare, Serviciul Monitorizare Strategii, Managementul Calității și Control Intern,

Având în vedere Raportul de specialitate Nr. 29012/02.05.2017 al Direcției Comunicare, Serviciul Monitorizare Strategii, Managementul Calității și Control Intern, privind continuarea procedurii de transparenţă a *Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030,*

Având în vedere Minuta Nr. 9566/16.02.2017 a dezbaterii publice a *Proiectului de hotărâre privind aprobarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030 – iniţiativa primarului*

Având în vedere Raportul de transparenţă decizională Nr. 9566/23.02.2017 cu privire la propunerile/recomandările formulate asupra *Proiectului de hotărâre privind aprobarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030 – iniţiativa primarului* (în conformitate cu Legea nr. 52/2003, republicată),

Analizând rapoartele comisiilor de specialitate ale Consiliului Local al Municipiului Arad,

Având în vedere prevederile Hotărârii nr. 26/2008 a Consiliului Local privind aprobarea Strategiei de Dezvoltare a municipiului Arad 2007-2013/2014-2020,

Luând în considerare prevederile Legii nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională din România,

Având în vedere necesitatea respectării cerințelor de finanțare din cadrul Documentului cadru de implementare a Dezvoltării Durabile - Programul Operațional Regional 2014-2020, Axa Prioritară 4 - Sprijinirea Dezvoltării Urbane Durabile, prin care municipiile reședință de județ trebuie să elaboreze Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană

Ținând cont de prevederile Hotărârii nr.390/ 2016 a Consiliului Local al Municipiului Arad privind Aprobarea Planului de mobilitate urbană durabilă a Municipiului Arad, prevederile Hotărârii nr. 170/ 2012 a Consiliului Local al Municipiului Arad privind aprobarea Planului de Acțiune privind Energia Durabilă în Municipiul Arad (PAED) în perioada 2012-2020", prevederile Hotărârii nr. 315/ 2010 a Consiliului Local al Municipiului Arad privind aprobarea Studiului de trafic pentru Municipiul Arad, prevederile Hotărârii nr. 352/ 2015 a Consiliului Local al Municipiului Arad privind aprobarea Strategiei Culturală a Municipiului Arad 2015-2025, precum și prevederile Hotărârii nr. 390/ 2016 a Consiliului Local al Municipiului Arad privind aprobarea Planului de dezvoltare a sănătății la nivelul Municipiului Arad,

Având în vedere prevederile Legii nr. 350/ 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul,

Luând în considerare prevederile Legii nr. 339/ 2007 privind promovarea aplicării strategiilor de management de proiect la nivelul unităților administrative-teritoriale județene şi locale, cu modificările și completările ulterioare,

Având în vedere prevederile Hotărârii Guvernului României nr. 1115/2004 privind elaborarea în parteneriat a Planului National de Dezvoltare,

Ținând cont de politicile şi regulamentele europene în domeniul dezvoltării,

Analizând procesele verbale întocmite în urma ședințelor grupurilor de lucru organizate în cadrul Primăriei Arad, în care au avut loc consultări publice cu actori relevanţi, interesați sau implicați în mod direct în implementarea strategiei, experți în domeniu, cetățeni şi reprezentanţi ai societăţii civile, operatori de transport public, operatori economici etc,

Ținând cont de îndeplinirea procedurilor prevăzute de Legea nr. 52/2003 privind transparenţa decizională în administraţia publică, republicată,

În temeiul drepturilor conferite prin art. 36 alin. (1), alin. (2) lit. b), lit. d), alin. (4) lit. e), alin. (6) lit. a) pct. 11, art. 45 alin. (1), art. 63 alin. (3) lit. c) și art. 115 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 215 / 2001 privind administraţia publică locală, republicată, cu modificările şi completările ulterioare,

CONSILIUL LOCAL AL MUNICIPIULUI ARAD,
H O T Ă R Ă Ş T E

Art.1. Se aprobă **Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului pentru perioada 2014-2030**, conform documentației anexate, care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art.2. Prezenta hotărâre se va duce la îndeplinire de către Primarul Municipiului Arad prin aparatul de specialitate al primarului, Direcția de Dezvoltare și Asistență Comunitară și instituțiile de interes local și se comunică, celor interesați, prin grija Serviciului Administrație Publică Locală.

PREŞEDINTE DE ŞEDINŢĂ SECRETAR

PRIMARUL MUNICIPIULUI ARAD

Nr.1358/ 11.01.2017

În temeiul prevederilor articolului 63 din Legea nr. 215/2001a Administrației Publice Locale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, îmi exprim inițiativa de promovare a unui proiect de hotărâre cu următorul obiect:
”Aprobarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030”, în susținerea căruia formulez prezenta

EXPUNERE DE MOTIVE

La nivelul Municipiului Arad s-a identificat necesitatea actualizării Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2020”. Acest lucru este necesar pentru a răspunde cerințelor de finanțare din cadrul Programului Operațional Regional 2014-2020, Axa Prioritară 4 Sprijinirea Dezvoltării Urbane Durabile. Pentru a aduce un impact real, viziunea de dezvoltare, susținută de un portofoliu extins de proiecte, a fost formulată până în 2030, astfel încât să vizeze un termen mediu-lung.

Astfel, viziunea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030 se construiește pe viziunea Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/ 2014-2020 (aprobată prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Arad nr.26/28.02.2008), pe care o actualizează și completează. Atingerea viziunii propuse, a obiectivelor și acțiunilor prevăzute în documentul strategic amintit, vizează depășirea provocărilor și valorificarea oportunităților identificate anterior, pe următoarele paliere:

- Economic
- Demografic și social
- Mediu și schimbări climatice
- Dezvoltare Urbană

Actualizarea nu urmărește neapărat înlocuirea, ci completarea strategiei aprobate cu informațiile actuale şi reorganizarea obiectivelor de dezvoltare pe termen scurt, mediu sau lung raportat temporal la perioada 2014-2030, precum şi a planului de acţiuni, astfel încât acestea să corespundă într-o mai bună măsură contextului programatic actual al Uniunii Europene, al României, al Regiunii de Vest și al județului Arad.

Având în vedere cele prezentate mai sus, consider oportună adoptarea hotărârii de consiliu pentru aprobarea **”Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030”**.

PRIMAR,
Gheorghe Falcă

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD
DIRECȚIA COMUNICARE
SERVICIUL MONITORIZARE STRATEGII,
MANAGEMENTUL CALITĂȚII ȘI CONTROL INTERN
Nr. 1571/ L3 din 11.01.2017

RAPORT DE SPECIALITATE
privind aprobarea ”Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030”

Referitor la: expunerea de motive a domnului Gheorghe Falcă, primarul municipiului Arad, înregistrată sub nr.1358/11.01.2017.

Obiect: aprobarea **”Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030”**.

Considerații generale

Strategia de dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/ 2014-2020” a fost aprobată prin Hotărârea Consiliului Local al municipiului Arad nr. 26/ 28.02.2008.

Actualizarea strategiei presupune prezentarea informațiilor relevante, aferente perioadei ulterioare elaborării acesteia şi adaptarea documentului strategic la conținutul şi orientările actualelor documente de programare corespunzătoare perioadei 2014-2020, documente care nu erau disponibile în anul 2008.

Actualizarea nu a urmărit neapărat înlocuirea, ci completarea strategiei aprobate cu informațiile actuale şi reorganizarea obiectivelor de dezvoltare pe termen scurt, mediu sau lung raportat temporal la perioada 2014-2030, precum şi a planului de acțiuni, astfel încât acestea să corespundă într-o mai bună măsură contextului programatic actual al Uniunii Europene, al României, al Regiunii de Vest și al județului Arad.

Conform Documentului cadru de implementare a dezvoltării urbane durabile – Axa prioritară 4 – Sprijinirea dezvoltării urbane durabile, varianta Iulie 2016, pe lângă obligativitatea elaborării SIDU pentru accesarea fondurilor în cadrul Axei 4 a POR 2014-2020, municipiile reședință de județ trebuie să elaboreze un document specific finanțărilor din Fonduri ESI a proiectelor aferente SIDU - Document Justificativ pentru finanțarea din Fonduri ESI 2014-2020. Acest document reprezintă planul de investiții aferent SIDU din punct de vedere al finanțărilor din Fondurile ESI 2014-2020.

1. ***Considerații tehnice***

Realizarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad 2014-2030, a avut o dimensiune participativă și a respectat principiile dialogului, comunicării şi consultării. Acest lucru s-a făcut prin consultare extinsă a diferitelor instituții/ organizații ale comunității locale.

În urma serviciilor de consultanță prestate în baza contractului de prestări servicii nr.80308/ 23.12.2015 încheiat între Municipiul Arad și S.C. GEA STRATEGY & CONSULTING S.A., a fost elaborat documentul Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad 2014-2030.

Rezultatul contractului de prestări servicii de consultanță a fost elaborarea următoarelor documente:

- „Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030”, atât în forma detaliată, cât și în forma scurtă.
-Planul de acțiune și de monitorizare care include un capitol cu indicatori de performanță ce pot fi adoptați în scopul monitorizării implementării strategiei de dezvoltare a Municipiului Arad.

Etapele parcurse în procesul de planificare strategică au fost următoarele:

Etapa I Consultare internă: 03 Ianuarie 2016- 15 Martie 2016;

✓ Rezultate:

- Structurarea grupului de lucru cu rol de coordonare strategică a proiectului, formată atât din echipa de proiect a consultantului, cât și din personal din cadrul aparatului de specialitate al Primăriei Municipiului Arad; Structura operațională de lucru din cadrul aparatului de specialitate al primarului a avut responsabilitatea colaborării cu prestatorul de servicii și monitorizării etapelor de elaborare a documentului strategic.
- Definirea viziunii, misiunii, priorităților;
- Identificarea obiectivelor strategice generale;
- Luarea deciziilor cheie necesare bunei desfășurări a activităților ce urmează a fi derulate;
- În data de 10 februarie 2016 a avut loc în cadrul Primăriei Municipiului Arad întâlnirea cu echipa de proiect a consultantului vizând serviciile de consultanță privind actualizarea Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Arad;
- Stabilirea viziunii, misiunii, priorităților;
- Prezentarea viziunii Primăriei Municipiului Arad conform caietului de sarcini;

Etapa II Consultare internă/ externă: 16 Martie 2016- 15 Iulie 2016;

✓ Rezultate:

- În data de 16 martie 2016 s-au organizat și desfășurat în cadrul Primăriei Municipiului Arad o întâlnire de coordonare cu toți elaboratorii strategiilor sectoriale în domeniul dezvoltării, sănătății, învățământului, mobilității urbane;
- La întâlnirea sus menționată au participat reprezentanții firmelor de consultanță angrenate în elaborarea strategiilor sectoriale, urmărindu-se modul de interconectare, în vederea asigurării unui context coerent de acțiune;
- Formarea celor 6 Grupuri de lucru tematice, având următoarea structură:
    - Grupul de lucru Dezvoltare Urbană
    - Grupul de lucru Dezvoltare Economică
    - Grupul de lucru Dezvoltare Mediu și Infrastructură urbană
    - Grupul de lucru Mobilitate Urbană
    - Grupul de lucru Patrimoniu, Cultură și Turism
    - Grupul de lucru Dezvoltare Socială
- În data de 30 mai, 31 mai și 1 iunie 2016 s-au organizat și desfășurat în cadrul Primăriei Municipiului Arad ateliere de lucru ale Grupurilor de lucru tematice pentru elaborarea SIDU 2014-2030;
- o parte dintre participanți au contribuit cu idei de proiecte și și-au exprimat dorința de implicare în parteneriate ulterioare pentru dezvoltarea orașului.
- validarea principalelor concluzii ale analizelor și a direcțiilor strategice relevante, cu ajutorul grupurilor de lucru;
- discutarea și prioritizarea direcțiilor de dezvoltare și a ideilor de proiecte din fiecare domeniu;
- cercetarea cantitativă, prin consultarea unei proporții reprezentative din populație, în vederea determinării modului în care tendințele, problemele și elementele de potențial ce au reieșit din analiză sunt resimțite de populație.

Etapa III Consultare externă și centralizarea și agregarea tuturor datelor necesare finalizării SIDU 2014-2030: 16 Iulie 2016 - 09 August 2016;

✓ Rezultate:

- Analiza SWOT (Dezvoltare socială, Dezvoltare economică, Dezvoltare urbană);

- Întâlniri separate ale consultaților la instituțiile relevante de profil din Arad, pe teme specifice,
- Culegerea și prelucrarea datelor;
- Analiza și evaluarea situației;
- Formularea Planului de acțiune;
- Predarea draftului final a SIDU 2014-2030;
- Furnizarea unui portofoliu extins de proiecte structurate de obiective și sub-obiective;
- Pentru fiecare proiect a fost definită direcția de acțiune, tipul proiectului propus, solicitant și parteneri potențiali, valoarea estimată în lei și EUR, fără TVA, durata estimării proiectului și sursa de finanțare.

Etapa IV Consultare internă și centralizarea și agregarea tuturor datelor necesare finalizării SIDU 2014-2030 10 August 2016- 27 Decembrie 2016**:**

- Furnizarea SIDU 2014-2030 tuturor directorilor executivi, membri ai Structurii operaționale de lucru din cadrul aparatului de specialitate al primarului pentru informarea acestora și validarea datelor;
- verificarea de către comisia de recepție a primului draft transmis în forma finală și a corespondenței acestuia cu caietul de sarcini;.
- Corespondența cu consultantul pentru modificarea documentului strategic, astfel ca acesta să corespundă cu caietul de sarcini și Ghidul privind condițiile generale de implementare a dezvoltării urbane durabile- Axa prioritară 4;
- modificarea materialului predat, conform observațiilor formulate de ADR Vest și alți factori interesați;
- Au avut loc mai multe întâlniri a structurii operaționale de lucru din cadrul Primăriei Arad, colaborându-se astfel cu prestatorul de servicii, îndeosebi la capitolul portofoliu de proiecte pe obiective de investiții, corelarea acestora cu obiectivele Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană pentru perioada 2014-2030.
- Comisia constată că documentul Strategia de dezvoltare a Municipiului Arad 2014-2030 respectă cerințele caietului de sarcini, motiv pentru care recepționează documentul, urmând ca acesta să fie supus la transparență decizională, respectiv dezbatere publică în vederea aprobării.

Etapa V o constituie adoptarea SIDU 2014-2030 de către CLM Arad.

După aprobarea documentului strategic, se vor avea în vedere următoarele etape:

-Analiza oportunităților și surselor de finanțare în vederea accesării fondurilor europene, proiecte ce vor fi aprobate de Consiliul Local al Municipiului Arad;

-Stabilirea echipei de implementare, urmărire și coordonare a aplicării Planului de Acțiune formată din persoane din cadrul aparatului de specialitate al Primarului, Direcția de Dezvoltare și Asistență Comunitară și alte instituții de interes local.

Mai jos prezentăm o scurtă sinteză a Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030:

I. Contextul elaborării SIDU Arad 2014-2030
- Contextul teritorial și strategic național, Regional și Județean
- Dezvoltare urbană integrată și tendințe internaționale
- Dezvoltare urbană integrată în Municipiul Arad

II. Analiza diagnostic - nevoi și oportunități de dezvoltare
a. Profilul socio-demografic (structura demografică a populației, mișcarea naturală și migratorie, profil etnic și confesional, densitatea populației)
b. Profilul economic

c. Dezvoltare urbană
    - Profilul spațial și funcțional
    - Locuirea (descrierea zonelor de locuire, indicatori de analiză a calității locuirii)
    - Spațiu Public (rețeaua majoră de spații publice, rețeaua de spații verzi)
    - Cultură, patrimoniu și petrecerea timpului liber (patrimoniu construit, cultură și comunități etnice, turism și resurse turistice)
    - Conectivitate și mobilitate urbană (contextul teritorial, suportul socio-economic pentru nevoia de mobilitate, infrastructura rutieră, transportul public local, parcarea și spații dedicate staționării, infrastructura Velo, infrastructura pentru deplasări pietonale)
    - Servicii publice (Educația, Sănătatea, Asistența și protecția socială)
    - Echipa Edilitară (alimentarea cu apă, canalizarea, energie electrică și iluminat public, alimentare cu energie termică, alimentare cu gaze naturale, managementul deșeurilor)

d. Mediu și schimbări climatice
    - Calitatea factorilor de mediu (apa, aerul, solul, poluarea fonică)
    - Riscuri naturale (cutremure și alunecări de teren, evenimente extreme produse de debitele cursurilor de apă)
    - Schimbări climatice (fenomene meteorologice periculoase, amprenta de carbon la nivel local)
    - Arii naturale protejate
    - Potențialul de utilizare a energiei din surse regenerabile

e. Diagnostic: nevoi, probleme și recomandări pentru strategie

III. **Concept de dezvoltare pentru perioada 2014-2023** (viziunea și obiectivele de dezvoltare SIDU și concept de dezvoltare spațială)

IV. Plan de acțiune și portofoliu de proiecte
- Matricea logică a SIDU 2014-2020 (conținând obiective, ținte și indicatori, valoare de referință 2015, valoare țintă 2023-2030 și ipoteze)
- Planul de acțiuni și proiecte (direcția de acțiune, tipul proiectului propus, solicitant și parteneri potențiali, valoarea estimată în lei și EUR, fără TVA, durata estimării proiectului și sursa de finanțare).

V. **Strategia de investiții** (prioritizarea proiectelor SIDU, strategia și programul anual de investiții)

VI. **Sistemul de implementare, monitorizare și evaluare (unitatea de implementare, monitorizarea și evaluarea implementării SIDU, riscuri și măsuri de atenuare a riscurilor, indicatori de monitorizare**

VII. **Cadrul partenerial pentru elaborarea și implementarea SIDU**

Obiectivele SIDU 2014-2030 sunt:

O1. Arad performant - motor economic regional, cu vocație internațională şi capacitate de a menține, atrage și susține activități economice performante

O1.1. Destinație atractivă pentru investiții ce oferă datele, informațiile, infrastructura și serviciile-suport necesare dezvoltării unui mediu local de afaceri competitiv

O1.2. Destinație atractivă pentru dezvoltarea unei cariere - atitudine proactivă pentru retenția și atragerea forței de muncă

O1.3. Poziție consolidată la nivel regional ca destinație de afaceri

O1.4. Sistem de învățământ tehnic performant, corelat cu cerințele pieței locale a forței de muncă

O1.5. Centru județean ce promovează produsele locale și sprijină accesul micilor producători la piața de desfacere

O1.6. Destinație turistică recunoscută pentru turism de afaceri, cultural și de agrement

O2. Arad incluziv - comunitate activă și diversă, cu un capital social dezvoltat

O2.1. Comunități și grupuri vulnerabile sprijinite și integrate

O2.2. Coeziune socială și identitate locală susținută de o rețea coerentă de spații și centre comunitare

O2.3. Patrimoniu cultural al minorităților etnice promovat în spațiul public

O2.4. Comunitate activă și educată, adepta unui mod de viață sănătos și responsabil

O3. Arad atractiv - oraș primitor, cu o calitate crescută a locuirii și a serviciilor publice și cu resurse bogate și accesibile de spațiu public, patrimoniu cultural și natural

O3.1 Infrastructură și servicii urbane moderne și atractive, ce răspund necesităților tinerilor și familiilor tinere

O3.2. Tradiție sportivă susținută de activități diverse și atractive și de o infrastructură de sport și agrement dezvoltată și modernă

O3.3. Calitate și accesibilitate ridicată a spațiului public, valorificând resursele deosebite de patrimoniu natural și cultural ale Municipiului

O3.4. Infrastructură și ofertă culturale moderne și diverse, ce susțin o viață urbană activă și promovează specificul local

O3.5. Patrimoniu construit (altul decât instituțiile de cultură) reabilitat și promovat

O3.6. Cartiere de locuințe colective cu o calitate ridicată a locuirii

O3.7. Infrastructură municipală de sănătate modernă

O4. Arad conectat și accesibil - promotor al mobilității urbane durabile, cu o infrastructură de transport modernă și eficientă

O4.1. Sistem rutier modern și funcțional, cu o rețea de circulație ce asigură o bună conectivitate la nivelul Municipiului

O4.2. Sistem de transport public eficient, atractiv și accesibil

O4.3. Infrastructură ce încurajează creșterea ponderii deplasărilor nemotorizate în preferințele arădenilor

O4.4. Sistem eficient de parcări, ce asigură deservirea tuturor cartierelor Municipiului

O4.5. Mobilitate îmbunătățită și fluxuri de persoane și marfă eficientizate către principalele zone de activități economice

O4.6. Management integrat, eficient și modern al mobilității

O4.7. Municipiul Arad înscris în rețeaua de căi navigabile de interes regional și supraregional

O5. Arad eficient - oraș verde și sănătos, cu emisii scăzute de CO2 și un model de dezvoltare urbană sustenabilă

O5.1. Fond construit eficient din punct de vedere energetic

O5.2. Infrastructură tehnico - edilitară modernă și eficientă

O5.3. Mediu de viață sănătos, cu o calitate crescută a aerului

O6. Arad - management urban performant

2. ***Considerații legislative***

- Legea nr.315/2004 privind dezvoltarea regional din România;
- Legea 273/2006 privind finanţele publice locale;
- Legea 215/2001 republicată, legea privind administraţia publică locală;
- Legea 500/2002 privind finanţele publice;
- H.G.nr.1807/ 2006 pentru aprobarea componenţei de management din cadrul Metodologiei privind sistemul de planificare strategică pe termen mediu al instituţiilor administraţiei publice la nivel central;

- Legea nr.339/ 2007 privind promovarea aplicării strategiilor de management de proiect la nivelul unităţilor administrative-teritoriale judeţene şi locale;
- Legea 350/ 2001 privind amenajarea teritoriului şi urbanismul;
- HG nr.1115/2004 privind elaborarea în parteneriat a Planului Naţional de Dezvoltare;

3. ***Documente de reglementare***
   - ✓ Strategia Națională pentru dezvoltare durabilă 2013-2020-2030 aprobată de Guvernul României (aprobată prin Decizia nr.1460 din 12 noiembrie 2008);
   - ✓ Strategia de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/ 2014-2020, aprobată prin Hotărârea CLM Arad nr.26/ 28.02.2008;
   - ✓ Politicile şi regulamentele europene în domeniul dezvoltării;
   - ✓ Programul Operațional Regional 2014-2020 – Document cadru de implementare a Dezvoltării Durabile – Axa 4- -Sprijinirea Dezvoltării Durabile
   - ✓ Planul Urbanistic General al Municipiului Arad, aflat în curs de actualizare;
   - ✓ Planul de Acţiune privind Energia Durabilă în Municipiul Arad (PAED) în perioada 2012-2020", aprobat prin Hotărârea CLM Arad nr.170/ 14.08.2012;
   - ✓ Studiul de trafic pentru Municipiul Arad aprobat prin Hotărârea CLM Arad nr.315/ 29.11.2010;
   - ✓ Registrul de tip "GIS" (sistem informatic geografic) pentru spaţii verzi;
   - ✓ Hărţi de zgomot realizate pentru Municipiul Arad;
   - ✓ Strategia Culturală a Municipiului Arad 2015-2025, aprobată prin Hotărârea CLM Arad nr.352/ 02.12.2015;
   - ✓ Planul de dezvoltare a sănătății la nivelul Municipiului Arad, aprobat prin Hotărârea CLM Arad nr.392/ 22.11.2016;
   - ✓ Planul de mobilitate urbană durabilă a Municipiului Arad, aprobat prin Hotărârea CLM Arad nr.390/ 22.11.2016;
   - ✓ Strategia privind transformarea în oraș verde a Municipiului Arad

Având în vedere considerentele exprimate mai sus

PROPUNEM

Aprobarea **"Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030"**, în forma anexată, la proiectul de hotărâre, ca document de planificare strategică pentru creșterea calității la nivelul Municipiului Arad, în contextul unei dezvoltări urbane sustenabile.

În urma asumării "Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030" de către Consiliul Local, se va stabili ordinea priorităților proiectelor, iar prin bugetul municipal acestea vor fi finanțate.

VICEPRIMAR VICEPRIMAR

Levente Bognar Călin Bibarț

Structura operațională de lucru conform Dispoziției Primarului nr.247/ 02.02.2016:

Claudia Macra, Administrator public- Președinte _____

Eliza Barbura, Director Executiv-Direcția Comunicare- Membru_____

Elena Portaru, Director Executiv-Direcția Tehnică- Membru _____

Ioan Ignat, Director Executiv-Direcția Patrimoniu- Membru _____

Claudia Grozavu, Director Executiv-Direcția Economică- Membru_____

Ștefan Szuchanszky, Director Executiv- Direcția Achiziții-Membru_____

Pavel Neamțiu, Director Executiv-Direcția Venituri- Membru _____

Radu Drăgan, Arhitect Șef- Membru _____

Lucia Giurgiu, Șef Serviciu Investiții, dezvoltare imobile- Membru _____

Adina Sălăjan, Consilier Superior-Serviciul Monitorizare Strategii, Managementul Calității și Control Intern, Membru_____

Sorin Muntean, Șef Serviciu- Serviciul Monitorizare Strategii, Managementul Calității și Control Intern _____

Viză Serviciul Juridic Contencios

Nume și Prenume_____

Semnătura_____

Red/2ex /A.S.

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD
DIRECȚIA COMUNICARE
SERVICIUL MONITORIZARE STRATEGII,
MANAGEMENTUL CALITĂȚII ȘI CONTROL INTERN
Nr. 29012/02.05.2017

RAPORT DE SPECIALITATE

privind continuarea procedurii de transparenţă a ”Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030”

Având în vedere:

- Finalizarea procesului de elaborare a ”Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030” (SIDU);
- Demararea, în data de 18.01.2017, a procedurii de transparenţă decizională a proiectului de hotărâre privind aprobarea SIDU;
- Dezbaterea publică organizată din oficiu în data de 15.02.2017 cu privire la Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030;
- Recomandările formulate de societatea civilă pe parcursul procedurii de transparenţă decizională;
- Modificările apărute în setul de Ghiduri specifice ale Axei Prioritare 4 a Programului Operaţional Regional 2014-2020, în decursul lunilor Martie-Aprilie 2017;
- Actualizările realizate în cuprinsul documentului supus dezbaterii publice;

PROPUNEM

Continuarea procedurii de transparenţă a **”Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030”**, în forma actualizată, conform Anexă.

VICEPRIMAR
Levente Bognar

Şef Serviciu
Sorin P. Muntean

Structura operațională de lucru, conform Dispoziției Primarului nr. 247/ 02.02.2016:

Claudia Macra, Administrator Public - Președinte:

_____

Eliza Barbura, Director Executiv (Dir. Comunicare) - Membru:

_____

Elena Portaru, Director Executiv (Dir. Tehnică) - Membru:

_____

Ioan Ignat, Director Executiv (Dir. Patrimoniu) - Membru:

_____

Claudia Grozavu, Director Executiv (Dir. Economică) - Membru:

_____

Ștefan Szuchanszky, Director Executiv (Dir. Achiziții) - Membru:

_____

Pavel Neamțiu, Director Executiv (Dir. Venituri) - Membru:

_____

Radu Drăgan, Arhitect Șef – Membru:

_____

Lucia Giurgiu, Șef Serviciu Investiții, dezvoltare imobile - Membru:

_____

Adina Sălăjan, Consilier Serv. Monitorizare Strategii - Membru:

_____

Viză Serviciul Juridic Contencios

Nume și Prenume:

_____

Semnătura:

_____

Red/2ex/M.S.

MUNICIPIUL ARAD

STRATEGIA
INTEGRATĂ DE
DEZVOLTARE
URBANĂ
2014 – 2030

**Prezentul document, denumit conform Caietului de Sarcini și a Ofertei Tehnice propuse de către Consultant, „Strategia de dezvoltare a Municipiului Arad pentru perioada 2014 – 2020", va fi denumit în continuare „Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014 - 2030". Acest lucru este necesar pentru a răspunde cerințelor de finanțare din cadrul Programului Operațional Regional 2014 – 2020, Axa Prioritară 4 – Sprijinirea Dezvoltării Urbane Durabile. Totodată, în ceea ce privește formularea viziunii de dezvoltare, pentru a aduce un impact real aceasta trebuie să vizeze un termen mediu-lung, în consecință fiind formulată pentru 2030 și susținută de un portofoliu extins de proiecte.*

De asemenea, trebuie menționat faptul că, în conformitate cu Ghidul privind condițiile generale de implementare a dezvoltării urbane durabile - Axa prioritară 4 – Sprijinirea dezvoltării urbane durabile, orizontul de timp prevăzut pentru implementarea proiectelor incluse în Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014 – 2030 prevăzute a fi cofinanțate din Programele Operaționale este anul 2023.

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014 – 2030

BENEFICIAR

Primăria Municipiului Arad

310130 Arad, Bulevardul Revoluției nr. 75, jud. Arad

http://www.primariaarad.ro/

CONSULTANT

SC GEA Strategy & Consulting SA

011805 București, Str. Belgrad nr. 10, etaj 2

http://www.geaconsulting.ro/

ECHIPA DE PROIECT

Coordonator proiect:

Urb. Ioana IVANOV

Echipa de proiect:

Ing. Mădălina CIUPERCĂ

Soc. Adina DRAGOMAN

Urb. Daiana GHINTUIALĂ

Urb. Irina IGNAT

Urb. Andreea MAIER

Urb. Reinhold Lehel STADLER

Cuprins

Cuprins 5
Lista de abrevieri 8
Lista de figuri 10
Lista de tabele 15
Surse documentare: 17
Introducere 19
I. Contextul elaborării SIDU Arad 2014-2030 23
I.1. Contextul Teritorial Național, Regional și Județean 24
I.1.1. Abordarea dezvoltării urbane în Municipiul Arad 26
I.2. Contextul strategic național, regional și județean 32
I.3. Dezvoltarea urbană integrată și tendințe internaționale 40
I.3.1. Accepțiunea europeană asupra dezvoltării urbane durabile și transpunerea acesteia la nivel național 40
I.3.2. Planificare urbană pentru orașe inteligente 43
I.4. Dezvoltarea urbană integrată în Municipiul Arad 47
I.4.1. Teritoriul acoperit de Strategia de Dezvoltare Urbană 47
I.4.2. Orizontul de timp al Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană 47
II. Analiza diagnostic – nevoi și oportunități de dezvoltare 49
II.1. Profil socio – demografic 50
II.1.1. Structura demografică a populației 50
II.1.2. Mișcarea naturală și migratorie 58
II.1.3. Profil etnic și confesional 66
II.1.4. Densitatea populației 68
II.2. Profil economic 72
II.2.1. Economia și forța de muncă 72
II.2.2. Motoare economice și potențial de specializare 92
II.3. Dezvoltare Urbană 99
II.3.1. Profilul spațial și funcțional 99
II.3.2. Locuire 109
II.3.3. Spațiu Public 116

II.3.4. Cultură, patrimoniu și petrecerea timpului liber 125
II.3.5. Conectivitate și mobilitate urbană 141
II.3.6. Servicii publice 160
II.3.7. Echipare Edilitară 186
II.4. Mediu și schimbări climatice 201
II.4.1. Calitatea factorilor de mediu 201
II.4.2. Riscuri naturale 209
II.4.3. Schimbări climatice 210
II.4.4. Arii naturale protejate 216
II.4.5. Potențialul de utilizare a energiei din surse regenerabile 217
II.5. Diagnostic: nevoi, probleme și recomandări pentru strategie 219
Provocări demografice și sociale 220
Provocări economice 221
Provocări climatice și de mediu 222
Provocări privind dezvoltarea urbană 223
II.6. Analiza SWOT 227
III. Concept de dezvoltare pentru perioada 2014 – 2023 231
III.1. Viziunea și obiectivele de dezvoltare ale SIDU 232
O1. Arad performant - motor economic regional, cu vocație internațională și capacitate de a menține, atrage și susține activități economice performante 234
O2. Arad incluziv - comunitate activă și diversă, cu un capital social dezvoltat 236
O3. Arad atractiv - oraș primitor, cu o calitate crescută a locuirii și a serviciilor publice și cu resurse bogate și accesibile de spațiu public, patrimoniu cultural și natural 238
O4. Arad conectat și accesibil - promotor al mobilității urbane durabile, cu o infrastructură de transport modernă și eficientă 240
O5. Arad eficient - oraș verde și sănătos, cu emisii scăzute de CO_2 și un model de dezvoltare urbană sustenabilă 242
O6. Arad - management urban performant 243
III.2. Concept de dezvoltare spațială 248
IV. Plan de acțiune și portofoliu de proiecte 251
IV.1. Matricea logică a SIDU 2014-2020 252
O1. Arad performant - motor economic regional, cu vocație internațională și capacitate de a menține, atrage și susține activități economice performante 252
O2. Arad incluziv - comunitate activă și diversă, cu un capital social dezvoltat 256

O3. Arad atractiv - oraș primitor, cu o calitate crescută a locuirii și a serviciilor publice și cu resurse bogate și accesibile de spațiu public, patrimoniu cultural și natural 258

O4. Arad conectat și accesibil - promotor al mobilității urbane durabile, cu o infrastructură de transport modernă și eficientă 261

O5. Arad eficient - oraș verde și sănătos, cu emisii scăzute de CO_2 și un model de dezvoltare urbană sustenabilă 264

O6. Arad - management urban performant 266

IV.2. Planul de acțiuni și proiecte 267

IV. 3.Valoarea estimată a proiectelor SIDU 2014-2030 315

V. Strategia de investiții 317

V.1. Documentul Justificativ pentru finanțare din Fonduri ESI 2014-2020 318

V.2. Prioritizarea proiectelor SIDU 318

Procedura de prioritizare și selecție a proiectelor 319

V3. Strategia și programul anual de investiții 323

V3.1. Prioritizarea şi selecția obiectivelor de investiții în vederea includerii în Programul anual de investiții 323

V3.2. Criterii de prioritizare a proiectelor 324

VI. Sistemul de implementare, monitorizare și evaluare 325

VI.1. Contextul instituțional 326

Autoritatea urbană 326

Structura pentru sprijinirea dezvoltării urbane durabile 326

VI.2. Unitatea de implementare a SIDU 328

VI.3. Monitorizarea și evaluarea implementării SIDU 332

VI.4. Riscuri și măsuri de atenuare a riscurilor 334

VI.5. Indicatori de monitorizare 335

VII. Cadrul partenerial pentru elaborarea și implementarea SIDU 339

VII.1. Grupuri de lucru tematice 340

VII.2. Percepția populației cu privire la calitatea vieții în Municipiul Arad 344

ANEXE 351

Lista de abrevieri

ADI – Asociație de Dezvoltare Intercomunitară

ADR – Agenție de Dezvoltare Regională

ADRV – Agenția de Dezvoltare Regională Vest

AJOFM – Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă

ANCSI – Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică și Inovare

ANL – Agenția Națională pentru Locuințe

ANT – Autoritatea Națională pentru Turism

AP – Axa Prioritară

APL – Administrație Publică Locală

APM – Agenția pentru Protecția Mediului

ARDDZI - Agenția Română pentru Dezvoltarea Durabilă a Zonelor Industriale

AU – Autoritate Urbană

CCI – Camera de Comerț și Industrie

CDI – Cercetare – Dezvoltare – Inovare

CESTRIN – Centrul de Studii Tehnice Rutiere și Informatică

CJ – Consiliul Județean

CF – Cale ferată

CL – Consiliul Local

CNADNR – Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România

CNFPA – Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților

CNI – Compania Națională de Investiții

CSR – Corporate Social Responsibility (Responsabilitate Socială Corporatistă)

DGASPC – Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului

DJ – Drum județean

DLRC (**CLLD**) – Dezvoltare Locală plasată sub Responsabilitatea Comunității

DMI – Domeniu Major de Intervenție

DN – Drum Național

ESI – Fonduri structurale și de investiții europene

FC – Fondul de Coeziune

FEDR – Fondul European de Dezvoltare Regională

FEI – Fondul European de Investiții

FESI – Fondurile Europene Structurale și de Investiții

FSE – Fondul Social European

GAL – Grup de Acțiune Locală

HG – Hotărâre de Guvern

IDUL – Indicele Dezvoltării Umane Locale

IEE – Intelligent Energy Europe (program al UE)

IFN – Instituții Financiare Non – bancare

IMM – Intreprinderi Mici și Mijlocii

INS – Institutul Național de Statistică

IPT – Învățământul Profesional și Tehnic

MDRAP - Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice

MFE – Ministerul Fondurilor Europene

MGT – Master Planul General de Transport

ONG – Organizație Non - Guvernamentală

PATJ – Plan de Amenajarea Teritoriului Județean

PATZ – Plan de Amenajarea Teritoriului Zonal

PDR – Plan de Dezvoltare Regională

PDSMA – Planul de Dezvoltare a Sănătății la nivelul Municipiului Arad

PI – Prioritatea de Investiții

PIB – Produsul Intern Brut

PID – Plan Integrat de Dezvoltare

PID PC – Planul Integrat de Dezvoltare al Polului de Creștere

PNDL – Programul Național de Dezvoltare Locală

PNDR – Programul Național pentru Dezvoltare Rurală

PO – Program Operațional

POC – Programul Operațional Competitivitate

POCA – Programul Operațional Capacitate Administrativă

POCU – Programul Operațional Capital Uman

PODCA – Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative

POIM – Programul Operațional Infrastructură Mare

POR – Programul Operațional Regional

POS – Program Operațional Sectorial

POS CCE – Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice

POS DRU – Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane

PPP – Parteneriat Public – Privat

PUG – Plan Urbanistic General

PUZ – Plan Urbanistic Zonal

RPL – Recensământul Populației și al Locuințelor

SIDU – Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană

SIRUTA – Sistemul Informatic al Registrului Unităților Teritorial – Administrative

SSDU – Structura pentru Sprijinirea Dezvoltării Urbane Durabile

STOVMA – Strategia pentru transformarea în oraș verde a Municipiului Arad

SWOT – Analiza punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților și amenințărilor

TIC (**ITC**) – Tehnologia Informațiilor și Comunicațiilor

TEN-T – Rețeaua trans – europeană de transport

UAT – Unitate administrativ – teritorială

UE – Uniunea Europeană

VMG – Venit minim garantat (ajutor social)

Lista de figuri

Figura 1 - Valoarea proiectelor finanțate (pondere din valoarea totală) în perioada 2004 – 2015 în funcție de aria tematică 31
Figura 2 - Încadrarea în teritoriul național, regional și județean a Municipiului Arad 35
Figura 3 - Coridoarele cheie la nivel național 36
Figura 4 - Aria eligibilă a Programului Interreg România – Ungaria 2014 - 2020 37
Figura 5 - Dimensiunile dezvoltării urbane durabile cf. Art.7 41
Figura 6 - Dimensiunile dezvoltării urbane durabile cf. POR 2014 – 2020 42
Figura 7 - Cele trei funcții principale ale orașului inteligent 44
Figura 8 - Evoluția demografică a Municipiului Arad, date recensăminte 51
Figura 9 - Evoluția populației Municipiului Arad, după domiciliu 51
Figura 10 - Evoluția populației județului Arad, după domiciliu 52
Figura 11 -Evoluția populației regiunii Vest, după domiciliu 52
Figura 12 - Structura pe sexe a populației Municipiului Arad, 2016 53
Figura 13 - Structura pe sexe a populației județului Arad (rural și urban), 2016 53
Figura 14 - Structura pe sexe a populației regiunii Vest (rural și urban), 2016 53
Figura 15 - Piramida vârstelor pentru populația Municipiului Arad în anul 2016 55
Figura 16 - Raportul de dependență demografică - regiune, județ și Municipiu 55
Figura 17 - Rata de dependență a persoanelor tinere – regiune, județ, Municipiu 56
Figura 18 - Rata (coeficientul) de dependență a persoanelor vârstnice – regiune, județ, Municipiu 56
Figura 19 - Gradul de îmbătrânire a populației – regiune, județ, Municipiu 57
Figura 20 - Proporția populației de sub 15 ani în totalul populației – regiune, județ, Municipiu 57
Figura 21 - Proporția persoanelor de 65 ani și peste – regiune, județ, Municipiu 57
Figura 22 - Indicele de senioritate – regiune, județ, Municipiu 57
Figura 23 - Rata de înlocuire a forței de muncă 58
Figura 24 - Evoluția numărului de născuți vii, Municipiul Arad 58
Figura 25 - Evoluția ratei natalității – regiune, județ, Municipiu 59
Figura 26 - Rata mortalității – regiune, județ, Municipiu 60
Figura 27 - Evoluția ratei mortalității infantile – regiune, județ, Municipiu 61
Figura 28 - Indicele vitalității populației Municipiului Arad, evoluție 2010-2015 61
Figură 29 - Evoluția numărului de căsătorii, Municipiul Arad 62
Figura 30 - Rata de nupțialitate – Municipiu și județ 62
Figura 31 - Vârsta medie a soților la căsătorie, mediul urban din județul Arad 62
Figura 32 - Rata de divorțialitate la mia de locuitori – județ și Municipiu 62
Figura 33 - Stabiliri cu reședința/ județ și Municipiu 63
Figura 34 - Plecări cu reședința – județ și Municipiu 63
Figura 35 - Soldul stabilirilor de reședință – județ și Municipiu 63
Figura 36 - Stabiliri cu domiciliul – județ și Municipiu 64
Figura 37 - Plecările cu domiciliul – județ și Municipiu 64
Figura 38 - Soldul stabilirilor cu domiciliul – județ și Municipiu 64
Figura 39 - Emigranți definitivi – județ și Municipiu 65
Figura 40 - Imigranți definitivi – județ și Municipiu 65

Figura 41 - Soldul migrator – județ și Municipiu 65
Figura 42 - Structura etnică a populației Municipiului Arad 67
Figura 43 - Densitatea populației pe teritoriul României 69
Figura 44 - Densitatea populației după domiciliu în Municipiul Arad 70
Figura 45 - Repartiția populației pe cartiere în Municipiul Arad 71
Figura 46 - Structura Produsului Intern Brut realizată la nivelul regiunilor de dezvoltare din România 72
Figura 47 - Structura Valorii Adăugate Brute înregistrată la nivelul Regiunii Vest 73
Figura 48 - Dinamica PIB/locuitor în prețuri curente(EUR), în perioada 2008 - 2013 73
Figura 49 - Structura Produsului Intern Brut realizată la nivelul județelor din Regiunea Vest 74
Figura 50 - Numărul întreprinderilor active pe activități ale economiei naționale în Regiunea Vest 75
Figura 51 - Numărul întreprinderilor active pe activități ale economiei naționale în județul Arad 75
Figura 52 - Structura cifrei de afaceri pe domenii CAEN la nivelul Municipiului Arad, în anul 2014 77
Figura 53 - Structura cifrei de afaceri pe domenii CAEN la nivelul Municipiului Timișoara, în anul 2014 77
Figura 54 - Dinamica numărului de salariați pe domenii CAEN la nivelul Municipiului Arad 80
Figura 55 - Distribuția spațială a principalilor angajatori din Municipiul Arad 82
Figura 56 - Dinamica operațiunilor ce au vizat societățile comerciale din Municipiul Arad, ... 82
Figura 57 - Structura pe domenii CAEN a întreprinderilor din Municipiul Arad, anul 2014 83
Figura 58 - Populația ocupată civilă pe activități ale economiei naționale la nivelul Regiunii de Dezvoltare Vest 85
Figură 59 - Populația ocupată civilă pe activități ale economiei naționale la nivelul județului Arad 85
Figura 60 - Structura numărului mediu de salariați de la nivelul județelor din Regiunea de Dezvoltare Vest 86
Figura 61 - Numărul șomerilor în perioada 2010 – 2014, raportat la nivelul de instruire, în Regiunea de Dezvoltare Vest 87
Figura 62 - Numărul șomerilor în perioada 2010 – 2014, raportat la nivelul de instruire, în județul Arad 87
Figura 63 - Dinamica salariului mediu net lunar la nivel național, regional și județean în perioada 2010 - 2014 88
Figura 64 - Structura populației din Municipiul Arad, ... 88
Figura 65 - Structura populației ocupate din Municipiul Arad în funcție de sectorul în care lucrează, în anul 2011 89
Figura 66 - Nivelul de instruire al populației din Municipiul Arad, la RPL 2002, 2011 90
Figura 67 - Repartizarea numărului de șomeri din Municipiul Arad în funcție de durata șomajului 91
Figura 68 - Repartizarea numărului de șomeri din Municipiul Arad în funcție de nivelul de pregătire 91
Figura 69 - Dinamica numărului de șomeri din Municipiul Arad, în anul 2014 92
Figura 70 - Repartizarea numărului de șomeri din Municipiul Arad în funcție de grupa de vârstă, în anul 2014 92
Figura 71 - Coeficientul de localizare la nivelul Municipiului Arad și la nivelul Municipiului Timișoara, la nivel de clasă, în anul 2014 93
Figură 72 - Coeficientul de localizare la nivelul Municipiului Arad și la nivelul Municipiului Timișoara, la nivel de subclasă, în anul 2014 94
Figură 73 - Ponderea investițiilor în CDI, ... 96
Figura 74 - Evoluția orașului între sec. 17 și anul 1990 100
Figura 75 - Expansiunea urbană a Municipiului Arad între anii 1990 si 2012 101
Figura 76 - Zonele de locuire colectivă în Municipiul Arad 102
Figura 77 - Zonele de locuire individuală în Municipiul Arad 103
Figura 78 - Zona centrală a Municipiului Arad 103

Figura 79 - Zonele de producție și marile centre comerciale 103
Figura 80 - Zonele de agrement în Municipiul Arad 104
Figura 81 - Bilanțul teritorial existent al Municipiului Arad 105
Figura 82 - Centralitățile Municipiului Arad 106
Figura 83 - Resurse de teren pentru dezvoltări și noi dotări în Municipiul Arad 108
Figura 84 - Ansambluri de locuințe colective din Municipiul Arad 110
Figura 85 - Densitatea populației la nivel de cartier în Municipiul Arad, în anul 2016 111
Figura 86 - Locuire colectivă (portocaliu) și locuire individuală (galben) în Municipiul Arad 112
Figura 87 - Creșterea procentuală a fondului de locuințe în Municipiul Arad, în perioada 2009 - 2014 113
Figura 88 - Zone de locuire fără acces la serviciile publice din Municipiul Arad 113
Figura 89 - Suprafața locuibilă pe locuință la nivel de regiune, județ și Municipiu, exprimată în metri² 113
Figura 90 - Suprafața locuibilă pe locuitor la nivel de regiune, județ și Municipiu, exprimată în metri² 114
Figura 91 - Proprietăți de vânzare în Municipiul Arad, în iunie 2016 115
Figura 92 - Rețeaua de spații publice a Municipiului Arad 118
Figura 93 - Schiță amenajare spațiu public (banda verde) 120
Figura 94 - Schiță amenajare legătură între Bulevardul Revoluției și zona Faleza Mureșului – înlocuirea unui rând de parcări cu vegetație de aliniament și spațiu pietonal 120
Figura 95 - Rețeaua de spații verzi în Municipiul Arad 121
Figura 96 - Accesibilitatea pietonală a spațiilor verzi din Municipiul Arad (izocrone de accesibilitate 5-20 minute) 122
Figura 97 - Peisaj rezidențial de locuințe colective – Bulevardul A. Vlaicu 123
Figura 98 - Peisaj rezidențial de locuințe individuale din sec. 18 – Calea Timișoarei 123
Figura 99 - Peisajul zonei centrale – str. V. Goldiș 123
Figura 100 - Imagine peisajul zonei centrale – str. V. Mețianu 124
Figura 101 - Exemplu de rezervă de teren care poate fi transformată într-un spațiu public pentru comunitate (cartierul Micălaca) 124
Figura 102 - Starea clădirilor în zona protejată a Municipiului Arad 126
Figura 103 - Starea fizică a clădirilor monument istoric în zona protejată a Municipiului Arad 127
Figura 104 - Starea clădirilor monument istoric din zona protejată a Municipiului Arad 127
Figura 105 - Numărul sosirilor în Arad, Timișoara și Oradea în intervalul 2007-2015 132
Figura 106 - Numărul înoptărilor în Timișoara, Oradea și Arad în intervalul 2007-2015 132
Figura 107 - Structuri de primire turistică în Municipiul Arad 2014 133
Figura 108 - Trasee și obiective turistice în Municipiul Arad 138
Figura 109 - Municipiul Arad în contextul coridoarelor TEN-T (Coridoarele Core și Comprehensive – sus; Coridoarele prioritare Rin-Dunăre și Orient-East-Med – jos) 142
Figura 110 - Municipiul Arad în contextul rețelei naționale de căi ferate 143
Figura 111 - Relația Municipiului Arad cu așezările învecinate pe cale ferată 144
Figura 112 - Traversări pietonale și rutiere pe sub calea ferată în cartierul Micălaca 146
Figura 113 - Relația între principalele cartiere de locuire din lungul axelor NS și EV și zonele cu locuri de muncă și obiective de interes din Municipiul Arad 147
Figura 114 - Ponderea străzilor nemodernizate din total 148
Figură 115 - Variația ponderii modale și a numărului de călătorii efectuate cu tramvaiul în Municipiul Arad 149
Figură 116 - Variația ponderii modale și a numărului de călătorii efectuate cu autobuze în Municipiul Arad 149

Figură 117 - Variația indicelui de motorizare în intervalul 2011 – 2015 la nivelul țării, a județului și a Municipiului Arad 149
Figura 118 - Vechimea materialului rulant (tramvaie) din Municipiul Arad - % din total 150
Figura 119 - Vechimea parcului auto (autobuze) din Municipiul Arad - % din total 150
Figura 120 - Gradul de deservire a rețelei de transport public (izoncronă 350m) în Municipiul Arad 151
Figura 121 - Frecvența mijloacelor de transport public (număr linii) în Municipiul Arad 152
Figura 122 - Schemă - concept de remodelare a circulațiilor în cartierele de locuințe colective 154
Figura 123 - Principalele zone cu deficit de locuri de parcare (culoare portocalie) din Municipiul Arad 155
Figura 124 - Traseele cele mai frecventate de ciclişti (agrement) in Municipiul Arad 156
Figura 125 - Rețeaua velo a Municipiului Arad (portocaliu) alături de principalele zone nedeservite (cercuri albastre) 157
Figura 126 - Ilustrare mod de ajustare a benzilor velo 158
Figura 127 - Prioritățile într-un oraș bazat pe trafic (stânga) și unul orientat către accesibilitate (dreapta) 159
Figura 128 - Distribuția creșelor pe teritoriul Municipiului Arad 163
Figura 129 - Distribuția grădinițelor pe teritoriul Municipiului Arad 164
Figura 130 - Distribuția unităților de învățământ secundar superior pe teritoriul Municipiului Arad 165
Figura 131 - Evoluția populației școlare (total) în Municipiul Arad 167
Figura 132 - Evoluția populației școlare pe niveluri de instruire în Municipiul Arad 168
Figura 133 - Evoluția numărului de cadre didactice în Municipiul Arad, în perioada 2010-2014 170
Figura 134 - Evoluția costului standard/elev (standardul privind salariile) 173
Figura 135 - Distribuția geografică a studenților Universității Aurel Vlaicu 174
Figura 136 - Distribuția geografică a studenților Universității de Vest Vasile Goldiș 174
Figura 137 - Distribuția geografică a studenților Universității de Vest din Timișoara 174
Figura 138 - Distribuția geografică a studenților Universității Politehnice Timișoara 174
Figura 139 - Evoluția numărului de medici din sistemul public de sănătate în Municipiul Arad 179
Figura 140 - Număr mediu de locuitori din Municipiul Arad ce revine unui medic 180
Figura 141 - Număr de paturi în spitalele publice în Municipiul Arad 180
Figura 142 - Număr de paturi în spitalele private în Municipiul Arad 180
Figura 143 - Distribuția populației pe zone dezavantajate în Municipiul Arad 181
Figura 144 – Distribuția spațială a dotărilor de tip social în Municipiul Arad 184
Figura 145 - Execuția bugetară 2015 (Municipiul Arad) 185
Figura 146 - Evoluția pierderilor de apă (mii m3/an) în Municipiul Arad 188
Figura 147 - Numărul de locuitori racordați la rețeaua municipală de canalizare în Municipiul Arad 189
Figura 148 -Solurile din Județul Arad 204
Figura 149 - Harta de zgomot privind traficul rutier pentru parametrul Lzsn în Municipiul Arad 206
Figura 150 - Harta de zgomot privind traficul rutier in regim L noapte în Municipiul Arad 207
Figura 151 - Harta privind riscul la inundații în Municipiul Arad 210
Figura 152 - Variația temperaturilor în Municipiul Arad, pentru intervalul 2009-2014 (ani) 211
Figura 153 - Variația temperaturilor în Municipiul Arad, pentru intervalul 2009-2014 (luni) 211
Figura 154 - Variația precipitațiilor în Municipiul Arad, pentru intervalul 2009-2014 (ani) 213
Figura 155 - Variația precipitațiilor în Municipiul Arad, pentru intervalul 2009-2014 (luni) 213
Figura 156 - Harta ariilor protejate de pe teritoriul Județului Arad 217
Figura 157 - Harta ariilor protejate din vecinătatea Municipiului Arad 217
Figura 158 - Sursele de energie regenerabilă la nivelul județului Arad 218

Figura 159 – Corelarea obiectivelor Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030 cu provocările identificate de Art. 7 al Regulamentului (UE) nr. 1301/2013 245
Figura 160 – Concept de dezvoltare spațială a Municipiului Arad 250
Figură 161 - Arad performant 274
Figură 162 – Arad incluziv 281
Figură 163 – Arad atractiv – infrastructură și servicii pentru familii 293
Figură 164 – Arad atractiv – agrement și spațiu public 294
Figură 165 – Arad atractiv – cultură și patrimoniu 295
Figură 166 – Arad conectat și accesibil 307
Figură 167 – Arad – management urban performant 314
Figura 168 – Structura propusă pentru managementul SIDU 331
Figura 169 – Distribuția respondenților pe categorii de vârstă 345
Figura 170 - Distribuția respondenților pe cartiere 345

Lista de tabele

Tabel 1 -Obiectivele tematice ale Programului Operațional Regional 2014 – 2020, Axa prioritară 4 43
Tabel 2 -Dimensiunile de analiză ale orașului inteligent (smart city) 45
Tabel 3 -Ierarhia municipiilor din România după numărul total de locuitori 50
Tabel 4 -Populația stabilă a Municipiului Arad pe grupe de vârstă, recensământ 2011 53
Tabel 5 -Populația după domiciliu a Municipiului Arad pe grupe de vârstă, 2016 54
Tabel 6 -Număr născuți vii 2010-2015 – regiune, județ, Municipiu 58
Tabel 7 -Numărul nașterilor în localitățile limitrofe 59
Tabel 8 -Sporul natural în regiunea Vest, județul și Municipiul Arad 60
Tabel 9 -Rata sporului natural 60
Tabel 10 -Populația după domiciliu în UAT-uri învecinate cu Municipiul Arad 64
Tabel 11 -Structura etnică a populației 2011 – România, județul Arad și Municipiul Arad 66
Tabel 12 - Structura populației după religie 2011 – România, județul Arad și Municipiul Arad 67
Tabel 13 - Densitatea populației la nivelul României, a județului și a Municipiului Arad 68
Tabel 14 -Topul primilor 10 agenți economici în funcție de cifra de afaceri la nivelul Municipiul Arad, în anul 2014 78
Tabel 15 -Topul primilor 10 agenți economici în funcție de numărul de salariați la nivelul Municipiului Arad, în anul 2014 80
Tabel 16 -Indicatori ai calității locuirii în principalele orașe concurente din Vestul țării 114
Tabel 17 -Suprafețele alocate diferitelor tipuri de spații verzi din Municipiul Arad (nu sunt incluse terenurile neproductive) 119
Tabel 18 -Dinamica numărului unităților de cazare în Timișoara, Oradea și Arad în perioada 2007- 2015 ... 132
Tabel 19 -Lista proiectelor de modernizare străzi în Municipiul Arad, pentru 2016 148
Tabel 20 -Unități școlare pe niveluri de educație in Municipiul Arad, în perioada 2010 – 2014 161
Tabel 21 - Număr de PC-uri Municipiu/județ 166
Tabel 22 -Număr de PC-uri la mia de elevi în Municipiul Arad, în anii 2013 și 2014 166
Tabel 23 -Populația școlară pe niveluri de instruire în Municipiul Arad, în perioada 2010 – 2014 167
Tabel 24 - Personalul didactic pe niveluri de învățământ (număr persoane) în Municipiul Arad 168
Tabel 25 -Număr de elevi pe cadru didactic, pe niveluri de învățământ, comparație cu media națională 2014 169
Tabel 26 -Oferta educațională anul școlar 2016-2017 în Municipiul Arad 170
Tabel 27 -Specializările din Municipiul Arad ordonate după ultima medie, admitere 2016 172
Tabel 28 -Investiții în educație în Municipiul Arad, 2004-2015 173
Tabel 29 -Speranța de viață UE și România 176
Tabel 30 -Bolnavi rămași în evidență pe anul 2015, indici la 100.000 locuitori, jud Arad 177
Tabel 31 -Unități sanitare din Municipiul Arad, după forme de proprietate 178
Tabel 32 - Număr de locuitori/medic în Municipiul Arad, comparație cu media națională 180
Tabel 33 -Necesar personal medical unități de învățământ, necesar vs. existent 181
Tabel 34 - Număr mediu lunar de familii sau persoane singure beneficiare de ajutoare sociale pentru asigurarea venitului minim garantat din jud. Arad 181
Tabel 35 -Investițiile și termene de finalizare pentru etapele retehnologizării CET Arad 192
Tabel 36 -Magistralele rețelei de transport agent termic 195
Tabel 37 -Situația consumului de gaze naturale în Municipiul Arad, în anul 2013 196

Tabel 38 -Evoluția rețelei de distribuție gaze naturale și variația consumului de gaze în perioada 2001-2012 197
Tabel 39 -Evoluția cantităților de deșeuri colectate în Municipiul Arad (tone/an)..... 199
Tabel 40 -Calitatea aerului înconjurător în Municipiul Arad în anul 2015..... 203
Tabel 41-Valori limită stabilite pentru cartografierea strategică a zgomotului 205
Tabel 42 - Caracteristici identificare zone liniștite 206
Tabel 43 - Criterii de prioritizare a proiectelor, scor, ponderi şi punctaje..... 324

Surse documentare:

- Plan de Amenajare a Teritoriului Județean Arad – Actualizare, forma finală – decembrie 2009;
- Master Plan privind alimentarea cu apă și evacuarea apelor uzate în județul Arad, Aprilie 2008;
- Strategia de Dezvoltare a Județului Arad, 2005;
- Programul de Cooperare Transfrontalieră România – Ungaria 2007 – 2013;
- Strategia Energetică a Județului Arad pentru perioada 2010 – 2020;
- Plan de Amenajare a Teritoriului Județean Arad – Studiu istoric, revizuit –2009;
- Raport de mediu – Actualizarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Arad – Mai 2009;
- Hărțile strategice de zgomot ale Municipiului Arad;
- Planul Urbanistic General al Municipiului Arad și Studiile de fundamentare aferente acestuia;
- Raportul Primarului privind starea economică, socială și de mediu a Municipiului Arad, pe anul 2015;
- Studiu de fundamentare privind delegarea gestiunii serviciului comunitar de utilitate publică pentru administrarea, întreținerea și exploatarea zonelor de parcare cu plată din Municipiul Arad, a parcărilor de reședință și a activității de ridicare a vehiculelor;
- Raport privind starea factorilor de mediu 2014 în județul Arad;
- Candidatura Municipiului Arad la titlul de capitală europeană culturală 2021;
- Arad – Maparea resurselor culturale, Decembrie 2013;
- Bugetul General al Municipiului Arad pe anul 2015 și estimări pentru anii 2016 – 2018;
- Catalogul Organizațiilor Neguvernamentale din Arad, 2014;
- Strategia de transformare în oraș verde a Municipiului Arad;
- Strategia de dezvoltare a Municipiului Arad 2007 – 2013 / 2014 – 2020;
- Strategia Culturală a Municipiului Arad 2009 – 2013;
- Planul Integrat de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad;
- Planul Local de Acțiune pentru Mediu, Județul Arad, 2009;
- Planul anual de acțiune pentru implementarea Strategiei de Dezvoltare a serviciilor sociale a județului Arad 2014 – 2020;
- Plan Integrat de Revitalizare a Zonei Protejate din Municipiul Arad, 2012;
- Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri, Direcția Politici Industriale, „Politica industrială bazată pe clustere inovative / poli de competitivitate și oportunități de colaborare în rețele de tip cluster";
- Raport privind Starea Economică, Socială și de Mediu a Municipiului Arad pe anul 2014;
- Raport de activitate pentru anul 2014 privind activitatea societăților comerciale aflate sub autoritatea Consiliului Local al Municipiului Arad;
- Raport Strategic și Planul de Acțiune privind Energia Durabilă în Municipiul Arad 2012 – 2020;
- Strategia de Dezvoltare Spațială aferente Planului Urbanistic General al Municipiului Arad, 2015;

- Strategia pentru Dezvoltarea Regională a Regiunii Vest 2014 – 2020;
- Strategia de Dezvoltare a Serviciilor Sociale a Județului Arad 2014 – 2020;
- Reamenajarea și regularizarea râului Mureș între km 10 + 100 și km 33 – 280, Studiu de prefezabilitate;
- Studiu de potențial privind dezvoltarea axei Timișoara – Arad, centrii de polarizare ai dezvoltării în Regiunea Vest, 2013;
- Enikő Vincze şi Iulia Elena Hossu, „Marginalizarea socio–teritorială a comunităților de romi din România", 2014;
- Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (SDTR);
- Planul de Amenajare al Teritoriului Național;
- Strategia Națională pentru dezvoltare durabilă 2013-2020-2030, aprobată de Guvernul României (prin Decizia nr. 1460 din 12 noiembrie 2008);
- Banca Mondială, Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate din România;
- Master Planul General de Transport al României, emis de Guvernul României și Ministerul Transporturilor în iulie 2015;
- Programul Interreg România – Ungaria 2014 – 2020, adoptat de către Comisia Europeană în decembrie 2015;
- Planul de dezvoltare a sănătății la nivelul Municipiului Arad aprobat de către Consiliul Local al Municipiului Arad.

Introducere

Perspectiva financiară a Uniunii Europene pentru perioada 2014 – 2020 prevede o nouă abordare în materie de programare strategică pentru politica de coeziune, conform obiectivelor Strategiei Europa 2020 de creștere economică inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, pentru următorii ani. Cele trei priorități stabilite la nivel european sunt: 1) **creștere inteligentă** - dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare; 2) **creștere durabilă** - promovarea unei economii mai eficiente din punct de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive; 3) **creșterea favorabilă incluziunii** - promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, în măsură să asigure coeziunea economică, socială și teritorială.

Conform Acordului de Parteneriat (AP) 2014-2020, POR 2014-2020 are la bază prioritățile comune de dezvoltare propuse în Planurile de Dezvoltare Regională pentru perioada 2014-2020, elaborate de fiecare dintre cele 8 Agenții pentru Dezvoltare Regională și sintetizate în Strategia Națională pentru Dezvoltare Regională 2014-2020. Astfel, POR 2014-2020 se adresează celor 5 provocări pentru creștere la nivel național, identificate în Acordul de Parteneriat: **competitivitatea și dezvoltarea locală, populația și aspectele sociale, infrastructura, resursele și administrația și guvernarea.**

În conformitate cu AP 2014-2020, programul promovează **o abordare integrată pentru dezvoltarea urbană durabilă**, asigurând, pe de-o parte, rezolvarea unor provocări și probleme specifice dezvoltării urbane, iar, pe de altă parte, contribuind la consolidarea rolului acestora de motoare ale creșterii economice și competitivității în regiune și/sau în teritoriul imediat adiacent.

Astfel, POR 2014 – 2020 sprijină, prin intermediul Axei prioritare 4, municipiile reședință de județ care au potențial semnificativ de creștere și impact la nivel sub-regional.

În acest context, Municipiul Arad își va fundamenta portofoliul de investiții pentru perioada de programare 2014 – 2020 pe baza ***„Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad perioada 2014 – 2030”***, ce va aborda **provocările economice, sociale, de mediu, climatice și demografice cu care se confruntă orașul.**

Dezvoltarea urbană integrată a Municipiului Arad a constituit un deziderat al administrației publice locale începând cu perioada de programare 2007 – 2013, rezultat din înțelegerea necesității abordării integrate în vederea creșterii competitivității economiei locale și întăririi poziției de centru regional, valorificând statutul de Municipiu reședință de județ.

Astfel, la nivel strategic, Municipiul Arad a urmărit în cadrul exercițiilor programatice din perioada 2007 – 2013 **(Strategia de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020 și Planul Integrat de Dezvoltare Urbană al Municipiului Arad)** dezvoltarea și consolidarea unui centru economic puternic, stabil și diversificat, capabil să asigure prosperitatea și creșterea calității vieții arădenilor.

Prezenta Strategie Integrată de Dezvoltare Urbană actualizează Strategia de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020, urmărind atât abordarea modalităților de identificare și rezolvare a nevoilor comunității, în domeniul economic, de mediu și social, cât și crearea unei administrații publice mai eficace în beneficiul socio-economic al comunității.

Municipiul Arad reprezintă una dintre porțile principale de intrare în țară dinspre Europa de Vest, fiind mai bine conectat la marile capitale europene (Budapesta, Viena, Bratislava) decât la alte centre urbane ale României. Totuși, acesta se luptă încă cu o serie de provocări, pe care prezenta strategie își propune să le abordeze:

Fiind un centru economic de interes regional, Municipiul Arad este interesat să atragă și să mențină forța de muncă. Totodată, ținând cont de atractivitatea ridicată pentru investiții și de numărul mare de companii stabilite aici, se impune îmbunătățirea dialogului dintre autoritățile publice locale și mediul de afaceri.

Aradul este un oraș verde, iar pentru a își consolida această identitate are nevoie să își completeze rețeaua de spații verzi și spații publice, inclusiv prin valorificarea spațiilor degradate.

În plus, municipiul Arad are un patrimoniu arhitectural deosebit și o tradiție culturală puternică, însă are încă o mare parte dintre clădirile-monument aflate într-o stare avansată de degradare.

Deși are o comunitate activă și multiculturală, Aradul are încă nevoie de spații de întâlnire și socializare.

Tramvaiele și bicicletele reprezintă elemente componente ale identității Aradului, totuși o parte însemnată a locuitorilor încă se deplasează cu autovehiculul privat.

Rețeaua de dotări sportive din Municipiul Arad necesită revitalizare și completare, în vederea valorificării tradiției sportive.

Viziunea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030 se construiește pe viziunea Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020, pe care o actualizează și o completează. Astfel, în 2030 Aradul va fi.....

.....o importantă metropolă regională ce impresionează prin centrul istoric reabilitat, dominat de Cetatea Aradului transformată într-un pol cultural, turistic și de agrement de amploare, o comunitate puternică cu impact major în regiune prin dinamismul și diversitatea economică;

.....un oraș inteligent și inovator, exemplu de management urban eficient.

.....un oraş caracterizat de o societate civilă activă, echilibrată şi bine organizată, al cărui sistem de valori va fi bazat pe educație, morală şi religie. Un oraş plin de vitalitate, cu oameni prosperi şi politicoşi, în care spiritul tolerant dintre etnii şi colaborarea interconfesională au ca rezultat coeziunea comunitară.

.....principala poartă de acces în țară dinspre Europa de Vest, foarte bine racordată la rețeaua TEN-T și la mari capitale precum Budapesta, Viena Belgrad sau Bratislava, care beneficiază și de conexiuni favorabile cu principalele centre urbane din partea de vest și centru a României (Timișoara, Oradea, Sibiu, Pitești, Brașov);

.....capitala verde a României, un oraș caracterizat de o amplă rețea de spații verzi și de agrement formată din parcuri, grădini, scuaruri și piațete reprezentative și unite prin circulații înconjurate de vegetație de aliniament. Întreaga rețea de spații verzi este susținută de o axă naturală dominantă (Mureșul) și de două axe secundare (Mureșul Mort și Mureșel), care deservesc cartierele rezidențiale cu dotări de interes cotidian, conectându-le totodată cu centrul istoric.

.....o comunitate proactivă care se implică în procesul de dezvoltare urbană. O rețea amplă de centre și spații comunitare reprezintă fundamentul pentru interacțiunea socială și locul în care sunt dezbătute principalele probleme ale orașului pentru a identifica împreună cu administrația soluțiile optime. Centrele comunitare, prezente în fiecare cartier, aglomerează în jurul lor și alte dotări de interes cotidian cum ar fi alimentație publică, unități comerciale de mici dimensiuni, dotări sportive sau unități de învățământ.

.....un oraș sănătos și sportiv susținut de o varietate amplă de dotări sportive accesibile publicului larg, alături de o agendă competițională

diversă, pentru amatori și profesioniști. Stadioanele Francisc von Neuman și Gloria reprezintă principalele dotări sportive de mare amploare. În completarea lor vine o varietate ridicată de dotări sportive pentru amatori sau cu rol educațional inserate de-a lungul malului Mureșului, de la cartierul Micălaca până la Parcul Natural Lunca Mureșului.

.....un motor economic de interes regional și supraregional, cu o bază economică solidă susținută de marii actori economici din domeniul industrial, dar și de întreprinderile mici și mijlocii și de mediul antreprenorial activ. Aradul își valorifică poziția de poartă de intrare în țară prin evenimente științifice și de afaceri regionale, naționale și internaționale, oferind oportunități de promovare a mărcilor și produselor locale. Totodată, calitatea ridicată a vieții face orașul atractiv pentru tineri și familii tinere, asigurând forța de muncă specializată necesară actorilor economici.

.....un centru urban cu o bună conectivitate internă și externă și siguranță în trafic, unde peste 70% din totalul deplasărilor sunt realizate fără sau cu emisii foarte reduse de CO_2. Tramvaiul (simbolul mobilității orașului), bicicleta și mersul pe jos sunt cele mai favorabile mijloace de deplasare. Autovehiculul privat este treptat substituit de mijloace alternative de deplasare, iar nevoia de parcare este asigurată de un sistem de parcaje rezidențiale multietajate și parcări de transfer amplasate la principalele porți de intrare în zona centrală.

.....un centru istoric reinventat, definit printr-o varietate largă de construcții cu o valoare arhitecturală deosebită, revitalizate și integrate într-o rețea de piațete și zone cu prioritate pentru pietoni. Zona centrală este definită de patru axe: B-dul Revoluției - axa reprezentativă, malul Mureșului - axa verde, sistemul de spații publice reprezentative (Reconcilierii, Catedralei și Avram Iancu) - axa culturală și piața Mihai Viteazul și spațiile și dotările adiacente - axa comunitară.

....nu în ultimul rând, un oraș inteligent, apreciat pentru calitatea vieții, condus printr-o guvernare locală responsabilă, deschisă și îndreptată către cetățeni, flexibil și proactiv în anticiparea nevoilor comunității.

Pentru atingerea viziunii propuse, obiectivele și acțiunile prevăzute în Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030 vizează depășirea provocărilor și valorificarea oportunităților identificate anterior, pe următoarele paliere:

- economic,
- demografic și social,
- mediu și schimbări climatice,
- dezvoltare urbană.

Principiul de bază pentru dezvoltarea pe termen mediu și lung a Municipiului Arad este reconectarea orașului la nivel fizico-spațial, social și funcțional, prin recuperarea unor resurse importante cu rol de centralitate (faleza Mureșului, revitalizarea zonei centrale, cetatea Aradului), integrarea/corelarea intervențiilor generând efecte sinergice cu ecou în ceea ce privește creșterea calității vieții nu numai local, ci și la nivelul întregului Municipiu.

Astfel, pe de-o parte, investițiile din perioada 2014 – 2023 și post 2023 vor viza întărirea zonelor competitive, puternice ale Municipiului (de exemplu centrul istoric, malurile Mureșului, parcurile industriale), iar pe de altă parte vor viza echilibrarea dezvoltării și reducerea decalajelor, prin sprijin integrat pentru cartierele și comunitățile dezavantajate.

I. Contextul elaborării SIDU Arad 2014-2030

I.1. Contextul Teritorial Național, Regional și Județean

Municipiul Arad, reședința județului Arad, este situat în vestul României, la aproximativ 52 km de granița cu Ungaria, la 46.28º latitudine nordică și 22.23º longitudine estică. Proximitatea față de frontiera de Vest a țării reprezintă un important punct forte ce sprijină dezvoltarea Municipiului, acesta constituind principala poartă vestică de intrare în România și totodată cel mai important nod rutier și feroviar din vestul țării.

Astfel, Aradul se află la 17 km de Curtici – cel mai mare punct vamal pe cale ferată din vestul României. De asemenea, beneficiază de un acces facil în ceea ce privește punctele de frontieră pe cale rutieră și aeriană. Cele mai apropiate puncte de frontieră pe cale rutieră sunt: localitatea Turnu la o distanță de 20,3 km față de Municipiul Arad, orașul Nădlac la o distanță de 54 km și Vărșand, la o distanță de 68 km. În ceea ce privește accesul pe cale aeriană, acesta este asigurat de către Aeroportul Internațional Arad, care asigură transportul pentru călători și mărfuri către destinații din țară și din străinătate.

Din punct de vedere al accesibilității, Municipiul Arad este situat la intersecția a două importante drumuri europene: E 671 (drumurile naționale principale DN 69 și DN 79) pe direcția Nord-Sud și E 68 (DN 7 și DN 7E) pe direcția Est-Vest, fiind cel mai important nod rutier din Vestul țării, parte a Coridorului IV de transport paneuropean, care leagă Europa de Vest de Europa de Sud-Est și Centrală.

În ceea ce privește încadrarea în rețeaua națională de localități, Municipiul Arad este un oraș de rang II[1], situat la distanțe relativ reduse față de centre

[1] Conform Legii 351/2001 actualizată şi completată cu Legea 106/2010

urbane precum: Timișoara – polul de creștere al Regiunii Vest, la 48 km, Oradea – 118 km, Deva – 157 km, ceea ce a determinat și influențat, alături de poziția geografică, dezvoltarea sa economică. Mai mult, Municipiul este situat la o distanță de 536 km de București, 209 km de Belgrad, 284 km de Budapesta și 506 km de Viena, beneficiind de o bună accesibilitate și conectivitate la nivel european. Atât poziția geografică, cât și trecutul istoric al zonei au creat o legătură importantă între Arad și localitățile din Europa Centrală, influențându-i cultura, comerțul și specificul economic.

Municipiul Arad se învecinează cu orașul Pecica și cu 9 comune (Iratoșu, Șofronea, Zimandu Nou, Livada, Vladimirescu, Fântânele, Șagu, Vinga, Zădăreni) ce însumează 31 de sate componente. Localitățile din prima coroană înconjurătoare a Municipiului Arad înregistrau la 1 ianuarie 2016 58.306 locuitori[2], aproape o treime din populația Aradului la aceeași dată (179.045 locuitori).

În ceea ce privește populația după domiciliu[3], cu cei 179.045 locuitori înregistrați la 1 ianuarie 2016 de către INS, Municipiul Arad se clasează pe poziția a doua la nivel regional, după Timișoara (peste 300.000 locuitori), aceeași ierarhie fiind consemnată și la Recensământul populației și locuințelor din 2011 (populația stabilă[4]: Arad – 159.074 locuitori și Timișoara – 319.279).

Municipiul Arad **este unul dintre cele mai prospere și dinamice orașe ale României,** înregistrând în anul 2014 cea mai mare creștere economică la nivel național (aproape dublu comparativ cu economia națională), respectiv 5,4%[5]. În acest context, nu este surprinzătoare încadrarea sa în categoria celor 13 poli de dezvoltare ai României. Alături de polul de creștere Timișoara, Municipiul Arad formează o aglomerare urbană cu rolul de motor de dezvoltare al întregii Regiuni de Dezvoltare Vest.

Situat în Câmpia Aradului, Municipiul se întinde pe ambele maluri ale Mureșului, la aproximativ 20 km distanță de la ieșirea acestuia din defileul Radna-Lipova, într-o zonă de contact între relieful de câmpie și cel de deal și munte. Cadrul natural deosebit, cu râul Mureș, bordat de parcuri și spații verzi, care descrie un Ω perfect în jurul cetății Aradului, în imediata vecinătate a zonei centrale, reprezintă o competență distinctivă a orașului. Râul a avut un rol important în evoluția istorică și urbanistică a Municipiului Arad. Începând din a doua parte a secolului XVIII, factorul antropic a adus modificări importante configurației naturale a râului, acesta având în prezent un parcurs cu meandre de aproximativ 15 km în zona urbană. Terenurile situate de-a lungul Mureșului constituie capitalul major de spațiu verde al orașului, în această categorie distingându-se prin întindere (132 ha) și poziționare zona Cetății Aradului, care prin valoarea sa de patrimoniu impune restricții de construire. Cetatea de tip Vauban reprezintă unul dintre cele mai importante și mai bine conservate monumente istorice existente la momentul actual în zona de vest a țării. Ridicată în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, aceasta a fost considerată una dintre cele mai impresionante fortificații militare ale timpurilor respective. O altă resursă naturală importantă a Aradului este Parcul Natural „Lunca Mureșului", cu Pădurea Ceala în imediata vecinătate a orașului, oferind oportunități diverse de vizitare și petrecere a timpului liber.

Nu în ultimul rând, Municipiul Arad s-a remarcat de-a lungul timpului și printr-un important rol

[2] Conform Bazei de date TEMPO a Institutului Național de Statistică, tabelul POP107D - POPULATIA DUPA DOMICILIU la 1 ianuarie pe grupe de vârstă, sexe, județe și localități

[3] Populația după domiciliu la data de 1 ianuarie a anului de referință reprezintă numărul persoanelor cu cetățenie română şi domiciliu pe teritoriul României.

[4] Populația stabilă reprezintă populația alcătuită din persoanele care locuiesc în localitatea respectivă, cu domiciliul sau reşedința în localitate la momentul respectiv.

[5] Sursa: Strategia de transformare în oraș verde a Municipiului Arad

cultural în regiune, găzduind la începutul secolului al XIX-lea trei instituții singulare în regiune din punct de vedere cultural: Preparandia (prima școală românească de învățători din Transilvania), teatrul lui Iacob Hirschl (cel mai vechi edificiu din piatră existent până în zilele noastre) și primul conservator. Astăzi, printre cele mai importante evenimente cultural – artistice care se desfășoară în Municipiul Arad pot fi amintite: Festivalul Național de Teatru Clasic, Festivalul de Teatru Liceal Francofon AMIFRAN, Zilele Aradului, Festivalul de Teatru de Cameră, Ziua Europei, Festivalul de Teatru Euromarionete, Primăvara Arădeană, Balul de Cristal; Târgul Meșterilor Populari.

În concluzie, influența Municipiului Arad în teritoriu este una complexă, ce se manifestă pe mai multe niveluri:

- La nivel județean, ca reședință a județului Arad;
- La nivel regional, ca pol de dezvoltare și motor al regiunii, alături de Municipiul Timișoara;
- La nivel național, ca poartă de intrare în țară dinspre Vest și un important nod rutier și feroviar.

Mai mult, Municipiul Arad se evidențiază prin potențialul cultural, natural și socio – economic, beneficiind de resurse unice de patrimoniu antropic și natural și capital uman pe care le poate valorifica în următorii ani.

I.1.1. Abordarea dezvoltării urbane în Municipiul Arad

Dezvoltarea urbană integrată a Municipiului Arad a constituit un deziderat al administrației publice locale începând cu perioada de programare 2007 – 2013, rezultat din înțelegerea necesității abordării integrate în vederea creșterii competitivității economiei locale și întăririi poziției de centru regional, valorificând statutul de Municipiu reședință de județ.

Astfel, la nivel strategic, Municipiul Arad a urmărit în cadrul exercițiilor programatice din perioada 2007 – 2013 (**Strategia de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020** și **Planul Integrat de Dezvoltare Urbană al Municipiului Arad**) dezvoltarea și consolidarea unui centru economic puternic, stabil și diversificat, capabil să asigure prosperitatea și creșterea calității vieții arădenilor.

Strategia de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020

Prezenta Strategie de dezvoltare actualizează Strategia de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020, urmărind atât abordarea modalităților de identificare și rezolvare a nevoilor comunității, în domeniul economic, de mediu și social, cât și crearea unei administrații publice mai eficace în beneficiul socio-economic al comunității. Totodată, actualizarea strategiei presupune prezentarea informațiilor relevante, aferente perioadei ulterioare elaborării acesteia și adaptarea documentului strategic la conținutul și orientările actualelor documente de programare corespunzătoare perioadei 2014-2020 și la tendințele internaționale în domeniul dezvoltării urbane, prezentate în capitolele anterioare.

În vederea actualizării și/sau a redefinirii obiectivelor strategice și a priorităților de dezvoltare pentru perioada 2014 – 2030, este necesară analiza stadiului implementării Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020 și a modului în care obiectivele acesteia au fost abordate și implementate.

Viziunea Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020, la care SIDU 2014-2030 se va raporta, imaginează Municipiul Arad al anului 2020 ca fiind:

„o importantă metropolă regională care va impresiona prin centrul istoric reabilitat, dominat de Cetatea Aradului transformată într-un pol turistic de amploare, o comunitate puternică cu impact major

în regiune prin dinamismul și diversitatea economică .

Un centru cultural care va avea impact asupra mediului academic european prin universități renumite ce vor oferi oportunități pentru o bună pregătire vocațională, susținut de o infrastructură de servicii publice dezvoltată, beneficiind de un sistem de circulație accesibil și fluent, întrepătruns de spații verzi care vor da o ambianță plăcută și vor proteja împotriva poluării, cu unicitatea conferită de accesul direct la râul Mureș și rezervațiile naturale din Parcul Natural Lunca Mureșului.

Un oraș caracterizat de o societate civilă activă, echilibrată și bine organizată, al cărui sistem de valori va fi bazat pe educație, morală și religie. Un oraș plin de vitalitate, cu oameni prosperi și politicoși în care spiritul tolerant dintre etnii și colaborarea interconfesională au ca rezultat coeziunea comunitară.

Un oraș apreciat pentru calitatea vieții, condus printr-o guvernare locală responsabilă și îndreptată către cetățeni, flexibil și progresiv în anticiparea nevoilor comunității."

Obiectivul strategic general al Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020 a fost **dezvoltarea și consolidarea unui centru economic puternic, stabil și diversificat, capabil să asigure prosperitatea și creșterea calității vieții arădenilor.** În vederea atingerii acestuia au fost definite 5 axe strategice, cu obiective strategice aferente după cum urmează:

1. **Competitivitate economică** – Obiectiv strategic: Creșterea contribuției economiei locale la crearea produsului intern brut, prin dezvoltarea unui mediu economic diversificat, inovativ, competitiv și atractiv pentru investitorii români și străini.

2. **Dezvoltare urbană**

2.1. **Urbanism, amenajarea teritoriului, infrastructură de transport**

Obiectiv strategic – **urbanism, amenajarea teritoriului**: Dezvoltarea Municipiului ca un sistem urban echilibrat și policentric

Obiectiv strategic – **infrastructură de circulație și transport**: Integrarea în sistemul european de transport a infrastructurii de transport rutier din Municipiul Arad, fluidizarea traficului și îmbunătățirea siguranței circulației și traficului pe toate modurile de transport

2.2. **Transport public local -** Obiectiv strategic: Dezvoltarea și eficientizarea serviciului de transport public local în vederea asigurării cerințelor de deplasare a cetățenilor în interiorul orașului și zonele periurbane.

2.3. **Regenerare urbană** – Obiective strategice:

Creșterea rolului cartierelor Municipiului Arad în dezvoltarea economică locală prin regenerarea unor părți ale orașului, cu scopul reducerii disparităților existente.

Reabilitarea mediului construit, dezvoltarea centrelor de cartier și a spațiilor publice pentru a crește calitatea vieții și a încuraja activitățile economice.

2.4. **Locuințe** – Obiectiv strategic: Promovarea unei politici active și crearea unui cadru propice încurajării construcției de locuințe în vederea asigurării accesului fiecărei familii (fiecărui cetățean) la condiții locative decente.

2.5. **Spații verzi** – Obiectiv strategic: Păstrarea, conservarea și amenajarea zonelor verzi existente, precum și identificarea și amenajarea de noi zone verzi, interzicerea distrugerii spațiilor verzi.

2.6. **Utilități publice** – Obiectiv strategic: Modernizarea și extinderea rețelei de utilități publice și asigurarea accesului tuturor cetățenilor Aradului la utilitățile publice.

2.7. **Protecția mediului**

2.7.1. **Gestionarea deșeurilor** – Obiectiv strategic: Dezvoltarea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor, eficient din punct de vedere economic și care să poată asigura protecția sănătății populației și protecția mediului.

2.7.2. **Realizarea unei strategii de mediu**

3. Dezvoltarea resurselor umane și a serviciilor sociale – Obiectiv strategic: Dezvoltarea capitalului uman la nivel local și regional, creșterea competitivității acestuia pe piața muncii, prin asigurarea oportunităților egale de învățare pe tot parcursul vieții și dezvoltarea unei piețe a muncii moderne și flexibile

3.1. **Protecție socială**

4. Dezvoltarea comunitară

4.1. **Sănătatea** – Obiectiv general: Adoptarea unei poziții active și dezvoltarea unor mecanisme eficiente de ocrotire a sănătății populației, prin promovarea prevenției și a educației pentru sănătate, precum și ridicarea standardelor de calitate a actului medical

Obiective strategice:

- Reorganizarea spitalelor pe tipuri (Unități sanitare pentru îngrijiri de lungă durată, Spitale de acuți);
- Restructurarea serviciilor din spitale;
- Renunțarea la spitalele neperformante;
- Dezvoltarea ambulatoriului de specialitate;
- Dezvoltarea medicinii de familie;

4.2. **Cultura** – Obiectiv strategic: Promovarea Aradului ca pol cultural regional în zona transfrontalieră.

4.3. **Tineretul** – Obiectiv strategic: Promovarea cetățeniei active și stimularea potențialului creativ al tinerilor, prin încurajarea participării acestora la viața cetății, precum și îmbunătățirea calității și eficienței sistemelor de susținere a activităților de și pentru tineret.

4.4. **Sportul** – Obiectiv strategic: Asigurarea unui cadru propice dezvoltării și susținerii sportului de performanță și încurajarea practicării activităților sportive de către cetățeni, într-un mediu curat și sigur, în scopul socializării, desăvârșirii educației și ocrotirii sănătății.

5. Turismul – Obiectiv strategic: Realizarea de surse suplimentare de venit la nivel local și crearea de noi locuri de muncă, prin valorificarea patrimoniului istoric, natural și cultural.

Fiecare obiectiv strategic a fost detaliat prin Obiective, detaliate în Anexa 1.

În vederea includerii în SIDU, sistemul de obiective (obiective strategice și sub-obiective) **va fi reformulat astfel încât să permită corelarea cu cele cinci teme principale ale dezvoltării urbane durabile** definite de Articolul 7 (demografic, social, economic, mediu și schimbări climatice), în conformitate cu cerințele Ghidului privind condițiile generale de implementare a dezvoltării urbane durabile - Axa prioritară 4 – Sprijinirea dezvoltării urbane durabile (varianta supusă consultării publice, iulie 2016).

Planul Integrat de Dezvoltare Urbană al Municipiului Arad

Planul Integrat de Dezvoltare Urbană, elaborat în concordanță cu Strategia de dezvoltare a Municipiului Arad, 2007-2013, 2014-2020, a pornit de la premisa că nivelul de trai al populației este strâns legat de dezvoltarea economică și socială a unei localități, iar dezvoltarea economică depinde de volumul și dinamica investițiilor realizate în zonă. În economia de piață, mediul de afaceri joacă un rol esențial, fiind generator de locuri de muncă, de venituri pentru salariați și pentru administrație.

Pentru administrațiile locale responsabile constituie o prioritate atragerea de investiții în comunitate. Acest lucru se poate realiza numai în situația în care, prin măsurile întreprinse, accesibilitatea și atractivitatea orașului pentru mediul de afaceri crește. Ceea ce contribuie în mod esențial la creșterea atractivității și accesibilității este prezența unei infrastructuri urbane și de afaceri de calitate: drumuri, pasaje, parcări, rețele de utilități, oferte de recreere și activități culturale, servicii sociale, de sănătate, învățământ etc., parcuri și zone industriale, incubatoare de afaceri.

Astfel, PIDU și-a asumat ca obiectiv general **creșterea calității vieții locuitorilor și a atractivității Municipiului Arad pentru mediul de afaceri și turism**, propunându-și ca, în acest sens, să rezolve următoarele probleme, adresate prin obiective specifice:

1. **Îmbunătățirea condițiilor de desfășurare a traficului urban și creșterea accesibilității** – probleme identificate:

- infrastructura rutieră degradată: străzi înguste, cu capacitate redusă de preluare a fluxurilor de trafic;
- aglomerarea traficului urban datorită traficului de tranzit;
- suprasolicitarea și degradarea infrastructurii de transport: străzi, pasaje rutiere;
- blocaje în trafic, timpi foarte mari de deplasare în zona centrală;
- traversări ale liniilor de tramvai neamenajate, necorespunzătoare din punct de vedere calitativ;
- nivel de poluare crescut, la limita admisibilă, în zonele aglomerate;

2. **Modernizarea unor spații verzi și zone de agrement de calitate în zonele de trafic intens din Municipiul Arad** – probleme identificate:

- insuficiente parcuri și locuri de agrement;
- spații verzi degradate;
- lacul natural din centrul orașului neamenajat;
- urbanizare excesivă, sacrificarea zonelor verzi pentru a face loc unor construcții.

3. **Îmbunătățirea infrastructurii sociale prin reabilitarea clădirilor și diversificarea serviciilor sociale destinate persoanelor vârstnice și copiilor** – probleme identificate:

- număr mare de pensionari în raport cu populația activă;
- persoane vârstnice cu venituri mici, insuficiente asigurării unui nivel de trai decent;
- nivel scăzut de școlarizare în special în cazul copiilor și tinerilor de etnie romă;
- existența fenomenului de abandon școlar, în special în cazul copiilor proveniți din familii cu risc social;
- dificultăți de adaptare și de integrare a copiilor și tinerilor cu risc social.

Este de remarcat că toate cele 8 proiecte prevăzute în Planul de acțiune PIDU Arad a fi implementate în cadrul Programului Operațional

Regional 2007-2013[6] au fost implementate cu succes.

Proiecte de dezvoltare implementate în perioada 2004-2015

În ceea ce privește proiectele implementate de Primăria Municipiului Arad în perioada 2004-2015, cele mai multe investiții s-au concentrat în domeniile transporturi (mobilitate urbană), protecția mediului, învățământ și spații verzi și de agrement (grădini, parcuri, zone verzi, baze sportive, agrement), într-o abordare coerentă cu problemele identificate de PIDU și cu Strategia de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020.

Este de menționat că, având în vedere faptul că Strategia de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020 nu a inclus indicatori pentru monitorizarea îndeplinirii obiectivelor strategice, iar lista de proiecte aferentă fiecăruia dintre acestea nu este corelată cu sistemul de sub-obiective, analiza proiectelor implementate s-a putut face numai în funcție de aria tematică (Figura 1).

Pe de altă parte, se observă concentrarea intervențiilor pe proiecte de infrastructură publică, abordarea strategică vizând dezvoltarea acesteia ca suport pentru progresul social și economic. Deși această abordare a adus numeroase realizări și o creștere importantă a calității vieții, este de remarcat, de exemplu, nevoia unei atenții suplimentare acordate şi proiectelor de dezvoltare economică (ca de exemplu dezvoltarea infrastructurii de sprijin pentru afaceri). **În acest context, SIDU 2014-2030 propune o atitudine proactivă cu privire la dezvoltarea economică și socială, unde administrația locală are nu numai rolul de furnizor de servicii și infrastructură publică, ci și de facilitator și partener al societății civile și mediului privat, în vederea dezvoltării locale sustenabile.**

O altă direcție importantă pe care SIDU 2014-2030 își propune să o preia și să o promoveze este aceea a diversificării surselor de finanțare a proiectelor. BERD, Granturi SEE, INTERREG România – Ungaria, dezvoltarea de parteneriate, reprezintă alternative oportune la investițiile din bugetul local sau din Programele Operaționale. În acest sens, Primăria Arad a avut deja o atitudine proactivă în perioada de programare anterioară, sporindu-și capacitatea de investiții în proiecte de dezvoltare prin accesarea unor împrumuturi din partea BERD, dar și prin accesarea unei palete diverse de surse de finanțare.

[6] Reabilitare pasaj rutier Micălaca, Reabilitare pasaj rutier Grădiște, Amenajare treceri la nivel cu liniile de tramvai, Reabilitarea centrului vechi istoric al Aradului, Legătura rutieră Câmpul Liniștii – Centura Arad, Reamenajare zonă de agrement Pădurice, Modernizare Centru de zi pentru vârstnici Micălaca, Modernizare Complex de educație interculturală pentru copii și tineret Curcubeu

Figura 1 - Valoarea proiectelor finanțate (pondere din valoarea totală) în perioada 2004 – 2015 în funcție de aria tematică

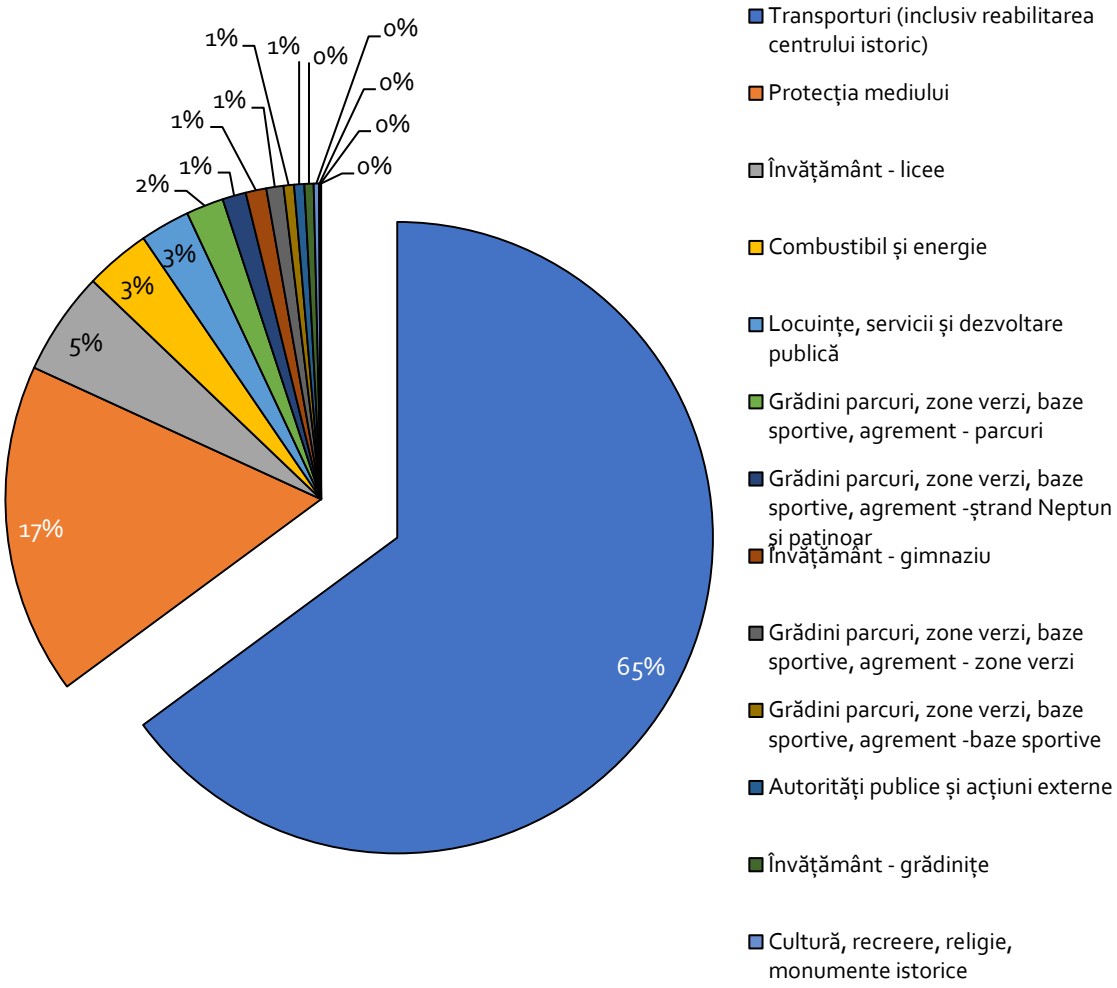

Sursa: Primăria Municipiului Arad, obiective de investiții realizate în Municipiul Arad în perioada 2004 – 2015

Astfel, *Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014 – 2030* vine în continuarea demersurilor din perioada de programare anterioară, construind pe o bază solidă în ceea ce privește experiența în implementarea portofoliilor de proiecte integrate, management de proiect și capacitate administrativă.

Totodată, având în vedere că în perioada anterioară de programare au fost finalizate o serie de intervenții care au modernizat și completat infrastructura de bază a Municipiului (infrastructură rutieră, servicii și infrastructură socială și de educație) și au crescut calitatea mediului urban (spații verzi și de agrement), ridicând semnificativ nivelul general al calității vieții, perioada 2014 – 2030 va continua, pe de-o parte, eforturile de modernizare a zonei centrale și a cartierelor, și, pe de altă parte, va propune proiecte – fanion (ca de exemplu reintegrarea Cetății Aradului în circuitul urban, dezvoltarea falezei Mureșului, crearea unui centru de afaceri, adoptarea tehnologiilor inteligente într-un program integrat de oraș inteligent) care să consolideze identitatea Municipiului Arad în fața competiției la nivel regional, național și transfrontalier, crescându-i atractivitatea pentru rezidenți, forță de muncă și investitori. Altfel spus, dacă perioada 2007 – 2013 a fost o perioadă de regenerare urbană, **perioada 2014 – 2030 este o perioadă importantă pentru creșterea competitivității Municipiului Arad și pentru afirmarea sa pe plan regional și național**.

I.2. Contextul strategic național, regional și județean

Actualizarea Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007 – 2013 / 2014 – 2020 apare ca o necesitate în contextul noului cadru financiar multianual al Uniunii Europene. De altfel, noua perioadă de programare a generat actualizarea strategiilor de dezvoltare la nivel european, național, regional și județean.

Ținând cont de faptul că o abordare integrată a planificării urbane este posibilă doar în contextul mai amplu al liniilor directoare trasate la niveluri administrative superioare, au fost luate în calcul următoarele demersuri strategice:

- Cadrul Financiar Multianual 2014 – 2020 al Uniunii Europene, Mecanismele financiare asociate sau partenere Uniunii Europene;
- Politica de coeziune 2014 – 2020 a Uniunii Europene;
- Strategia Europa 2020 adoptată în cadrul Consiliului European din 17 iunie 2010;
- Acordul de Parteneriat 2014 – 2020 cu România, adoptat de Comisia Europeană;
- Programele de finanțare ale Guvernului României;
- Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, emisă de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice;
- Master Planul General de Transport al României, emis de Guvernul României și Ministerul Transporturilor în iulie 2015;
- Programul Interreg România – Ungaria 2014 – 2020, adoptat de către Comisia Europeană în decembrie 2015;
- Planul de Amenajare a Teritoriului Național, ale cărui secțiuni sunt aprobate prin lege de către Parlamentul României;
- Planul de Dezvoltare Regională 2014 – 2020 al Regiunii Vest, aflat în consultare publică;
- Studiu de Potențial privind Dezvoltarea la nivelul Municipiilor Timișoara și Arad, al cărui beneficiar a fost Agenția pentru Dezvoltare Regională Vest;
- Planul de Amenajare a Teritoriului Județean Arad, forma finală – decembrie 2009, aprobat de Consiliul Județean Arad ;
- Strategia de Dezvoltare a Județului Arad pentru Perioada 2014 – 2020, versiunea august 2016;
- Planul de Acțiune privind Energia Durabilă în Municipiul Arad, aprobat de către Consiliul Local al Municipiului Arad;
- Strategia Culturală a Municipiului Arad 2015 – 2025, aprobată de către Consiliul Local al Municipiului Arad în decembrie 2015;
- Strategia de transformare în oraș verde a Municipiului Arad, aprobată de către Consiliul Local al Municipiului Arad;
- Planul de dezvoltare a sănătății la nivelul Municipiului Arad, aprobat de către Consiliul Local al Municipiului Arad.
- Planul de mobilitate urbană durabilă, aprobat de către Consiliul Local al Municipiului Arad.

Principalele orientări strategice naționale, regionale și județene cărora li se subordonează procesul de planificare la nivelul Municipiului Arad sunt prezentate în continuare:

Strategia de Dezvoltare Teritorială a României

În viziunea Strategiei de Dezvoltare Teritorială, "România 2035 este o țară cu un teritoriu funcțional, administrat eficient, care asigură condiții atractive de viață si locuire pentru cetățenii săi, cu un rol important în dezvoltarea zonei de sud-est a Europei."

Scenariul România Policentrică urmărește dezvoltarea teritoriului național pe baza unor

nuclee de concentrare a resurselor umane, materiale, tehnologice și de capital (orașe mari/ medii), în perspectiva anului 2035, și conectarea eficientă a acestor zone de dezvoltare cu teritoriile europene. Dezvoltarea policentrică a României se sprijină pe șapte poli de creștere desemnați la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare (Brașov, Constanța, Cluj, Craiova, Iași, Ploiești și Timișoara), 13 poli de dezvoltare urbană și o serie de centre urbane – orașe și municipii cu peste 10.000 locuitori[7].

Municipiul Arad se numără printre cei 13 poli de dezvoltare la nivel național, iar prin facilitarea conexiunilor acestuia cu teritoriul european se urmărește dezvoltarea economiei locale și coagularea unei zone urbane funcționale care să asigure o ofertă atractivă de locuri de muncă, oportunități legate de educație și de servicii.

Totodată, este de menționat că, alături de Timișoara – polul de creștere al Regiunii Vest, Municipiul Aradul constituie a doua cea mai mare zonă de dezvoltare economică a României, după București. Pentru a sprijini cooperarea și mobilitatea la nivel local este importantă modernizarea infrastructurii de cale ferată și creșterea viteze de deplasare.

De asemenea, includerea Municipiului Arad în axa de dezvoltare interregională Timișoara – Arad – Oradea – Satu Mare, cât și în Euroregiunea Dunăre – Criș – Mureș – Tisa[8] îi oferă acestuia noi perspective în ceea ce privește dezvoltarea și lărgirea relațiilor dintre comunitățile și autoritățile locale în domeniul economic, educație, cultură, sănătate, știință și sport.

Printre măsurile identificate în cadrul Strategiei de Dezvoltare Teritorială a României pentru granița de vest cu Ungaria se numără:

- Dezvoltarea rețelei de localități prin concentrarea eforturilor pe axe de dezvoltare și comunicații, aici fiind cuprinse și axele Timișoara – Arad – Satu Mare – Baia Mare și Timișoara – Arad – Szeged;
- Managementul integrat al resurselor de apă la nivelul bazinelor hidrografice în scopul asigurării calității apelor și reziliența la dezastre naturale și tehnologice;
- Dezvoltarea și consolidarea serviciilor medicale și de urgență pentru zona transfrontalieră.

Nu în ultimul rând, Municipiul Arad este recunoscut ca un centru de afaceri și inovare care, sub influența poziției la frontiera de Vest și pe fondul unei creșteri a cererii de forță de muncă, a cunoscut presiuni în ceea ce privește creșterea nivelului de salarizare și a productivității lucrătorilor. În acest context, Aradul se încadrează în categoria polilor de dezvoltare ce înregistrează un index de dezvoltare teritorială în mediul urban mult peste media națională. Astfel de centre urbane au atras resurse de dezvoltare semnificative din zonele pe care le polarizează, concentrând în prezent o forță de muncă cu un nivel superior de calificare, activități economice cu valoare-adăugată ridicată, cu precădere din sfera serviciilor, și dispunând de o infrastructură urbană și de locuire superioară celei din orașele mici și mijlocii.

[7] politica privind polii de creștere a fost recomandată și susținută de Comisia Europeană, fiind formalizată prin HG nr. 998/2008 pentru desemnarea polilor de creştere şi a polilor de dezvoltare urbană în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară şi națională

[8] 4 județene din România: Timiş, Arad, Caraş Severin, Hunedoara, 4 din Ungaria: Csongrad, Bekes, Jasz-Nagykun-Szolnok, Bacs – Kiskun şi regiunea Voivodina din Serbia

Master Planul General de Transport al României

MGT reprezintă documentul strategic principal pentru prioritizarea investițiilor în infrastructura de transport de interes național și european. Orizontul de timp al documentului este 2030, prima etapă a intervențiilor vizând anul 2020. După o serie prelungită de negocieri cu Comisia Europeană, varianta finală a Master Planului se pliază pe prioritățile Uniunii Europene privitoare la infrastructura de transport, stabilite prin rețeaua TEN-T. Obiectivele cheie ale MGT sunt:

- "Eficiența Economică: sectorul transporturilor trebuie să contribuie la economia națională, iar beneficiile economice pe care le generează trebuie să depășească costurile;
- Sustenabilitate: sistemul de transport trebuie să fie eficient din punct de vedere energetic și să lase generațiilor viitoare un sistem viabil;
- Siguranță: sistemul de transport trebuie să fie unul sigur;
- Dezvoltare economică echilibrată: sistemul de transport trebuie să faciliteze dezvoltarea economică națională;
- Financiar: MGT trebuie să permită creșterea gradului de absorbție a fondurilor UE;
- Impactul asupra mediului: sistemul de transport nu trebuie să aibă un impact negativ asupra mediului fizic."

În cadrul MGT au fost stabilite cinci coridoare cheie la nivel național care să asigure legătura între regiunile de dezvoltare ale României, între polii de creștere și între principalele centre industriale. În acest context, Municipiul Arad este conectat la Coridorul 2 și Coridorul 5.

Coridorul 2 – București – Granița de Vest a României (ramura nordică) poate fi definit ca o adevărată "coloană vertebrală" a economiei românești, atât pentru atragerea fluxurilor de investiții, cât și pentru a sprijinii exporturile și tranzitul mărfurilor între centrul Europei și Sudul continentului. Coridorul asigură conectivitatea României cu Europa, necesară în contextul unei piețe economice comune și a liberei circulații a mărfurilor și a persoanelor. Prin ramura nordică a Coridorului 2 se asigură conectivitatea Bucureștiului cu rețeaua rutieră rapidă a Europei, pe traseul Pitești – Sibiu – Deva – Timișoara – Arad.

Coridorul 5 – Regiunea NE (Moldova) – Granița de Vest a României constituie legătura Moldovei cu Transilvania și Europa peste Carpații Orientali. Conectând teritoriul național pe direcția E-V, acesta se racordează la sectoare de autostradă construite deja sau aflate în diverse faze de implementare și conectează centre economice importante din Moldova (Iași, Pașcani, Bacău, Suceava) cu cele din Transilvania (Târgu Mureș, Cluj-Napoca, Zalău, Oradea) și mai departe, prin vama Borș, cu rețeaua europeană de autostrăzi. Astfel, această axă asigură accesul Aradului către piața de forță de muncă din centrul și din Estul țării, oferind noi oportunități de dezvoltare a economiei locale.

Figura 2 - Încadrarea în teritoriul național, regional și județean a Municipiului Arad

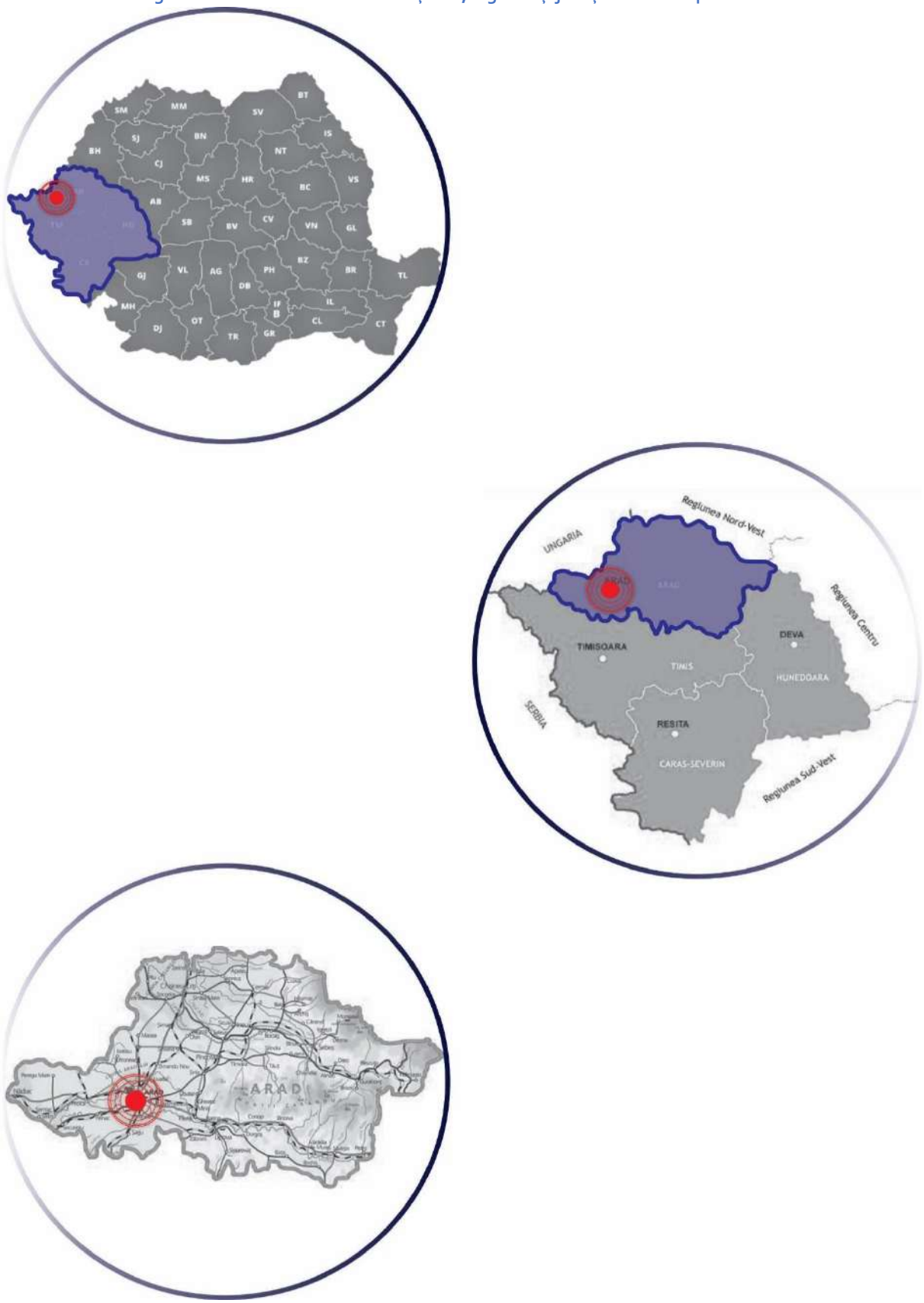

Sursa: prelucrare proprie

Figura 3 - Coridoarele cheie la nivel național

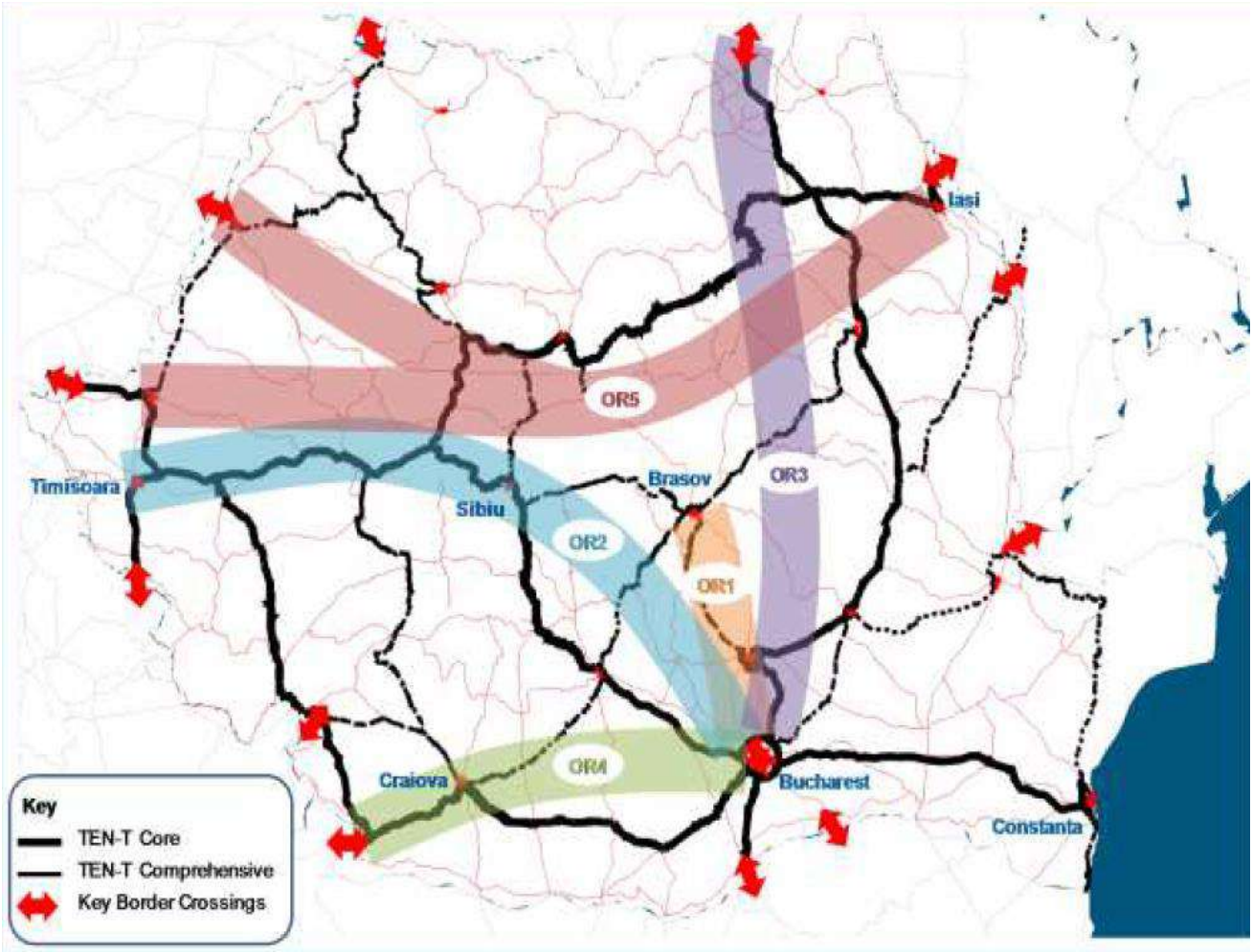

Sursa: Master Planul General de Transport al României

În ceea ce privește obiectivele operaționale în domeniul transportului feroviar de călători și mărfuri, Master Planul General de Transport ia în considerare un cumul de îmbunătățiri la nivelul graficului de mers al trenurilor, al materialului rulant și al infrastructurii pentru creșterea competitivității serviciilor de transport feroviar călători pe ruta București – Arad via Craiova și Timișoara. Intervențiile vor avea ca rezultat creșterea frecvenței serviciilor de transport, cu un grafic de mers al trenurilor cu intervale regulate, care să circule la fiecare 2 ore de la București către Arad, via Timișoara. De asemenea, tot în domeniul căilor ferate este prevăzută şi modernizarea legăturii cu Municipiul Oradea pentru orizontul 2025-2029.

În ceea ce priveşte infrastructura rutieră pentru orizontul 2023 este propus şi drumul Trans Regio Țara Crişurilor care asigură o mai bună legătură din centura de nord cu Municipiul Oradea.

În ceea ce privește transportul aerian, Aeroportul Internațional Arad (cod IATA: ARW) este situat la 4 km de centrul Municipiului Arad. Se bucură de o bună poziționare strategică, aflându-se în apropierea frontierei cu Ungaria, la 50 km de punctul rutier – vama Nădlac, și la 20 de km de Curtici – cel mai mare punct vamal pe căi ferate. Aeroportul este destinat atât transportului de pasageri cât și de marfă, în trafic intern și internațional.

Programul Interreg România – Ungaria 2014 – 2020

Programul Interreg V-A România-Ungaria, ce va fi implementat în perioada de programare 2014-2020, continuă finanțarea cooperării transfrontaliere în zona de graniță româno-ungară, realizată în perioada 2007-2013 prin intermediul Programului de cooperare transfrontalieră Ungaria-România, din Fondul European de Dezvoltare Regională, cu sprijinul Uniunii Europene și al guvernelor celor două state.

În aria eligibilă a acestui program sunt cuprinse opt județe: patru din România (Satu Mare, Bihor, Arad și Timiș) și patru din Ungaria (Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar, Békés și Csongrád).

Conform viziunii Programului Interreg România Ungaria 2014 – 2020, în anul 2030, zona eligibilă este o regiune transfrontalieră europeană funcțională, unde – în ciuda existenței frontierelor naționale – există o integrare puternică în multe dintre cele mai importante zone.

Figura 4 - Aria eligibilă a Programului Interreg România – Ungaria 2014 - 2020

Sursa: Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice

Obiectivele tematice ale programului vizează:

OT1: Consolidarea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării (CDTI)

OT2: Îmbunătățirea accesului și a utilizării și creșterea calității TIC

OT3: Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor

OT4: Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon în toate sectoarele

OT5: Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii și a gestionării riscurilor

OT6: Conservarea și protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor

OT7: Promovarea sistemelor de transport durabile și eliminarea blocajelor din cadrul infrastructurilor rețelelor majore

OT8: Promovarea sustenabilității și calității locurilor de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă

OT9: Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare

OT10: Investițiile în educație, formare și formare profesională pentru competențe și învățare pe tot parcursul vieții

OT11: Consolidarea capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate și o administrație publică eficientă

Sursa: Documentul programului de Cooperare, Versiunea aprobată de Guvern, Aprilie 2015

Prin program se acordă finanțare nerambursabilă (granturi), în mod competitiv, în cadrul unor apeluri publice de propuneri de proiecte comune de cooperare transfrontalieră, pentru proiecte care urmăresc:

- Protejarea în comun și utilizarea eficientă a valorilor comune și resurselor

(Cooperarea în domeniul valorilor comune și resurselor)
- Îmbunătățirea mobilității transfrontaliere durabile și eliminarea blocajelor (Cooperare în domeniul accesibilității)
- Îmbunătățirea ocupării forței de muncă și promovarea mobilității forței de muncă transfrontaliere (Cooperare în domeniul ocupării forței de muncă)
- Îmbunătățirea serviciilor de îngrijire a sănătății (Cooperare în domeniul sănătății și prevenției bolilor)
- Îmbunătățirea prevenirii riscurilor și gestionării dezastrelor (Cooperare în domeniul prevenirii riscurilor și gestionării dezastrelor)
- Promovarea cooperării transfrontaliere între instituții și cetățeni (Cooperarea instituțiilor și comunităților)

Planul de Amenajare a Teritoriului Național

Secțiunea I – Rețele de transport

Pentru o mai bună conectivitate a teritoriului, PATN – Secțiunea I propune următoarele intervenții:

- În ceea ce privește rețeaua de căi rutiere:
  - Autostrada Nădlac – Arad – Timișoara – Lugoj – Deva – Sibiu – Pitești – București – Lehliu – Fetești – Cernavodă – Constanța;
  - Autostrada Arad – Deva;
  - Autostrada Oradea – Chișineu-Criș – Arad;
- În ceea ce privește rețeaua de căi feroviare:
  - Linii de cale ferată convenționale, cu viteză până la 160km/h pe trasee existente reabilitate: Curtici – Arad – Simeria – Vințu de Jos – Alba Iulia – Coșlariu – Copșa Mică – Brașov – Ploiești – București – Fetești – Medgidia – Constanța, Arad – Timișoara – Caransebeș – Drobeta-Turnu Severin – Strehaia – Craiova – Calafat și Oradea – Arad;
- În ceea ce privește rețeaua de căi navigabile interioare și porturi:
  - Port nou pe râul Mureș la Arad
- În ceea ce privește rețeaua de aeroporturi:
  - Aeroporturi existente: Aeroportul Internațional Arad. Recent modernizat.

Secțiunea a III – a – Zone Protejate

Secțiunea a III – a a PATN identifică Municipiul Arad printre unitățile administrativ teritoriale cu concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național, cel mai reprezentativ monument istoric de interes național fiind Cetatea Aradului.

Secțiunea a V – a - Zone de Risc Natural

Municipiul Arad a fost încadrat în cadrul Secțiunii a V – a din PATN în zone pentru care intensitatea seismică este VII (exprimată în grade MSK). De asemenea, Aradul se numără printre unitățile administrativ – teritoriale din județul Arad care sunt afectate de inundații pe cursuri de apă.

Strategia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest 2014 – 2020

În cadrul Strategiei pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest 2014 – 2020, Regiunea Vest își propune ca, orientând intervențiile pe nevoile locuitorilor săi, să ajungă la nivelul de calitate a vieții din regiunile puternice, non-capitale ale Europei Centrale.

Pentru a îndeplini acest obiectiv general, Regiunea Vest trebuie să devină o regiune: *productivă, dinamică, conectată la nou, coezivă și agreabilă*. În acest sens, pentru perioada 2014 – 2020 au fost identificate următoarele priorități de dezvoltare:

- Creșterea competitivității regionale prin promovarea inovării și specializării inteligente;

- Dezvoltarea unei economii dinamice bazată pe creșterea productivității și antreprenoriat;
- Îmbunătățirea accesibilității și mobilității într-o regiune conectată intern și internațional;
- Dezvoltarea capitalului uman și creșterea calității în sectoarele educație, sănătate și servicii sociale;
- Promovarea creșterii sustenabile prin sprijinirea tranziției către o economie verde în vederea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor;
- Valorificarea specificului local al comunităților urbane și rurale;
- Dezvoltarea durabilă a turismului;
- Întărirea capacității administrative regionale.

În plus, Strategia recunoaște faptul că municipiile Timișoara și Arad, fiecare în parte, dar în special împreună, reprezintă motorul de dezvoltare economică și socială pentru întreaga regiune. Pentru cele două orașe, provocarea constă în a deveni competitive pe plan internațional, ceea ce necesită un aport semnificativ de cunoștințe și competențe. Acesta este și motivul pentru care Regiunea Vest și-a bazat strategia și pe rezultatele studiului de Potențial privind Dezvoltarea la nivelul Municipiilor Timișoara și Arad, studiu care propune ca viziune *sistemul urban Timișoara – Arad: locul în care inteligența și afacerile sustenabile întâlnesc cultura și bunăstarea*.

Strategia de Dezvoltare a Județului Arad pentru perioada 2014 – 2020

Viziunea strategică pentru județul Arad pentru perioada 2014 – 2020 propune constituirea unui pol de specializare funcțională și inteligentă, susținut de o comunitate dinamică, cu un nivel de trai stabil și ridicat, o destinație atractivă în peisajul multicultural european.

Pentru atingerea acestei viziuni au fost propuse 2 obiective strategice susținute de 1 obiectiv asociat, pentru implementarea cărora au fost identificate o serie de obiective specifice și axe prioritare, la care dezvoltarea Municipiului Arad se va raporta, după cum urmează:

Obiectiv strategic 1: Creșterea economică

- *Obiectiv specific 1.1.* Dezvoltarea mediului de afaceri
- Obiectiv specific 1.2. Inovare
- *Obiectiv specific 1.3.* Educație specializată

Obiectiv strategic 2: Creșterea calității locuirii

- *Obiectiv specific 2.1.* Regenerarea comunităților (locuințe și infrastructură edilitară)
- *Obiectiv specific 2.2.* Servicii publice și siguranță (sănătate, educație, protecție socială și educație civilă)
- *Obiectiv specific 2.3.* Infrastructură culturală și de petrecere a timpului liber

Obiectiv asociat: Dezvoltarea turismului, protecția mediului, dezvoltarea administrației publice și a cooperării transfrontaliere

- *Axă prioritară 1:* Valorificarea potențialului turistic al județului
- *Axă prioritară 2:* Protecția mediului înconjurător
- *Axă prioritară 3:* Dezvoltarea administrației publice
- *Axă prioritară 4:* Cooperare transfrontalieră

Sursa: Strategia de Dezvoltare a Județului Arad pentru perioada 2014 – 2020, Versiunea 2 consultativă, iulie 2015

Alte strategii sectoriale la nivelul Municipiului Arad

Având în vedere direcțiile de dezvoltare urmărite de Municipiul Arad în ultimii ani, precum depunerea candidaturii pentru titlul de Capitală Europeană a Culturii 2021 sau transformarea în

oraș verde, *Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014 - 2030* se va baza și pe obiectivele și recomandările prevăzute în cadrul unor documente strategice sectoriale precum: Strategia Culturală a Municipiului Arad pentru perioada 2015 – 2025, Strategia pentru transformarea în oraș verde a Municipiului Arad, sau Planul de dezvoltare a sănătății la nivelul Municipiului Arad. Totodată, conform prevederilor Ghidului privind condițiile generale de implementare a dezvoltării urbane durabile - Axa prioritară 4 – Sprijinirea dezvoltării urbane durabile (varianta supusă consultării publice, iulie 2016), Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad va fi corelată cu Planul de Mobilitate Urbană Durabilă, cele două documente fiind elaborate în paralel, cu colaborarea celor două echipe de proiect în vederea stabilirii unui portofoliu comun de proiecte în domeniul mobilității urbane.

I.3. Dezvoltarea urbană integrată și tendințe internaționale

I.3.1. Accepțiunea europeană asupra dezvoltării urbane durabile și transpunerea acesteia la nivel național

În contextul accentuării procesului de urbanizare, orașele devin principala sursă de dezvoltare teritorială. În același timp însă, acestea se confruntă cu provocări majore în ceea ce privește sustenabilitatea, schimbările climatice, coeziunea socială, mediul sau mobilitatea. Noua Agendă Urbană propune redefinirea limitelor între urban, periurban și rural, identificarea și adresarea provocărilor urbane actuale, precum și asigurarea echității sociale prin extinderea oportunităților și asigurarea participării comunității, în particular, și a tuturor categoriilor de actori urbani, în general, la dezvoltarea urbană. Totodată, la nivel european se subliniază necesitatea abordării integrate a planificării urbane, ca factor determinant al dezvoltării urbane durabile. Această poziție a fost susținută de la începutul anilor 2000, în principalele documente europene din domeniul dezvoltării spațiale, urbane (Principiile directoare privind dezvoltarea teritorială durabilă a continentului european - Hanovra, 2002, Schema de dezvoltare a spațiului comunitar – 1999, Carta de la Leipzig – 2007, Declarația de la Toledo – 2010) și economice (Strategia de la Lisabona – 2000, revizuită în 2005, Strategia Europa 2020 - 2010).

Regulamentul privind Fondul European de Dezvoltare Regională – Articolul 7

Articolul 7 al Regulamentului (UE) nr. 1301/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) și dispozițiile specifice aplicabile obiectivului referitor la investițiile pentru creștere economică și locuri de muncă și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1080/2006 descrie abordarea UE cu privire la dezvoltarea urbană durabilă și menționează necesitatea elaborării strategiilor integrate de dezvoltare urbană, după cum urmează:

"(1) În cadrul programelor operaționale, FEDR sprijină dezvoltarea urbană durabilă prin strategii care stabilesc acțiuni integrate pentru a aborda provocări economice, sociale, climatice, demografice și de mediu care afectează zonele urbane, ținând seama de nevoia de a promova legăturile dintre zonele urbane și cele rurale." Astfel, Articolul 7 oferă primele orientări privind conținutul cadru și provocările ce vor fi abordate în ***Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030***.

Totodată, Articolul 7 și direcțiile indicative privind implementarea acestuia precizează rolul municipalităților („autorități urbane") de a selecta lista de proiecte prioritare și de a acționa ca niște Organisme Intermediare la nivel local, în vederea

implementării listei scurte de proiecte ce vor contribui la realizarea viziunii și atingerea obiectivelor Strategiei integrate de dezvoltare urbană.

România, în calitate de stat membru al UE, a stabilit în cadrul Acordului de Parteneriat principiile pentru identificarea zonelor urbane în care urmează să se implementeze acțiuni integrate pentru dezvoltarea urbană durabilă, modul de alocare și valoarea orientativă a alocării pentru aceste acțiuni din FEDR la nivel național.

Acordul de Parteneriat

La nivel național, abordarea dezvoltării urbane durabile, prevăzută la Articolul 7 din Regulamentul FEDR, este implementată prin intermediul Axei prioritare 4 din cadrul Programului Operațional Regional 2014-2020, ce combină prioritățile de investiții relevante și obiectivele tematice, în conformitate cu punctul (c) din primul paragraf al articolului 96 alineatul (1) din Regulamentul UE nr. 1303/2013.

Acordul de Parteneriat menționează importanța orașelor românești ca centre ale cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării, concentrări geografice de activități economice și populație, cu un rol important în dezvoltarea capitalului uman. Totodată, documentul enumeră o serie de provocări ce îngreunează dezvoltarea socială și economică a orașelor din România și cărora perioada de programare curentă trebuie să le răspundă, respectiv: lipsa locurilor de muncă, calitatea slabă a locuințelor, segregarea socio-spațială, poluarea, aglomerarea, degradarea spațiilor publice.

Figura 5 - Dimensiunile dezvoltării urbane durabile cf. Art.7

Sursă: prelucrare proprie pe baza Art.7 din Regulamentul FEDR

În completare, având în vedere că fiecare categorie de orașe joacă un rol bine definit în structura așezărilor, se fundamentează necesitatea unei alocări financiare diferențiată. Această abordare este transpusă în Programul Operațional Regional 2014- 2020, Axele prioritare 3 și 4, unde municipiile reședință de județ, polii de creștere și orașele medii și mici au acces diferențiat la finanțare.

Programul Operațional Regional 2014 – 2020

POR 2014 – 2020 își propune ca obiectiv general creșterea competitivității economice și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale și regionale, prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, infrastructurii și serviciilor, pentru dezvoltarea durabilă a regiunilor, astfel încât acestea să își poată gestiona în mod eficient resursele și să își valorifice potențialul de inovare și de asimilare a progresului tehnologic.

Conform Acordului de Parteneriat 2014-2020, POR 2014-2020 are la bază prioritățile comune de dezvoltare propuse în Planurile de Dezvoltare Regională pentru perioada 2014-2020, elaborate

de fiecare din cele 8 Agenții pentru Dezvoltare Regională și sintetizate în Strategia Națională pentru Dezvoltare Regională 2014 – 2020. Astfel, POR 2014 – 2020 se adresează celor 5 provocări pentru creștere la nivel național, identificate în Acordul de Parteneriat: competitivitatea și dezvoltarea locală, populația și aspectele sociale, infrastructura, resursele și administrația și guvernarea.

În conformitate cu AP 2014 – 2020, programul promovează o abordare integrată pentru dezvoltarea urbană durabilă, asigurând, pe de-o parte, rezolvarea unor provocări și probleme specifice dezvoltării urbane, iar, pe de altă parte, contribuind la consolidarea rolului orașelor de motoare ale creșterii economice și competitivității în regiune și/sau în teritoriul imediat adiacent.

Pe baza experienței perioadei de programare 2007 – 2013, POR 2014 – 2020 a preluat o serie de principii care și-au dovedit utilitatea în privința dezvoltării urbane integrate:

- selectarea unui număr limitat de orașe – respectiv municipiile reședință de județ – pentru a încuraja dezvoltarea acestora pe termen lung, în corelare cu principiile economice referitoare la beneficiile efectelor aglomerării și polarizării dinspre orașele centrale înspre zonele limitrofe;
- condiționarea finanțărilor de pregătirea unor strategii integrate de dezvoltare;
- stabilirea unui mecanism de prioritizare pentru a asigura un sprijin mai bun pentru strategiile integrate de dezvoltare urbană prin alte axe prioritare ale POR și/sau alte programe operaționale (ex. cele referitoare la adaptarea la schimbările climatice și fenomene meteorologice extreme, gestionarea deșeurilor, etc.).

Figura 6 - Dimensiunile dezvoltării urbane durabile cf. POR 2014 – 2020

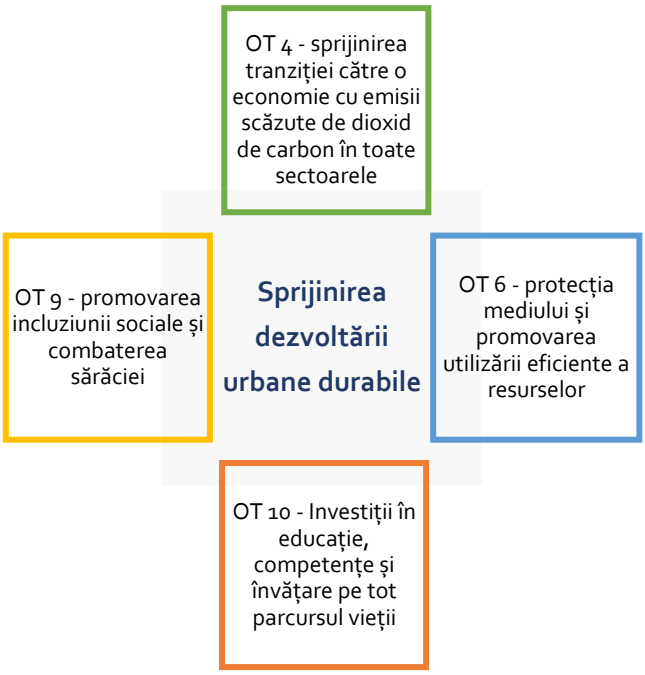

Sursă: POR 2014 – 2020

Astfel, POR 2014 – 2020 sprijină, prin intermediul Axei prioritare 4, municipiile reședință de județ care au potențial semnificativ de creștere și impact la nivel sub-regional. În acest context, Municipiul Arad își fundamentează portofoliul de investiții pentru perioada de programare 2014 – 2020 pe baza prezentei strategii integrate de dezvoltare urbană, ce abordează provocările economice, sociale, de mediu, climatice și demografice cu care se confruntă orașul.

Strategia de investiții a POR 2014 – 2020 corelează dezvoltarea urbană durabilă cu 4 obiective tematice ale programului, obiective pe care strategiile integrate de dezvoltare urbană le vor urmări la rândul lor.

În acest context, investițiile ce pot fi realizate la nivel local prin intermediul POR 2014 – 2020, Axa prioritară 4, pe baza *Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014 - 2030*, se vor referi cu prioritate la:

Tabel 1 -Obiectivele tematice ale Programului Operațional Regional 2014 – 2020, Axa prioritară 4

Obiectiv tematic	Priorități de investiții	Obiective specifice corespunzătoare priorității de investiții
OT 4 - sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon în toate sectoarele	Promovarea strategiilor de reducere a emisiilor de dioxid de carbon pentru toate tipurile de teritoriu, în particular zone urbane, inclusiv promovarea planurilor sustenabile de mobilitate urbană și a unor măsuri relevante pentru atenuarea adaptărilor	Reducerea emisiilor de carbon în municipiile reședință de județ prin investiții bazate pe planurile de mobilitate urbană durabilă
OT 6 - protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor	Realizarea de acțiuni destinate îmbunătățirii mediului urban, revitalizării orașelor, regenerării și decontaminării terenurilor industriale dezafectate (inclusiv a zonelor de reconversie), reducerii poluării aerului și promovării măsurilor de reducere a zgomotului	Reconversia și refuncționalizarea terenurilor și suprafețelor degradate, vacante sau neutilizate din municipii reședință de județ
OT 9 - promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei	Oferirea de sprijin pentru regenerarea fizică, economică și socială a comunităților defavorizate din regiunile urbane și rurale	Îmbunătățirea regenerării fizice, economice și sociale a comunităților marginalizate în municipiile reședință de județ din România
OT 10 - Investițiile în educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții	Investițiile în educație, în formare, inclusiv în formare profesională pentru dobândirea de competențe și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurilor de educație și formare	Creșterea calității infrastructurii în vederea asigurării accesului sporit la educație timpurie și sprijinirea participării părinților pe piața forței de muncă Creșterea calității infrastructurii educaționale relevante pentru piața forței de muncă

Sursă: Programul Operațional Regional 2014 – 2020, http://www.inforegio.ro/ro/por-2014-2020.html

Totodată, este important de menționat că, întrucât intervențiile finanțate prin intermediul Axei 4 a Programului Operațional Regional sunt relativ limitate, în perioada de programare 2014 – 2020, dezvoltarea urbană integrată este sprijinită și prin acordarea unui punctaj suplimentar proiectelor incluse în strategii integrate de dezvoltare urbană pentru care se solicită finanțare în cadrul apelurilor de proiecte specifice altor axe prioritare ale POR 2014-2020 sau prin alte Programe Operaționale cu finanțare din FESI 2014-2020. Ghidul privind condițiile generale de implementare a dezvoltării urbane durabile - Axa prioritară 4 – Sprijinirea dezvoltării urbane durabile[9] subliniază că prioritizarea la finanțare a proiectelor SIDU urmărește să faciliteze o planificare integrată reală la nivel local, care să permită autorităților publice să își planifice investițiile pe o perioadă medie de timp și care să ia în considerare toate sursele de finanțare (fonduri publice naționale, fonduri europene structurale și de investiții, bugete locale etc.) și, acolo unde este posibil, toate tipurile de beneficiari, inclusiv din categoria beneficiarilor privați (agenți economici, ONG-uri etc.).

I.3.2. Planificare urbană pentru orașe inteligente

Consiliul pentru Orașe Inteligente (Smart Cities Council[10]) definește orașul inteligent ca fiind „orașul care utilizează tehnologia informației și comunicațiilor (ITC) pentru a-și spori locuibilitatea[11], atractivitatea pentru locuri de

[9] Varianta supusă consultării publice, iulie 2016, disponibilă la data elaborării Strategiei de dezvoltare a Municipiului Arad 2014-2020

[10] http://smartcitiescouncil.com/

[11] Înțeleasă în sensul de calitate a vieții

muncă și sustenabilitatea". În acest scop, orașul inteligent îndeplinește trei funcții principale:

- colectează date – colectarea de date și informații despre oraș prin intermediul senzorilor, instrumentelor și sistemelor informatice;
- comunică date – comunicarea datelor prin intermediul rețelelor (wireless sau prin cablu);
- procesează date – analiza datelor pentru a obține o imagine de ansamblu asupra situației actuale, dar și pentru a prognoza posibile direcții de dezvoltare / optimizare.

Figura 7 - Cele trei funcții principale ale orașului inteligent

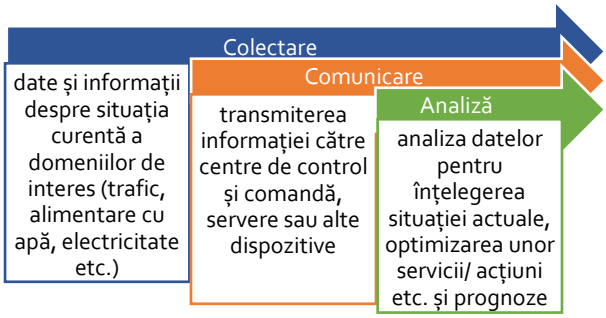

Sursă: Smart Cities Readiness Guide, Manualul pentru planificarea și construcția orașelor de mâine, astăzi, Smart Cities Council, http://readinessguide.smartcitiescouncil.com/

O altă definiție spune că "un oraș poate fi denumit ca 'smart' când investițiile umane și de capital, precum și infrastructura tradițională (de transport) și modernă (ICT) de comunicații, alimentează o dezvoltare economică sustenabilă și o calitate a vieții ridicată, cu un management înțelept al resurselor naturale"[12].

Un oraș inteligent este un „sistem de sisteme" interrelaționate: TIC, energie, transport, utilități, răspuns în situații de urgență, monitorizare a cadrului construit și a cadrului natural etc. Prin corelarea fluxurilor de date și informații din fiecare dintre aceste domenii, administrația publică locală poate lua decizii informate, precum și prognoza direcții de dezvoltare ale comunității și de optimizare a serviciilor publice.

O astfel de abordare poate ajuta la depășirea unor provocări importante cu care Municipiul Arad se confruntă, ca de exemplu:

• creșterea competiției economice – Municipiul Arad se află într-o regiune unde competiția pentru atragerea de investiții, locuri de muncă și forță de muncă este accentuată. Cu cât competitivitatea și nivelul de dezvoltare sunt mai ridicate, atât companiile, cât și indivizii, evaluează „coeficientul de tehnologizare" al orașului înainte de a își alege următoarea destinație. Totodată, pentru orașele cu o economie bazată pe sectorul industrial, asemenea Aradului, o provocare importantă este să creeze oportunități de carieră care să atragă și să păstreze tinerii și proaspeții absolvenți, astfel încât aceștia să contribuie, pe termen mediu și lung, la consolidarea unei piețe de forță de muncă de înaltă calitate, atractivă pentru industriile noi, bazate pe tehnologii înalte și competitive;

• creșterea nivelului așteptărilor populației – cetățenii beneficiază din ce în ce mai mult de acces instant, oriunde și oricând, la informații și servicii personalizate prin intermediul dispozitivelor mobile și al computerelor. Astfel, ei se așteaptă să obțină același tip de acces la serviciile urbane și informațiile despre acestea. Printre principalele priorități ale populației în acest sens se numără: calitatea crescută a educației, sisteme de sănătate mai bune, administrație publică onestă și receptivă, precum și transport eficient, comunicații de mare viteză și acces la locuri de muncă.

Principalele dimensiuni, domenii și indicatori ce definesc un oraș inteligent sunt:

[12] Delloite Smart Cities Technology Report - indicat în secțiunea Rapoarte

Tabel 2 -Dimensiunile de analiză ale orașului inteligent (smart city)

Dimensiune	Domeniu	Indicator
Mediu urban	Clădiri inteligente	Clădiri certificate ca sustenabile/ eficiente energetic
		Locuințe inteligente
	Managementul resurselor naturale	Energie
		Amprenta de Carbon
		Calitatea aerului
		Managementul deșeurilor
		Consumul de apă
	Dezvoltare urbană sustenabilă	Planificare pentru reziliența la schimbările climatice/ combaterea schimbărilor climatice
		Densitatea populației
		Spațiu verde/ locuitor
Mobilitate	Transport eficient	Utilizarea transportului cu emisii scăzute de CO_2 sau fără emisii
	Acces/ transport multimodal	Transport public
	Tehnologie și infrastructură	Sisteme inteligente (unice) pentru plata transportului public
		Acces la informație în timp real
Administrație	Servicii online	Proceduri/ servicii online
		Plăți electronice online
	Infrastructură	Acoperirea cu Internet wi-fi
		Acoperirea cu Internet cu bandă largă
		Acoperirea cu rețele de senzori
		Operațiuni integrate de siguranță și sănătate publică
	Administrație deschisă	Date deschise
		Aplicații mobile bazate pe date deschise
		Politică publică de confidențialitate pentru a proteja datele confidențiale ale cetățenilor
Economie	Antreprenoriat și inovare	Noi start-up-uri
		Cercetare și dezvoltare (CDI)
		Rata de ocupare a forței de muncă
		Inovare
	Productivitate	PIB/ locuitor
	Conexiuni locale și globale	Exporturi și investiții străine
		Evenimente internaționale
Comunitate (locuitori)	Incluziune	Locuințe conectate la Internet
		Acces la smartphone-uri
		Oportunități de implicare civică
	Educație	Educație secundară
		Absolvenți ai învățământului universitar
	Creativitate	Imigranți și multiculturalitate
		Locuri de muncă în industriile creative
Locuibilitate	Cultură și bunăstare	Condiții de viață
		Coeficientul Gini
		Calitatea vieții
		Investiții în cultură
	Siguranță	Criminalitate

		Utilizarea soluțiilor inteligente pentru prevenirea infracțiunilor
	Sănătate	Acces la istoricul medical (unitar/ unificat) al pacienților
		Speranța de viață

Sursa: Metodologia pentru evaluarea orașelor inteligente 2014, Boyd Cohen

Cu toate că fiecare oraș este diferit, la nivel internațional au fost identificate[13] șapte domenii în care investițiile aduc rezultate (financiare, imagine publică, atractivitate pentru investiții sau entuziasm civic) rapide:

1. **Transport inteligent** – reprezintă principalul sector pentru inițierea de proiecte ale orașelor inteligente, având în vedere că majoritatea orașelor se confruntă cu congestie, iar traficul se numără deseori pe lista de probleme prioritare a autorităților locale, dar și a cetățenilor. Rezultatele implementării sistemelor inteligente de transport includ reducerea costurilor pentru operatorii de transport, durate mai scurte ale călătoriilor și reducerea congestiei traficului;
2. **Eficiența energetică** – programele pentru utilizarea eficientă a energiei pot demara cu costuri minime. De exemplu, se poate obține reducerea consumului de energie prin schimbări de comportament: economisirea apei și a energiei electrice prin evitarea risipei, utilizarea corpurilor de iluminat eficiente energetic (înlocuirea becurilor), eficientizarea energetică a clădirilor.
3. **Smart grid** – modernizarea rețelelor electrice utilizând tehnologia digitală ce permite comunicarea cu două sensuri între rețeaua de utilități și client, astfel încât să răspundă și să se adapteze rapid la schimbările în cererea de curent electric. Chiar dacă nu atrage neapărat după sine costuri mai mici ale facturii de energie electrică, principalul avantaj al unei astfel rețele constă în stabilitatea ridicată și reziliență în cazul situațiilor de urgență (cutremure, inundații etc.).
4. **Sisteme inteligente de alimentare cu apă** – în contextul în care studiile internaționale estimează că 30% din apa pompată la nivel mondial nu ajunge la destinație, utilizarea sistemelor inteligente este importantă pentru a semnala în timp real pierderile și defecțiunile din rețea, ajutând la economisirea apei și la reducerea costurilor de alimentare cu apă;
5. **Iluminat public inteligent** – reprezintă un domeniu excelent pentru un prim proiect în direcția constituirii unui oraș inteligent, din mai multe motive: ultima generație de corpuri de iluminat permite economisirea semnificativă a energiei, rezultând în costuri reduse; totodată, LED-urile de ultimă generație au o durată mare de viață, reducând costurile cu mentenanța și înlocuirea becurilor. Prin utilizarea tehnologiilor digitale, rețeaua poate fi monitorizată și controlată în timp real. Nu în ultimul rând, rețeaua odată instalată poate fi utilizată și pentru alte servicii urbane sau pentru monitorizarea și analiza anumitor date din oraș prin intermediul senzorilor;
6. **Siguranță publică** – prin analiza statisticilor privind infracțiunile din oraș pot fi identificate potențialele zone de risc. Totodată, prin echiparea personalului responsabil cu siguranța și ordinea publică cu smartphone-uri, tablete, laptop-uri sau

[13] Smart Cities Readiness Guide, Manualul pentru planificarea și constucția orașelor de mâine, astăzi, Smart Cities Council, http://readinessguide.smartcitiescouncil.com/

alte dispozitive electronice se poate îmbunătăți viteza de acțiune, reducând totodată birocrația;

7. **Guvernare electronică** – se pot obține rezultate rapide transpunând serviciile autorităților publice locale în servicii online, sau chiar aplicații pentru tablete și smartphone-uri. Digitalizarea poate crește satisfacția utilizatorilor, care nu mai sunt nevoiți să se deplaseze și să aștepte pentru furnizarea unor servicii, generând totodată venituri pentru autoritățile locale (de exemplu creșterea ratei de colectare a taxelor locale).

Pornind de la aceste premise și având în vedere nivelul ridicat de dezvoltare atins de Municipiul Arad până în prezent, elaborarea *Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014 – 2030* s-a raportat constant la ideea dezvoltării acestuia ca un oraș inteligent și inovator, urmând exemplul municipiilor Cluj Napoca și Oradea, care au dezvoltat proiecte complexe și vizibile, promovându-se ca pionieri în domeniu. În acest scop, obiectivele, proiectele și indicatorii propuși au avut în vedere temele componente ale conceptului de oraș inteligent, într-o abordare integrată, conform prevederilor documentelor europene programatice pentru perioada 2014 – 2020 descrise anterior.

I.4. Dezvoltarea urbană integrată în Municipiul Arad

I.4.1. Teritoriul acoperit de Strategia de Dezvoltare Urbană

Conform specificațiilor Programului Operațional Regional 2014 – 2020, în delimitarea teritoriului pentru care se elaborează *Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014 – 2030* au fost luate în considerare tipologiile urbane existente în acest moment la nivelul municipiilor reședință de județ din România[14] .

În acest context, având în vedere că Arad este un Municipiu reședință de județ ce nu are o formă de cooperare teritorială instituțional constituită, **teritoriul acoperit de *Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014 – 2030* coincide cu teritoriul administrativ al Municipiului.**

Această abordare este coerentă și cu abordarea PIDU și a Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020, care au vizat ca zonă de intervenție și au propus portofolii de proiecte integrate la nivelul întregului teritoriu administrativ al Municipiului Arad.

I.4.2. Orizontul de timp al Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană

Conform Ghidului privind condițiile generale de implementare a dezvoltării urbane durabile - Axa prioritară 4 – Sprijinirea dezvoltării urbane durabile, orizontul de timp prevăzut pentru implementarea proiectelor incluse în *Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014 – 2030*, în special a acelora pentru care s-au identificat ca surse de finanțare programele operaționale, este anul 2023.

În ceea ce privește însă formularea viziunii de dezvoltare, pentru a aduce un impact real, aceasta trebuie să vizeze un termen mediu-lung, în

[14] 1. Municipii reședință de județ, inclusiv polii de creștere constituiți în baza HG 998/ 2008, ce au o formă teritorială constituită instituțional printr-o structură asociativă (de tip ADI) la nivel metropolitan;
2. Municipii reședință de județ ce nu au o formă de cooperare teritorială instituțional constituită.

consecință fiind formulată pentru 2030. În completare, în afara proiectelor ce pot fi implementate în perioada curentă de programare a fondurilor europene (până în 2023), SIDU propune și o serie de proiecte pe termen mediu-lung, post-2023, al căror orizont de timp orientativ este 2030.

II. Analiza diagnostic – nevoi și oportunități de dezvoltare

II.1. Profil socio – demografic

II.1.1. Structura demografică a populației

Populația stabilă a Municipiului Arad era la Recensământul populației și al locuințelor din 2011 de 159.074 locuitori[15]. Raportată la populația totală a județului, de 430.629 locuitori, aceasta se traduce printr-un procent de 36,9%.

Potrivit datelor RPL 2011, Aradul este al doisprezecelea oraș ca mărime a populației din România, situându-se între Municipiul Brăila și Municipiul Pitești, după cum se poate observa din tabelul alăturat:

Tabel 3 -Ierarhia municipiilor din România după numărul total de locuitori

1	MUNICIPIUL BUCURESTI	1.883.425
2	MUNICIPIUL CLUJ-NAPOCA	324.576
3	MUNICIPIUL TIMISOARA	319.279
4	MUNICIPIUL IASI	290.422
5	MUNICIPIUL CONSTANTA	283.872
6	MUNICIPIUL CRAIOVA	269.506
7	MUNICIPIUL BRASOV	253.200
8	MUNICIPIUL GALATI	249.432
9	MUNICIPIUL PLOIESTI	209.945
10	MUNICIPIUL ORADEA	196.367
11	MUNICIPIUL BRAILA	180.302
12	MUNICIPIUL ARAD	159.074
13	MUNICIPIUL PITESTI	155.383

Sursa: www.recensamantromania.ro

Comparativ cu anii precedenți, respectiv față de recensămintele din 1992 și din 2002, populația Municipiului Arad a înregistrat o scădere constantă. Mai precis, între 1992 și 2011, populația stabilă a municipiului a scăzut cu 16,33%, de la 190.114 la 159.074 de locuitori.

Scăderea demografică este un fenomen care se manifestă constant în ultimele decenii în România, populația înregistrând un trend descendent, confirmat de fiecare nou recensământ sau statistică oficială.

[15] Populația stabilă reprezintă populația alcătuită din persoanele care locuiesc în localitatea respectivă, cu domiciliul sau reşedința în localitate la momentul respectiv.

Figura 8 - Evoluția demografică a Municipiului Arad, date recensăminte

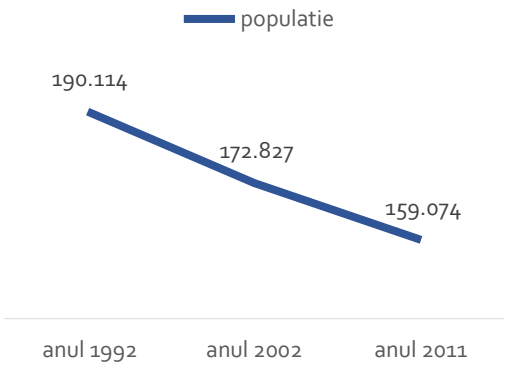

Sursa: www.recensamantromania.ro

Figura 9 - Evoluția populației Municipiului Arad, după domiciliu

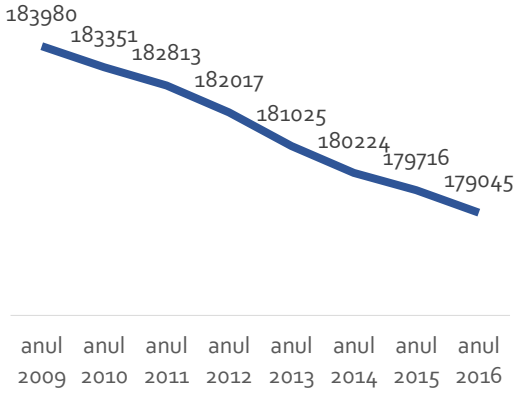

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Întreaga populație a României a scăzut între anii 1992 și 2011 cu cca 11,79%, de la 22.810.035 locuitori la 20.121.641 locuitori. Se poate observa că scăderea populației Municipiului Arad a fost mai accentuată decât scăderea populației României în ansamblu – populația Aradului a scăzut cu cca. 16%, în timp ce populația României a scăzut cu aproape 12%. Motivele pentru care populația Municipiului este mai predispusă unor asemenea evoluții pot ține de specificitatea Municipiului, în primul rând de apropierea față de graniță, ceea ce a contribuit la încurajarea migrației sau de modelul de dezvoltare a orașului, care are drept consecință stabilirea populației în afara Municipiului, deși activitățile cotidiene continuă să se desfășoare, în mare parte, în interiorul său.

Pentru o acuratețe a analizei, se impune operarea cu date mai recente, cum ar fi populația după domiciliu[16], disponibilă în baza de date Tempo a INS. Urmărind evoluția populației Municipiului după domiciliu, se constată o scădere de la 183.980 locuitori în anul 1992 la 179.045 în anul 2016, ceea ce procentual se traduce printr-o scădere de 2,68%.

Evoluția aceluiași indicator pentru întregul județ arată o scădere între aceiași ani de 1,6%, deci Municipiul înregistrează o scădere mai accentuată decât județul. Analizând la nivelul regiunii, constatăm o scădere a populației cu 1,65%, din nou un procent mai redus decât cel înregistrat la nivelul Municipiului.

Cauzele bine cunoscute ale declinului demografic sunt scăderea ratei natalității și soldul negativ al migrației, care vor fi analizate pe parcursul acestui studiu. Dacă în privința scăderii ratei natalității, Municipiul Arad nu prezintă particularități referitor la acest fenomen ce se manifestă la nivelul întregii țări, nu același lucru se poate afirma și despre migrație, locuitorii Municipiului Arad fiind mai predispuși spre migrație atât datorită poziției Municipiului aproape de graniță, cât și datorită diversității etnice .

[16] Populația după domiciliu la data de 1 ianuarie a anului de referință reprezintă numărul persoanelor cu cetățenie română şi domiciliu pe teritoriul României.

Figura 10 - Evoluția populației județului Arad, după domiciliu

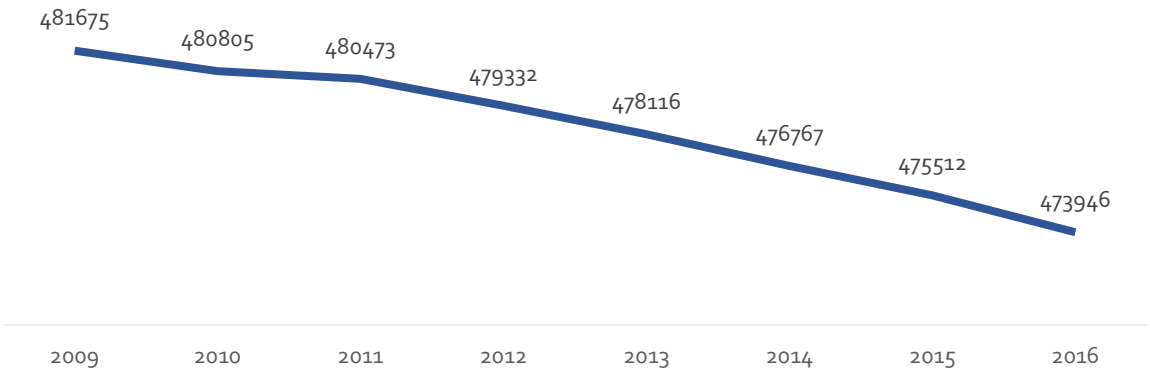

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Figura 11 -Evoluția populației regiunii Vest, după domiciliu

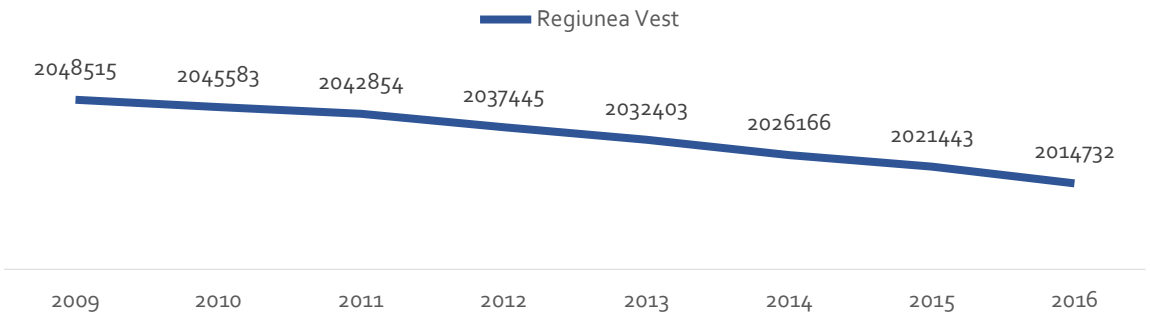

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Scăderea populației este o tendință care se va accentua în viitor. Potrivit ONU[17], România va avea o populație de 15,2 milioane de cetățeni până în 2050, iar până în 2100 va avea 10,7 milioane de cetățeni. Tendința de scădere se manifestă vizibil și în Municipiul Arad, cu toate efectele sale negative – îmbătrânirea populației, scăderea numărului celor care formează forța de muncă a Municipiului, presiune pe sistemul public de asigurări sociale și de sănătate, necesitatea de adaptare a infrastructurii pentru o populație în scădere, nevoia de servicii publice adaptate și riscul ca Municipiul să nu reprezinte una dintre primele opțiuni ale investitorilor în căutare de forță de muncă și piețe de desfacere.

Potrivit prognozelor referitoare la populație cuprinse în *Planul de Amenajare a Teritoriului Județului Arad*[18], populația totală a județului va scădea până în 2025 la sub 450.000 locuitori. Aceeași tendință de scădere se va manifesta și în rândul populației din mediul urban, care va înregistra valori aproape de 230.000, față de aprox. 250.000 în prezent. Populația mediului rural va rămâne relativ constantă până în 2025.

Structura populației pe sexe

În privința structurii de gen a populației Municipiului, în anul 2016, din totalul

[17] http://esa.un.org/unpd/wpp/

[18] http://old.cjarad.ro/index.php?meniuId=894&viewCat=5696&lg=ro

populației cu domiciliul în Arad, 47% sunt bărbați și 53% sunt femei. Situația este diferită de cea a județului și a regiunii (rural și urban), unde repartiția este de 51% și 49% femei și respectiv bărbați. Privind aceste date, putem spune că situația Municipiului este mai particulară, având o populație de femei mai predominantă decât județul și regiunea din care face parte. Comparând populația Municipiului Arad cu populația urbană din regiunea Vest, vom observa că distribuția pe sexe este relativ similară – 47% / 53% (bărbați/femei) în Municipiu, respectiv 48% / 52% (bărbați/femei) în mediul urban din regiune, ceea ce poate conduce la observația că o pondere mai mare a populației feminine este o caracteristică a mediilor urbane din regiune, inclusiv a Municipiului Arad.

Figura 12 - Structura pe sexe a populației Municipiului Arad, 2016

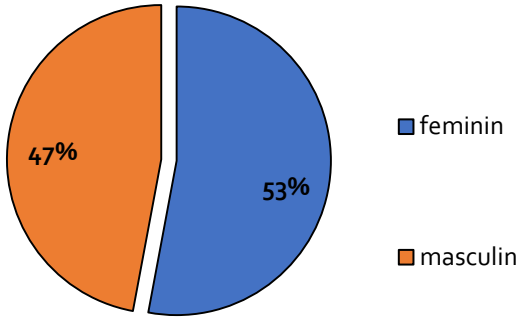

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Figura 13 - Structura pe sexe a populației județului Arad (rural și urban), 2016

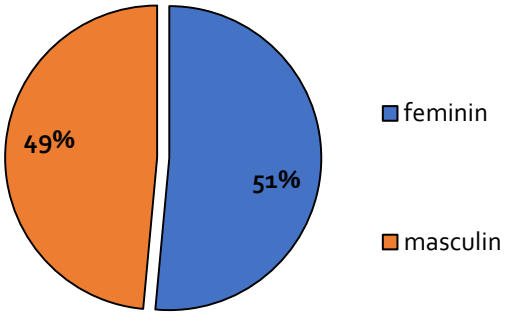

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Figura 14 - Structura pe sexe a populației regiunii Vest (rural și urban), 2016

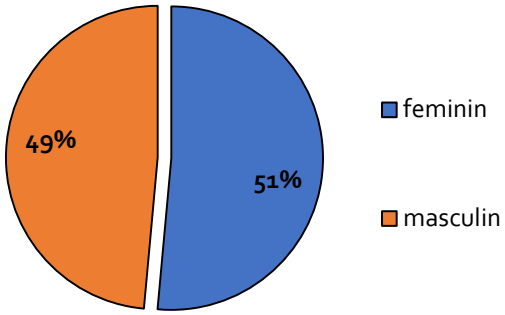

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Structura populației pe vârste

Potrivit datelor de la recensământul din 2011, structurarea populației pe grupe de vârstă arată că cel mai numeros segment este de departe cel al populației cu vârste cuprinse între 40 și 44 ani, unde se situează 15.171 persoane, adică cca. 9,5% din totalul populației Municipiului. Cei care în 2011 făceau parte din acest segment de vârstă sunt persoane născute imediat după anul 1966, anul de debut al politicii pro-nataliste impuse de autoritățile din acea perioadă.

Tabel 4 -Populația stabilă a Municipiului Arad pe grupe de vârstă, recensământ 2011

Grupe de vârstă	Număr persoane
Sub 5 ani	7.627
5-9 ani	6.864
10-14 ani	6.631
15-19 ani	7.241
20-24 ani	10.520
25-29 ani	11.142
30-34 ani	13.368
35-39 ani	13.170
40-44 ani	15.171
45-49 ani	8.892
50-54 ani	11.396
55-59 ani	13.200
60-64 ani	10.525
65-69 ani	6.651
70-74 ani	6.749
75-79 ani	4.910
80-84 ani	3.189
85 ani și peste	1.828
TOTAL	159.074

Sursa: www.recensamantromania.ro

Dacă ne raportăm la cele mai recente date - populația după domiciliu în anul 2016 - observăm că cea mai numeroasă grupă de vârstă este 45-49 ani, ca o consecință a faptului că cei din grupa 40-49 ani de la recensământul din 2011 sunt acum încadrați într-o categorie superioară de vârstă. Nu se mai întâlnește așadar în anul 2016 acea scădere bruscă a numărului de persoane din categoria 40-44 ani comparativ cu categoria 45-49 ani, care se observă analizând datele de la RPL 2011.

Tabel 5 -Populația după domiciliu a Municipiului Arad pe grupe de vârstă, 2016

Grupe de vârstă	Număr persoane
Sub 5 ani	7.359
5-9 ani	8.221
10-14 ani	7.309
15-19 ani	7.251
20-24 ani	8.698
25-29 ani	13.631
30-34 ani	13.700
35-39 ani	15.993
40-44 ani	15.386
45-49 ani	16.629
50-54 ani	10.158
55-59 ani	13.250
60-64 ani	13.333
65-69 ani	10.152
70-74 ani	5.988
75-79 ani	5.914
80-84 ani	3.563
85 ani și peste	2.510
TOTAL	179.045

Sursa: INS Tempo

Analizând distribuția populației pe sexe și pe grupe de vârstă prin intermediul piramidei vârstelor, observăm că figura de mai jos, departe de a avea forma unei piramide, are următoarele caracteristici:

- Baza îngustă, ceea ce indică o rată scăzută a natalității;
- O evoluție și un număr relativ similare ale populației pe sexe, cu excepția vârstelor de peste 69 de ani, unde femeile sunt vizibil mai numeroase decât bărbații, cel mai probabil datorită incidenței crescute a unor maladii care scurtează viața bărbaților;
- O discontinuitate a graficului cauzată de scăderea numărului populației în vârstă de 50-54 ani, față de grupa anterioară de vârstă, dar și față de grupa superioară. Persoanele care fac parte din grupa de vârstă 50-54 ani sunt născute înainte de anul 1966, an care a pus capăt unei perioade în care natalitatea a înregistrat o tendință de scădere rapidă. Această tendință fusese influențată în anii trecuți atât de liberalizarea contracepției, cât și de o deschidere temporară a României către modelele socio-culturale vestice.

Figura 15 - Piramida vârstelor pentru populația Municipiului Arad în anul 2016

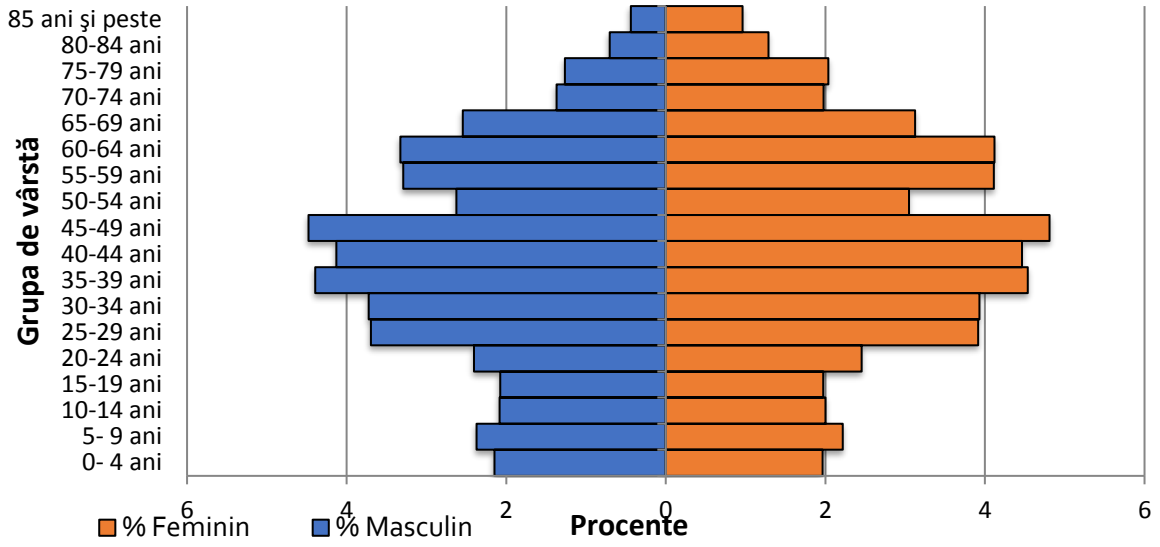

Sursa: Baza de date Tempo, INS, prelucrare proprie

- Anul 1966 a marcat instaurarea politicii de creștere demografică prin interzicerea metodelor de planificare a reproducerii[19], fapt vizibil în graficul de mai jos prin creșterea bruscă a segmentului 45-49 ani față de segmentul 50-54 ani;

Grupa de vârstă 20-24 ani, mai scăzută numeric decât grupa superioară de vârstă, marchează finalul politicii pro-nataliste, democratizarea României și întoarcerea la un nivel al natalității neinfluențat de factori coercitivi sau artificiali.

Raportul de dependență demografică, calculat la nivelul anului 2016 (populație cu domiciliul în Municipiul Arad) ca raport dintre numărul persoanelor inactive (suma categoriilor de vârstă 0-14 și peste 65 ani) și numărul de persoane active (restul categoriilor de vârstă), pentru Municipiul Arad are **o valoare de 39,85%.** Cu alte cuvinte, în medie, la o sută de persoane active revine un număr de aproape 40 de persoane inactive – copii și bătrâni, care depind de activitatea economică și nu numai a celor dintâi. Valoarea indicatorului este destul de ridicată, creându-se un dezechilibru între partea activă a populației, care contribuie la bugetul public (central sau local) și partea de populație care are nevoie de asistență și susținere din același buget.

Figura 16 - Raportul de dependență demografică - regiune, județ și Municipiu

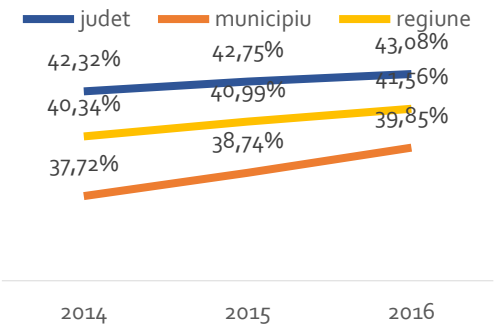

Sursa: Baza de date Tempo, INS, prelucrare proprie

Din figura de mai sus (raportul de dependență demografică), urmărind evoluția indicatorului pentru regiunea Vest, județ și Municipiu, se observă o creștere constantă a acestuia în

[19] Evoluția natalității și fertilității în România, INS 2012, http://www.insse.ro/cms/files/publicatii/Evolutia%20natalitatii%20si%20fertilitatii%20in%20Romania_n.pdf.

ultimii 3 ani, adică o presiune crescândă plasată pe grupele de vârstă active pentru a le susține pe cele inactive, cel puțin din punct de vedere economic. Evoluția este similară pentru regiune, județ și Municipiu, însă Municipiul Arad înregistrează valori mai mici ale indicatorului, deci atrage populație de vârstă activă mai mare în raport cu cea de vârstă inactivă. Cu toate acestea, indicatorul a câștigat cca. 2 puncte procentuale în 2016 față de 2014, mai mult decât județul sau regiunea, deci are o creștere mai accentuată.

În strânsă legătură cu indicatorul de mai sus se pot analiza alți doi indicatori - **rata (sau coeficientul) de dependență a persoanelor tinere** și **rata de dependență a persoanelor vârstnice**. Primul, calculat ca raport dintre tineri până în 15 ani și populația cu vârste cuprinse între 15 și 59 ani, înregistrează o valoare de 19,96% pentru Municipiul Arad în anul 2016, în creștere față de 19,33% în anul 2014. De remarcat este ușoara scădere a valorii indicatorului în cazul județului, de la 22,47% în anul 2014 la 22,31% în anul 2016, dar și menținerea la aceeași valoare a indicatorului în cazul regiunii, respectiv 21,21%, ceea ce indică cel mai probabil o scădere a numărului de tineri, explicabilă și prin scăderea ratei natalității. O situație ideală ar fi cea în care s-ar observa o creștere constantă a indicatorului, generată de creșterea numărului populației tinere.

Figura 17 - Rata de dependență a persoanelor tinere – regiune, județ, Municipiu

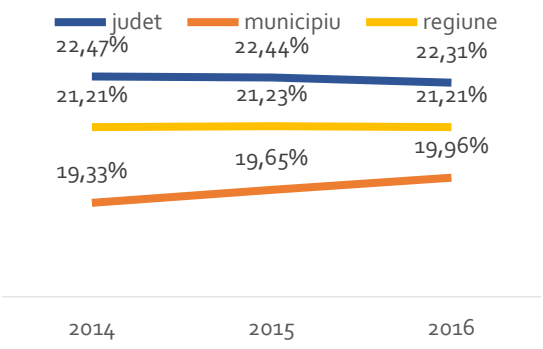

Sursa: Baza de date Tempo, INS, prelucrare proprie

Rata de dependență a persoanelor vârstnice, adică raportul dintre vârstnici și persoanele de vârste între 15-59 ani, arată o valoare de 36,15% pentru Municipiul Arad în anul 2016, în creștere de la 32,82% în 2014, fapt explicabil prin prisma îmbătrânirii accentuate a populației, așa cum reiese și din analiza indicatorului următor, anume gradul de îmbătrânire a populației.

Figura 18 - Rata (coeficientul) de dependență a persoanelor vârstnice – regiune, județ, Municipiu

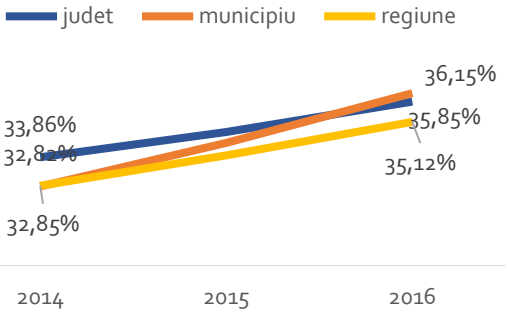

Sursa: Baza de date Tempo, INS, prelucrare proprie

Gradul de îmbătrânire a populației (‰), la nivelul anului 2016, calculat ca raport între populația de vârstnici de peste 65 ani și populația de tineri sub 15 ani este de aproape 123%. Raportul fiind supraunitar, devine evident că numărul populației de peste 65 ani este mai mare decât numărul celor tineri până la vârsta de 15 ani și că rata de reînnoire a populației va avea de suferit pe termen mediu și lung. Un moment critic îl va constitui ajungerea la vârsta de 65 de ani a actualului segment de 45-49 ani, deci peste aprox. 16 ani, când susținerea segmentul de persoane vârstnice de către persoanele active, cele care acum sunt de vârstă foarte mică, va deveni problematică, în lipsa unor intervenții de politici publice care să echilibreze acest raport persoane vârstnice - adulți.

Dintre cele 3 entități analizate (Municipiul, județul, regiunea), Municipiul are valorile cele mai mari corespunzătoare acestui indicator, înregistrând o creștere de la 115% la 123% în 2016.

Figura 19 - Gradul de îmbătrânire a populației – regiune, județ, Municipiu

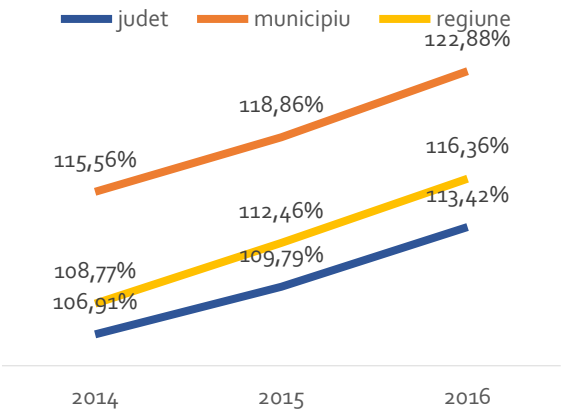

Sursa: Baza de date Tempo, INS, prelucrare proprie

Proporția persoanelor de 0 - 15 ani din populație (%) a Municipiului Arad pentru anul 2016 este de 12,8%, iar evoluția indicatorului a înregistrat o creștere nesemnificativă față de 2014. Comparativ însă cu județul și regiunea, Municipiul Arad are o pondere mult scăzută a populației tinere în totalul populației, existând diferențe de aproape 2 puncte procentuale în favoarea indicatorului calculat pentru județul Arad.

Figura 20 - Proporția populației de sub 15 ani în totalul populației – regiune, județ, Municipiu

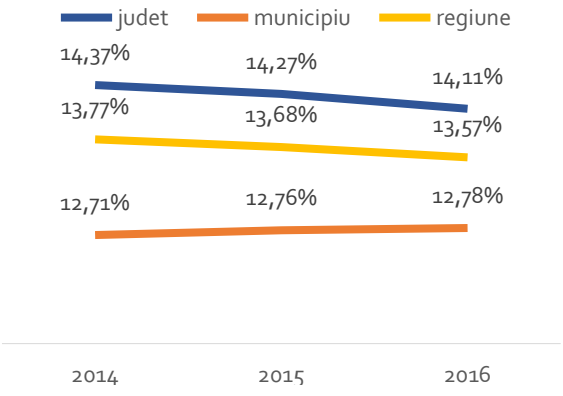

Sursa: Baza de date Tempo, INS, prelucrare proprie

Similar indicatorului de mai sus, **proporția persoanelor de 65 de ani și peste din populație** este calculată ca raport dintre numărul persoanelor de peste 65 ani și numărul total al populației. Indicatorul are o evoluție crescătoare, pentru toate cele 3 entități analizate, însă Municipiul Arad înregistrează o creștere mai accentuată a proporției vârstnicilor în totalul populației.

Figura 21 - Proporția persoanelor de 65 ani și peste – regiune, județ, Municipiu

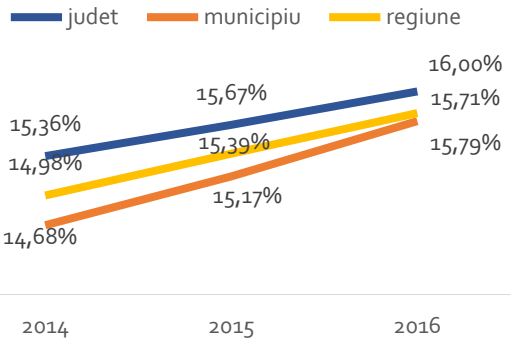

Sursa: Baza de date Tempo, INS, prelucrare proprie

Indicele de senioritate, denumit și indicele de îmbătrânire a populației și calculat prin raportarea numărului de persoane de peste 80 ani la numărul total al populației, ilustrează la rândul său declinul demografic cu care se confruntă regiunea și îmbătrânirea populației cu o intensitate crescută, care trebuie interpretată că un semnal de alarmă pentru decidenți în sensul gândirii unor măsuri rapide și eficiente pentru obținerea unui echilibru demografic.

Figura 22 - Indicele de senioritate – regiune, județ, Municipiu

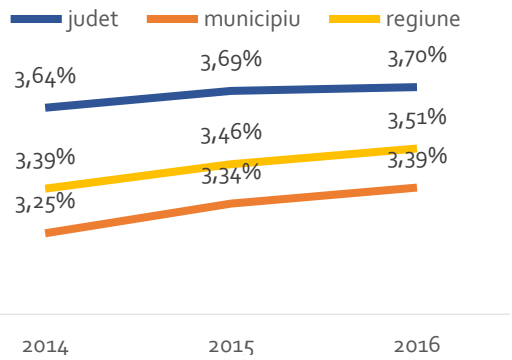

Sursa: Baza de date Tempo, INS, prelucrare proprie

Rata de înlocuire a forței de muncă (‰), calculată prin raportarea efectivului populației tinere la o treime din persoanele de vârstă activă – 15-64 ani, indică măsura în care structura actuală a populației Municipiului

Arad asigură un volum suficient de copii și tineri pentru a înlocui forța de muncă ce va ieși din câmpul muncii în următorii 15 ani. Municipiul Arad înregistrează cea mai scăzută valoare a indicatorului comparativ cu valorile județeană și regională (Fig. 23), însă, comparativ cu acestea, datele indică o tendință ușor ascendentă în ultimii 3 ani.

Cu numai 536 de copii și tineri raportat la 1000 de persoane de vârstă activă, rata de înlocuire a forței de muncă reprezintă o vulnerabilitate importantă a Municipiului Arad pe termen mediu și lung întrucât, în lipsa unei politici de atragere de forță de muncă și/ sau de consolidare a populației tinere, ridică problema unui deficit de forță de muncă de aproximativ 50% în următorii 10 – 15 ani.

Figura 23 - Rata de înlocuire a forței de muncă

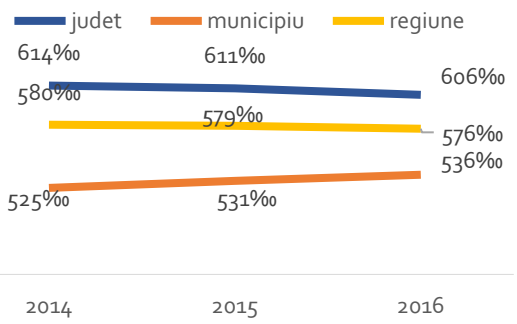

Sursa: Baza de date Tempo, INS, prelucrare proprie

II.1.2. Mișcarea naturală și migratorie

Mișcarea naturală și migratorie a populației analizează evoluția numărului, compoziției și distribuției teritoriale a populației, dar și intrările și ieșirile (nașteri, decese, emigrare, imigrare etc.). În funcție de soldul acestor intrări și ieșiri se poate preconiza evoluția pe termen mediu și lung a populației și se pot lua decizii de intervenții publice, care să contribuie la menținerea unei structuri echilibrate a populației, cu o evoluție care să asigure susținerea segmentelor inactive de populație (tinerii și vârstnicii) de către segmentele active (populația în vârstă de muncă).

Natalitatea este analizată printr-o serie de indicatori precum numărul de născuți vii, rata natalității, sau sporul natural al populației. **Numărul născuților vii** în cazul regiunii Vest, județului și al Municipiului Arad este surprins în tabelul de mai jos, de unde se poate vedea că între anii 2010 și 2015 indicatorul are o evoluție descendentă în cazul celor 3 entități teritoriale analizate. Cea mai mare scădere a natalității în anul 2015 față de anul 2010 se observă în cazul Municipiului, care înregistra în 2010 un număr de 1663 de născuți vii, iar în 2015 numai 1420 (o scădere cu cca 15%).

Tabel 6 -Număr născuți vii 2010-2015 – regiune, județ, Municipiu

Anul	Județ	Municipiu	Regiune
2010	4.255	1.663	17.474
2011	3.989	1.526	16.200
2012	4.139	1.568	16.651
2013	4.157	1.561	16.959
2014	4.029	1.451	16.514
2015	3.854	1.420	16.145

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Din graficul de mai jos se poate vedea că **numărul născuților vii** a avut o evoluție mai complexă, cu creșteri și descreșteri. O perioadă relativ stabilă a fost în intervalul 2012-2013, apoi s-a instalat un trend descendent, care, în lipsa unor măsuri care să încurajeze și să susțină natalitatea, va continua și în anii următori.

Figura 24 - Evoluția numărului de născuți vii, Municipiul Arad

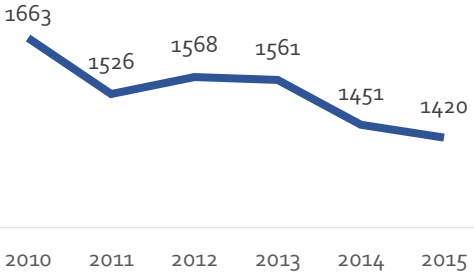

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Analiza numărului de nașteri în localitățile limitrofe Municipiului Arad (Fântânele, Livada, Șagu, Șofronea, Vladimirescu, Zădăreni, Pecica, Iratoșu, Vinga și Zimandu Nou) relevă o menținere relativ constantă a acestora în intervalul 2010-2014. Singura localitate cu o creștere semnificativă a numărului de născuți-vii este Zădăreni, unde în anul 2010 se înregistrau 25 nou-născuți, iar în 2015 au fost 40. Aceste date susțin ipoteza că o parte din populația de vârstă fertilă din Municipiul Arad a migrat către localitățile limitrofe, contribuind astfel la menținerea la un nivel constant și chiar la creșterea numărului de nașteri din localitățile respective, dar și la scăderea demografică din Municipiul Arad.

Tabel 7 -Numărul nașterilor în localitățile limitrofe

Localități	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Fântânele	32	35	38	31	32	31
Livada	38	30	26	20	26	41
Șagu	39	34	30	27	33	38
Șofronea	25	17	17	13	25	24
Vladimirescu	114	113	118	111	119	117
Zădăreni	25	22	25	23	30	40
Pecica	131	122	143	163	120	121
Iratoșu	16	19	16	20	23	16
Vinga	75	67	86	87	72	73
Zimandu Nou	41	46	40	45	28	39

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Ca o consecință previzibilă a scăderii numărului de nașteri, și indicatorul ratei natalității are o evoluție descendentă, mai accentuată în cazul Municipiului decât în cazul regiunii Vest sau județului Arad. Evoluția este relativ similară pentru cele 3 entități, cu o scădere a ratei natalității în 2011, o revenire în 2012-2013 la un nivel mai apropiat de anul 2010 și, din nou o scădere spre 2015 la niveluri chiar mai reduse decât în 2011.

Printre cauzele recunoscute care contribuie la scăderea ratei natalității sunt: scăderea în general a numărului persoanelor de vârstă fertilă, situații materiale relativ precare sau amânarea deciziei de a avea copii până la momentul atingerii unei stabilități economico-sociale care să susțină întemeierea unei familii, incidența sporită a divorțurilor, nivelul crescut de educație și de autonomie financiară a femeilor, dificultatea de a menține un parcurs profesional susținut imediat după nașterea copiilor, lipsa unor opțiuni viabile pentru îngrijirea copiilor de vârstă mică (de ex. creșe și grădinițe cu un nivel calitativ ridicat al serviciilor), probleme de fertilitate sau de sănătate în general, lipsa de asumare a unor roluri egale în gospodărie a ambelor sexe etc. Toate aceste cauze trebuie explorate mai în detaliu, astfel încât să se poată identifica soluții care să vină în sprijinul re-echilibrării populației Municipiului pe termen mediu și lung.

Figura 25 - Evoluția ratei natalității – regiune, județ, Municipiu

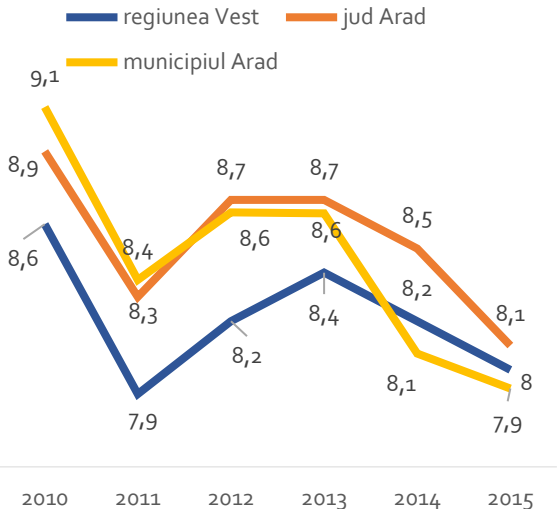

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

Rata mortalității, calculată ca raport dintre numărul persoanelor decedate și populația curentă, are o evoluție relativ similară atât pentru regiune, cât pentru județul și Municipiul Arad, mai precis o scădere ușoară sau chiar o stagnare între 2012 și 2014, urmată de o creștere mai accentuată spre 2015, explicabilă mai curând prin prisma scăderii numărului total al locuitorilor.

Figura 26 - Rata mortalității – regiune, județ, Municipiu

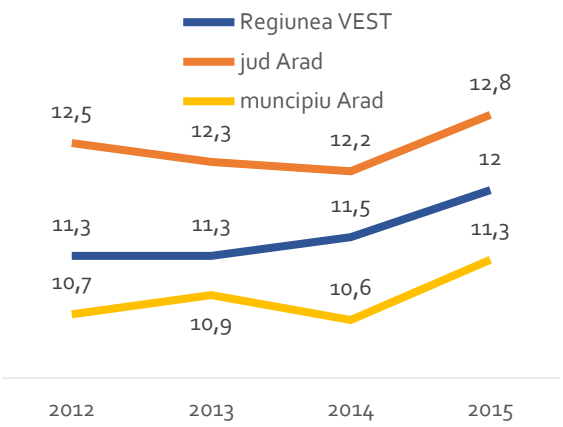

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

Sporul natural al populației, calculat ca diferență dintre numărul născuților-vii și numărul persoanelor decedate dintr-un an de referință, arată cifre negative pentru regiune, județ și Municipiu, pentru toți anii analizați. Cu alte cuvinte, în mod constant cel puțin din 2010, se nasc mai puține persoane decât dispar prin deces. Spre exemplu, în 2015, în Municipiul Arad au decedat cu 619 mai multe persoane decât s-au născut, ceea ce face ca sporul natural să fie de minus 619 persoane. În mod evident, regenerarea populației nu este posibilă în aceste condiții, iar declinul demografic este un fenomen care ia amploare.

Tabel 8 -Sporul natural în regiunea Vest, județul și Municipiul Arad

An	Regiunea VEST	Jud. Arad	Mun. Arad
2010	-6590	-1878	-334
2011	-7018	-1845	-393
2012	-6361	-1845	-390
2013	-6030	-1706	-458
2014	-6777	-1788	-483
2015	-8112	-2238	-619

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

Rata sporului natural al populației, indicator care măsoară diferența algebrică între rata natalității si rata mortalității generale a populației, indică o scădere constantă a populației, mai accentuată între 2014 și 2015 pentru Municipiul Arad. Important de precizat este că **rata sporului natural este negativă,** adică numărul celor născuți este mai mic decât numărul celor decedați în fiecare an, populația nu se regenerează și volumul ei scade constant. Valorile negative ale sporului natural, conjugate cu soldul migrației externe, sunt cele două cauze ale scăderii demografice cu care se confruntă în general România.

Tabel 9 -Rata sporului natural

An	Regiunea Vest	Jud. Arad	Mun. Arad
2010	-3.2	-3.9	*
2011	-3.5	-3.9	*
2012	-3.1	-3.8	-2.0
2013	-2.9	-3.6	-2.2
2014	-3.3	-3.7	-2.6
2015	-4	-4.7	-3.3

**date indisponibile privind numărul deceselor*

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

Rata mortalității infantile (numărul de decese ale copiilor cu vârste de până la 1 an, raportat la numărul de născuți vii din același an și exprimat ca număr de decese la 1000 de născuți vii) are o valoare ridicată în general în România, comparativ cu media UE. Astfel, dacă în Uniunea Europeană sunt 4 decese înregistrate în rândul copiilor cu vârste de sub 1 an la mia de născuți vii, România înregistrează în anul 2015 cca 8 decese la mia de născuții vii în aceeași grupă de vârstă[20]. Per ansamblul României, pe medii de rezidență, indicatorul arată că sunt 6,3 decedați sub 1 an la 1000 de născuți vii în mediul urban, în timp ce în mediul rural sunt 10, deci există o corelație între mediul de rezidență și valoarea indicatorului.

[20] Anuarul demografic al României 2015, INS.

Figura 27 - Evoluția ratei mortalității infantile – regiune, județ, Municipiu

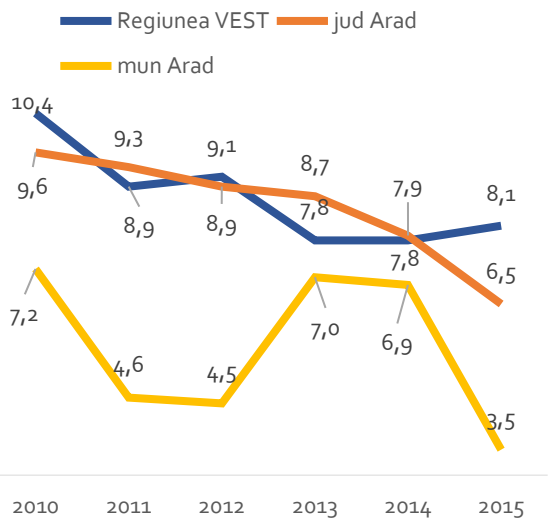

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

Comparativ cu regiunea Vest și cu județul, Municipiul Arad are o evoluție diferită, dar și cele mai scăzute valori ale indicatorului de **mortalitate infantilă**, ajungând în anul 2015 la valori relativ scăzute, de 3,5 decese la mia de născuți vii, care este o valoare mult sub media României pe mediul urban (6,3 în 2015). Măsurile luate de autoritățile locale sau conjuncturile favorabile create în intervalul 2014-2015 care au dus la scăderea cu cca 50% a ratei mortalității trebuie menținute pentru a păstra indicatorul la valori minime. Având în vedere faptul că decesele infantile pot fi din cauze endogene (boli congenitale, imaturități la naștere), sau din cauze exogene (factori care țin de mediul în care trăiește nou-născutul și care produc efecte în marea lor majoritate în prima lună de viață), autoritățile trebuie să se concentreze pe eliminarea cauzelor exogene, asupra cărora poate fi intervenit și care pot fi prevenite.

Indicatorul trebuie analizat și prin prisma evoluției numărului de nașteri, observându-se că în anii în care a crescut numărul de nașteri, a crescut și incidența fenomenelor care duc la mortalitate infantilă.

Indicele vitalității populației (%) este reprezentat de raportul dintre numărul de născuți vii și numărul de decese. Dacă cei doi indicatori ar avea valori apropiate, atunci indicele ar atinge 100%, iar tot ceea ce este mai jos de 100% arată că există un dezechilibru, numărul de născuți vii fiind mai mic decât numărul deceselor. Ținta este așadar situația ideală în care indicele are valori mai mari de 100%. Din graficul de mai jos se observă atât faptul că indicele nu se apropie de 100%, dar se vede și evoluția sa, anume trendul descendent constant din 2012 până în prezent, după o relativă stabilizare în 2011-2012, interval în care s-a observat o creștere a ratei natalității.

Figura 28 - Indicele vitalității populației Municipiului Arad, evoluție 2010-2015

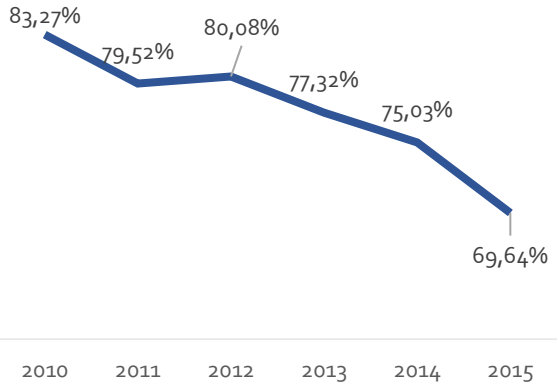

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

Numărul căsătoriilor din Municipiul Arad, ilustrat în graficul de mai jos, a înregistrat un an de vârf în intervalul analizat în 2010 (1205 căsătorii), apoi un declin abrupt în 2011 (1077 căsătorii, o scădere cu 11%), urmat de o revenire treptată către un nivel în anul 2015 similar anului 2010 (1179 căsătorii în 2015). Având în vedere că în România se păstrează o legătură puternică între căsătorie și natalitate (scăderea numărului de căsătorii din 2011 este însoțită și de o scădere a numărului de nașteri în 2011), putem explica reducerea ratei natalității și prin reducerea numărului de căsătorii.

Figură 29 - **Evoluția numărului de căsătorii, Municipiul Arad**

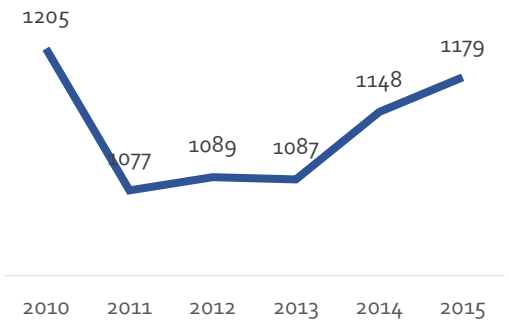

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Rata de nupțialitate (calculată prin raportarea numărului căsătoriilor încheiate într-un an calendaristic, la populația după domiciliu la 1 iulie anul respectiv) reprezintă numărul căsătoriilor ce revin la 1000 locuitori. În comparație cu județul Arad, Municipiul Arad are o rată mai crescută de nupțialitate, care a revenit în 2015 la nivelul la care era în 2010, atingând o valoare de 6.58 ‰, după ce scăzuse în anul 2011 la 5.91 ‰, fiind urmată îndeaproape de o creștere a indicatorului și pentru județ în anul 2015 (6.31 ‰).

Figura 30 - Rata de nupțialitate – Municipiu și județ

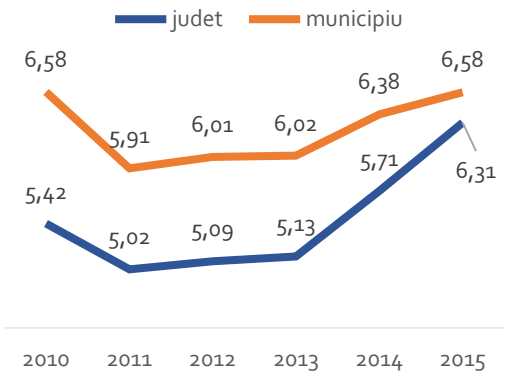

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

Analizând **vârsta medie a soților la căsătorie** pentru mediul urban din județul Arad (inclusiv Municipiul Arad) observăm o tendință de creștere – dacă în anul 2010 femeile să căsătoreau în medie la vârstă de 28,9 ani, în 2015 acest eveniment are loc când femeia are 30 ani. Creșterea vârstei la căsătorie este un alt factor care influențează natalitatea și poate fi folosit pentru a explica scăderea ratei natalității.

Figura 31 - Vârsta medie a soților la căsătorie, mediul urban din județul Arad

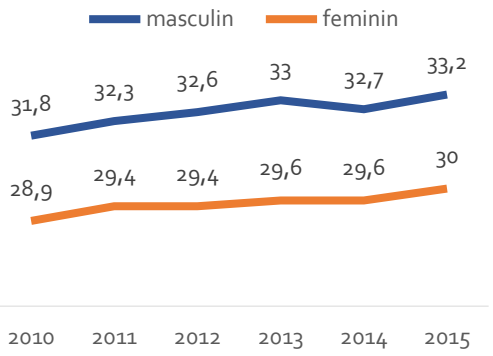

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Rata de divorțialitate, care se calculează prin raportarea numărului căsătoriilor desfăcute în cursul unui an calendaristic la populația după domiciliu la 1 iulie anul respectiv și care reprezintă numărul divorțurilor ce revin la 1000 locuitori, arată un vârf al fenomenului în anul 2012, atât pentru Municipiu – 2.80 ‰, cât și pentru județ – 1.75 ‰ (deși valoarea județului este în mare parte influențată de Municipiu). După acest an, rata de divorțialitate a cunoscut o tendință de scădere la nivelul Municipiului Arad până în anul 2015, ajungând la o valoare de 1.67 ‰, tendință care s – a înregistrat și la nivelul județului, până în anul 2014, când a fost înregistrată cea mai mică valoare de 1.12 ‰.

Figura 32 - Rata de divorțialitate la mia de locuitori – județ și Municipiu

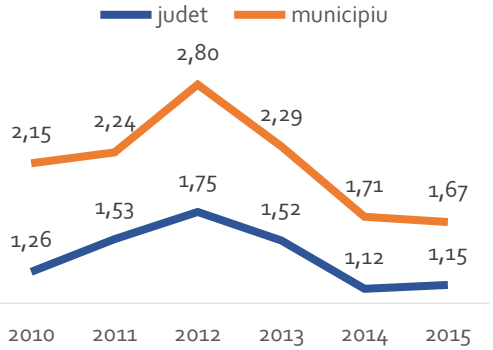

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

Pentru a analiza **mișcarea migratorie a populației**, un alt factor important care influențează evoluția demografică a unui teritoriu, se face în mod uzual apel la indicatori care privesc schimbările de reședință și domiciliu și migrația.

Stabilirile cu reședință în Municipiu au avut un traseu relativ constant între 2010 și 2015, cu o creștere mai accentuată din 2014 spre 2015. Aceeași creștere apare și în cazul județului, cu precizarea că este vorba de o dublare a numărului celor care și-au stabilit domiciliul în județ în anul 2015 față de 2014.

Indicatorul **plecările cu reședința** a înregistrat și el o creștere accentuată în intervalul 2014-2015, ceea ce demonstrează că anul 2015 a fost un an al schimbărilor în comportamentul de migrare al populației.

Figura 33 - Stabiliri cu reședința/ județ și Municipiu

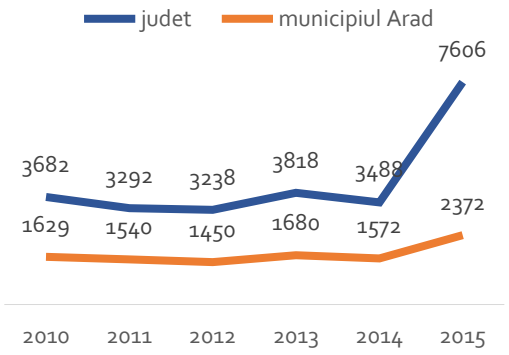

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

Figura 34 - Plecări cu reședința – județ și Municipiu

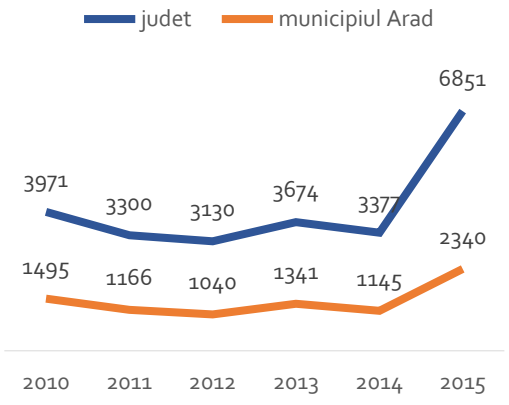

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

Soldul schimbărilor de reședință (soldul migrației flotante), este un indicator care reprezintă diferența algebrică între numărul persoanelor sosite și plecate într-o unitate administrativ-teritorială. Soldul este pozitiv, ceea ce arată că s-au stabilit mai multe persoane decât au plecat, atât în cazul județului, cât și în cazul Municipiului Arad. Anul 2015 arată o evoluție inversă a Municipiului față de județ – județul are un sold în creștere, iar Municipiul are un sold al schimbărilor de reședință în scădere.

Figura 35 - Soldul stabilirilor de reședință – județ și Municipiu

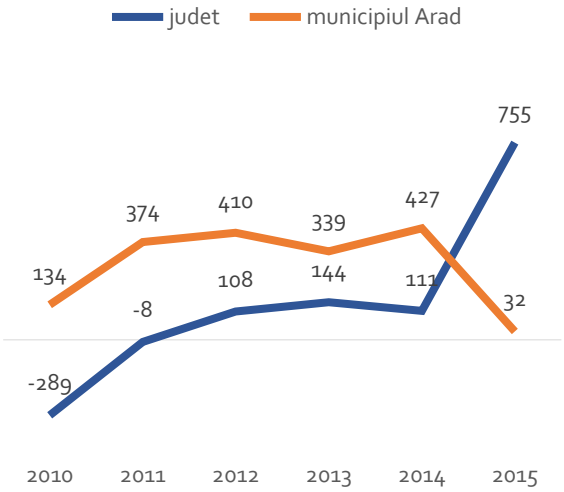

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

Numărul total al stabilirilor cu domiciliul se referă la persoanele care au sosit în localitate și fac dovada că au asigurată locuință în acea localitate (schimbările de domiciliu în cadrul aceleiași localități nu sunt incluse, iar datele includ migrația internațională). Cu excepția scăderii din 2010-2011 (de la 2.911 la 1.918), numărul stabilirilor cu domiciliul a rămas relativ constant în cazul Municipiului Arad, manifestându-se chiar o creștere spre anul 2014.

Figura 36 - Stabiliri cu domiciliul – județ și Municipiu

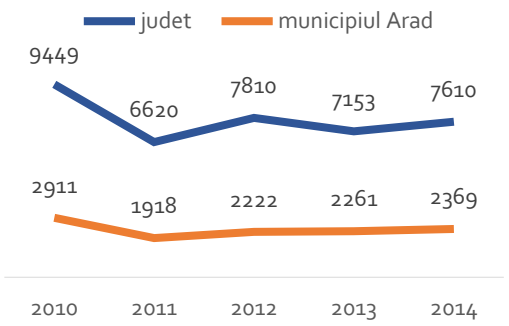

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

Plecările cu domiciliul (inclusiv migrația externă) din Municipiul Arad înregistrează o evoluție descendentă, după un vârf al plecărilor în 2010 (3103), s-a ajuns în 2014 la un număr de 2462 de plecări cu domiciliul.

Figura 37 - Plecările cu domiciliul – județ și Municipiu

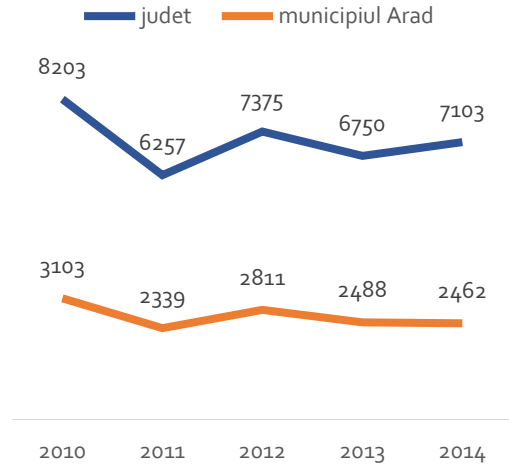

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

Ca urmare a datelor înregistrate pentru plecări cu domiciliul și stabiliri cu domiciliul, **soldul schimbărilor de domiciliu** prezintă valori negative doar în cazul Municipiului, nu și a județului, ceea ce poate fi un indiciu pentru faptul că populația care părăsește Municipiul Arad o face în favoarea unor localități tot din județ.

Figura 38 - Soldul stabilirilor cu domiciliul – județ și Municipiu

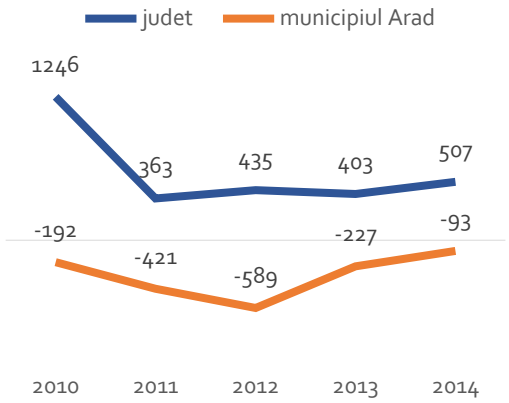

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

Analizând evoluția demografică a **comunelor limitrofe Municipiului** – Fântânele, Livada, Șagu, Șofronea, Vladimirescu, Zădăreni Pecica, Iratoșu, Vinga și Zimandu Nou – se observă o creștere a populației fiecăreia dintre acestea în intervalul 2010-2016, scăderea demografică fiind un fenomen care nu se manifestă în aceste UAT-uri. Se poate concluziona deci că o parte dintre plecările cu domiciliul din Municipiul Arad se datorează migrației populației către localitățile învecinate, în special către Vladimirescu, producându-se un fenomen de migrație din zonele urbane către cele rurale, în principal pentru motive ce țin de locuire, și nu de activitatea economică.

Tabel 10 -Populația după domiciliu în UAT-uri învecinate cu Municipiul Arad

Localități	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016
FÂNTÂNELE	3600	3640	3643	3688	3700	3706	3708
LIVADA	3293	3316	3357	3348	3374	3394	3471
ȘAGU	4087	4095	4092	4103	4112	4132	4157
ȘOFRONEA	2563	2613	2641	2677	2691	2715	2750
VLADIMIRESCU	11927	12075	12189	12436	12602	12781	12970

ZĂDĂRENI	2615	2638	2699	2732	2761	2781	2838
PECICA	13889	14045	14060	14077	14106	14083	14097
IRATOȘU	2451	2499	2513	2534	2574	2579	2555
VINGA	6717	6731	6720	6749	6788	6809	6861
ZIMANDU NOU	4727	4780	4826	4835	4882	4857	4899

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Fenomenul migrației în străinătate se face resimțit în Municipiul Arad, în principal datorită apropierii de graniță și a condițiilor economice mai avantajoase oferite de piața muncii statelor învecinate.

Numărul emigranților definitivi a cunoscut valori în creștere în intervalul 2010-2012, care sunt și anii crizei economice care a afectat întreaga Uniune Europeană și care a fost caracterizată și printr-o serie de măsuri de austeritate bugetară (spre ex. reducerea salariilor persoanelor angajate în instituții publice cu 25%). După anul 2012 se observă o scădere a fenomenului de migrație definitivă în străinătate, anul 2014 fiind aproape de nivelul anului 2010. În total, între 2010 și 2014 din Municipiul Arad au emigrat 1.036 de persoane, fapt care are un impact negativ asupra economiei Municipiului, dat fiind faptul că se poate prezuma că majoritatea acestor persoane sunt adulți activi, fiind recunoscut că migrația internațională este selectivă sub raportul unor caracteristici precum vârsta, sexul, nivelul de educație, pregătirea profesională etc.

Figura 39 - Emigranți definitivi – județ și Municipiu

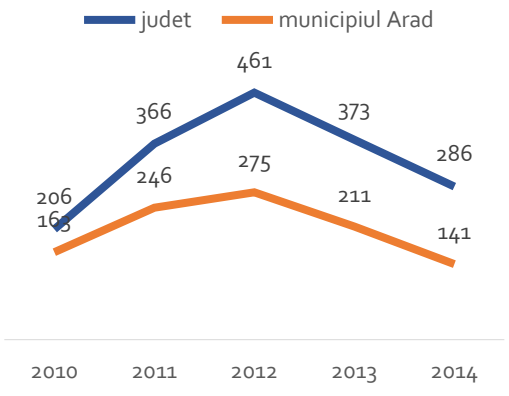

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Pe de altă parte, Municipiul atrage și **imigranți definitivi**, însă nu într-un număr suficient de mare încât să compenseze numărul plecărilor prin emigrație. În intervalul 2010-2014 Municipiul Arad a primit un număr de 433 de imigranți, care, în măsura în care sunt integrați în piața muncii, pot reprezenta un câștig pentru economia locală.

Figura 40 - Imigranți definitivi – județ și Municipiu

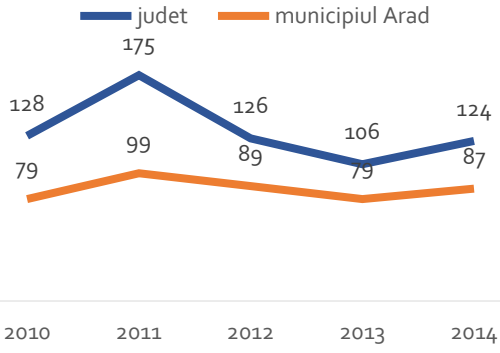

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Ca o consecință directă a evoluției ultimilor doi indicatori – emigranți și imigranți – **soldul migrației internaționale** (diferența dintre intrările și ieșirile din Municipiu) are valori negative, cu un minim atins în anul 2012.

Figura 41 - Soldul migrator – județ și Municipiu

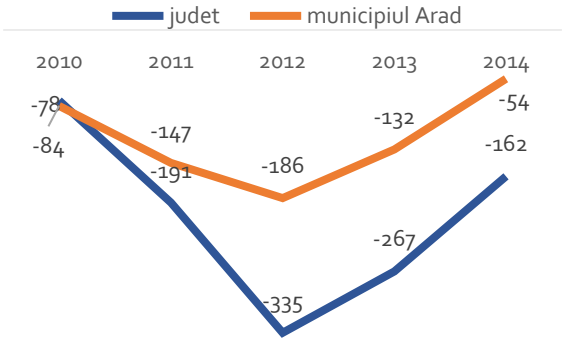

Sursa: Baza de date Tempo, INS

II.1.3. Profil etnic și confesional

Structura populației după etnie

Datele recensământului din 2011 arată o structură etnică diversă a populației Municipiului Arad, care prezintă o serie de particularități în raport cu distribuția etnică de la nivel național. Astfel, pe primele locuri în funcție de mărimea populației respectivei etnii se situează, ca și la nivel național, românii, maghiarii și romii. Cea de-a patra etnie ca număr din Municipiul Arad este cea germană, urmată de sârbi, slovaci și italieni. O altă particularitate este reprezentată de dimensiunea populației de romi. Dacă la nivel național, romii sunt 3,09% din populație, iar la nivel județean sunt chiar peste media națională (3,89% din populație), la nivelul Municipiului etnia nu măsoară decât 1,59% din totalul populației Aradului.

Tabel 11 -Structura etnică a populației 2011 – România, județul Arad și Municipiul Arad

Etnii	România	Județul Arad	Municipiul Arad	
			Total	% din populația Municipiului
TOTAL	20.121.641	430.629	159.074	-
Români	16.792.868	340.670	125.310	78,77%
Maghiari	1.227.623	36.568	15.396	9,68%
Romi	621.573	16.475	2.528	1,59%
Ucraineni	50.920	1.261	61	0,04%
Germani	36.042	2.909	1.259	0,79%
Turci	27.698	48	18	0,01%
Ruși – Lipoveni	23.487	33	14	0,01%
Tătari	20.282	3	0	-
Sârbi	18.076	849	425	0,27%
Slovaci	13.654	4.462	330	0,21%
Bulgari	7.336	549	180	0,11%
Croați	5.408	10	4	0,003%
Greci	3.668	14	7	0,004%
Italieni	3.203	291	231	0,15%
Evrei	3.271	116	100	0,06%
Cehi	2.477	118	41	0,03%
Polonezi	2.543	32	28	0,02%
Chinezi	2.017	21	21	0,01%
Armeni	1.361	6	6	0,004%
Ceangăi	1.536	19	14	0,01%
Macedoneni	1.264	0	0	-
Alte etnii	18.524	352	142	0,09%
Informație nedisponibilă	1.236.810	25.821	12.955	8,14%

Sursa: www.recensamantromania.ro, calcule proprii

Figura 42 - Structura etnică a populației Municipiului Arad

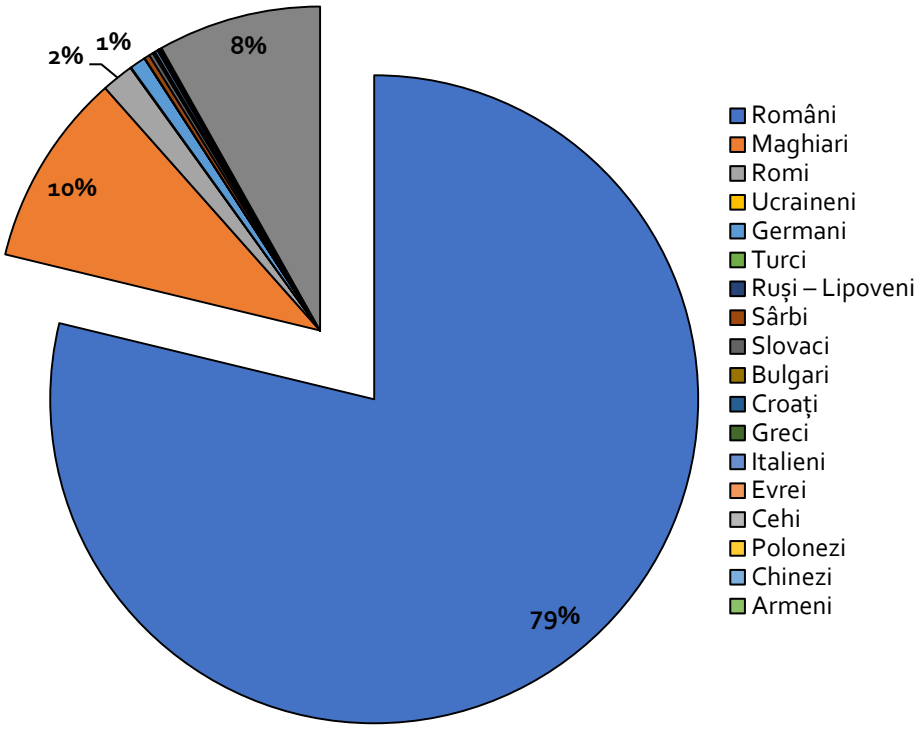

Sursa: www.recensamantromania.ro

Structura populației după religie

Structura etnică diversă se traduce și printr-o diversitate a religiilor populației Municipiului Arad. Cu excepția religiei armene, toate celelalte religii recunoscute din România își au reprezentanți în Arad. Pe primul loc ca mărime a comunității de credincioși este religia ortodoxă (68,41% din totalul populației Municipiului, față de media de 81% la nivel național), urmată de cea romano-catolică (9,38%), penticostală (4,34%), baptistă (3,92%) și de cea reformată (cu 2,45%). Se remarcă deci și aici diferențe față de ierarhia de la nivel național, care reflectă specificul etnic și cultural al Municipiului.

Tabel 12 - Structura populației după religie 2011 – România, județul Arad și Municipiul Arad

Religie	România	Județul Arad	Municipiul Arad	
			Total	% din populația Municipiului
TOTAL	**20.121.641**	**430.629**	**159.074**	-
Ortodoxă	16.307.004	298.252	108.816	68,41%
Romano-catolică	870.774	35.623	14.916	9,38%
Reformată	600.932	9.811	3.904	2,45%
Penticostală	362.314	28.922	6.905	4,34%
Greco-catolică	150.593	4.271	1.322	0,83%
Baptistă	112.850	14.700	6.234	3,92%
Adventistă de ziua a șaptea	80.944	4.531	887	0,56%
Musulmană	64.337	146	111	0,07%

Unitariană	57.686	75	42	0,03%
Martorii lui Iehova	49.820	1.041	501	0,31%
Creștină după evanghelie	42.495	261	99	0,06%
Creștină de rit vechi	32.558	71	38	0,02%
Evanghelică lutherană	20.168	3.351	333	0,21%
Ortodoxă sârbă	14.385	682	220	0,14%
Evanghelică	15.214	276	169	0,11%
Evanghelică de confesiune augustană	5.399	146	73	0,05%
Mozaică	3.519	132	98	0,06%
Armeană	393	0	0	-
Altă religie	30.557	872	457	0,29%
Fără religie	18.917	562	286	0,18%
Atei	20.743	434	323	0,20%
Informație nedisponibilă	1.259.739	26.469	13.340	8,39%

Sursa: www.recensamantromania.ro, calcule proprii

II.1.4. Densitatea populației

Analizat în contextul național și regional, se remarcă faptul că Municipiul Arad are o densitate medie, însă mai mică decât alte centre urbane din proximitate, cum ar fi Timișoara sau Oradea. Acest fapt poate avea un impact pozitiv asupra calității vieții în Municipiu.

La nivel național, densitatea medie este de 93 loc./km², la nivel județean de 61 loc./km², mult sub media națională, iar la nivelul Municipiului densitatea este de 765 loc./km². În condițiile scăderii demografice și a menținerii orașului în aceleași limite, este de așteptat ca densitatea să scadă în continuare.

Tabel 13 - Densitatea populației la nivelul României, a județului și a Municipiului Arad

	Suprafață totală (km²)	Populație 2016	Densitate (loc./km²)
România	238.391	22.241.718	93
Județul Arad	7.754	473.946	61
Municipiul Arad	234	179.045	765

Sursa: INS, calcule proprii

Figura 43 - Densitatea populației pe teritoriul României

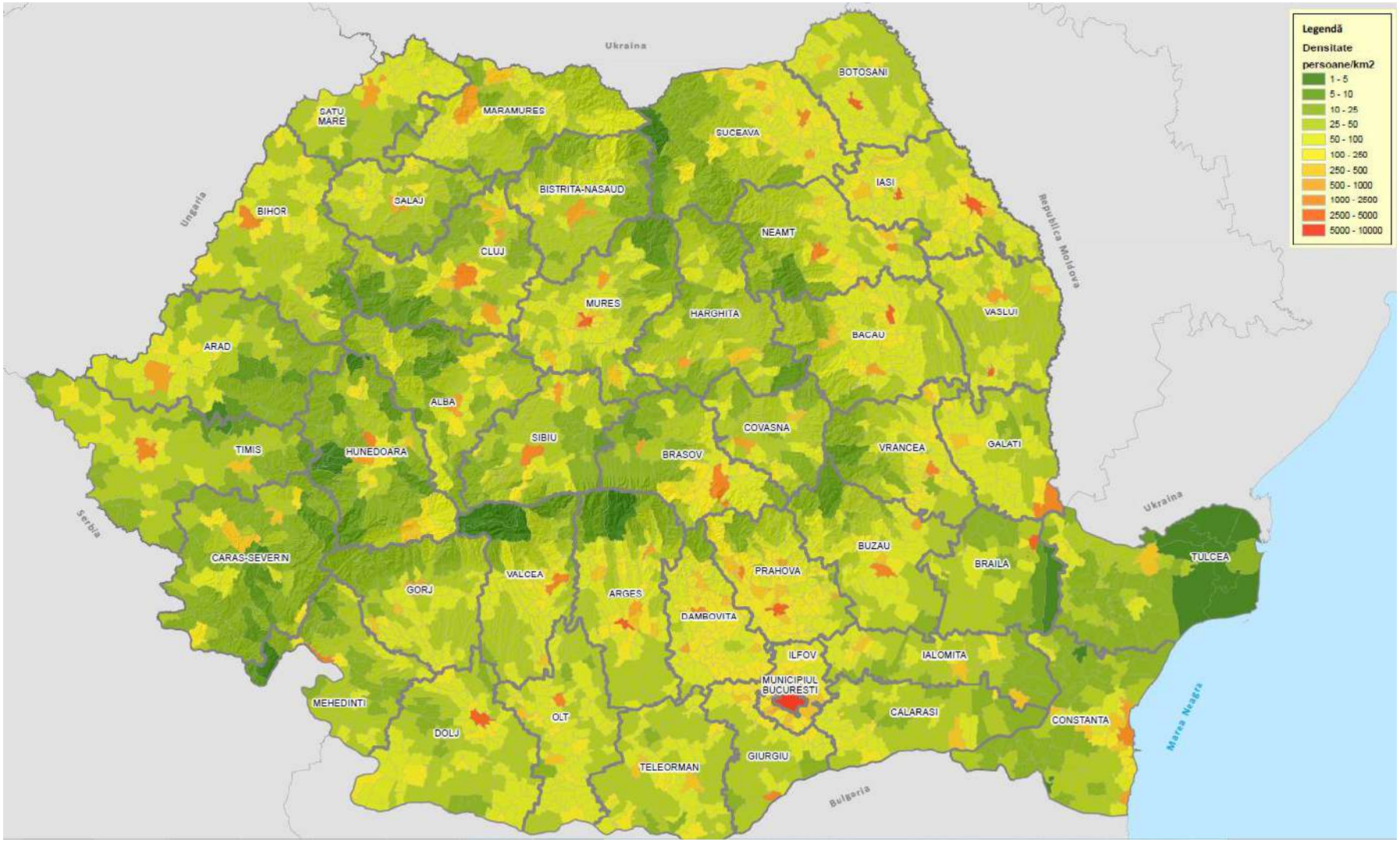

Sursa: Strategia de dezvoltare teritorială a României

În interiorul Municipiului, așa cum se vede din cartograma de mai jos, cele mai dense cartiere sunt Confecții (cartier de blocuri), Alfa, Șega și Drăgășani, iar cele mai puțin dense sunt Gai, Subcetate și 6 Vânători, care sunt toate cartiere situate spre periferia orașului.

Totodată, analiza repartiției populației pe cartiere relevă faptul că cele mai populate cartiere sunt Micălaca (cartier de blocuri) și Centru, urmate de Grădiște (cartier cu o suprafață mare), Șega și Ion G. Duca.

Figura 44 - Densitatea populației după domiciliu în Municipiul Arad

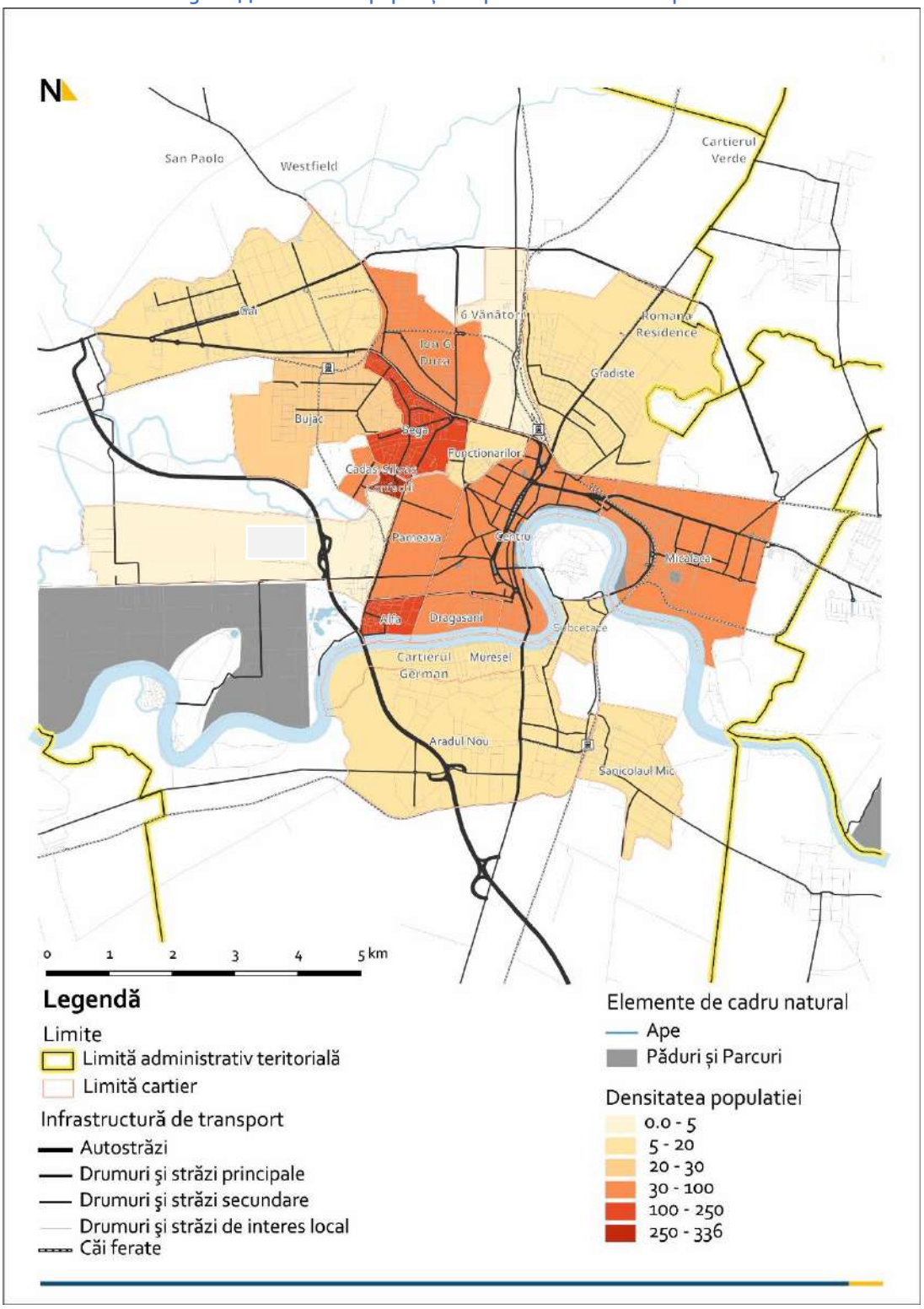

Figura 45 - Repartiția populației pe cartiere în Municipiul Arad

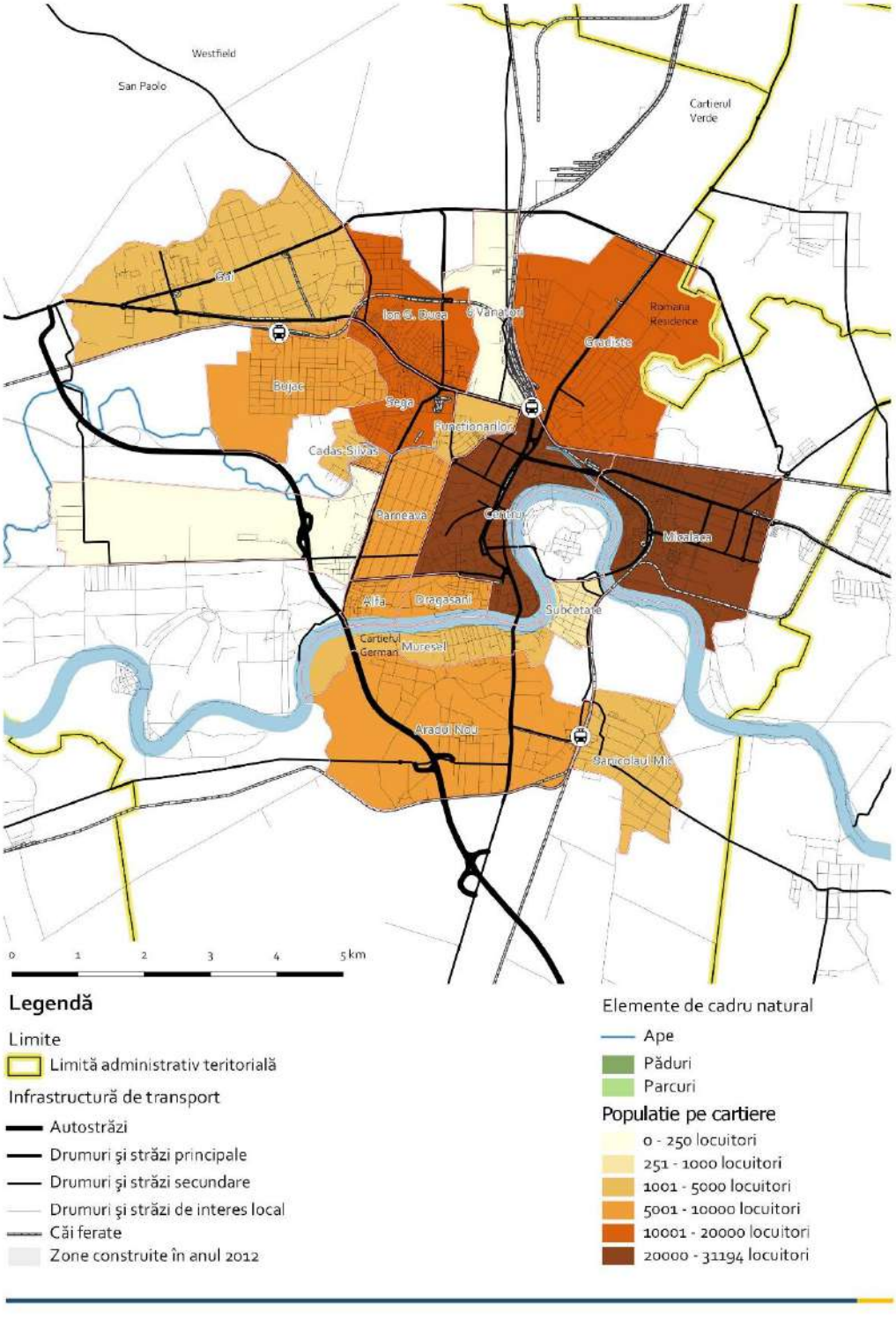

II.2. Profil economic

II.2.1. Economia și forța de muncă

Context economic național, regional și județean

Ulterior instalării crizei economice și financiare globale din anul 2008, analizând unul dintre principalii indicatori macroeconomici ai producției – **P**rodusul **I**ntern **B**rut, se observă o evoluție ascendentă la nivelul economiei naționale, la nivelul economiei Regiunii Vest precum și la nivelul județului Arad. Produsul Intern Brut la nivel național a înregistrat o majorare cu 21,56%, de la 524.388,70 milioane lei în anul 2008 ajungând la 637.456,00 milioane lei în anul 2013.

Produsul Intern Brut în prețuri curente de la nivelul Regiunii Vest a cunoscut o creștere de 16,27% în intervalul 2008 – 2013, inferioară ritmului de creștere de la nivel național. Cu toate acestea, contribuția economiei Regiunii Vest la formarea economiei naționale nu înregistrează o diminuare semnificativă, ajungând 9,50% în anul 2013, cu 0,43 puncte procentuale mai puțin, comparativ cu anul 2008.

Figura 46 - Structura Produsului Intern Brut realizată la nivelul regiunilor de dezvoltare din România

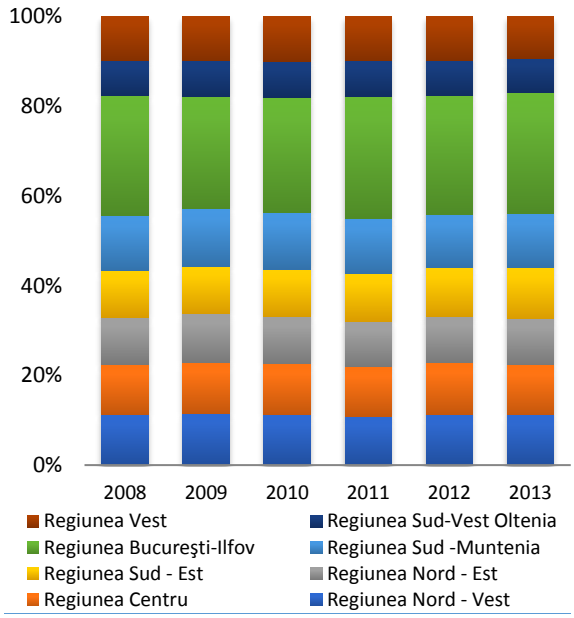

Sursa: Baza de date INS

Analiza structurii **V**alorii **A**dăugate **B**rute la nivelul Regiunii Vest indică faptul că, la baza economiei acesteia stă *industria prelucrătoare*, sector ce se bucură de o impresionantă tradiție la nivelul acestei zone. De asemenea, poziția geografică favorabilă facilitează dezvoltarea *comerțului*, *transportului*, precum și a *tranzacțiilor imobiliare*.

La nivelul perioadei analizate, a fost observată o scădere considerabilă a contribuției *Clasei F – Construcții*, de la 10,47% în anul 2008 la 5,97% în anul 2013, acest sector fiind afectat de criza economică. În schimb, *clasele B-E*, în special sectorul industriei prelucrătoare, precum și *Clasa L – Tranzacții imobiliare*, prezintă un trend ascendent la nivelul contribuției pe care o au în vederea formării Valorii Adăugate Brute la nivelul Regiunii Vest, de la 29,18% în anul 2008 la 33,08% în anul 2013, respectiv de la 9,47% în anul 2008, la 12,93% în anul 2013.

Figura 47 - Structura Valorii Adăugate Brute înregistrată la nivelul Regiunii Vest

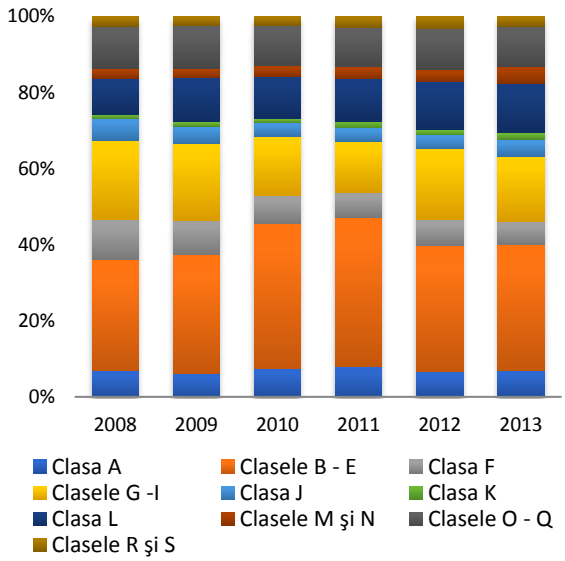

Sursa: Baza de date INS

În ceea ce privește PIB/locuitor în prețuri curente, Regiunea Vest a înregistrat o creștere cu 9,42% in intervalul 2008 – 2013, inferioară ritmului de creștere de la nivel național (15,20%). Cu toate acestea, Regiunea Vest alături de Regiunea București – Ilfov sunt singurele regiuni ce prezintă o valoare a PIB/locuitor în prețuri curente superioară celei înregistrate la nivel național. În pofida tendinței de convergență la media U.E., singura regiune ce atinge valori superioare acesteia este Regiunea București-Ilfov, decalajul de dezvoltare economică dintre aceasta și restul regiunilor rămânând accentuat.

Figura 48 - Dinamica PIB/locuitor în prețuri curente(EUR), în perioada 2008 - 2013

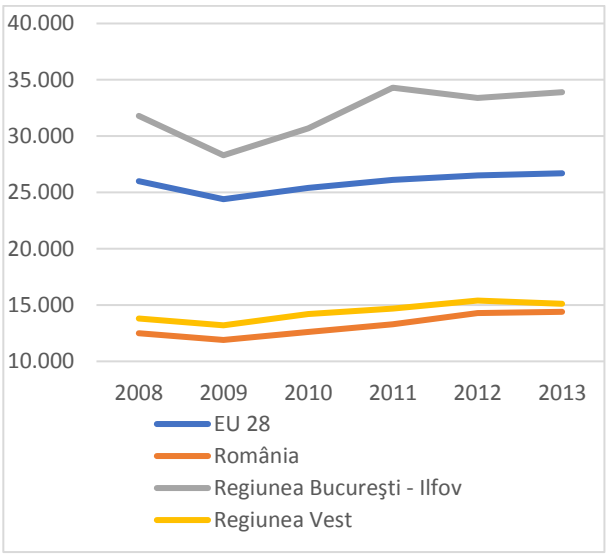

Sursa: EUROSTAT

În cadrul Regiunii Vest, referitor la indicatorul PIB/locuitor în prețuri curente, județul Timiș este singurul la nivelul căruia sunt obținute valori superioare celor de la nivelul regiunii, în perioada analizată cunoscând o creștere gradată, de la 18.800 Euro în anul 2008 ajungând la 19.400 Euro în anul 2013. Deși la nivelul județului Arad este înregistrată o majorare cu 16% a PIB/locuitor în prețuri curente, de la 12.500 Euro în anul 2008 la 14.500 Euro în anul 2013, nu este atinsă valoarea aferentă Regiunii Vest.

La nivelul județului Arad precum și la nivelul județului Timiș, ritmul de creștere al Produsului Intern Brut în intervalul 2008 – 2013 a fost superior comparativ cu cel înregistrat la nivelul Regiunii Vest ($I_{PIB\ -\ Arad}$ = 122,59% respectiv $I_{PIB\ -\ Timiș}$ = 119,20%).

Raportat la restul județelor din regiune, județul Arad își menține pe tot parcursul intervalului

analizat locul al doilea, contribuția acestuia majorându-se de la 21,49% în anul 2008 la 22,66% în anul 2013. Locul întâi la nivelul regiunii este deținut de către județul Timiș, al cărui P.I.B. reprezintă 47,75% în anul 2008, respectiv 48,95% în anul 2013 din PIB – ul Regiunii Vest.

Figura 49 - Structura Produsului Intern Brut realizată la nivelul județelor din Regiunea Vest

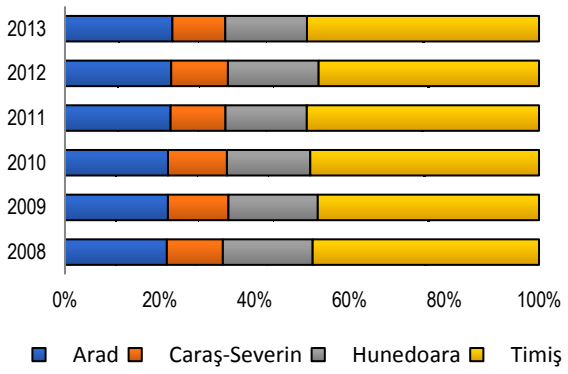

Sursa: Baza de date INS

Realizând o analiză la nivelul structurii firmelor active din Regiunea de Dezvoltare Vest, din punct de vedere al sectorului economic în care acestea activează, se constată că secțiunea CAEN – *Comerț cu ridicata și cu amănuntul; Repararea autovehiculelor și motocicletelor* înglobează atât în anul 2010, cât și în anul 2014, cel mai mare număr de întreprinderi (34,21%, respectiv 31,95%). Locul al doilea, la nivelul întregii perioade analizate este deținut de întreprinderile ce au ca domeniu de activitate *Activitățile profesionale, științifice și tehnice,* iar pe locul al treilea, deși numărul acestora prezintă un trend descendent, sunt situate companiile ce activează în domeniul *Industriei prelucrătoare.* Ponderile întreprinderilor ce activează în sectoare precum *Construcții*, *Transport și depozitare*, *Agricultură, silvicultură și pescuit*, *Hoteluri și restaurante* sau *Tranzacții imobiliare* sunt, la nivelul întregii perioade analizate, mai mici de 10%. Din punct de vedere al întreprinderilor active, situația din județul Arad este similară cu cea înregistrată la nivelul Regiunii de Dezvoltare Vest. Localizarea geografică a acestuia este favorabilă desfășurării activităților comerciale, fapt ce este transpus în cel mai mare număr de întreprinderi la nivelul județului, ce activează în cadrul acestui sector (în anul 2010 au fost înregistrate 3.498 de firme, iar în anul 2014 numărul acestora a scăzut cu 5%, la 3.320 firme). Spre deosebire însă de tendințele manifestate la nivel regional, al doilea domeniu ca importanță județeană este *Industria prelucrătoare*, ce a înregistrat o pondere de 11,81% în anul 2010, respectiv de 11,39% în anul 2014, din totalul firmelor active din județ. Locul al treilea este deținut de întreprinderile ce desfășoară *Activități profesionale, științifice și tehnice,* numărul firmelor de la nivelul acestui domeniu deținând o pondere de 10,22% în anul 2010, respectiv de 10,10% în anul 2014.

Figura 50 - Numărul întreprinderilor active pe activități ale economiei naționale în Regiunea Vest

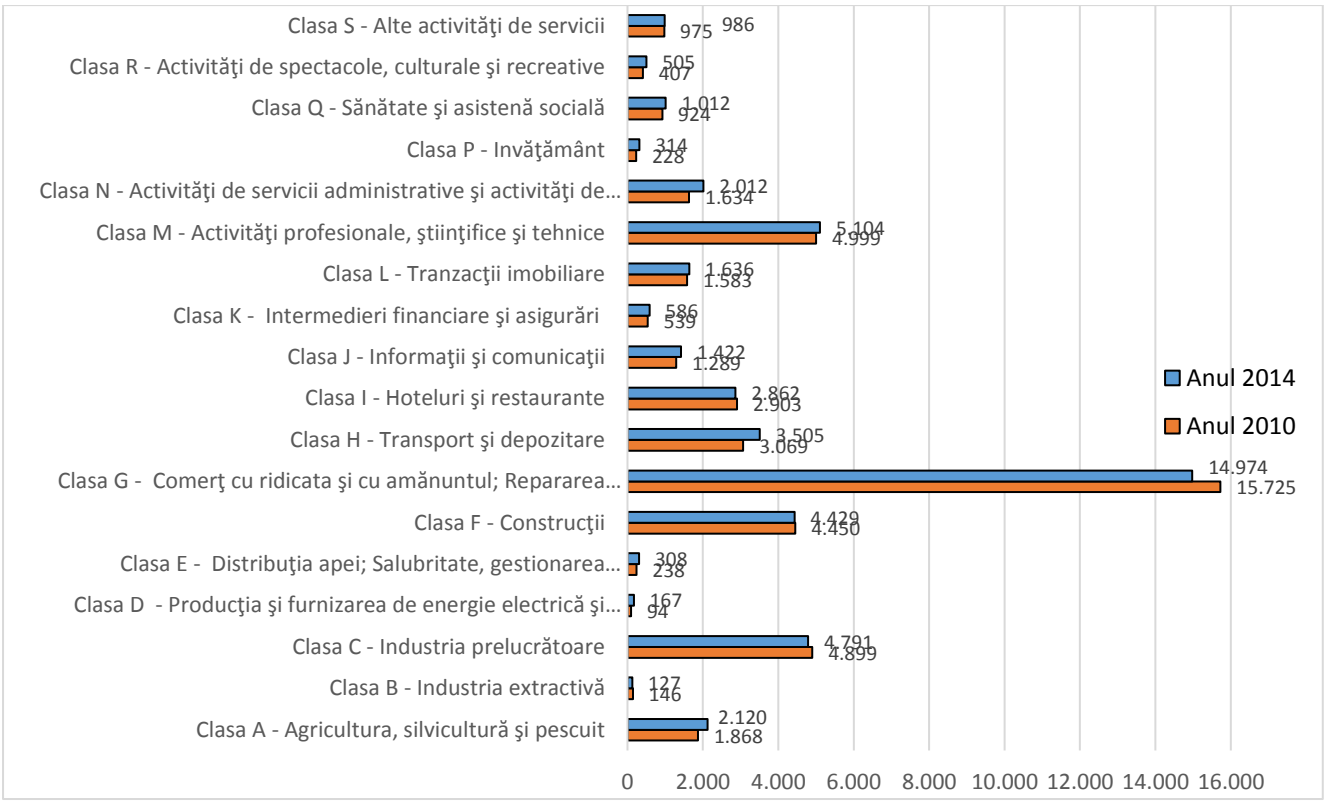

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Figura 51 - Numărul întreprinderilor active pe activități ale economiei naționale în județul Arad

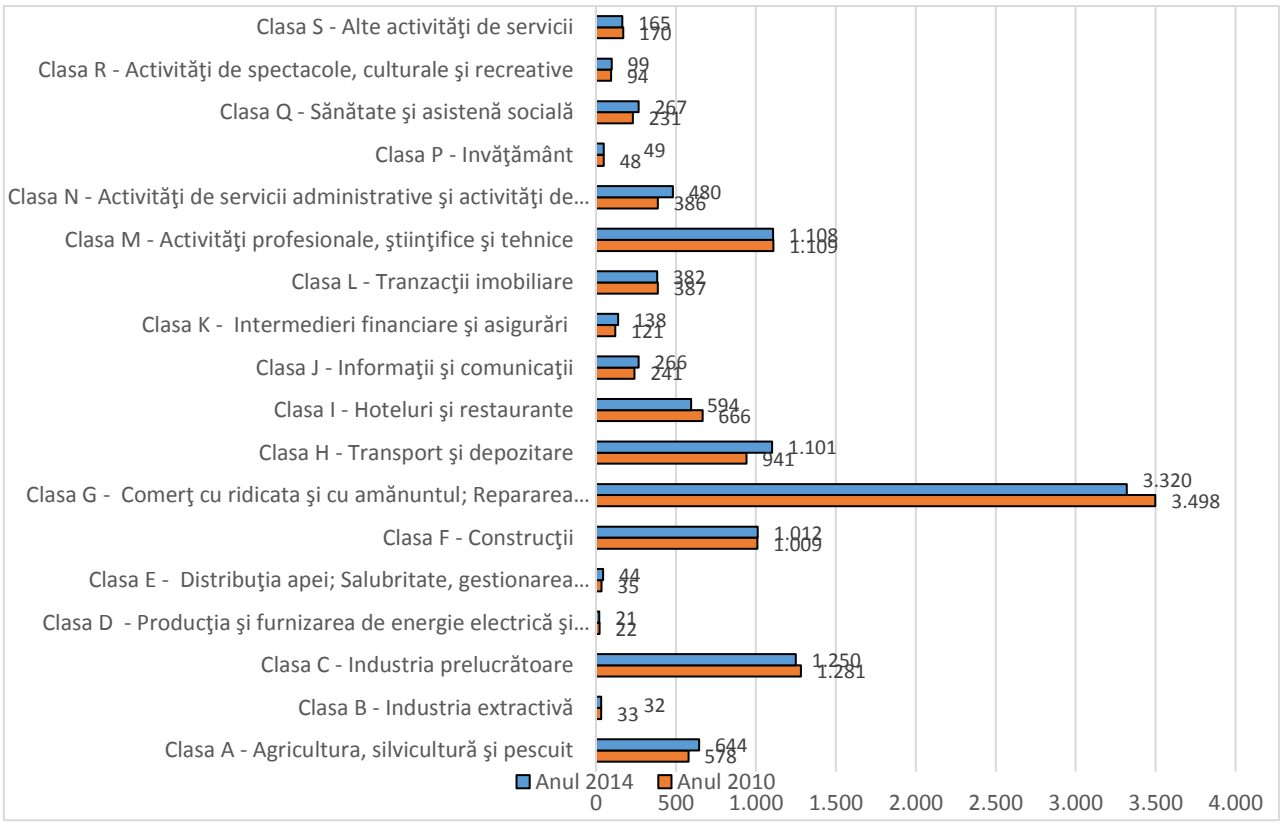

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Profilul economic al Municipiului Arad

Privit la nivel județean, Municipiul Arad reprezintă motorul economic al acestuia, iar la nivel regional împreună cu Municipiul Timișoara, alcătuiește un important pol de dezvoltare. Realizând o analiză a structurii economiei locale se observă o economie dominată de sectorul industrial (preponderent industria prelucrătoare) care generează 55,69% în anul 2014, respectiv 52,22% în anul 2010 din cifra de afaceri aferentă Municipiului Arad, oraș ce se bucură de un centru industrial cu o bogată tradiție. Cu toate că sectorul serviciilor, cel care în mod tradițional prezintă cea mai mare valoare adăugată, nu este suficient dezvoltat, trebuie remarcat faptul că, la nivelul Municipiului Arad sectorul industrial prezintă o reorientare către ramuri de activitate mai tehnologizate precum *subclasa 27 – Fabricarea echipamentelor electronice* a cărui pondere a manifestat o creștere de la 8,01% în anul 2010 la 8,65% în anul 2014 precum și *subclasa 29 – Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și a semiremorcilor* ce a înregistrat o majorare cu 1 punct procentual, ajungând în anul 2014 să contribuie într-o proporție de 24,23%. Aceste ramuri prezintă un nivel ridicat de investiții străine, printre care pot fi amintite companii precum TAKATA ROMANIA S.R.L. – producător de air-baguri, centuri de siguranță și alte componente auto, situată, în anul 2014, pe primul loc în cadrul marilor agenți economici cu un număr de 4.103 salariați, COFICAB ESTERN EUROPE S.R.L. - producător multinațional de cabluri auto, aflat pe locul al doilea cu un număr de 434 de salariați, YAZAKI COMPONENT TECHNOLOGY S.R.L. - producător multinațional de componente auto, ce deține locul al treilea înregistrând în anul 2014 o cifră de afaceri de 752.472.148 lei, cu 88,60% mai mare comparativ cu cea din anul 2010 precum și LEONI WIRING SYSTEMS ARAD S.R.L. ce este situată pe locul 4 cu o cifră de afaceri de 728.169.715 lei, mai mare cu 137,30% comparativ cu cea din anul 2010.

În ceea ce privește industria prelucrătoare, sectoarele ce au înregistrat contribuții semnificative în formarea cifrei de afaceri în anul 2014 au fost:

- *Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor* (44,17% din totalul cifrei de afaceri aferente industriei prelucrătoare). În anul 2014, la nivelul acestui sector au fost înregistrate 18 companii (14 dintre acestea erau cu capital străin), în cadrul cărora erau angajați 19,56% din totalul salariaților din Municipiul Arad;
- *Fabricarea echipamentelor electronice* (15,77% din totalul cifrei de afaceri aferentă industriei prelucrătoare). În anul 2014, la nivelul acestui sector au fost înregistrate 18 companii ce angrenau doar 1,55% din totalul salariaților din Municipiul Arad;
- *Fabricarea altor mijloace de transport* (10,05% din totalul cifrei de afaceri aferentă industriei prelucrătoare). În anul 2014, la nivelul acestui sector au fost înregistrate 6 companii, dintre care doar una singură și anume ASTRA VAGOANE CĂLĂTORI S.A. este cu capital românesc. Numărul angajaților din cadrul acestora reprezenta 5,57% din totalul salariaților din Municipiul Arad.

Ramura economică ce este clasată pe locul al doilea în funcție de contribuția acesteia la formarea cifrei de afaceri totale de la nivelul Municipiului Arad este reprezentată de *Clasa G - Comerț cu ridicata și cu amănuntul; Repararea autovehiculelor și motocicletelor*, ce înregistrează în anul 2014 o pondere de 19,27%. Legat de acest punct, trebuie precizat faptul că localizarea geografică a Municipiului a facilitat dezvoltarea activităților comerciale.

Figura 52 - Structura cifrei de afaceri pe domenii CAEN la nivelul Municipiului Arad, în anul 2014

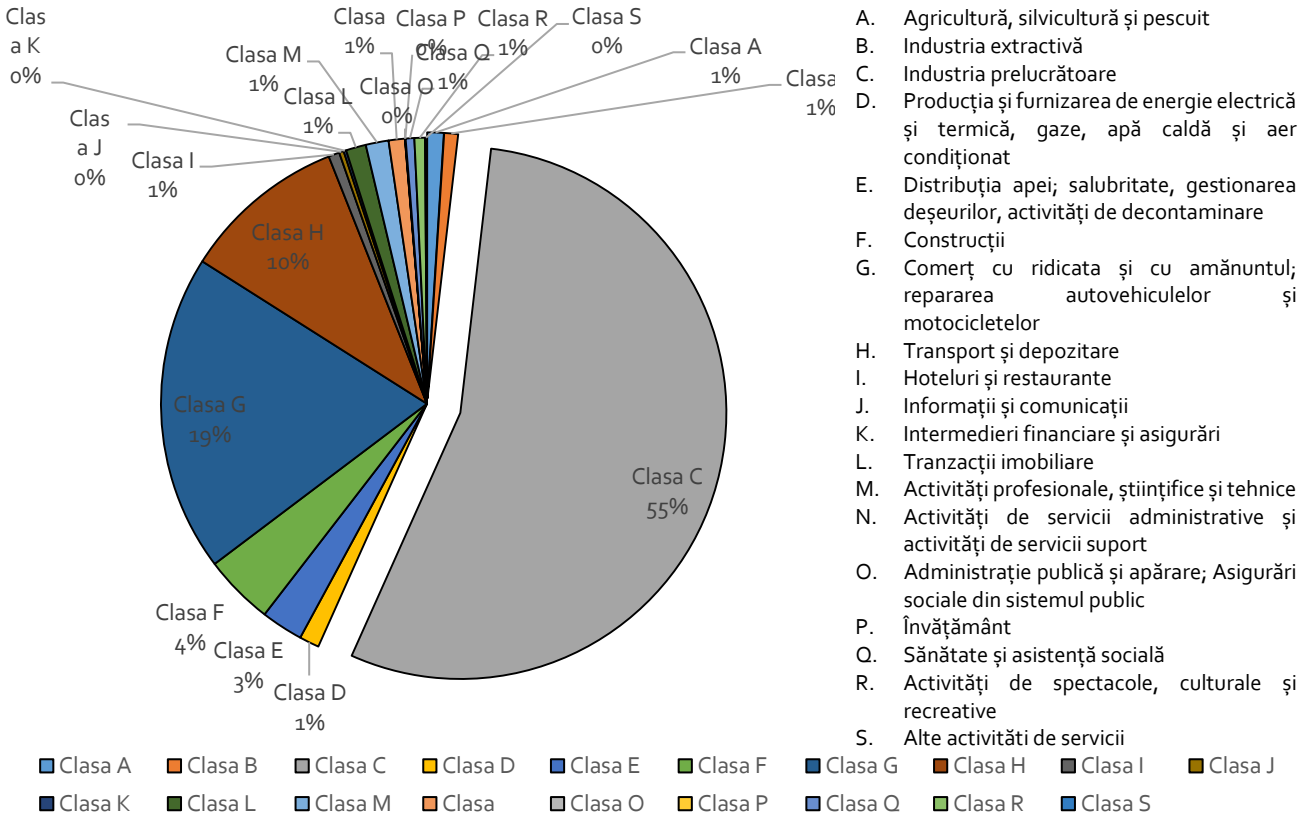

A. Agricultură, silvicultură și pescuit
B. Industria extractivă
C. Industria prelucrătoare
D. Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat
E. Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare
F. Construcții
G. Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor
H. Transport și depozitare
I. Hoteluri și restaurante
J. Informații și comunicații
K. Intermedieri financiare și asigurări
L. Tranzacții imobiliare
M. Activități profesionale, științifice și tehnice
N. Activități de servicii administrative și activități de servicii suport
O. Administrație publică și apărare; Asigurări sociale din sistemul public
P. Învățământ
Q. Sănătate și asistență socială
R. Activități de spectacole, culturale și recreative
S. Alte activitati de servicii

Figura 53 - Structura cifrei de afaceri pe domenii CAEN la nivelul Municipiului Timișoara, în anul 2014

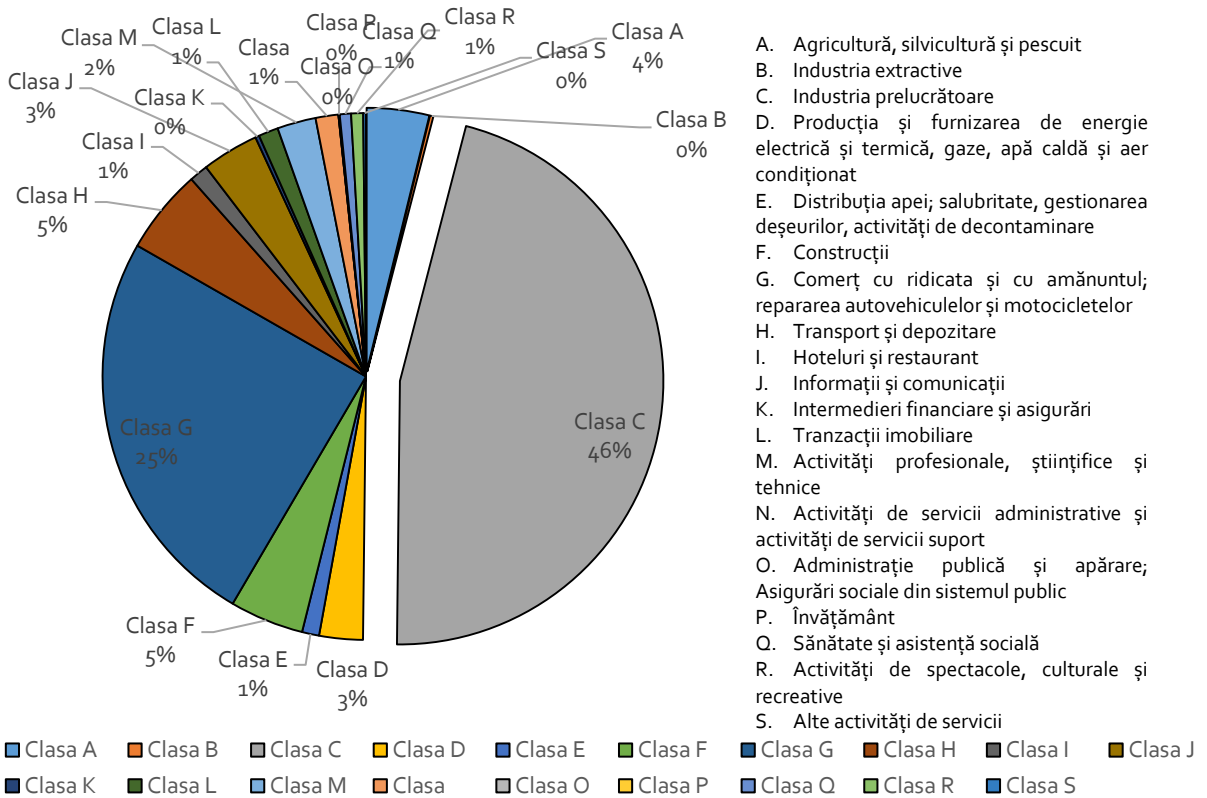

A. Agricultură, silvicultură și pescuit
B. Industria extractive
C. Industria prelucrătoare
D. Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat
E. Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare
F. Construcții
G. Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor
H. Transport și depozitare
I. Hoteluri și restaurant
J. Informații și comunicații
K. Intermedieri financiare și asigurări
L. Tranzacții imobiliare
M. Activități profesionale, științifice și tehnice
N. Activități de servicii administrative și activități de servicii suport
O. Administrație publică și apărare; Asigurări sociale din sistemul public
P. Învățământ
Q. Sănătate și asistență socială
R. Activități de spectacole, culturale și recreative
S. Alte activități de servicii

Sursa: Baza de date LISTĂ FIRME

Similar Municipiului Arad, și la nivelul Municipiului Timișoara sectorul industriei prelucrătoare deține o pondere ridicată în cadrul cifrei de afaceri înregistrată, respectiv 46,14%, fapt ce accentuează ideea potrivit căreia industria prelucrătoare este motorul economic al Regiunii de Dezvoltare Vest.

De asemenea, se observă o tendință de dezvoltare mai accentuată a sectoarelor terțiare la nivelul Municipiului Timișoara, în special în rândul sectoarelor ce aparțin sferei de specializare inteligentă precum *Clasa J - Informații și comunicații* (3,49% față de 0,28%) dar și la nivelul *Clasei A – Agricultură, silvicultură și pescuit* (3,83% față de 1,00%).

Analizând domeniul de activitate principal al agenților economici clasați în Top 10 în funcție de cifra de afaceri obținută în anul 2014, se poate observa că 8 dintre aceștia își desfășoară activitatea în domeniul industriei prelucrătoare, în special în fabricarea componentelor auto, a firelor și cablurilor electrice și electrocasnice precum și a materialului rulant. De remarcat este și faptul că, toate companiile din cadrul acestui top cu excepția companiei ***ASTRA VAGOANE CĂLĂTORI S.A.*** sunt cu capital străin.

Tabel 14 -Topul primilor 10 agenți economici în funcție de cifra de afaceri la nivelul Municipiul Arad, în anul 2014

Nr. crt.	Denumire companie	Domeniu cod C.A.E.N.	Cifră de afaceri (Lei)	Nr. angajați
1.	TAKATA ROMANIA S.R.L.	**Industria prelucrătoare** **2932** - Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	1.978.144.756	4.103
2.	COFICAB EASTERN EUROPE S.R.L.	**Industria prelucrătoare** **2732** - Fabricarea altor fire și cabluri electrice și electrocasnice	1.318.153.918	434
3.	YAZAKI COMPONENT TECHNOLOGY S.R.L.	**Industria prelucrătoare** **2931**- Fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	752.472.148	999
4.	LEONI WIRING SYSTEMS ARAD S.R.L.	**Industria prelucrătoare** **2931**- Fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	728.169.715	4.565
5.	ASTRA RAIL INDUSTRIES S.R.L.	**Industria prelucrătoare** **3020** - Fabricarea materialului rulant	591.242.764	2.528
6.	TRANSCONDOR S.A.	**Transport și depozitare** **4941** - Transporturi rutiere de mărfuri	321.912.117	723
7.	BOS AUTOMOTIVE PRODUCTS ROMANIA S.C.S	**Industria prelucrătoare** **2932** - Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	314.984.386	781
8.	ASTRA VAGOANE CĂLĂTORI S.A.	**Industria prelucrătoare** **3020** - Fabricarea materialului rulant	290.401.364	769
9.	REMAT M.G. S.A.	**Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare a terenurilor** **3831**- Demontarea (dezasamblarea) mașinilor și echipamentelor scoase din uz pentru recuperarea materialelor	255.449.658	188
10.	ARIES TEXTILE S.R.L.	**Industria prelucrătoare** **1414** - Fabricarea de articole de lenjerie de corp	221.388.356	489

Sursa: Baza de date LISTĂ FIRME

Caracterul dominant al sectorului industriei prelucrătoare este manifestat și în rândul numărului de salariați ce sunt angrenați la nivelul acestui sector, care a cunoscut o creștere semnificativă de la 22.473 de persoane în anul 2010, ajungând la 31.039 de persoane în anul 2014, fapt ce reprezintă 51,72% din totalul salariaților din Municipiul Arad. Numărul de salariați de la nivelul *Clasei G - Comerț cu ridicata și cu amănuntul; Repararea autovehiculelor și motocicletelor* a prezentat un trend ascendent ajungând la 7.717 de persoane, situându-se astfel pe locul al doilea (reprezentând 12,86% din totalul salariaților din Municipiul Arad). De asemenea, o majorare semnificativă a numărului de angajați a fost manifestată și la nivelul *Clasei H – Transporturi și depozitare,* de la 3.558 de persoane în anul 2010 s-a ajuns la 6.004 de persoane în anul 2014, fapt ce reprezintă 10,01% din totalul salariaților din Municipiul Arad.

În cadrul sectorului industriei prelucrătoare cele mai semnificative creșteri aferente numărului de salariați s-au manifestat la nivelul *subclasei 30 – Fabricarea altor mijloace de transport*, o majorare cu 248,28% (959 de persoane în anul 2010 față de 3.340 de persoane în anul 2014), la nivelul *subclasei 15 – Tăbăcirea și finisarea pieilor* unde a fost înregistrată o creștere de 85,08% (630 de salariați în anul 2010 comparativ cu 1.166 de salariați în anul 2014), la nivelul *subclasei 16 – Prelucrarea lemnului*, o majorare cu 61,11% (ajungând în anul 2014 la 522 de salariați față de 324 în anul 2010). De asemenea, creșteri la nivelul numărului de salariați au fost înregistrate și în cadrul *subclasei 26 – Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice* (o majorare cu 35,66%, de la 976 la 1.324), *subclasei 27 – Fabricarea echipamentelor electrice* (o majorare cu 47,86%, de la 631 la 933), *subclasei 28 – Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.* (o majorare cu 41,95%, de la 348 la 494) precum și în cadrul *subclasei 29 – Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor* (o majorare cu 39,04%, de la 8.442 la 11.738).

Figura 54 - Dinamica numărului de salariați pe domenii CAEN la nivelul Municipiului Arad

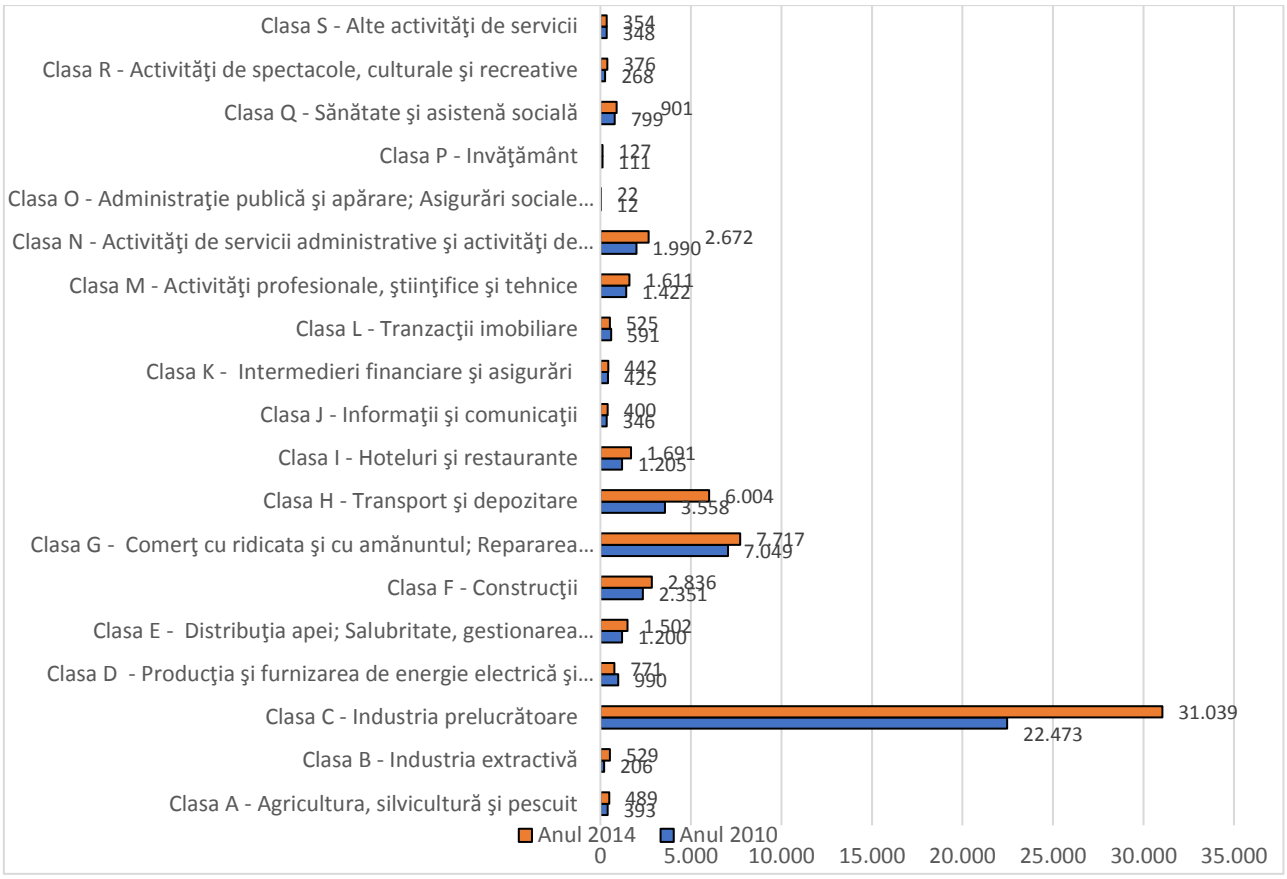

Sursa: Baza de date LISTĂ FIRME

Tabel 15 -Topul primilor 10 agenți economici în funcție de numărul de salariați la nivelul Municipiului Arad, în anul 2014

Nr. crt.	Denumire companie	Domeniu cod C.A.E.N.	Nr. angajați	Cifră de afaceri (RON)
1.	LEONI WIRING SYSTEMS ARAD S.R.L.	**Industria prelucrătoare** **2931**- Fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	4.565	728.169.715
2.	TAKATA ROMANIA S.R.L.	**Industria prelucrătoare** **2932** - Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	4.103	1.978.144.756
3.	ASTRA RAIL INDUSTRIES S.R.L.	**Industria prelucrătoare** **3020** - Fabricarea materialului rulant	2.528	591.242.764
4.	YAZAKI COMPONENT TECHNOLOGY S.R.L.	**Industria prelucrătoare** **2931**- Fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	999	752.472.148
5.	COMPANIA DE APĂ ARAD S.A.	**Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare a terenurilor** **3600** - Captarea, tratarea și distribuția apei	871	61.935.262

6.	BOS AUTOMOTIVE PRODUCTS ROMANIA S.C.S	**Industria prelucrătoare** **2932** - Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	781	314.984.386
7.	ASTRA VAGOANE CĂLĂTORI S.A.	**Industria prelucrătoare** **3020** - Fabricarea materialului rulant	769	290.401.364
8.	TRANSCONDOR S.A.	**Transport și depozitare** **4941** - Transporturi rutiere de mărfuri	723	321.912.117
9.	COMPANIA DE TRANSPORT PUBLIC S.A	**Transport și depozitare** **4931 -** Transporturi urbane, suburbane și metropolitane de călători	689	33.054.520
10.	COTTA INTERNATIONAL S.R.L.	**Industria prelucrătoare** **3109 -** Fabricarea de mobilă n.c.a.	628	203.586.977

Sursa: Baza de date LISTĂ FIRME

Analizând distribuția spațială a agenților economici ce fac parte din categoria marilor angajatori (acele companii ce au înregistrați peste 100 de salariați în anul 2014) s-a constatat faptul că aceștia se concentrează în partea de vest a Municipiului Arad, în cadrul platformei industriale Vest, precum și în proximitatea zonei centrale, așa cum se poate observa și în figura de mai jos.

Din perspectiva dinamicii antreprenoriale, în anul 2014 existau 6.994 de companii față de 4.945 câte erau înregistrate la nivelul anului 2010. Cu toate acestea, trebuie menționat faptul că, economia locală este dominată de companii mari, cu capital străin, fapt ce impune măsuri de sprijinire a inițiativelor de afaceri ale tinerilor, care se pot dovedi benefice pentru economia locală. Majorarea numărului de firme active a fost susținută de o creștere la nivelul fiecărui sector de activitate, sectoarele la nivelul cărora au fost cunoscute cele mai semnificative creșteri fiind industria prelucrătoare (733 de companii în anul 2014 față de 555 de companii în anul 2010), comerțul (1.960 de firme în anul 2014 comparativ cu 1.381 de firme în anul 2010), transport și depozitare (701 de agenți economici în anul 2014 comparativ cu 456 de agenți economici în anul 2010).

În perioada 2010 – 2014, numărul firmelor nou-înființate a variat, maximul fiind atins în anul 2013, când numărul acestora a atins 1.024 firme. În ceea ce privește firmele radiate, se observă o creștere treptată, maximul perioadei fiind atins în 2012, anul în care au fost radiate 896 de firme. La nivelul întregii perioade analizate, agenții economici ce desfășurau activități în domeniul comerțului și serviciilor au înregistrat cel mai mare număr de companii radiate. Astfel, în anul 2014, 36,80% dintre firmele radiate desfășurau activități din cadrul sectorului economic reprezentat de *Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor*.

Figura 55 - Distribuția spațială a principalilor angajatori din Municipiul Arad

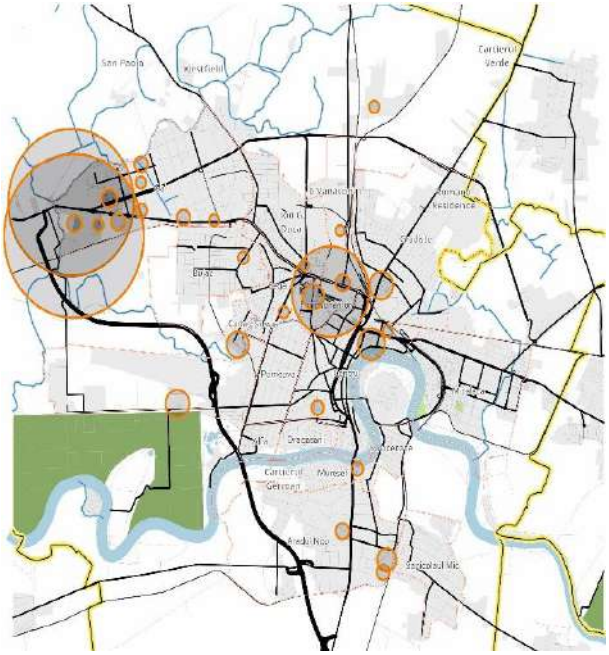

Sursa: Prelucrare proprie

Realizând o analiză a tipurilor de întreprinderi, în funcție de numărul de salariați, la nivelul Municipiului Arad, în anul 2014, din cele 6.994 de firme active 88,90% erau microîntreprinderi, însă trebuie menționat faptul că 38% din totalul acestora nu aveau angajați. Întreprinderile mici și mijlocii înregistrau un procent mult mai scăzut 8,95% respectiv 1,67%. Agenții economici mari și foarte mari, deși sunt în număr redus (0,47%), au înregistrat o situație stabilă în perioada 2010 -2014 și prezintă cea mai mare contribuție la economia Municipiului Arad precum și la angrenarea în câmpul muncii a salariaților.

În paralel cu diminuarea gradului de diversificare al domeniilor de activitate, odată cu modificarea tipului de întreprindere se remarcă orientarea din ce în ce mai accentuată a acestora către ramura industriei prelucrătoare.

Figura 56 - Dinamica operațiunilor ce au vizat societățile comerciale din Municipiul Arad,

perioada 2010 -2014

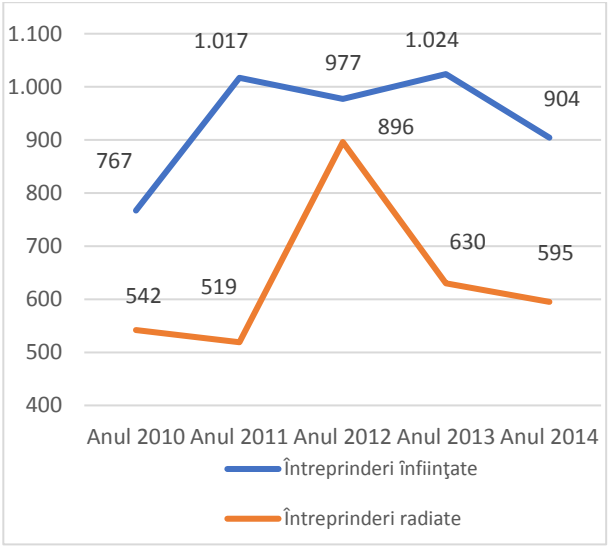

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

În anul 2014, la nivelul microîntreprinderilor, Clasa G – Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor deține ponderea cea mai însemnată – 30,30%, fiind urmată de Clasa M – Activități profesionale, științifice și tehnice, ce înregistrează o pondere de 13,27%, locul al treilea fiind deținut de Clasa H – Transporturi și depozitare cu o pondere de 11,20%. În cazul întreprinderilor mici, ponderea Clasei C – Industria prelucrătoare înregistrează o creștere semnificativă reprezentând 21,88%, foarte aproape de Clasa G – Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor ce este situată pe primul loc cu 25,24%, în timp ce locul al treilea este deținut de Clasa F – Construcții (11,98%). Atât în cazul întreprinderilor mijlocii cât și în cazul celor mari și foarte mari primul loc este deținut de Clasa C - Industria prelucrătoare cu o pondere de 48,72%, respectiv 69,70%, iar pe locul al doilea se află Clasa H – Transport și depozitare cu 12,82% respectiv 12,12%.

Figura 57 - Structura pe domenii CAEN a întreprinderilor din Municipiul Arad, anul 2014

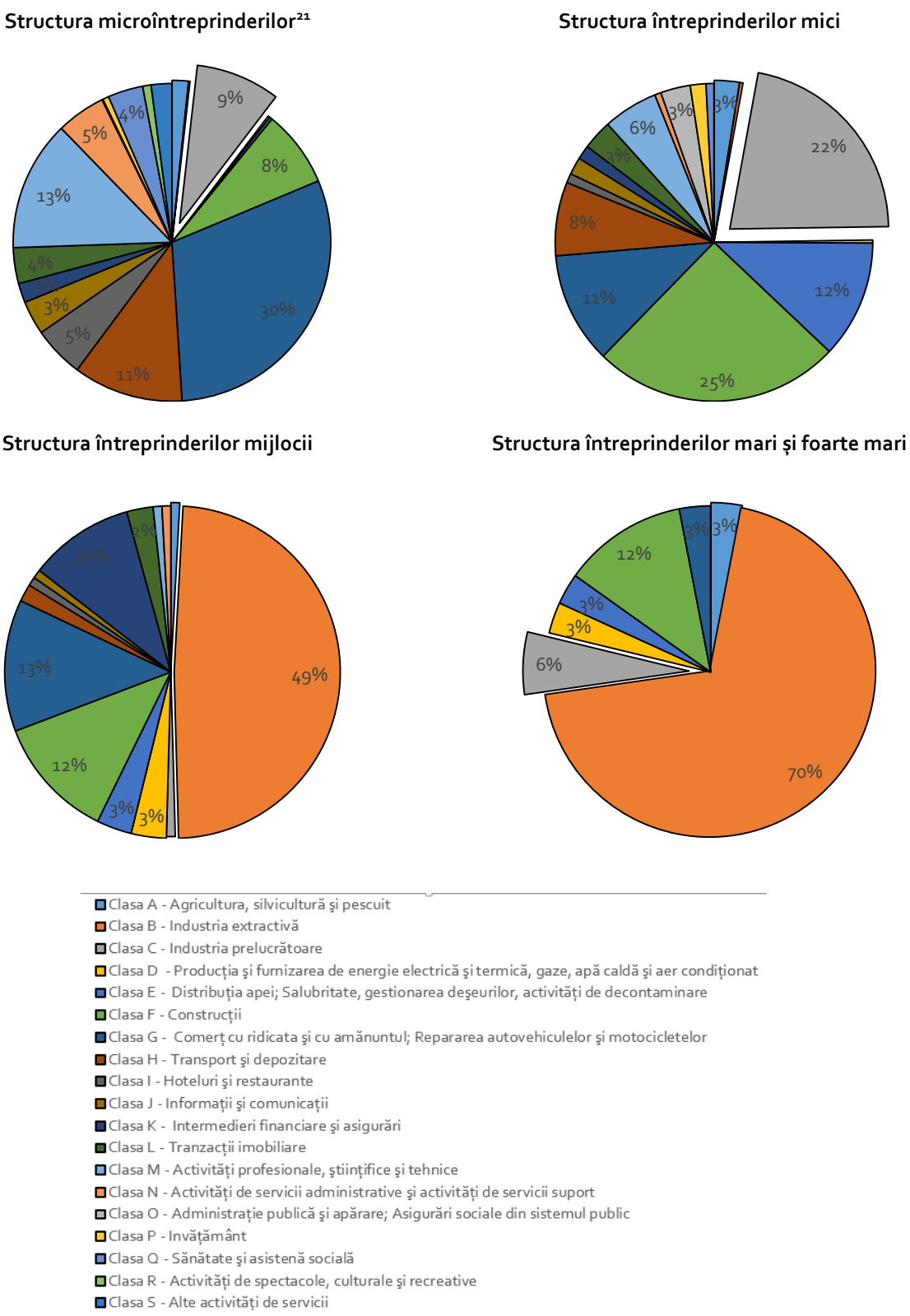

Sursa: Baza de date LISTĂ FIRME

[21] au fost avute în vedere doar microîntreprinderile ce aveau min. 1 angajat

Forța de muncă

Conform datelor publicate de Institutul Național de Statistică (INS), în anul 2014, 44,30% din populația Regiunii de Dezvoltare Vest era activă, din care 42,20% populație ocupată și 2,10% șomeri. Din punct de vedere al resurselor de muncă, în Regiunea de Dezvoltare Vest a fost înregistrată o diminuare a acestora, numărul persoanelor scăzând de la 1.275.300, valoare aferentă anului 2010, la 1.176.800 persoane în anul 2014. Aceeași tendință a fost înregistrată și la nivelul județelor din cadrul regiunii, mai puțin în județul Timiș. În anul 2014, în județul Arad existau 270.600 persoane apte de muncă, cu 9,6% mai puțin comparativ cu anul 2010.

Deși la nivelul Regiunii de Dezvoltare Vest, rata de ocupare a resurselor de muncă a înregistrat o scădere de la 63,60% în anul 2010, la 60,40% în anul 2014, la nivelul județului Arad a fost manifestată o majorare a acesteia în perioada analizată, de la 67,00% la 78,40%. De remarcat este și faptul că, pe întreg parcursul perioadei analizate, valorile înregistrate la nivelul județului Arad sunt net superioare celor de la nivel național.

Aceeași tendință a fost urmată și de rata de activitate a resurselor de muncă ce a înregistrat la nivelul județului Arad o majorare cu 9,90 puncte procentuale, de la 70,70% în anul 2010 la 80,60% în anul 2014, valori ce sunt superioare atât celor de la nivelul Regiunii Vest, cât și celor de la nivel național.

Din perspectiva analizei populației ocupate civile pe activități ale economiei naționale, la nivelul Regiunii Vest se constată în perioada analizată (2010 – 2014) o creștere cu 12,69% a populației ocupate ce activează în domeniul industriei prelucrătoare, devansând astfel domeniul agriculturii, silviculturii și pescuitului, sector ce angrena, la nivelul Regiunii de Dezvoltare Vest, în anul 2010, cea mai mare pondere a populației ocupate. Această situație a avut la bază, pe de-o parte, creșterea înregistrată la nivelul sectorului industriei prelucrătoare, iar pe de altă parte scăderea cu 4,87% a populației ce activează în domeniul agriculturii, silviculturii și pescuitului. *Clasa G,– Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; Repararea autovehiculelor și motocicletelor* ocupă locul al treilea din punct de vedere al populației ocupate angrenate la nivelul acestui sector, înregistrând o majorare cu 6,96%, de la 114.900 persoane ocupate în anul 2010, la 122.900 în anul 2014.

Figura 58 - Populația ocupată civilă pe activități ale economiei naționale la nivelul Regiunii de Dezvoltare Vest

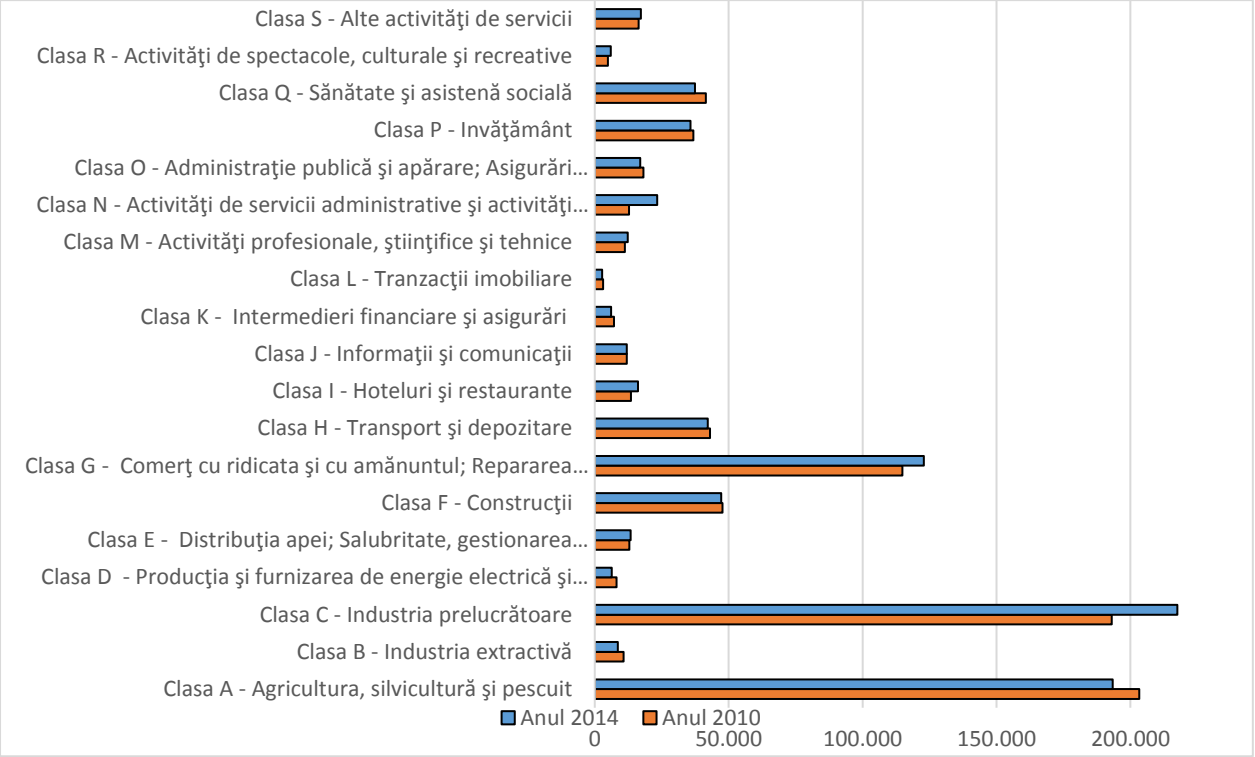

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Figură 59 - Populația ocupată civilă pe activități ale economiei naționale la nivelul județului Arad

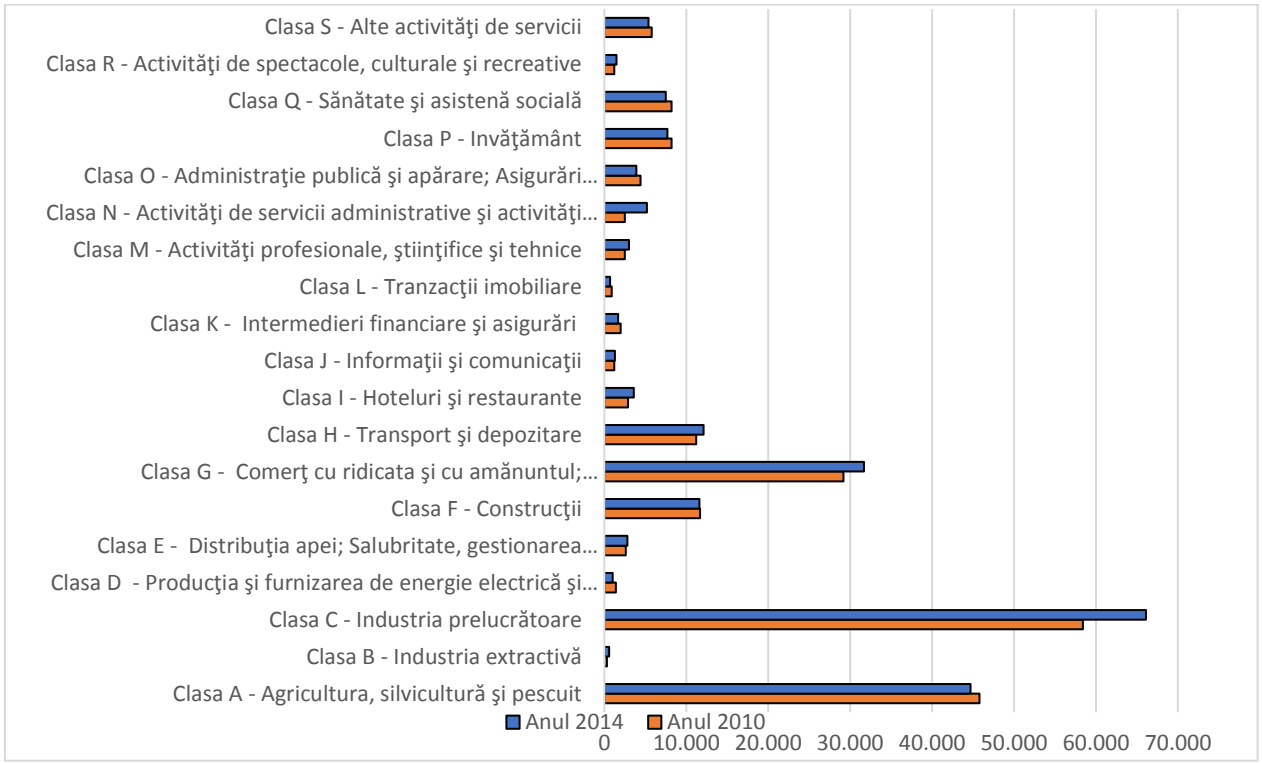

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Aceeași tendință a fost înregistrată și la nivelul județului Arad unde populația ocupată civilă din domeniul industriei prelucrătoare, sector situat pe primul loc din punct de vedere al ponderii resurselor umane angrenate, a manifestat o majorare cu 13,18%, de la 58.400 de persoane în anul 2010, la 66.100 de persoane în anul 2014. Populația ocupată din domeniul agriculturii, silviculturii și pescuitului a urmat un trend descendent, de la 45.800 de persoane în anul 2010 la 44.700 de persoane în anul 2014. În schimb, în domeniul comerțului cu ridicata și cu amănuntul, a fost înregistrată o majorare cu 8,56% a persoanelor ocupate (31.700 persoane în 2014, comparativ cu 29.200 persoane în 2010).

Este de remarcat faptul că ritmul de creștere a populației ocupate ce activează în domeniul industriei prelucrătoare, atât la nivelul Regiunii de Dezvoltare Vest (12,69%), cât și la nivelul județului Arad (13,18%), este net superior celui național (4,40%), situație ce indică domeniul industriei prelucrătoare ca fiind unul dintre motoarele economice ale zonei.

Analizând structura numărului mediu de salariați de la nivelul Regiunii Vest, în perioada analizată, aceasta prezintă modificări la nivelul contribuției fiecărui județ și anume ponderea județului Arad înregistrând o creștere cu 0,97 puncte procentuale (în anul 2010 fiind 23,52%, iar în anul 2014 fiind 24,49%) a devansat județul Hunedoara, clasându-se astfel pe locul al doilea după județul Timiș. Majorarea contribuției județului Arad a avut la bază atât o creștere a numărul mediu de salariați de la nivelul Municipiului Arad, precum și o majorare a numărului de salariați din restul orașelor şi comunelor din județ, fapt ce indică o dezvoltare la nivelul județului ce nu a fost concentrată doar în cadrul Municipiului Arad.

Figura 60 - Structura numărului mediu de salariați de la nivelul județelor din Regiunea de Dezvoltare Vest

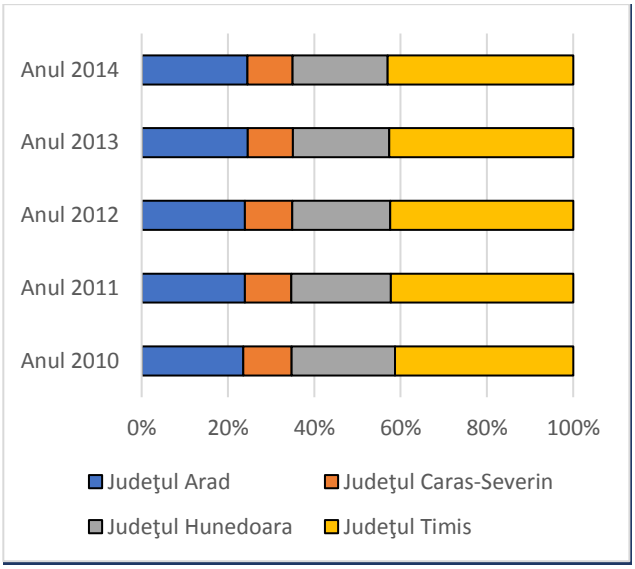

Sursa: Baza de date INS

În ceea ce privește rata șomajului, aceasta s-a redus semnificativ la nivelul județului Arad, de la 5,20% în anul 2010 a fost înregistrată o valoare de 2,80% în anul 2014, valoare inferioară atât celei înregistrate la nivelul Regiunii Vest (3,40%), cât și celei de la nivel național (5,40%).

La nivelul Regiunii de Dezvoltare Vest, rata șomajului a scăzut în anul 2014 comparativ cu anul 2010 cu 2,50 puncte procentuale, de la 5,90% la 3,40%. Deși în anul 2010, un procent superior al șomajului a fost remarcat a fi în rândul persoanelor de sex masculin, la care rata șomajului era de 6,10% comparativ cu 5,80% la persoanele de sex feminin, în anul 2014 rata șomajului la persoanele de sex feminin de 3,50% a devansat-o pe cea aferentă persoanelor de sex masculin de 3,30%.

Realizând o analiză a numărului de șomeri raportat la nivelul de pregătire, în anul 2014, se constată o scădere cu 42,14% (de la 32.414 persoane la 18.754 persoane) a numărului șomerilor cu nivel de instruire primar, gimnazial sau profesional, comparativ cu anul 2010, unde pe fondul accentuării crizei economice numărul șomerilor din cadrul acestei categorii a crescut considerabil. De asemenea, diminuări au fost înregistrate și în rândul șomerilor absolvenți de liceu sau de școală

postliceală (de la 12.893 persoane în anul 2010 la 7.570 persoane în anul 2014), precum și în rândul persoanelor absolvente de studii universitare (de la 5.870 persoane la 2.924 persoane), însă ecartul dintre anul 2010 și anul 2014 la nivelul acestor categorii nu este la fel de accentuat întrucât ponderea semnificativă în cadrul numărului șomerilor este deținută de persoane cu nivel de instruire primar, gimnazial sau profesional.

Figura 61 - Numărul șomerilor în perioada 2010 – 2014, raportat la nivelul de instruire, în Regiunea de Dezvoltare Vest

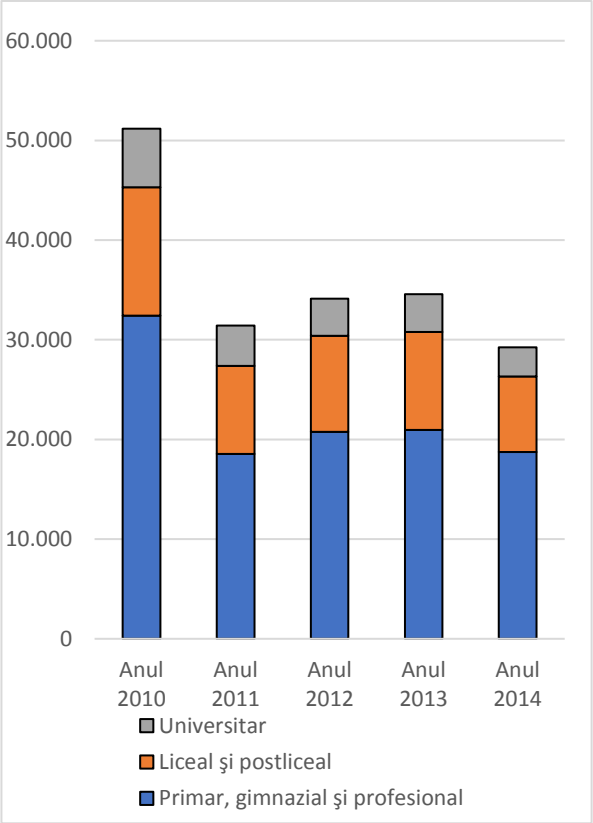

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

La nivelul județului Arad evoluția numărului șomerilor a înregistrat aceeași tendință prezentată la nivelul Regiunii de Dezvoltare Vest cu mențiunea că, deși în anul 2010 rata șomajului în rândul persoanelor de sex masculin era superioară celei aferente persoanelor de sex feminin (5,50% comparativ cu 4,90%), atât în anul 2013, cât și în anul 2014 acestea sunt egale, 3,20% respectiv 2,80%.

În intervalul 2010 – 2014, la nivelul județului Arad numărul șomerilor cu nivel de instruire primar, gimnazial sau profesional a scăzut cu 41,81%, ajungând la 4.474 de persoane comparativ cu 7.689 de persoane, în timp ce și numărul șomerilor absolvenți de liceu sau de școală postliceală a înregistrat o diminuare cu 51,26%, ajungând de la 2.222 de persoane la 1.083 de persoane. Totodată, și în rândul persoanelor absolvente de studii universitare se constată o scădere a numărului șomerilor la nivelul întregii perioade analizate, de la 1.157 persoane în anul 2010, sunt înregistrate 514 persoane în anul 2014. În anul 2014, din totalul numărului de șomeri din județul Arad, majoritatea, 57,90%, face parte din categoria șomerilor neindemnizați, 4,83% sunt șomeri fără experiență în muncă, iar restul de 37,28% reprezintă categoria șomerilor ce au experiență în muncă.

Figura 62 - Numărul șomerilor în perioada 2010 – 2014, raportat la nivelul de instruire, în județul Arad

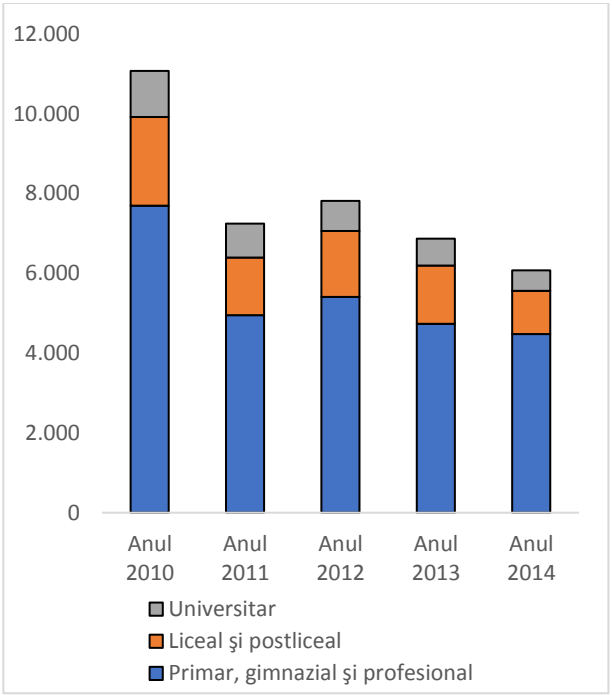

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Referitor la cuantumul salariului mediu net lunar de la nivelul județului Arad, acesta fiind cel mai detaliat nivel teritorial pentru care sunt colectate de către INS date statistice cu privire la nivelul de

salarizare, în anul 2014, acesta era mai mic cu 6,81% comparativ cu media regională și cu 12,08% sub media națională. În intervalul analizat, la nivelul județului Arad, salariul mediu net lunar a cunoscut o creștere continuă, de la 1.246 lei în anul 2010, ajungând la 1.492 lei în anul 2014.

Figura 63 - Dinamica salariului mediu net lunar la nivel național, regional și județean în perioada 2010 - 2014

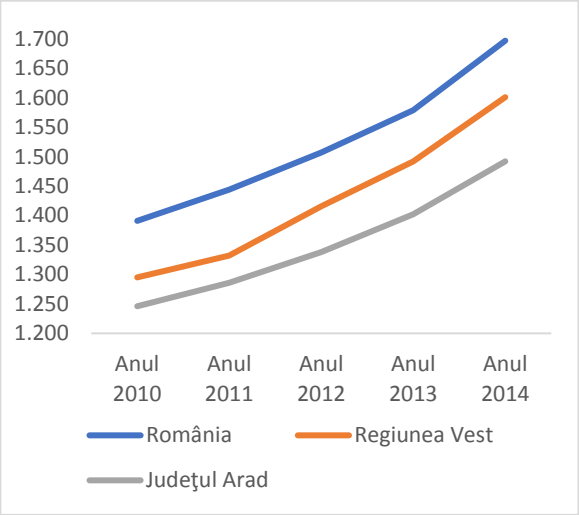

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Realizând o comparație cu celelalte județe din Regiunea de Dezvoltare Vest, nivelul salarial mediu net lunar din județul Arad, în anul 2014 este superior celui înregistrat în județul Hunedoara (fiind mai mare cu 7,11%), precum și celui din județul Caraș-Severin (fiind superior cu 12,52%). Comparativ însă cu județul Timiș, acesta este inferior cu 18,74%, fapt ce poate explica migrația definitivă sau temporară a forței de muncă locale către Municipiul Timișoara.

În comparație cu media națională precum și cu cea regională, salariul mediu net lunar din județul Arad înregistrează o valoare net superioară doar în domeniul industriei extractive (4.706 lei comparativ cu 4.566 lei, respectiv 3.963 lei). Cea mai mare discrepanță atât față de media națională, cât și față de cea regională, este înregistrată la nivelul unui sector cu valoare adăugată ridicată – informații și comunicații (49,10% față de media națională, respectiv 49,40% față de media regională).

Forța de muncă în Municipiul Arad

Rezultatele Recensământului Populației și al Locuințelor (RPL) din anul 2011 indică faptul că, 48,24% (76.731 de persoane: 41.619 de sex masculin și 35.112 de sex feminin) din populația Municipiului Arad era activă. Din rândul acestora, 92,86% erau înregistrați ca fiind populație ocupată (71.252 de persoane: 38.407 de sex masculin și 32.845 persoane de sex feminin). Această situație contura premisele existenței unor resurse de muncă considerabile la nivel local. Comparativ cu anul 2002, rata de activitate a cunoscut o majorare până în anul 2011 cu 5,3 puncte procentuale, de la 42,94% la 48,24%. În ceea ce privește rata de ocupare, aceasta a scăzut în intervalul analizat cu aproximativ 2 puncte procentuale.

Figura 64 - Structura populației din Municipiul Arad, în anul 2011

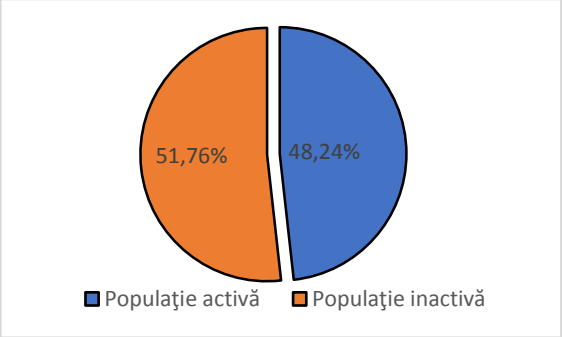

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale Recensământului Populației și Locuințelor, 2011

La nivelul anului 2011, participarea pe piața muncii se realiza diferit și anume, persoanele active de sex masculin reprezentau 55,37% din populația masculină a Municipiului Arad, ce reprezintă un procent cu 8,88 puncte procentuale mai mare comparativ cu cel înregistrat în anul 2002, comparativ cu persoanele active de sex feminin ce reprezentau doar 41,85% din populația feminină a Municipiului.

În ceea ce privește populația inactivă, la nivelul Recensământului Populației și al Locuințelor (RPL) din anul 2011 se observă o majorare a ponderii

pensionarilor comparativ cu valoarea din anul 2002, 48,27% față de 42,55% și o scădere a ponderii elevilor/ studenților, de la 30,10% în anul 2002 la 24,63%, această situație fiind o consecință a îmbătrânirii populației. Pentru Municipiul Arad, rata de dependență economică la nivelul anului 2011 este de 1,07, fapt ce reprezintă numărul de persoane inactive din punct de vedere economic ce trebuie să fie susținute de către o persoană activă economic, valoare superioară celei observate la nivel național.

Analizând distribuția populației ocupate se observă că ponderea salariaților este în creștere ajungând la 95,06% în anul 2011, față de 93,33% în anul 2002, iar ponderea angajatorilor și a lucrătorilor pe cont propriu înregistrează un trend descendent, de la 6,40% în anul 2002 la 4,70% în anul 2011.

Mai mult de 85% din populația ocupată din Municipiul Arad își desfășoară activitatea în sectorul societăților nefinanciare și financiare, 10,88% în administrație publică, 0,78% lucrează în instituții non-profit în serviciul populației, iar restul își desfășoară activitatea în gospodăriile populației. Dacă la nivelul celorlalte sectoare persoanele de sex masculin dețin ponderea cea mai mare, la nivelul sectorului administrației publice majoritatea este deținută de către persoanele de sex feminin.

Figura 65 - Structura populației ocupate din Municipiul Arad în funcție de sectorul în care lucrează, în anul 2011

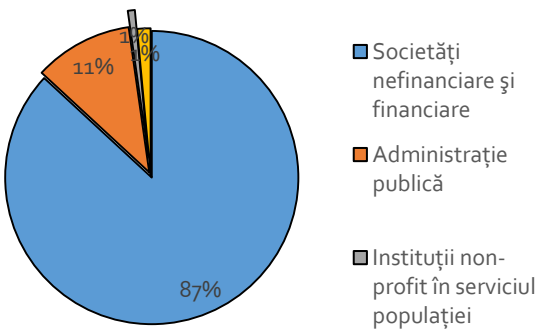

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale Recensământului Populației și Locuințelor, 2011

La nivelul Municipiului Arad, din punct de vedere al nivelului de instruire, în perioada dintre ultimele două recensăminte ale populației (2002 - 2011) se observă o majorare semnificativă a ponderii persoanelor cu cel puțin o instituție de învățământ superior absolvită (34.710, ce reprezintă 24,01% din totalul populației de 10 ani și peste a Municipiului, comparativ cu 17.641, ce reprezintă 11,11%), acest fapt fiind datorat cererii din piața economică a unor resurse umane calificate, dar și proximității față de Timișoara și chiar Cluj Napoca sau Oradea. De asemenea, un alt aspect ce trebuie menționat face referire la scăderea semnificativă a numărului persoanelor ce nu au absolvit nicio școală, ajungând în anul 2011 la 1.495, fapt ce reprezintă 1,03%, de la 4.472 de persoane, echivalentul a 2,82% din totalul populației de 10 ani și peste a municipiului.

În același timp se remarcă faptul că, deși deține o pondere însemnată, numărul persoanelor care au absolvit fie doar școala primară, fie doar modulul gimnazial, a cunoscut o scădere semnificativă în perioada celor două recensăminte, de la 54.354 de persoane, ce reprezintă 34,22%, comparativ cu 38.734 de persoane, echivalentul a 26,79% din totalul populației de 10 ani și peste a Municipiului Arad.

Figura 66 - Nivelul de instruire al populației din Municipiul Arad, la RPL 2002, 2011

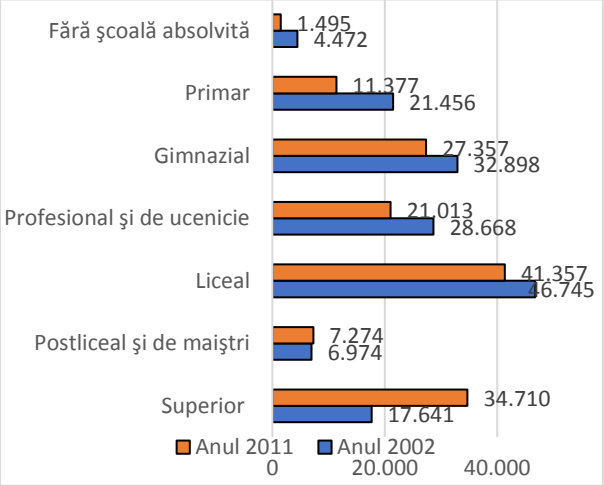

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale Recensământului Populației și Locuințelor, 2002 și 2011

De asemenea, se observă un număr ridicat al persoanelor doar cu studii liceale absolvite (în anul 2002 erau în număr de 46.745 de persoane, iar în anul 2011 erau 41.357 de persoane). În urma analizei se observă un interes scăzut față de unitățile de învățământ postliceale și de maiștri, numărul persoanelor absolvente reprezentând 4,39% în anul 2002, respectiv 5,03% din totalul populației de 10 ani și peste a Municipiului Arad în anul 2011.

Realizând o analiză a domeniilor de formare din învățământul superior se observă o discrepanță a acestora comparativ cu domenii de activitate ale principalilor agenți economici de la nivelul Municipiului Arad. Există anumite domenii de formare precum Facultatea de Design din cadrul Universității Aurel Vlaicu, Facultatea de Medicină, Facultatea de Medicină Dentară ce nu au o corespondență în cererea manifestată la nivelul economiei locale, fapt ce va genera migrarea absolvenților spre alte centre urbane ce dețin avantaje competitive la nivelul acestor sectoare.

Având în vedere profilul industrial al Municipiului Arad, este necesară menținerea și dezvoltarea diverselor tipuri de școlarizare pentru domeniile de calificare din industria prelucrătoare, precum și adaptarea competențelor la tendințele de tehnologizare avansată din cadrul acestor domenii. De asemenea, dezvoltarea ofertei de școlarizare pentru calificări din domeniul serviciilor, școlarizarea pentru calificări de nivel 3 în domeniul bancar, tranzacții financiare, asigurări, transporturi și infrastructură, dezvoltarea abilităților antreprenoriale alături de competențe cât mai avansate în domeniul tehnologic și informatic sporesc șansa absolvenților de învățământ profesional și tehnic de a se încadra pe piața muncii.

Conform rezultatelor Recensământului Populației și al Locuințelor (RPL) din anul 2011, numărul șomerilor de la nivelul Municipiului Arad a cunoscut o creștere față de anul 2002, 5.479 de persoane, comparativ cu 3.995 de persoane, fiind astfel înregistrată o rată a șomajului de 7,14%, superioară celei de la nivel județean (3,50%), celei de la nivel regional (3,70%) și celei de la nivel național (5,20%). În plus, în rândul șomerilor, persoanele de sex masculin dețin ponderea cea mai însemnată de 58,63%.

Realizând o analiză a șomajului după durată, se remarcă faptul că, 39,28% (adică 1.136 persoane de sex masculin și 1.016 persoane de sex feminin) și-au găsit un nou loc de muncă în mai puțin de 6 luni. De asemenea, se remarcă o pondere însemnată în rândul persoanelor ce reușesc să se reintegreze mai greu pe piața muncii, acest lucru fiind realizat într-un timp destul de lung ce poate atinge până la 27 de luni, această categorie deținând o pondere de 35,30% din totalul numărului de șomeri înregistrați în anul 2011.

Din punct de vedere al nivelului de pregătire, la RPL 2011, în Municipiul Arad, cele mai semnificative ponderi erau deținute de către persoanele absolvente doar de liceu (33,31%), precum și de persoanele ce au studii superioare (26,58%).

Figura 67 - Repartizarea numărului de șomeri din Municipiul Arad în funcție de durata șomajului

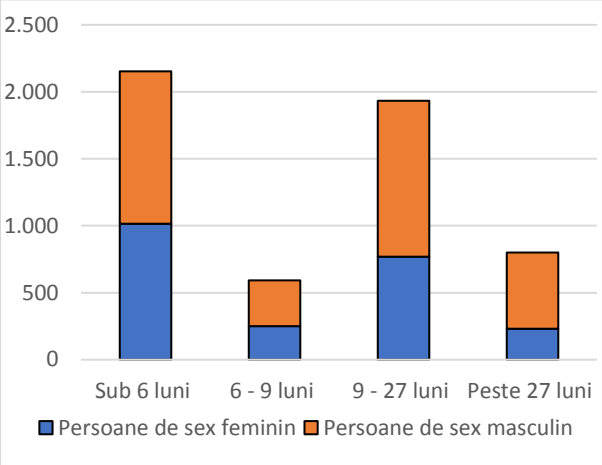

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale Recensământului Populației și Locuințelor, 2011

În ceea ce privește ponderea persoanelor cu studii superioare, nu este o situație alarmantă având în vedere faptul că șomerii din cadrul acestei categorii reprezintă doar 4,20% din totalul persoanelor absolvente ale unei unități de învățământ superior, fapt ce indică o rată bună de angajare a persoanelor cu studii superioare. De remarcat este și faptul că cea mai bună rată de angajare este manifestată la nivelul categoriei persoanelor absolvente de o școală postliceală sau de maiștri, care deține un procent de doar 2,61% din totalul numărului de șomeri din Municipiu, echivalentul a 1,97% din totalul persoanelor absolvente ale unei unități de învățământ din cadrul acestei categorii, situație ce accentuează ideea potrivit căreia Municipiul Arad este un centru urban cu profil industrial motiv pentru care cererea unor resurse umane specializate în diverse domenii tehnice este accentuată. Șomajul în rândul populației cu nivel scăzut de instruire este redus, acest lucru fiind determinat de ponderea relativ mică a persoanelor din această categorie în rândul populației.

Figura 68 - Repartizarea numărului de șomeri din Municipiul Arad în funcție de nivelul de pregătire

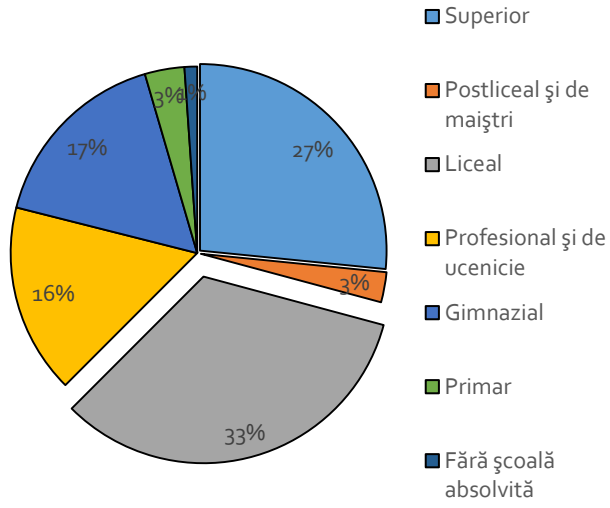

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale Recensământului Populației și Locuințelor, 2011

În ceea ce privește structura numărului de șomeri în funcție de vârsta acestora, se remarcă faptul că, în anul 2011, șomajul este mai răspândit în rândul persoanelor cu vârsta cuprinsă între 20 – 24 de ani, respectiv al tinerilor absolvenți, fapt ce poate indica la nivelul acestei categorii dificultăți de integrare pe piața forței de muncă, fiind o consecință a necorelării domeniilor de formare cu cerințele investitorilor.

În vederea prezentării unei situații mai actuale referitoare la situația șomerilor din Municipiul Arad a fost făcut apel la datele statistice prezentare de către Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă. Analizând numărul șomerilor la nivelul fiecărei luni din anul 2014 se remarcă înregistrarea unui trend descendent, de la 1.433 persoane în luna ianuarie, la un stoc de șomeri înregistrat la finalul anului 2014, luna decembrie, de 1.108 persoane. De asemenea, se poate observa faptul că, la nivelul întregii perioade analizate, persoanele de sex feminin dețin ponderea majoritară ce variază între 50% - 53%.

Figura 69 - Dinamica numărului de șomeri din Municipiul Arad, în anul 2014

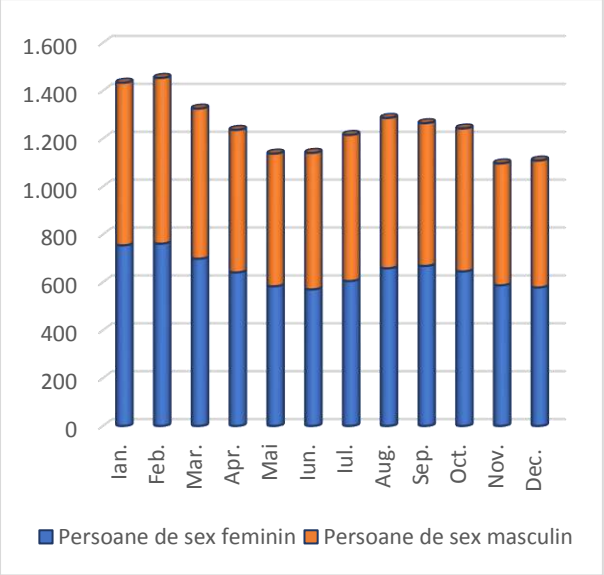

Sursa: Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Arad

Analizând numărul de șomeri din luna decembrie a anului 2014 după nivelul de pregătire, comparativ cu anul 2011, se observă că procentul cel mai mare este deținut de către persoanele cu studii superioare – 28,2%, iar pe locul al doilea, cu un procent de 26%, se află persoanele ce au un nivel de pregătire liceal. Persoanele cu studii profesionale sau absolvente ale unor școli de maiștri dețin 17%, cele doar cu studii gimnaziale au înregistrat o pondere de 13,2% iar cele ce au doar un nivel primar de studii sau nu au studii dețin 12,1%, în timp ce restul reprezintă persoane șomere ce au doar studii postliceale.

În comparație cu situația înregistrată la nivelul anului 2011, așa cum se poate observa și din figura alăturată, în anul 2014 șomajul este mai răspândit în rândul persoanelor ce au vârsta cuprinsă în intervalul 40 – 49 de ani, precum și în rândul persoanelor ce au peste 55 de ani. De asemenea, se remarcă o integrare mai facilă pe piața muncii a persoanelor ce au vârsta cuprinsă între 25 – 29 de ani.

Figura 70 - Repartizarea numărului de șomeri din Municipiul Arad în funcție de grupa de vârstă, în anul 2014

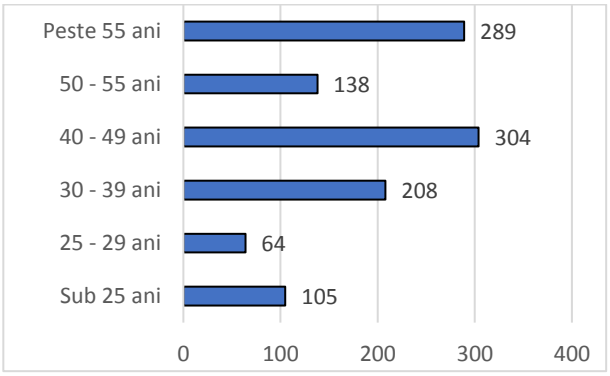

Sursa: Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Arad

II.2.2. Motoare economice și potențial de specializare

Pentru a putea identifica aglomerările economice localizate în Municipiul Arad ce prezintă un avantaj comparativ la nivel regional și totodată contribuie la conturarea profilului economic al Municipiului a fost calculat ***coeficientul de localizare*** (CL). Acest indicator compară concentrarea locală a unui sector de activitate (numărul de angajați din cadrul acelui sector de activitate raportat la numărul total de angajați din Municipiu) cu concentrarea regională a acelui domeniu de activitate, și reprezintă gradul de specializare al unei zone într-o anumită industrie.

Pentru a identifica, la nivelul anului 2014, aglomerările economice localizate în cadrul Municipiului Arad ce dețin un avantaj comparativ la nivel regional, coeficientul de localizare aferent fiecărei clase de activitate (conform clasificării CAEN Rev. 2) a fost comparat cu valoarea aceluiași indicator obținută la nivelul Municipiului Timișoara, centru urban aflat din punct de vedere economic pe primul loc la nivelul Regiunii de Dezvoltare Vest. În același timp, este important de menționat și caracterul complementar al acestor două orașe, împreună fiind motorul de dezvoltare al regiunii.

Așa cum se poate remarca și din figura următoare, la nivelul Municipiului Arad, acele aglomerări economice ce-i oferă avantaje semnificative la nivel regional și generează un volum important de afaceri așa cum se poate observa și din cadrul analizei macroeconomice sunt înregistrate în cadrul *Clasei B - Industria extractivă*, *Clasei C - Industria prelucrătoare* și la nivelul *Clasei H - Transporturi și depozitare.*

Clasa B – Industria extractivă – deși nu se poate vorbi de un avantaj național în ceea ce privește industria extractivă, centrul acestui sector de activitate fiind localizat la nivelul Polului de Creștere Ploiești, contribuția acestui domeniu la formarea cifrei de afaceri totale de la nivelul Municipiului Arad a cunoscut o majorare în perioada analizată, de la 0,22 % în anul 2010 la 0,84% în anul 2014. Această majorarea a avut la bază, intrarea pe piață, în anul 2010, a companiei **PETROSANTANDER ROMANIA,** care gestionează 9 zăcăminte din zona Arad și astfel a condus la concentrarea unui număr mai mare de angajați în cadrul sectorului industriei extractive în Municipiul Arad comparativ cu Municipiul Timișoara.

Figura 71 - Coeficientul de localizare la nivelul Municipiului Arad și la nivelul Municipiului Timișoara, la nivel de clasă, în anul 2014

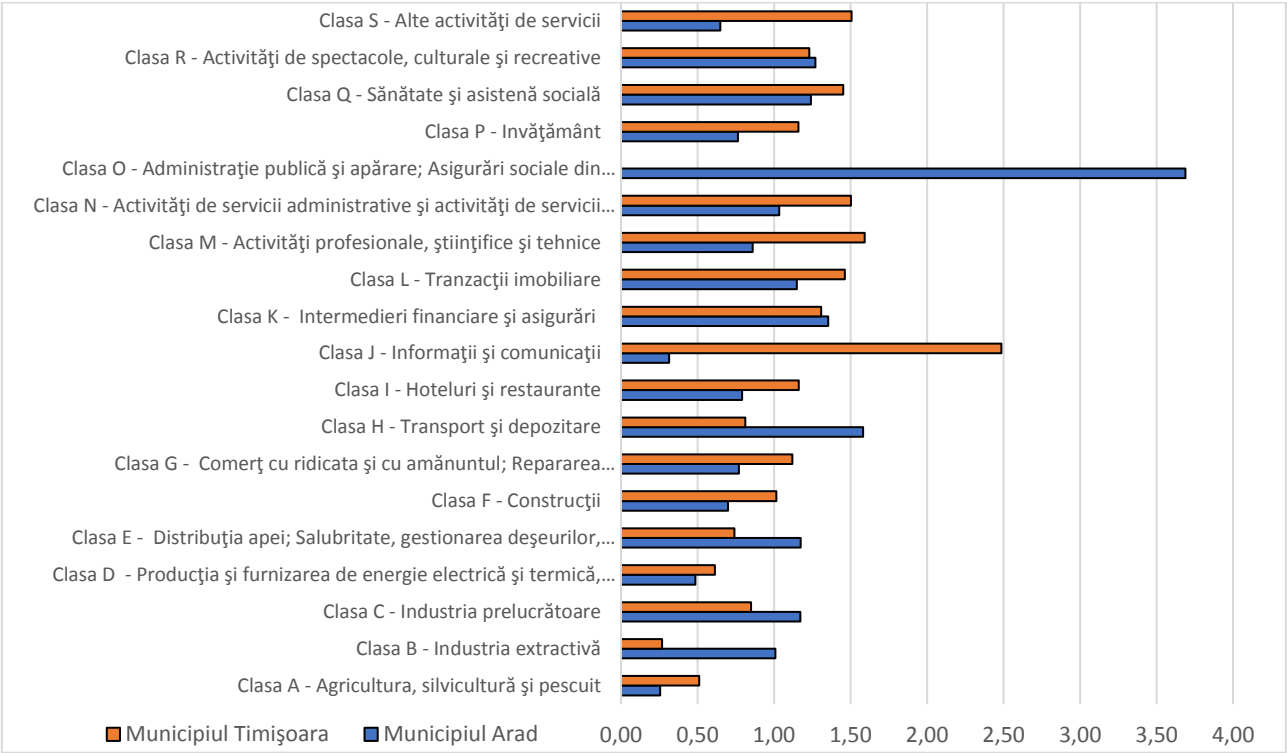

Sursa: Baza de date LISTĂ FIRME – Prelucrare proprie

Clasa C – Industria prelucrătoare – în cadrul acestui domeniu, în urma unei analize la nivelul subclaselor a fost remarcată existența următoarelor aglomerări economice, ce au un coeficient de localizare supraunitar și mai mare comparativ cu cel de la nivelul Municipiului Timișoara:

Subclasa 10 - Industria alimentară este reprezentată la nivelul Municipiului Arad de industria cărnii și a preparatelor din carne, industria de morărit și panificație, precum și de prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor. Deși la nivel național nu este un centru tradițional al industriei alimentare, în Municipiul Arad regăsim 3 companii mari și anume LAZAR &

SOHNE S.R.L., FILIP D IMPEX S.R.L., L&A FLEISCH S.R.L., precum și o serie de companii de dimensiuni mai mici. Acestea generau, la nivelul anului 2014, aproximativ 2.100 de locuri de muncă, ceea ce reprezenta 7% din totalul locurilor de muncă din industrie.

Figură 72 - Coeficientul de localizare la nivelul Municipiului Arad și la nivelul Municipiului Timișoara, la nivel de subclasă, în anul 2014

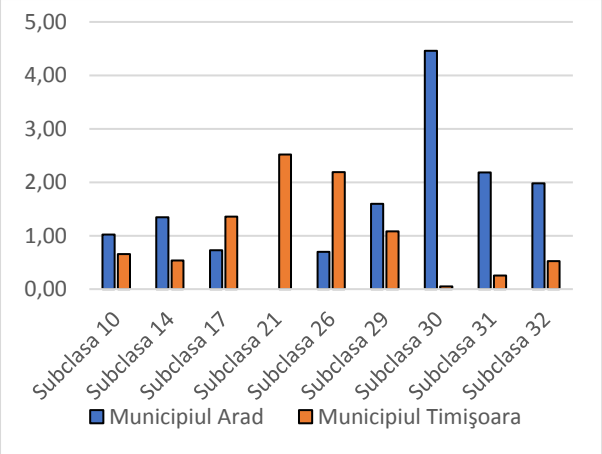

Sursă: Bază de date LISTĂ FIRME – prelucrare proprie

Subclasa 14 - Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte – având o renumită tradiție la nivelul acestei industrii prin înființarea în anul 1909 a Uzinei Textile Arădene (UTA), întreprinderea care a produs în premieră mătasea în România și care în anii comunismului era unica fabrică din România care producea catifeaua reiată. Municipiul Arad a atras mai mulți investitori străini precum: ARIES TEXTILE S.R.L., DIALMA S.R.L., DREAM TEAM S.R.L., AZIMUT COMPANY S.R. Pe lângă acestea, la nivelul pieței locale este prezentă și o companie mare cu capital autohton și anume I.T.S. PRODUCTION S.R.L., dar și multe alte companii de dimensiuni mai mici: MODA S.A., ARTEX SCM, LOTUS IND IMPREX S.R.L. Acestea angrenau, la nivelul anului 2014 aproximativ 2.700 de salariați, ceea ce reprezenta 9% din totalul locurilor de muncă din industrie.

Subclasa 29 - Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor – la nivelul acestei ramuri, investițiile străine dețin o pondere semnificativă, din cele 18 companii din Municipiul Arad ce activează în cadrul acestui domeniu, 14 având capital străin, printre care cele mai importante sunt : LEONI WIRING SYSTEMS ARAD S.R.L., TAKATA ROMANIA S.R.L., YAZAKI COMPONENT TECHNOLOGY S.R.L., BOS AUTOMOTIVE PRODUCTS ROMANIA SCS. Acestea reprezintă și o parte din marii angajatori din Municipiul Arad. La nivelul acestui domeniu erau generate în anul 2014 aproximativ 11.750 locuri de muncă, ceea ce reprezenta 38% din totalul locurilor de muncă din industrie.

Subclasa 30 - Fabricarea altor mijloace de transport este concentrată la nivelul Municipiului Arad pe fabricarea materialului rulant și construcția de ambarcațiuni sportive și de agrement. Industria fabricării de alte mijloace de transport în Municipiul Arad este dominată de două companii – ASTRA RAIL INDUSTRIES SRL și ASTRA VAGOANE CĂLĂTORI S.A. care activează în domeniul fabricării materialului rulant (locomotive, vagoane pentru căi ferate și tramvai, repere speciale pentru locomotive). Un aspect important ce trebuie menționat referitor la acest domeniu face referire la caracterul de unicitate al companiei **ASTRA VAGOANE CĂLĂTORI S.A**. care este singura companie cu capital autohton din totalul de 7 societăți ce activează în cadrul acestei subclase. La nivelul acestui domeniu erau generate în anul 2014 aproximativ 3.350 locuri de muncă, ceea ce reprezenta 11% din totalul locurilor de muncă din industrie.

Subclasa 31 – Fabricarea de mobilă – din primii 10 producători de mobilă din Regiunea de Dezvoltare Vest, 5 și cei mai importanți sunt localizați în Municipiul Arad și anume, cu capital străin: COTTA INTERNATIONAL S.R.L., DITRE INTERNATIONAL S.R.L., JRL EDITION S.R.L., MAXSTILE S.R.L., iar cu capital autohton compania MOBILIER GENERAL ARAD MGA S.R.L. La nivelul anului 2014, această ramură angrena aproximativ 2.250 de angajați, ceea ce reprezenta 7% din totalul locurilor de muncă din industrie.

Subclasa 32 - Alte activități industriale n.c.a. este dominată la nivelul Municipiului Arad de două mari companii cu capital străin și anume: TEXTILE MEDICALE S.R.L. și MODELLEISENBAHN S.R.L. (producător de trenulețe electrice). La nivelul acestui domeniu erau generate în anul 2014 aproximativ 1.050 locuri de muncă, ceea ce reprezenta 3% din totalul locurilor de muncă din industrie.

Prezența unei complementarități între Municipiul Arad și Municipiul Timișoara este redată și în cadrul Figurii 71, fiind înregistrate aglomerări economice la nivelul următoarelor subclase, acestea având un coeficient de localizare supraunitar și mai mare comparativ cu cel de la nivelul Municipiului Arad:

Subclasa 17 – Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtiei este dominată la nivelul Municipiului Timișoara de compania **DS SMITH PACKAGING ROMANIA SRL** fiind o companie europeană lideră în domeniul ambalajelor care corespund cerințelor specifice ale clienților, cu accent pe designul inovator al ambalajelor și pe servicii locale aproape de amplasamentele clienților. La nivelul acestei companii, în anul 2014 erau generate 53,40 % din totalul locurilor de muncă din cadrul acestei subclase.

Subclasa 21 – Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice în Municipiul Timișoara este concentrată la nivelul companiei **B. Braun Pharmaceuticals S.A**. ce a fost creată în urma achiziției fabricii de soluții perfuzabile Helvetica Profarm S.A., de către Grupul B. Braun în anul 2009. B. Braun Pharmaceuticals reprezintă calitatea germană în industria farmaceutică românească și este una dintre cele mai importante investiții străine în Timișoara.

Subclasa 26 – Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice – la nivelul acestei ramuri, investițiile străine dețin o pondere semnificativă, printre cele mai importante companii fiind **FLEXTRONICS ROMANIA SRL** (ce angrena la sfârșitul anului 2015 peste 4.000 de angajați), **KATHREIN ROMANIA SRL** (companie ce a fost fondată în anul 2000, având ca principal obiect de activitate producția de antene de comunicații mobile, antene de broadcast, antene de recepție terestră (pentru CATV) și antene comerciale de recepție terestră), **DPR DRAXLMAIER PROCESE DE PRODUCȚIE ROMANIA SRL** și **TELCO PE SRL**. De asemenea, trebuie amintită societatea **AEM SA**, o companie cu capital autohton ce reprezintă un simbol al orașului, fiind un furnizor favorit global al contoarelor pentru electricitate și gaz. La nivelul anului 2014, această ramură angrena 7.805 de angajați, ceea ce reprezenta 18,50% din totalul locurilor de muncă din industrie.

De asemenea, la nivel macroeconomic așa cum este reliefat în Figura 70 se poate observa faptul că, pe lângă subdomeniile de activitate menționate anterior, Municipiul Timișoara deține avantaje semnificative comparativ cu Municipiul Arad și la nivelul *Clasei J – Informații și comunicații*, domeniul, "Tehnologiei Informației și a Comunicațiilor" fiind mult mai dezvoltat precum și la nivelul *Clasei M - Activități profesionale, științifice și tehnice*, Municipiul Timișoara fiind cel mai important centru universitar din vestul țării și unul dintre cele mai importante centre universitare din România.

Clasa H – Transport și depozitare – poziționarea geografică a Municipiului Arad a facilitat dezvoltarea acestui sector, fiind dominat de o companie mare cu capital străin și anume TRANSCONDOR S.A. și multe alte companii de dimensiuni mai mici care generau la nivelul 2014 aproximativ 6.000 locuri de muncă, ceea ce reprezenta 10% din totalul locurilor de muncă din industrie.

Activități de cercetare științifică și infrastructura – suport pentru afaceri

În România, regiunea la nivelul căreia infrastructura de cercetare inovare este cel mai

bine dezvoltată este București – Ilfov, Regiunea Vest fiind un inovator regional modest.

Deși la nivelul Regiunii Vest investițiile în CDI au cunoscut o ușoară creștere, acestea sunt destul de reduse, în anul 2013, doar 0,27 % din PIB a fost investit în acest tip de activități. Comparând această valoare cu ținta Europa 2020 pe care o are România și anume de 2%, nivelul cheltuielilor angrenate în activitățile de CDI din Regiunea Vest trebuie să crească de peste 7 ori în vederea atingerii acestui obiectiv. Așa cum se poate observa în Figura 73 , la nivelul Regiunii Vest, cele mai mari investiții în CDI au fost realizate în județul Timiș (0,42% în anul 2013), ca urmare a faptului că, în Timișoara sunt localizate cele mai multe centre universitare din regiune ce acordă o atenție deosebită activităților de cercetare.

Figură 73 - Ponderea investițiilor în CDI, % din PIB în perioada 2010 -2013

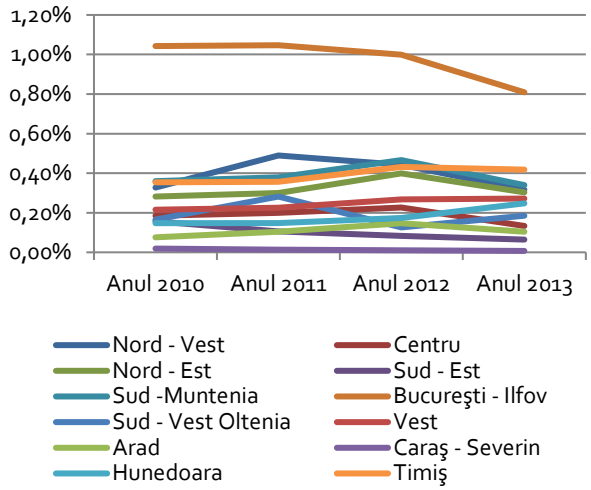

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online – prelucrare proprie

La nivelul județului Arad, activitățile de cercetare sunt slab dezvoltate, în anul 2013 doar 0,10% din PIB a fost investit în activitățile de CDI. De asemenea, cererile de brevete reprezintă o măsură a rezultatului activității de CDI. La nivelul județului Arad, numărul cererilor de brevete a scăzut de la 11 cereri de brevete de invenție înregistrate în anul 2013, astfel că la nivelul anului 2014 au fost înregistrate doar 5, conform Raportului Anual Oficial de Stat pentru Invenții și Mărci 2014.

În Municipiului Arad, activitatea de cercetare științifică este dominată de sectorul public, fiind concentrată la nivelul Universității "Aurel Vlaicu", precum și în cadrul Universității de Vest "Vasile Goldiș". Activitatea de cercetare științifică dezvoltată în cadrul Universității "Aurel Vlaicu" din Arad a constituit în perioada 2013 - 2014 o prioritate, fiind publicate 63 de articole ISI și ISI proceedings, 3 brevete internaționale, 83 de lucrări publicate în reviste indexate în baza de date internațională sau recunoscute CNCS B+ precum și multe alte lucrări, cărți și proiecte câștigate în competiții internaționale. De asemenea, trebuie amintite proiectele bilaterale cu Ungaria, Germania, Austria și Croația precum și proiectul UE (Programul Cadru 7 – IRSES Marie Curie).

Universitatea "Aurel Vlaicu" din Arad face parte din Societatea Română de Spectometrie de Masă, oferind servicii precum analize fizico-chimice și mecanice: spectre de absorbție în IR, UV-Vizibil și Raman, termograme TG, DSC, determinarea gradului de alb, determinarea rezistenței la tracțiune a țesăturilor și firelor, analize microscopice (AFM), determinarea compușilor organici prin cromatografie de gaze și spectrometrie de masă precum și analize microbiologice. În cadrul Universității "Aurel Vlaicu" din Arad funcționează 11 centre de cercetare aferente domeniilor de formare aparținând celor nouă facultăți din cadrul universității:

- ✓ Centrul de Cercetare în Design și în Managementul Inovației;
- ✓ Centrul de Cercetare pentru Activități Fizice;
- ✓ Centrul de Cercetare „Florin Vălu";
- ✓ Centrul de Cercetare Sisteme Inteligente;
- ✓ Centrul de Cercetări Chimice și Tehnologice;
- ✓ Centrul de Cercetări în Marketing;
- ✓ Centrul de Cercetări și Consultanță în Economie;

- ✓ Centrul de Studii Interculturale și Interconfesionale al Universității „Aurel Vlaicu" din Arad;
- ✓ Centrul de Cercetare Modele Matematice și Sisteme Informatice;
- ✓ Centrul de Cercetare Psihopedagogică
- ✓ Centrul de Studii Teologice-Istoricești de Prognoză Pastoral-Misionar Arad.

Tot în cadrul Universității "Aurel Vlaicu" din Arad funcționează fără personalitate juridică **Incubatorul Tehnologic și de Afaceri UAV – IT INCUBATOR**, acreditat în anul 2006 pe trei domenii și anume: industrie alimentară, agricultură și IT. Acest incubator furnizează servicii de asistență în afaceri pentru inovare și transfer tehnologic, servicii speciale de cercetare – dezvoltare, precum și servicii de asistență în obținerea de fonduri în cadrul unor programe naționale și internaționale, în vederea identificării partenerilor din mediul universitar și de cercetare. Conform datelor publice furnizate, Incubatorul Tehnologic și de Afaceri UAV – IT INCUBATOR a incubat 23 de agenți economici.[22]

De asemenea, în cadrul Universității de Vest "Vasile Goldiș", funcționează un alt **Incubator Tehnologic și de Afaceri – ITA GOLDTECH**, fondat de către universitate ca entitate a infrastructurii de inovare și transfer tehnologic, membră a Rețelei Naționale de Inovare și Transfer Tehnologic – ReNITT. Acesta oferă și posibilitate incubării start-up-urilor și spin-off-urilor străine în vederea explorării și accesării pieței românești. Printre partenerii acestui incubator, pe lângă autoritățile publice ale Municipiului Arad și agenții economici din zonă, au fost dezvoltate parteneriate cu Institutul de Cercetări în Logistică și Transporturi – ISL Bremen (Germania), cu Incubatorul pentru tehnologii inovative – BTC Twente (Olanda), cu ICHEC Bruxelles (Belgia) precum și cu Universitatea din Debrecen – Facultatea de Economie Aplicată și Dezvoltare rurala (Ungaria). Conform datelor publice furnizate, ITA GOLDTECH a incubat virtual 18 agenți economici[23].

Pe de-o parte, analizând domeniile de activitate ce alcătuiesc sistemul economic regional și care au fost identificate ca având potențial de specializare inteligentă, iar pe de altă parte, infrastructura de cercetare existentă la nivelul Municipiului Arad, se observă lipsa unei structuri de CDI adecvată susținerii principalelor sectoare economice din Municipiul Arad. Activitatea de CDI asociată sectorului auto are tendința de a se desfășura în afara regiunii, de cele mai multe ori la sediile întreprinderilor cu capital străin, acest sector fiind dominat de întreprinderi cu capital integral străin, întrucât universitățile locale nu dețin resursele necesare. La nivelul acestui sector de activitate este manifestată nevoia de realizare a unor laboratoare de înaltă clasă dotate cu echipamente avansate, astfel fiind posibilă creșterea capacității regiunii de a produce și de a testa prototipuri, ceea ce reprezintă un aspect esențial pentru ca întreprinderile din acest sector să poată dezvolta parteneriate cu centrele universitare din zonă.

În ceea ce privește sectorul aferent textilelor, domeniu de activitate ce a fost identificat ca fiind un motor economic la nivelul Municipiului Arad, pe plan regional nu există o infrastructură de CDI menită să conducă la realizarea unor noi utilaje, existând eforturi minimale în vederea sporirii gradului de specializare din sectorul textilelor. Cu toate acestea, în cadrul Universității Aurel Vlaicu din Arad există un centru la nivelul căruia au loc cercetări privind textilele și biotehnologiile, valorificarea rezultatelor acestora putând conduce la o creștere a valorii adăugate din sector.

Un alt sector de activitate identificat ca făcând parte dintre domeniile regionale de specializare inteligentă este reprezentat de sectorul TIC. Așa

[22] http://www.itauav.ro/

[23] http://ita-goldtech.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=57&Itemid=66&lang=ro

cum a fost menționat și anterior, Municipiul Timișoara deține un avantaj comparativ cu Municipiul Arad, având în vedere capitalul uman semnificativ furnizat de centrele universitare din zonă. Ținând cont de aceste aspecte, ca o perspectivă de dezvoltare a acestui sector, și la nivelul Municipiului Arad ar trebui să fie creionată o măsură prin care să fie susținută înființarea întreprinderilor de tip spin-off sau start-up.

Din perspectiva infrastructurilor de sprijinire a afacerilor concretizate în parcuri industriale, conform Situației distribuției pe județ a Parcurilor Industriale constituite conform legii la începutul anului 2016, în Municipiul Arad exista un singur parc industrial înregistrat și anume **Parcul Industrial UTA 2 Arad.** Acest parc aparținând firmei Codlea Arctic S.A are o suprafață totală de 14,6 ha, este situat în partea de nord a Municipiului Arad, la doar 6 km de centrul acestuia și dispune de întreg setul de utilități (energie electrică, apă, canalizare, gaze, telecomunicații).

Pe lângă acesta, în cadrul Municipiului Arad mai funcționează și **Parcul de Servicii UTA 1** cu o suprafață de 17 ha este amplasat în centrul Municipiului Arad, în locul fostei întreprinderi UTA și este deținut de către firma Codlea Arctic S.A. Pe lângă setul întreg de utilități, acesta dispune de posibilitatea accesului CF până în mijlocul platformei industriale.

De asemenea, pe raza municipiului, funcționează trei zone industriale principale:

- ✓ **Zona Industrială Vest** a fost înființată în anul 1998 ca o infrastructură suport de dezvoltare a afacerilor aflată în proprietatea Consiliului Local al Municipiului Arad, dispunând de o suprafață de 150 ha teren intravilan, situat pe platforma de nord-vest și având ca destinație activități industriale, de servicii și de depozitare. Această platformă se bucură de o locație avantajoasă, zona industrială având legătură directă la drumul principal DN 7 (E 68), care leagă Bucureștiul – trecând prin Deva și Arad – cu Budapesta și Viena. Zona industrială Arad Vest găzduiește printre cei mai importanți agenți economici pe plan local și anume: LEONI WIRING SYSTEMS ARAD S.R.L., TAKATA ROMANIA S.R.L., PORTA KMI ROMANIA S.R.L., YAZAKI COMPONENT TECHNOLOGY S.R.L., Manitoba TEX LLC, JRL EDITION S.R.L. Aceste companii desfășoară activități diverse: producție de legături de cablu și sisteme complete de conductori de cablu pentru autoturisme și autoutilitare, producție de cabluri de încărcare baterie, producția sistemelor de siguranță auto și a componentelor acestora, producție, imprimare, decupare, cusătorie, design de produse textile, producție de mobilă.
- ✓ **Zona Industrială Est** a fost înființată în anul 2002 ca urmare a succesului Zonei Industriale Vest, are o suprafață de 20 ha și este localizată pe platforma de est a Municipiului Arad cu acces din șoseaua națională DN 7 (E 68) București – Deva – Budapesta – Viena. Principalele activități desfășurate în cadrul acestei zone industriale sunt: serviciile de depozitare, serviciile în domeniul hotelier, reprezentanțe auto precum și complexe comerciale.
- ✓ **Zona Industrială Sud / Zădăreni** ce are o suprafață de 110 ha a fost înființată în anul 2004 și este în curs de dezvoltare.
- ✓ **Zona Industrială Nord**

Pe lângă cele menționate anterior trebuie amintită și investiția strategică a Camerei de Comerț, Industrie și Agricultură a județului Arad, **Complexul Expozițional - EXPO Arad,** care este cel mai mare centru expozițional din Vestul României și al doilea, ca suprafață, după ROMEXPO, ce poate reprezenta o oportunitate în vederea consolidării poziției economice a Municipiului Arad.

II.3. Dezvoltare Urbană

II.3.1. Profilul spațial și funcțional

Descriere generală

Analiza profilului spațial și funcțional are scopul de a evidenția principalele zone funcționale ale orașului, modul de relaționare a acestora și evoluția lor recentă.

Municipiul Arad este dezvoltat în lungul a două axe principale:

- Nord-Sud: Timișorii, Calea Romanilor, Str. Tribunul Dobra, Bulevardul Revoluției și Str. Petru Rareș
- Est-Vest: Calea Iuliu Maniu și Calea Aurel Vlaicu

În lungul acestor axe se concentrează cea mai mare parte a dotărilor de interes public, dar și aproximativ 70% din totalul populației orașului. Ele reprezintă și principalele puncte de acces în oraș (Sud – DN69 / A1, Est-A1 / DN7 și Vest – DN7).

Ca și porți secundare de acces se conturează Gara Aradul Nou și Aeroportul. Elementele distinctive ale profilului spațial în Municipiul Arad pot fi rezumate ca atare:

1 axă naturală care străbate orașul – râul Mureș;

2 culoare majore de circulație (DN 7E A. Vlaicu și I. Maniu și E671 Bd-ul Revoluției, Calea Timișorii etc.);

3 zone ample de locuințe colective în lungul DN 7E, cartierele: Micălaca, Ion G. Duca și Șega;

4 zone industriale (inclusiv un parc industrial);

8 din 12 centre comerciale de mare amploare sunt concentrate pe axa E-V;

16 dotări de agrement (stadioane, terenuri de tenis, ștrand etc.).

Evoluția spațială

Încă de la începuturi, așezările care compun astăzi Municipiul Arad s-au dezvoltat în lungul Mureșului. Cea mai veche zonă a orașului este reprezentată de Cetatea Aradului, construită între 1762-1783. Primele dezvoltări în afara cetății au loc în

cartierele Micălaca, Sânicolaul Mic, Aradul Nou, Centrul Istoric (Cetatea Nouă), Gai sau în zona Podgoriile Aradului. La nivelul structurii urbane: tramă stradală, parcele, etc. există diferențe semnificative între zonele dezvoltate în secolele 18-19 (prima parte), față de cele construite imediat după aceea. Astfel, cartierele Aradul Nou și centrul istoric se remarcă printr-o tramă stradală și parcele neregulate (parcele alungite în Aradul Nou). Dezvoltările ulterioare din secolul 19-20 în cartiere cum ar fi Pârneava, Bujac sau Gai sunt definite de o tramă stradală și parcele regulate. Abia în secolul 20 apar cartierele de locuințe colective Ion G. Duca, Micălaca[24], Șega, Confecții sau Alfa.

Evoluția recentă a orașului este mai curând orientată către activitățile industriale ca urmare a unei accesibilități foarte ridicate conferite de rolul de poartă de intrare în țară. Dezvoltările rezidențiale sunt cu precădere de tip densificare prin convertirea unor resurse de teren din interiorul orașului sau în vecinătatea directă a periferiilor (Subcetate și Sânicolaul Mic), astfel încât să existe un acces cât mai facil la infrastructură tehnico-edilitară și de transport.

În comparație cu alte municipii din țară, expansiunea urbană în Arad este foarte bine controlată. Există doar câteva cartiere rezidențiale în partea de nord, dezvoltate recent, care sunt deconectate de la restul orașului (cartierele rezidențiale „Westfield" și „Verde").

Faptul că Aradul și-a ținut sub control expansiunea a făcut ca nevoia de fond locativ să fie susținută de așezările învecinate care au beneficiat de o serie amplă de dezvoltări punctuale. Astfel, populația din comune cum ar fi Vladimirescu, Șofronea sau Zădăreni a crescut cu 7-8% în intervalul 2010-2016[25], perioadă în care populația Municipiului Arad a scăzut.

Figura 74 - Evoluția orașului între sec. 17 și anul 1990

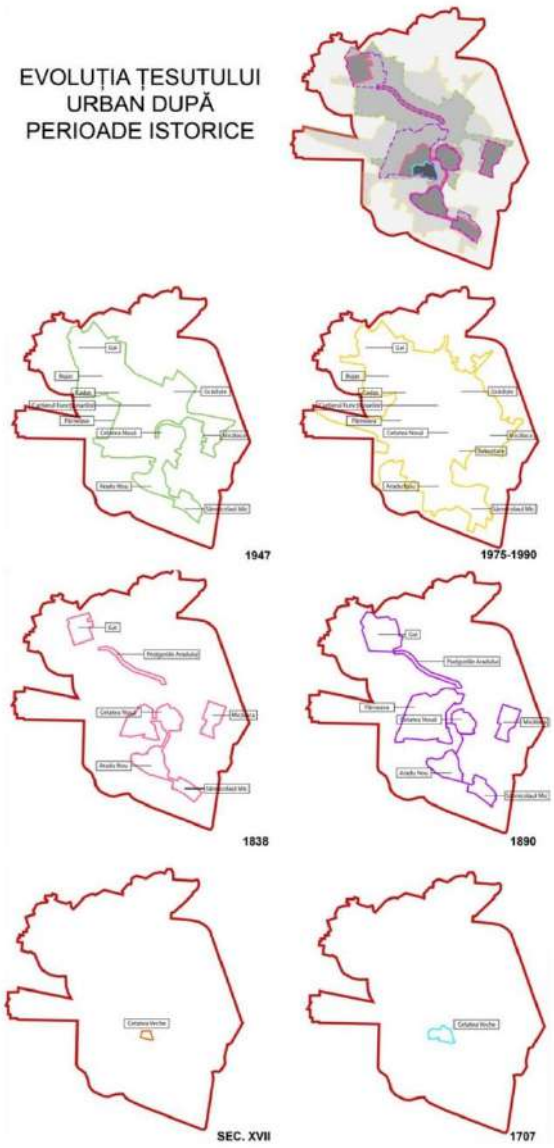

Sursa: Studiu Istoric, Planșa 1 – Planul Urbanistic General al Municipiului Arad

[24] Partea de locuințe individuale din cartierul Micălaca a fost formată încă din secolul 19

[25] Cf. Baza de date INS Tempo online – populație după domiciliu.

Figura 75 - Expansiunea urbană a Municipiului Arad între anii 1990 si 2012

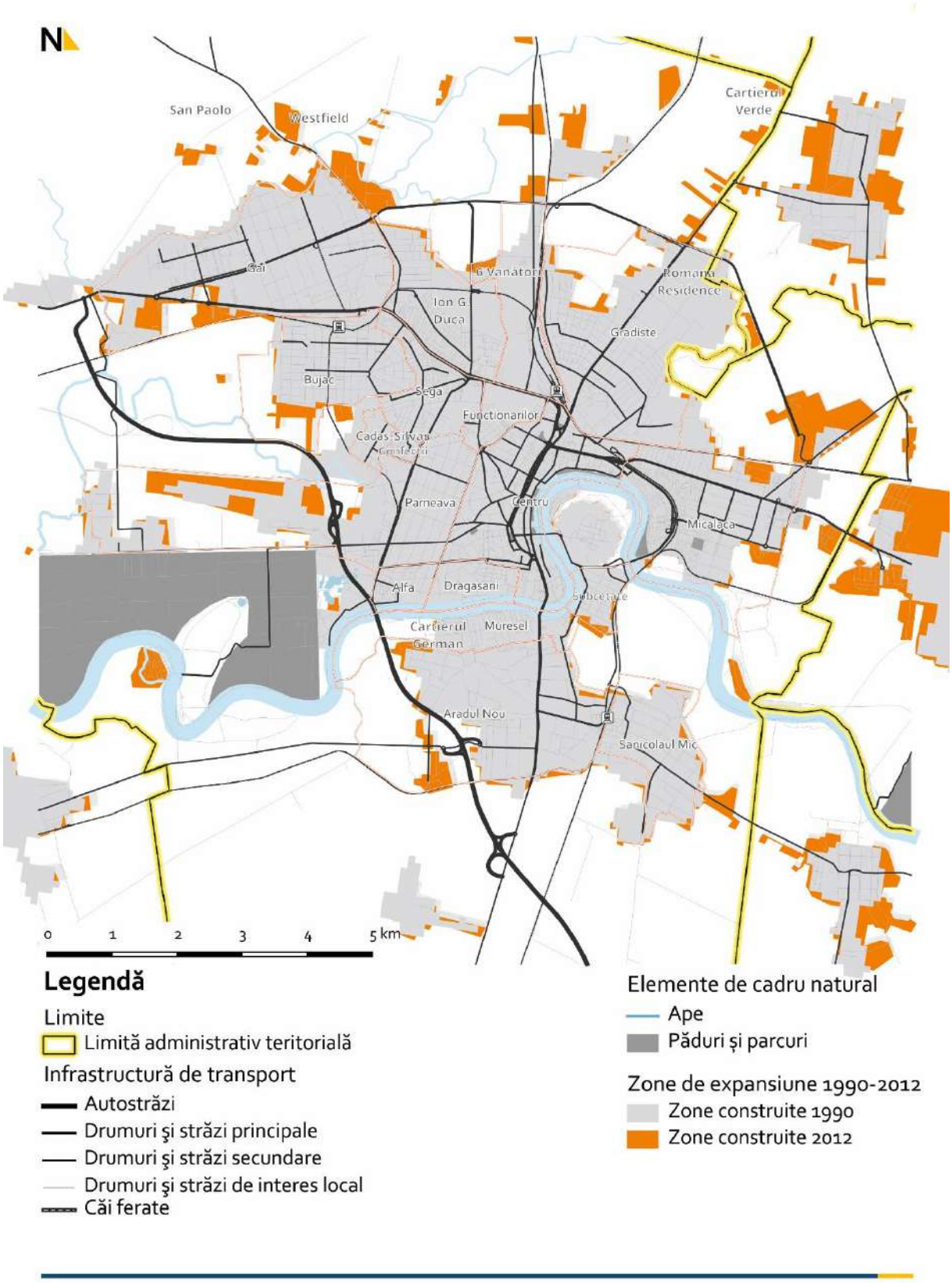

Sursa: Corine Landcover 1990-2012, cercetare cartografică

Noile dezvoltări industriale sunt localizate cu precădere în lungul variantei ocolitoare sau la nodurile autostrăzii A1. Noile centre comerciale s-au dezvoltat fie sub forma unor inserții pe resurse de teren din interiorul orașului, fie la periferia acestuia pe axul E-V (DN 7) care aglomerează cea mai mare parte a populației.

Zonificare funcțională și accesul la obiective de interes public

Municipiul Arad este constituit din 5 zone funcționale majore:

1. Zona locuințelor colective
2. Zonele de locuințe individuale
3. Zona centrală
4. Zonele industriale (inclusiv marile centre comerciale)
5. Zonele de agrement, culoarul Mureșului.

1. Zonele de locuințe colective sunt grupate cu precădere în lungul axei Est-Vest și adăpostesc 47% din populația orașului.

Figura 76 - Zonele de locuire colectivă în Municipiul Arad

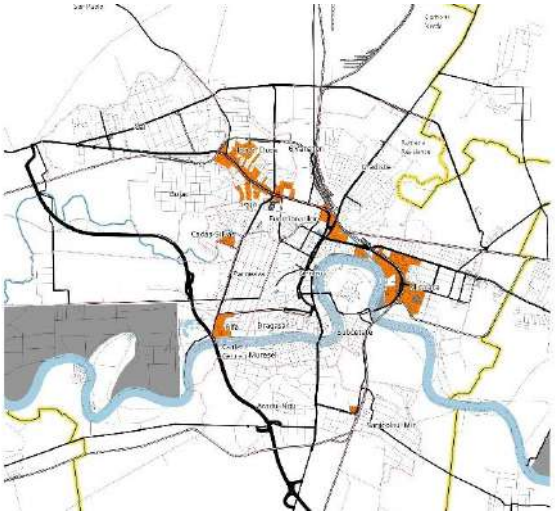

Sursa: Prelucrare proprie

Majoritatea locuințelor colective au o înălțime de P+4, doar în cartierele Micălaca, Ion G. Duca sau Șega (şi, dispersat, în alte zone), existând grupări de clădiri cu înălțimi de P+7 – P+10. Densitatea populației în aceste zone variază între 50 și 336 de locuitori / ha. Cartierele Ion G. Duca, Șega, Funcționarilor și Micălaca beneficiază de legături optime cu zona centrală și cu principalele aglomerări de locuri de muncă (platformele industriale Est, Nord și Vest și Parcul Industrial UTA). Cumulând o densitate mare de locuitori, aceste cartiere au în proximitate majoritatea obiectivelor de interes cum ar fi puncte comerciale, învățământ, alimentație publică etc. Dificultăți în ceea ce privește dotările de proximitate apar în cele două cartiere de locuințe colective periferice: Confecții și Alfa.

Problema caracteristică în cazul cartierelor de locuințe colective este modul în care sunt gestionate spațiile interstițiale. Dacă în momentul proiectării și execuției, spațiile dintre locuințele colective au fost gândite preponderent pentru comunitate, astăzi ele sunt folosite aproape exclusiv pentru parcare. Acest lucru este datorat faptului că la momentul proiectării, indicele de motorizare era unul extrem de scăzut, iar prognozele nu au prevăzut creșterea exponențială a acestuia. În acest sens, va fi foarte importantă reconfigurarea treptată a acestor spații pentru a crește calitatea locuirii. Primele demersuri în această direcție sunt proiectele integrate de regenerare a cartierelor: Alfa, Micălaca și Ion G. Duca.

2. Zonele de locuințe individuale sunt grupate cu precădere la periferia orașului (exceptând centrul istoric), fiind caracterizate de o tramă stradală regulată și parcele generoase. Un aspect plăcut în cadrul acestor zone este oferit de faptul că peste 90% din străzi dețin vegetație de aliniament (arbori între 2,5 și 4m înălțime). Problemele majore cu care se confruntă aceste cartiere se rezumă la: accesul la dotări de interes cotidian, spații publice sau, după caz, la transportul public (vezi capitol mobilitate). Așadar, accentul în cazul acestor zone trebuie pus pe inserția de dotări, spații publice amenajate (scuar / grădină) și după posibilități, dezvoltări generatoare de locuri de muncă (desigur aceste dezvoltări trebuie să se încadreze în specificul zonei).

Figura 77 - Zonele de locuire individuală în Municipiul Arad

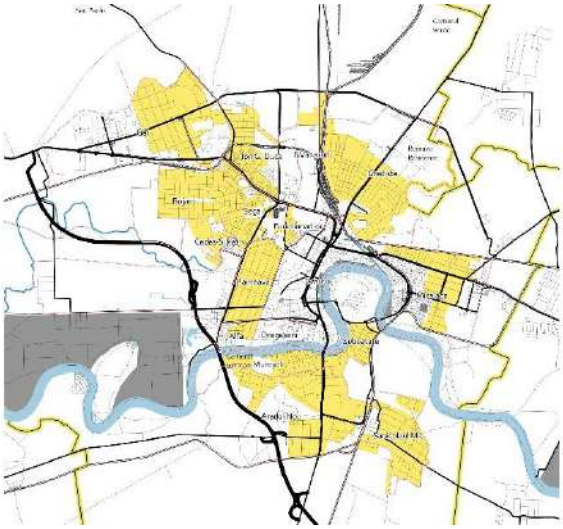

Sursa: Prelucrare proprie

3. Zona centrală cumulează cea mai mare parte a obiectivelor de interes municipal și regional cum ar fi unități de învățământ superior, spitale, dotări culturale, instituții publice, etc. Zona este foarte bine deservită de transportul public, fiind dezvoltată în lungul axei N-S. Atractivitatea ridicată a centrului istoric face ca acesta să includă și străzile cu cele mai mari probleme de congestie. Această problemă este vizibilă mai ales în partea de nord, la intersecția celor două axe (Est-Vest și Nord-Sud)[26]. Deși zona este dominată de funcțiuni de tip servicii, comerț, educație, instituții publice, ea își păstrează și rolul rezidențial, găzduind aproximativ 29.969 locuitori (16,7% din totalul populației).

Problemele principale constau în starea avansată de degradare a fondului construit, dar și a infrastructurii stradale[27]. Deși au existat intervenții reușite în revitalizarea spațiului public (ex. Parcul Pădurice sau pietonizare Strada Meținanu), ele trebuie continuate. Din acest motiv va fi nevoie de o politică integrată de regenerare a zonei centrale care să includă măsuri de consolidare, restaurare și valorificare a patrimoniului construit, proiecte de pietonizare și amenajări de spații publice noi. Un astfel de exemplu este viitorul PUZ CP al Clădirilor Protejate care cuprinde întreaga zonă centrală și reglementează intervențiile asupra tuturor construcțiilor din acest areal.

Figura 78 - Zona centrală a Municipiului Arad

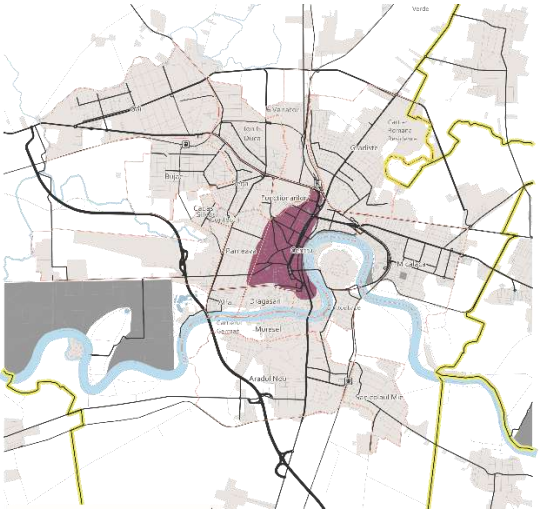

Sursa: Prelucrare proprie

4. Zonele industriale și marile unități comerciale sunt localizate la principalele intrări în oraș, în lungul culoarelor majore de transport. Cea mai mare parte a activităților de producție se desfășoară în partea de Vest și Nord a orașului.

Figura 79 - Zonele de producție și marile centre comerciale

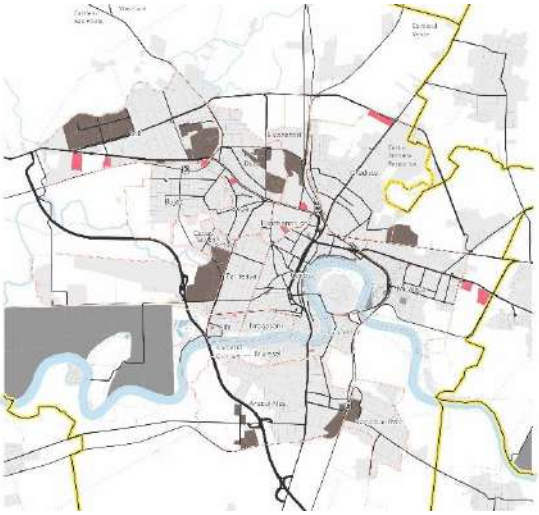

Sursa: Prelucrare proprie

Zona industrială Vest este cea mai dezvoltată cuprinzând cea mai mare parte a locurilor de muncă din Municipiul Arad. Aici activează 48 de

[26] Străzile: Petru Rareş, Iuliu Maniu şi Corneliu Coposu

[27] Străzile care au nevoie de modernizare sunt incluse în programul de reabilitare a anului 2016

companii preponderent cu capital străin (cf. PUG). Unitățile comerciale din această zonă sunt specializate pe vânzarea de materiale de construcții și mobilier (Brico Depot / Dedeman).

Zona industrială Est este specializată pe activități comerciale și industria prelucrătoare. Adiacent, în vecinătate s-au dezvoltat centre comerciale de mare amploare cum ar fi Selgros, Real sau JYSK.

Zona industrială Nord include Parcul Industrial UTA și Depozitele UTA. Această zonă cuprinde resurse de teren semnificative (brownfields) care pot găzdui noi activități de producție, servicii sau dotări de interes cotidian pentru cartierele învecinate. Dat fiind faptul că Municipiul Arad are nevoie de resurse de teren pentru dezvoltare, aceste rezerve pot fi utilizate pentru echilibrarea profilului spațial.

Zona industrială din cartierul Aradul Nou este mult mai redusă ca dimensiune în comparație cu celelalte zone fiind definită doar de trei companii, din care două sunt cu capital străin.

Zona industrială Sud beneficiază de o poziționare foarte favorabilă în legătură cu principalele coridoare rutiere. Fiind în proces de dezvoltare, primele companii s-au localizat la cele două noduri rutiere între autostrada A1, DJ682 și 682F.

Pentru o bună funcționare și dezvoltare a acestor zone industriale va trebui pus accentul pe asigurarea calității și capacității rețelelor tehnico-edilitare, creșterea accesibilității pentru angajați, dar și ameliorarea condițiilor de transfer pentru marfă (ex. parcări).

5. Dotările de sport si agrement reprezintă un palier distinctiv în structura funcțională a orașului. Astfel, deși se evidențiază un puternic ax de agrement în lungul malului stâng al râului Mureș, care include și Facultatea de Educație Fizică și Sport, există dotări de agrement în majoritatea cartierelor, chiar dacă în forme mult mai reduse.

Pentru a completa această rețea de dotări de agrement va fi nevoie de amenajări sportive (în spațiul public) în cartierele periferice cum ar fi Gai, Grădiște, Aradul Nou, Pârneava, Alfa, Confecții și Cadaș-Silvaș. Astfel, resursele de teren utilizabile în aceste cartiere pentru amenajări de spații publice ar trebui să includă și facilități pentru practicarea sportului.

Potențialul ridicat al rețelei de dotări de agrement și sport constă în continuarea axei de pe malul Mureșului din zona centrală către Pădurea Ceala și situl Natura 2000, Lunca Mureșului. În acest fel, se poate contura un ax de agrement cu o lungime de peste 20 km lungime care să devină un important obiectiv turistic, dar și un loc de relaxare pentru locuitorii orașului.

Figura 80 - Zonele de agrement în Municipiul Arad

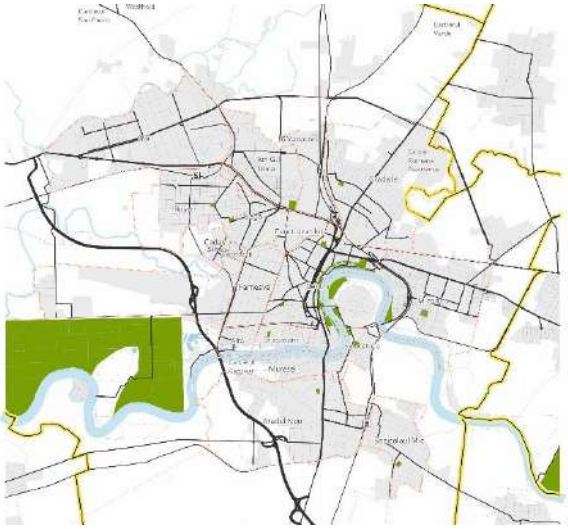

Sursa: Prelucrare proprie

Figura 81 - Bilanțul teritorial existent al Municipiului Arad

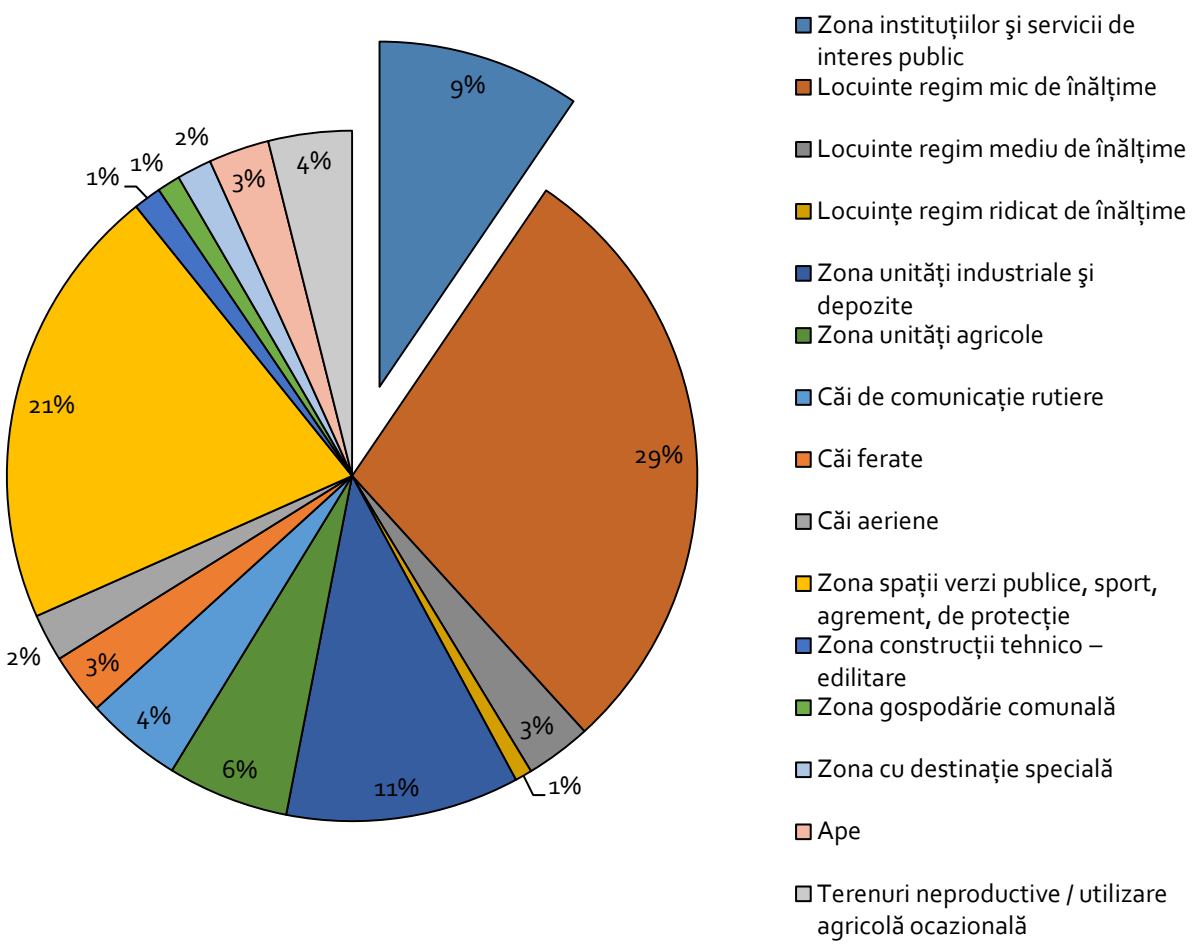

Sursa: Planul Urbanistic General al Municipiului Arad, 2014

Municipiul Arad prezintă un bilanț teritorial destul de echilibrat,cu o pondere de 34% din suprafața totală alocată funcțiunii de locuire. Din punct de vedere al suprafeței, 88% din totalul funcțiunii de locuire este reprezentată de construcții cu un regim de înălțime mic. Deși este un oraș cu un puternic profil industrial, doar 11% din teritoriul intravilan este alocat acestei funcțiuni, față de 5% pentru terenuri agricole. Ponderea redusă a zonelor industriale este dată de faptul că segmente semnificative din acestea nu sunt utilizate. O pondere foarte ridicată din teritoriul intravilan este dedicată spațiilor verzi și dotărilor de agrement, valoare datorată în mare măsură culoarului Mureșului, dar și multitudinii de dotări sportive și de agrement oferite de oraș. Ponderea de 10% pentru instituții și servicii este destul de mică. Terenurile neproductive, 3% (105 ha) din suprafața intravilanului de 7.024 ha pot fi valorificate pentru a echilibra dezvoltarea funcțională a orașului.

Figura 82 - Centralitățile Municipiului Arad

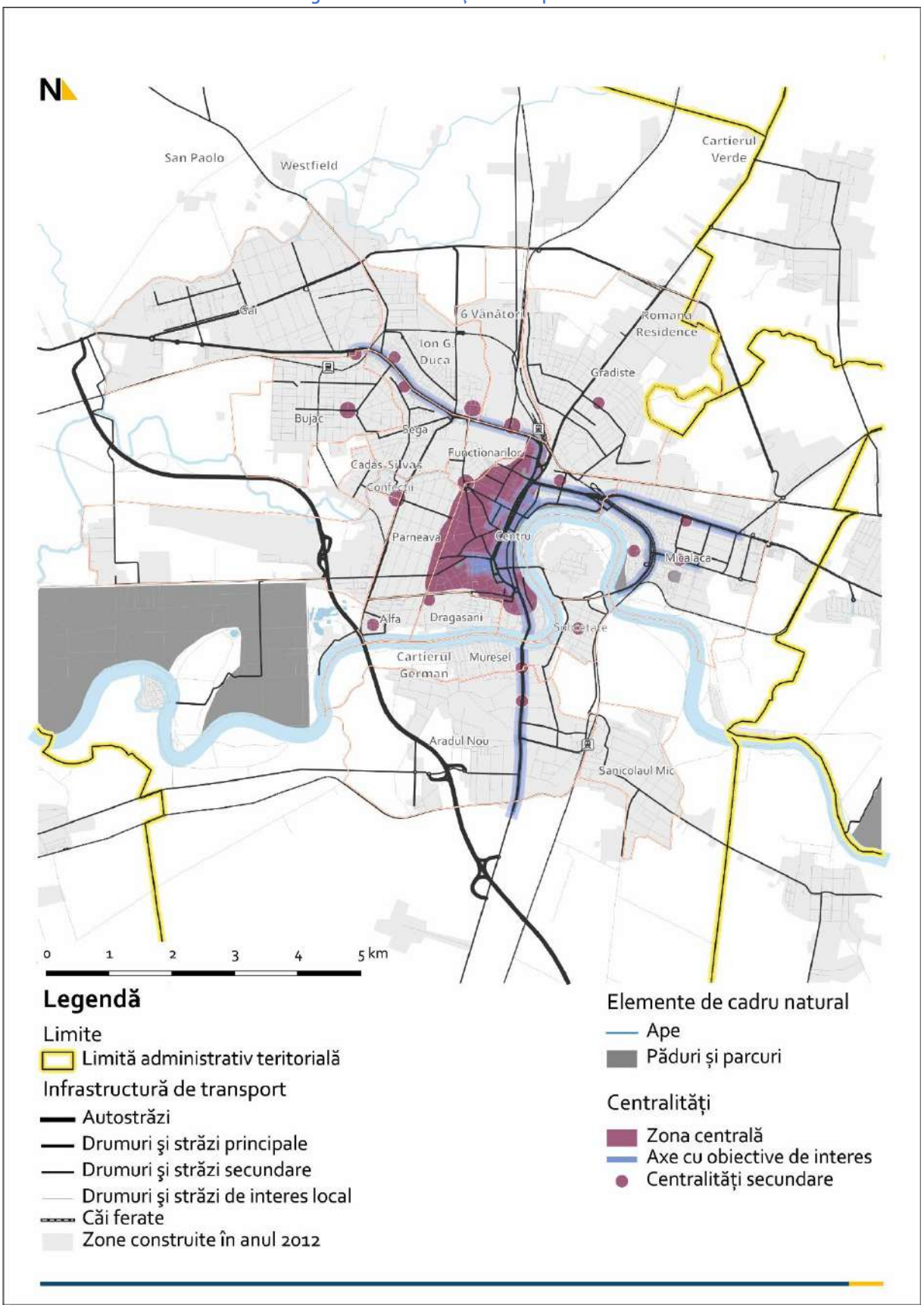

Sursa: Prelucrare proprie

Termenul de „centralitate" folosit în această analiză se referă la grupări de obiective de interes, zonele în care locuitorii și/sau vizitatorii orașului se adună, de ex.: unități comerciale sau de alimentație publică, spații publice ample, unități de învățământ, etc.

Zona centrală aglomerează cea mai mare parte a obiectivelor de interes municipal, dar și dotări de interes cotidian. Ea se extinde din centrul istoric către zona Gării Arad și a spitalului județean. În această zonă sunt incluse majoritatea instituțiilor publice de interes municipal, județean sau după caz regional, fiind valorificate de o rețea de spații publice destul de bine conturată. Această concentrare foarte ridicată de obiective de interes face ca zona centrală, în ansamblul ei, să fie unul din principalii generatori de trafic (alături de zona industrială vest și cartierele de locuințe colective Micălaca, Șega și Ion G. Duca.) Zona centrală este traversată de cele două axe (N-S și E-V) care adună în lungul lor cea mai mare parte a dotărilor de interes cotidian (unități de învățământ, comerț, alimentație publică, birouri etc.)

Există și o serie de centralități secundare de mici dimensiuni formate cu precădere din magazine alimentare (dimensiuni medii: Lidl, Profi etc.). De asemenea, tot în categoria centralităților secundare intră și grupări de unități de învățământ cum ar fi de exemplu Liceul cu Program Sportiv cu terenul Indagrara din cartierul Bujac. Pentru a putea echilibra orașul din punct de vedere spațial va fi nevoie de întărirea și extinderea centralităților secundare astfel încât locuitorii cartierelor periferice să nu fie nevoiți să se deplaseze de fiecare dată către zona centrală pentru a accesa dotări de interes cotidian. Mai mult de atât, este necesară conturarea unor centralități secundare, fie ele centre de cartiere sau alte funcțiuni de interes municipal, cum ar fi dotări culturale sau de agrement în afara zonei centrale, care să contribuie la mutarea fluxurilor de pe principalele artere (N-S și E-V), ce deja sunt suprasolicitate.

Pentru a putea recalibra profilul spațial al orașului, acesta mizează în primul rând pe resursele de teren sau de fond construit disponibile.

Principalele rezerve de teren în interiorul orașului sunt amplasate în zona industrială Nord. Aceste terenuri, cunoscute și sub termenul de „brownfields" – [28]au un potențial ridicat de a fi convertite pentru a putea adăposti dotări de interes cotidian sau după caz, noi spații verzi deosebit de importante pentru cartierele învecinate (Gai și Grădiște). O altă rezervă de teren semnificativă se află în vecinătatea vestică a cartierului Alfa, după Autostrada A1. Este vorba de un teren de peste 9 ha aflat în proximitatea străzii Mărului, o zonă de locuințe deconectată de la oraș. Terenul poate fi utilizat pentru dezvoltare în contextul în care se amenajează trecerea pe sub Autostradă racordând zona la restul orașului. Amplasarea în vecinătatea directă a două cartiere lipsite de dotări de agrement sau spații comunitare, face ca terenul din zona străzii Mărului să poată satisface aceste nevoi.

Există și resurse de teren care pot fi valorificate pentru a completa nevoia de spații verzi, nefiind pretabile pentru a găzdui construcții de mare amploare. În această categorie se află malurile Mureșului din partea de Vest (spre Pădurea Ceala) și lângă cartierul Micălaca. Zonele pot fi amenajate sub forma unor parcuri, grădini și utilizate ca o extensie a actualei zone de agrement – Faleza Mureșului. Resurse de teren de o mare valoare se află și în zona cetății, momentan utilizată de Ministerul Apărării. Odată cu transferul acestor terenuri către administrația publică locală, ele pot fi valorificate sub forma unui parc tematic, redând astfel locuitorilor un spațiu emblematic al orașului.

[28] Brownfields = terenuri ocupate anterior de activități industriale sau comerciale, ce pot avea un anumit grad de poluare, dar care în urma unor acțiuni de decontaminare pot fi convertite în alte funcțiuni.

Rezervele de teren de mici dimensiuni se referă în fapt la spații publice neamenajate care pot fi valorificate și transformate în dotări de interes comunitar: scuaruri, piațete, locuri de joacă pentru copii, spații de întâlnire și practicare de diverse sporturi, etc.

Figura 83 - Resurse de teren pentru dezvoltări și noi dotări în Municipiul Arad

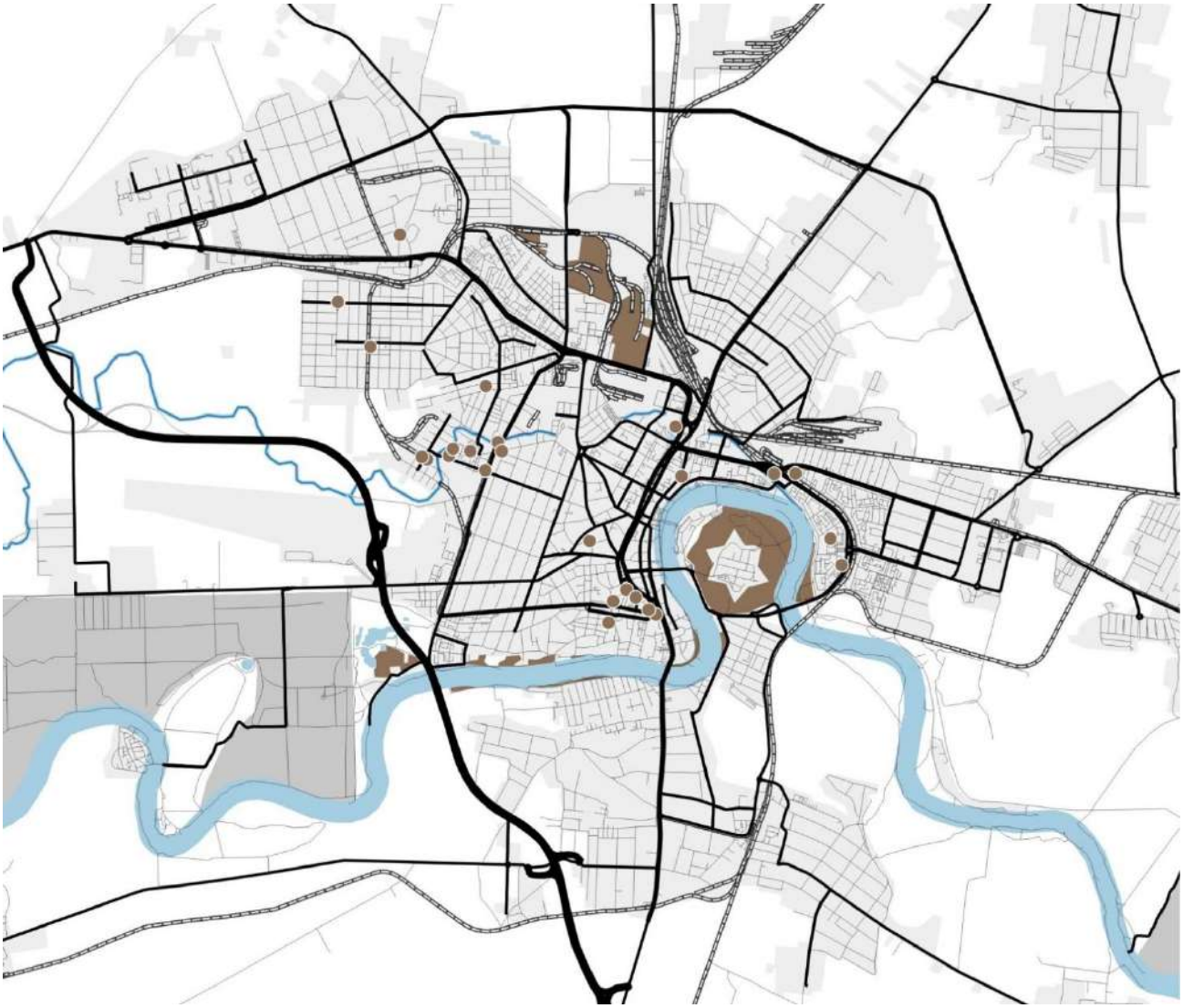

Sursa: Prelucrare proprie

Concluzii

Pentru a putea întări și reechilibra structura spațială a orașului va fi nevoie de conversia treptată a terenurilor industriale din zona de nord, valorificarea malurilor Mureșului în vederea obținerii unui culoar de agrement de peste 20 km lungime și nu în ultimul rând, revitalizarea și extinderea centralităților din cartierele periferice pentru a putea contrabalansa polarizarea excesivă a zonei centrale.

II.3.2. Locuire

Descrierea zonelor de locuire

Conform bilanțului teritorial din cadrul Planului Urbanistic General, locuințele ocupă 32,63 procente din suprafețele cuprinse în intravilan. Din cele 2290 hectare aferente funcțiunii de locuire, mai mult de 90% sunt ocupate de locuințe individuale.

Din trama stradală și distribuția locuirii în Municipiul Arad, este evidentă dezvoltarea istorică a acestuia pe planuri urbanistice prestabilite. Parcelările de secol XVIII – XIX, precum și lotizările interbelice sunt încă evidente în zonele Bujac, Grădiște, Ion G. Duca și Subcetate, în timp ce forma actuală a orașului s-a conturat în secolul XX.

În ceea ce privește zonele de locuire individuală, principala problemă este reprezentată de caracterul lor monofuncțional, cu acces limitat la funcțiunile de interes public. Această situație este accentuată în cartierele Gai, Pârneava, Drăgășani, Mureșel și Sânicolaul Mic, care sunt caracterizate de un profil preponderant rural, unde predomină locuințele izolate, pe loturi generoase, spații publice neamenajate și unele problemele de accesibilitate.

Perioada socialistă a contribuit la imaginea orașului prin locuințele colective specifice, dezvoltate în partea de nord, în apropierea marilor platforme industriale care aveau nevoie de forță de muncă, de-a lungul Căii Aurel Vlaicu, continuând frontul pe Iuliu Maniu și Bulevardul Nicolae Titulescu.

Singurele ansambluri de blocuri care s-au construit schimbând structura stradală au fost în Micălaca și Zona 300 (în zona central estică, pe malul drept al râului Mureș).

În ceea ce privește expansiunea urbană din ultimele decenii, limitele intravilanului s-au extins cu suprafețe foarte mici. Spre deosebire de alte orașe de talia sa, Municipiul Arad și-a păstrat caracterul compact, încercând să direcționeze noile construcții spre spațiile libere din interiorul orașului.

În perioada 2006-2012, orașul s-a extins spre nord, nord-est și spre sud-vest, de obicei pe terenurile fostelor zone industriale sau prin parcelări noi la marginea zonelor construite.

Pe de altă parte, ansamblurile rezidențiale de locuințe colective sunt relativ puține și au fost dezvoltate pe terenuri amplasate de-a lungul marilor artere de circulație, în principal pe axa Nord Vest - Sud Est. În anul 2016 există 6 astfel de dezvoltări: RED 1, RED 2, RED 3 și RED 7 (ale dezvoltatorului imobiliar ARED care activează în Arad și în Oradea), Vivalia și Adora Park.

Figura 84 - Ansambluri de locuințe colective din Municipiul Arad

Sursa: Prelucrare proprie

Densitatea zonelor construite din Municipiul Arad diferă de la cartier la cartier, cele mai aglomerate

zone de locuințe colective fiind în Confecții, Micălaca, Ion G. Duca, Alfa și Șega, in timp ce zonele dense de locuințe individuale sunt prezente în Drăgășani și Șega.

Indicatori de analiză a calității locuirii

Conform celor mai noi informații publice oferite de Institutul Național de Statistică, fondul de locuințe din Municipiul Arad număra în anul 2014, 74960 locuințe, din care 99,8% erau proprietate privată. Per total, fondul de locuințe a crescut cu doar 3,9% procente în intervalul 2009-2014, fenomen aproximativ asemănător cu cel din regiune (4,3%), dar mai slab decât din județ (5,4%), fenomenul de suburbanizare fiind din ce în ce mai evident.

Creșterea procentuală a fondului de locuințe pe ani a fost relativ constantă, sub 0,5 procente pe an, excepție făcând anul 2010 când numărul locuințelor a înregistrat un salt de 2,5 procente față de anul anterior în Municipiul Arad și 2,7 procente în regiune.

Dinamica Municipiului Arad din punctul de vedere al dezvoltării imobiliare a fost de regulă sub limita regională (datorită creșterii susținute a Municipiului Timișoara). O schimbare poate fi observată însă începând cu anul 2013, când dezvoltarea fondului de locuințe din Arad a început să depășească creșterea regională.

Figura 85 - Densitatea populației la nivel de cartier în Municipiul Arad, în anul 2016

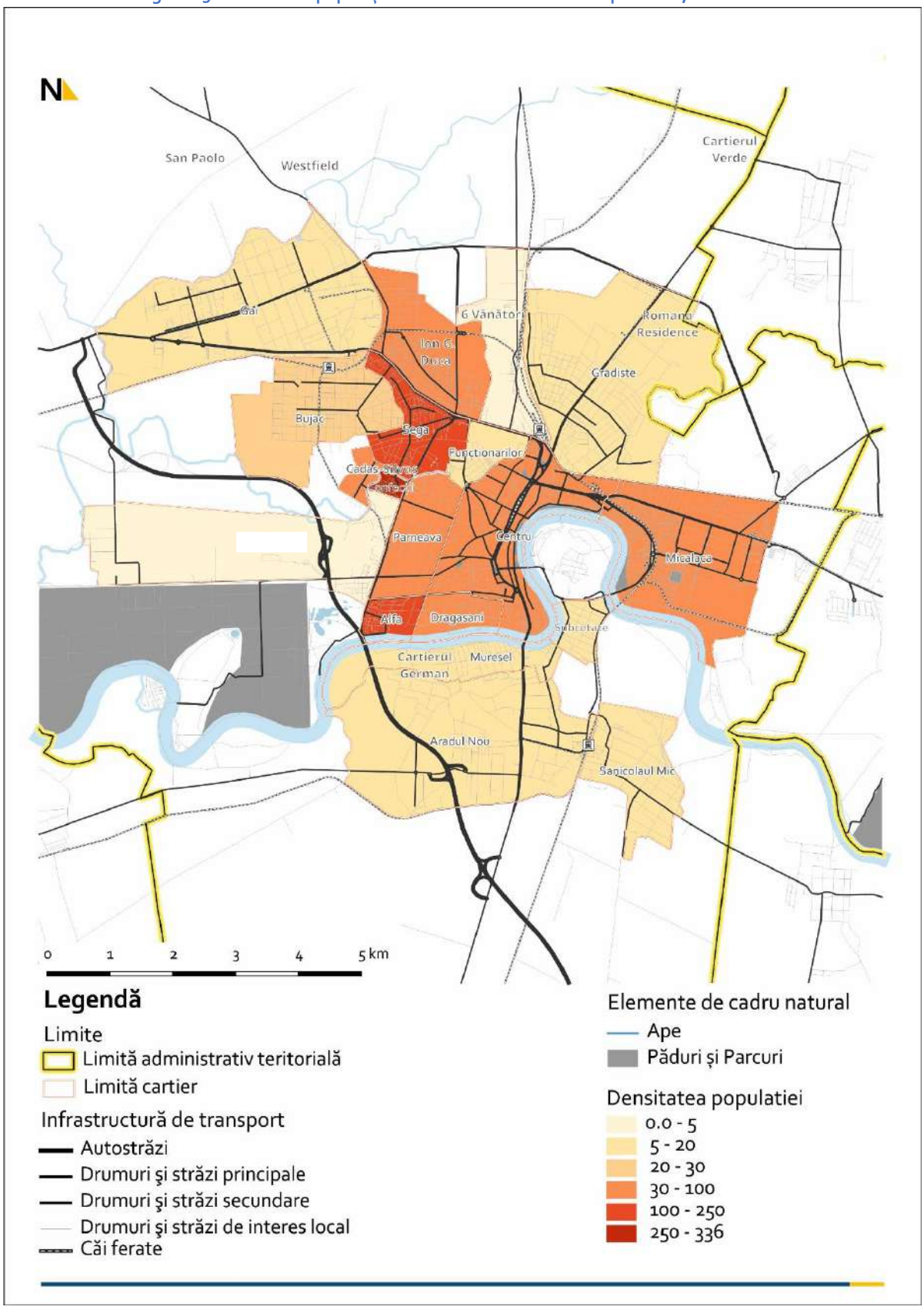

Sursa: Prelucrare proprie după INS Tempo online, populația după domiciliu 2016

Figura 86 - Locuire colectivă (portocaliu) și locuire individuală (galben) în Municipiul Arad

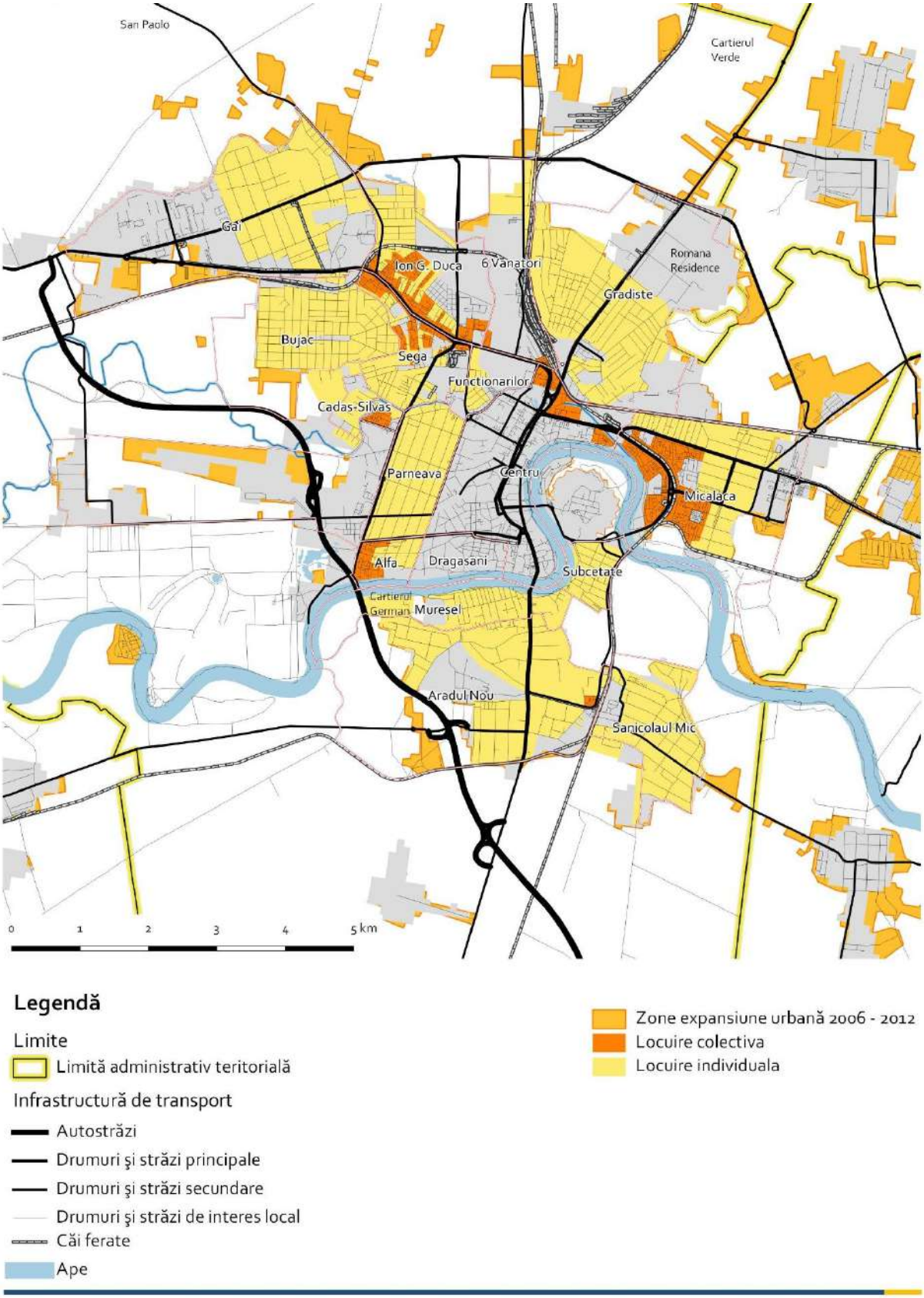

Sursa: Prelucrare proprie

Figura 87 - Creșterea procentuală a fondului de locuințe în Municipiul Arad, în perioada 2009 - 2014

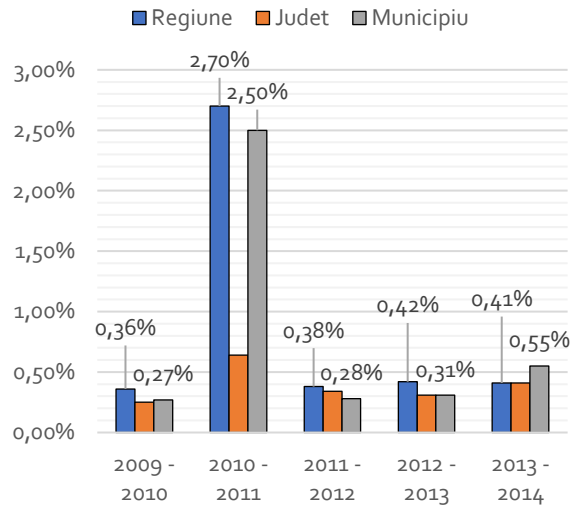

Sursa: Baza de date INS Tempo

La nivel european, determinarea calității locuirii este un proces ce măsoară atât indicatori intrinseci locuințelor cum ar fi suprafața, designul, gradul de iluminare sau sustenabilitatea, cât și indicatori ai mediului înconjurător ca localizarea sau accesibilitatea la transportul în comun și la serviciile de interes public (educație, sănătate).

În ceea ce privește calitatea locuirii din punct de vedere al mediului înconjurător, au fost cartate zonele care nu au acces la dotări de interes public (școli și cabinete medicale) și nici nu beneficiază de accesibilitate la stațiile de transport în comun.

Majoritatea acestor zone sunt de dimensiuni mici, fragmentate și aflate la marginea cartierelor, în concordanță cu expansiunea urbană recentă. Pe de altă parte, în partea de Nord – Vest, formată din cartierele Gai și Ion G. Duca, pot fi observate areale mai extinse de locuire unde calitatea locuirii nu este corespunzătoare din acest punct de vedere.

Figura 88 - Zone de locuire fără acces la serviciile publice din Municipiul Arad

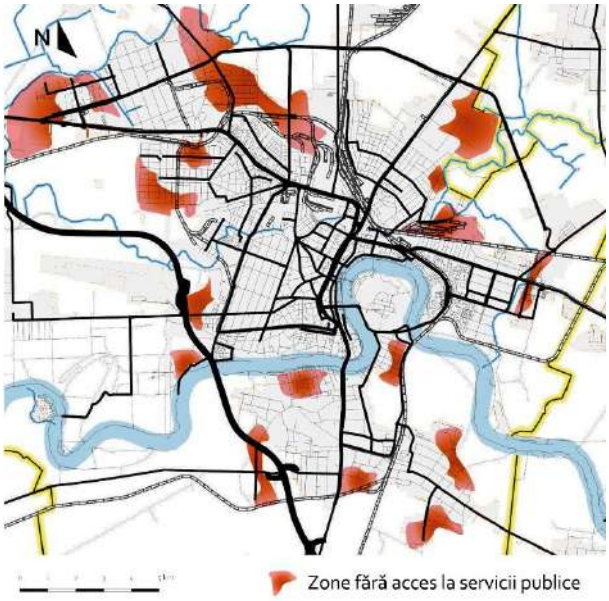

Sursa: Prelucrare proprie

În Municipiul Arad, indicatorii intrinseci locuințelor sunt colectați de către Institutul Național de Statistică doar la nivel de Municipiu, prin urmare o analiză a calității se poate face doar la nivel macro-teritorial, nu și la nivel intermediar, pe zone din oraș.

Figura 89 - Suprafața locuibilă pe locuință la nivel de regiune, județ și Municipiu, exprimată în metri²

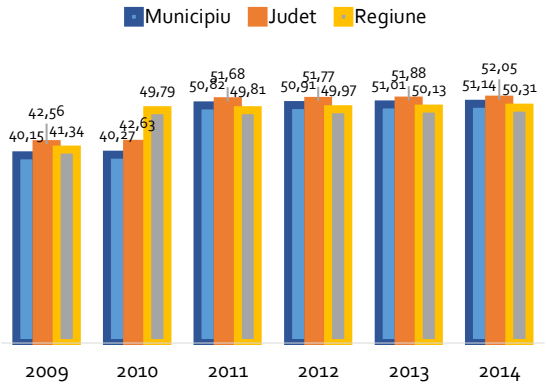

Sursa: Baza de date INS Tempo

Suprafața locuibilă pe locuință a crescut constant în Municipiul Arad, fenomen similar cu cel din județ și din regiune. Deși valoarea este peste media națională sau regională, este totuși mai mică decât în județ. O creștere semnificativă, de

aproximativ 10 m² pe locuință, a fost înregistrată în județ și implicit în Municipiu în anul 2010 – 2011.

Suprafața medie pe locuitor a crescut din anul 2009 când avea o valoare sub cea precizată în legea locuinței (18mp), până la 22 mp în anul 2014.

Astfel, din anul 2009 până în anul 2014, diferența este de 5,75 mp/locuitor. Cea mai semnificativă creștere s-a înregistrat din anul 2010 până în 2011, suprafața medie crescând de la 16,92 mp, la 21.41 mp.

La nivelul județului și al regiunii, creșterea este asemănătoare în decursul celor 6 ani de studiu, diferența din 2009 până în 2014 pentru județ fiind de 4,38 mp/locuitor, respectiv 4,28 mp/locuitor pentru regiune.

Figura 90 - Suprafața locuibilă pe locuitor la nivel de regiune, județ și Municipiu, exprimată în metri²

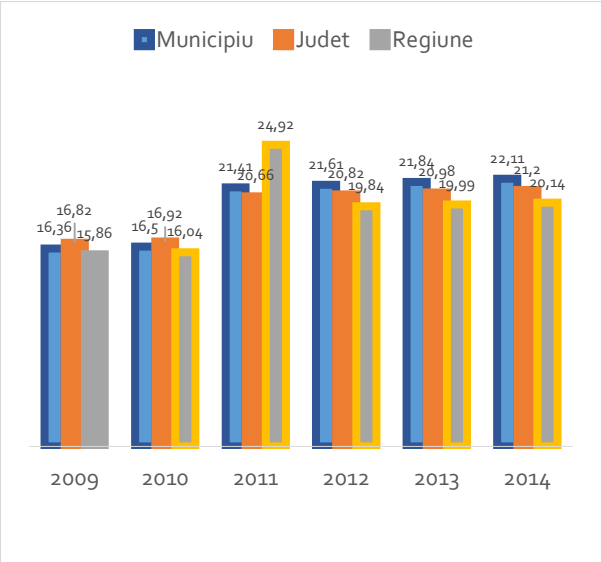

Sursa: Baza de date INS Tempo

Tabel 16 -Indicatori ai calității locuirii în principalele orașe concurente din Vestul țării

	S locuibilă / locuință (m²)	S locuibilă / locuitor (m²)	Preț mediu ap. 3 camere (euro)
Arad	51,15	22,12	94.000
Oradea	47,46	18,80	90.000
Timișoara	53,43	22,19	65.000

Sursa: Baza de date INS Tempo

Comparativ cu municipiile concurente din Vestul României, indicatorii de calitate a locuirii din Municipiul Arad sunt asemănători cu cei din Timișoara, suprafața locuibilă pe locuință fiind cu aproximativ 2m² mai mică, în timp ce față de Oradea situația este mult mai îmbucurătoare. Pe de altă parte, prețul mediu al unui apartament cu 3 camere este mai mare în Arad comparativ cu Timișoara din cauza disponibilității mai reduse a locuințelor colective.

În ceea ce privește piața imobiliară, proprietățile disponibile se concentrează cu precădere în zona centrală și pe marile artere: vest – est formată din căile Aurel Vlaicu, Iuliu Maniu și Radnei și nord – sud formată din strada Petru Rareș, Bulevardul Revoluției și Calea Romanilor.

Figura 91 - Proprietăți de vânzare în Municipiul Arad, în iunie 2016

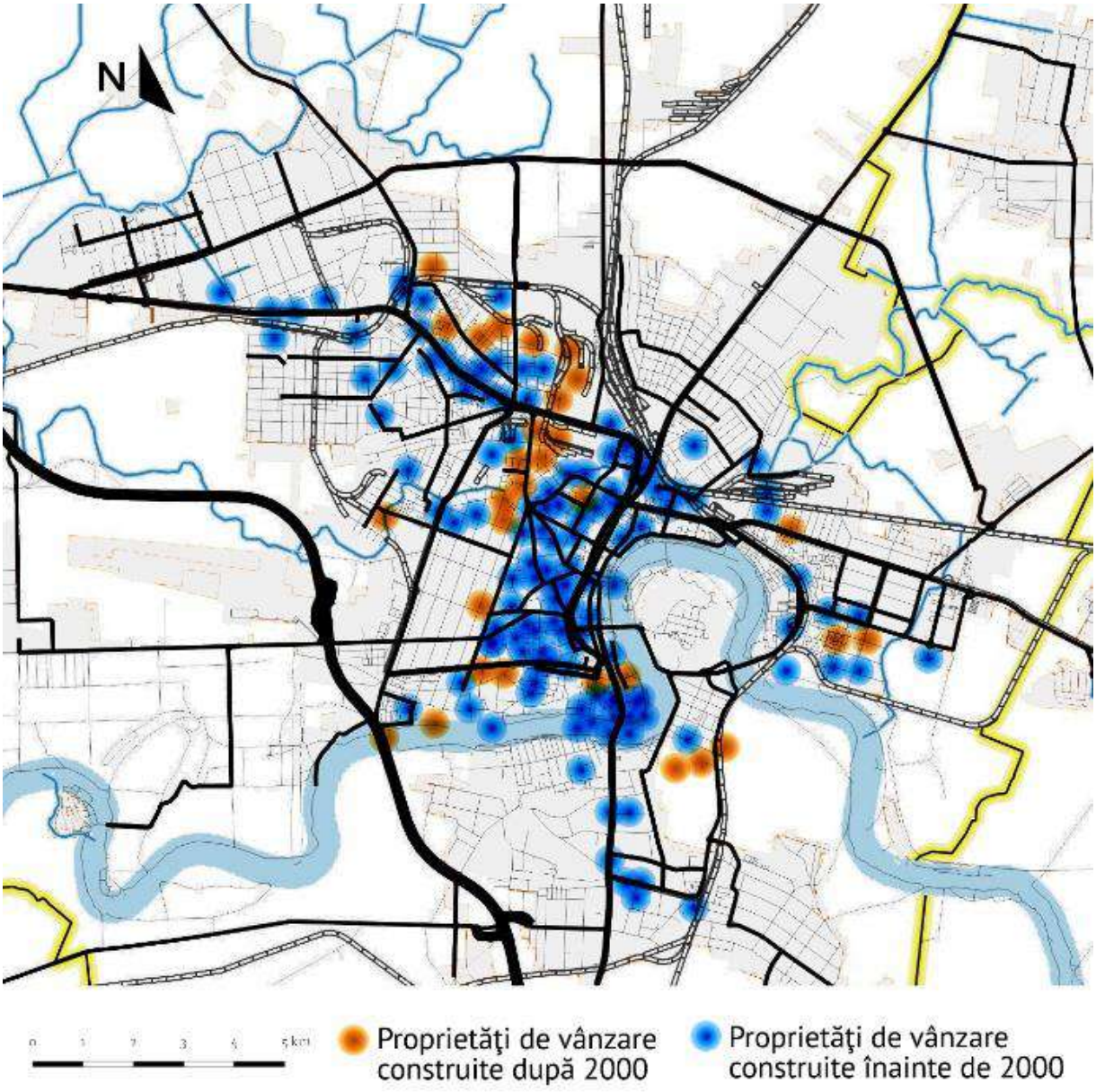

Sursa: www.imobiliare.ro

Indicatorii referitori la numărul de persoane / locuință și la dotarea locuințelor sunt colectați numai la recensăminte. Astfel, în anul 2011, se găseau în medie 2,4 persoane pe gospodărie, situație ceva mai bună decât în județ sau la nivel național. Din totalul locuințelor, 95% beneficiau de alimentare cu apă și 94% de canalizare, 81% beneficiau de încălzire centralizată, 92% aveau baie în locuință, 95% bucătărie, iar 98% erau racordate la energie electrică.

II.3.3. Spațiu Public

Acest capitol face referire la rețeaua de spații publice, rețeaua spațiilor verzi (cf. legii313/2009) și nu în ultimul rând, la peisajul urban. Luând în considerare cele trei abordări ușor diferite, se dorește evidențierea principalelor nevoi în ceea ce privește spațiul public la nivel de cartier.

Rețeaua majoră de spații publice

Rețeaua de spații publice a Municipiului Arad poate fi clasificată din perspectiva configurării spațiale pe următoarele categorii:

1. suprafețe (parcuri, grădini și alte spații publice de mare amploare);
2. puncte (scuaruri, piețe și alte spații publice de mici dimensiuni)
3. linii (bulevarde și străzi cu zone pietonale generoase mărginite de obiective de interes).

Spațiile publice ample (Suprafețe) se regăsesc cu precădere în lungul Mureșului: Parcul Țara Piticilor, Parcul Mihai Eminescu și Parcul Aventura Voinicilor (recent amenajat). În afara acestui culoar verde, în categoria spațiilor publice ample se încadrează și Parcul Pădurice, Parcul Caius Iacob, Parcul Sf. Maria (cartierul Micălaca) și parcul din cartierul Alfa. Cu excepția parcului din cartierul Micălaca, toate spațiile publice de mare amploare se concentrează în lungul axei N-S, motiv pentru care accesul la aceste dotări esențiale pentru viața urbană este dificilă pentru locuitorii cartierelor periferice (Bujac, Aradul Nou, etc.).

Spațiile publice de dimensiuni mici spre medii (Puncte) sunt concentrare majoritar în centrul istoric, acolo unde țesutul organic specific secolului 17 a generat spații interstițiale, ce au fost amenajate sub forma unor piețe, piațete, scuaruri sau chiar piețe agroalimentare (Piața Catedralei). O pondere mai mică a acestor spații se regăsește în cartierele de locuințe colective, identificate fie sub forma unor locuri de joacă, scuaruri sau chiar piețe agroalimentare, dar și în unele cartiere de locuințe individuale cum ar fi Gai, Grădiște sau Ion G. Duca (case).

Spațiile publice de tip linear sunt caracterizate în Municipiul Arad de axul N-S (Calea Romanilor,

Tribunul Dobra, Bulevardul Avram Iancu și Bulevardul Revoluției), dar și de o suită de străzi din zona centrală deosebit de atractive pentru pietoni datorită existenței unui front comercial, unor trotuare bine dimensionate, dar și unor construcții cu o valoare arhitecturală deosebită. Rolul de spații publice lineare poate fi atribuit și arterelor majore care deservesc cartierele de locuințe colective. Calea Iuliu Maniu și Calea Aurel Vlaicu reprezintă asemenea spații marcate printr-o diversitate ridicată de unități comerciale și puncte de alimentație publică. Cele două artere reprezintă totodată principalele zone de acces către alte spații publice de mici dimensiuni amplasate în incintele locuințelor colective. Corelând străzile atractive pentru pietoni cu scuarurile și piațetele din centrul istoric putem identifica trei axe secundare care pot fi valorificate:

1. Piața Avram Iancu – Strada Mețianu - Piața Catedralei – Strada Ion Rusu Șirianu – Strada Csiki Gergely – Parcul Reconcilierii (alternativă Turnul de Apă)
2. Piața Avram Iancu – Strada Vasile Goldiș – Piața Catedralei - Strada Vasile Goldiș – Piața Reconcilierii. Strada Vasile Goldiș este în momentul de față folosită preponderent pentru parcare (la stradă) și prezintă probleme în ceea ce privește gabaritul trotuarelor (lățime 1m).
3. Piața Romană – Strada Preparandiei /Piața Veche – Piațeta Sârbească

Primele două axe au un potențial ridicat de a fi transformate în străzi pietonale, proces deja inițiat prin pietonizarea străzii Mețianu.

Pentru a putea valorifica patrimoniul construit din zona centrală și spațiile publice existente va fi nevoie de generarea unor axe pietonale pe direcția Est-Vest care să contrabalanseze rolul polarizator al Bulevardului Revoluției, reușind totodată să asigure o legătură atractivă între centrul istoric și zona de agrement de pe malul Mureșului.

Întrucât rețeaua majoră de spații publice reușește să deservească doar cartierele amplasate în lungul celor două axe (N-S și E-V), va fi nevoie de extinderea ei către zonele periferice cum ar fi: Pârneava, Bujac, Aradul Nou, Sânicolaul Mic și Subcetate. Luând în considerare aspirațiile Municipiului Arad, de a deveni Capitala Verde a Europei[29] și potențialul de a funcționa ca un oraș sportiv, noile spații publice care să deservească cartierele periferice ar trebui să fie scuaruri, grădini sau parcuri care să includă pe lângă dotări comunitare și amenajări pentru practicarea sportului: aparate de fitness în aer liber, trasee de jogging, mese de ping-pong, coș de baschet etc.

[29] Competiție anuală la nivelul Comisiei Europene care premiază cel mai verde oraş. Câştigători: 2016-Lubljana, 2017-Essen, 2018 Nijmigen (an pentru care a aplicat şi Municipiul Arad).

Figura 92 - Rețeaua de spații publice a Municipiului Arad

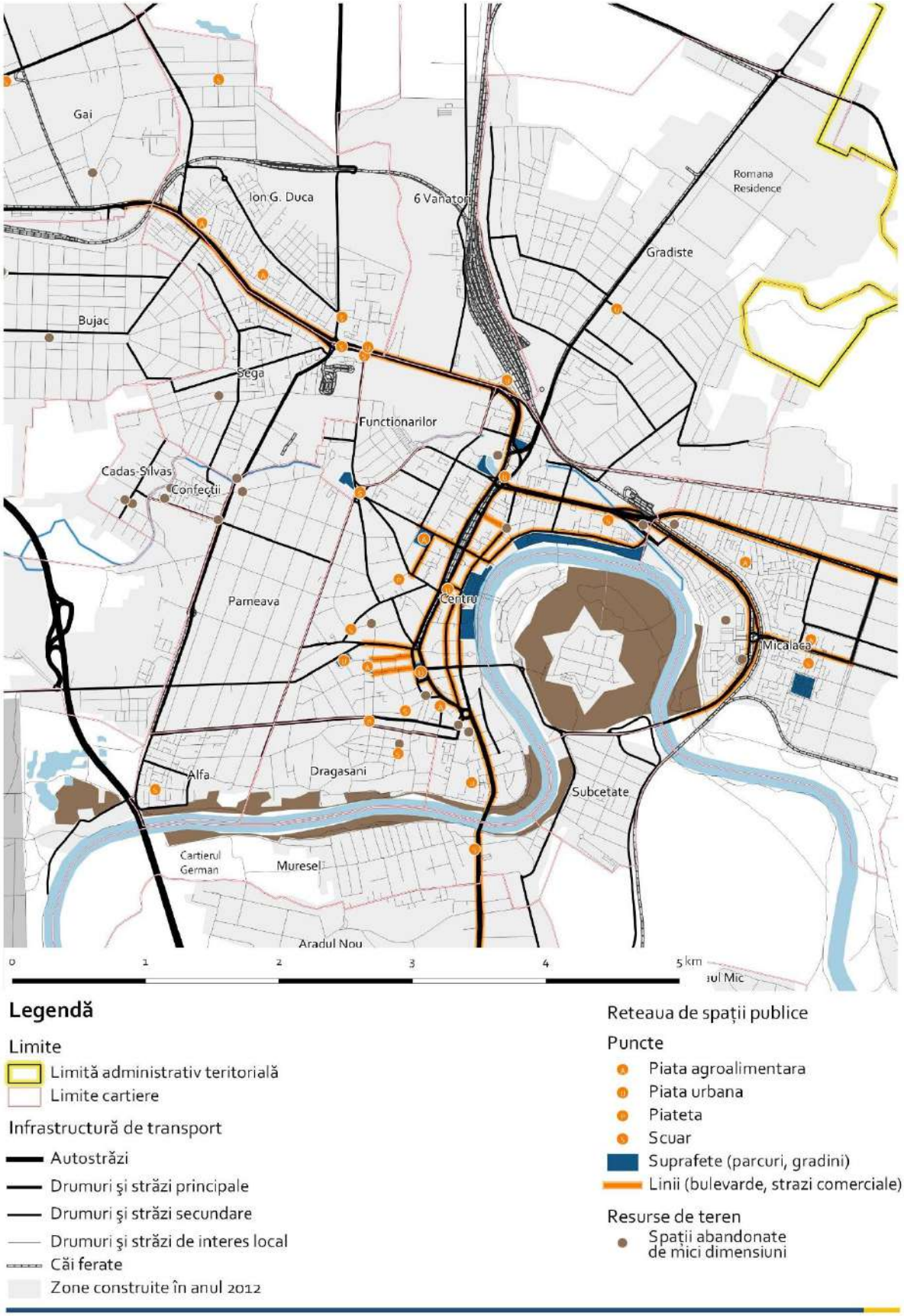

Sursa: Prelucrare proprie

Rețeaua de spații verzi

Conform legii 24/2007 care reglementează și clasifică spațiile verzi, Municipiul Arad deține 642,32 ha spații verzi (cf. Registrului local al spațiilor verzi și Strategiei de transformare în oraș verde). Calculul nu include suprafețele de terenuri libere neproductive, întrucât acestea nu mai fac obiectul legii spațiilor verzi[30].

Tabel 17 -Suprafețele alocate diferitelor tipuri de spații verzi din Municipiul Arad (nu sunt incluse terenurile neproductive)

Nr. crt.	Distribuție	Suprafața (ha)
1	Baze de agrement, complexuri și baze sportive	20,18
2	Cimitire	4,35
3	Condominiu	58,51
4	Culoare de protecție față de infrastructură	24,84
5	Edificii de cult	3,71
6	Fâșie de spațiu verde plantată	183,11
7	Instituții publice	9,26
8	Învățământ public	13,08
9	Muzee în aer liber	52,91
10	Parc, parc sportiv, parc expozițional	17,17
11	Protecția cursurilor de apă și a lacurilor	102,21
12	Scuar	91,4
13	Spații verzi cu caracter utilitar	55,22
14	Unități sanitare sau de protecție socială	4,81
15	Grădini publice	1,56
	Total	**642,32**
1	***Terenuri libere neproductive***	***625,32***
	Total	**1.267,64**

Sursa: Strategia de transformare în oraș verde a Mun. Arad

Raportând această suprafață de 642,32 ha la populația după domiciliu (179.045 persoane) din anul 2016 (cf. INS), reies **35,87 mp / locuitor**.

Această valoare este mai mare decât pragul minim de 26 mp/locuitor[31], la care orașele României trebuie să ajungă conform OUG 114/2007 pentru modificarea şi completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului [32].

Indicatorul mp spațiu verde / locuitor poate fi crescut prin amenajarea terenurilor libere neproductive în suprafață de 625,32 mp, sau de exemplu, prin amenajarea terenurilor din strada Mărului ca zonă verde, ori revitalizarea malurilor pentru Mureșel, Mureșul Mort, etc.

Pe termen lung, odată cu trecerea cetății în administrarea primăriei, şi această zonă poate fi amenajată ca un spațiu verde (parc tematic) de mare amploare.

După anul 2011 au fost reamenajate spațiile verzi din municipiu în vederea creşterii calității acestora.

În cazul Municipiului Arad, cel mai vizibil element din rețeaua de spații verzi sunt de fapt legăturile, dat fiind faptul că 80% din străzile orașului dețin vegetație de aliniament. Deși abundența vegetației de aliniament reprezintă un element distinctiv pentru Arad, starea arborilor este de multe ori precară, iar fâșiile verzi nu includ elemente de mobilier urban care să încurajeze locuitorii să utilizeze spațiul public (ex. locuri de repaus).

[30] Ultima variantă a legii 24/2007 nu mai include terenurile degradate în categoria spațiilor verzi, care sunt în suprafață de 625,32 mp, după cum reiese din tabel. Doar în prima variantă din anul 2007, acestea intrau în calculul suprafeței de spații verzi. De asemenea, se poate observa că din totalul de 642,32 mp de spații verzi, nu fac parte Pădurea Ceala şi grădinile private ale cetățenilor

[31] Art. II, alin (1) Autoritatile administrației publice locale au obligația de a asigura din terenul intravilan o suprafață de spațiu verde de minimum 20 mp/locuitor, până la data de 31 decembrie 2010, şi de minimum 26 mp/locuitor, până la data de 31 decembrie 2013.

[32] Luând în considerare doar suprafața alocată parcurilor, grădinilor şi scuarurilor, după întocmirea Registrului local al spațiilor verzi, putem concluziona că datele oferite de INS Tempo online, de 4,8 mp / cap de locuitor, se referă la suprafața de 86 ha, care este zona întreținută lunar de Municipiul Arad prin operatorii de specialitate, contracost.

Figura 93 - Schiță amenajare spațiu public (banda verde)

Sursa: Prelucrare proprie după Googlemaps

Orașul deține două axe verzi majore, ambele orientate pe direcția N-S: axul rutier reprezentat de Bulevardul Revoluției și axul pietonal reprezentat prin Faleza Mureșului. Legăturile între cele două axe sunt insuficient valorificate. Renunțarea la un rând de parcări și utilizarea spațiului pentru a include vegetație de aliniament (culoar verde) și pentru a extinde spațiul pietonal ar crește semnificativ atractivitatea zonei.

Mai mult, numai o parte din malul Mureșului este valorificat, fiind amenajat sub forma unei suite de parcuri. Există încă segmente din lungul râului, neconstruite, acoperite de spații verzi cu rol de protecție a malurilor. Aceste zone pot fi valorificate sub forma unor spații verzi de tip parc sau grădină, mărind astfel considerabil cantitatea de spații verzi per cap de locuitor.

Figura 94 - Schiță amenajare legătură între Bulevardul Revoluției și zona Faleza Mureșului – înlocuirea unui rând de parcări cu vegetație de aliniament și spațiu pietonal

Sursa: Prelucrare proprie după Googlemaps

În afara parcurilor din zona falezei Mureșului mai există doar două parcuri (spațiu verde cu o suprafață de peste 1ha): Parcul Pădurice și Parcul „Sfânta Maria". Celelalte spații verzi sunt scuaruri amplasate astfel încât fiecare cartier să dețină cel puțin o asemenea dotare (excepție fac cartierele Drăgășani și Pârneava). În plus, Municipiul Arad nu dispune în intravilanul său de grădini, muzee în aer liber, parcuri expoziționale sau păduri de agrement. Totuși, în partea vestică a orașului se află pădurea Ceala și situl Natura 2000 Lunca Mureșului, două spații verzi majore, utilizate frecvent de către locuitori, dar care nu sunt inventariate în Registrul spațiilor verzi.

Figura 95 - Rețeaua de spații verzi în Municipiul Arad

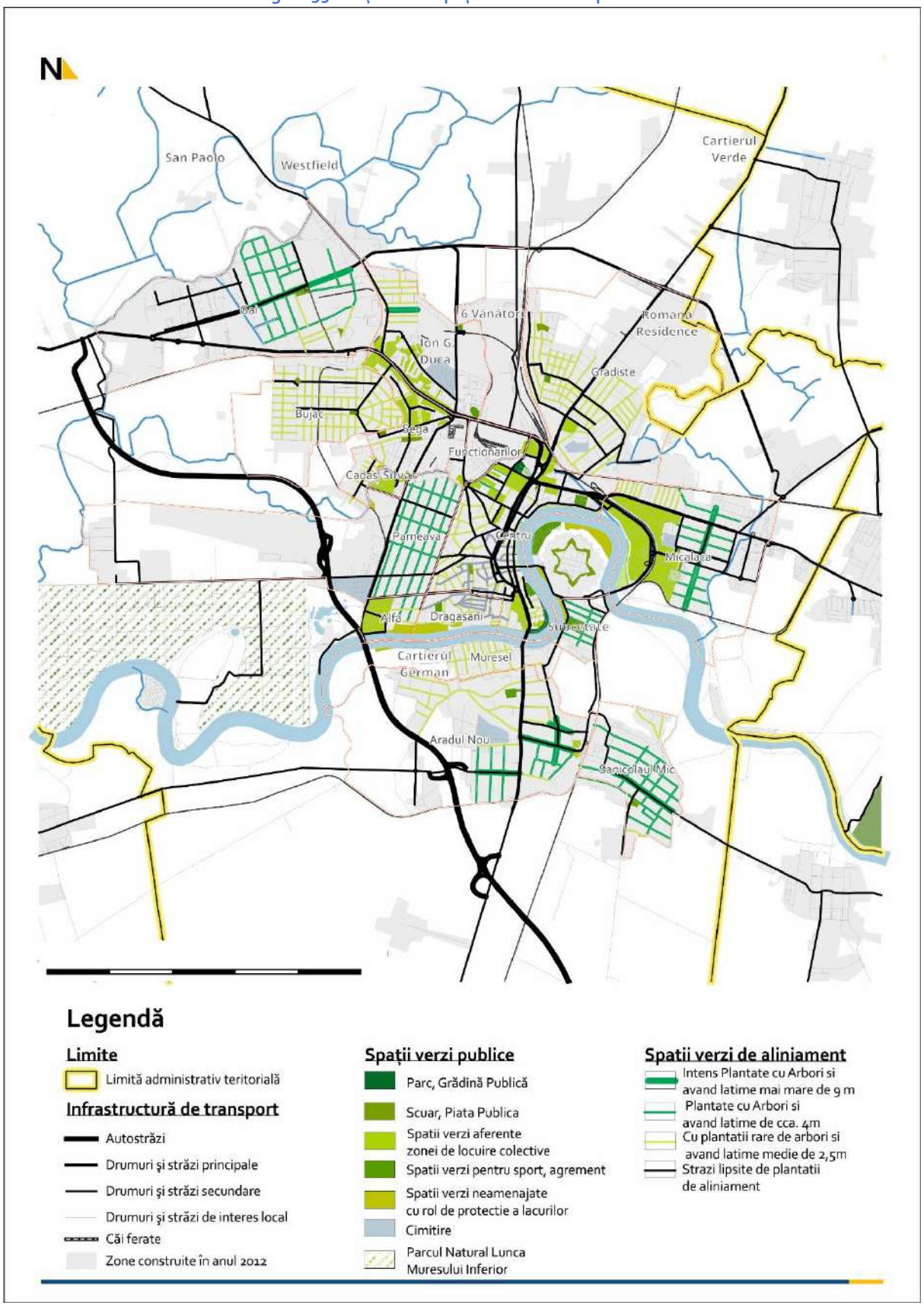

Sursa: Prelucrare proprie după Studiu de Fundamentare Peisagistic aferent PUG Municipiul Arad

Figura 96 - Accesibilitatea pietonală a spațiilor verzi din Municipiul Arad (izocrone de accesibilitate 5-20 minute)

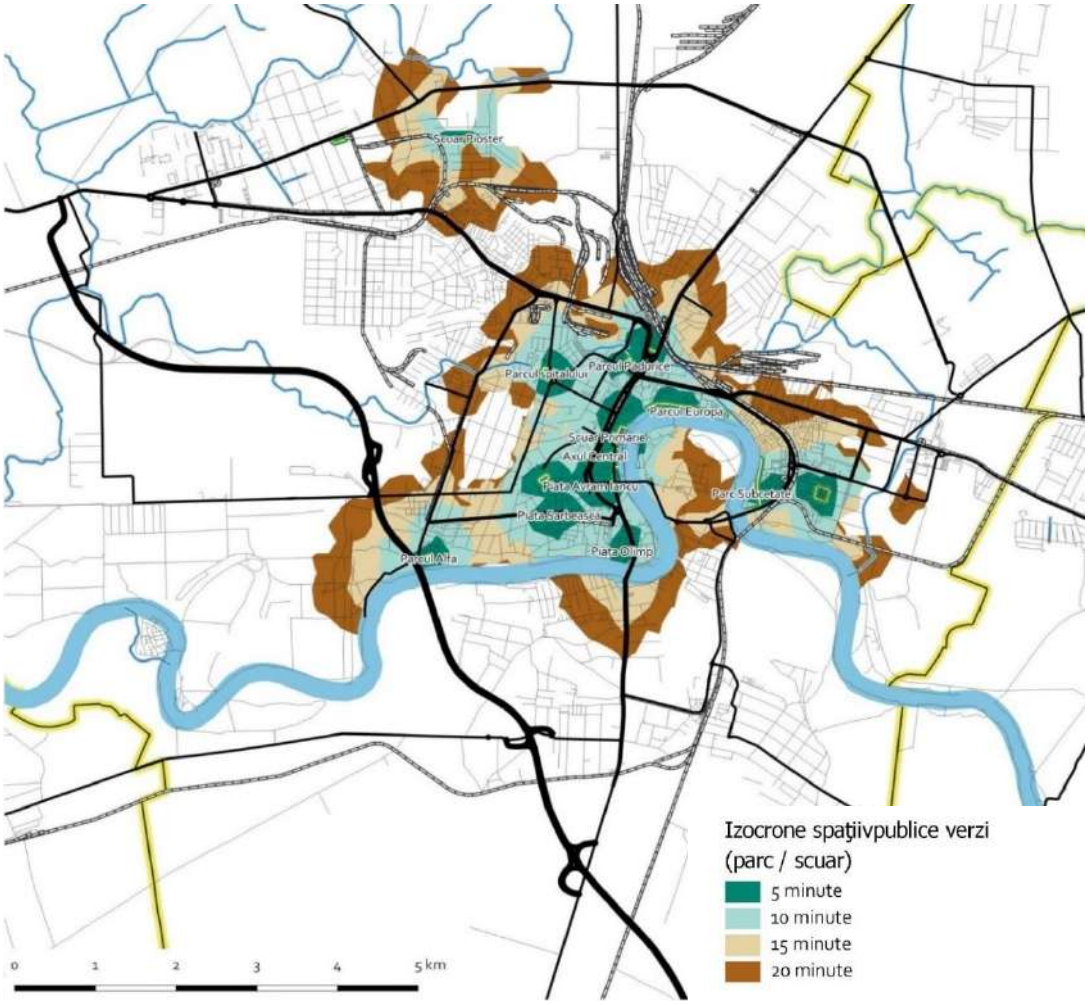

Sursa: Prelucrare proprie folosind baza de date OSM

Analiza de mai sus (fig. 96) prezintă izocronele de accesibilitate pietonală pentru spațiile verzi de tip scuar și parc. Analiza cuprinde și Parcul Reconcilierii Româno-Maghiare și Piața Sârbească deși, după modul de amenajare, acestea sunt mai curând piețe urbane. De asemenea, a fost inclus și spațiul verde din proximitatea vestică a cartierului Micălaca (Parcul Subcetate), fiind un spațiu cu un mare potențial de amenajare. Prin „Strategia de transformare în oraș verde a Municipiului Arad", acesta își asumă ca până în 2020 să asigure un spațiu verde accesibil oricărui locuitor într-un interval de 5 minute de mers pe jos.

Peisajul

Municipiul Arad se identifică prin trei tipuri majore de peisaj: 1. Peisajul Industrial 2. Peisajul cursurilor de apă și 3. Peisajul rezidențial.

Peisajul industrial este vizibil la 3 din cele 4 intrări în oraș (Nord, Est și Vest). Datorită autostrăzii, acest tip de peisaj se extinde și la nodul rutier între A1 și DJ682. Fiind prezent și în interiorul orașului în cartiere cum ar fi: 6 Vânători, Aradul Nou, Gai sau Confecții, peisajul industrial reprezintă una din fețele orașului, cea de centru economic de interes supraregional. Zonele industriale din interiorul orașului[33] sunt în cea mai mare parte

[33] Exceptând Parcul Industrial UTA

destructurate, aspect vizibil mai ales în zona industrială din proximitatea vestică a Stadionului Francisc von Neuman.

Peisajul cursurilor de apă este reprezentat cu precădere de malurile Mureșului vizibile în două ipostaze: culoar de parcuri și zone de agrement sau spații verzi dominate de vegetație spontană. Tot în categoria peisajelor cursurilor de apă se încadrează și culoarul Mureșului Mort, doar că în acest caz este vorba de un râu cu o albie mult mai redusă ca și dimensiuni, înconjurat de vegetație înaltă care străbate partea vestică a orașului.

Peisajul rezidențial diferă în funcție de tipologiile de locuire și morfologia specifică perioadei în care acestea au fost construite. Putem identifica patru tipologii reprezentative: cartierele de locuințe colective, cartierele de locuințe individuale construite în prima parte a sec. 18, cartierele de locuințe individuale construite în sec. 19 și centrul istoric.

Zonele de locuințe colective ies în evidența prin regimul mediu spre ridicat de înălțime a construcțiilor (4-10 etaje) și prin spațiile interstițiale generoase. Aceste spații, planificate pentru dotări comunitare, sunt în prezent utilizate cu precădere pentru parcare, fiind păstrate suprafețe mici pentru locuri de joacă pentru copii.

Figura 97 - Peisaj rezidențial de locuințe colective – Bulevardul A. Vlaicu

Sura: googlemaps

Zonele rezidențiale construite în prima parte a secolului 18 (ex. cartier Aradul Nou) sunt caracterizate prin locuințe individuale dezvoltate pe o tramă stradală neregulată cu parcele alungite. Frontul este continuu, iar casele sunt construite la aliniament. În cazul construcțiilor din lungul Căii Timișorii, acestea beneficiază de spații verzi generoase, amplasate între carosabil și frontul de case.

Figura 98 - Peisaj rezidențial de locuințe individuale din sec. 18 – Calea Timișoarei

Sura: googlemaps

Zonele rezidențiale construite în secolele 19-20 sunt caracterizate printr-un parcelar regulat, rectangular, cu parcele mult mai mici comparativ cu cele din Aradul Nou. Casele sunt construite cu precădere la aliniament (pe alocuri au o retragere de 3m) dar nu păstrează frontul continuu caracteristic Căii Timișorii. Vegetația de aliniament se păstrează ca o caracteristică esențială și în cazul acestor zone.

Peisajul zonei centrale este marcat de numărul ridicat de monumente istorice și străzi înguste, bordate de construcții cu un regim mediu de înălțime: P+1-P+4. Spațiul îngust și alocarea unei suprafețe foarte restrânse trotuarelor (sub 1,5m) face ca o parte însemnată din străzile zonei centrale să fie neatractive pentru pietoni și turiști. Aceștia sunt nevoiți să se înghesuie printre mașinile parcate în timp ce încearcă să admire fondul construit valoros.

Figura 99 - Peisajul zonei centrale – str. V. Goldiș

Sura: googlemaps

Figura 100 - Imagine peisajul zonei centrale – str. V. Meţianu

Sura: googlemaps

Peste 53% din patrimoniul construit al zonei centrale este degradat, motiv pentru care acest tip de peisaj nu poate fi încă considerat un atu al oraşului. Pentru a transforma zona centrală într-un spaţiu atractiv pentru localnici şi turişti va fi nevoie de o politică integrată de regenerare, constituită din proiecte de pietonizare, valorificare a spaţiilor publice şi restaurare a construcţiilor de patrimoniu, ce poate transforma acest segment din oraş într-o atracţie turistică de mare amploare.

Alte două tipuri de peisaj distinctive pentru Municipiul Arad sunt: Peisajul cetăţii (momentan izolat, dat fiind faptul că zona este administrată de Ministerul de Interne) şi Peisajul zonelor naturale protejate (Lunca Mureşului şi Pădurea Ceala). Cele două tipuri de peisaj pot fi valorificate în primul rând prin conectarea lor la principala axă de agrement, malul Mureşului.

Concluzii

Municipiul Arad are potenţialul de a fi considerat un oraş verde având în vedere axul verde conturat în lungul Mureşului, faptul că peste 80% din străzi au vegetaţie de aliniament, iar în prezent are o suprafaţă verde de 35,87 mp de spaţii verzi / locuitor, cee ce depăşeşte ţinta de 26 mp de spaţii verzi / locuitor, prevăzută de legislaţia în vigoare. Oraşul verde este vizibil în special în lungul Mureşului şi în zona centrală, dezavantajate fiind cartierele periferice care sunt lipsite de spaţii publice de tip scuar, grădină sau piaţetă.

Aşa cum a fost precizat, în urma inventarierii spaţiilor verzi şi a întocmirii Registrului local au fost identificat 625,32 ha terenuri neproductive care pot fi amenajate în timp ca spaţii verzi, locuri plantate, etc. Pentru a putea ameliora situaţia spaţiilor publice vor trebui valorificate resursele de teren disponibile în cartierele periferice în vederea amenajării unor scuaruri, piaţete sau chiar grădini. De asemenea, legarea acestor cartiere la axul central se poate face prin amenajarea malurilor râurilor Mureş (cele încă neamenajate) şi Mureşul Mort. În cazul zonei centrale, principalele intervenţii se rezumă la continuarea demersului de pietonizare, restaurarea construcţiilor de patrimoniu şi revitalizarea spaţiilor publice identitare cum ar fi Piaţa Avram Iancu sau Piaţa Catedralei. Toate intervenţiile în zona centrală ar trebui cuprinse într-o politică integrată de regenerare urbană. În cazul zonelor de locuinţe colective, miza cade pe reconfigurarea spaţiilor interstiţiale prin amenajarea unor parcări multietajate (preferabil de tip „smart parking" – hidraulice) şi utilizarea resurselor de teren pentru spaţii publice de interes comunitar.

Pentru a se corela cu identitatea oraşului, noile spaţii publice create ar trebui să fie dominate de vegetaţie (oraşul verde) şi să includă, după posibilităţi, dotări sportive (oraşul sportiv).

Figura 101 - Exemplu de rezervă de teren care poate fi transformată într-un spaţiu public pentru comunitate (cartierul Micălaca)

Sursa: Arhiva proprie

II.3.4. Cultură, patrimoniu și petrecerea timpului liber

Context

Poziția geografică a Municipiului Arad în partea vestică a țării reprezintă un avantaj competitiv din punct de vedere turistic. Prezența punctelor de trecere a frontierei (Nădlac, Vărșand, Turnu – rutiere și Curtici – cel mai important punct feroviar de trecere a frontierei din țară), existența unei rețele dense de căi rutiere (E68, E671, DN7A), de căi ferate naționale și europene (punct important în rețeaua națională și pe magistrala Paris Istambul), a Aeroportului Internațional Arad (recent modernizat) fac din Municipiul Arad principala poartă de intrare a fluxurilor turistice din Europa și favorizează circulația turistică de tranzit și de afaceri.

Municipiul Arad se individualizează în cadrul județului prin concentrarea obiectivelor istorice, culturale, care au transformat orașul în cel mai important centru turistic al județului.

Această funcție urbană este favorizată și de capacitatea de cazare: unitățile de primire a turiștilor din întregul județ se concentrează în Municipiul Arad. Un element forte pentru practicarea turismului de afaceri îl constituie dotările superioare ale majorității tipurilor de cazare. De asemenea, diferitele tipuri de servicii de care dispune economia și infrastructura urbană reprezintă atuuri pentru dezvoltarea activităților turistice în Municipiul Arad și pentru conturarea acestui areal turistic într-unul special, cu personalitate distinctă în cadrul județului.

Patrimoniul construit

Obiective de patrimoniu în zona protejată

Zona centrală a orașului a înflorit din punct de vedere economic și s-a dezvoltat din punct de vedere urbanistic încă din anul 1834, când Aradul devine oraș liber regesc. Aceasta are un potențial deosebit dat de trama stradală cu vegetație diversă și îngrijită, ce contribuie la atmosfera

urbană, precum și de fronturile construite, zona centrală fiind atracția turistică principală a orașului. Vitalitatea zonei este dependentă de activitatea economică, culturală, calitatea și diversitatea comerțului, posibilitățile de cazare, posibilitatea de organizare a birourilor, gradul de deservire al locuitorilor cu cartierului cu produsele agroalimentare din piețe.

Centrul istoric al Municipiului Arad, cu o lungime de aproximativ 2 km pe bulevardul Revoluției, paralel cu malul drept al râului Mureș, reprezintă nucleul istoric al Aradului. Clădirile monument istoric ce formează centrul istoric aduc laolaltă diferite stiluri arhitecturale: clasic, neoclasic, renascentist, baroc, rococo, eclectic, seccesion, sau art nouveau.

Cele mai importante repere ale bulevardului sunt *clădirea Primăriei*, ridicată în secolul al XIX-lea (1876), în stil neorenascentist; *Palatul Cenad*, ridicat în secolul al XIX-lea (anul 1894), în stil eclectic, având elemente neoclasice, dar și renascentiste; *Catedrala Romano-Catolică*, construită între anii 1902-1904 în stil renascentist; *Palatul Băncii Naționale*, care a fost construit ca edificiu bancar între anii 1905-1906, în stil clasic; *Palatul Administrației Financiare* ridicat în secolul al XIX-lea, în stil eclectic, cu un turn rococo (azi sediul Administrației Finanțelor Publice Arad și a Rectoratului Universității "Aurel Vlaicu" din Arad), ridicată în secolul al XIX –lea, este o clădire cu trei niveluri, realizată în stil eclectic, îmbinând armonios elemente clasice cu rococco; *Teatrul de Stat Ioan Slavici*, ridicat în stil neoclasic, în secolul al XIX-lea (1874); *Biserica Evanghelică*, ridicată în 1906, în stil neogotic, cunoscută mai ales sub numele de "Biserica Roșie"; *Hotelul Ardealul*, fondat în 1841, în stil neoclasic; *Palatul Neuman*, construit în secolul al XIX-lea (1891-1892), în stil eclectic.

Clădirile din zona istorică protejată sunt destinate parțial sau exclusiv locuirii. Prezervarea locuirii în zona istorică reprezintă o caracteristică aparte a zonei centrale a orașului. Comparativ cu alte cartiere, din punct de vedere al calității locuirii, zona centrală este favorizată prin numărul mare de școli, instituții, spitale, piețe agroalimentare și facilități de agrement. Cu toate acestea, statutul juridic al clădirilor a îngreunat prezervarea și valorificarea acestei zone, aspecte ce afectează imaginea și siguranța în spațiul public. Mai mult, o analiză diagnostic în ceea ce privește starea clădirilor din prezent identifică aceeași nevoie de valorificare a zonei ce a fost subliniată și în Planul integrat de revitalizare a zonei protejate din Municipiul Arad 2012.

Figura 102 - Starea clădirilor în zona protejată a Municipiului Arad

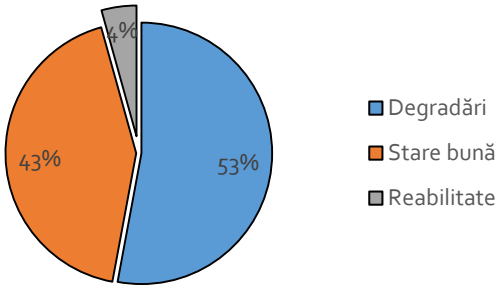

Sursă: prelucrare date din Plan integrat de revitalizare a zonei protejate din Municipiul Arad 2012

Așadar, la nivelul anului 2012, clădirile din zona istorică protejată au fost reabilitate în proporție de 4%, peste 50% având o stare avansată de degradare, în special pe suprafețele proprietate comună precum acoperișurile, structura de rezistență, fațadele, sau curțile. Cu toate că peste 40% erau clădiri în stare fizică bună, și acestea duc la periclitarea spațiului public prin desprinderi ale tencuielii sau ale elementelor decorative, imaginea întregului oraș fiind afectată. Analizând exclusiv starea clădirilor declarate monument istoric, din cercetarea pe teren și alte articole publicate în mediul online, am identificat peste 30% din fondul construit protejat ca fiind degradat.

Figura 103 - Starea fizică a clădirilor monument istoric în zona protejată a Municipiului Arad

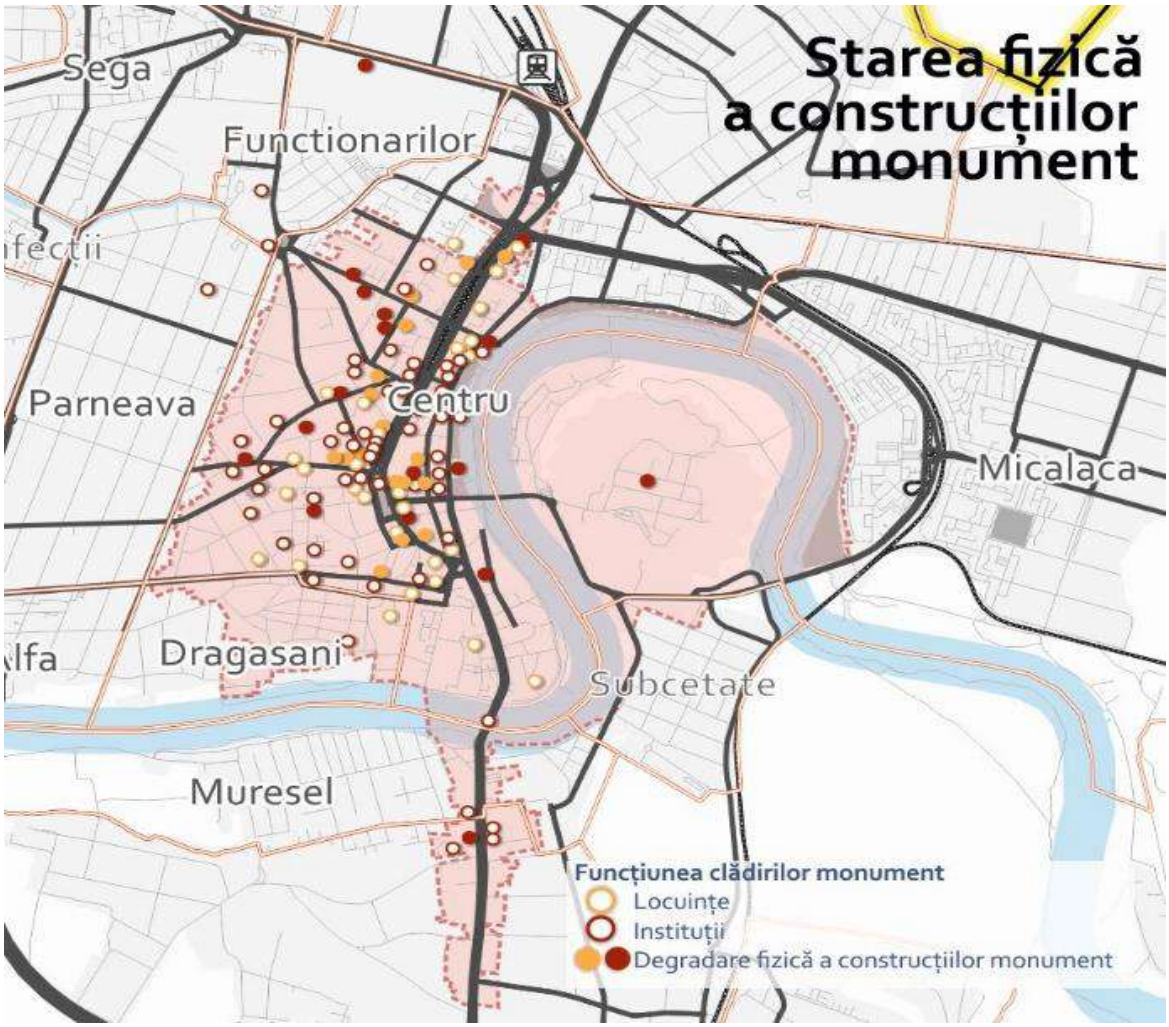

Sursă: prelucrare date din Plan integrat de revitalizare a zonei protejate din Municipiul Arad 2012

Figura 104 - Starea clădirilor monument istoric din zona protejată a Municipiului Arad

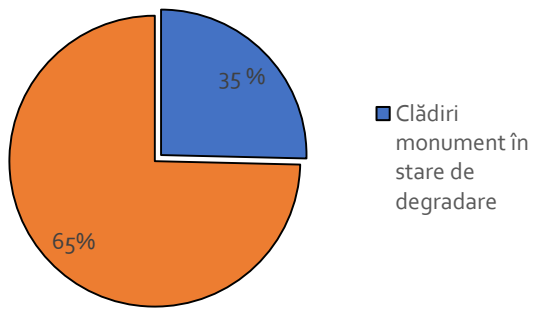

Sursă: prelucrare proprie, Lista monumentelor istorice din Municipiul Arad, 2015

Monumentele istorice din Municipiul Arad sunt clădiri cu destinație culturală, industrială sau locuințe. Printre clădirile cu destinație culturală aflate într-o stare avansată de degradare, se numără: Teatrul vechi, Vechiul cazino, Casa cu lacăt, Casa Ștefan Cicio-Pop, Palatul Ronai, Palatul Reinhardt, Biserica Franciscană etc.

Teatrul vechi – primul sediu de teatru permanent de pe teritoriul țării. Odată cu inaugurarea Teatrului Ioan Slavici în 1873, Teatrul Vechi se închide. În 1907, în clădirea teatrului se inaugurează primul cinematograf din Arad sub denumirea de „Urania". Aici a avut loc prima reprezentație a filmului românesc „Războiul Independenței". În anii 80 cinematograful a fost

închis datorită stării precare a clădirii. În 2005 teatrul a fost retrocedat, trecând în structura Teatrului Ioan Slavici. În cadrul proiectului HistUrban (concentrat pe revitalizarea orașelor istorice) din 2007, în care s-au analizat aproximativ 50 de clădiri din Municipiul Arad, s-a constatat că Teatrul Vechi este cea mai veche clădire din Municipiul Arad. Pentru salvarea clădirii, comunitatea și asociațiile nonguvernamentale au organizat dezbateri și manifestări precum "Salvăm Teatrul Vechi". Cu toate acestea, clădirea cu valoare istorică și simbolică pentru comunitate din patrimoniul autorităților locale se află în prezent într-o stare avansată de degradare.

Vechiul Cazino – clădire simbol pentru oraș, construită în stil neobaroc și inaugurată în 1877. Cazinoul era frecventat de lumea înstărită de la acea vreme din Municipiul Arad, dar și de mulți străini. Ansamblul era un punct turistic foarte atractiv pentru toți turiștii care frecventau malul râului și parcurile care se întindeau în proximitatea Palatului Justiției (Parcul Baross și Salacz – azi Mihai Eminescu). De asemenea, grădina amenajată din fața cazinoului era transformată iarna în patinoar. Spațiul generos cu clădirea grandioasă în ruină este situat în zona centrală, proprietarii actuali (după 1990 imobilul a ajuns în proprietate privată) nefiind preocupați de starea gravă de degradare a monumentului.

În inventarul spațiilor subutilizate, nefolosite sau abandonate, purtătoare ale unei istorii locale, se regăsește și patrimoniul industrial, dispersat în trei cartiere din Municipiul Arad: Gai (Fabrica de spirt și drojdie „Frații Neuman" – cea mai veche clădire industrială din Municipiul Arad), Funcționarilor (Fosta clădire administrativă a fabricii Astra – prima uzină de automobile de pe teritoriul României), și Aradul Nou (Fosta fabrică de Bere – cea mai modernă fabrică a vremii din sud-estul Europei).

Spațiile publice din zona istorică sunt reprezentative pentru locuitori și atractive pentru turiști, acestea fiind marcate de evenimente istorice, prezența comunităților etnice sau dezvoltarea țesutului urban. Trama stradală neregulată a generat de-a lungul timpului numeroase scuaruri, ce au potențialul de a dezvolta o rețea de noduri în zona centrală, prin care pot fi conectate spațiile publice cu clădiri și funcțiuni reprezentative. Așadar, sunt necesare intervenții de amenajare minimale, prin care scuarurile ar putea dobândi un caracter identitar în cartierele Municipiului Arad. Printre pieţele de referință se numără: *Piața Catedralei* (componentă a axei turistice est-vest), *Piața Sârbească* (potențial nod al unei rețele continue și calitative de spații publice), *Piața Mare și Piața Mică* (elemente ce pot aduce plus valoare zonei per ansamblu, cu un grad de atractivitate pentru toate grupele de interes, inclusiv turiști) sau *Piața Arenei* (componentă a axei turistice nord-sud). Alte zone cu ambianță estetică sunt străzile care leagă Bulevardul Revoluției cu parcurile de pe malul Mureșului: *Str. Horia, Str. Cloșca, Str. Vasile Goldiș, Str. Eminescu sau Str. Episcopiei*. Dintre spațiile amenajate deficitar în prezent, ce nu valorifică calitățile ambientale ale zonei centrale, se numără micile scuaruri în zone ca Biserica Sârbească (Cartier Drăgășani) sau Biserica Reformată, str. Cozia, str. Desseanu (Centru), Piața Arenei, Piața Avram Iancu, sau zona Parcul Reconcilierii – Piața Catedralei.

În prezent, sunt necesare intervenții integrate, cât mai urgente, pentru a stopa degradarea clădirilor monument și pentru a prezerva ansamblul unitar și reprezentativ al zonei istorice din Municipiul Arad care afectează imaginea întregului oraș. Cu toate că majoritatea acestor spații cu valoare culturală și istorică pentru comunitate sunt în proprietate privată, autoritățile locale pot încuraja și susține revitalizarea acestora prin achiziție directă sau prin diverse pârghii fiscale, de reglementare sau finanțare, pentru inițiativele private de revitalizare culturală. Totodată, este necesară convertirea funcțională în spații cu valențe culturale și reintroducerea în uz a

patrimoniului industrial. Având în vedere concentrarea infrastructurii culturale în zona centrală, care determină centralizarea ofertei culturale, siturile industriale din cartierele Gai, Funcționarilor și Aradul Nou reprezintă o alternativă pentru dezvoltarea unor spații precum centre culturale locale sau pentru derularea evenimentelor și spectacolelor în aer liber și în cartierele mai periferice.

Cinematografele Gai, Grădiște sau Arta, modernizate și revitalizate de către Primăria Arad au potențialul de a răspunde acestor nevoi, prin activarea unor spații cu valențe comunitare și sociale, în funcție de nevoile specifice fiecărei zone.

Cultură

Comunități etnice

Situat la intersecția principalelor drumuri militare și comerciale încă din antichitate, județul Arad a cunoscut o dezvoltare aparte, o dovadă elocventă în acest sens fiind localitățile fortificate dezvoltate pe ambele maluri ale Mureșului. Pe de altă parte, spațiul cultural arădean a fost marcat de colonizări și imigrări (sârbii au fost colonizați în scopuri militare, iar germanii au fost aduși din rațiuni economice, marea majoritate fiind meșteșugari pricepuți, ce locuiau pe Strada Eminescu de azi, în "Orașul german" dintre cele două brațe ale Mureșului), prin coexistența mai multor minorități etnice și confesionale, ceea ce a determinat și caracterul multietnic al acestui spațiu. Așadar, din perspectiva valorilor umane perene, patrimoniul cultural arădean reprezintă o sursă inepuizabilă de valorificare a avantajelor oferite de interculturalitate. De mai bine de un secol, Municipiul Arad este recunoscut ca fiind un model european al armoniei și toleranței, unde conviețuiesc culte religioase și minorități etnice într-o paletă diversificată. Parcul Reconcilierii este un simbol al orașului, unic în această zonă a Europei, care promovează spiritul european al conviețuirii.

Dimensiunea multiconfesională s-a manifestat extrem de vizibil la scara urbană prin prezența lăcașelor de cult, în care au loc manifestări religioase, concerte sau întruniri ale comunităților. Printre acestea se regăsesc: Catedrala Ortodoxă Sf. Treime, Mânăstirea Sf. Simeon Stâlpnicul din Gai, Biserica Ortodoxă Sârbă, etc. (cultul ortodox), Catedrala Româno-Catolică Sf. Anton de Padova, Biserica și casa Parohială Româno-Catolică, etc. (cultul catolic), Biserica Reformată, Biserica Evanghelică Lutherană, Biserica Baptistă Maranata, etc. (cultul protestant), Sinagoga Neologă (cultul iudaic).

În contextul procesului de globalizare și al specificului zonei (aproximativ 180 de ani de când Aradul a devenit oraș liber), Municipiul Arad a prezervat caracterul multietnic și multicultural, reușind totodată să dezvolte dialogul între culturi și relațiile între comunități și între indivizi. Cu toate că trăiesc într-un cadru multietnic, de-a lungul timpului, minoritățile au urmărit atingerea obiectivelor proprii și păstrarea specificului, fără a colabora sau interacționa între grupuri. Festivalul anual al minorităților, organizat de Centrul Municipal de Cultură Arad, este singurul spectacol comun în care se reunesc și își promovează cultura și tradițiile. Deficitul de spații publice comunitare, neutre și multifuncționale din cartierele Municipiului Arad poate fi o cauză a acestui fapt. Infrastructura necesară activării cetățenilor din Municipiu, în care se pot întâlni și interacționa, reprezintă o nevoie și în cartierele comunităților etnice. Transformarea cinematografelor de cartier în astfel de centre culturale zonale poate fi o oportunitate de prezervare, dezvoltare și promovare a specificului de oraș multietnic, prin obiceiuri și tradiții culturale sau culinare.

Activități culturale și evenimente

Activitățile culturale de la nivelul Municipiului Arad sunt gestionate de Centrul Municipal de Cultură organizat sub autoritatea Consiliului Local al Municipiului Arad, principala instituție publică ce urmărește promovarea culturii arădene și

facilitarea accesului direct al publicului la diverse forme de manifestare, prin evenimente culturale, sportive și pentru tineret. Reperele vieții culturale sunt spectacolele, concertele, expozițiile și festivalurile sau activități desfășurate de institutele culturale subordonate Municipiului Arad – Teatrul Clasic Ioan Slavici, în cadrul căruia funcționează și Teatrul de Marionete, Biblioteca Municipiului, Complexul Muzeal, Filarmonica de Stat Arad și Uniunea Artiștilor Plastici din Arad. Acest lucru se remarcă și la nivel județean, în ceea ce privește preferința evenimentelor și/ sau a activităților culturale, piesele de teatru clasându-se pe locul 1 și concertele la filarmonică pe locul 2.

Oferta culturală a cunoscut o creștere (calitativă, cantitativă) și o diversificare în ultimii ani, atât a evenimentelor pentru publicul tânăr, cât și a celor în spațiul public. Aceasta se datorează mecanismelor de finanțare nerambursabile pentru proiectele independente, inițiate de Centrul Municipal de Cultură Arad, precum și datorită multiplicării actorilor culturali și a evenimentelor creative, participative, apropiate de cultura urbană. Printre aceste noi evenimente se numără și Particles – Intermedia Lab and Music Festival, Kinedok, TebaExpo, TebaKinema-Scurtmetraje românești R.A.M. – Festivalul de Artă Multimedia, Teatrul de Vară, Festivalul fARAD, Festivalul de Muzică Contemporană, Festivalul de Muzică Americană și Jazz, Gala de Operă OpenAir, Concursul Internațional de Canto "Alexandru Fărcaș", Toamna Muzicală Arădeană etc. Ultimele 5 acțiuni culturale de anvergură au fost pentru prima dată organizate de Filarmonica de Stat Arad în anul 2015. Parcurgând un repertoriu stilistic extrem de vast, de la muzica clasică, la cea contemporană, aceste evenimente muzicale au reușit să atragă în sălile de concerte, dar și în spațiile neconvenționale în care au avut loc, segmente noi de public, îmbucurător fiind faptul că tot mai mulți tineri au răspuns invitațiilor lansate.

Cu toate acestea, sondajul realizat în 2015 privind practicile de participare și consum cultural în Municipiul Arad arată că doar 28% din populație este considerată a fi un public participant la evenimentele culturale specifice (teatru, muzică clasică, expoziții etc.) sau modern (concerte, stand up etc.). Totodată, peste 50% dintre arădeni au fost atrași de evenimentele în aer liber precum festivalul de Muzică Americană și Jazz, gala de operă Open Air, concertele de rock simfonic din incinta cetății Aradului, Zilele Aradului sau Octoberbier. Sondajul realizat la nivelul Municipiului Arad în mai 2015[34] a arătat că participarea este corelată cu două caracteristici principale: crește radical odată cu nivelul de instrucție (ex: tinerii ce preferă evenimentele participative), și scade odată cu vârsta (ex: evenimentele tradiționale, liniștite ce nu presupun implicare). În ceea ce privește motivația de participare la evenimentele din Municipiul Arad, principalele măsuri menționate de către respondenți au fost: îmbunătățirea atractivității infrastructurii existente, o mai bună informare a evenimentelor ce urmează a fi desfășurate, derularea evenimentelor în spații neconvenționale, și derularea evenimentelor în spații mai aproape de casă (locul întâi la categoria motivații). În topul locațiilor de desfășurare a evenimentelor, conform agendei culturale a Municipiului din 2016, se află Sala "Clio" a Complexului Muzeal Arad, urmată de Muzeul de Artă, Palatul Cultural și Teatrul Clasic Ioan Slavici.

Așadar, concentrarea infrastructurii culturale și a celei de interacțiune, neatractivă și nemodernizată în zona centrală reprezintă un punct critic în dezvoltarea activităților și evenimentelor culturale. Diversificarea infrastructurii prin diverse funcțiuni (pentru evenimente culturale, producție, dezvoltare, laboratoare, experimente, de

[34] Practicile culturale ale arădenilor. Sondaj realizat la nivelul Municipiului Arad – mai 2015

expunere etc.) pentru creatori și inițiative independente, prin spațiile interdisciplinare (creative, de producție și prezentare), multidisciplinare (spectacole, concerte etc.), de expunere sau de socializare și prin interacțiune (parcuri, cafenele, etc.) în cartierele Municipiului Arad reprezintă principalele nevoi ale comunității de consum cultural.

Acest fapt este confirmat[35] și prin preferința locuitorilor de organizare a evenimentelor: tinerii (persoane cu vârsta de până la 36 de ani), comparativ cu celelalte categorii de vârstă, preferă evenimentele amuzante, în care trebuie să se implice, în care accentul e pe frumos și voie bună. Festivalurile de muzică urbană (ex: TMBase – Timișoara, SummerBreak – Deva) sau festivalurile de teatru în spații urbane neconvenționale (ex: "Festivalul de Teatru Nou") au potențialul de a reactiva spații neconvenționale, de a reuni participanți și din județele vecine sau din afara țării și totodată, de a răspunde cererii tinerilor din mediul urban prin cultură urbană – include artă, sporturi stradale și muzică.

Asociația CitizenIT a diversificat oferta culturală și a atras un număr mare de participanți odată cu evenimentele organizate la Fosta Fabrică Teba, un spațiu alternativ, promotor de noi practici artistice interdisciplinare, de interacțiune cu publicul și comunitatea locală. Printre spațiile cu potențial de desfășurare a unor astfel de acțiuni, cu vizibilitate, recunoscute la nivelul Municipiului Arad se numără: cele trei zone foste zone industriale, Clădirea Preparandiei, Teatrul Vechi, Centrul Cultural Gai (Fostul Cinematograf Solidaritatea), Piața Catedralei, Piața Obor, Piața Mihai Viteazul, Parcul Pădurice, Parcul Europa, Parcul Mihai Eminescu, Parcul Copiilor, Piața Reconcilierii sau Piața Avram Iancu. În acest context, diversitatea de resurse (umane, de spații publice, etc.) reprezintă o alternativă pentru crearea unor zone identitare, în funcție de necesitățile comunității și caracterul locului (etnic, central, periferic, în aer liber, închis etc.) și. totodată, o oportunitate pentru prezervarea caracterului compozițional și social al Municipiului Arad.

Un alt aspect important de menționat îl reprezintă necesitatea promovării evenimentelor din Municipiul Arad. În prezent, cele mai populate surse de informare privind evenimentele culturale din Arad[36], indiferent de grupa de vârstă, sunt: rețeaua proprie de prieteni și cunoștințe, anunțurile la televizor, afișajul stradal și presa scrisă. Cu toate că agenda culturală a Municipiului cuprinde un număr mare de evenimente diversificate (artele spectacolului, artele vizuale, cultură scrisă, cultură și artă tradițională, cultură urbană etc.), acestea nu sunt suficient promovate în spațiul public sau în mediul online, acest aspect fiind și una din cauzele participării reduse a publicului.

O altă măsură ce poate contribui la creșterea vizibilității și promovarea evenimentelor o reprezintă dialogul, interacțiunea și colaborarea actorilor (creatori, organizații culturale, organizații publice și private, organizații active în domenii sociale, de bussines, turism educaționale etc.) din Municipiul Arad.

Numărul mare de actori, asociații și fundații, organizații profesionale, nonguvernamentale, mediul privat și organizațiile publice active, implicate în prezent în desfășurarea evenimentelor, precum și a spațiilor cu potențial de susținere a evenimentelor, reprezintă, de asemenea, o oportunitate în dezvoltarea potențialului creativ al Municipiului Arad.

Turism și resurse turistice

Performanța turistică a Municipiului Arad

Municipiul Arad funcționează ca și oraș poartă, intens tranzitat datorită poziției favorabile la

[35] Practicile culturale ale arădenilor. Sondaj realizat la nivelul Municipiului Arad – mai 2015

[36] Practicile culturale ale arădenilor. Sondaj realizat la nivelul Municipiului Arad – mai 2015

granița vestică a țării, principalul punct de tranzit a fluxurilor dinspre și înspre Europa. Intersecția de drumuri europene din acest punct favorizează distanțele relativ scurte până la patru capitale europene: București (536 km), Viena (506km), Budapesta (284km) și Belgrad (209 km). Aceștia sunt principalii factori ce au sporit dezvoltarea turismului de tranzit și de afaceri în Municipiul Arad. Din acest punct de vedere, Aradul este comparabil cu Oradea, dar și cu Timișoara, cele două orașe fiind la distanță de aproximativ 60 – 120 de minute.

Figura 105 - Numărul sosirilor în Arad, Timișoara și Oradea în intervalul 2007-2015

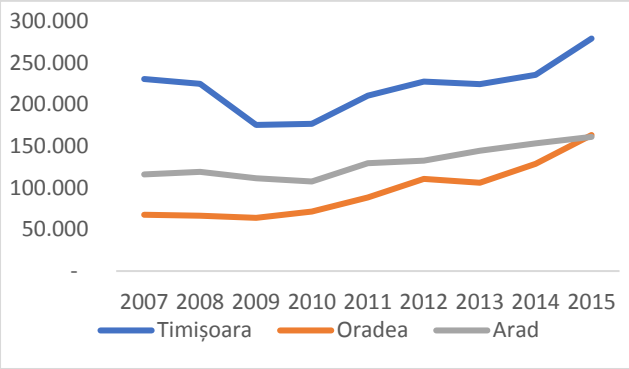

Sursă: baza de date INS TEMPO

Figura 106 - Numărul înoptărilor în Timișoara, Oradea și Arad în intervalul 2007-2015

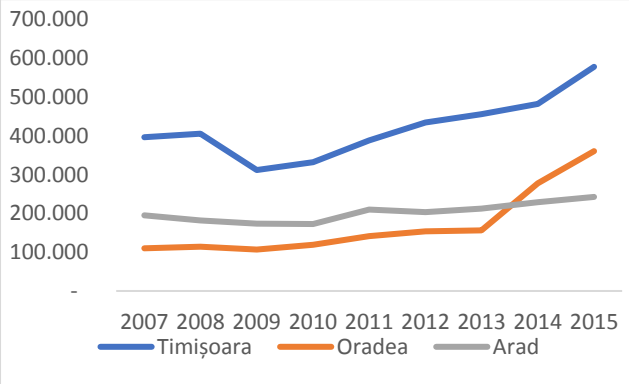

Sursă: baza de date INS TEMPO

În ceea ce privește formele de turism practicate în cele trei orașe, acestea se aseamănă în cea mai mare măsură prin turismul de afaceri și de tranzit. Pe de altă parte, comparativ cu Timișoara și Oradea, în Municipiul Arad nu este suficient dezvoltat turismul cultural.

La nivelul sosirilor, în intervalul 2007-2015 Municipiul Arad a înregistrat o creștere de 39%, comparativ cu Oradea unde evoluția a fost mult mai mare (142%) și Timișoara unde aceasta a fost mai scăzută, dar superioară din punct de vedere numeric (20%) - în graficul de mai sus se observă că în perioada de recesiune 2009-2011 a înregistrat o scădere ridicată a numărului de turiști).

Cetățile fortificate, unice prin modul de construire, reprezintă principala atracție culturală în cele trei municipii. Din punct de vedere al promovării și valorificării turistice a resurselor culturale, Timișoara și Oradea sunt asemănătoare, însă în prezent pentru Municipiul Arad acesta este un punct critic.

Cu toate că profilul turistic al celor trei municipii este bazat în cea mai mare măsură pe turismul de tranzit și de afaceri, acesta este influențat și de patrimoniul cultural. În perioada 2009-2015 se observă o creștere puternică, aproape constantă a numărului sosirilor în Municipiul Oradea, justificată prin revitalizarea Cetății Oradea în vederea integrării în circuitul turistic, (proces început din 2009, ce s-a produs în mai multe etape). Totodată se observă o creștere puternică în perioada 2013-2015, moment în care au fost finalizate lucrările și Cetatea Oradea a fost deschisă publicului. Timișoara este cea mai prosperă, atât din acest punct de vedere al densității, cât și al valorificării resurselor culturale, fapt ce a generat în timp o atractivitate crescută a Municipiului din punct de vedere turistic.

Tabel 18 -Dinamica numărului unităților de cazare în Timișoara, Oradea și Arad în perioada 2007- 2015

Unități de cazare	2007	2015	Dinamica 2007-2015
Timișoara	64	95	48%
Oradea	11	37	236%
Arad	42	68	62%

Sursă: baza de date INSE TEMPO

Figura 107 - Structuri de primire turistică în Municipiul

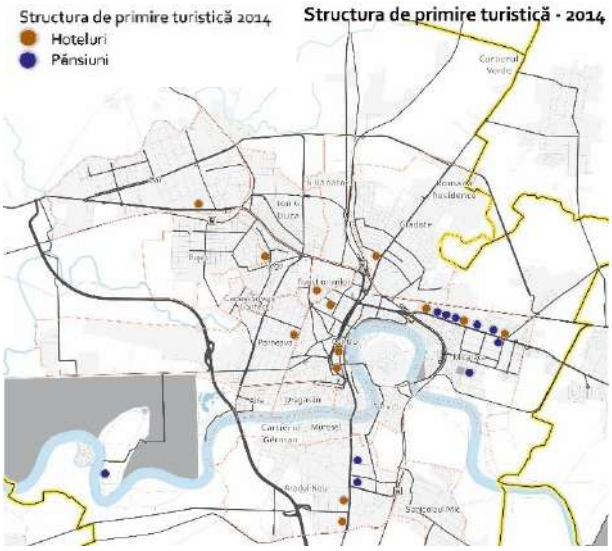

Sursa: Prelucrare proprie

Intervențiile din cele trei municipii precum modernizarea centrului istoric din Timișoara, revitalizarea Cetății Oradea sau dezvoltarea Ștrandului Neptun pe malul Mureșului din Arad, au sporit dezvoltarea unităților de cazare turistică. Comparativ cu celelalte 2 orașe, Municipiul Arad a înregistrat în perioada 2009-2011 o creștere a capacității de cazare (peste 50%). Cu toate acestea, este slab poziționat ca destinație turistică, reprezentând opțiunea a 1,9% dintre turiștii din România și a 22,6% dintre cei care vizitează regiunea Vest[37]. Numărul redus de obiective turistice atractive și promovarea deficitară a celor existente sunt principalele motive pentru care Municipiul Arad nu este preferat ca destinație turistică.

Având în vedere aceste aspecte, un exemplu reprezentativ este și Alba Iulia[38], care și-a reconstituit și conservat principala atracție turistică a orașului prin implementarea unor proiecte ample de dezvoltare și valorificare, întocmite de administrația locală. Efectele intervențiilor au generat trasee turistice ce pun în valoare reconstituirea zonei de șanțuri dintre elementele defensive ale Fortificației Vauban și au crescut atractivitatea orașului, la doar 5 ani de la inaugurare cetatea devenind una dintre cele mai atractive destinații turistice de acest tip din România. Totodată, creșterea numărului de turiști din viitor va impune și extinderea și diversificarea industriei locale a turismului și a serviciilor conexe. Amplul efort de regenerare a devenit parte a potențialului de dezvoltare economică a Municipiului Alba Iulia. Pe de altă parte, prin tipologia intervențiilor și a impactului de utilizare și funcționalitate, proiectul completează în mod benefic inventarul public al Municipiului precum și patrimoniul vizitabil al regiunii.

În ceea ce privește numărul de sosiri din Municipiul Arad, acesta a crescut lent în ultimii ani, le fel ca și numărul înnoptărilor (16% în perioada 2011-2015). Valorificarea insuficientă a resurselor de patrimoniu, naturale, a evenimentelor, sau a tradițiilor locale nu a sporit atractivitatea turiștilor în tranzit sau în interes de afaceri ce frecventează cel mai des Municipiul. Axa est-vest a Râului Mureș și Cetatea Aradului, cele două elemente reprezentative pentru comunitate și totodată obiective turistice de importanță regională, națională și internațională ale Municipiului, ce nu au fost promovate și re-activate au scăzut atractivitatea din punct de vedere al turismului cultural, precum și durata de ședere a turiștilor. Municipiul Arad tinde să devină doar un oraș de tranzit, neatractiv din punct de vedere turistic.

Tipuri de turism

Turismul de tranzit este favorizat de poziția Municipiului Arad la granița vestică a țării, precum și de prezența a trei localități - puncte de trecere a frontierei la nivel județean. În aceste condiții, Municipiul Arad are oportunitatea de a-și valorifica și extinde capacitățile de cazare adaptate turismului de tranzit. Nivelul de tranziție depinde

[37] Strategia de dezvoltare a turismului în Județul Arad, 2012-2016

[38] http://regio-adrcentru.ro/cetatea-vauban-din-alba-iulia-este-acum-mai-bine-pusa-in-valoare-proiectul-regio-privind-reconstituirea-laturii-de-vest-a-ajuns-la-final/

însă și de factorii exogeni, comparativ cu celelalte forme de turism – recreere, sport, cultural sau de afaceri, având un potențial de dezvoltare mediu. Având în vedere că oferă o bază de clientelă permanentă, calitatea serviciilor și a infrastructurii turistice ar trebui să se reflecte și în prețul ofertei de cazare în Municipiului Arad.

Turismul de afaceri s-a dezvoltat în Municipiul Arad odată cu evoluția economică, a infrastructurii generale și a investițiilor străine directe din ultimii ani. Municipiul Arad reprezintă un loc propice pentru investitorii străini și cei locali, aceștia având avantaje multiple de a-și localiza și dezvolta afacerile în zonă (poziția geografică avantajoasă, infrastructura rutieră dezvoltată, lanțuri valorice, structuri asociative, etc.). Complexul Expozițional EXPO Arad, investiție strategică a Camerei de Comerț, Industrie și Agricultură a județului, reprezintă principalul loc de desfășurare al evenimentelor. Acesta este cel mai mare centru expozițional din vestul României. În peste 20 de ani de activitate, EXPO Arad a devenit un punct de reper pentru relansarea afacerilor interne și internaționale și s-a extins secvențial, devenind al doilea centru expozițional la nivel național, ca suprafață, după Romexpo. Pentru a crește calitatea serviciilor turiștilor aflați în tranzit, este nevoie de o promovare a ofertei turistice, prin pliante în camerele de hotel, mesh-uri plasate pe rutele auto, feroviare sau în aeroporturi, precum și alte modalități cât mai vizibile.

Turismul sportiv, de recreere sau de performanță reprezintă o oportunitate de dezvoltare a axei de agrement est-vest, prin re-activarea râului Mureș, a infrastructurii sportive existente, precum și a modului de viață activ al locuitorilor și vizitatorilor din Municipiul Arad. Printre activitățile sportive propriu-zise și ramurile sportive cu tradiție ce au adus recunoștința la nivel internațional a Municipiului Arad se numără: canotajul, ciclismul, handbalul, rugby, polo, baschetul, și nu în ultimul rând fotbalul. Asociațiile sportive ce atrăgeau în oraș un număr mare de turiști – sportivi în cantonament sau la competiții – și-au diminuat activitatea sau au dispărut complet (ex: Clubul Voința – canotaj), finanțările alocate de către primărie sau de către cei din mediul privat fiind insuficiente. Cluburile de caiac-canoe s-ar putea susține mai bine din punct de vedere financiar și totodată ar contura axa Mureșului dacă ar oferi ambarcațiuni spre închiriere. Orașul de pe Mureș, cu tradiție și excelență competițională sportivă oferă în prezent o singură oportunitate turiștilor sau localnicilor să închirieze caiace sau canoe pentru a realiza incursiuni pe apă, în Parcul Natural Lunca Mureșului. Turismul sportiv, în care turiștii sunt sportivi organizați veniți în competiții și cantonamente sau suporteri ai diferitelor sporturi sosiți în Arad să susțină echipa favorită, ar putea fi compensat și prin tendința modernă de practicare pe o scară mai largă: turiștii care nu sunt sportivi legitimi, de performanță, caută recreerea activă prin practicarea unor sporturi – Aradul având deja capacitatea de a satisface această cerere prin facilitățile speciale naturale sau amenajate. Printre evenimentele sportive reprezentative se numără: Maratonul, Semimaratonul și Crosul Aradului, Triatlonul Aradului, Maratonul Arad-Bekescsaba – Arad, etc. (dedicate publicului larg), sau Mitingul Aviatic, Turneul de tenis de câmp, Cupa Aradului la Ciclism etc. (dedicate profesioniștilor).

De asemenea, organizarea frecventă a competițiilor sportive de talie națională sau internațională ar putea spori activitatea turistică și socio-economică, ar stimula îmbunătățirea sau dezvoltarea infrastructurii sportive actuale și totodată ar revitaliza imaginea de oraș cu tradiție sportivă.

Turismul cultural este în prezent slab dezvoltat în cadrul Municipiului Arad. Obiectivele culturale permanente au un potențial redus din această perspectivă, prezentând un interes relativ scăzut, comparativ cu ceea ce un turist ar putea vizita. Tergiversarea retrocedării în control civil a Cetății Aradului, principalului obiectiv cultural și reper

turistic al Municipiului se pretează doar la vizite scurte. Având în vedere calitățile unice ale cetății și posibilitățile de exploatare, darea în folosință civilă și integrarea în circuitul turistic reprezintă o necesitate majoră pentru acest tip de turism. Centrul istoric al orașului este alcătuit din clădiri ce oferă turistului o alăturare a diferitelor stiluri arhitecturale, într-un ansamblu unitar. Cu toate acestea, cele mai multe clădiri găzduiesc instituții publice sau locuințe, fără a avea niciun fel de exploatare turistică. Obiectivele culturale nu au reușit să joace un rol semnificativ în circuitele turistice, acestea servind doar funcțiunii culturale locale. O resursă potențială legată de stilul de viață local multietnic și multicultural, ce ar susține și celelalte forme de turism, o reprezintă gastronomia, neexploatată deloc în prezent. Mai mult, evenimentele culturale și obiective culturale nepermanente au în prezent un potențial mediu spre mare din punct de vedere turistic.

Aceste forme de turism sunt complementare și se pot susține reciproc, aducând beneficii reale pe termen lung în cadrul Municipiului Arad. Turismul de tranzit și turismul de afaceri pot fi asociate cu turismul de vizitare al obiectivelor naturale, culturale sau cu turismul sportiv. În acest sens, este necesară facilitarea accesului turiștilor aflați în tranzit la celelalte tipuri de turism, promovarea, vizibilitatea și infrastructura de acces a obiectivelor turistice fiind unele din principalele probleme ale Municipiului Arad. Indirect, turismul de tranzit și afaceri de calitate poate genera dezvoltarea turismului cultural sau sportiv, bazându – se pe locații cu atracții la destinație și pe experiența călătorului.

Resurse turistice

Municipiul Arad are resursele naturale și culturale necesare pentru a deveni o atracție turistică de interes atât pe plan local, național, cât și internațional. Amplasarea favorabilă pe care o are Municipiul pe malul râului Mureș, conectarea la axa națională a orașelor Oradea-Arad-Timișoara, vecinătatea cu granițele țării din partea de vest, sau calitatea de metropolă, situată pe coridorul paneuropean IV, reprezintă principalele avantaje competitive în dezvoltarea turistică.

Patrimoniul natural. Cele două mari elemente de cadru natural prezente în Municipiul Arad sunt: Râul Mureș și Parcul Natural Lunca Mureșului. Prezența Râului Mureș, cu faleza și parcurile adiacente în zona centrală a orașului și totodată în legătură directă cu patrimoniul construit și cu Cetatea Aradului, generează un ansamblu complex de elemente, sub forma unei axe est-vest, ce poate fi considerată competență distinctivă a orașului. În acest context, râul Mureș are un potențial deosebit pentru activități de recreere, sportive, culturale, cu noi practici de activare a spațiilor urbane pentru locuitori, dar și ca activități turistice. În prezent, resursa naturală cea mai însemnată pentru viața locuitorilor și cu un potențial de dezvoltare a activităților turistice este foarte puțin valorificată și exploatată. În partea de sud, în zona cartierului Drăgășani, accesul către Mureș este limitat de Fabrica de Zahăr și Teba, suprafețele industriale mari ale acestora blocând trama stradală. Amenajarea pistei de biciclete de-a lungul Mureșului și programul de reabilitare a podurilor existente și de realizare a unor noi poduri peste râu sunt singurele măsuri dezvoltate în scopul reanimării și transformării râului într-un canal navigabil. Cu toate acestea, pentru a activa și a valorifica cursul de apă în totalitate, inițiativele de dezvoltare în acest sens ar trebui să urmărească o abordare integrată.

Componentă a acestei zone este și Ștrandul Neptun, apreciat de către locuitori ca fiind un spațiu reprezentativ pentru oraș (cotat în Barometru pe locul 2 ca simbol al orașului). Zona are potențialul unui ecosistem, fiind alcătuită din zona de piscine și zona de socializare, căsuțe de agrement și infrastructura de pe malul Mureșului din jurul Ștrandului, inclusiv bazele sportive. În urma revitalizării întregului ansamblu, acesta poate deveni un spațiu creativ-recreativ-de

socializare, conectat la zona centrală, ce îmbină activitățile sportive, de recreere, muzică etc.

Parcul Natural Lunca Mureșului este situat în județele Timiș și Arad (în partea de vest a orașului). Lunca Mureșului Inferior este un ecosistem tipic de zonă umedă, cu peste 200 de specii de păsări. Printre atracțiile turistice se numără biodiversitatea faunei și a florei, balta cu nuferi, Mânăstirea Hodoș-Bodrog și Mânăstirea Bezdin, evenimentul Ziua Parcului Național Lunca Mureșului, precum și serviciile oferite – concursuri cicliste, tururi ghidate, ture de caiac, programe de tabere școlare sau de educație ecologică. Cele mai importante activități turistice din cadrul parcului sunt: excursiile pe Mureș cu ambarcațiuni ușoare de tip caiac-canoe, plimbări cu bicicleta, urmărirea mamiferelor mari în libertate din observatorul Prundul Mare (încălzit pe timpul iernii) sau vizite ghidate pe teritoriul întregului parc, pe trasee tematice. Parcul natural are și două puncte de informare turistică, Pecica și Cenad, ce pun la dispoziție întreg echipamentul necesar practicării activităților și serviciilor turistice sau educative.

În acest context, principalele facilități de agrement funcționale și cel mai frecvent utilizate de către consumatori sunt Ștrandul Neptun cu bazine de apă termală, terenuri de tenis și volei, Faleza Mureșului cu trei parcuri, terenuri de sport și locuri de joacă pentru copii, și pădurea Ceala din Parcul Natural Lunca Mureșului cu terenuri de sport, cabană turistică și alte posibilități de petrecere a timpului liber.

Patrimoniul construit. Reperul turistic cu cel mai mare potențial al Municipiului este Cetatea Aradului (monument istoric clasificat de către Ministerul Culturii în categoria A), construită în secolul al XVIII-lea (1763-1783), împrejmuită de trei ziduri de apărare, sub forma unei stele duble, în stil Vauban, cu șase colțuri. Amplasamentul deosebit în peninsula Mureșului face ca cetatea, unică prin elementele și dimensiunea sa, să fie singurul ansamblu atât de bine conservat în stil Vauban existent în Sud-Estul Europei. La întrebarea deschisă *"Care este cea mai cunoscută caracteristică (simbol) a orașului Arad?"*, din sondajul realizat la nivelul Municipiului Arad în mai 2015 privind practicile culturale ale arădenilor, cel mai mare număr de respondenți (32%) au afirmat că Cetatea Arad este simbolul cel mai reprezentativ al orașului. Cu toate că cetatea este singurul obiectiv de interes turistic de acest tip din județ, posibilitățile sale de exploatare sunt restrânse, cetatea fiind în prezent administrată de Ministerul Apărării.

Centrul istoric al Municipiului Arad a acumulat un bogat patrimoniu cultural construit pe parcursul evoluției sale istorice. Zona este caracterizată ca fiind un ansamblu unitar din punct de vedere compozițional, ce reflectă spațiul multicultural și multietnic prin amprenta stilurilor arhitecturale central europene, elemente ce sporesc atractivitatea turistică a Municipiului. Printre cele mai atractive destinații culturale se numără muzeele (Muzeul de Științe ale Naturii, Muzeul de Istorie și Arheologie, Muzeul de Artă, Muzeul memorial Vasile Goldiș), galeriile de artă (Galeria Națională Delta, Galeria de artă Alfa, Sala de expoziții Clio, Galeria Tackacs), instituțiile de cultură (Teatrul Clasic Ioan Slavici, Teatrul de Marionete, Filarmonica de Stat Arad, Teatrul Vechi, sau cinematografele Dacia, Arta, Grădişte). Printre obiectivele de patrimoniu ce nu sunt suficient valorificate și promovate din punct de vedere turistic se numără Muzeul Cofetăriei, Turnul de Apă (Punctul Sohne), Antrepozitul Milenium, Muzeul de Textile Teba, Cimitirul evreiesc vechi, Casa cu Ghiulele, Fabrica de Clopote etc.

Recunoscut pentru densitatea obiectivelor istorice și culturale, concentrate în zona centrală, Municipiul Arad poate fi un punct de pornire pentru vizitarea obiectivelor turistice din județ (cetăți medievale, castele, rezervații naturale, lacuri, stațiuni balneare, mănăstiri sau lăcașe de cult, etc.). Cu toate acestea, Municipiul Arad nu își

exploatează suficient de bine potențialul turistic și cultural astfel încât să pună la dispoziția locuitorilor și a turiștilor o ofertă culturală diversificată și totodată să dezvolte economia locală prin veniturile obținute din activitățile și serviciile turistice.

Vizibilitatea resurselor turistice (obiective culturale, naturale sau evenimentele) și promovarea deficitară a resurselor turistice din Municipiului Arad ca și potențială destinație turistică, reprezintă principala problemă a dezvoltării tuturor formelor de turism, a infrastructurii de cazare și servicii la standarde de înaltă calitate.

Itinerarii turistice

Traseele turistice reprezintă o oportunitate pentru promovarea și creșterea vizibilității obiectivelor turistice din Arad. Asemenea clădirilor monument, traseele turistice ce au fost marcate și promovate inițial prin broșuri sau în mediul online, pe rețelele de socializare sau site-urile asociațiilor din domeniu, au nevoie de elemente de signalectică amplasate în spațiul public, pentru a putea fi cât mai ușor vizibile și parcurse chiar și de către turiștii în tranzit.

Figura 108 - Trasee și obiective turistice în Municipiul Arad

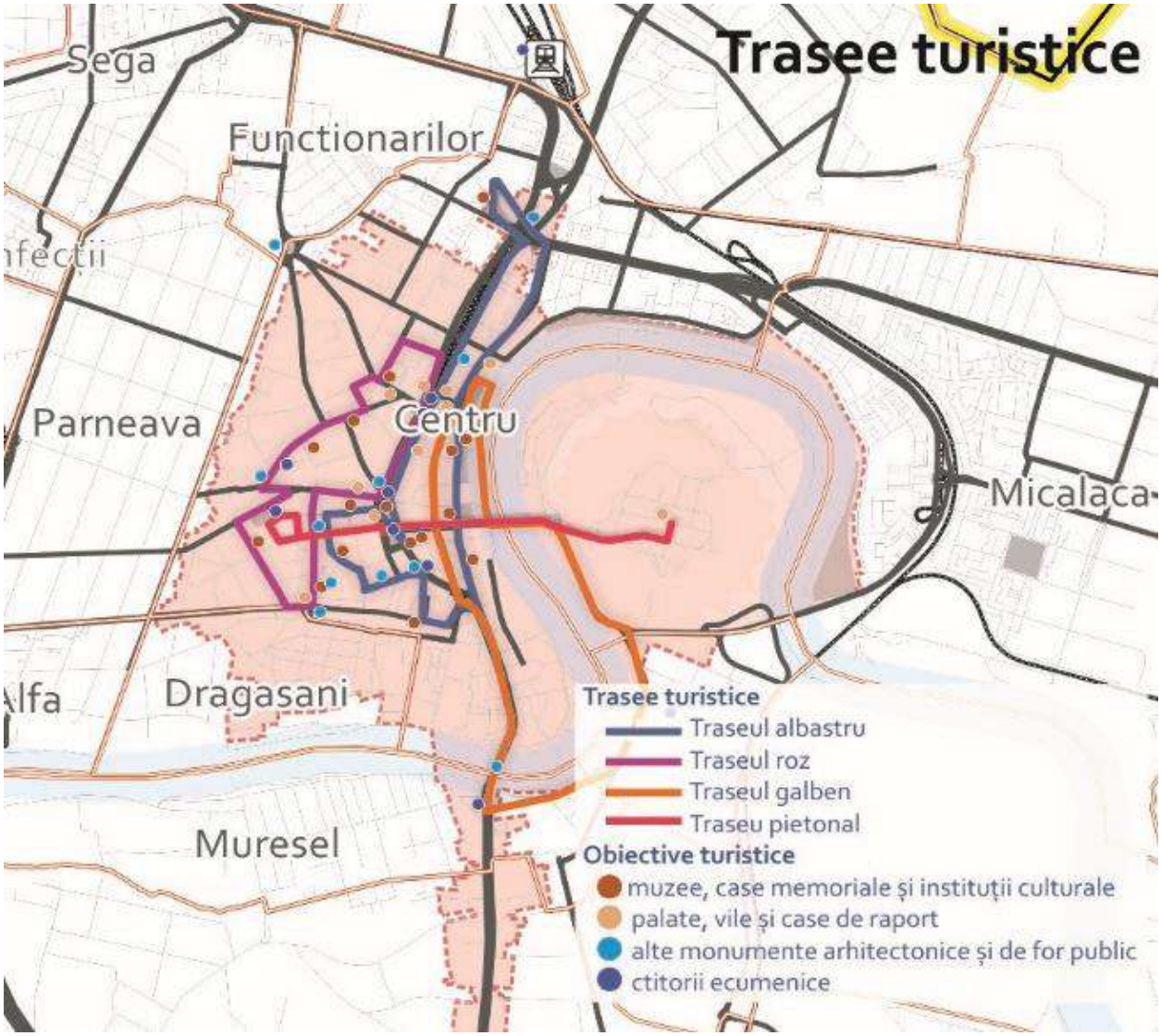

Sursă: Prelucrare proprie

În cadrul *Proiectul Promovarea turismului arădean prin circuite culturale* au fost create trei trasee urbane în zona istorică ce conectează muzeele, casele memoriale sau instituțiile culturale cu palatele, vilele și casele de raport, monumentele de for public sau ctitoriile ecumenice:

Traseul albastru: Casa Sindicatelor-Biserica Roșie-Palatul Cenad-Palatul Administrativ - Statuia Eroilor Revoluției Române-Statuia lui Vasile Goldiș-Palatul Trezoreriei-Clădirea Comitatului-Clădirea Fostei Prefecturi-Statuia Sfânta Treime-Teatrul de stat "Ioan Slavici"-Casa de Cultură-Teatrul Vechi-Piața Avram Iancu-Palatul Bohus-Muzeul "Vasile Goldiș"- Catedrala Veche-Centrul Cultural Județean- Statuia Sfântului Ioan de Nepomuk - Casa cu lacăt – Colegiul Național Preparandia Dimitrie Țichindeal – Colegiul Național Moise Nicoară – Colegiul Național "Elena Ghiba Birta" -Palatul Cultural-Complexul Muzeal-Statuile din Parcul George Enescu-Troița din Parcul Eminescu - Palatul Justiției - Catedrala Ortodoxă Română cu hramul "Sfânta Treime"

Traseul roz: Palatul Neuman - Catedrala Sfântul Anton de Padova-Palatul Oncu- Catedrala Ortodoxă Veche-Academia Teologică-Biserica de lemn de la Academia Teologică-Palatul Sârbesc–Biserica Sârbească - Turnul de Apă - Parcul Reconcilierii - Statuia Sfântului Ioan de Nepomuk-

Casa memorială Cicio Pop-Teatrul de Marionete-Palatul Szantay - Biblioteca Județeană - Palatul Băncii Naționale

Traseul galben: Colegiul Național "Elena Ghiba Birta"-Troița din Parcul Eminescu-Statuile din Parcul Eminescu-Palatul Cultural-Complexul Muzeal Arad-Cetatea Aradului-Vama Veche-Podul Traian-Teatrul Vechi-Casa de Cultură-Piața Avram Iancu-Teatrul Ioan Slavici-Statuia Sfânta Treime-Clădirea Fostei Prefecturi.

Asociația Pro Urbe a dezvoltat în cadrul proiectului *Itinerarii culturale arădene, patrimoniul secesion, simbol și semn* un traseu tematic[39], ce conectează clădirile cu valoare arhitecturală ale Municipiului Arad, reprezentative perioadei secesion.

Traseul pietonal ce conectează Parcul Reconcilierii cu Cetatea Aradului, transversal pe Bulevardul Revoluției *(Parcul Reconcilierii–Piața Catedralei–strada Mețianu–Piața Avram Iancu–Cetatea Aradului)*, valorifică spațiile publice și clădirile cele mai reprezentative pentru Municipiul Arad și Marea Unire de la 1918 printre care se numără: Piața Catedralei, Piața Sârbească, Strada Mețianu etc. 104

Trasee recreative - organizate pe râul Mureș, cu canoe sau caiac, sub formă de eco-tururi, parcurse în 3-4 ore (Arad – Pecica) sau parcurse în 2 zile (Arad – Periam Port). În Parcul Natural Lunca Mureșului este amenajat un traseu tematic, cu panouri informative ce cuprind arbori, păsări, mamifere, specii invazive sau liane, pe o lungime de 1,5 km.

Trasee ciclabile – sunt amenajate trasee marcate, cu panouri informative despre obiectivele turistice de interes din zonă în pădurea Ceala din Parcul Natural Lunca Mureșului. Tururile pe bicicletă au crescut în popularitate în rândul segmentului tinerilor, fiind preferate de persoanele care doresc să ducă un stil de viață activ și sănătos, precum cel al locuitorilor din Municipiul Arad. În ceea ce privește potențialul de dezvoltare al turismul sportiv și de recreere, există potențial pentru extinderea traseelor de bicicliști spre Ungaria.

Județul Arad prezintă condiții superioare în materie de peisaj și posibilități naturale comparativ cu zonele învecinate (atât din România, cât și din Ungaria). Printre rutele[40] ce conectează obiectivele turistice la nivel județean și au ca punct de plecare Municipiul Arad se numără:

- Arad – Vladimirescu – Mândruloc – Păuliș – Cladova – Radna – Șoimoș - Lipova – Neudorf – Zăbrani – Frumușeni – Fântânele – Arad – Vinga – *paralele cu axul Mureșului, spre Deva*
- *Păuliș – Miniș – Ghioroc – Cuvin* - Covăsânț – Șiria – Pâncota – Seleuș – Ineu – Bârsa – Sebiș – Dezna – Moneasa – *spre Bihor*
- Arad – Zădăreni – Bodrogul Nou – Felnac – Sânpetru German – Munar – Bezdin – *spre Nădlac, paralel cu Lunca Mureșului*
- Sebiș – Buteni – Almaș – Gurahonț – Pleșcuța – Vârfurile – Hălmagiu – *spre Hălmagiu și Parcul Natural Apuseni*

La nivel internațional, studiul pentru dezvoltarea rutelor culturale europene în România, realizat de Institutul de Cercetare-Dezvoltare în Turism, propune includerea Cetății Arad în *itinerarul cultural european Vauban*. Sistemul Vauban a fost introdus în Transilvania în sec. XVIII, la construirea/refacerea cetăților Alba Iulia (Cetatea Alba Carolina, cea mai mare și puternică), Timișoara (cea mai mare cetate din Imperiu după Budapesta și Viena) și Arad, Cetatea Oradea făcând de asemenea parte din marea familie a cetăților stelare, construită însă în stil bastionar italian. Dintre acestea, până în prezent, doar Cetatea Alba Iulia Carolina a fost inclusă în acest itinerar. Comparativ cu Cetatea Timișoara, din care s-a mai păstrat doar Bastionul Maria Tereza și câteva fragmente de zid, Cetatea Aradului s-a conservat foarte bine și ar putea fi inclusă pe viitor

[39] http://www.prourbe.ro/secession/index.htm

[40] PATJ Arad – Anexa 1

în cadrul acestui itinerar european. În același context, Cetatea și istoria Aradului mai pot fi valorificate prin *itinerariul european cultural Via Habsburg*. Aradul a fost orașul care a beneficiat de ample acțiuni urbanistice la începutul secolului al XVIII-lea, perioadă în care era centrul zonei grănicerești. Înainte de Revoluția de la 1848, Aradul a fost considerat unul dintre cele mai renumite centre manufacturiere ale Imperiului Habsburgic. În prezent, Aradul nu este inclus în traseu deoarece nu are nicio atracție turistică funcțională (principala condiție de aderare la rețea).

Îmbinarea vizitării obiectivelor naturale și culturale cu practicarea recreativă a sporturilor (prin utilizarea bicicletelor și a caiacelor) reprezintă un mod de turism activ. Facilitarea turismului de vizitare (natural și cultural) la nivel județean este susținută prin conectarea obiectivelor turistice în circuitele la nivel local, național și internațional. Din acest punct de vedere, Municipiul Arad dispune de resurse naturale și de patrimoniu deosebite, competitive din punct de vedere al peisajului cu Ungaria, de importanță națională și internațională, ce pot fi conectate la rutele internaționale.

II.3.5. Conectivitate și mobilitate urbană

Context teritorial

Municipiul Arad reprezintă principala poartă de intrare în țară dinspre Europa de Vest. Rolul de nod rutier și feroviar este potențat prin coridoarele TEN-T Rin-Dunăre și Orient-East-Med. Cele două coridoare TEN-T prioritare asigură legătura Municipiului Arad cu centre urbane de interes european cum ar fi: Budapesta, Bratislava, Viena, Munchen, Berlin sau Hamburg.

La nivel național, Municipiul Arad este conectat prin autostrada A1 de principalele centre urbane de interes regional Timișoara și Lugoj. După finalizarea lotului Lugoj-Deva (estimat 2016-2017) Aradul va beneficia de legături optime la nivel rutier și cu zona Sibiului, iar după deschiderea lotului Sebeș-Turda, acesta va deține conexiuni optime și cu Cluj Napoca.

Legăturile secundare pe cale rutieră sunt asigurate de:

- DN7 (Nădlac-Arad-Lipova-Deva);
- DN69 (Arad-Timișoara);
- DN79 Oradea[41].

Drumurile județene 709, 709B și 791, localizate în partea de Nord, reprezintă principala legătură între Arad și așezările învecinate cum ar fi Curtici (punct de trecere a frontierei), Ineu sau Sântana.

În partea de Sud a orașului există două drumuri județene: DJ 682F și DJ 682.

[41] Propus spre modernizare şi transformare în drum TranRegio – orizont 2021-2023 (cf. MGT 2016).

Figura 109 - Municipiul Arad în contextul coridoarelor TEN-T (Coridoarele Core și Comprehensive – sus; Coridoarele prioritare Rin-Dunăre și Orient-East-Med – jos)

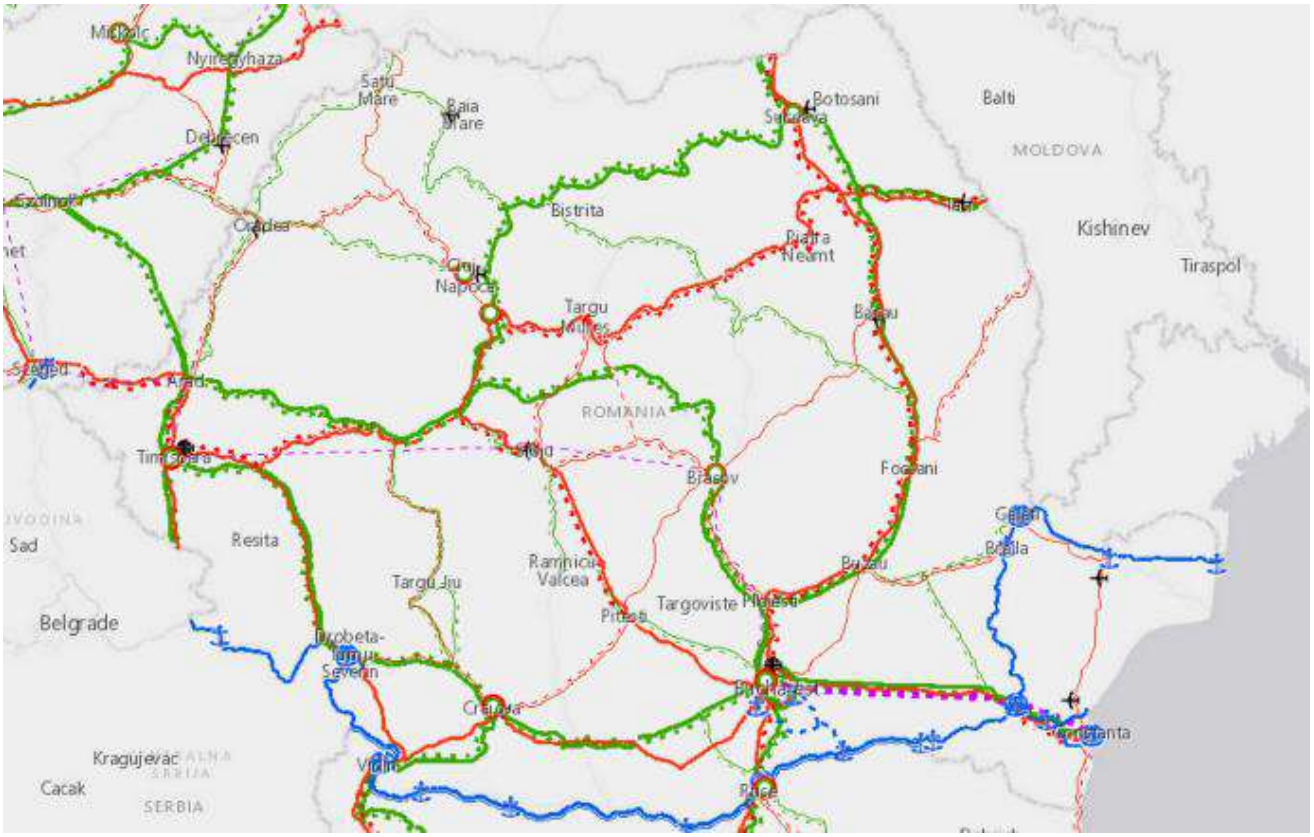

Sursa: www.ec.europa.eu/transport/infrastructure/tentec/tentec-portal/map/mobile.html

Figura 110 - Municipiul Arad în contextul rețelei naționale de căi ferate

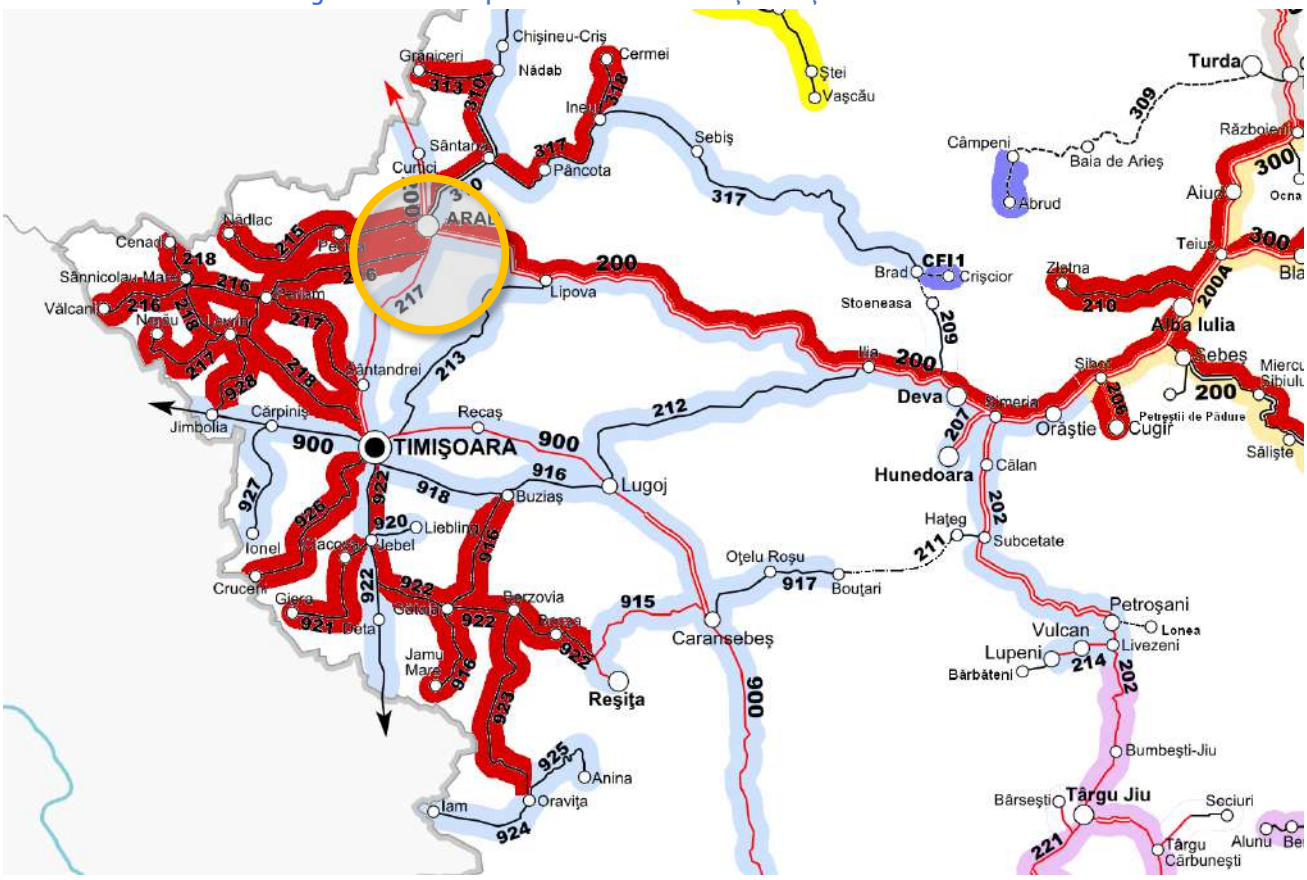

Sursa: http://tren.transira.ro/index_files/harta/Romania_rail_net.jpg

În ceea ce privește infrastructura feroviară, Municipiul Arad este deservit direct de magistrala 200 care asigură legătura cu Brașov și ulterior cu Ploiești[42]-București. Prin intermediul liniei 217, Municipiul Arad are acces la magistrala 900 care face legătura între Timișoara și București. Din Arad pornesc trei linii de interes local: 215 către Pecica / Nădlac, 310 către Sântana / Grăniceri și 216 către Periam, dar şi o rută deservită de un operator privat către Gurahonț / Brad.

Legătura Municipiului Arad cu București și Timișoare reprezintă unul din obiectivele Masterplanului General de Transporturi (MGT). Astfel, se are în vedere: Creșterea competitivității serviciilor de transport feroviar călători pe ruta București - Arad via Craiova și Timișoara (obiectiv operațional). Acest obiectiv are ca indicator creșterea frecvenței pe cele două direcții astfel încât la fiecare două ore să ajungă un tren în Arad. De asemenea, se are în vedere și modernizarea liniei de cale ferată dintre Arad și Timișoara.

Municipiul Arad este deservit de două gări principale (la care s emai adaugă Gara Arad Vest) , în ambele funcționând operatori SNTFC, TFC, RT care asigură un număr total de 96 opriri, dintre care 5 opriri exclusiv în gara Aradul Nou, 33 opriri atât la Aradul Nou cât și în gara principală Arad, iar restul de 58 fiind opriri exclusiv la gara Arad.

Rutele regionale și locale înregistrează o frecvență mai mare pe parcursul dimineții și după terminarea programului de lucru, fiind compatibile

[42] Ploieşti şi Bucureşti reprezintă noduri feroviare majore prin intermediul cărora sunt asigurate legăturile pe cale ferată către Moldova (magistralele 500 şi 600) sau către zona Mării Negre (magistralele 700 şi 800).

cu fluxurile de navetiști. Cele regionale se succed la diferențe de 2-3h pe toată durata zilei, iar legăturile naționale se fac de 1-2 ori pe zi, în regim tur/retur.

Gara Arad reprezintă principala poartă de intrare în oraș pe cale ferată fiind deservită inclusiv de trenuri care opresc în Gara Aradul Nou. Astfel, Gara Arad face legătura cu 21 de destinații de distanță lungă, dintre care 7 sunt orașe mijlocii și mari.

Principalele trasee deservite de gara Aradul Nou sunt pe distanțe relativ scurte, la nivel regional, către Timișoara, Baia Mare, Sânnicolau Mare, Simeria, Oradea, Valcani și Beclean pe Someș, dar sunt incluse și trasee pe distanțe mai lungi, precum ruta către Municipiul Iași.

Majoritatea opririlor gările principale ale Municipiului Arad sunt efectuate pe traseele de importanță redusă ale trenurilor regio (în număr de 84) şi care, în funcție de destinație și de numărul de utilizatori, pot avea frecvențe variabile:

- 1 tren pe zi în regim tur – Petroșani-Arad, Orăștie-Arad, Săvârșin-Arad, Nădab-Arad
- 1 tren pe zi in regim tur/retur – Oradea-Arad, Simeria-Timișoara N, Aradul Nou-Timișoara N
- două trenuri pe zi in regim tur/retur (Gurahonț - Arad, Nădlac – Arad corespunzând cu programul de lucru al navetiștilor)
- 3 trenuri pe zi în regim tur/retur (Arad-Brad, Timișoara Nord-Oradea)
- 4 trenuri pe zi în regim tur/retur (Timișoara Nord-Arad)
- 7 trenuri pe zi în regim tur retur (Curtici-Arad)

Principalele trasee regionale și naționale se realizează pe rutele interregio care au 22 de opriri în gările Municipiului Arad și în funcție de distanță, timp și număr de stații se succed cu frecvențe variabile:

- 1 tren in regim tur – Timișoara Nord-Beclean pe Someș
- 1 tren IR pe zi în regim tur/retur (Mangalia - Arad, Cluj–Timișoara, Brașov Curtici, Baia Mare- Timișoara Nord)
- 2 trenuri pe zi in regim tur/retur (Iași-Timișoara Nord)

Figura 111 - Relația Municipiului Arad cu așezările învecinate pe cale ferată

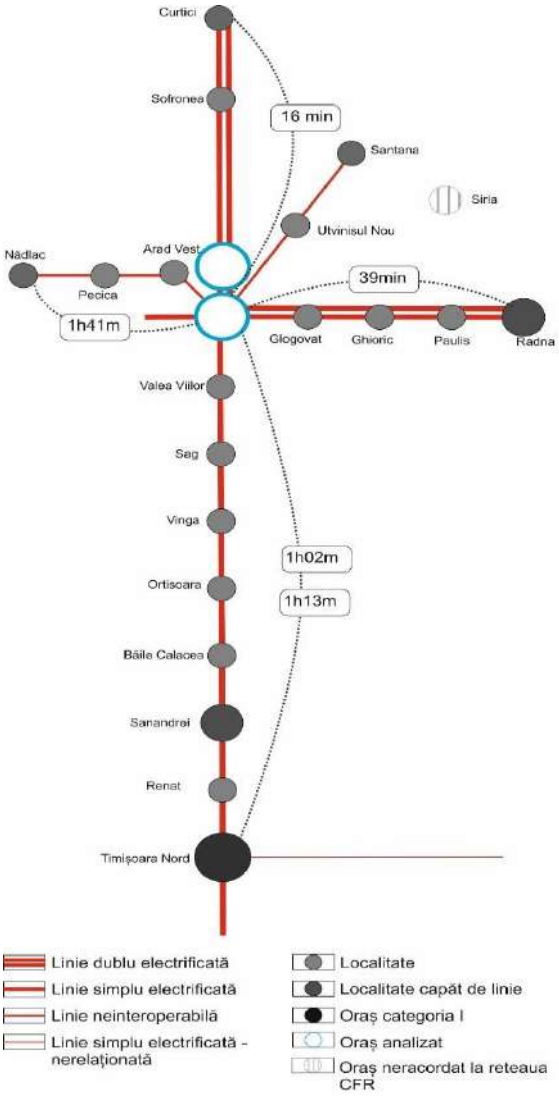

Sursă: prelucrarea proprie

O situație aparte se înregistrează în cazul trenurilor cu opriri neregulate tur/retur, situație care se traduce printr-un flux de călători mai mare într-o direcție decât in cealaltă. Astfel de situații sunt:

- Sânnicolau Mare - Arad (4 opriri), Arad-Sânnicolau Mare (5 opriri) - regio

- Curtici-București Nord (4 opriri) , București Nord-Curtici (3 opriri) – interregio
- Arad-Simeria (5 opriri), Simeria-Arad (2 opriri) – regio
- Arad - Chișineu Criș (2 opriri), Chișineu Criș-Arad (1 oprire) – regio

În concluzie, buna accesibilitate la nivel local favorizează navetismul, în principal către și dinspre Arad, Timișoara, Curtici, Sânnicolau Mare, Brad, atât prin frecvența trenurilor, cât și datorită orelor de plecare ale acestora, care sunt corelate cu orele de începere/terminare a unei zile de lucru[43]. Gara Arad rămâne principala poartă de acces feroviar, pe când gările Aradul Nou și Arad Vest[44] sunt relevante mai degrabă la nivel local / regional. Rolul căii ferate pentru Municipiul Arad va crește în contextul în care Master Planul General de Transport prevede creșterea frecvenței trenurilor către acesta[45].

În ceea ce privește transportul aerian, Aeroportul Internațional Arad este prima poartă aeriană în partea de vest a țării. Acesta deservește transportul de pasageri și marfă, în trafic intern și internațional. Se bucură de o bună poziție strategică, fiind la 250 km de Budapesta și 300 km de Belgrad, pe Coridorul IV pan-european. Aproape de frontiera cu Ungaria și la intersecția principalelor rute auto și feroviare ale țării, Aeroportul Internațional Arad se află într-o zonă economică în plină dezvoltare. Unul dintre avantajele Aeroportului Internațional Arad este faptul că acesta se află la mai puțin de 100 m de nodul rutier care face legătura cu Autostrada A1 și la 4 km de centrul Municipiului Arad.

Legăturile cu principalele orașe din țară prin intermediul transportului în comun (privat) sunt asigurate de companii private care operează curse naționale și internaționale. Astfel, prin intermediul a 29 de puncte de îmbarcare, cea mai mare parte sub forma unor locații informale cum ar fi benzinării, locuitorii Aradului beneficiază de curse către majoritatea orașelor de interes din România (Oradea, Ploiești, Satu Mare, Brașov, Bistrița, Focșani, etc.). În momentul de față există patru autogări amenajate: Atlassib – Transdara, CTP, Adriana și Pletl.

Mai mult, dat fiind faptul că Municipiul Arad reprezintă una din principalele porți de intrare în țară, acesta beneficiază de curse de transport în comun pe cale rutieră către un număr însemnat de centre urbane din Europa: Budapesta, Manchester, Paris, Madrid, Benevento, Dublin / Corcaigh, Liverpool, Oslo, Sheffield, Bremen, Ljubljana, Praga, Dortmund, Hamburg, Chișinău, Londra sau Malaga.

În ceea ce privește transportul în comun județean, acesta este asigurat de transportatori privați contractați de către Consiliul Județean Arad. Programul și principalele linii de transport public județean sunt stabilite prin HCJ. Arad nr.73/30.04.2015, fiind valabile până în anul 2019. Municipiul Arad este deservit de 45 de linii de transport public județean care circulă la o frecvență destul de redusă (min. 25 min).

În ceea ce privește gradul de deservire al liniilor de transport public județean pentru Municipiul Arad, putem constata legături puternice cu așezările din Nord, dar și cu cele din Sud. Doar pe direcția Lipova există un număr restrâns de curse, 7 pe zi, din care cea mai mare pare circulă dimineață între 04:20 și 10:20. Cea mai mare parte a curselor județene susțin navetismul către Municipiul Arad, fiind active la orele dimineții dar și seara târziu (după 22:00).

[43] Există și rute destinate exclusiv navetiștilor pentru care circulă trenuri doar în orele solicitate de programul obișnuit de lucru: Valcani, Gurahont, Nădlac, Oradea, Chisineu Criș

[44] In gara Arad Vest circulă doar trenurile înspre şi dinspre Nădlac, operate de către Regiotrans

[45] Obiectiv operațional în cadrul MGT versiunea martie 2016.

Deși există o varietate amplă de servicii de transport în comun pe cale rutieră, accesul la informații privind rutele și programul este dificil. De asemenea, se resimte nevoia unor autogări suplimentare plasate în puncte strategice care să ofere condiții de așteptare optime pentru pasageri. O opțiune ar putea fi transformarea Gării Arad într-un pol intermodal care să includă și principala autogară a orașului.

Suportul socio-economic pentru nevoia de mobilitate

Municipiul Arad este dezvoltat pe o tramă preponderent rectangulară, exceptând centrul istoric, care este caracterizat de o tramă stradală neregulată. Majoritatea deplasărilor în oraș se concentrează pe două axe:

- N-S: Calea Timișorii, Calea Romanilor, Str. Tribunul Dobra, Bulevardul Revoluției și Str. Petru Rareș.
- E-V: Calea Iuliu Maniu și Calea Aurel Vlaicu

Aceste două axe asigură legătura între principalele obiective de interes cotidian, amplasate cu precădere în zona centrală, principalele zone care aglomerează locuri de muncă și cartierele cu cea mai mare densitate a populației cum ar fi Micălaca, Șega sau Ion G. Duca (38% din totalul populației)[46]. Din acest motiv, traficul pe axa N-S prezintă valori între 22.307 și 44.614 MZA (cf. PMUD 2016), iar pe axa E-V este vorba cu precădere de valori de 44.614 MZA (cf. PMUD 2016).

Principalele zone care aglomerează locuri de muncă sunt amplasate în partea de Nord-Vest (ieșirea pe DN7), în Nord și în zona centrală. Accesul la aceste zone de către locuitorii orașului se face preponderent folosind cele două axe. Zone industriale în curs de dezvoltare se află în partea de Sud, la nodul între A1 și DJ 682 și la nodul dintre A1 și DJ 682F (lângă Aeroport). Definitivarea acestor zone și crearea de noi locuri de muncă ar putea echilibra puțin fluxurile în interiorul orașului astfel încât în orele de vârf să existe o cerere de deplasare pe ambele sensuri.

În lipsa unor alternative, cartierele periferice din Sud sunt nevoite să folosească tot axul N-S[47] pentru a ajunge la zonele în care se concentrează locuri de muncă sau obiective de interes cotidian. Locuitorii cartierului Micălaca au două alternative pentru a accesa zona centrală: Bulevardul N. Titulescu / Strada Eugen Popa sau Faleza Mureșului (zonă dedicată pietonilor și bicicliștilor).

Alte cartiere care au legături prea puțin optimizate cu zona centrală sau principalele zone cu locuri de muncă sunt: Bujac, Cadaș-Silvaș, Confecții sau Subcetate. Dificultatea în acest caz constă preponderent în asigurarea unor posibilități suplimentare de traversare a căii ferate sau a râului Mureș. În cazul cartierului Micălaca, deși există o serie de treceri subterane și la sol peste calea ferată, calitatea lor este precară.

Figura 112 - Traversări pietonale și rutiere pe sub calea ferată în cartierul Micălaca

Sursa: googlemaps

[46] Dacă se ia în considerare și zona centrală se ajunge la 54% din totalul populație.

[47] Primăria Municipiului Arad are deja în vedere realizarea unui Pod peste Mureș în cartierul Mureșel, legătură cu Strada A. Șaguna.

În consecință, pentru a ameliora relațiile între zonele rezidențiale și principalele aglomerări de dotări și locuri de muncă va fi nevoie de identificarea unei axe secundare pe direcția N-S și amenajarea unor treceri suplimentare peste calea ferată și râul Mureș. Aceste intervenții ar permite descărcare axei N-S și transformarea într-un spațiu public reprezentativ deosebit de atractiv pentru pietoni și bicicliști. De asemenea, în vederea echilibrării fluxurilor auto în interiorul orașului, noile zone de dezvoltare sau locații pentru obiective de interes public ar trebui amplasate în afara axului central (N-S).

Figura 113 - Relația între principalele cartiere de locuire din lungul axelor NS și EV și zonele cu locuri de muncă și obiective de interes din Municipiul Arad

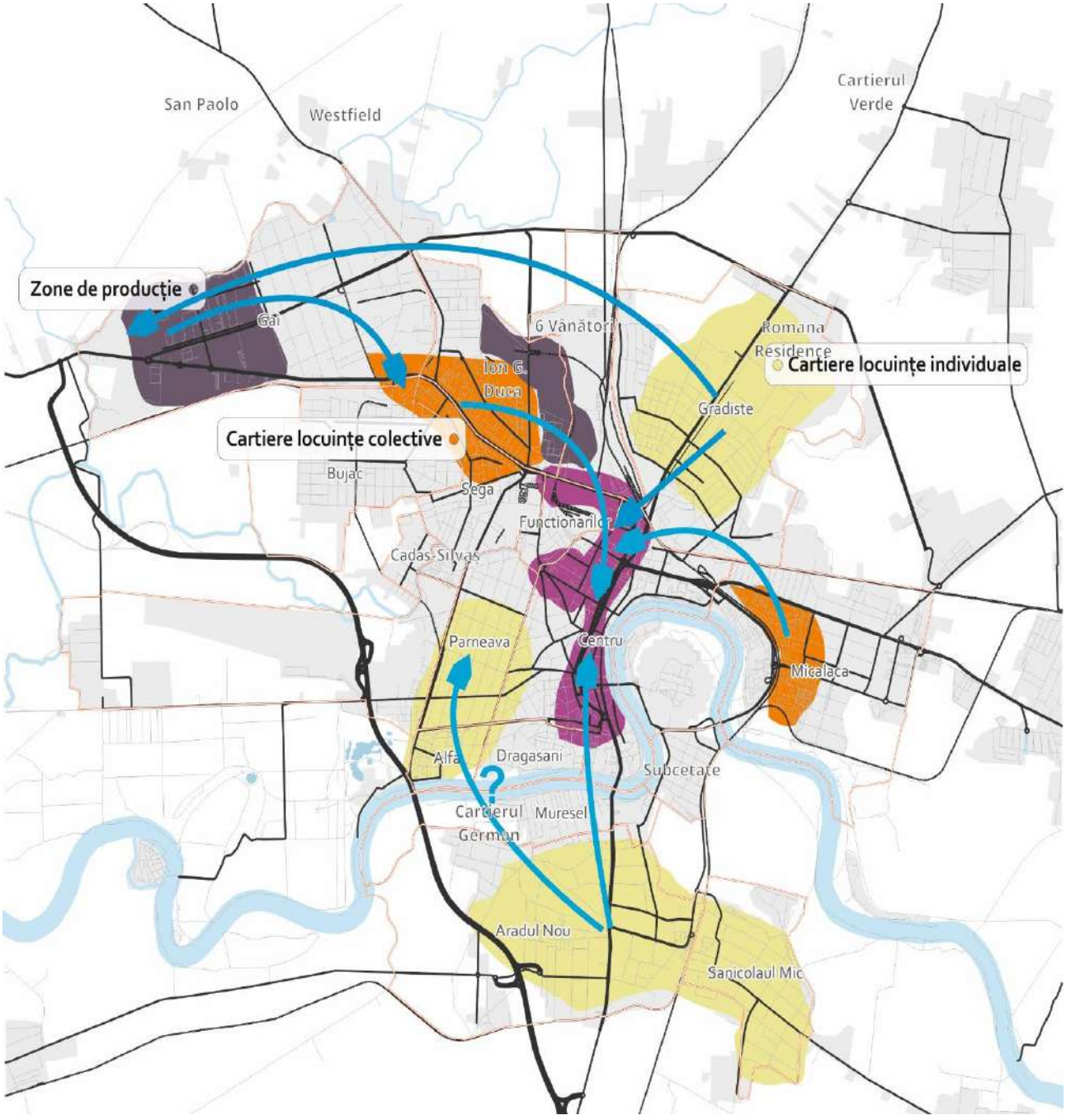

Sursa: prelucrare proprie

Infrastructura Rutieră

În ceea ce privește infrastructura rutieră, 95% din totalul străzilor este modernizat, valoare foarte bună în comparație cu alte orașe din țară.

Figura 114 - Ponderea străzilor nemodernizate din total

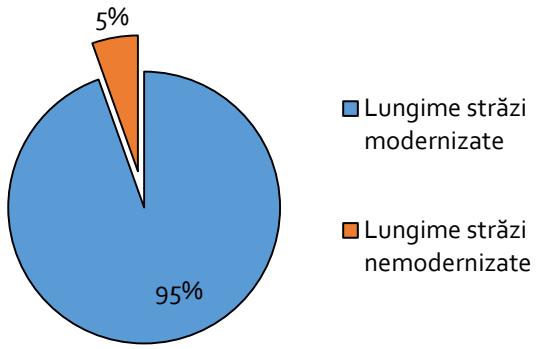

Sursa: Baza de date INS Tempo Online

Începând cu anul 2015, Primăria Arad a avut în vedere modernizarea a 22,4 km de străzi urbane[48] localizate cu precădere în zona centrală, cartierele din Sud sau segmente din axul N-S (Calea Timișorii și Calea 6 Vânători). Acest proces de modernizare reprezintă continuarea unui demers prin care Primăria Municipiului Arad a modernizat pachete de străzi în cartierele Gai, Bujac, Sânicolaul Mic și Centrul Istoric.

Tabel 19 -Lista proiectelor de modernizare străzi în Municipiul Arad, pentru 2016

Nr. crt.	Denumire stradă	Lungime proiect	Lățime proiect
1.	Constituției	2.045	6
2.	Hunedoara	724	6
3.	Titulescu	2.329	21
4.	Pădurii	1.876	14
5.	Timișorii	997	14
6.	6 Vânători	2.898	12
7.	Gh. Magheru	1.660	7
8.	Steagului	1.486	7
9.	Augustin Doinaș	553	14
10.	Crișan	296	11
11.	Cloșca	195	6
12.	Gh. Popa de Teiuș	342	7
13.	1 Decembrie	234	7
14.	Ion Șirianu	554	6
15.	N. Grigorescu	193	11
16.	Orșova	446	6
17.	Lud. Szantay	180	4,7
18.	Transilvaniei	306	6
19.	Gh. Șincai	203	5,5
20.	Călărașilor	296	6
21.	Simion Popa	790	6
22.	Brâncuși	550	7
23.	Șezători	533	7
24.	Bihorului	601	7
25.	Dorobanților	877	12
26.	Vasile Milea	796	6
27.	Gh. Barițiu	470	5
TOTAL		22.430	

Sursa: Primăria Municipiului Arad (2015)

O singură zonă nu a fost încă inclusă în procesul de modernizare a străzilor. Este vorba de străzile Mărului și Colonia Sabinelor aflate în periferia de Sud-Vest a orașului, după autostrada A1. Această zonă care include câteva gospodării este izolată față de restul orașului, neavând acces la dotări de interes cotidian sau servicii publice.

În urma eforturilor depuse de către autoritățile locale în ceea ce privește modernizarea drumurilor, cea mai mare parte a locuitorilor au acces la infrastructură rutieră de calitate, fiind nevoie preponderent de intervenții în zonele recent dezvoltate. De asemenea, la modernizarea străzilor din zone centrală trebuie avută în vedere și posibilitatea de pietonizare a unora dintre acestea.

[48] Sursa de finanțare Programul Național de Dezvoltare Locală

Transportul public local

Transportul public local este asigurat de S.C Compania de Transport Public Arad (CTP), companie împărțită ca acționariat între Consiliul Local al Municipiului Arad (70%) și Consiliul Județean Arad (30%). Delegarea gestiunii serviciului public de transport în comun către CTP are la bază faptul că operatorul oferă curse regulate, administrează, exploatează și întreține infrastructura tehnică pe o durată de 6 ani (începând cu anul 2014), cu posibilitatea prelungirii cu maximum 3 ani.

Transportul public local în Municipiul Arad este asigurat cu precădere de tramvaie, care cu 15 linii acoperă aproximativ 94% din totalul călătoriilor. În completarea rețelei de tramvaie există 7 linii de autobuz și una de microbuz. Aceste servicii sunt oferite folosind 147 de tramvaie și 133 de autobuze.

Analizând evoluția numărului total de utilizatori ai transportului public local în perioada 2011 – 2015[49], este de remarcat tendința actuală de reducere a acestui număr cu 13.8% (10.2% în cazul deplasărilor cu tramvaiul și 42% în cazul deplasărilor cu autobuzul), în contextul majorării constante a indicelui de motorizare pentru aceeași perioadă, ajungând în anul 2015 cu 42.5 % mai mare decât valoarea medie națională[50]. Cu toate acestea, este justificată orientarea către măsuri de sporire a numărului de utilizatori ai transportului public local, având în vedere volumele de călători înregistrate în anii anteriori.

Figură 115 - Variația ponderii modale și a numărului de călătorii efectuate cu tramvaiul în Municipiul Arad

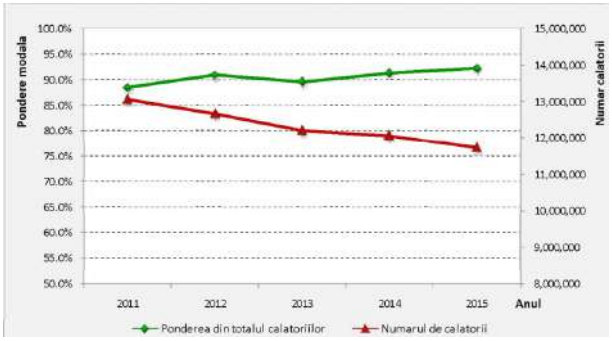

Sursa: Planul de Mobilitate Urbană Durabilă pentru Municipiul Arad, Varianta I, August 2016

Figură 116 - Variația ponderii modale și a numărului de călătorii efectuate cu autobuze în Municipiul Arad

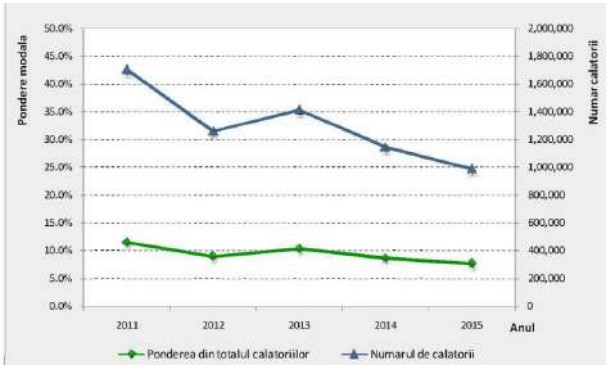

Sursa: Planul de Mobilitate Urbană Durabilă pentru Municipiul Arad, Varianta I, August 2016

Figură 117 - Variația indicelui de motorizare în intervalul 2011 – 2015 la nivelul țării, a județului și a Municipiului Arad

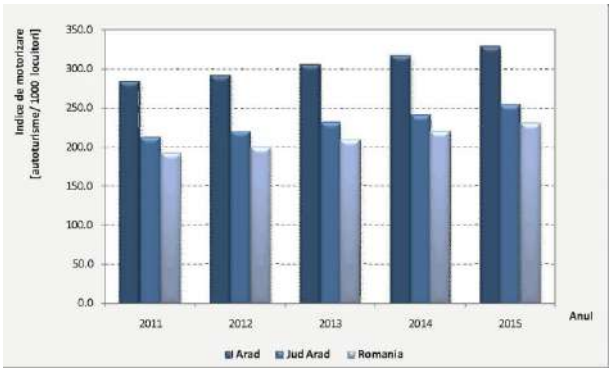

Sursa: Planul de Mobilitate Urbană Durabilă pentru Municipiul Arad, Varianta I, August 2016

[49] Sursa: Planul de Mobilitate Urbană Durabilă pentru Municipiul Arad, Varianta I, August 2016

[50] Sursa: Planul de Mobilitate Urbană Durabilă pentru Municipiul Arad, Varianta I, August 2016

Figura 118 - Vechimea materialului rulant (tramvaie) din Municipiul Arad - % din total

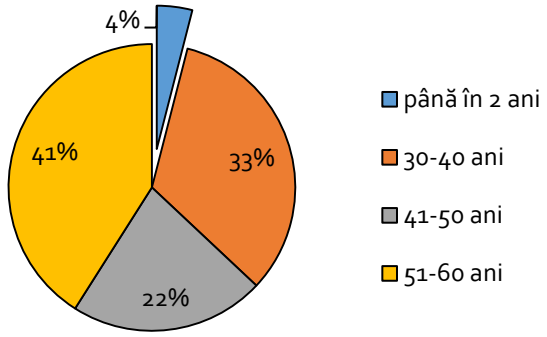

Sursa: PMUD 2016, TCP Arad

Referitor la starea materialului rulant, cea mai mare parte a tramvaielor operate de CTP Arad are o vechime de peste 30 de ani (96%) deși în ultimii ani au fost achiziționate 6 tramvaie noi. În ceea ce privește parcul auto, situația este mai bună, doar 22 % din totalul autobuzelor au o vechime de peste 20 de ani, iar 24% au mai puțin de 10 ani.

Figura 119 - Vechimea parcului auto (autobuze) din Municipiul Arad - % din total

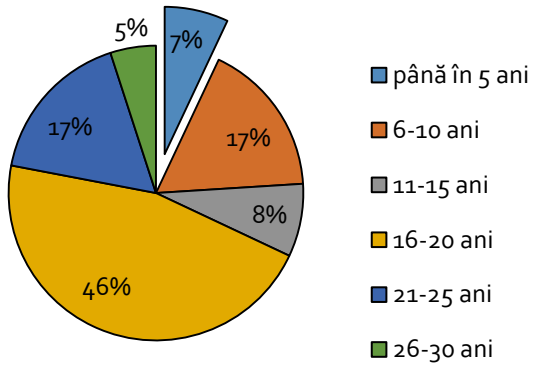

Sursa: PMUD 2016, TCP Arad

Așadar, vechimea materialului rulant (tramvaie) reprezintă cea mai mare provocare la nivelul transportului public local.

Gradul de deservire a transportului public este destul de ridicat, aproximativ 70% din locuitorii orașului aflându – se la cel puțin 350m distanță față de o stație de transport public (tramvai, autobuz sau microbuz). Cu toate acestea, reducerea liniilor de transport în ultimii ani a cauzat o reducere a acestui procent.

Dificultăți în accesul la transportul public sunt vizibile cu precădere în segmente din cartierele mai periferice cum ar fi Gai, Grădiște, Mureșel, Alfa, Bujac sau Cadaș-Silvaș. Aceste cartiere, caracterizate preponderent de locuire individuală, prezintă o densitate scăzută, între 11 și 25 locuitori / ha fiind poziționate sub pragul de rentabilitate a transportului public (30 locuitori / ha sau 50 locuitori + locuri de muncă / ha).

Zona de locuire din lungul străzilor Mărului și Colonia Sabinelor reprezintă singura parte din oraș total deconectată de la rețeaua de transport public (zona este deservită de drumuri de pământ).

La nivel periurban, o direcție cu potențial de extindere a transportului public este către lacul Ghioroc, o importantă destinație de agrement pentru locuitorii Aradului și nu numai. Astfel, revitalizarea liniei de tramvai Arad-Ghioroc reprezintă o oportunitate pentru a facilita un mai bun acces arădenilor la o importantă zonă de agrement.

Figura 120 - Gradul de deservire a rețelei de transport public (izoncronă 350m) în Municipiul Arad

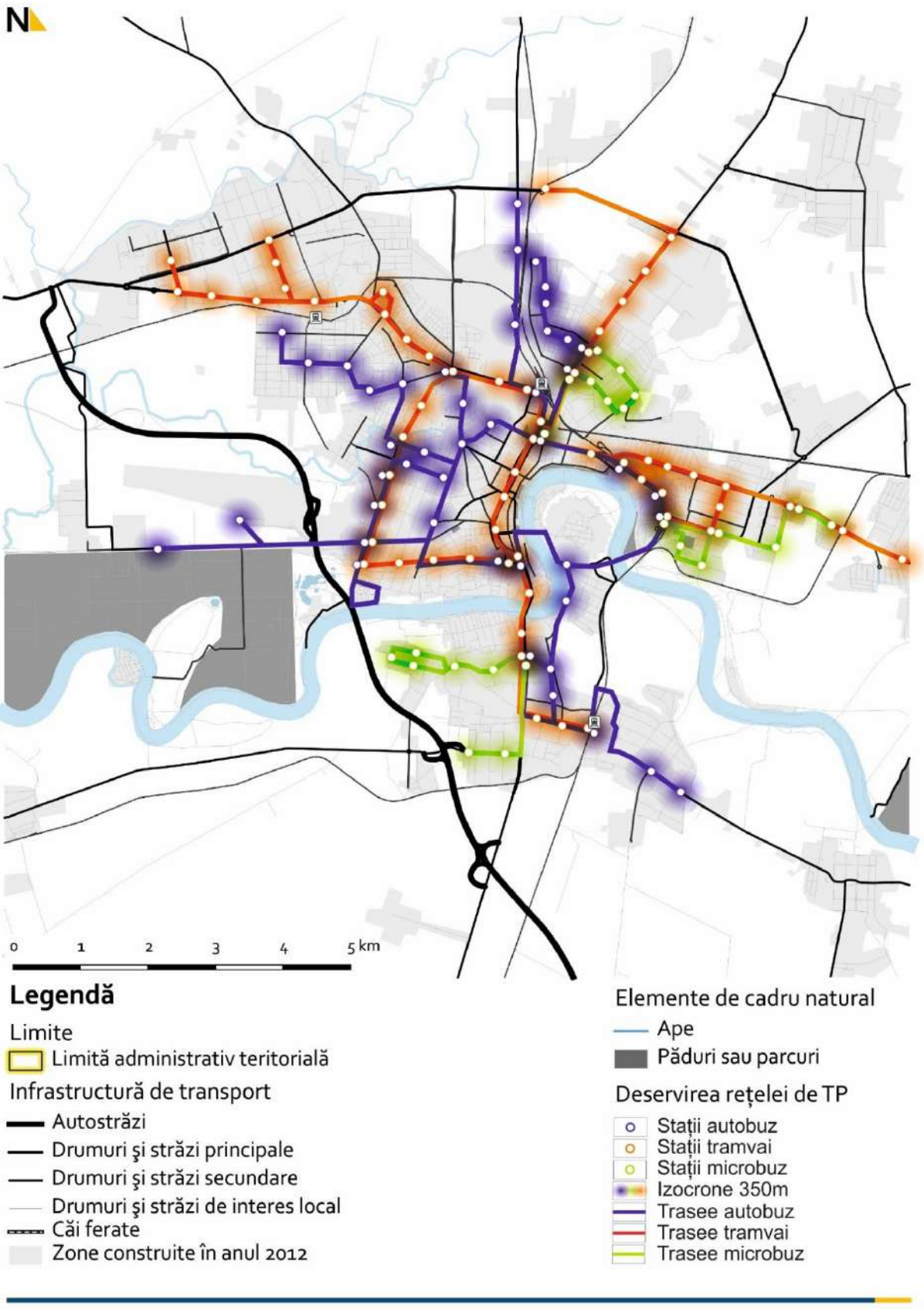

Sursa: Prelucrare proprie

Figura 121 - Frecvența mijloacelor de transport public (număr linii) în Municipiul Arad

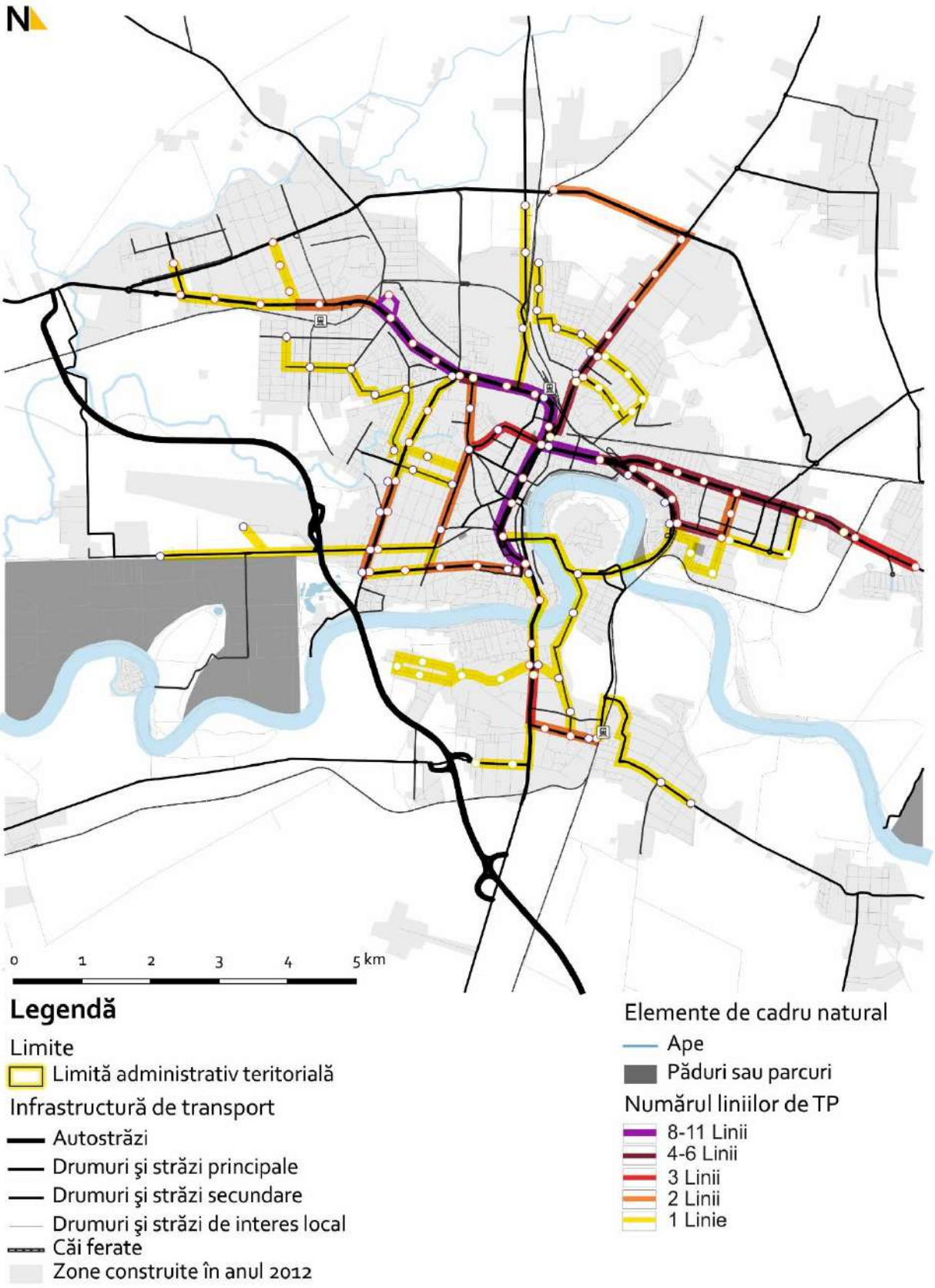

Sursa: Prelucrare proprie

Deși toate cartierele orașului sunt deservite de transportul public, apar probleme la nivelul frecvenței. De exemplu, cartierul Bujac este deservit doar de linia 41 care circulă către centru cu o frecvență de 50-60 minute. Într-o situație similară se află și cartierul Sânicolaul Mic care este deservit indirect, pentru a ajunge în centru fiind nevoie de un transfer la gara Aradul Nou. Alte cartiere cu o frecvență redusă a transportului public sunt: Gai (1 linie, frecvența 30 min), sau Subcetate (1 linie – frecvența 60 min).

Accesul cu transportul public la principala zonă cu locuri de muncă, Platforma Industrială Vest, este dificil, dat fiind faptul că aceasta este deservită de o singură linie de tramvai, secundară, care circulă doar dimineața și după masă și face legătura doar cu intrarea în cartierul Ion G. Duca (stația Făt Frumos). Din acest motiv, angajatorii preferă să contracteze servicii de transport în comun private. Platforma industrială Sud, aflată în curs de dezvoltare, nu este deservită de transportul public.

Singurele linii care asigură o frecvență de 10-14 minute sunt 18b, 3 și 7, care circulă pe cele două axe principale, asigurând legătura între cartierele de locuințe colective cu o densitate mare, zona centrală și parcul industrial UTA1.

În ceea ce privește stațiile de transport public, există încă un număr ridicat de stații care trebuie să fie amenajate sau modernizate. De asemenea, este recomandabil ca măcar stațiile de pe axul central (N-S) să fie modernizate și transformate în stații de tip „brand" / identitare (un exemplu poate fi modul în care a fost amenajată stația Filarmonicii din Municipiul Iași).

Accesul la informații privind sistemul de transport public se face pe pagina web a transportatorului şi prin hărți în stații cu orarul la care sosesc mijloacele de transport public.

Costul unui bilet, echivalent unei călătorii cu transportul public, este de 2 lei. Vânzarea biletelor se face fie prin cele 29 de puncte amplasate echilibrat în cadrul orașului (tonete sau automate) sau prin terți care au dreptul de a comercializa bilete (60 de unități).

În consecință, atractivitatea transportului public local este influențată negativ atât de vechimea materialului rulant (tramvaie) și de frecvența redusă în unele cartiere, cât și, în unele cazuri, de accesul îngreunat la achiziționarea biletelor de călătorie. Un bun exemplu pentru îmbunătățirea condițiilor de procurare a legitimațiilor de călătorie îl constituie sistemul implementat în Municipiul Brașov, unde stațiile de transport public sunt dotate și cu automate de bilete, sistem care este implementa parțial și în Arad.

Cu privire la transportul public pe cale feroviară[51], acesta este asigurat prin intermediul celor 3 gări active pe transportul de persoane: Gara Arad, Gara Aradul Nou și Gara Arad Vest. În timp ce Gara Arad, recent restaurată / modernizată își păstrează rolul de principală poartă de intrare în oraș, Gara Aradul Nou și Gara Arad Vest au mai degrabă rol local / regional. Mai mult, amenajările pentru intermodalitate la cele trei gări se rezumă la stații de transport public (insuficient amenajate) și parcări pentru autovehicule și taxiuri, gările funcționând și ca stații informale pentru transportul în comun privat național și internațional.

Transportul în comun auxiliar (taxi), este asigurat de 898 de taxiuri licențiate. Costul unei călătorii pornește de la 2,29 lei / km, iar taxiurile pot fi găsite cu precădere în parcările special amenajate de către Primărie (32 stații – 254 de locuri).

În concluzie, pentru a continua demersul către o mobilitate durabilă, o importanță sporită trebuie acordată transportului în comun. Va fi nevoie astfel de creșterea atractivității transportului

[51] Detalii suplimentare la capitolul context teritorial / regional

public local printr-o mai bună facilitare a accesului la informații (orar, hartă linii TP), modernizarea flotei, amenajarea stațiilor și nu în ultimul rând, creșterea intermodalității.

Parcarea – spații dedicate staționării

Parcarea în Municipiul Arad este gestionată de S.C. Recons S.A. Arad. Această companie exploatează parcările rezidențiale (scoase la licitație), parcările la stradă și ridicarea autovehiculelor parcate ilegal.

Parcările rezidențiale oferite la licitație sunt localizate în cartierele de locuințe colective: Ion G. Duca, Șega, Confecții, Alfa sau Micălaca. Doar în cartierele Micălaca și Ion G. Duca sunt oferite mai mult de 100 de locuri, o parte din ele fiind încă libere pentru noi licitații.

În afară de parcările rezidențiale licitate, S.C. Recons S.A. oferă și posibilitatea de a achiziționa abonamente pe o durată de 3 – 6 – 12 luni. Prețul abonamentelor variază în funcție de utilizator:

- 155 lei / an pentru rezidenți;
- 2160 lei / an pentru nerezidenți (persoane fizice sau juridice) – o stradă;
- 5184 lei / an pentru persoane fizice și juridice pe toate străzile;
- 691 lei / an pentru medicii de familie pentru toate străzile.

Parcarea la stradă variază în funcție de trei zone (A, B și C), astfel încât centrul istoric să înregistreze cele mai ridicate tarife. Zona A se referă la axul central N-S și străzile care pornesc din acesta, Zona B include trama stradală din zona centrală, iar Zona C se rezumă la străzile A. Vlaicu și Calea Victoriei. Tarifarea se face la fiecare 30 min[52] contra unui cost de 1 leu pentru zona A, 0,8 lei pentru zona B și 1,1 lei pentru 1 oră în zona C. Cele trei zone de parcare oferă 4.005 locuri de parcare la stradă distribuite ca atare: Zona A – 1.907 locuri, Zona B – 1.820 locuri, Zona C – 278 locuri (cf. PMUD 2016). Modalitățile de plată sunt fie la parcometru, fie prin SMS (aplicație Tpark), sau prin achiziționarea unui card de la sediul operatorului.

Deși s-au făcut primi pași în ceea ce privește managementul parcării, există în continuare zone cu un deficit ridicat de locuri de parcare.

În cartierele de locuințe colective cum ar fi Micălaca, Șega sau Ion G. Duca, deși există parcări la sol amenajate și închiriate, este nevoie de suplimentarea acestora. Spațiile publice proiectate inițial pentru dotări comunitare sunt astăzi utilizate ca şi parcări, la fel ca o mare parte din aleile din aceste cartiere. Din acest motiv este nevoie de un proces amplu de reconfigurare a circulației în cartierele de locuințe colective, astfel încât să fie identificate resursele de teren utilizabile pentru parcări, spații comunitare și alte dotări. Este de preferabil ca proiectele integrate de regenerare a cartierelor: Alfa, Confecții, Micălaca și Ion G. Duca să aibă în vedere cu prioritate extinderea circulațiilor pietonale în detrimentul celor carosabile și eficientizarea parcărilor (parcări multietajate, hidraulice, smart parking etc.). Accentul în procesul de regenerare trebuie plasat pe spațiul public comunitar.

Figura 122 - Schemă - concept de remodelare a circulațiilor în cartierele de locuințe colective

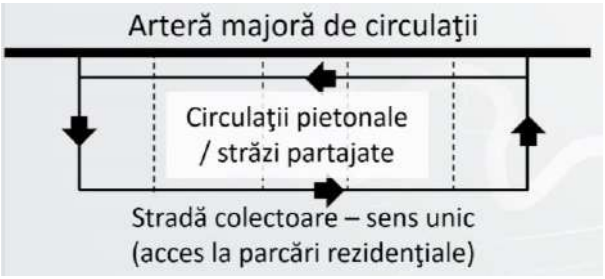

Sursa: Prelucrare proprie

[52] Exceptând zona C unde se face la 60 min

Figura 123 - Principalele zone cu deficit de locuri de parcare (culoare portocalie) din Municipiul Arad

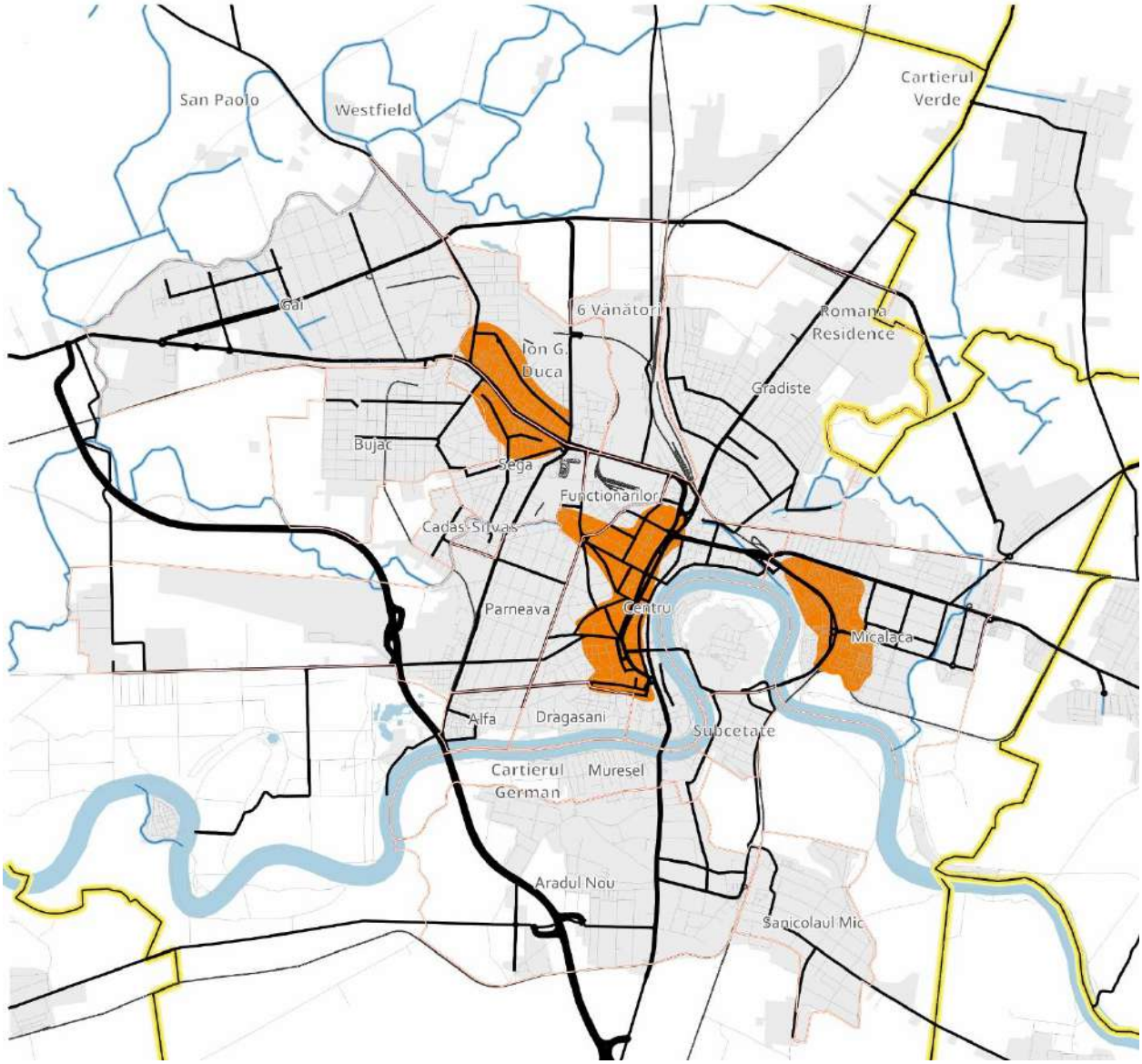

Sursa: Prelucrare proprie

O altă zonă cu probleme în ceea ce privește parcarea este centrul istoric. Fiind vorba de o zonă deosebit de valoroasă, măsurile pentru gestiunea parcării ar trebuie conturate cu scopul de a proteja și valorifica spațiul public și patrimoniul construit. Din acest motiv, măsurile de taxare a parcării la stradă reprezintă primul pas, urmat de construirea unor parcări subterane de-a lungul circulațiilor majore, în principalele puncte de intrare în zonă. Fiind vorba de o zonă cu o accesibilitate foarte ridicată (transport public, infrastructură velo, pietonale), parcarea ar trebui descurajată. Momentan 1 oră de parcare în zona centrală are același cost ca și o călătorie cu transportul public, deși cel din urmă ar trebui să reprezinte opțiunea de deplasare mai atractivă.

În concluzie, pentru a putea gestiona într-un mod durabil parcarea vor trebui adăugate măsuri suplimentare de management al parcării (ex. partajarea parcărilor de la centrele comerciale,

deschiderea lor pe parcursul nopții pentru rezidenți). De asemenea, vor trebui suplimentate într-un mod eficient parcările rezidențiale și amenajate parcări subterane în principalele puncte de intrare în centrul istoric. Pentru a diminua fluxurile auto în interiorul orașului va trebuie luată în considerare și conturarea unei rețele de puncte de tip Park & Ride la principalele intrări în oraș. Aceste puncte permit transferul de la autovehiculul privat către transportul public local[53].

Infrastructura Velo

La sfârșitul anului 2015 a fost finalizat un proiect de mare anvergură pentru Arad, rețeaua de piste și benzi pentru biciclete. Prin intermediul acestui proiect, Municipiul Arad devine orașul cu cea mai amplă rețea de piste și benzi pentru biciclete din țară, cumulând o lungime de 130 km.

Rețeaua velo acoperă aproximativ 80% din oraș lăsând nedeservite doar segmente din cartierele Bujac, 6 Vânători, Grădiște și Mureșel. În cazul cartierului Subcetate, acesta nu beneficiază de o legătură velo directă cu zona centrală, întrucât podul peste Mureș nu asigură acest tip de infrastructură.

Rețeaua velo este compusă din trei tipuri de componente:

1. piste pe platformă proprie;
2. piste pe platformă cu trotuarul;
3. piste pe platformă comună cu carosabilul (benzi ciclabile).

Pistele pe platformă proprie, delimitate de traficul rutier, sunt amplasate cu precădere pe străzile mai aglomerate pe care circulă și traficul greu. Pistele amplasate pe trotuar sunt vizibile preponderent în zona centrală, unde există spații pietonale mai generoase care permit includerea infrastructurii velo.

În momentul de față, analizând datele furnizate de baza de date Strava Labs[54], putem constata că traseele cele mai frecventate sunt în lungul Mureșului. O parte din malul Mureșului, Parcul Sporturilor și Parcul Copiilor este amenajată ca un spațiu public linear, incluzând și infrastructură velo. Acest traseu reprezintă varianta optimă de deplasare între cartierul Micălaca și zona centrală. Continuarea către Sud și ulterior Vest spre Pădurea Ceala și Lunca Mureșului Inferior nu este amenajată.

Figura 124 - Traseele cele mai frecventate de ciclişti (agrement) in Municipiul Arad

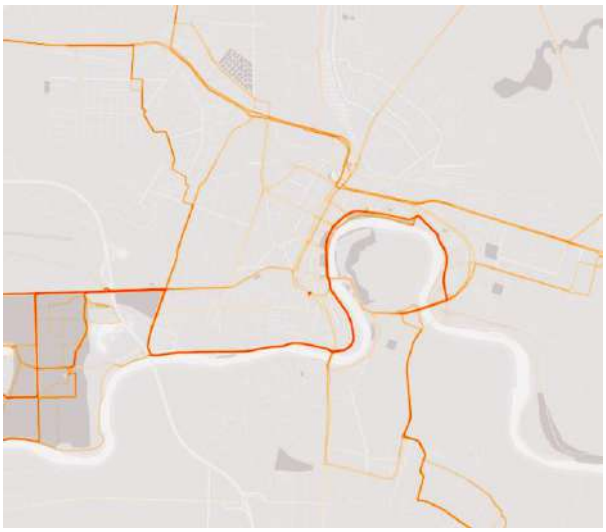

Sursa: http://labs.strava.com/

[53] Dacă există un sistem de bike-sharing, din punctele de park & ride se poate face transferul şi către bicicletă.

[54] http://labs.strava.com/, bază de date tematică ce analizează utilizarea bicicletei ca mijloc de transport

Figura 125 - Rețeaua velo a Municipiului Arad (portocaliu) alături de principalele zone nedeservite (cercuri albastre)

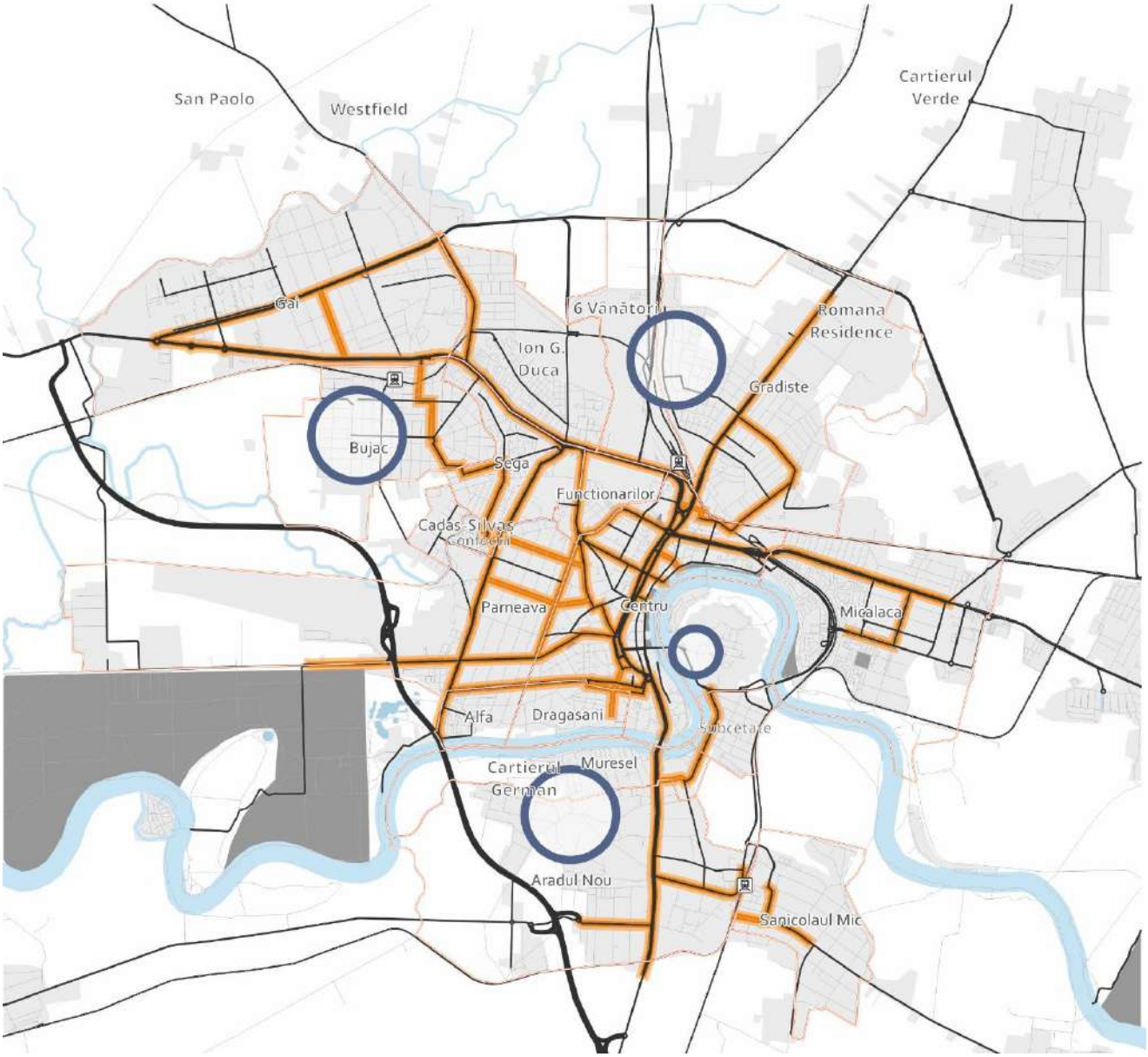

Sursa: prelucrare proprie după proiect „Amenajare piste de biciclete în Municipiul Arad" aprobat prin HCL 314/2011

Problemele majore la actuala rețea velo sunt referitoare la siguranță. Benzile velo sunt marcate cu altă culoare doar în intersecții, aspect care face ca bicicliștii și spațiul dedicat lor să fie mai greu de observat pentru conducătorii auto. Amplasarea benzilor între mașinile parcate la stradă și traficul rutier poate contribui la accidente severe.

Acest lucru este datorat faptului că, în momentul în care conducătorul auto părăsește vehiculul, el poate lovi biciclistul cu portiera, aruncându-l înspre trafic. Din acest motiv, este indicat să existe o zonă de tampon între banda de biciclete și parcare de minim 0,5 m[55] sau ca banda să fie mutată între parcare și trotuar[56].

[55] Se aplică doar la parcările în lungul străzii.

[56] Benzile velo amplasate între trotuar şi parcări trebuie să cuprindă o lățime de minim 1.8m pentru a putea permite depăşirea între bicicliști.

Lățimea benzilor pentru biciclete reprezintă o altă problemă întrucât nu permite depășirea între bicicliști în condiții de siguranță. Dimensiunea minimă pentru o bandă velo care să permită depășirea variază între 1,6 și 1,8 m. Astfel este recomandat ca, acolo unde este posibil, benzile pentru biciclete să fie lățite.

Figura 126 - Ilustrare mod de ajustare a benzilor velo

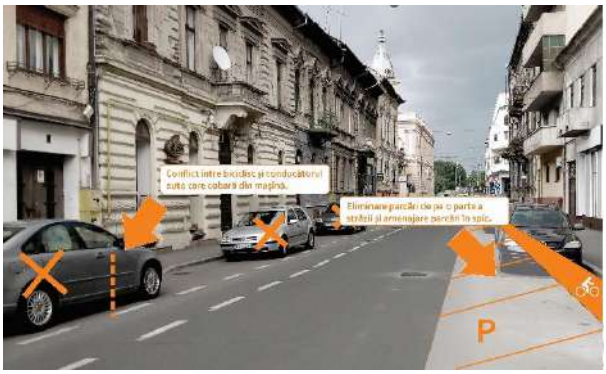

Sursa: prelucrare proprie

Rețeaua velo include și puncte de odihnă pentru bicicliști formate din băncuțe, compresoare și rastele. Aceste componente reprezintă un element esențial pentru atractivitatea mersului cu bicicleta ca mod durabil de deplasare. În ceea ce privește alte dotări aferente rețelei velo, se resimte nevoia suplimentării parcărilor pentru biciclete și implementarea unui sistem de bike-sharing (sau măcar susținerea apariției unor centre de închiriere a bicicletelor). Nevoia unei rețele de bike-sharing deschisă și către turiști provine din potențialul ridicat pe care îl are Municipiul Arad pentru turismul de agrement. Există, de asemenea, posibilitatea de a lega parcurile de pe malul Mureșului de Lunca Mureșului Inferior (sit Natura 2000), generând astfel un culoar de agrement de peste 20 km lungime.

În concluzie, deși Municipiul Arad beneficiază de cea mai amplă rețea velo din țară, va fi necesară eliminarea treptată a erorilor de proiectare, extinderea în lungul Mureșului pentru a putea valorifica un potențial ax de agrement, conturarea unui sistem de bike-sharing și montarea unor rasteluri suplimentare în vecinătatea obiectivelor de interes cotidian.

Infrastructura pentru deplasări pietonale

Incluzând toate zonele construite, Municipiul Arad ajunge la o dimensiune de aproximativ 7 x 11 km. Zonele cu cea mai mare densitate și obiectivele de interes cotidian se concentrează totuși într-o suprafață de 4 x 3 km. Această concentrare spațială a locuitorilor și obiectivelor de interes face ca orașul să fie destul de bine optimizat pentru deplasări pietonale sau cu bicicleta (distanțe scurte, sub 5 / 10 km). Infrastructura pietonală iese în evidență prin trei aspecte pozitive esențiale:

1. Traseul verde din lungul Mureșului, o rețea de spații publice care leagă prin alei pietonale cartierul Micălaca de zona centrală.
2. Cea mai mare parte a străzilor include vegetație de aliniament (umbră și protecție pentru pietoni)
3. Proiectele recente de modernizare a tramei stradale au inclus și pietonale.

Procesul de modernizare a străzilor a inclus și amenajări specifice pentru persoane cu dizabilități: borduri coborâte la nivelul străzii în intersecții, precum și marcaje tactile și avertizări sonore la semafoare (momentan nefuncționale).

De asemenea, este de apreciat începerea unui proces de pietonizare a zonei centrale. Strada Mețianu reprezintă deja un spațiu public atractiv pentru locuitori, dar și pentru turiști. Pornind de la acest prim proiect pilot rețeaua de străzi pietonale se poate extinde către Parcul Reconcilierii, formându-se astfel o nouă axă identitară pentru oraș.

Problemele la nivelul infrastructurii pietonale se rezumă pe de-o parte la starea precară în cartierele periferice (Mureșel) sau în zonele de locuințe colective unde trotuarele sunt ocupate de mașini parcate. De asemenea, se resimte nevoia unor traversări suplimentare peste Mureș, dar și peste

calea ferată pentru a optimiza conectivitatea pietonală în cartierul Micălaca.

În concluzie, pentru a putea asigura o infrastructură de calitate pentru pietoni va trebui continuat demersul de modernizare a trotuarelor, luând în considerare „Normativul privind adoptarea clădirilor civile și spațiului urban la nevoile individuale ale persoanelor cu handicap – NP 051-2012". De asemenea, în vederea valorificării zonei centrale, trebuie continuat și demersul de pietonizare pentru a genera noi spații publice atractive pentru locuitorii orașului și turiști.

Concluzii

În ultimii ani, Municipiul Arad a făcut primii pași din procesul de tranziție către o mobilitate durabilă. Proiectele implementate au vizat ameliorarea transportului public (modernizare linii tramvai, achiziție material rulant, restaurare Gara Arad), conturarea unei rețele de piste și benzi velo, adoptarea unor măsuri pentru managementul parcării, pietonizarea Străzii Meținanu, modernizarea străzilor în cartierele periferice și creșterea conectivității peste Mureș. Acești primi pași făcuți în direcția corectă trebuie continuați prin extinderea zonelor pietonale și a rețelei velo, achiziționarea materialului rulant, accesul facil la informații despre mobilitate (mai ales transportul public), implementarea unui sistem de bike-sharing și, nu în ultimul rând, reconfigurarea circulațiilor în cartierele de locuințe colective.

Figura 127 - Prioritățile într-un oraș bazat pe trafic (stânga) și unul orientat către accesibilitate (dreapta)

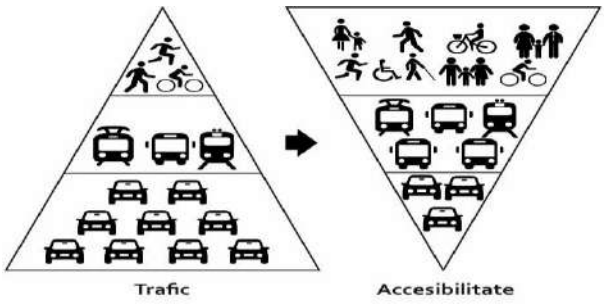

Sursa: Prelucrare după Gehl Architects, Transport pyramids - Moscow

Astfel, proiectele de mobilitate pentru Municipiul Arad vor trebui conturate în jurul următoarelor trei principii

1.Avoid – 2.Shift – 3.Improve

1. Evitarea / reducerea nevoilor de deplasare (configurația spațială – generarea de noi dotări și zone de interes în afara centrului).
2. Schimbarea modului de deplasare. Renunțarea la autovehiculul privat în favoarea mersului pe jos, cu transportul în comun sau cu bicicleta.
3. Ameliorarea eficienței energetice a transportului (Arad – orașul Tramvaielor).

Pornind de la intervențiile evidențiate mai sus, Municipiul Arad poate crește atractivitatea mijloacelor de transport nepoluante, redevenind un oraș sănătos, verde și durabil.

II.3.6. Servicii publice

Educația

Politicile educaționale naționale derivă dintr-o serie de documente strategice realizate în ultima perioadă, aflate în diferite stadii de aprobare la nivel guvernamental – Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020, Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România și Strategia națională de învățare pe tot parcursul vieții 2015-2020.

Infrastructura pentru învățământ

Înainte de a cerceta indicatorii legați de elevi și cadre didactice, prezenta analiză a sistemului educațional arădean pornește de la infrastructura educațională care le este oferită elevilor, pentru obținerea unui act educațional de calitate și la standardele asumate de către autoritățile locale prin diferitele documente strategice aprobate.

Analiza proiectelor de dezvoltare implementate în perioada 2004-2015 indică o atenție specială acordată de municipalitatea arădeană proiectelor de reabilitare și modernizare a infrastructurii pentru învățământ. Totuși, este de menționat că majoritatea intervențiilor în acest domeniu au avut loc înainte de 2010 (multe în intervalul 2005-2008), ceea ce conduce la noi necesități de modernizare și reabilitare. Totodată, nu toate unitățile de învățământ au beneficiat de lucrări de reabilitare.

De exemplu[57], în cazul grădinițelor, cu excepția lucrărilor la PN20, PP1 și PN16, toate celelalte 28 de proiecte de reabilitare și/ sau modernizare s-au realizat înainte de 2010. Situația este similară și în cazul unităților de învățământ gimnazial și liceal (Colegiul Național "Moise Nicoară este singurul

[57] Cf. datelor furnizate de Primăria Municipiului Arad - OBIECTIVE DE INVESTIȚII REALIZATE ÎN MUNICIPIUL ARAD ÎN PERIOADA 2004 - 2015

care a beneficiat de reabilitarea clădirii după 2010, respectiv în 2013).

Totodată, este de remarcat că în intervalul 2010-2014 **numărul de unități școlare** a crescut de la 56 la 61. Evoluția se datorează creșterii numărului de unități preșcolare de la 17 la 19, a numărului de unități primare și gimnaziale de la 13 la 14, a liceelor de la 23 la 24 și a învățământului postliceal cu o unitate.

Potrivit datelor Inspectoratului Școlar Județean, în anul școlar 2015-2016 funcționează 46 de unități școlare care sunt în proprietatea statului (învățământ public) și au în subordine 32 de unități de învățământ fără personalitate juridică și 9 unități de învățământ care sunt în proprietate privată, după cum urmează: 1 colegiu, 6 grădinițe, majoritatea cu program prelungit, un liceu tehnologic, două școli postliceale, o școală profesională și o școală specială.

În cadrul rețelei publice de învățământ, din 2010 până în prezent nu au survenit modificări majore în sensul flexibilizării ei și adaptării la o populație școlară în scădere, după cum reiese și din analizele care sunt prezentate în continuare.

Tabel 20 -Unități școlare pe niveluri de educație in Municipiul Arad, în perioada 2010 – 2014

Niveluri de instruire	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014
Total	56	56	67	64	61
Preșcolar	17	18	18	19	19
Primar si gimnazial (inclusiv învățământul special)	13	12	14	14	14
Liceal	23	23	28	26	24
Profesional	-	-	2	-	-
Postliceal (inclusiv învățământul special)	1	1	3	3	2
Învățământ universitar de licență	2	2	2	2	2
Învățământ universitar de licență - învățământ public	1	1	1	1	1
Învățământ universitar de licență - învățământ privat	1	1	1	1	1

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Modificările importante survenite au avut la bază modificarea legislației în privința învățământului profesional – începând cu anul școlar 2009-2010 au fost desființare școlile de arte și meserii (SAM-uri), iar începând cu anul școlar 2012-2013 a fost reintrodus învățământul profesional.

Dezvoltarea rețelei școlare, mai ales deschiderea unor unități private de învățământ, nu este însoțită însă și de o creștere a populației școlare, în contextul mai amplu al scăderii demografice și al îmbătrânirii populației cu care se confruntă Municipiul Arad.

Analiza **distribuției în teritoriu a unităților școlare** (cuprinsă în următoarele 3 cartograme) arată o concentrare a unităților școlare în centrul Municipiului, aria de deservire fiind astfel limitată la centru și zonele din imediata apropiere.

Cele 6 creșe care funcționează în Municipiu, deși nu sunt neapărat concentrate în centrul Municipiului, nu sunt distribuite echitabil pe tot teritoriul, cartiere întregi nefiind deservite de acest serviciu. Faptul că locurile disponibile la aceste creșe nu sunt ocupate în totalitate[58] poate fi un rezultat al amplasării lor în zone în care populația de copii de vârstă potrivită nu este suficientă, la fel cum și alte motive sunt plauzibile – lipsa dotărilor, lipsa unui personal suficient, preferința părinților pentru metode alternative de îngrijire a copiilor. Este evident însă că încurajarea

[58] În anul școlar 2015-2016 sunt ocupate 131 de locuri din 159 disponibile.

părinților să-și înscrie copiii la creșă contribuie decisiv la reinserția profesională mai rapidă a acestora și, pe termen mediu, la creșterea ratei natalității, deci serviciul trebuie eficientizat și adus mai aproape de nevoile părinților.

Cartiere precum Gai, Bujac, Grădişte sau Micălaca care, după cum a rezultat din analizele anterioare, au o densitate mare de populație, nu sunt deservite de creşe (a se vedea cartograma de mai jos). În mod similar, cartierele Micălaca (care este deservit în același timp doar de 2 școli gimnaziale pentru un cartier cu o densitate crescută și cu populație de vârstă școlară), Grădiște, 6 Vânători, Ion G. Duca, Gai și chiar și Aradul Nou nu au acces facil la unități de învățământ liceal, elevii fiind nevoiți să se deplaseze cu mijloace de transport în comun.

Dotările clădirilor în care funcționează unitățile școlare au, de asemenea, o importanță majoră pentru conducerea unui act educațional adaptat competențelor care se doresc a fi create. În contextul actual, în care dobândirea unor competențele digitale nu numai că asigură condițiile unui acces mai facil al viitorilor absolvenți pe piața muncii, dar înlesnesc și procesul de predare, **numărul de PC-uri** este foarte important pentru a evalua performanța învățământului.

Figura 128 - Distribuția creșelor pe teritoriul Municipiului Arad

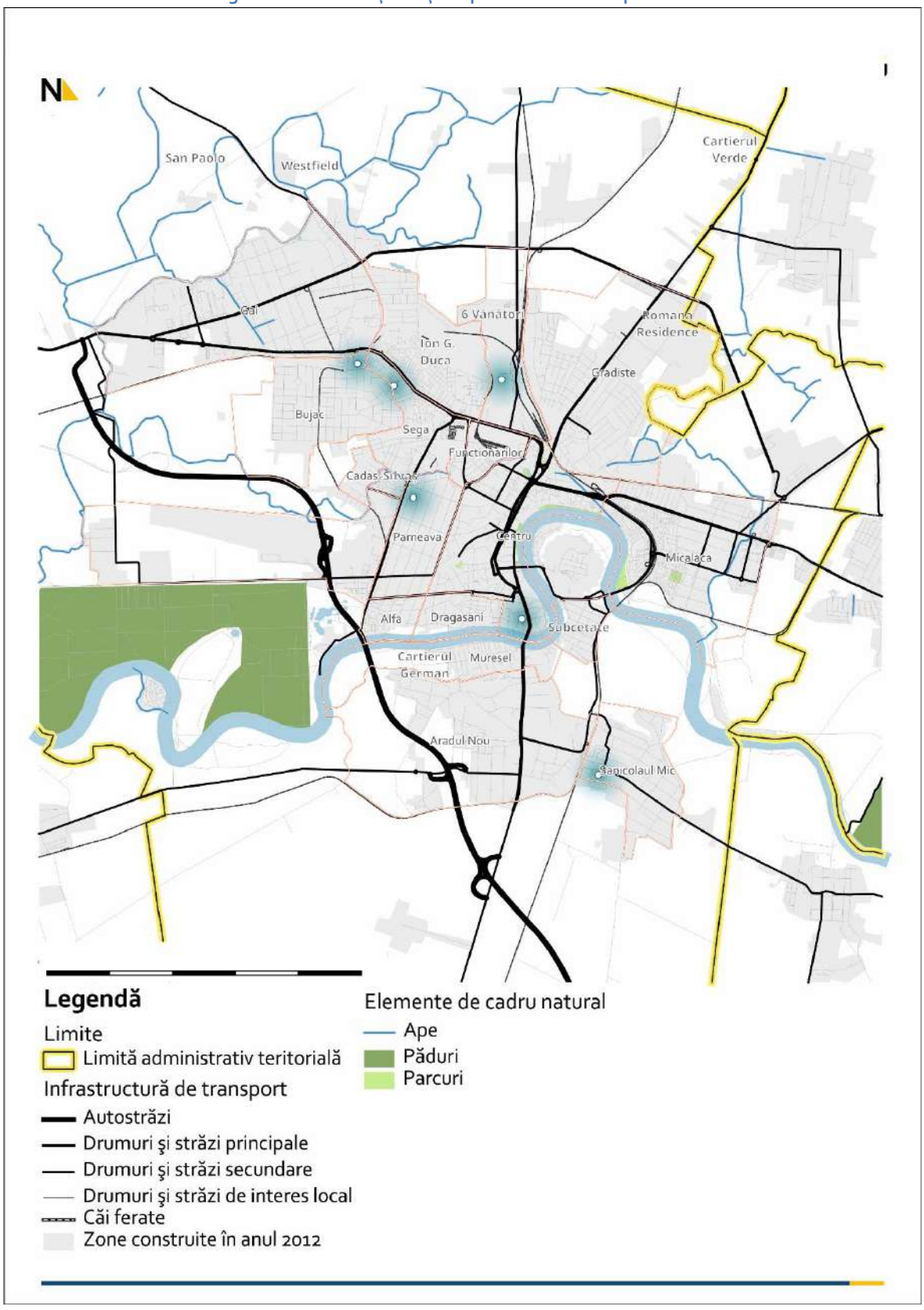

Sursa: Prelucrare proprie

Figura 129 - Distribuția grădinițelor pe teritoriul Municipiului Arad

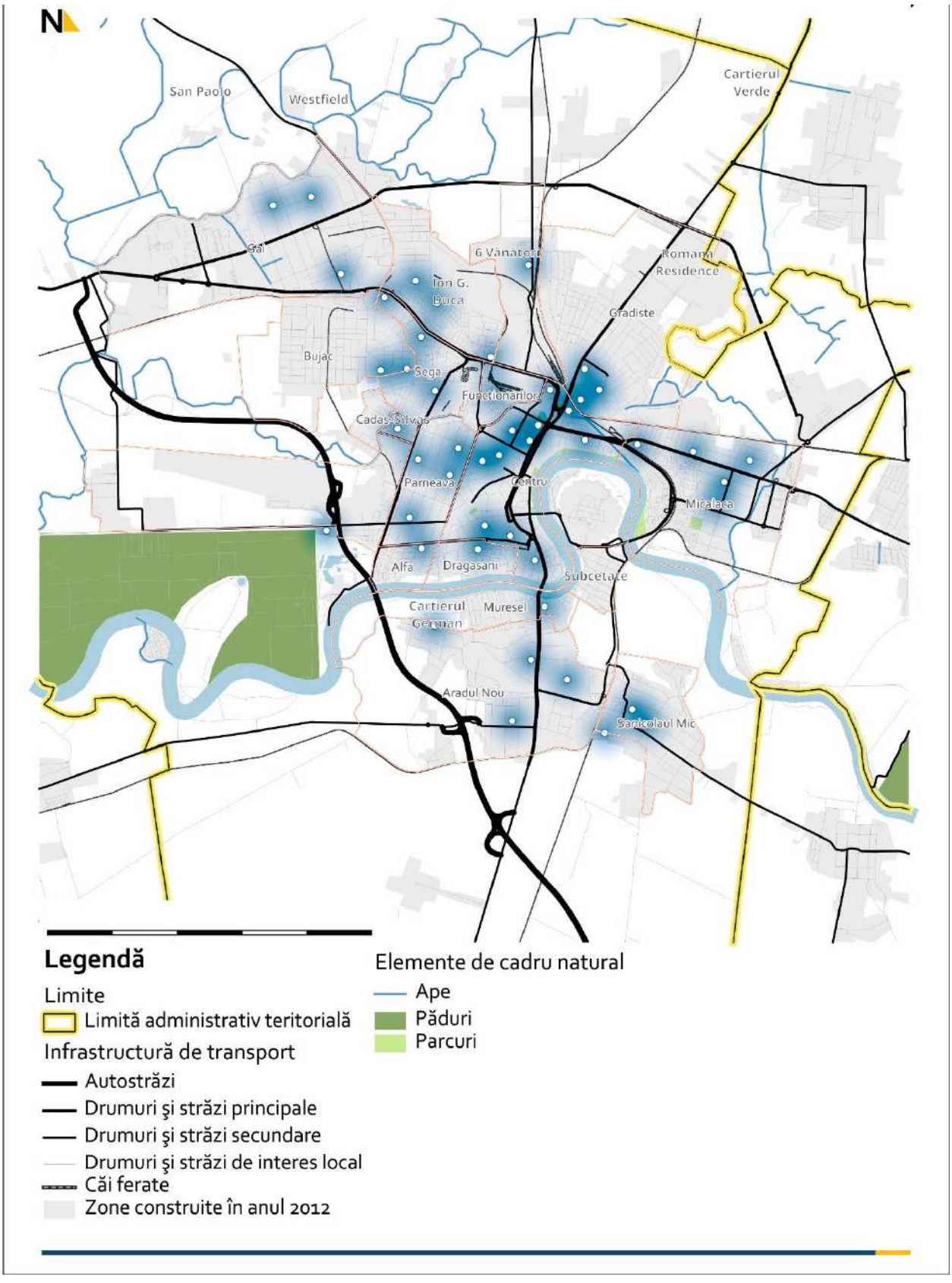

Sursa: Prelucrare proprie

Figura 130 - Distribuția unităților de învățământ secundar superior pe teritoriul Municipiului Arad

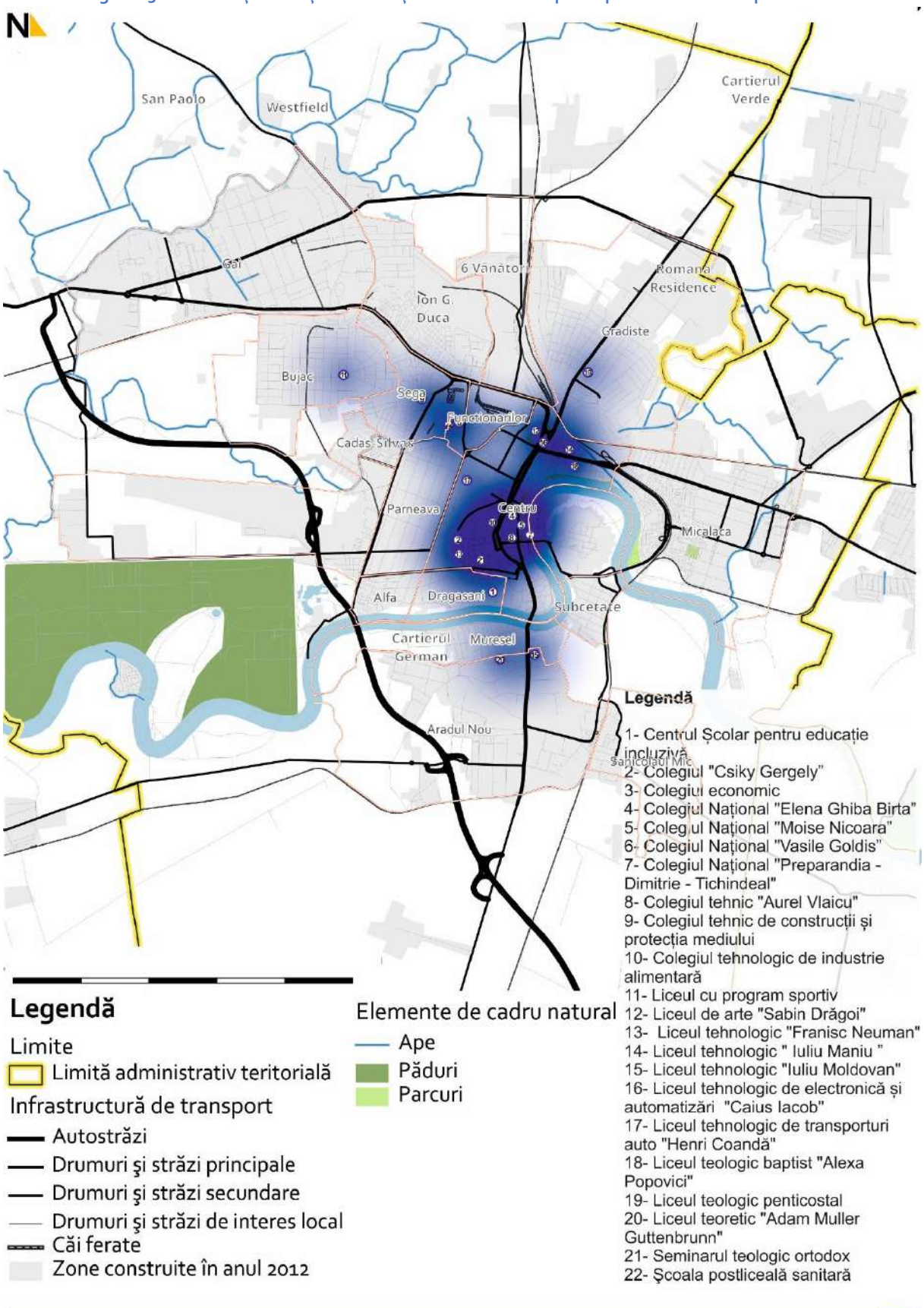

Sursa: Prelucrare proprie

Tabel 21 - Număr de PC-uri Municipiu/județ

Niveluri de instruire		Anul 2013	Anul 2014
Total	Total județul Arad	7217	7045
	Municipiu Arad	4458	4360
Învățământ primar si gimnazial	Total județul Arad	2245	2190
	Municipiu Arad	**521**	**527**
Învățământ special primar si gimnazial	Total județul Arad	55	36
	Municipiu Arad	26	25
Învățământ liceal	Total județul Arad	3007	2987
	Municipiu Arad	2001	1976
Învățământ postliceal si de maiștri	Total județul Arad	133	77
	Municipiu Arad	133	77
Învățământ universitar	Total județul Arad	1777	1755
	Municipiu Arad	1777	1755
Învățământ universitar-public	Total județul Arad	640	618
	Municipiu Arad	640	618
Învățământ universitar-privat	Total județul Arad	1137	1137
	Municipiu Arad	1137	1137

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Raportat la o populație școlară în scădere, numărul de PC-uri la mia de elevi a rămas însă constant între 2013 și 2014, după cum se vede în tabelul de mai jos. Cu toate acestea, preocupările autorităților trebuie îndreptate spre formarea unor competențe în linie cu cerințele societății actuale, marcate de folosirea pe scară largă a instrumentelor IT.

Tabel 22 -Număr de PC-uri la mia de elevi în Municipiul Arad, în anii 2013 și 2014

Municipiul Arad	Anul 2013	Anul 2014
Număr PC-uri	4458	4360
Număr elevi	41.823	40.901
Număr PC-uri/1000 elevi	106,59	106,59

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

Populația școlară

Analiza populației școlare având la bază datele INS arată o scădere constantă în intervalul 2010-2014, de la un total (preuniversitar plus învățământ superior) de 53.332 de persoane în 2010 la 40.901 în anul 2014.

Nivelul de instruire cel mai afectat de scăderea numărului de elevi este învățământul superior privat, dar și cel public, deși nu cu aceeași intensitate. La un nivel relativ constant se menține numărul elevilor înscriși în învățământul gimnazial și al celor din învățământul postliceal (inclusiv special).

În condițiile unei scăderi demografice constante, a unor generații de viitori elevi semnificativ scăzute față de cele actuale, se impune consolidarea rețelei școlare publice prin fundamentarea ofertei școlare pe numărul de elevi, eficientizarea cheltuielilor de mentenanță a unităților școlare, filiere educaționale mai adaptate la mediul economic din Municipiu, adaptarea planurilor de școlarizare la numere tot mai scăzute de elevi, adaptarea dotărilor materiale și, nu în ultimul rând, adaptarea numărului de personal didactic și nedidactic.

Tabel 23 -Populația școlară pe niveluri de instruire în Municipiul Arad, în perioada 2010 – 2014

Niveluri de instruire	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014
Total	53.332	47.216	45.811	41.823	40.901
Copii înscriși in creșe					168
Copii înscriși in grădinițe	4862	5294	4680	4583	4670
Elevi înscriși in învățământul primar (inclusiv învățământul special)	5649	5716	6886	7064	7137
Elevi înscriși in învățământul gimnazial (inclusiv învățământul special)	6239	5922	5867	5900	5734
Elevi înscriși in învățământul liceal	11617	11123	10789	9626	9099
Elevi înscriși in învățământul profesional	440	131	175	318	624
Elevi înscriși in învățământul postliceal (inclusiv învățământul special)	909	1010	1348	1510	1477
Studenți si cursanți înscriși in învățământul superior public (licență, master, cursuri postuniversitare, doctorat și programe postdoctorale)					6203
Studenți si cursanți înscriși in învățământul superior privat (licență, master, cursuri postuniversitare, doctorat si programe postdoctorale)					5789
Studenți înscriși - licență	23616	18020	16066	12822	9811
Studenți înscriși învățământ public - licență	8934	7105	5774	5002	4511
Studenți înscriși învățământ privat - licență	14682	10915	**10292**	7820	5300

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Figura 131 - Evoluția populației școlare (total) în Municipiul Arad

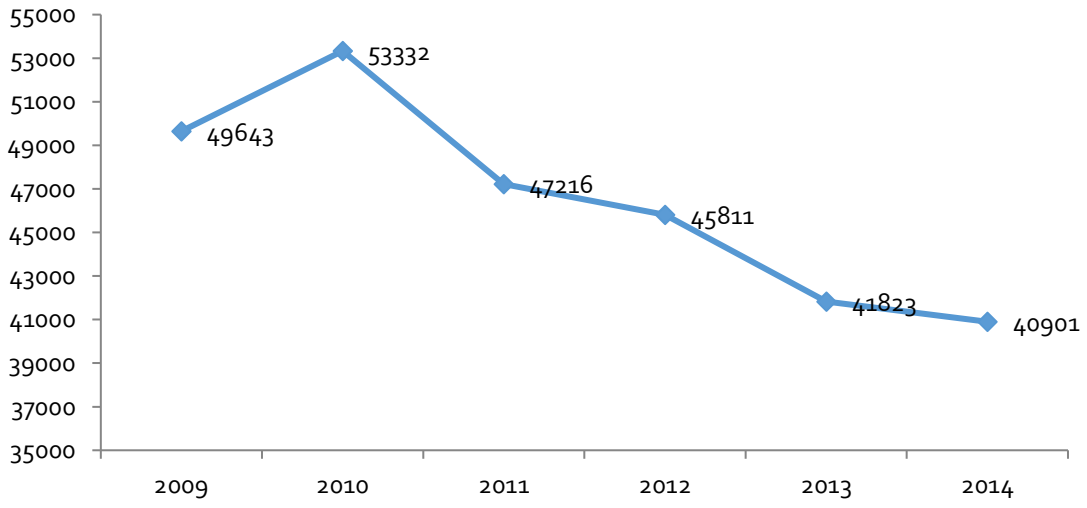

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Figura 132 - Evoluția populației școlare pe niveluri de instruire în Municipiul Arad

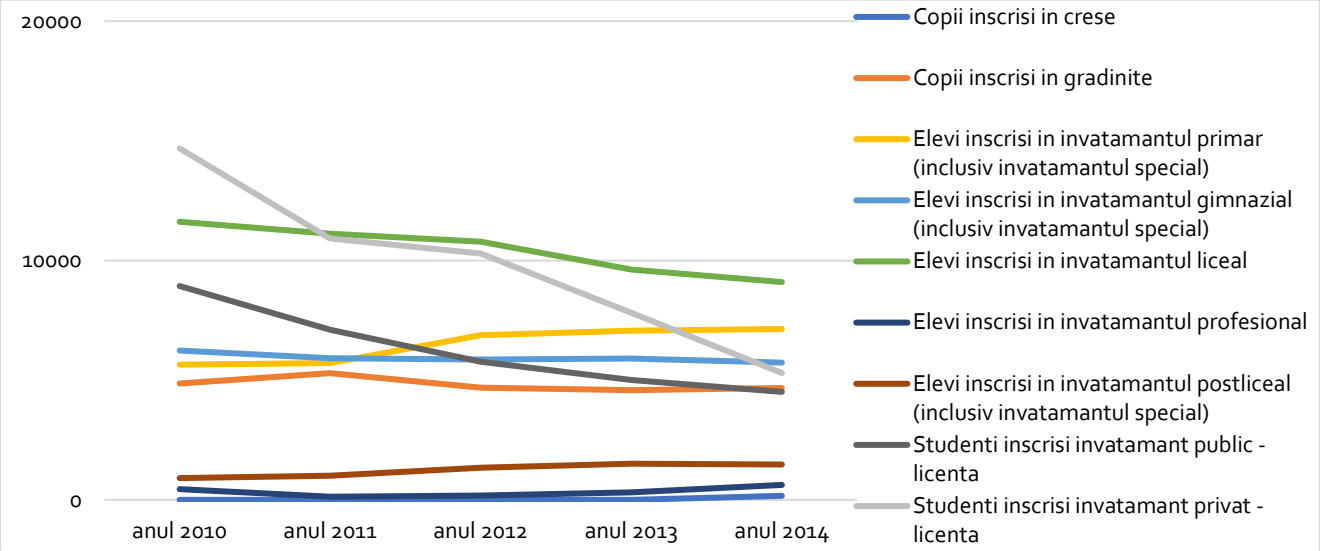

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Personalul didactic

Personalul didactic (cu normă întreagă și cu normă parțială) are o evoluție ascendentă, de la un număr de 2.483 de cadre didactice în anul 2010 la 2.646 în anul 2014, deci **o creștere a numărului de cadre didactice cu 6,56%, în condițiile în care numărul total de elevi și studenți a înregistrat, în același interval, o scădere cu 23,31%.**

Tabel 24 - Personalul didactic pe niveluri de învățământ (număr persoane) în Municipiul Arad

Niveluri de instruire	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014
Total	2.483	2.359	2.583	2.690	2.646
Învățământ preșcolar	276	299	300	305	312
Învățământ primar (inclusiv învățământul special[59])	303	318	411	402	451
Învățământ gimnazial (inclusiv învățământul special)	557	499	484	579	573
Învățământ liceal	762	709	772	714	675
Învățământ profesional			10		
Învățământ postliceal (inclusiv învățământul special)	9	7	61	69	30
Învățământ superior public	238	221	215	218	213
Învățământ superior privat	338	306	330	403	392

Sursa: Baza de date Tempo, INS

La nivel național, valoarea raportului nr. elevi/nr. cadre didactice nu s-a schimbat semnificativ în ultimii ani (intervalul 2005-2012[60]), chiar și după introducerea noului mecanism de finanțare și a altor măsuri de raționalizare a rețelei școlare, cu excepția nivelului de învățământ primar, unde închiderea școlilor mici din mediul rural, dar și măsura introducerii clasei pregătitoare în acest tip de învățământ a făcut ca raportul elevi/profesori să crească, deci unui profesor să îi revină mai mulți elevi.

[59] Învățământul special nu este în responsabilitatea Consiliului Local, dar am optat pentru analizarea inclusiv a datelor referitoare la el pentru a avea o imagine de ansamblu cât mai corectă asupra învățământului arădean.

[60] Institutul de Științe ale Educației, UNICEF Romania, *Finanțarea sistemului de învățământ preuniversitar pe baza standardelor de cost: o evaluare curentă din perspectiva echității*, Ciprian Fartușnic (coord), 2014, disponibil la http://www.ise.ro/finantarea-sistemului-de-invatamant-preuniversitar-pe-baza-standardelor-de-cost-o-evaluare-curenta-din-perspectiva-echitatii.

Așadar, în privința indicatorului număr elevi per cadru didactic, per total învățământ din Municipiul Arad, în anul 2010 valoarea acestuia era de 21,47 elevi/cadru didactic, iar în 2014, valoarea a scăzut la 15,45, ca o consecință atât a scăderii populației școlare, cât și a creșterii numărului de cadre didactice.

Situația la nivelul anului 2014, pe niveluri de învățământ, comparativ cu media națională arată un nivel apropiat al indicatorului de media națională în cazul grădinițelor, învățământului primar și gimnazial, dar și a celui liceal și profesional (deși ultimele două sunt sub media națională). Pentru învățământul postliceal și superior, valorile Municipiului Arad sunt sub media națională, ceea ce înseamnă că unui cadru didactic îi revin mai puțini elevi sau studenți decât situația generală din țară. Cu alte cuvinte, cheltuielile pentru același tip de învățământ sunt mai mari în cazul Municipiului Arad.

Tabel 25 -Număr de elevi pe cadru didactic, pe niveluri de învățământ, comparație cu media națională 2014

Nr de elevi/cadru didactic	Media Municipiului Arad	Media națională (urban)
Grădiniță	14,97	14,54
Învățământ primar și gimnazial	15,05	15,81
Învățământ liceal și profesional	14,19	13,85
Învățământ postliceal	49,23	56,92
Studenți	16,22	19,51

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

În ceea ce privește atractivitatea învățământului pentru liceenii arădeni, un indicator folosit pentru a analiza acest aspect este **rata absenteismului școlar**[61].

În învățământul tehnologic, pe primul loc la absenteism se situează Liceul Tehnologic Iuliu Moldovan (7,88% absențe în anul școlar 2015-2016), urmat de Liceul Tehnologic F. Neuman, Colegiul Tehnologic de Industrie Alimentară, Liceul Tehnologic Henri Coandă, Colegiul Tehnic de Construcții și Protecția Mediului, Liceul Tehnologic Iuliu Maniu, Liceul Tehnologic Ucecom Spiru Haret, Liceul tehnologic Caius Iacob, Colegiul Tehnic Aurel Vlaicu, Colegiul Economic și Colegiul Particular Vasile Goldiș (1,35% absențe).

În învățământul vocațional, primul loc în clasamentul absențelor elevilor revine Liceului cu Program Sportiv Arad (3,39%), urmat de Seminarul Teologic Ortodox, Liceul de Arte Sabin Drăgoi, Liceul Teologic Baptist Alexa Popovici, Liceul Teologic Penticostal (1,58%).

[61] Studiu Situația absenteismului an școlar 2015-2016 jud. Arad, ISJ.

Figura 133 - Evoluția numărului de cadre didactice în Municipiul Arad, în perioada 2010-2014

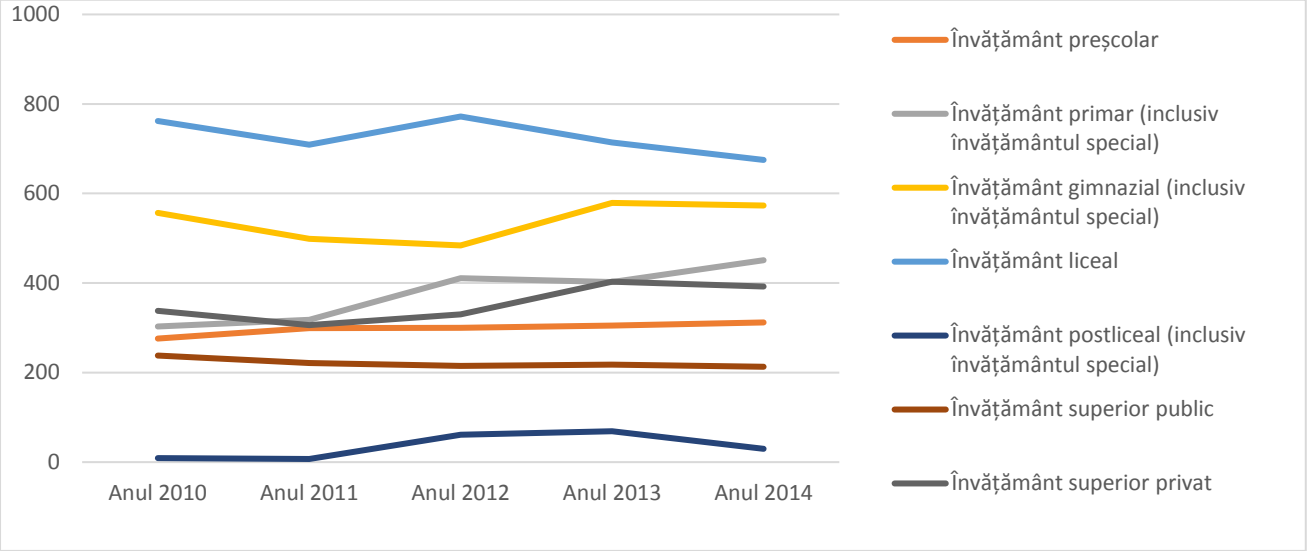

Sursa: Baza de date Tempo, INS

În învățământul liceal – filiera teoretică – Liceul Teoretic A.M. Guttenbrunn se află pe primul loc (3,18%), urmat de Colegiul Național Elena Ghiba Birta, Colegiul Csiky Gergely, Colegiul Național Moise Nicoară, Colegiul Național Vasile Goldiș, Colegiul Național D. Țichindeal (0,54%).

Din aceste date, se poate constata că cel mai mare nivel al absențelor se înregistrează în învățământul tehnologic, iar cel mai mic în învățământul teoretic.

La nivelul întregului Municipiu, media absențelor este de 2,24%, iar la nivel de județ 1,85%, deci Municipiul se situează deasupra mediei județene ca nivel al absențelor .

Oferta educațională

Oferta educațională pentru învățământul secundar superior este cuprinsă în Planul de școlarizare pentru anul 2016-2017, liceu zi, clasa IX-a și apare ca fiind foarte diversificată.

Potrivit acestei situații, **cele mai multe clase sunt de departe destinate filierei teoretice, domeniului real** – matematică informatică cu 11,5 clase și științe ale naturii cu 9,5 clase. În total, 21 de clase (aprox. 588 de elevi) care vor căuta cel mai probabil să urmeze studii superioare în domeniu.

Profilul uman are un număr de doar 9 clase, adică circa 252 de elevi care, de asemenea, vor urma un program universitar de specialitate. În total, filiera teoretică are 30 de clase.

Filiera vocațională cuprinde 10 clase în total, iar cea tehnologică 22 de clase.

Tabel 26 -Oferta educațională anul școlar 2016-2017 în Municipiul Arad

Filiera	Profilul	Domeniul	Nr. clase
Filieră teoretică	Profil real	Matematică informatică	11,5
		Științe ale naturii	9,5
	Profil uman	Filologie	8
		Științe sociale	1
Filieră vocațională	Profil pedagogic	Învățători-educatoare	1
	Profil teologic	Preot	1
		Teologie baptistă	1
		Teologie penticostală	1
	Profil sportiv	Instructor sportiv	2
	Profil muzică	Instrumentist	1
	Profil teatru	Instructor de teatru	1

	Profil arte vizuale	Tehnician pentru tehnici artistice	2
Filieră tehnologică	Profil tehnic	Electronică automatizări	2
		Electric	1
		Mecanică	2
		Fabricarea produselor din lemn	1
		Construcții, instalații și lucrări publice	1
		Protecția mediului	1
		Industrie textilă și pielărie	1
	Profil servicii	Economic	4
		Turism și alimentație	3
		Comerț	1
		Estetica și igiena corpului	1
	Profil resurse naturale și protecția mediului	Industrie alimentară	3
		Agricultură – tehnician veterinar	1

Sursa: admitere.edu.ro

Potrivit analizelor efectuate pentru determinarea profilului economic al Municipiului Arad, avantajul competitiv este conferit de **industria extractivă** (angajator principal fiind Petrosantander România), de **industria prelucrătoare** – industria alimentară, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, fabricarea autovehiculelor de transport rutier, fabricarea altor mijloace de transport (angajator principal fiind Astra Vagoane Călători SA), fabricarea de mobilă (angajează 7% din totalul locurilor de muncă din industrie), alte activități industriale (textile medicale și trenulețe electrice) – și de sectorul de **transport și depozitare**.

Comparând cererea de forță de muncă generată de prezența agenților economici din aceste sectoare în Municipiu cu oferta reprezentată de tinerii absolvenți ai liceelor de filieră vocațională și tehnologică, putem observa un deficit în sectorul industriei extractive, căruia îi putem găsi un singur corespondent în zona educațională, anume domeniul protecția mediului, cu o singură clasă prevăzută. Nevoilor de forță de muncă calificată ale industriei prelucrătoare li se poate răspunde prin actuala ofertă educațională, ca tipuri de specializări. În ceea ce privește numărul elevilor care, anual, absolvă aceste specializări, ele par a fi destul de limitate - doar 28 de elevi pe an pentru industrie textilă și pielărie, spre exemplu. Sectorul de transport și depozitare nu este deloc acoperit de oferta educațională de la nivelul învățământului superior secundar, neexistând acest domeniu în programa liceelor.

În concluzie, se simte nevoia unui dialog structurat și constant cu mediul de afaceri și cu angajatorii care aduc un avantaj competitiv al Municipiului, pentru a modela oferta educațională și în funcție de specializările cerute de aceștia și pentru care se pot garanta locuri de muncă tinerilor absolvenți. Bineînțeles, rolul autorităților va fi și acela de a estima o evoluție a sectoarelor economice din Municipiu astfel încât absolvenții de învățământ (secundar și terțiar) să poată rămâne ca forță de muncă calificată în Municipiu și să nu migreze către alte zone.

Clasamentul liceelor

În urma examenului de evaluare națională desfășurat în 2016 și a procesului de admitere în licee, a rezultat un clasament al liceelor, profilelor și specializărilor după ultima medie admisă, la nivel național. Pe primul loc se situează Colegiul Național Sfântul Sava București, unde ultima medie de admitere la profilul real, specializarea matematică-informatică a fost cea mai mare din țară, 9,90. Primul liceu din Municipiul Arad care apare în clasament este Colegiul Național Moise Nicoară, cu ultima medie la profilul real, științe ale naturii de 9,52. Locul pe care se situează primul cel mai bun liceu din Arad la nivel național este 36, în condițiile în care Municipiul este al 12-lea oraș al

României, ca mărime a populației. În privința Municipiului, cel mai căutat liceu este Colegiul Național Moise Nicoară, cu profilul real și specializarea științe ale naturii, urmat mai departe de Colegiul Național Dimitrie Țichindeal și de Colegiul Național Vasile Goldiș, după cum se vede în ierarhia cuprinsă în tabelul de mai jos:

Tabel 27 -Specializările din Municipiul Arad ordonate după ultima medie, admitere 2016

Nr. crt.	Liceul	Profilul	Specializarea	Nota
1.	Colegiul Național Moise Nicoară	Real	Științe ale naturii, bilingv	9,52
2.	Colegiul Național Moise Nicoară	Real	Științe ale naturii	8,96
3.	Colegiul Național Moise Nicoară	Real	Matematică - informatică	8,89
4.	Colegiul Național Dimitrie Țichindeal	Real	Matematică - informatică	8,72
5.	Colegiul Național Vasile Goldiș	Real	Științe ale naturii	8,43
6.	Colegiul Național Dimitrie Țichindeal	Umanist	Filologie	8,40
7.	Liceul Teologic Baptist Alexa Popovici	Real	Științe ale naturii	8,36
8.	Colegiul Național Moise Nicoară	Umanist	Filologie	8,27
9.	Colegiul Național Dimitrie Țichindeal	Umanist	Științe sociale	8,10
10.	Colegiul Național Elena Ghiba Birta	Real	Științe ale naturii	8,09

Sursa: www.admitere.edu.ro

Cu ocazia examenului de bacalaureat din 2016, nici un elev din Municipiul Arad nu a reușit performanța de a obține una dintre cele 56 de note de 10 înregistrate. Prima medie la nivel de Municipiu și de județ a fost de 9,95, fiind obținută de un elev al Liceului Teologic Baptist Alexa Popovici, situat pe locul 97 la nivel național.

Finanțarea învățământului

Nivelul costului standard este un indicator de referință în evaluarea învățământului și în orientarea autorităților locale pentru fundamentarea necesarului de fonduri. Cu toate acestea, fondurile venite de la bugetul de stat prin formula de finanțare per elev nu sunt suficiente pentru acoperirea cheltuielilor școlilor. În general, așa cum se arată în studiul *Finanțarea sistemului de învățământ preuniversitar pe baza standardelor de cost*: o evaluare curentă din perspectiva echității[62] diferențele între costul standard și necesarul real de fonduri al unei școli pot releva situații foarte diverse care țin de valoarea mică a finanțării per capita, de estimarea nerealistă a numărului de elevi și/sau de: un grad redus de finanțare al acelei unități de la bugetul local, un nivel redus al veniturilor proprii sau un anumit grad de subdezvoltare instituțională al unității de învățământ – spații ineficiente, mari, consumatoare de energie termică, generatoare de costuri mari pentru mentenanță.

Din graficul următor se observă o creștere constantă a sumelor alocate de la bugetul de stat din cote defalcate din TVA pentru finanțarea învățământului preuniversitar. Costul se referă la elevul de nivel gimnazial, din filieră teoretică, din mediul urban. Costul se indexează cu diferiți

[62] Idem 6.

coeficienți, care reflectă zona de temperatură (Aradul este încadrat în zona 2 de temperatură), nivelul educațional, mărimea școlii etc. Pe lângă acest cost, legislația stabilește și un standard de cost pentru cheltuielile cu formarea continuă și evaluarea personalului, cheltuielile cu evaluarea periodică internă a elevilor, cheltuielile materiale pentru servicii precum și pentru întreținerea curentă.

Între anii 2012 și 2016 se remarcă o creștere cu 36% a cuantumului costului standard per elev, cu un salt între 2015 și 2016, căruia i se datorează o mare parte din această creștere. Chiar și în aceste condiții, autoritățile locale sunt nevoite să suplimenteze bugetele școlilor cu sume din bugetele locale, dat fiind că sumele provenite de la bugetul de stat prin finanțarea per elev sunt insuficiente pentru acoperirea salariilor cadrelor didactice și nedidactice.

Figura 134 - Evoluția costului standard/elev (standardul privind salariile)

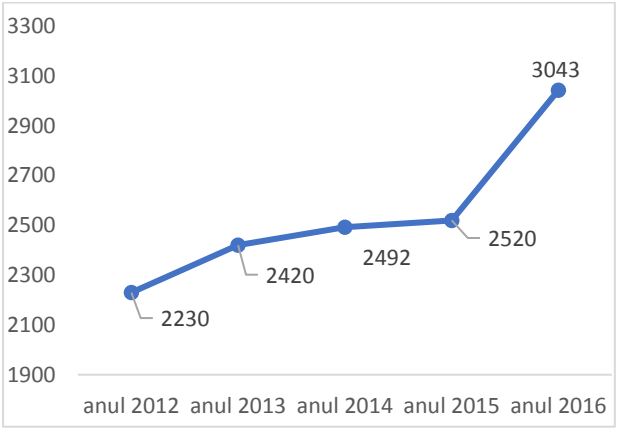

Sursa: HG 1247/2011, HG 72/2013, HG 1165/2013, HG 9/2015, HG 136/2016

Investițiile în infrastructura educațională a Municipiului Arad în intervalul 2004-2015 s-au ridicat la aproape 140 milioane RON, inclusiv prin atragerea unor finanțări europene nerambursabile (proiecte POR).

Tabel 28 -Investiții în educație în Municipiul Arad, 2004-2015

Tipul unităților	Sume RON
grădinițe	9.648.407
gimnazii	19.009.339
licee	67.038.106
TOTAL investiții buget propriu	95.695.852
Proiecte POR	43.643.607
TOTAL GENERAL	**139.339.459**

Sursa: Direcția de Investiții, Primăria Arad

Învățământul superior

În Arad funcționează două instituții de învățământ superior – Universitatea Aurel Vlaicu și Universitatea de Vest Vasile Goldiș.

Universitatea Aurel Vlaicu este instituție publică de învățământ, fondată în 1972, în care, în prezent, funcționează următoarele facultăți: Facultatea de Științe Exacte, Facultatea de Design, Facultatea de Științe Umaniste și Sociale, Facultatea de Inginerie Alimentară, Turism și Protecția Mediului, Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Asistență Socială, Institutul de Subingineri.

Cea de-a doua universitate, Universitatea de Vest Vasile Goldiș este o instituție privată, înființată în 1990, care are o ofertă educațională centrată în jurul următoarelor facultăți: Facultatea de Științe Juridice, Facultatea de Științe Economice, Informatică și Inginerie, Facultatea de Științe Socio-Umane și Educație Fizică și Sport, Facultatea de Medicină, Facultatea de Medicină Dentară, Facultatea de Farmacie.

Evaluarea universităților[63] realizată în anul 2011, în conformitate cu art. 193 din Legea Educației Naționale, care prevede clasificarea universităților și ierarhizarea programelor de studii, a clasat ambele universități din Arad în categoria "universități centrate pe educație"

[63] http://chestionar.uefiscdi.ro/docs/MonitorulOficial6septembrie%202011.pdf

(categoria a III-a), ceea ce a condus, potrivit metodologiilor în vigoare, la reducerea numărului de locuri pentru studii de master și doctorat.

Distribuția geografică a studenților înmatriculați în anul I (2015/2016) după domiciliu (sursa: registrul Educațional Integrat[64]) arată că Universitatea Aurel Vlaicu atrage cei mai mulți studenți din Arad, dar se extinde până la populația de studenți din județele Timiș, Caraș-Severin, Gorj, reușind chiar să atragă studenți din București, Ploiești, Bacău, Iași, Suceava.

Universitatea de Vest Vasile Goldiș a reprezentat în anul școlar 2015-2016 o opțiune pentru viitorii studenți dintr-o arie mai extinsă decât Universitatea Aurel Vlaicu, cel mai probabil datorită centrelor sale teritoriale de la Satu Mare, Baia Mare, Zalău, Marghita, Bistrița, Alba Iulia. Universitatea a atras studenți chiar și de la Constanța și Călărași.

Figura 135 - Distribuția geografică a studenților Universității Aurel Vlaicu

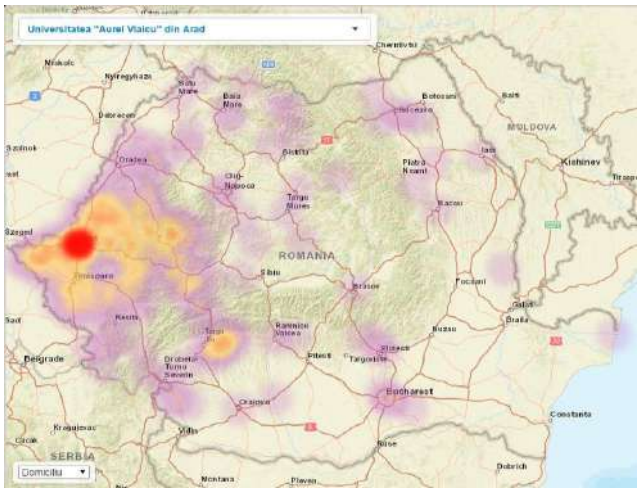

Sursa: Registrul Educațional Integrat

Figura 136 - Distribuția geografică a studenților Universității de Vest Vasile Goldiș

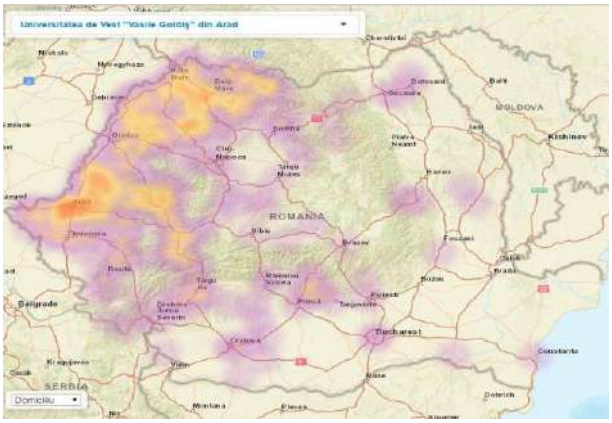

Sursa: Registrul Educațional Integrat

Figura 137 - Distribuția geografică a studenților Universității de Vest din Timișoara

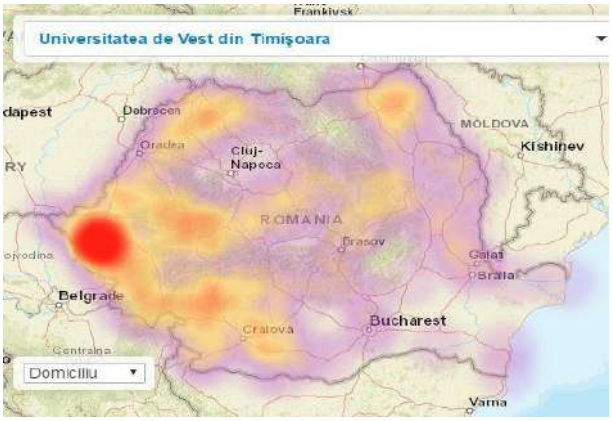

Sursa: Registrul Educațional Integrat

Figura 138 - Distribuția geografică a studenților Universității Politehnice Timișoara

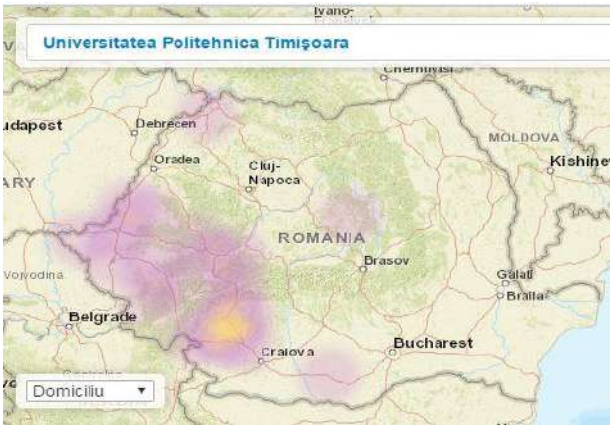

Sursa: Registrul Educațional Integrat

[64] https://www.rei.gov.ro/

Situat la distanță mică de un centru universitar important, anume Timișoara, Aradul pierde studenți în favoarea universităților din Timișoara. După cum se observă din cartogramele alăturate, Universitatea de Vest din Timișoara reușește să atragă mulți studenți din zona Banatului, dar și din Arad și din restul județelor din jumătatea vestică a țării. Celelalte universități din Timișoara – Universitatea Politehnică, Universitatea de Medicină și Farmacie, Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară – câștigă studenți din Arad prin specializările oferite și prin filierele educaționale diverse din cadrul acestor specializări.

Sănătate

La nivel național, prioritățile din sănătate sunt stabilite prin Strategia Națională de Sănătate 2014-2020. Prin acțiunile coordonate de Strategie se dorește reducerea inegalităților existente în sănătate, optimizarea utilizării resurselor în serviciile de sănătate în condiții de cost-eficacitate crescută folosind medicina bazată pe dovezi și îmbunătățirea capacității administrative și a calității managementului la toate nivelurile.

Domeniile de sănătate prioritare din Strategia Națională de Sănătate sunt: sănătatea femeii și copilului, reducerea incidenței bolilor netransmisibile majore (cardiovasculare, cancer, diabet, boli endocrine, boli dentare etc.), reducerea incidenței bolilor transmisibile (care pot fi prevenite prin vaccinare, tuberculoza, hepatita, HIV/SIDA, boli cu transmitere sexuală), măsuri de sprijinire a sănătății mintale a populației, combaterea bolilor rare, creșterea securității transfuzionale, reducerea gradului de infecții nosocomiale.

La nivel local, prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Arad nr. 392 din 22.11.2016, a fost aprobat *Planul de dezvoltare a sănătății la nivelul Municipiului Arad*, care, pornind de la situația curentă a sectorului de sănătate și a stării de sănătate a populației Municipiului, stabilește cinci obiective pe termen lung:

- Creșterea calității vieții locuitorilor
- Reducerea decalajului social și medical al categoriilor sociale defavorizate
- Modul de viață sănătos ca normă socială
- Dezvoltarea și diversificarea acțiunilor în domeniul prevenirii bolilor, în școli și cabinete medicale
- Colaborarea intersectorială în folosul sănătății.

O parte dintre indicatorii analizați în mod uzual pentru a cerceta starea de sănătate a populației au fost incluși în secțiunea dedicată demografiei, iar concluziile formulate ne arată o populație în declin demografic, în proces de îmbătrânire și o rată a natalității care nu asigură un raport de înlocuire a populației. Alți indicatori vor fi analizați în cele ce urmează, ținând cont de faptul că există o înlănțuire și cauzalitate foarte complexă între starea generală de sănătate a populației, nivelul de educație, mediul economic și social și investițiile și intervențiile făcute de autoritățile centrale și locale.

În general, determinanții principali ai stării de sănătate sunt considerați a fi factorii socio-economici (sărăcia, nivelul investițiilor publice în măsuri de prevenire a bolilor), factorii de mediu și ocupaționali (incidența bolilor profesionale), factorii comportamentali individuali (fumatul, consumul de alcool, obiceiuri alimentare sau dieta, activitatea fizică, hipertensiunea arterială).

Speranța de viață la naștere este, potrivit INS, unul dintre indicatorii prin prisma căruia se analizează gradul de dezvoltare la care a ajuns o societate. Motivul pentru care alegem să analizăm indicatorul în secțiunea dedicată sănătății pornește de la premisa că orice creștere a speranței de viață este condiționată de îmbunătățirea stării de sănătate a populației, a alimentației, a nivelului de educație sanitară. De

aceea, reușita politicilor de sănătate se măsoară și prin creșterea speranței de viață a populației.

Calculată la nivelul anului 2014, pentru România[65] speranța de viață este de 71,1 ani pentru bărbați și de 78,3 pentru femei, în creștere constantă față de anii precedenți – în 1990 speranța de viață era de 66,6 ani pentru bărbați și de 73,1 pentru femei. Indicatorul rămâne însă inferior mediei UE 28, unde în anul 2014 un bărbat trăiește în medie 77,4 ani și o femeie 82,9. Deci în medie, un cetățean român trăiește cu aprox. 5-6 ani mai puțin decât alți europeni.

Tabel 29 -Speranța de viață UE și România

Speranța de viață		2012	2013	2014
media UE 28	bărbați	76,8	77,1	77,4
	femei	82,4	82,6	82,9
România	bărbați	70,6	71,4	71,1
	femei	77,8	78,4	78,3

Sursa: Eurostat, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do

Potrivit unui studiu al INS[66], speranța de viață în anul 2013 a populației din județul Arad era de 74,06 ani. În mediul urban al județului, **speranța de viață pentru femei era de 77,41 ani iar pentru bărbați de 70,59 ani**. Ambele valori sunt mai mici decât media națională calculată de Eurostat pentru 2013, respectiv 78,4 și 71,4 ani.

Principalele **cauze de deces prematur** în România erau în anul 2013, potrivit Strategiei naționale de sănătate, bolile cardiace ischemice, bolile cerebrovasculare și cancerul de plămâni. Alte riscuri de sănătate care afectează durata vieții populației sunt cauzate de hipertensiune arterială, diabet, obezitate (valori crescute ale indicelui de masă corporală). La nivelul județului Arad, potrivit *Planului de dezvoltare a sănătății la nivelul Municipiului Arad,* principalele cauze de deces sunt bolile aparatului circulator, tumorile, bolile aparatului respirator, bolile aparatului digestiv și leziunile traumatice (inclusiv accidentele de trafic).

Potrivit unui studiu al Ministerului Sănătății[67], incidența tuberculozei, o boală infecțioasă asociată deseori cu comunitățile dezavantajate și cu un mediu precar de trai, se ridică la un număr de 415 cazuri în 2014 și de 342 cazuri în 2015 în județul Arad (2,39% din cazurile naționale în 2015), ceea ce amplasează județul Arad pe locul 15 la nivel național în privința numărului de cazuri de tuberculoză. Același studiu arată că numărul bolnavilor de diabet, boală asociată în principal cu dieta nesănătoasă, face ca indicele de bolnavi la 100 de locuitori din județ să fie de 6,2% în 2015, mai mare decât media națională de 5%, județul Arad plasându-se pe locul 4 în ierarhia națională, după București, Hunedoara și Timiș. Bolnavii de cancer din județ se ridică în 2015 la 3,2% din populația totală, mult deasupra mediei naționale de 2,3.

Potrivit *Planului de dezvoltare a sănătății la nivelul Municipiului Arad*, **bolile cele mai frecvente** manifestate în cadrul populației Municipiului, după numărul cazurilor rămase în evidență, sunt bolile hipertensive, cardiopatiile ischemice, diabetul zaharat, tumorile maligne, obezitatea, bolile pulmonare cronice obstructive, bolile cerebrovasculare, bolile ulceroase, tulburările mentale și de comportament și ciroza și alte boli hepatice. O parte dintre acestea sunt de obicei indicatori de risc de excluziune socială sau indicatori de apartenență la comunități dezavantajate – diabetul, obezitatea, bolile pulmonare cronice, bolile hepatice.

[65] Eurostat

[66] Speranța de viață în anul 2013, INS

[67] Institutul Național de Sănătate Publică, Centrul Național de Statistică și Informatică în Sănătate Publică, Buletin Informativ nr. 12/2015, Principalii indicatori ai cunoașterii stării de sănătate pe anul 2015 comparativ cu anul 2014, disponibil la http://www.ccss.ro/public_html/sites/default/files//buletin%20an%202015%20sandu.pdf.

În tabelul de mai jos sunt evidențiate bolile care afectează mai multe persoane în medie în județul Arad, comparativ cu media de la nivel național.

Tabel 30 -Bolnavi rămași în evidență pe anul 2015, indici la 100.000 locuitori, jud Arad

Diagnostic	Media națională	Jud. Arad
TBC	89,5	81,4
Tumori maligne	1672,4	3194,2
Anemii	866,5	853,4
Gușă simplă și nodulară	864	645,7
Diabet zaharat	3856,3	6179,3
Malnutriție	51,5	53,5
Rahitism evolutiv	39,5	56,1
Obezitate	1498,7	3022,4
Tulburări mentale	2150,8	1678,4
Boli psihice	971,7	423,5
Boala Alzheimer	133,2	119,2
Scleroză multiplă	30,4	31,2
Epilepsie	595,7	510,8
Reumatism articular acut	84,8	98,5
Cardiopatii reumatice cronic	196,6	177,4
Boli hipertensive	12263,1	15059,6
Cardiopatie ischemică	5832,6	7581,3
Cord pulmonar cronic	207,9	469,1
Boli cerebrovasculare	1662,1	2326,5
BPCO	1990,8	2508,3
Boală ulceroasă	1531,4	1641,3
Ciroza	1499,7	1256,7
Insuficiență renală	309,4	389,7
Calculoză urinară	840,9	942,1
Anomalii congenitale	182.9	120,1
Maladia Down	20,2	23,9

Sursa: Institutul Național de Sănătate Publică, Centrul Național de Statistică și Informatică în Sănătate Publică, Buletin Informativ nr. 12/2015, Principalii indicatori ai cunoașterii stării de sănătate pe anul 2015 comparativ cu anul 2014

Infrastructura de sănătate

Competențele autorităților locale în domeniul sănătății, așa cum au fost stabilite prin legislația în vigoare[68] sunt:

- Angajează asistenți medicali comunitari și mediatori sanitari, salariul acestora fiind suportat din bugetul local;
- Angajează personal medical școlar (medici, stomatologi și asistenți medicali), salariul acestora fiind suportat din bugetul local;
- Asigură managementul asistenței medicale prin structuri cu atribuții specifice în acest domeniu, mai precis: evaluarea indicatorilor privind activitatea desfășurată în unitățile sanitare publice cu paturi și alte structuri, controlul de fond al unităților sanitare, soluționarea legală a petițiilor cu privire la asistența medicală;
- Aprobă propunerile privind modificarea structurii organizatorice, reorganizarea, restructurarea, schimbarea sediului și a denumirii pentru spitalele publice din domeniul lor de competență, cu avizul Ministerului Sănătății;
- Controlează modul de utilizare de către spitale a fondurilor alocate.

În Municipiul Arad funcționează unități sanitare atât în regim public, cât și privat. Cele 3 spitale care funcționau în anul 2014 în Municipiul Arad sunt Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad, Spitalul MedLife Genesys și S.C. Laser System S.R.L. Arad, asupra cărora municipalitatea are puteri de reglementare limitate și deci puține pârghii de intervenție.

În anul 2010, au fost desființate 2 spitale publice din Arad, inclusiv ambulatoriile asociate acestora, anume Spitalul Clinic Municipal Arad și Spitalul Clinic de Obstetrică-ginecologie „Dr. Salvator

[68] OUG 162/2008 privind transferul ansamblului de atribuții și competențe exercitate de Ministerul Sănătății către autoritățile administrației publice locale,

Vuia", care au fost reorganizate ca structuri fără personalitate juridică în cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad și deci preluate de către Consiliul Județean Arad. Din anul 2011 funcționează deci un singur spital public, în timp ce numărul unităților private s – a stabilit la 2 în anul 2014.

Potrivit *Planului de dezvoltare a sănătății la nivelul Municipiului Arad*, care citează date INS și DSP Arad, în prezent, în Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad funcționează peste 60 de secții și cabinete de diferite specialități, unitatea având 1.418 paturi de spitalizare și 65 de paturi pentru spitalizări de zi, observându-se o tendință descrescătoare pentru indicatorul număr de paturi pentru care există decizii de funcționare, de la 1.388 paturi în 2011, la 1.308 paturi în 2014. Spitalul este organizat în 52 de secții care funcționează în 22 de clădiri, ceea ce duce la o serie de dificultăți în funcționarea sa și are un impact negativ atât asupra pacienților, cât și al medicilor. În plus, anumite clădiri au fost revendicate (Maternitatea, secția de TBC și boli infecțioase), ceea ce face imposibilă investirea de resurse financiare din partea Consiliului Județean și deci continuarea procesului de degradare.

Tabel 31 -Unități sanitare din Municipiul Arad, după forme de proprietate

Categorii de unități sanitare	Forme de proprietate	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014
Spitale	Proprietate publică	3	1	1	1	1
	Proprietate privată	2	2	3	3	2
Ambulatorii de specialitate	Proprietate publică	1	1	1	1	1
	Proprietate privata	-	1	1	1	1
Ambulatorii integrate spitalului	Proprietate publică	3	1	1	1	1
	Proprietate privată	-	1	1	1	1
Dispensare medicale	Proprietate publică	1	1	3	1	1
Centre de sănătate mintală	Proprietate publică	-	1	1	1	1
Centre de diagnostic si tratament	Proprietate privată	-	-	1	1	1
Centre medicale de specialitate	Proprietate publică	-	1	1	1	1
	Proprietate privată	1	1	-	-	-
Cabinete medicale de medicină generală	Proprietate publică	-	1	-	-	-
	Proprietate privată	39	40	45	48	-
Cabinete medicale școlare	Proprietate publică	12	11	11	12	15
Cabinete medicale studențești	Proprietate publică	1	1	1	1	1
Cabinete medicale de familie	Proprietate publică	51	50	50	53	53
	Proprietate privată	53	54	56	64	22
Cabinete stomatologice	Proprietate publică	14	15	3	3	3
	Proprietate privată	242	256	303	292	264
Cabinete medicale de specialitate	Proprietate publică	20	20	-	-	-
	Proprietate privată	203	198	215	205	178
Farmacii	Proprietate publică	5	1	1	1	1
	Proprietate privată	67	72	72	72	73
Puncte farmaceutice	Proprietate publică	1	3	1	2	2
Laboratoare medicale	Proprietate publică	18	11	16	15	17
	Proprietate privată	22	23	23	23	23

Laboratoare de tehnică dentară	Proprietate privată	27	25	25	25	25
Centre de transfuzie	Proprietate publică	1	1	1	1	1
Alte tipuri de cabinete medicale	Proprietate publică	3	1	1	1	1
	Proprietate privată	1	1	1	1	1

Sursa: Baza de date Tempo, INS

Potrivit *Planului de dezvoltare a sănătății la nivelul Municipiului Arad*, majoritatea pacienților asigurați din județul Arad se tratează în unitățile sanitare din județ, iar ceilalți aleg să se trateze la Timișoara sau la Cluj. Pacienții cu venituri peste medie aleg furnizorii de servicii medicale din Ungaria și Austria, mai ales în cazuri care necesită intervenții chirurgicale. Pe de altă parte, unitățile din județ nu reușesc să atragă pacienți din alte județe, Spitalul județean Arad neîndeplinind criteriile considerate de pacienți ca fiind esențiale în momentul în care decid unitatea unde se vor trata – performanța spitalului, calitatea actului medical, reputația, organizarea, dotările, infrastructura, tehnologia, procedurile, calitatea personalului etc.

Cabinetele medicale școlare au înregistrat o evoluție notabilă – de la 12 în 2013 la 15 în 2014, în timp ce numărul cabinetelor stomatologice proprietate publică a scăzut de la 14 în 2010 la 3 în 2014. Scăderea acestora din urmă a generat creșterea numărului de cabinete stomatologice proprietate privată, de la 242 la 264 în același interval de timp. Farmaciile au evoluat similar, numărul celor publice a scăzut de la 5 la 1, în timp ce numărul celor private a crescut de la 67 la 73.

Numărul de medici (inclusiv medici de familie) din sistemul public de sănătate a înregistrat o creștere în intervalul 2009-2014, de la 455 la 587 persoane, pe fondul scăderii demografice și al desființării spitalelor, dar și pe fondul dezvoltării serviciilor medicale oferite de sectorul privat. Cu toate că numărul medicilor a crescut, numărul asistenților medicali (personal sanitar mediu) a scăzut de la 1301 în anul 2010 la 1003 în anul 2014, ceea ce duce la o situație atipică unde un număr mai mare de medici este susținut de un număr tot mai mic de asistenți.

Figura 139 - Evoluția numărului de medici din sistemul public de sănătate în Municipiul Arad

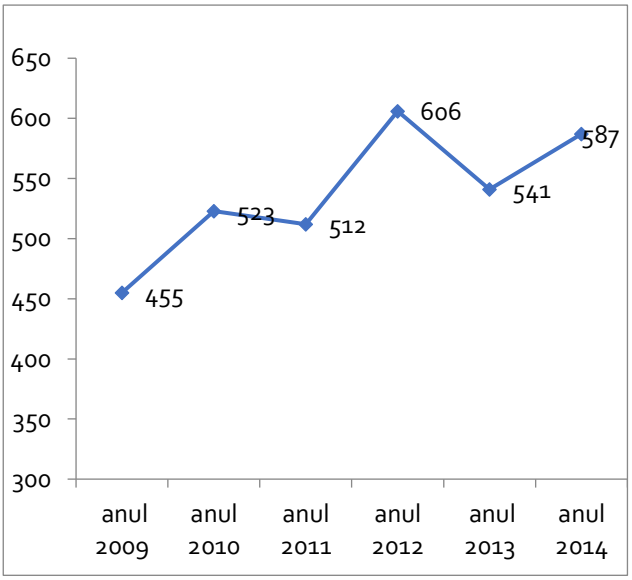

Sursa: Baza de date Tempo, INS

O parte dintre aceștia au fost atrași către mediul privat (unde lucrau în anul 2010 572 de asistenți și în anul 2014, 653, deci o creștere cu 81 de persoane), sau au preferat să se orienteze către alte localități, chiar din străinătate.

În aceste condiții, dar și raportat la populația Municipiului, **numărul de locuitori care revine unui medic** din sistemul public a avut o evoluție mai sinuoasă: o scădere de la 226 locuitori/medic în anul 2010 la 207 locuitori/medic în 2012, cauzată în principal de creșterea numărului de medici din anul 2012, apoi o revenire în 2014 la o valoare a indicatorului de 220 locuitori/medic.

Figura 140 - Număr mediu de locuitori din Municipiul Arad ce revine unui medic

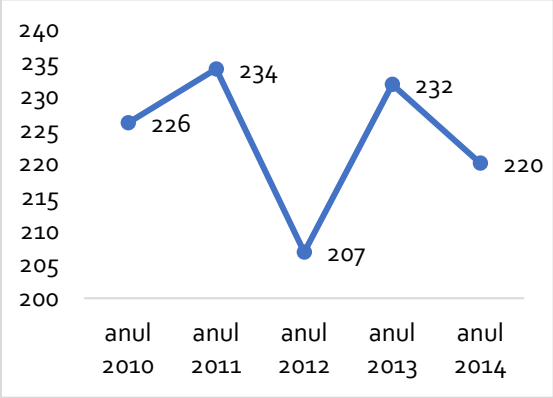

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

La nivel național, media în anul 2014 a fost de 549 locuitori per medic din sistemul public, dar această valoare înglobează atât mediul urban cât și mediul rural. Dacă ne referim strict la media din mediul urban de la nivel național, în anul 2014 reveneau 337 persoane per medic din sistemul public, deci Municipiul Arad se situează sub această medie, în sensul în care sunt cu 34% mai puține persoane care revin unui medic în Municipiul Arad, comparativ cu media urbană națională.

Tabel 32 - Număr de locuitori/medic în Municipiul Arad, comparație cu media națională

Nr mediu de locuitori/medic din sistemul public	Anul 2014
Municipiul Arad	587 locuitori/medic
Media la nivel național mediu urban	337 locuitori/medic
Media la nivel național	549 locuitori/medic

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

Tendința descrescătoare a indicatorului **numărul de paturi din spitalele publice,** menționată anterior, este vizibilă în graficul de mai jos. Între 2010, anul desființării celor două spitale municipale și anul 2014, numărul de paturi din spitale publice a scăzut de la 1589 la 1308, cu 21%, pe fondul unei ușoare creșteri a numărului de medici din sistemul public, cu 29%.

Figura 141 - Număr de paturi în spitalele publice în Municipiul Arad

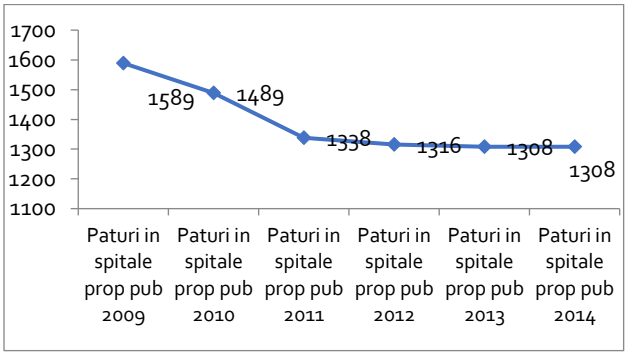

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

În paralel cu scăderea numărului de paturi din spitalul public, se observă o creștere a numărului de paturi din cele 2 spitale private, de la 79 în 2009 la 208 în 2014 (o creștere de 263%), ceea ce arată o cerere în creștere a publicului pentru îngrijiri medicale mai complexe, care presupun spitalizarea, în mediul privat și nu în cel public.

Figura 142 - Număr de paturi în spitalele private în Municipiul Arad

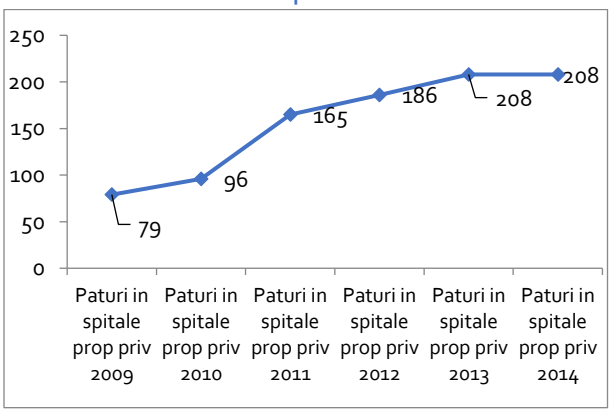

Sursa: Baza de date Tempo, INS, calcule proprii

În privința personalului medical din unitățile de învățământ, legislația în vigoare[69] stabilește normarea personalului medical din unitățile de învățământ. Potrivit calculelor cuprinse în *Planul de dezvoltare a sănătății la nivelul Municipiului Arad,* necesarul de personal medical din unitățile de învățământ este semnificativ mai mare decât numărul celor care ocupă aceste posturi în 2014:

[69] Ordinul nr. 5289/2011 pentru aprobarea Metodologiei privind examinarea stării de sănătate a preşcolarilor şi elevilor din unitățile de învățământ de stat şi particulare autorizate/acreditate, privind acordarea asistenței medicale gratuite şi pentru promovarea unui stil de viață sănătos, cu modificările şi completările ulterioare;

Tabel 33 -Necesar personal medical unități de învățământ, necesar vs. existent

Nivel de instruire	Nr. asistenți medicali	Nr. medici	Nr. asistenți medicali stomatologie	Nr. medici stomatologi
Învățământ preșcolar	47	5		
Învățământul primar	14	5	5	5
Învățământul gimnazial	11	4	4	4
Învățământul liceal	18	6	6	6
Învățământ public - licența	1	1	1	1
NECESAR	91	20	15	15
Total existent	48	8	6	6

Sursa: Planul de dezvoltare a sănătății Municipiului Arad

Asistență și protecție socială

Caracteristici sociale ale populației

Din populația stabilă de 159.074 de locuitori, declarată la recensământul din 2011, aproximativ 76% locuiesc în zone nedezavantajate, în timp ce restul de 24% se împarte astfel: cea mai mare parte locuiesc în zone dezavantajate pe capital uman (educație, sănătate și comportament demografic) - 9%, urmați de populația ce trăiește în zone dezavantajate pe locuire - 8%. Restul categoriilor însumează procente mai mici, în jurul valorii totale de aproximativ 7% și sunt formate din populația dezavantajată din punct de vedere al ocupării forței de muncă sau populație în zone marginalizate. Mai puțin de 2% din populația din categoriile dezavantajate trăiește în areale caracterizate de alte funcțiuni decât locuirea sau cu densitate foarte mică.[70]

Figura 143 - Distribuția populației pe zone dezavantajate în Municipiul Arad

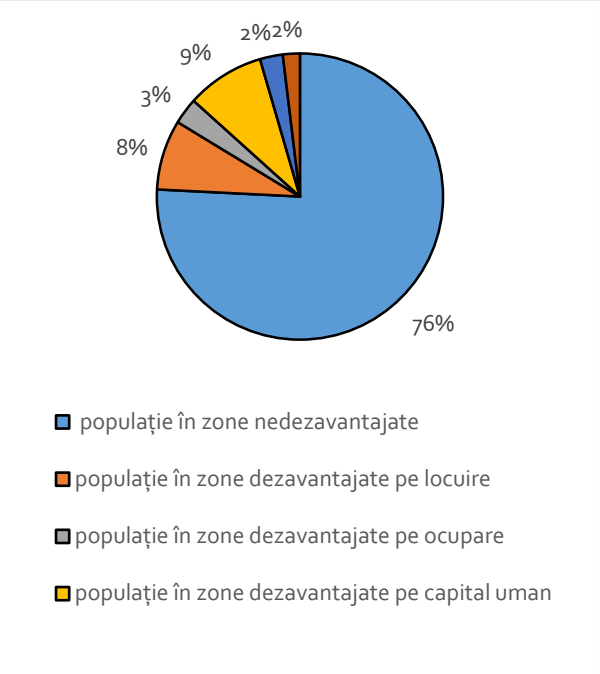

Sursa: Baze de date INS Tempo

În ceea ce privește populația beneficiară de venit minim garantat, aceasta a fluctuat în intervalul 2011 – 2014, tendința generală fiind de creștere.

Tabel 34 - Număr mediu lunar de familii sau persoane singure beneficiare de ajutoare sociale pentru asigurarea venitului minim garantat din jud. Arad

Număr mediu lunar de familii sau persoane singure beneficiare	2011	2012	2013	2014
	3.520	3.347	3.493	3.533

Sursa: Baze de date INS Tempo

Mai mult, la nivelul Municipiul Arad principalele zone dezavantajate care au fost identificate sunt: așa numita zonă Checheci (situată în cartierul Șega), zona Tarafului (situată în cartierul Sânicolaul Mic) și zona de pe strada Mărului (situată în cartierul Alfa).

Zona **Checheci** este o zonă poziționată în partea de vest a Municipiului, unde locuiesc aproximativ 3.000 de persoane, majoritatea romi romanizați și minoritar romi maghiari. Printre principalele nevoi și probleme identificate la nivelul zonei se numără:

[70] Conform Atlasului Zonelor Urbane Marginalizate din România realizate de Banca Mondială

- Lipsa actelor de proprietate;
- Lipsa actelor de identitate;
- Lipsa utilităților;
- Asfaltarea incompletă a străzilor (din cele 10 străzi ale zonei, 2 nu sunt asfaltate);
- Analfabetismul în proporție de 20 %;
- Existența unui număr însemnat de persoane bolnave de boli cronice (BPOC, TBC, multiple forme de cancer, diabet, HTA);
- 50 % din populație beneficiază de prestații sociale;
- Locuințele sunt în proporție de 70 % construite din chirpici, suprafața unei locuințe nedepășind 50 mp.

Zona **Tarafului** include o stradă din cartierul "Sânicolaul Mic", unde locuiesc aproximativ 1.500 de persoane, majoritatea romi romanizați și minoritar romi maghiari. Printre principalele nevoi și probleme identificate la nivelul zonei se numără:

- Lipsa actelor de proprietate;
- Lipsa actelor de identitate;
- Lipsa utilităților;
- Existența unui număr însemnat de persoane bolnave de boli cronice (BPOC, TBC, multiple forme de cancer, diabet, HTA);
- 70 % din populație beneficiază de prestații sociale;
- Locuințele individuale sunt în proporție de 100 % construite din chirpici, suprafața unei locuințe nedepășind 35mp.

Zona **Mărului** include o stradă unde locuiesc aproximativ 600 de persoane, majoritatea romi romanizați și minoritar romi maghiari. Printre principalele nevoi și probleme identificate la nivelul zonei se numără:

- Lipsa actelor de proprietate;
- Lipsa actelor de identitate și proveniența lor din alte localități;
- Lipsa utilităților;
- Neasfaltarea străzii;
- Grad ridicat de analfabetism și abandon școlar;
- Rata ridicată a șomajului;
- Existența unui număr însemnat de persoane bolnave de boli cronice (BPOC, TBC, multiple forme de cancer, diabet, HTA);
- Un număr semnificativ de locuitori beneficiază de prestații sociale;
- Locuințele sunt în proporție de 100 % construite din chirpici, suprafața unei locuințe nedepășind 20 mp.

Infrastructura de tip social

La nivel județean, serviciile sociale oferite prin intermediul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad au în vedere:

- Protecția și promovarea drepturilor copilului – servicii de management de caz, servicii de prevenire destinate copiilor aflați în risc de separare de părinți, servicii destinate copiilor și persoanelor adulte victime ale violenței domestice, abuzului, neglijării, exploatării, servicii de prevenire a abandonului destinate copiilor cu dizabilități, servicii oferite copiilor cu comportament predelincvent și copiilor care săvârșesc fapte penale și nu răspund penal, servicii oferite copilului traficat, migrat și repatriat, servicii oferite copiilor ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate, măsuri de protecție alternativă, servicii de ocrotire în regim rezidențial pentru copiii aflați în dificultate, servicii de evaluare și consiliere psihologică și psiho-educațională, servicii de evaluare complexă;
- Protecția și promovarea drepturilor persoanelor adulte – servicii rezidențiale și management de caz pentru persoane adulte cu handicap, evaluare inițială, extinsă, pregătitoare și formare prevocațională, angajare asistată, servicii de evaluare complexă persoane cu

handicap, evidență și plată prestații sociale.

Consiliul Local al Municipiului Arad, prin Direcția de Dezvoltare și Asistență Comunitară (DDAC) exercită atribuții privind dezvoltarea economico-socială a Municipiului și atribuții privind gestionarea serviciilor furnizate către cetățeni.

Probleme cu care se confruntă DDAC, ce vor fi avute în vedere în formularea propunerilor prezentei Strategii, se referă la:

- Creșterea numărului de beneficiari ai anumitor servicii (spre exemplu, față de anul 2014 se înregistrează o creștere cu 18,64% a numărului mediu de dosare de indemnizații pentru persoane cu handicap aprobate și o creștere cu 36,38% a sumelor plătite, o creștere cu 38,79% a numărului de solicitări pentru scutirea de la plata tarifului de utilizare a rețelelor de drumuri naționale, o creștere cu 10% a numărului de solicitări pentru alocații de stat pentru copii etc.)
- Diversificarea activității prin includerea unor prestații noi;
- Deficit de personal și imposibilitatea de a mai presta anumite servicii.

Dotările de tip social din Municipiul Arad care țin de Consiliul Local sunt:

- Căminul social Alfa (cazare temporară și sprijin pentru integrarea socială a tinerilor care provin din instituții de ocrotire din Municipiul și județul Arad);
- Centrul de reabilitare socio-profesională Creativ (atelier protejat Creativ);
- Spălătoria Clăbucet (activități protejate);
- Complexul Curcubeu (centru de zi pentru copii);
- 6 creșe care oferă îngrijire și supraveghere copiilor cu vârstă între 3 luni și 4 ani din Municipiul Arad;
- Centrul social cu destinație multifuncțională Tarafului, destinat tinerilor proveniți din instituțiile de ocrotire din județul Arad, cu o capacitate de 40 de locuri;
- Centrul de Minori Casa Felice, constituit în baza unei asocieri dintre Direcția de Dezvoltare și Asistență Comunitară și Fundația Debora Arad, destinat copiilor abuzați în familie și copiilor străzii, cu o capacitate de 12 locuri în regim rezidențial și de 20 de locuri în regim de centru de zi;
- 7 centre de zi pentru vârstnici, în cartiere diferite, pentru sprijinirea vârstnicilor fără posibilități materiale, lipsiți de suport social și prevenirea instituționalizării și marginalizării acestora;
- Cabinet stomatologic înființat în colaborare cu Serviciul de Ajutor Maltez în incinta Centrului de zi Aurel Vlaicu;
- Adăpost de noapte pentru persoanele domiciliate în Municipiul Arad, dar și în alte localități;
- Centrul de îngrijire pentru persoane vârstnice, instituție socio-medicală care asigură asistența în regim rezidențial a persoanelor vârstnice și cu dizabilități, oferind inclusiv servicii de consiliere juridică;
- Cantina municipală – pregătește și distribuie hrana pentru beneficiari, asigură masa caldă pentru elevi aflați în programe de prevenire a abandonului școlar, pentru copiii din Complexul Curcubeu, transportul hranei la persoanele care nu se pot deplasa la sediul cantinei.

Figura 144 – Distribuția spațială a dotărilor de tip social în Municipiul Arad

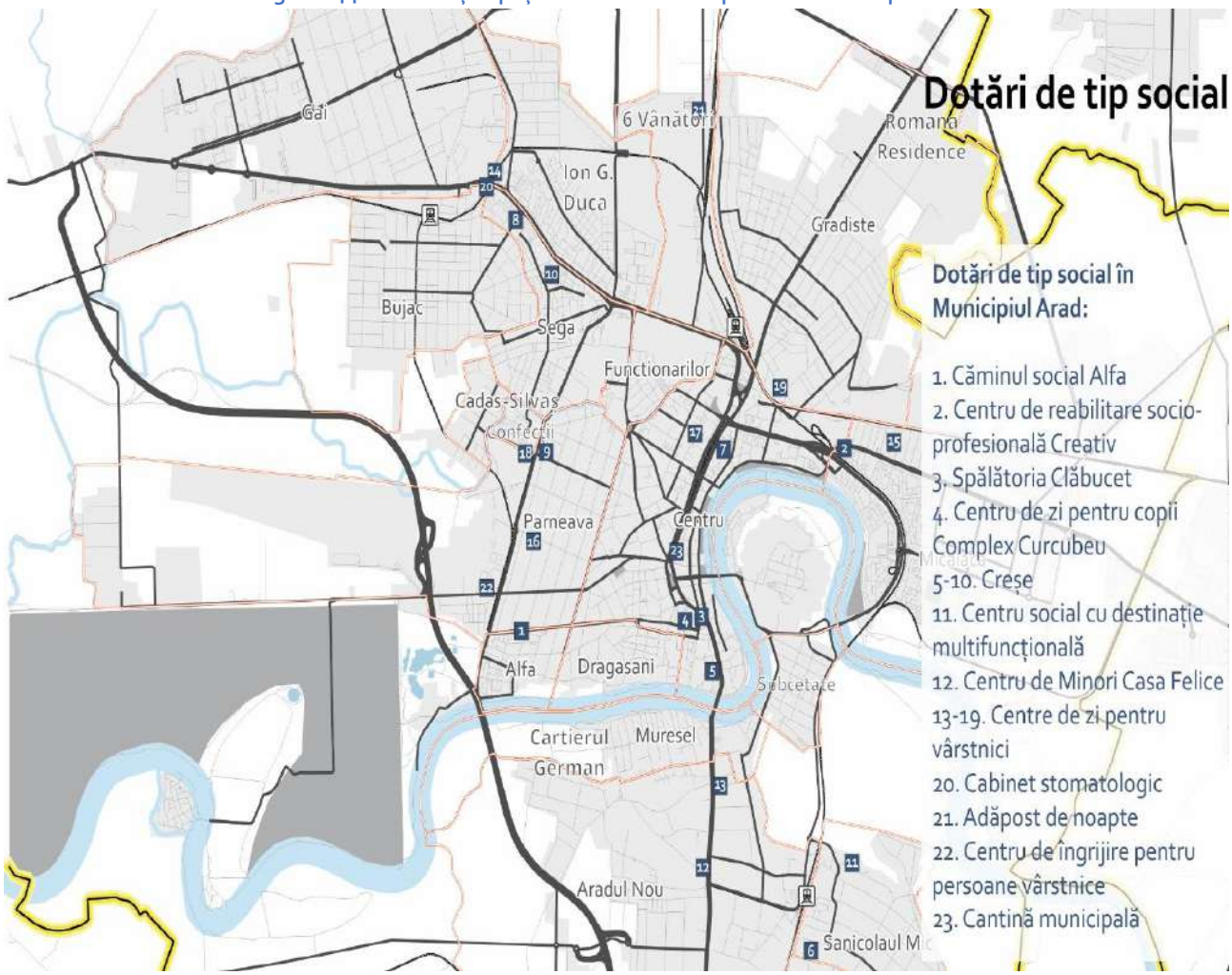

În execuția bugetară a anului 2015, domeniul asistenței sociale s-a ridicat la 6% din cheltuieli. Cea mai mare pondere în buget o au învățământul (31%), transporturile (17%), cultura, recreerea și religia (12%) și protecția mediului (7%).

Figura 145 - Execuția bugetară 2015 (Municipiul Arad)

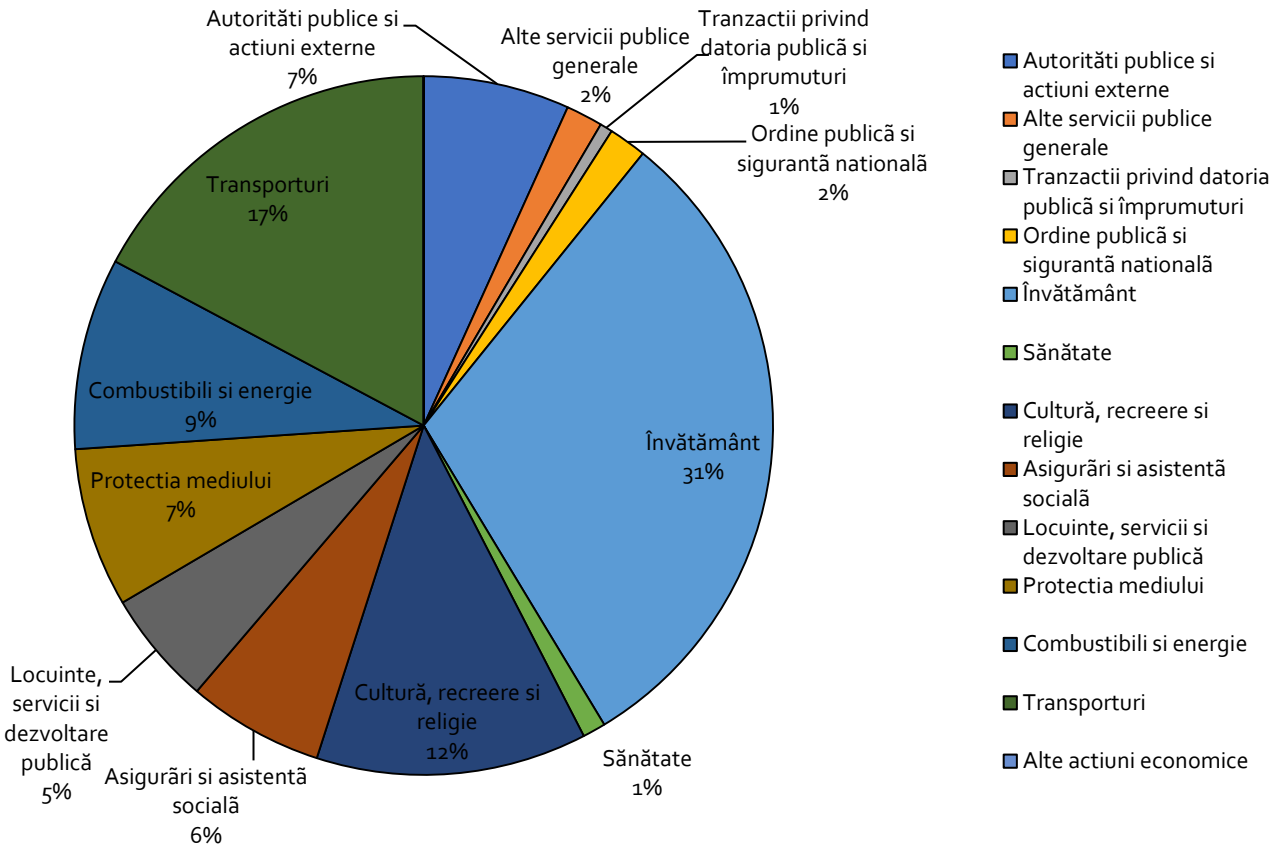

Sursa: Raport privind execuția bugetului general de venituri și cheltuieli al Municipiului Arad pe anul 2015

II.3.7. Echipare Edilitară

Alimentare cu apă

Conform Studiului de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad, sistemul centralizat de alimentare cu apă deservește un total de 155.111 locuitori, reprezentând 97,5% din populația totală a Municipiului (159.074 locuitori)[71].

Operatorul regional pentru sistemul de alimentare cu apă este Compania de Apă Arad, operator licențiat clasa I de către Autoritatea Națională de Reglementare în Serviciile de Gospodărie Comunală (ANRSC). Compania prestează servicii publice de alimentare cu apă potabilă, colectează și epurează apa uzată în baza contractelor de concesiune.

La nivel municipal, deși sistemul de alimentare cu apă deservește în prezent 100% din teritoriul intravilan, eforturile municipalității trebuie direcționate către oferirea de servicii la aceleași standarde de performanță și pentru noile zone propuse spre includere în intravilan, prin Planul Urbanistic General al Municipiului Arad, varianta revizuită. Detalii privind sistemul de alimentare cu apă sunt prezentate în capitolele următoare.

Surse de apă

Conform *Master Planului revizuit pentru proiectul Reabilitarea și modernizarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare în județul Arad* (2013), județul Arad este traversat de două dintre cele mai importante surse de apă din România, în partea de sud de Râul Mureș, iar în partea de nord de Râul Crișul Alb împreună cu afluenții săi Dezna, Cigher și Teuz.

Responsabilitatea pentru supravegherea calității apelor de suprafață din bazinul hidrografic Mureș revine laboratorului aparținând filialei Arad a Direcției Apelor Tg. Mureș. Responsabilitatea

[71] Numărul locuitorilor deserviți de sistemul centralizat de alimentare cu apă, preluat din Studiul de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad, a fost raportat la populația înregistrată la RPL 2011

pentru supravegherea calității apelor de suprafață din bazinul hidrografic Crișul Alb revine laboratorului aparținând Direcției Apelor Oradea.

Filiala Arad a Direcției Apelor Târgu Mureș monitorizează calitatea apelor freatice situate în bazinul hidrografic Mureș. Filiala Arad a Direcției Apelor Oradea monitorizează calitatea apelor freatice situate în bazinul hidrografic Crișul Alb.

A.P.M. monitorizează forajele de supraveghere a fenomenelor de poluare produse de sursele de poluare. În general, valoarea concentrațiilor indicatorilor de calitate ai apelor subterane se încadrează în limitele admise.

Datorită condițiilor hidrogeologice, principalele surse existente și potențiale pentru alimentarea cu apă a localităților județului Arad sunt sursele subterane.

Conform *Master Planului revizuit pentru proiectul Reabilitarea și modernizarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare în județul Arad* (2013), cantitatea de apă anuală (pentru anul 2012) captată din sursele de suprafață a fost de 33.671,367 mii m^3 și de 29.558,091 mii m^3 din surse subterane cu un total de 63.229,458 mii m^3 de apă captată pentru consum.

Conform Strategiei de transformare în oraș verde a Municipiul Arad, alimentarea cu apă a sistemului Arad este asigurată predominant din surse subterane de medie adâncime și este compusă din 72 foraje existente, executate la o adâncime de 80 – 125 m. Debitul realizat de fiecare foraj este de aproximativ 26 l/s la o denivelare normală, asigurându-se astfel un debit total minim de 2.150 l/s. Capacitatea instalată a sursei de apă potabilă pentru Municipiul Arad este de 2.700 l/s, respectiv 233.280 m3/24h, 85.147.200 m3/an, acoperind întregul necesar de debit al Municipiului.

Aducțiunile de apă subterană

Sistemul centralizat de alimentare cu apă al Municipiului Arad dispune de trei gospodării de apă, denumite Uzine de apă.

Uzina de apă nr. 1 este situată în partea centrală a Municipiului. Aceasta funcționează din anul 1896 și cuprinde: stație de tratare a apei, stații de pompare și rezervoare de apă.

În prezent Uzina funcționează în regim de stație de repompare a apei. 5 rezervoare semi-îngropate, de capacități diferite (2x1.000m3, 2x1.200m3, 1x10.000m3) înmagazinează apa potabilă, dezinfecția apei prin clorinare realizându-se tot în aceste rezervoare. Pomparea apei din rezervoare în rețeaua de distribuție se face prin două stații de pompare.

Principala stație de pompare a Municipiului Arad este *Uzina de apă nr. 2* cu o capacitate de captare de 9000 m3/h și o capacitate de pompare de 14.000 m3/h. Uzina cuprinde: stație de tratare, stații de pompare și rezervoare de apă. Stația de tratare are o capacitate de 2.160 l/s și realizează deferizarea și demanganizarea apei înainte de stocarea în rezervoare și de distribuirea în rețeaua Municipiului.

Amplasată în partea de nord a Municipiului, *Uzina de apă nr. 3* asigură apă pentru parcul industrial al Municipiului și zona Vlaicu. Uzina cuprinde o stație de pompare a apei în rețea, rezervoare supraterane pentru stocarea apei potabile, cu capacitate de 2x10.000m3 și o stație de clorinare a apei.

Rețeaua de distribuție

Lungimea totală a rețelei de distribuție a apei potabile în Municipiul Arad este de 558,8 km.

În prezent, rețeaua de distribuție are un grad de acoperire al tramei stradale de 100%. Cu toate acestea, trebuie avut în vedere faptul că, urmare a revizuirii Planului Urbanistic General pentru Municipiul Arad, zonele propuse în document

pentru includere în intravilan, trebuie să beneficieze de aceeași echipare tehnico-edilitară ca cele deja aparținând teritoriului intravilan. Extinderea rețelei de distribuție apă potabilă în noile zone de intravilan se va realiza conform soluțiilor din viitoarele Planuri Urbanistice Zonale.

Rețeaua de apă potabilă a Municipiului Arad alimentează, de asemenea, și localitățile Fântânele și Zădăreni.

Diametrele variază între 300-1.200 mm pentru artere și între 100-250 mm pentru conductele de serviciu. Materialele din care este realizată rețeaua sunt: beton armat, beton precomprimat, oțel, fontă, azbociment, PAFSIN, PEHD și PVC.

Starea tehnică a rețelei de distribuție este bună. Cu toate acestea, recomandarea prezentei documentații vine în întâmpinarea preocupării municipalității pentru oferirea serviciilor de alimentare cu apă la standarde înalte, propunând înlocuirea rețelelor din azbociment cu rețele din materiale nepoluante.

Conform informațiilor privind lucrările aferente proiectului "Extinderea și Modernizarea Infrastructurii de Apă și Apă Uzată în județul Arad" (CL1: Reabilitarea rețelei de alimentare cu apă în Municipiul Arad și aducțiune apă în localitatea Fântânele)[72], în luna noiembrie 2014 s-a raportat un progres de 77.54%.

Astfel, în Municipiul Arad, pentru rețeaua de alimentare cu apă existau lucrări în derulare aflate în curs de finalizare pe un număr total de 56 de străzi, lungime totală de rețea - 28.844 ml. Pe 25 dintre aceste străzi (A. Popescu Negură, Zorelelor, Dorului, I. Lengyel, I. Măduță, I. Rațiu, Aleea Amara, N. Brânzeu, N. Titulescu, Nucet, Obedenaru, Paltinului, Pavel Alaszu, Spartacus, Ț. Vodă, Ursului, V. Conta, V. Hugo, Zimbrului, E. Drăgoi, Aleea Tomis, Școalei – Obedenaru, Constituției, Izlazului, Școalei) lucrările erau finalizate, pe o lungime de 9,715 km, cu un număr de 908 branșamente cuplate. Pentru artera de apă existau lucrări în derulare pe 19 străzi, lungime totală artere 9,862 ml. Opt dintre aceste străzi (1 Decembrie 1918, Steagului, Cetății, Crișan, E. Ghiba Birta, Infanteriei, Memorandului, Spartacus) erau finalizate, obținându-se o lungime de 3.790 ml.

Managementul apei

Compania de Apă depune eforturi constante în vederea minimizării pierderilor din sistem, dovadă fiind evoluția anuală descrescătoare a pierderilor de apă (atât în cantitate absolută, cât și raportate la distanțele de alimentare km/zi) în rețeaua de distribuție. Cu toate acestea, pierderile de apă în conducte, la nivelul anului 2014, au fost de 34,2%. Figura 142 prezintă evoluția pierderilor de apă.

Figura 146 - Evoluția pierderilor de apă (mii m3/an) în Municipiul Arad

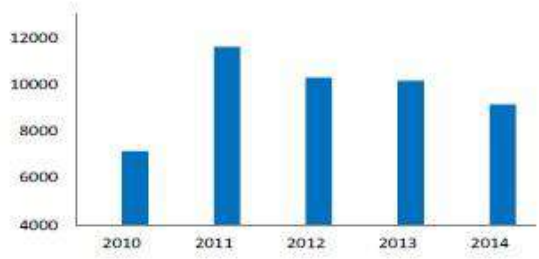

Sursa: Strategia de transformare în oraș verde a Municipiului Arad

Datorită inovațiilor în segmentul de eficientizare energetică la nivelul stațiilor de pompare și tratare a apei, consumul energetic/m³ apă consumată a scăzut cu aprox. 15% față de anul 2010 și aprox. 34% față de anul 2008, analiză detaliată în Strategia de transformare în oraș verde a Municipiului Arad.

Monitorizarea calității apei potabile în Municipiul Arad se face în baza Programului de monitorizare de control, elaborat în conformitate cu cerințele

[72] http://www.caarad.ro/posmediu/index.php/derulare-proiect

HG 974/2004. Programul a fost actualizat pentru aprobarea Normelor de supraveghere, inspecție sanitară și monitorizare a calității apei potabile și a Procedurii de autorizare sanitară a producției și distribuției apei potabile și aprobat de către Direcția de Sănătate Publică Arad. Pentru anul 2015 monitorizarea calității apei s-a făcut astfel:

- Ieșirea din stația de tratare: 104 ori/an
- Consumator : 248 ori / an

În prezent, monitorizarea debitelor și a presiunilor de lucru în stațiile de tratare și în rețeaua de distribuție se face automat și continuu, iar datele sunt transmise la distanță prin sistem radio.

Pe baza unui program anual de monitorizare, comportarea acviferelor în exploatare (asigurarea folosirii raționale și a protecției resurselor de apă subterană împotriva supraexploatării și poluării) este supravegheată periodic prin măsurători privind evoluția debitelor exploatate și evoluția nivelurilor apelor subterane și a calității acestora.

Canalizare

Sistemul centralizat de canalizare colectează apele uzate provenite de la consumatori, fiind prevăzut cu stații de epurare în toate orașele din județ.

Pe scurt, conform Master Planului Județului Arad (Revizuit 2013), infrastructura de colectare a apelor uzate din Județul Arad poate fi caracterizată astfel:

- Numărul de localități care dispun de sisteme de colectarea a apelor uzate: 25;
- Rata medie de conectare la sistemul de canalizare cu apă în zona urbană de aproximativ 57%;
- Rata medie de conectare la sistemul de canalizare cu apă în zona rurală de aproximativ 3%;
- Un număr de 15 localități din mediul rural au colectoare de canalizare de diferite lungimi, care în general nu funcționează, deservesc câteva gospodării sau blocuri și descarcă în fose sau direct în emisar, fără epurare. Dintre acestea, au un sistem de canalizare propriu-zis, localitățile Moneasa și Vladimirescu.

Conform Studiului de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad, la nivel municipal, sistemul de canalizare funcționează în sistem unitar și mixt, și asigură colectarea, transportul, epurarea și evacuarea apelor uzate. Sistemul de canalizare deservește un total de 142.088 persoane, reprezentând 89.3% din populația totală (159,074 locuitori)[73].

Evoluția numărului de locuitori racordați la rețeaua de canalizare menajeră a Municipiului este prezentată în figura următoare.

Figura 147 - Numărul de locuitori racordați la rețeaua municipală de canalizare în Municipiul Arad

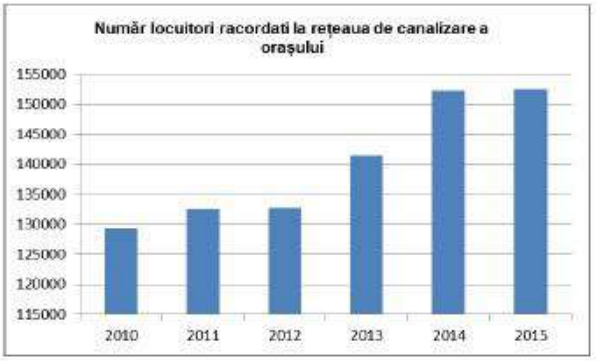

Sursa: Strategia de transformare în oraș verde a Municipiului Arad

[73] Numărul de persoane deservite de sistemul de canalizare, preluat din Studiul de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad, a fost raportat la populația înregistrată la RPL 2011

Rețeaua de canalizare

Conform Studiului de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad, rețeaua de canalizare are o lungime de 485,7km, iar lungimea străzilor echipate cu rețea de canalizare ape uzate este de 345,0 km, având un total de 13.376 racorduri.

Canalizarea menajeră este prevăzută cu un număr de 4.097 cămine și 184 guri de scurgere, iar conductele au diametre între Dn 175 mm și Dn 1000 mm.

Canalizarea pluvială are colectoare cu diametre cuprinse între 100-1500 mm, dotată cu 5.564 guri scurgere și 3.808 cămine. Rețeaua de canalizare colectează și apele industriale provenite de la unitățile industriale din localitate.

Datorită configurației plate a terenului, 13 stații de pompare asigură transportul apelor uzate.

Conform publicației Companiei de Apă Arad din octombrie 2010, privind Finalizarea Proiectului de Reabilitare a Stației de Epurare Arad, disponibilă la adresa http://www.caarad.ro/uploads/files/apearad2%20corectat%20.pdf, procentul de racordarea la sistemul de canalizare acoperă 75-80% din trama stradală.

Recomandarea prezentei documentații vine în întâmpinarea preocupării municipalității pentru oferirea serviciilor de colectare a apelor uzate la standarde înalte, propunând extinderea și/sau modernizarea sistemului în acele zone unde nu s-au implementat astfel de proiecte.

De asemenea, trebuie avut în vedere faptul că, urmare a revizuirii Planului Urbanistic General pentru Municipiul Arad, zonele propuse în document pentru includere în intravilan, trebuie să beneficieze de aceeași echipare tehnico-edilitară ca cele deja aparținând teritoriului intravilan.

Extinderea rețelei de canalizare ape uzate (menajere și pluviale) în noile zone de intravilan se va realiza conform soluțiilor din viitoarele Planuri Urbanistice Zonale.

Epurarea și managementul apelor uzate

Conform Raportului Agenției pentru Protecția Mediului Arad, privind starea mediului în anul 2014, Municipiul Arad are un volum total de ape evacuate în 2014 de 8.006.714 mc, emisar de deversare fiind râul Mureș.

Epurarea apelor uzate de pe întreaga suprafață a Municipiului Arad se realizează prin intermediul unei stații de epurare.

Stația este amplasată în partea de vest a Municipiului Arad, lângă Aeroportul Internațional Arad și are o capacitate de 1.300 l/s. În prezent funcționează cu două trepte de epurare. Treapta mecanică de epurare a fost construită în anul 1962. Tratarea biologică și tratarea nămolului au fost adăugate în anul 1985.

Două conducte cu diametrul de 1000 mm și lungime 1,5 km asigură evacuarea apelor din stația de epurare în râul Mureș. Stația are și o altă posibilitate de evacuare înspre canalul Mureșel, în situația în care debitele cresc foarte mult, cauză a precipitațiilor abundente sau topirii zăpezilor. În astfel de situații, apele meteorice sunt pompate direct în două bazine de retenție unde apa se scurge gravitațional în canalul Mureșel.

S.C. Compania de Apă Arad S.A este operatorul regional responsabil pentru tratarea apelor uzate. Compania a fost înființată în anul 1991. Activitatea acesteia constă în gospodărirea resurselor de apă, captarea, tratarea și distribuția apei și colectarea și tratarea apelor uzate la nivelul județului Arad.

De asemenea, la nivelul Județului Arad, a fost înființată în anul 2008 Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Apă Canalizare Județul Arad (A.D.I.A.C.) cu următorul scop: reglementarea, înființarea, organizarea, finanțarea, exploatarea, monitorizarea și gestionarea în comun a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare. Municipiul

Arad este membru activ al ADIAC de la înființarea acesteia.

Conform publicației Companiei de Apă Arad din octombrie 2010, privind Finalizarea Proiectului de Reabilitare a Stației de Epurare Arad[74], în vederea creșterii performanțelor și capacității, stația de epurare a fost reabilitată prin intermediul Măsurii ISPA 2000/RO/16/P/PE/011 "Reabilitarea facilităților de tratare a apelor uzate pentru protejarea râului Mureș, localizată în Arad, județul Arad", a cărei valoare a fost de 16.374.644 milioane de Euro din care 75% din contribuție ISPA iar 25% cofinanțare prin împrumut BERD contractat de CAA și garantat de Consiliul Județean Arad.

Modernizarea stației de epurare a presupus transformarea acesteia în stație cu nămol activ, cu încărcare mică, cu nitrificare, denitrificare și îndepărtarea biologică a fosforului pentru a se conforma directivei apelor uzate urbane pentru zone sensibile a Uniunii Europene și normativelor naționale.

Cele mai importante beneficii ale lucrărilor de reabilitare sunt:

- calitatea apei deversate din stația de epurare în râul Mureș se încadrează în limitele prevăzute de standardele naționale și europene;
- ecosistemul din apa râului Mureș este mai puțin poluat, apa putând fi folosită pentru activități recreative și sportive, pentru pescăriile situate în aval de stația de epurare;
- posibilitatea folosirii în agricultură a nămolul rezultat în urma procesului de tratare;
- capacitatea noii stații permite racordarea tuturor locuitorilor Municipiului Arad și a întregii industrii precum și racordarea localităților limitrofe la rețeaua de canalizare;
- inspectarea rețelelor de canalizare și reducerea infiltrațiilor.

Politici, acțiuni și măsuri pentru sistemul de alimentare cu apă și canalizare

Conform Studiului de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad, pentru perioada 2014 – 2018 municipalitatea are în vedere următoarele lucrări:

- reabilitarea rețelei de apă din zonele: Calea Victoriei-Feleacului, Miron Costin, Bihorului, Pârneava, Foișor-Poetului, zona Vlaicu - zona H între strada Școalei și p-ța UTA, aleea Constructorilor;
- reabilitare rezervoarele și dispecerat din Uzina de apă 2;
- reabilitare stații de pompare Cruceni, Clopotului;
- reabilitare rețea de canalizare ape uzate menajere pe străzile: Fulgerului, Toamnei, Comunarzilor, traversare pod Decebal, L. Szantay, Ghe. Sion, G. Barițiu, Măgurei, Roșiori, cartier Micălaca (str. Sighișoarei, Nucet, Beiuș, Zalău, Tușnad);
- realizare stație de pompare apă uzată pe str. Constituției;
- reabilitarea clădirilor anexe din stația de epurare: dispecerat, garaj autospeciale, clădire PT, clădire suflante;
- reabilitare SPAU1, SPAU2, SPAU7, SPAU9.

[74] http://www.caarad.ro/uploads/files/apearad2%20corectat%20.pdf

Energie electrică și iluminat public

Surse de producere a energiei electrice

Administrarea patrimoniului fostei Sucursale Electrocentrale Arad desprinsă din S.C. Termoelectrica S.A. București a fost încredințată în anul 2002 către SC CET Arad SA, iar ulterior, în anul 2010, şi către SC CET Hidrocarburi SA Arad societate nou înființată ca urmare a divizării SC CET Arad SA .

Astfel din ianuarie 2010, la nivelul Municipiului Arad funcționează doi operatori de termoficare :

- SC CET Arad SA – producător de energie termică şi electrică în cogenerare „în regim de bază", deținând capacitățile de producție din incinta situată în Calea 6 Vânători FN și
- SC CET Hidrocarburi Arad SA – producător de energie termică care asigură şi transportul şi distribuția energiei termice (atât cea produsă de societate, cât şi cea produsă de SC CET Arad SA), „sursa de vârf", ce deține în administrare pe lângă sursele de producție din incinta situată în Calea Iuliu Maniu 65-71 şi rețelele de transport şi distribuție a agentului termic.

SC CET Arad SA a fost proiectată să funcționeze pe combustibil solid (cărbune – lignit), având ca suport de flacără gazele naturale. Datorită reglementarilor de mediu impuse, societatea a trebuit să realizeze investiții în sursa de producție, fiind aleasă investiția care a condus şi la schimbarea combustibilului. Astfel, din iarna 2014-2015, SC CET Arad SA produce energia în cogenerare, cu funcționarea exclusiv pe gaze naturale.

Conform Studiului de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad, cu scopul de a menține funcționarea SC CET ARAD SA în concordanță cu normele și prevederile UE și de a asigura continuitatea producției de energie termică pentru Municipiul Arad, SC CET ARAD SA a demarat o serie de lucrări de investiții în vederea eficientizării centralei și conformării cu cerințele de mediu. Investițiile și termenele de finalizare sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabel 35 -Investițiile și termene de finalizare pentru etapele retehnologizării CET Arad

Denumire investiție	Termen de finalizare
Supraînălțarea compartimentului nr. 2 între cotele 114 m – 116 m de la Depozitul de zgură și cenușă a SC CET ARAD SA pentru funcționarea în sezonul 2013 – 2014	Finalizat în 2013
Închiderea Depozitului de zgură și cenușă de la SC CET ARAD SA	Închidere compartimente 1 și 3 – finalizat 2014 Închidere compartiment 2 - 2016
Retehnologizarea SC CET ARAD SA prin realizarea investiției „Centrală pe ciclu combinat cu turbină cu gaz cu cazan recuperator și acumulator de căldură" realizată în două etape	Etapa I – Finalizare cazan nr. 2 de 420t/h cu funcționare pe gaze naturale – 10.10.2014 Etapa II – Turbină pe gaze cu cazan recuperator și acumulator de căldură – 31.12.2016 (conform SF)

Sursa: Studiu de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad

Rețeaua electrică de transport

Pe teritoriul administrativ al Municipiului Arad este amplasată stația de transformare 400/220/110 kV Arad în care se afla 3 unități de transformare:

- AT1 220/110 kV, 200 MVA
- AT3 400/220 kV, 400 MVA
- Trafo 400/110 kV, 250 MVA

Liniile electrice de transport de pe teritoriul Municipiului Arad sunt:

- LEA 400 kV: Arad – Sandorfalva (Ungaria), Arad – Nădab și Mintia – Arad
- LEA 220 kV: Timișoara – Arad (d.c.)

Conexiuni importante ale rețelei electrice de transport din România cu cea din Ungaria și implicit conexiunea cu UCTE , se asigură prin liniile electrice Arad – Sandorfalva (Ungaria) și Arad – Nădab.

Exploatarea rețelei de transport a energiei electrice de pe teritoriul Municipiului Arad este responsabilitatea CNTEE Transelectrica SA – Sucursala de Transport Timișoara.

Conform Studiului de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad, din punct de vedere al proiectelor de modernizare a rețelei de transport, se preconizează trecerea la 400 kV a LEA Timișoara-Arad, într-o etapă de perspectivă, după 2018.

Rețeaua electrică de distribuție

Rețeaua de distribuție de pe teritoriul Municipiului este gestionată de Compania SC Enel Distribuție SA – Banat.

Pe teritoriul administrativ al Municipiului sunt amplasate 12 stații de transformare 110kV/MT. 20 de linii de distribuție de 110 kV traversează teritoriul administrativ al Municipiului și asigură alimentarea cu energie electrică, atât a Municipiului, cât și a localităților învecinate. De asemenea, 2 linii electrice subterane se află pe teritoriul administrativ al Municipiului.

Rețeaua de distribuție de medie tensiune este alcătuită din posturi de transformare și linii electrice aeriene de 20 kV, și subterane de 20 kV și 6 kV care alimentează consumatorii din Municipiu. Rețeaua de distribuție de joasă tensiune este alimentată din posturile de transformare, cuprinde atât rețeaua de alimentare a consumatorilor, cât și rețeaua de iluminat public și urmărește trama stradală a Municipiului. Atât liniile electrice aeriene de medie tensiune cât și cele de joasă tensiune, de pe teritoriul Municipiului, sunt amplasate pe stâlpi din beton.

Conform rezultatelor preliminare ale Recensământului Populației și Locuințelor din 2011, 98,3% din locuințe dispuneau de instalație electrică.

Recomandările prezentei documentații vin în întâmpinarea preocupării municipalității pentru oferirea serviciilor tehnico-edilitare la standarde înalte și sunt corelate cu măsurile propuse prin Planul Urbanistic General, varianta revizuită. Astfel, pentru asigurarea alimentării cu energie electrică, este necesară:

- Desfășurarea continuă a programelor de modernizare și mentenanță a rețelelor electrice;
- Extinderea rețelelor electrice de distribuție pentru racordarea locuințelor neelectrificate și a zonelor de dezvoltare;
- Valorificarea potențialului electric din surse regenerabile, mai ales potențialul solar pentru producerea energiei electrice;
- Respectarea normelor și legislației privind rețelele electrice de transport și distribuție, în contextul extinderii zonelor construite.

Iluminat public

Conform Studiului de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad, sistemul de iluminat public actual al Municipiului Arad are în funcțiune aproximativ 5.000 de aparate cu o vechime de peste zece ani și un grad ridicat de uzură, ale căror performanțe tehnice și energetice atrag după sine cheltuieli semnificative.

O serie de lucrări de modernizare și extindere semnificativă a sistemului de iluminat public a fost realizată în perioada 2004-2007. Printre intervențiile de la acel moment se numără și:

- montarea sau înlocuirea corpului existent cu altul mai performant și consum energetic mai scăzut,
- înlocuirea sistemului de prindere și a conductoarelor de alimentare de la corpul de iluminat la rețeaua de alimentare
- suplimentarea numărului corpurilor de iluminat împreună cu stâlpii de susținere și accesoriile aferente
- suplimentarea circuitelor de comandă și măsură a rețelei de alimentare cu energie electrică.

Sistemul de iluminat public actual al Municipiului Arad are în funcțiune aproximativ 15.158 puncte luminoase.

Din totalul punctelor luminoase, un număr de 3.372 au fost modernizate, prin înlocuirea aparatelor de iluminat cu vapori de sodiu cu aparate de iluminat cu LED-uri.

De altfel, pentru eficientizarea cheltuielilor Serviciului Iluminat Public, s-au identificat noi surse de finanțare prin proiectul „Iluminat public cu LED în Municipiul Arad", implementat în cadrul Programului de Cooperare Elvețiano-Român, începând cu iunie 2015. Proiectul are un buget total de 3.25 milioane CHF. Obiectivul proiectului este realizarea unui sistem de iluminat eficient sub aspect energetic. Noul sistem va genera costuri de întreținere mai mici și va contribui la îmbunătățirea calității mediului. Acest sistem LED este mai economic decât unul clasic. Prin implementarea proiectului, puterea medie instalată pe punct luminos va scădea de la 173 W la 37 W.

În perioada 2016-2020, municipalitatea va continua eforturile de modernizare şi astfel urmează a fi modernizate restul de 11.786 puncte luminoase. Prin modernizarea sistemului de iluminat public cu folosirea aparatelor de iluminat cu Led-uri se estimează o reducere a puterii instalate cu 34%, de la 2,63 MW la 1,65 MW.

Recomandarea prezentei documentații vine în întâmpinarea preocupării municipalității pentru oferirea serviciilor la standarde înalte, propunând extinderea sistemului de iluminat public, urmare a revizuirii Planului Urbanistic General pentru Municipiul Arad, în acele zone propuse în document pentru includere în intravilan, pentru ca acestea să beneficieze de aceeași echipare tehnico-edilitară ca cele deja aparținând teritoriului intravilan.

Extinderea rețelei de iluminat public în noile zone de intravilan se va realiza conform soluțiilor din viitoarele Planuri Urbanistice Zonale.

Alimentarea cu energie termică

Conform Studiului de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad, în prezent, Municipiul Arad beneficiază de alimentare cu energie termică în sistem centralizat sau în sistem local. Alimentarea cu energie termică în sistem local este realizată prin centrale termice de bloc sau scară de bloc, cu funcționare pe gaze naturale, lemn/peleți sau sobe de teracotă cu funcționare pe gaze naturale sau lemn.

Serviciul public de alimentare cu energie termică este operat de SC "CET HIDROCARBURI" SA. Compania administrează patrimoniul Centralei Electrice de Termoficare Hidrocarburi, și are în concesiune de la Primăria Arad rețelele de termoficare primară, secundară și de distribuție, precum și toate punctele și modulele termice.

Rețeaua de transport energie termică are o structură radială, cu legături transversale între magistralele principale. Mai mult de jumătate (65%) din rețeaua de transport este amplasată subteran.

Sistemul rețelelor de transport agent termic este alcătuit din șase magistrale principale:

Tabel 36 -Magistralele rețelei de transport agent termic

Magistrală	Componență	Lungime
Magistrala I	2 conducte din oțel (2x500mm)	~2,5km
Magistrala II	4 conducte din oțel (2x700mm și 2x500mm)	~2km
Magistrala III	2 conducte din oțel (2x600mm)	~3,2km
Magistrala IV	3 conducte din oțel (2x400mm și 1x600mm)	~5,1km
Magistrala sere	4 conducte din oțel (2x600mm și 2x400mm)	~2,3km
Magistrala de interconectare	2 conducte din oțel (2x900mm)	

Sursa: Studiu de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad

Deoarece majoritatea rețelelor de transport aparținând sistemului de alimentare cu energie termică au o vechime de peste 40 de ani, izolația conductelor este deteriorată și se înregistrează pierderi orare de energie termică de aproximativ 10 – 12 %. Din această cauză, o parte a rețelei necesită înlocuire. Până în prezent, doar o mică parte din rețeaua de transport (aprox. 3km) a fost înlocuită cu conducte preizolate.

Conform informațiilor furnizate de Serviciul Investiții, Dezvoltare Imobile, din cadrul Primăriei Municipiului Arad (și prezentate în Studiul de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad), au fost realizate lucrări de reabilitare a rețelelor și punctelor termice în Municipiu, după cum urmează:

- Modernizare Punct Termic 1V: s-a desființat Punctul Termic 1V și s-au montat 33 de module termice ce deservesc zona de blocuri din strada Măgurei – Calea A. Vlaicu – zona str. Fluturilor, Hațeg și Predeal;
- Modernizare rețele și puncte termice în zona Calea Romanilor, cuprinsă între străzile Paris, Toth Șandor, Calea Romanilor prin montarea a opt module termice;
- Modernizare rețele și punct termic în zona Grădiște, cuprinsă între P. Rareș, Astra Vagoane și strada Gorunului (1 modul);
- Modernizare rețele termice și amplasare module în zona Spitalului Județean, cuprinsă între strada A. Karoly, strada Oituz, strada A. Șaguna (4 module);
- Modernizare rețele termice în zona străzii Roșiori (1 modul);
- Modernizare Punct Termic Libelula (PT8), prin amplasarea unui modul pentru alimentarea blocului Libelula (P+10);
- Modernizare rețele termice secundare pe porțiuni reprezentând un procent de 11,1 % din totalul de aproximativ 89 km existenți în Municipiu;
- Modernizare PT 2V: s-a desființat Punctul Termic 2V și s-au montat 27 de module termice ce deservesc zona de blocuri cuprinsă între Calea A. Vlaicu – Linia CF Bujac – strada Poetului – P-ța Fortuna (strada Luchian).

La acest moment, se află în execuție modernizarea Punctelor Termice Alfa şi Miron Costin.

De asemenea, din punct de vedere al reabilitării termice a clădirilor, în Municipiul Arad s-au realizat următoarele intervenții:

- Studii de fezabilitate pentru: 36 unități învățământ, 10 grădinițe, 10 școli gimnaziale, 14 licee.
- Reabilitarea a 17 blocuri în baza Ordonanței de Guvern nr. 18 și a 26 de blocuri în cadrul celor 4 proiecte cu finanțare din Fonduri Europene.

Politici, acțiuni și măsuri pentru sectorul termoficare

Conform Strategiei de transformare în oraș verde a Municipiului Arad, patru orașe din România, printre care și Municipiul Arad, au fost selectate pentru a beneficia de finanțarea unor proiecte de eficiență energetică prin Programul de Cooperare Elvețiano - Român. Pentru sectorul termoficare,

proiectul "Termoficare în Arad - reabilitarea rețelei de transport și distribuție a energiei termice și transformarea punctului termic din cartierul Aradul Nou" este în curs de implementare prin acest program, începând cu luna iulie 2015. Bugetul total al proiectului este de 9 milioane CHF.

Obiective proiect:

- O unitate de producție energie termică cu funcționare pe gaze naturale şi biomasă;
- reabilitare a 8 km de conducte din rețeaua de distribuție;
- reabilitarea a 8,8 km de conducte din rețeaua de transport;

De asemenea, conform Strategiei de transformare în oraș verde a Municipiului Arad, beneficiile proiectului vor fi:

- reducerea pierderilor pe rețeaua de transport și distribuție a agentului termic, de la 37,91 % la 26,6 %;
- sursa nouă de producție constând din: 3 cazane apă fiebinte de 820 kw cu funcționare pe gaze naturale şi un cazan de apă fierbinte de 150 kw cu funcționare pe biomasă;
- creșterea eficienței energetice în activitatea de producere a energiei termice și electrice în regim de cogenerare de înaltă eficiență;
- reducerea emisiilor de CO_2 și atingerea țintei propuse până în 2020;

Nu în ultimul rând, trebuie avut în vedere faptul că, urmare a revizuirii Planului Urbanistic General pentru Municipiul Arad, zonele propuse în document pentru includere în intravilan, trebuie să beneficieze de aceeași echipare tehnico-edilitară ca cele deja aparținând teritoriului intravilan.

Extinderea rețelei de termoficare în noile zone de intravilan se va realiza conform soluțiilor din viitoarele Planuri Urbanistice Zonale.

Alimentare cu gaze naturale

Trei conducte de transport gaze naturale de înaltă presiune (conducta de transport gaze naturale Nădlac-Arad, cu Dn 700mm, racord gaze naturale de presiune înaltă, cu Dn 400 mm, pentru alimentarea stației de reglare Arad III CET și conducta de transport gaze naturale Recaș-Arad, cu Dn 400 mm) traversează teritoriul administrativ al Municipiului Arad. Acestea aparțin companiei SNGTN TRANSGAZ SA.

Licența de distribuție gaze naturale în Municipiul Arad este deținută de S.C. DELGAZ GRID S.A. (fosta E.ON DISTRIBUȚIE ROMÂNIA S.A.). Conform informațiilor furnizate de companie și prezentate în Studiul de Fundamentare privind Echiparea Tehnico-Edilitară aparținând documentației de Actualizare PUG Municipiu Arad, situația alimentării cu gaze naturale, la nivelul anului 2013 a fost următoarea:

- Pentru prepararea hranei, 1.677 asociații de proprietari folosesc gaze naturale
- Rețeaua de distribuție gaze naturale are o lungime de 596,794 km

De asemenea, au mai fost oferite informații cu privire la:

- Evoluția rețelei de distribuție gaze naturale și variația consumului de gaze în perioada 2001-2012
- Volumul de gaze naturale distribuit în anul 2013

Tabel 37 -Situația consumului de gaze naturale în Municipiul Arad, în anul 2013

Tip consumator	Număr consumatori deserviți	Volum de gaze naturale distribuit in 2013 (m^3)	% din total
asnici	32134	38.256.616	56,36
Terțiari	641	4.608.214	6,79
Asimilați	17	95.164	0,14
Industriali	1	825.199	1,22
Secundari	471	16.243.610	23,93
Comerciali	1675	7.844.096	11,56
TOTAL	34939	7.844.096	100

Sursa: Studiu de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad

Tabel 38 -Evoluția rețelei de distribuție gaze naturale și variația consumului de gaze în perioada 2001-2012

	Lungimea totală a conductelor de distribuire a gazelor (km)	Total gaze naturale distribuite (mii m³)	Gaze naturale distribuite pentru uz casnic (mii m³)	Procent consum uz casnic din consumul total (%)
2001	355,6	92056	40954	44,49
2002	362	90376	49655	54,94
2003	343,7	131635	64061	48,66
2004	357	117468	39089	33,28
2005	365	96035	41857	43,58
2006	364,6	88098	37163	42,18
2007	373,8	77120	33523	43,47
2008	377	77662	33075	42,59
2009	380,7	75940	35071	46,18
2010	380,7	63347	37236	58,78
2011	438,9	75370	39924	52,97
2012	438,9	70678	38478	54,44

Sursa: Studiu de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad

Din datele prezentate anterior se poate observa o ușoară creștere a lungimii rețelei de distribuție a gazelor naturale, diferența de lungime maximă înregistrându-se în perioada 2010-2011.

Pe de altă parte, se poate observa faptul că, în intervalul 2003-2010, totalul cantității de gaze naturale distribuite pe rețea a fost în scădere. Acest lucru a fost determinat în principal de reducerea activității industriale și reconversia clădirilor aferente marilor consumatori energetici în mici consumatori cu cerințe diferite, raportate la programul zilnic/anual de funcționare.

Nu în ultimul rând, posibilitățile financiare ale utilizatorilor finali au determinat scăderea consumului total de gaze naturale în perioada analizată.

Conform Studiului de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad, în prezent, principalele probleme ale rețelei de distribuție gaze naturale, semnalate de S.C. DELGAZ GRID S.A. sunt:

- defecte constatate la conducte și branșamente subterane: 547 defecte în 2013;
- conducte și branșamente executate de terți (anterior anului 2004) - pozate la adâncimi de 0,6 m (conf. Normativ pentru proiectarea și executarea sistemelor de alimentare cu gaze naturale - Indicativ I6-98), care nu mai corespund cu prevederile Normelor tehnice pentru proiectarea, executarea și exploatarea sistemelor de alimentare cu gaze naturale - NTPEE - 2008.
- la refacerea carosabilului și la executarea lucrărilor de către alți deținători de utilități, în zona de protecție a sistemului de distribuție a gazelor naturale nu sunt respectate condițiile prevăzute în Avizul de amplasament, eliberat de operatorul sistemului de distribuție a gazelor naturale (aceste condiții obligatorii, care trebuie respectate pentru protejarea sistemului de distribuție, sunt, între altele: distanța minimă de securitate până la obiectivele sistemului de distribuție a gazelor naturale, adâncimea de pozare a conductelor de gaze naturale, ridicarea răsuflătorilor la nivelul străzii, executarea manuală a săpăturilor în preajma obiectivelor sistemului de distribuție a gazelor naturale, etc., precum și predarea amplasamentului înaintea începerii lucrărilor în prezența unui reprezentant al societății S.C. DELGAZ GRID S.A.).

Politici, acțiuni și măsuri pentru sistemul de alimentare cu gaze naturale

Recomandările Studiului de fundamentare privind echiparea tehnico-edilitară – Actualizare PUG Municipiul Arad pentru sistemul de alimentare cu gaze naturale se referă la:

- extinderea rețelei de distribuție gaze naturale astfel încât fiecare consumator să aibă propriul sistem de alimentare cu

energie termică utilizată pentru încălzire, prepararea apei calde menajere, prepararea hranei și utilizări tehnologice (acolo unde este cazul);

- lucrări continue de înlocuire conducte și branșamente corelat cu vechimea rețelei;
- pentru conductele de repartiție (medie presiune – între 2 și 6 bari) și de distribuție (redusă presiune - sub 2 bar) a gazelor naturale, este obligatoriu să se respecte prevederile Normelor tehnice pentru proiectarea, executarea și exploatarea sistemelor de alimentare cu gaze naturale NTPEE 2008;

  respectarea normelor care stabilesc zone de protecție și siguranță prin care se impun terților restricții și interdicții, în vederea asigurării funcționării normale a conductelor de transport gaze naturale în regim de înaltă presiune (6 - 45 bari) și pentru evitarea punerii în pericol a persoanelor, bunurilor și mediului.

Managementul deșeurilor

Depozitarea deșeurilor

Conform Strategiei de transformare în oraș verde a Municipiului Arad, eliminarea deșeurilor municipale din Arad s-a realizat, până în anul 2002, prin depozitarea finală pe 2 terenuri degradate. Lipsa amenajărilor speciale necesare depozitării deșeurilor au transformat aceste depozite în surse majore de poluare. Astfel, în anul 2002 s-a încheiat un contract de concesiune cu operatorul licențiat S.C. ASA Servicii Ecologice S.R.L., în baza căruia acesta a înființat un depozit ecologic pentru deșeuri pe care îl și administrează. De la data respectivă a încetat depozitarea deșeurilor municipale în depozitele neconforme, aceasta făcându-se exclusiv în depozitul ecologic.

Colectarea și valorificarea deșeurilor

În Municipiul Arad, operatorul de salubrizare este S.C. Polaris M Holding S.R.L. Compania colectează și transportă deșeurile menajere de la 116.313 persoane fizice și 3.250 agenți economici, conform informațiilor furnizate în baza contractelor încheiate de operatorul de salubrizare. Raportat la populația totală a Municipiului (159,074 locuitori - conform RPL 2011), rezultă că peste 70 % din populație participă activ la colectarea selectivă.

Colectarea deșeurilor din zonele urbane rezidențiale se realizează cu autospeciale dotate cu sisteme de localizare și poziționare G.P.S., iar frecvența de colectare este bisăptămânală pentru cetățenii care locuiesc la case individuale, iar pentru platformele gospodărești amenajate sau neamenajate din zonele cu blocuri de locuințe, frecvența de colectare este zilnică, deseori fiind nevoie ca preluarea deșeurilor să fie efectuată ŞI de două ori pe zi.

Colectarea deșeurilor de producție și/sau comerciale din zonele economice se efectuează de către companiile autorizate conform contractelor încheiate între părți. Gestionarea conformă în cazul deșeurilor de producție este în responsabilitatea operatorilor economici, generatori de astfel de deșeuri. Punctele de colectare însumează un număr de 3.357 de containere, astfel: 1.002 puncte de colectare a deșeurilor menajere, 451 pentru sticlă, 1.002 pentru hârtie și carton și 902 pentru metal și plastic.

Pe lângă colectarea selectivă la sursă, operatorul de salubrizare efectuează sortarea deșeurilor municipale în cadrul unei stații de sortare construită în zona CET (pe Șoseaua de centură Nord a orașului). Capacitatea stației de sortare este de 9 tone/oră, conform Strategiei de dezvoltare și funcționare a serviciului public de salubrizare în Municipiul Arad, aprobată de Consiliul Local al Municipiului Arad în septembrie 2015.

Deșeurile care nu pot fi reciclate sunt transportate pentru eliminarea finală la depozitul ecologic.

Tabel 39 -Evoluția cantităților de deșeuri colectate în Municipiul Arad (tone/an)

Tip deșeuri	2010	2011	2012	2013	2014
Hârtie/Carton	331,32	102,77	394,16	529,54	465,94
Plastic	285,86	198,49	388,95	698,57	540,99
Metalice	14,94	7,77	7,04	8,52	4,88
Neferoase	6,46	0,90	5,52	7,58	4,43
Total deșeuri reciclabile	638,57	309,93	795,67	1244,21	1016,25
Total deșeuri municipale (tone)	122.547,64	81.292,7	49.993,71	51.954,56	52.710,14

Sursa: Strategia de transformare în oraș verde a Municipiului Arad

Evoluția cantităților de deșeuri colectate în Municipiul Arad sunt prezentate în tabelul anterior.

Se poate observa că, începând cu anul 2011, cantitatea de deșeuri municipale descrește, înregistrând în anul 2014 o scădere cu 57%, comparativ cu anul de referință 2011.

În anul 2014, în cadrul campaniei de colectare DEEE (Deșeurile de Echipamente Electrice și Electronice), au fost colectate 10.874,0 kg.

Conform Strategiei de transformare în oraș verde a Municipiului Arad, cantitatea și compoziția deșeurilor municipale colectate la nivelul Municipiului Arad este ușor asemănătoare, urmărind compoziția deșeurilor generate la nivelul localităților urbane din România. Ponderea cea mai mare în compoziția deșeurilor municipale o au deșeurile menajere, respectiv 31,2%.

Cantitatea deșeurilor generate pe cap de locuitor în 2013 din Uniunea Europeană, totalizează o valoare de 481 kg, iar la nivelul României este de aproximativ 300 de kg /locuitor. Municipiul Arad se înscrie în traiectoria națională, înregistrând în anul 2014 o valoare de 320,14 kg /locuitor.

Sistem de management integrat al deșeurilor solide în județul Arad

La finalul anului 2015 au fost finalizate lucrările din cadrul proiectului "Sistem de management integrat al deșeurilor solide în județul Arad"[75].

Proiectul a fost elaborat în perioada septembrie 2010-decembrie 2015, cu cofinanțare din FEDR prin Programului Operațional Sectorial Mediu, Axa Prioritară 2 – „Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reabilitarea siturilor contaminate istoric".

Obiectivele specifice ale proiectului au vizat:

1. implementarea colectării deșeurilor la nivelul întregului județ prin extinderea serviciilor de salubritate;
2. implementarea colectării selective a deșeurilor reciclabile la nivelul întregului județ;
3. construirea unei infrastructuri complexe de tratare a deșeurilor formate din stații de transfer, compostare și sortare;
4. închiderea tuturor depozitelor neconforme de deșeuri;
5. implementarea compostării individuale în mediul rural;

Cele mai importante rezultate ale proiectului SMIDS Arad sunt:

[75] Consiliul Județean Arad, http://www.cjarad.ro/comunicate-presa/35-finalizarea-contractelor-de-lucrari-din-cadrul-proiectului%E2%80%9Esistem-de-management-integrat-al-deseurilor-solide-in-.html

- Cadrul instituțional și logistic pregătit pentru extinderea serviciilor de salubritate la nivelul întregului județ, începând cu anul 2016;
- Sistemul de colectare selectivă a deșeurilor reciclabile consolidat prin achiziționarea a 112.000 containere și pubele și a 17 autospeciale pentru colectarea și transportul deșeurilor;
- Facilitarea diminuării fluxului de deșeuri biodegradabile prin: (1) consolidarea sistemului de colectare separată în mediul urban și tratarea acestora în cele două noi stații de compostare; (2) promovarea compostării la nivel de gospodărie în mediul rural prin furnizarea a 50.000 unități individuale de compostare;
- Închiderea a 11 depozite de deșeuri neconforme orășenești în suprafață totală de 40 hectare;
- Construirea unei complexe rețele de stații pentru diminuarea și tratarea fluxului de deșeuri municipale, formată din: 4 stații de transfer, 2 stații de compostare a deșeurilor biodegradabile și o stație de sortare;
- Eficientizarea activităților cu diminuarea fluxului de deșeuri din construcții și demolări și recuperarea lor prin achiziționarea unui concasor mobil;
- Populația județului mai bine informată cu privire la problematica gestionării deșeurilor și a practicilor specifice de colectare selectivă;

Conform Strategiei de transformare în oraș verde a Municipiului Arad, printre primele activități în implementarea Sistemului Integrat de Gestionare a Deșeurilor[76] se numără:

- distribuirea, către utilizatorii serviciului care locuiesc la case, de europubele de 120 și 240 litri destinate colectării separate a deșeurilor reziduale, respectiv a celor reciclabile, punctele de colectare din zonele de blocuri urmând să fie mobilate atât cu eurocontainere de 1,1 m³, cât și cu containere tip igloo de 2,5 m³.
- amplasarea unor containere de diferite culori în zonele de blocuri, pentru colectare selectivă, cu o capacitate de 1.100 l - culoare albastră pentru hârtie / carton; culoare galbenă pentru deșeurile de plastic și metale (feroase și metale neferoase); culoare verde pentru sticlă.
- în zonele de case, fiecare gospodărie va primi eurocontainere de 120 litri pentru deșeuri reziduale și de 240 litri pentru colectare separată a deșeurilor reciclabile precum: hârtie, carton, ambalaje plastic, doze de aluminiu etc.

[76] http://deseuri-arad.ro/deseurifresh/prezentare-proiect/

II.4. Mediu și schimbări climatice

II.4.1. Calitatea factorilor de mediu

Apa

Resurse de apă, cantități și debite

Conform Raportului Agenției pentru Protecția Mediului Arad, privind starea mediului în anul 2014, Județul Arad, cu o suprafață de 7.754 km2, dispune de unele dintre cele mai importante rezerve de apă din România. Cele două râuri, Mureșul și Crișul Alb, care străbat județul de la est la vest aduc un important aport de debite și în același timp au construit pe parcursul ultimei ere geologice, două mari acvifere, conurile aluvionare, cu mari rezerve de ape subterane. Acest lucru a permis dezvoltarea alimentărilor cu apă pentru populație și activități economice.

Mureșul constituie de departe râul cel mai important, intrând în județ cu 187 m3/s debit mediu multianual, ceea ce nu pune probleme cantitative. Utilizarea lui este însă restricționată de calitatea apelor de capăt de bazin hidrografic, râul conținând poluanți care îl fac utilizabil numai pentru industrie și agricultură.

Conform Planului de analiză și acoperire a riscurilor al Municipiului Arad, alte cursuri de apă de mai mică importanță, care fac parte din rețeaua hidrografică a Municipiului Arad și care pot crea probleme sunt canalul Mureșel, canalul Morilor, canalul Țiganca și canalul Foișor.

Resursele de ape subterane sunt deosebit de valoroase atât sub aspect cantitativ, cât și calitativ, contribuind decisiv la satisfacerea nevoilor populației și ramurilor economice, în special industriale. Apele subterane se caracterizează printr-un debit bogat și prin situarea pânzei freatice, în general, la mică adâncime (peste 2/3 din Câmpia Aradului are ape subterane la mai puțin de 3 m adâncime). În plus, resursele de apă

asigură alimentarea fără restricții a populației și activităților economice.

Calitatea apei

Monitorizarea apelor județului Arad se realizează la nivelul bazinelor hidrografice Mureș-Criș.

Conform Raportului Agenției pentru Protecția Mediului Arad, privind starea mediului în anul 2014, la nivelul bazinului hidrografic Mureș, au fost monitorizate 5 corpuri de apă naturale, pe o lungime de 138,72 km, din care 3 corpuri se încadrează în starea ecologică bună, pe o lungime de 97,81 km, ceea ce reprezintă 60 % din lungimea totală monitorizată, iar un număr de 2 corpuri se încadrează în starea ecologică moderată, pe o lungime de 40,91 km, ceea ce reprezintă o pondere de 40 % din lungimea totală monitorizată.

De asemenea, au fost monitorizate un număr de 2 corpuri de apă puternic modificate, pe o lungime de 110,42 km, toată lungimea monitorizată încadrându-se în potențialul ecologic bun.

În anul 2014, la nivelul bazinului hidrografic Mureș, au fost monitorizate un număr de 2 corpuri de apă artificiale, pe o lungime de 83,29 km, toată lungimea monitorizată încadrându-se în potențialul ecologic moderat.

Politici, acțiuni și măsuri privind îmbunătățirea stării de calitate a apelor

Implementarea în România a conceptului de dezvoltare durabilă în domeniul apei se realizează prin intermediul Schemei Directoare de Amenajare și Management a Bazinelor Hidrografice. Ea este prevăzută în Legea Apelor nr. 107/1996 cu modificările și completările ulterioare, ca instrument de planificare care fixează orientările fundamentale în direcția gospodăririi durabile, unitare, echilibrate și complexe a resurselor de apă și a ecosistemelor acvatice, precum și pentru protejarea zonelor umede și diminuarea efectelor negative generate de excesul de apa sau de lipsa acesteia. Schema Directoare este alcătuită din Planul de Amenajare – componenta de gospodărire cantitativă a apei și Planul de Management – componenta de gospodărire calitativă a apelor.

Aer

Aerul atmosferic este unul din factorii de mediu greu de controlat, deoarece poluanții ajunși în atmosferă se disipează rapid și nu mai pot fi captați în vederea epurării. Reducerea poluării aerului se poate realiza numai prin captarea și tratarea poluanților la sol. Poluarea atmosferică duce la efecte globale asupra mediului: precipitațiile acide, degradarea stratului de ozon, efectul de seră, etc.

Calitatea aerului poate fi afectată de:

- activitatea antropică ce a provocat modificări evidente ale mediului prin defrișări, regularizări de cursuri de ape, prin drenarea bălților și a mlaștinilor.

- factorii poluanți, emiși pe teritoriu sau transportați transfrontalier, care duc la dezechilibre climatice.

Calitatea aerului în județul Arad este monitorizată prin măsurători continue în 3 stații automate, 2 amplasate în Municipiul Arad (AR1, AR2) și una amplasată în Municipiul Nădlac (AR3) în zone reprezentative pentru fiecare tip de stație:

1. **Stație de trafic/industrie – stația AR1 – pasaj Micălaca** – amplasată în zonă cu trafic intens;
2. **Stație de fond urban – stația AR2 – str. Fluieraș nr. 10c** – amplasată în incinta Colegiului Tehnic de Construcții și Protecția Mediului, care este o zonă rezidențială, pentru a evidenția gradul de expunere a populației la nivelul de poluare urbană.
3. **Stația suburbană/trafic – stația AR3 – orașul Nădlac, str. Dorobanți FN** – amplasată la ieșirea din localitate, în apropierea frontierei de stat cu Republica Ungaria.

Nivelul concentrațiilor medii anuale ale poluanților atmosferici în aerul înconjurător

În anul 2015, parametrii urmăriți la cele 2 stații de pe teritoriul Municipiului Arad au avut următoarea evoluție:

Tabel 40 -Calitatea aerului înconjurător în Municipiul Arad în anul 2015

Stație	Poluant	M.A. [77]	Val. max. a mediilor 8h	U.M.	Nr. Depășiri [78]
Stația AR1	SO_2	8,39		µg/m3	
	NO_2	19,59		µg/m3	
	NO_x	39,78		µg/m3	
	CO	0,16	1,38	µg/m3	
	O_3	35,90	103,40	µg/m3	
	Benzen	0,97		µg/m3	
	PM10 grav.	28,21		µg/m3	15
Stația AR2	SO_2	10,32		µg/m3	
	NO_2	14,21		µg/m3	
	NO_x	24,74		µg/m3	
	CO	0,03	0,38	µg/m3	
	O_3	57,74	148,50	µg/m3	19
	PM10 grav.	14,40		µg/m3	1
	PM2.5 grav.	17,73		µg/m3	

Sursa: Agenția pentru Protecția Mediului Arad, Adresa Nr. 9327/06.07.2016

Astfel, în perioada analizată s-au înregistrat depășiri pentru PM10 gravimetric și O_3. Cu toate acestea trebuie menționat faptul că în legislația în vigoare referitoare la calitatea aerului ambiental (Legea nr.104/2011 privind calitatea aerului înconjurător) este permis un număr maxim de 35 depășiri ale valorii limite zilnice, într-un an calendaristic, în fiecare punct de monitorizare. Conform legii nr. 104 din 2011, este recomandat a nu se depăși în mai mult de 25 de zile pe an calendaristic, mediat pe 3 ani.

Particulele în suspensie (PM10) provin în special de la emisiile poluante generate de industrie, trafic și încălzirea locuințelor. Acestea pot provoca astm, afecțiuni cardiovasculare, cancer pulmonar și deces prematur.

Pe termen lung, expunerea repetată la niveluri ridicate de O3 poate duce la reduceri ale funcției pulmonare, inflamație a mucoasei pulmonare și disconfort respirator mai frecvent și mai sever. Poluarea cu ozon este, de asemenea, o cauză a morții premature.

Politici, acțiuni și măsuri pentru îmbunătățirea calității aerului înconjurător

Conform Raportului Agenției pentru Protecția Mediului Arad, privind starea mediului în anul 2014, în orașul Arad, au existat câteva acțiuni prioritare a căror efecte s-au reflectat în concentrațiile poluanților înregistrați la stațiile de monitorizare continuă din oraș și la nivelul inventarului de emisii:

- SC CET Arad SA a înlocuit combustibilul de ardere lignit cu gaz;
- SC CET Hidrocarburi SA nu a utilizat păcură, ci doar gaze naturale;
- societățile cu autorizație integrată care au fost obligate să se doteze cu echipamente de automonitorizare continuă au urmat acest demers pentru a menține sub control concentrațiile de poluanți emiși în atmosferă;
- societățile care au utilizat substanțe ce conțin compuși organici volatili au încercat pe cât posibil să se doteze cu filtre adecvate pentru captarea acestor compuși;
- s-a restrâns parțial activitatea industrială;
- s-au umectat frecvent străzile din Municipiul Arad în perioada caldă a anului.

[77] Întreaga perioadă

[78] Idem

Sol

Solul este definit ca fiind stratul de la suprafața scoarței terestre format din particule minerale, materii organice, apă, aer și organisme vii. Solul este un sistem dinamic, care îndeplinește multe funcții și este vital pentru desfășurarea activităților umane și pentru supraviețuirea ecosistemelor.

Conform analizei prezentate în Master Planul Județului Arad (Revizuit 2013), în vestul Câmpiei Aradului apar cernoziomuri și cernoziomuri carbonatice freatic umede, asociate cu soluri cernozixomice gleizate, dezvoltate pe depozite de loess. În restul Câmpiei Aradului, ca și în cea a Crișurilor, se evidențiază o gamă de soluri mult mai variată, ca urmare atât a diversității rocilor de solidificare, cât și a variației adâncimii nivelului hidrostatic al apei freatice: cernoziomuri freatic umede, soluri cernoziomice gleizate, cernoziomuri cambice (inclusiv freatic umede), soluri halomorfe, soluri hidromorfe, aluviuni și soluri aluviale. În cuprinsul câmpiilor piemontane (Cermei, Vingăi) apar soluri argiloase în profilul cărora apă din precipitații stagnează o perioadă de timp, relativ îndelungată, determinând apariția proceselor de pseudogleizare (solurile pseudogleice, solurile argiloiluviale pseudogleice podzolice și solurile brune moderat podzolite cu sau fără caracter planic).

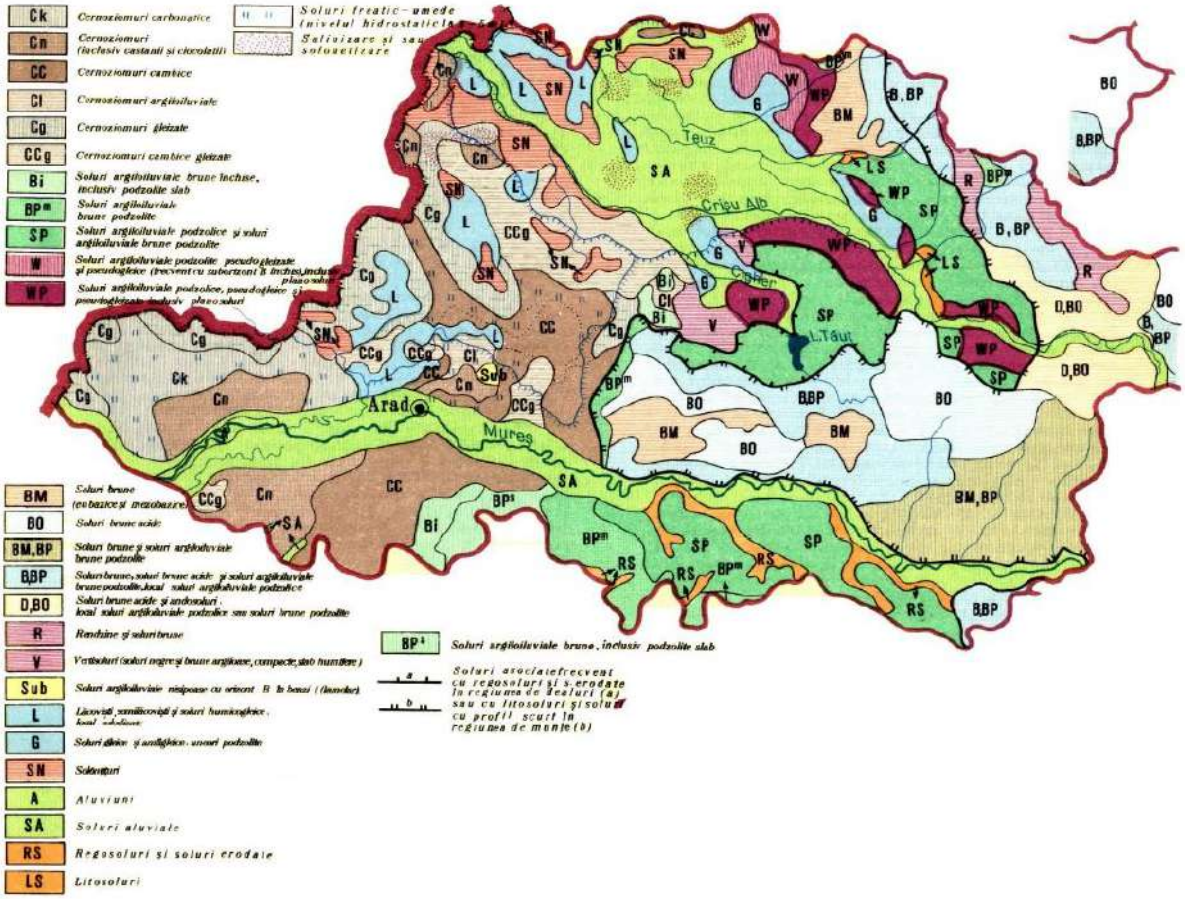

Figura 148 -Solurile din Județul Arad

Sursa: Master Planul Județului Arad (Revizuit 2013)

De asemenea, dealurile piemontane ale Zărandului și Codru Moma cuprind soluri brune podzolite și soluri argiloiluviale podzolice, pseudogleizate (inclusiv oligobazice). În cadrul ultimei trepte de relief, cea montană, apar soluri brune eumezobazice: soluri brune podzolite, soluri brune acide și rendzine pe formațiuni sedimentar calcaroase și soluri brune acide andice și andosoluri pe depozite vulcanogene. Soluri mai puțin evoluate (aluviuni și soluri aluviale) sunt răspândite în Câmpia de divagare a Crișurilor, pe luncile acestora, precum și a Mureșului. Conform AGENDA LOCALĂ 21 – Planul Local de Dezvoltare Durabilă al Municipiului Arad, în zona administrativă a Municipiului Arad (mai puțin în arealul intravilan) predomină solurile din clasa molisolurilor pigmentate de soluri cu caracter intrazonal, bogate în humus, cu fertilitate accentuată, apte pentru activitățile agricole. Soluri intrazonale sunt: lăcoviștile, vertisolurile, solonețurile și solurile aluviale, dar suprafața ocupată de acestea este relativ mică.

Presiuni asupra stării de calitate a solurilor

Pe de altă parte, principala presiune asupra calității solului în mediul urban este accelerarea proceselor de dezvoltare a zonelor construite, ceea ce poate duce la reducerea semnificativă a suprafețelor de spațiu verde, cu efecte precum acumularea și stagnarea temporară a apei din precipitații deasupra unui orizont impermeabil sau greu permeabil.

Poluarea fonică

Cartografierea strategică a zgomotului în Municipiul Arad, precum și Planul de acțiune pentru prevenirea și reducerea zgomotului ambiant în Municipiul Arad, sunt instrumentele ce stau la baza analizei și identificării surselor de poluare fonică din zona studiată.

Tabel 41-Valori limită stabilite pentru cartografierea strategică a zgomotului

.Lzsn-dB (A)			Lnoapte –dB (A)		
Sursa de zgomot	Ținta de atins pentru valorile maxime admise	Valori maxime permise	Sursa de zgomot	Ținta de atins pentru valorile maxime admise	Valori maxime permise
Străzi, drumuri și autostrăzi	65	70	Străzi, drumuri și autostrăzi	50	60
Căi ferate	65	70	Căi ferate	50	60
Aeroporturi	65	70	Aeroporturi	65	70
Zone industriale	60	65	Zone industriale	50	60
Porturi (activități de transport feroviar și rutier din interiorul portului)	65	70	Porturi (activități de transport feroviar și rutier din interiorul portului)	50	60
Porturi (activități industriale din interiorul portului)	60	65	Porturi (activități industriale din interiorul portului)	50	60

Sursa: ORDINUL nr.152/558/1119/532 din 2008

Valorile limită stabilite atât pentru cartografierea strategică a zgomotului din orașul Arad, cât și pentru elaborarea Planului său de Acțiune au fost cele stabilite în Ordinul nr. 152/558/1119/532 din 2008 al Ministrului mediului și dezvoltării durabile, al Ministrului transporturilor, al Ministrului sănătății publice și al Ministrului internelor și reformei administrative. Pentru identificarea zonelor liniștite s-au folosit de asemenea datele din Ordinul nr.152/558/1119/532 din 2008 care stabilește o limită de 55 dB(A) pentru toate sursele de zgomot și o suprafață minimă de 4,5 hectare:

Tabel 42 - Caracteristici identificare zone liniștite

	Lzsn-dB (A)	Lnoapte –dB (A)
Surse de zgomot	Valori maxime permise	Suprafața minima pentru care se definește o zonă liniștita –(ha)-
Străzi, drumuri naționale și autostrăzi	55	4,5
Căi ferate		
Aeroporturi		
Zone industriale, inclusiv porturi		

Sursa: ORDINUL nr.152/558/1119/532 din 2008

Zgomotul traficului rutier

Harta de zgomot privind traficul rutier pentru parametrul Lzsn

Trasarea hărții strategice de zgomot, la nivelul anului 2014, pentru traficul motorizat a evidențiat faptul că cele mai mari niveluri sonore se înregistrează pe principalele căi de comunicații ale orașului: mari artere și bulevarde. Conform datelor obținute în urma realizării hărții de zgomot pentru traficul rutier următoarele zone au valorile înregistrate ale zgomotului peste 60dB(A):

- Calea Aurel Vlaicu
- Str. Ștefan Tenețchi
- Str. Tribunul Corcheș
- Str. Ovidiu
- Str. Petru Rareș
- Calea Zarandului
- Str. Voinicilor
- Calea Iuliu Maniu
- B-dul Nicolae Titulescu
- Str. Eugen Popa
- Str. Ogorului
- Calea Timișorii
- Str. Steagului
- Str. Ștefan cel Mare
- Str. Pompei
- Str. Troiei
- Str. Calea Radnei

Figura 149 - Harta de zgomot privind traficul rutier pentru parametrul Lzsn în Municipiul Arad

Sursa: http://misc.primariaarad.ro/files/pma/HartiZgomot/01.Harti%20de%20Zgomot%20-%20Arad%202014.pdf

Harta de zgomot privind traficul rutier in regim L noapte

Conform datelor obținute în urma realizării hărții de zgomot, la nivelul anului 2014, pentru traficul rutier, următoarele zone au valorile înregistrate ale zgomotului peste 50dB(A):

- Calea Aurel Vlaicu
- Str. Ștefan Tenețchi
- Str. Tribunul Corcheș

- Str. Ovidiu
- Str. Petru Rareș
- Calea Zarandului
- Str. Voinicilor
- Calea Iuliu Maniu
- B-dul Nicolae Titulescu
- Str. Eugen Popa
- Str. Ogorului
- Calea Timișorii
- Str. Ștefan cel Mare
- Str. Pompei
- Str. Troiei
- Str. Calea Radnei
- Calea Bodrogului
- Str. Dorobanților

Figura 150 - Harta de zgomot privind traficul rutier in regim L noapte în Municipiul Arad

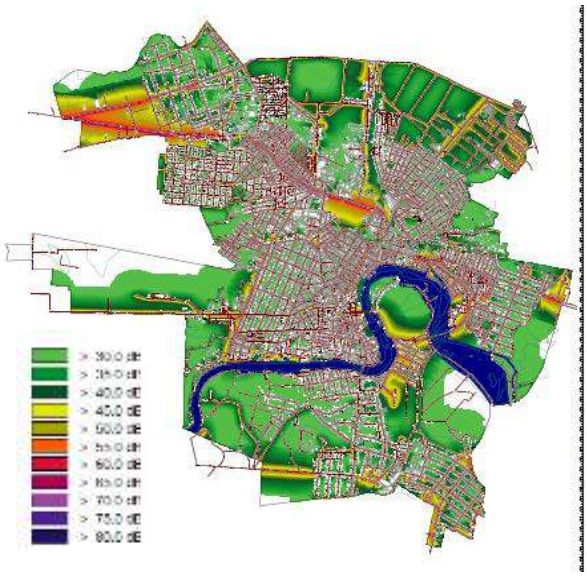

Sursa:http://misc.primariaarad.ro/files/pma/HartiZgomot/01.Harti%20de%20Zgomot%20-%20Arad%202014.pdf

Zgomotul traficului feroviar

Harta de zgomot privind traficul feroviar pentru parametrul Lzsn

Conform tabelului 42 privind valorile maxime permise (70 dB), pentru traficul pe căi ferate nu se evidențiază zone cu depășiri[79].

Harta de zgomot privind traficul feroviar in regim L noapte

Conform tabelului 42 privind valorile maxime permise (60 dB), pentru traficul pe căi ferate nu se evidențiază zone cu depășiri[80].

Zgomotul traficului feroviar ușor (tramvai)

Harta de zgomot privind traficul feroviar ușor (tramvai) pentru parametrul Lzsn

Conform tabelului 42 privind valorile maxime permise (70 dB), pentru traficul pe căi ferate nu se evidențiază zone cu depășiri[81].

Harta de zgomot privind traficul feroviar ușor (tramvai) in regim L noapte

Conform tabelului 42 privind valorile maxime permise (60 dB), pentru traficul pe căi ferate nu se evidențiază zone cu depășiri[82].

[79] Harta de zgomot, la nivelul anului 2014, privind traficul feroviar pentru parametrul Lzsn este disponibilă la adresa: http://misc.primariaarad.ro/files/pma/HartiZgomot/01.Harti%20de%20Zgomot%20-%20Arad%202014.pdf

[80] Harta de zgomot, la nivelul anului 2014, privind traficul feroviar pentru parametrul Lnoapte este disponibilă la adresa: http://misc.primariaarad.ro/files/pma/HartiZgomot/01.Harti%20de%20Zgomot%20-%20Arad%202014.pdf

[81] Harta de zgomot, la nivelul anului 2014, privind traficul feroviar ușor (tramvai) pentru parametrul Lzsn este disponibilă la adresa: http://misc.primariaarad.ro/files/pma/HartiZgomot/01.Harti%20de%20Zgomot%20-%20Arad%202014.pdf

[82] Harta de zgomot, la nivelul anului 2014, privind traficul feroviar ușor (tramvai) in regim Lnoapte este disponibilă la adresa: http://misc.primariaarad.ro/files/pma/HartiZgomot/01.Harti%20de%20Zgomot%20-%20Arad%202014.pdf

Zgomotul în zonele industriale

Harta de zgomot în zonele industriale pentru parametrul Lzsn

Conform tabelului 42 privind valorile maxime permise (65 dB), pentru industrie nu se evidențiază zone cu depășiri[83].

Harta de zgomot în zonele industriale in regim Lnoapte

Conform tabelului 42 privind valorile maxime permise (55 dB), pentru industrie nu se evidențiază zone cu depășiri[84].

Zonele liniștite din Municipiul Arad

Din analiza hărților de zgomot realizate la nivelul anului 2014, s-au identificat ca zone posibile de a fi declarate zone liniștite (valori maxime permise Lzsn < 55dB(A) pentru toate sursele de zgomot):

- Faleza Mureșului care se întinde pe o suprafață de 18,23 ha şi include patru parcuri din Municipiu: Parcul Copiilor, Parcul Eminescu, Parcul Europa și Parcul Aventura Voinicilor.
- Malurile Mureșului care se întind pe o suprafață de 20 ha de spațiu verde.

Pentru conservarea zonelor liniștite trebuie asigurate anumite condiții, precum:

- Monitorizarea nivelului de zgomot pentru fiecare tip de sursă de zgomot în arealele adiacente zonelor liniștite;
- Studierea implementării unor soluții de "ecranare acustică", acolo unde acestea se impun, cu respectarea aspectului peisagistic al zonei de recreere, a zonelor de acces în aceste spații;
- Limitarea desfășurării activităților generatoare de zgomot în zona liniștită și în imediata vecinătate a acesteia.

Politici, acțiuni și măsuri pentru reducerea poluării fonice

Pentru orizontul 2018-2020, conform Planului de acțiune pentru prevenirea și reducerea zgomotului ambiant în Municipiul Arad, sunt propuse următoarele direcții de acțiune cu efecte în ceea ce privește reducerea poluării fonice:

- Închiderea anumitor drumuri pentru trafic;
- Reducerea limitei de viteză (zona 30);
- Restricții ale traficului prin introducerea barierelor pe străzile din anumite zone (restricții privind intrarea vehiculelor zgomotoase de a intra în aceste zone);
- Dezvoltarea și modernizarea serviciilor de transport public;
- Crearea de rute pentru traficul greu;
- Optimizarea proiectării și managementul contactului roată-șină pentru infrastructura feroviară ușoară;
- Ferestre cu izolare fonică.

O serie de acțiuni, întreprinse deja și prezentate în Planul de acțiune pentru prevenirea și reducerea zgomotului ambiant din Municipiul Arad, au consecințe ce pot conduce la reducerea poluării fonice, indicând totodată direcții de acțiune relevante pentru perioada curentă de programare. Dintre proiectele relevante în acest sens, cu impact important și asupra mobilității urbane și dezvoltării rețelei de spații verzi, menționăm:

- Reabilitarea pasajelor rutiere Micalaca și Grădiște;

[83] Harta de zgomot în zonele industriale, pentru anului 2014, pentru parametrul Lzsn este disponibilă la adresa: http://misc.primariaarad.ro/files/pma/HartiZgomot/01.Harti%20de%20Zgomot%20-%20Arad%202014.pdf

[84] Harta de zgomot în zonele industriale, pentru anului 2014, in regim Lnoapte este disponibilă la adresa: http://misc.primariaarad.ro/files/pma/HartiZgomot/01.Harti%20de%20Zgomot%20-%20Arad%202014.pdf

- Reabilitarea liniilor de tramvai pe traseul Biserica Sârbească – Piața Arenei și pe Podul Traian și în pasajele de trecere (pietonale și rutiere) în zona Piața Podgoria – Teatru;
- Transport urban în Municipiul Arad, etapa I Făt Frumos – Piața Romană și etapa a II-a Piața Romană – Calea Romanilor – Calea Timișorii;

Totodată, în prezenta perioadă de programare este necesară continuarea demersurilor anterioare în domeniul mobilității urbane și al spațiilor verzi, prin:

- Reabilitarea trotuarelor și aleilor dintre blocuri în toate cartierele;
- Implementarea Planului de Mobilitate Urbană Durabilă;
- Continuarea programului de deviere a traficului greu și de tranzit (centuri ocolitoare, inele de circulație, orientarea spre zonele periferice a structurilor care atrag trafic auto ridicat);
- Extinderea sistemului rutier prin modernizarea (reabilitarea) străzilor cu îmbrăcăminte asfaltică, lărgiri, modernizări, prelungiri de traseu, etc.;
- Reducerea traficului în zona centrală, înființarea și dezvoltarea de zone exclusiv pietonale în centrul orașului și în cartierele de locuit;
- Dezvoltarea transportului electric în zona periurbană – zona metropolitană: capacitatea mare de transport și gradul mic de poluare a transportului electric impun măsuri de stimulare a dezvoltării actualei rețele de tramvai periurban;
- Continuarea procesului de modernizare a parcului CTP (Compania de Transport Public);
- Modernizarea Ștrandului „Neptun" - amenajarea zonei verzi de la ștrand până la podul rutier ce leagă Micălaca de Subcetate și realizarea unor căi de legătură cu cetatea;
- Amenajarea malurilor Mureșului în perimetrul orașului și transformarea acestora în locuri de promenadă, în vederea valorificării potențialului râului;
- Constituirea unor perdele forestiere în lungul drumurilor de centură și în jurul zonelor industriale, cu scopul de a reduce nivelul poluării fonice și cantitatea de suspensii solide din aer;
- Realizarea de noi spații verzi orășenești, precum și realizarea unor parcuri cu caracter sportiv în Arad;
- Amenajarea de aliniamente pe arterele principale și la intrările în oraș.

II.4.2. Riscuri naturale

Cutremure și alunecări de teren

Conform Planului de analiză și acoperire a riscurilor, județul Arad se află în zona cutremurelor bănățene de tip intraplacă, cu epicentrul în zona Banloc, Județul Timiș. Conform prevederilor din Normativul P.100-2013, județul Arad se află în zona de hazard seismic ce se caracterizează prin: ag=0.2g și Tc=0,7s.

Zona Banat e considerată a doua ca importanță după cea vrânceană, datorită faliilor existente în interiorul plăcilor tectonice. Zona are o activitate seismică continuă de intensitate medie, cu perioade de revenire mari dar inconstante, producându-se cutremure de tip intraplacă. Seismele sunt de suprafață, cu adâncimi ale surselor de 5-20 km., afectând puternic zone restrânse în jurul epicentrului de cca 5-10 km.

Municipiul Arad este amplasat în partea de nord a zonei seismogene Banat, o falie trecând chiar prin apropierea lui.

De asemenea se apreciază că efectele cele mai puternice pot fi pe direcția VINGA - ARAD - CURTICI.

În cazul județului Arad, un cutremur de magnitudinea și intensitatea precizată poate provoca efecte deosebite în localitățile urbane Arad, Nădlac, Curtici și Lipova.

Evenimente extreme produse de debitele cursurilor de apă

Primăria Municipiului Arad a identificat și stabilit măsuri de minimizare a riscurilor privind inundațiile și poluările accidentale ale cursurilor de apă pe raza Municipiului, prin Planul de analiză și acoperire a riscurilor de inundații, aprobat prin HCLM nr. 285/30.11.2007. Datorită lucrărilor de consolidare a digurilor râului Mureș pe raza Municipiului, probabilitatea reală de inundabilitate este de 0,1 %, ceea ce reprezintă predominant, conform hărții privind riscul la inundații, un risc redus. Cu toate acestea, zona centrală și vecinătatea cartierului Alfa prezintă un risc la inundații ridicat.

Figura 151 - Harta privind riscul la inundații în Municipiul Arad

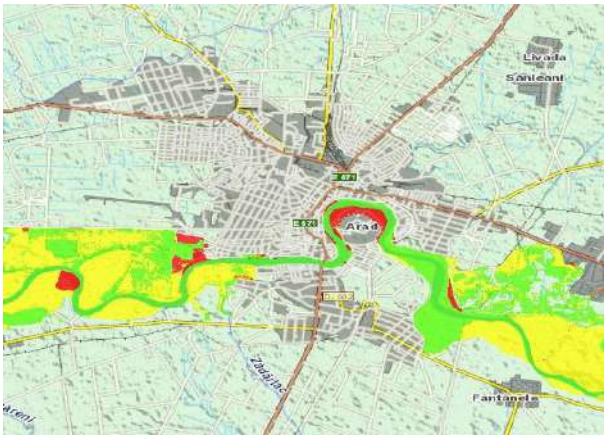

Sursa: http://gis2.rowater.ro:8989/flood/

Conform Anexei 2 a Planului de analiză și acoperire a riscurilor al Municipiului Arad, printre obiectivele situate în zona inundabilă a râului Mureș se numără: Club HELAS UTA Arad, Baza Constructorul – UNIVERSITATEA VASILE GOLDIȘ ARAD, ȘTRAND Neptun, Club Sportiv Școlar Gloria Arad, Insula Mureș – Asociația de proprietari insulari.

Debitul mediu anual al râului Mureș este de 187 mc/s. Debitul maxim poate ajunge la peste 2.000 mc/s, așa cum a fost la inundația din anul 1975, cu un debit de 2.300 mc/s.

În luna octombrie 2011 s-a înregistrat unul din cele mai scăzute debite din ultimii 150 de ani, mai precis 30 mc/s în dreptul localității Arad, cauza fiind lipsa precipitațiilor din acea perioadă.

În bazinul hidrografic Mureș, în ultimii 5 ani nu s-au produs inundații care să afecteze localități, conform Raportului Agenției pentru Protecția Mediului Arad, privind starea mediului în anul 2014.

Debitul mediu anual al râului Crișul Alb este de 14,2 mc/s. În bazinul hidrografic Crișuri, în data de 30.03.2013 s-a produs o inundație pe canalul Cermei- Tăut și a văii Sartiș, cu afectarea comunei Apateu.

Alunecări de teren

La nivelul Municipiului Arad alunecările și prăbușirile de teren pot avea loc în situația producerii unor seisme.

II.4.3. Schimbări climatice

Municipiul Arad deține suprafețe generoase ocupate de parcuri, scuaruri și spații verzi, suprafețe ce au un rol important în adaptarea teritoriului studiat la schimbările climatice.

Cea mai importantă zonă verde a orașului este faleza Mureșului, cu parcurile sale adiacente. Această zonă deservește locuitori din întreg orașul, cu preponderență pe cei din zona centrală, aceștia reprezentând 8% din populația orașului.

Fenomene meteorologice periculoase

Conform Planului de analiză și acoperire a riscurilor la nivelul Municipiului Arad, comparativ cu alte regiuni în care predomină relieful de câmpie, teritoriul județului Arad are un climat cu

nuanțe mai moderate. Astfel, comparând Câmpia Aradului cu partea centrală a Câmpiei Române, observăm că deși temperaturile medii anuale sunt apropiate (în jur de 10°C), în Câmpia Aradului vara este mai puțin călduroasă (21°C față de 23°C), iarna mai puțin friguroasă (-1°C față de -4°C) și precipitațiile mai bogate (600 mm față de 400 mm).

Regimul temperaturii aerului înregistrează valori medii anuale cuprinse între 10,8°C (la câmpie) și 6°C (pe cele mai mari înălțimi) cu abateri maxime de circa 2°C (în plus sau minus) de la un an la altul. Valoarea temperaturii medii anuale în câmpie este de peste 10°C, în dealurile piemontane este de 9°C, iar în regiunile munților mijlocii între 8°-6°C. Temperatura maximă absolută a fost de 41,5°C (19.08.1946 la Miniș), iar cea minimă absolută de -30°C (05.02.1954 la Arad).

Evoluția abaterilor de temperatură pentru intervalul 2009-2014 este prezentată în figurile alăturate.

În prezent, Organizația Mondială a Meteorologiei recomandă calcularea normalelor climatice pe intervalul de referință 1961-1990. Stabilirea perioadei de 30 de ani ca perioadă climatică de referință este în mare măsură convențională, dar adoptarea ei a ținut cont de faptul că mediile lunare, calculate pentru variabilele meteorologice pe aceasta perioadă, au o stabilitate suficientă, inclusiv în cazul zonelor temperate.

În Municipiul Arad temperaturile au fost în creștere față de perioada de referință 1961-1990. Cele mai mari abateri au fost înregistrate însă în anul 2012 și 2014. De remarcat este și faptul că anul 2011 a înregistrat cele mai mici abateri din toată perioada 2009-2014.

Din punct de vedere al abaterilor înregistrate pe luni, se remarcă faptul că lunile de vară și de iarnă au înregistrat atât valori extreme pozitive (lunile iulie și august), cât și valori extreme negative (luna februarie).

Figura 152 - Variația temperaturilor în Municipiul Arad, pentru intervalul 2009-2014 (ani)

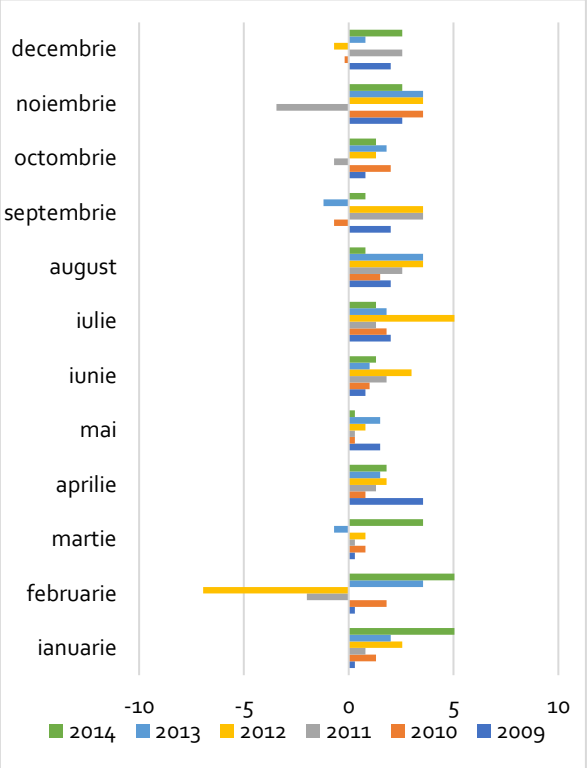

Figura 153 - Variația temperaturilor în Municipiul Arad, pentru intervalul 2009-2014 (luni)

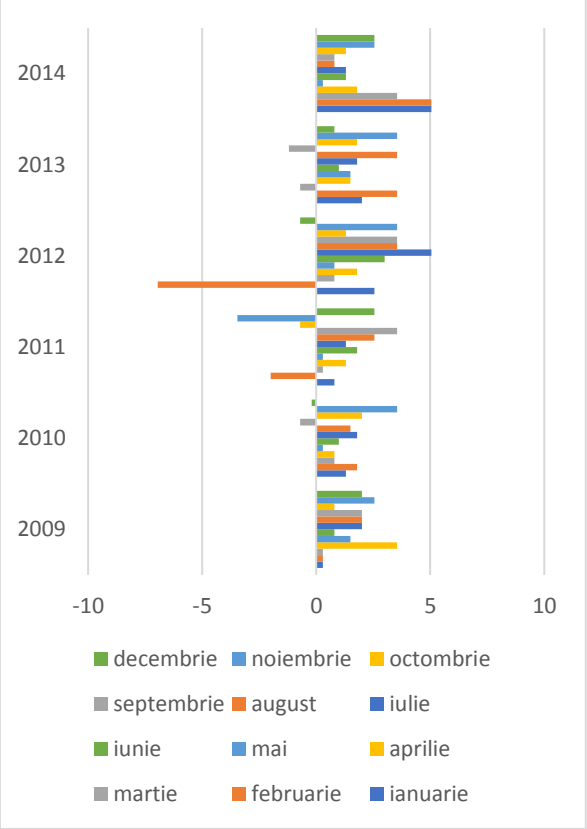

Vijeliile, furtunile și ploile torențiale

Conform Planului de analiză și acoperire a riscurilor, în Municipiul Arad aceste fenomene se produc în special în sezonul cald, între lunile aprilie și octombrie. Acestea constituie unul din fenomenele meteorologice care încep să se manifeste din ce în ce mai des pe raza Municipiului din cauza schimbărilor climatice din ultimii 20 de ani. Dintr-un studiu efectuat de autoritățile meteorologice a rezultat că între anii 1985 – 2005, pe raza Municipiului Arad a fost înregistrat fenomenul de vijelie conform Stației meteorologice Arad , în 4 cazuri .

Principalele efecte ale acestui fenomen pot fi:
- Întreruperea alimentării cu energie electrică a localității;
- Avarierea locuințelor, gospodăriilor și obiectivelor economico-sociale;
- Distrugerea culturilor agricole;
- Întreruperea alimentării cu energie electrică ce poate să ducă și la întreruperea alimentării cu apă ;
- Întreruperea rețelei de telefonie fixă ;
- Producerea de inundații.

Fenomenul de grindină

Conform Planului de analiză și acoperire a riscurilor, acest fenomen este prezent pe raza Municipiului, fiind specific sezonului cald și însoțește fenomenul de ploaie torențială sau vijelie.

Principalele efecte ale acestui fenomen pot fi:
- Distrugerea culturilor agricole;
- Avarierii la locuințe, gospodării și obiective economico-sociale;

Fenomenul de secetă și uscăciune

Conform Planului de analiză și acoperire a riscurilor, acest fenomen apare doar în anii secetoși și foarte calzi, dar climatul moderat cu influențe oceanice determină o prezență episodică a acestora în județul Arad. Frecvența și intensitatea fenomenului de secetă este mult mai redusă decât în regiunile de câmpie din sudul și sud-estul țării. Ca efect principal, acest fenomen poate să ducă la o insuficiență a apei, afectând in principal agricultura.

Înzăpezirile și căderile masive de zăpadă

Conform Planului de analiză și acoperire a riscurilor, frecvența și intensitatea fenomenului de căderi masive de zăpadă este mult mai redusă decât în nordul și estul țării.

Principalele efecte ale acestui fenomen pot fi:
- Întreruperea circulației pe drumurile publice;
- Întreruperea alimentării cu energie electrică;
- Avarierii la locuințe, gospodării și obiective economico-sociale;
- Izolarea localităților;

Evoluția abaterilor precipitațiilor pentru intervalul 2009-2014 este prezentată în figurile următoare. Abaterile precipitațiilor au înregistrat, la nivelul Municipiului Arad, atât valori cu mult peste cele înregistrate în perioada de referință, cât și cu mult sub acestea. Anul 2009 a înregistrat cele mai mari creșteri ale debitelor precipitațiilor, iar anul 2012 a înregistrat cele mai multe luni cu abateri negative față de perioada de referință 1961-1990.

În ceea ce privește abaterile precipitațiilor pe luni, se remarcă o creștere foarte mare a precipitațiilor în lunile de toamnă (septembrie, octombrie, noiembrie) și o scădere considerabilă a acestora în lunile de primăvară și vară (martie, aprilie și iunie).

Figura 154 - Variația precipitațiilor în Municipiul Arad, pentru intervalul 2009-2014 (ani)

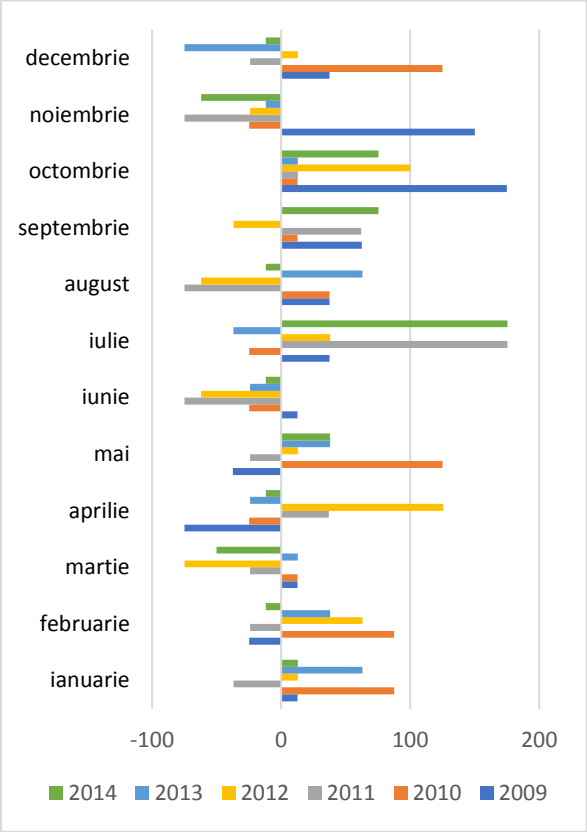

Figura 155 - Variația precipitațiilor în Municipiul Arad, pentru intervalul 2009-2014 (luni)

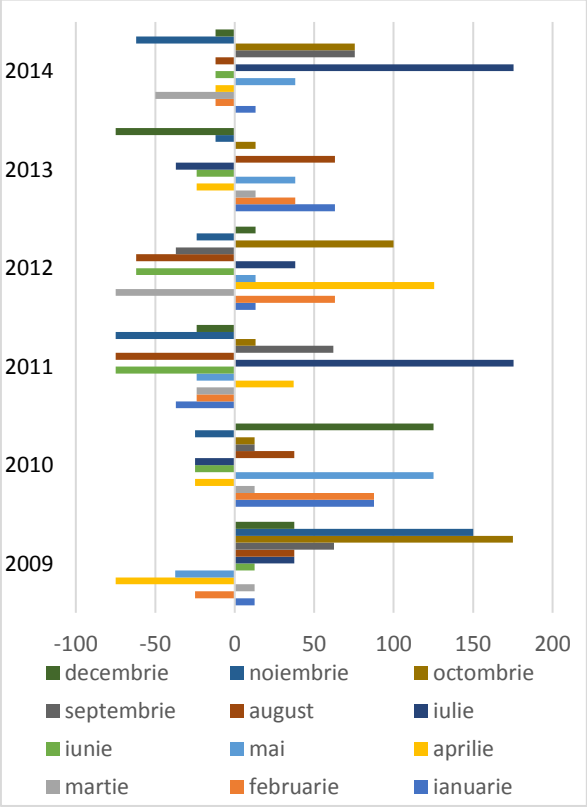

Amprenta de carbon la nivel local

Sursa: Planul de Acțiune privind Energia Durabilă în Municipiul Arad

Amprenta de carbon este unitatea de măsură a impactului pe care activitățile noastre îl au asupra mediului înconjurător și al căror rezultantă acumulată în ultimul secol au dus la schimbările climatice. Ea este exprimată în tone CO_2/an/capita.

Evaluarea se realizează pe toate sectoarele, rezultanta fiind totalul emisiilor de gaze cu efect de seră exprimate ca total CO_2/an.

La nivelul Municipiului Arad, anul 2008 a fost ales ca și an de referință deoarece este primul an după aderarea României la Uniunea Europeană, an în care unele cerințe UE obligatorii au intrat în vigoare, printre ele fiind și centralizarea unor date referitoare la impactul de mediu.

Sectorul REZIDENȚIAL

Din totalul de 1.323 blocuri de locuit, până în prezent au fost reabilitate termic un număr de 43 blocuri.

În ceea ce privește consumul de energie electrică la nivelul anului 2008, acesta a fost de **647 KWh/capita.** Mai mult, evaluarea datelor din sectorul rezidențial a evidențiat un consum de **347.633 MWh** de gaz natural necesar încălzirii locuințelor și a apei calde menajere, pentru locuințele care s-au debranșat de la sistemul centralizat de încălzire, cât și pentru casele/locuințele individuale care au branșament la rețeaua de gaz natural. O mare parte din aceste locuințe nu sunt izolate termic, de aceea există o mare oportunitate de reducere a emisiilor de CO_2 în acest sector, iar municipalitatea poate interveni prin oferirea de sprijin prin continuarea unor măsuri reglementate la nivel național de reabilitare termică a clădirilor, unde există potențial de susținere și din partea asociațiilor de proprietari.

Impactului acestui sector este de **163.817 tone CO_2** la nivelul anului 2008.

Sectorul TRANSPORT

Evaluarea emisiilor din sectorul transport (total **168.798 tone CO_2/an**) au evidențiat clar că strategiile deja propuse în Raportul Companiei de Transport Public Arad din 2008 trebuie orientate, cu precădere, spre pasager. Creșterea numărului de călători, prin atragerea lor dinspre mijloacele individuale de transport, este o condiție a reducerii congestiilor din trafic, a problemelor legate de parcare și protecție a mediului și implicit spre diminuarea emisiilor de CO_2 din sectorul transport ca și obiectiv până în 2020.

Sectorul ENERGIE

Planul de Acțiune privind Energia Durabilă în Municipiul Arad a identificat la nivelul anului 2008 valoarea de 647.738 tone CO_2/an la nivelul acestui sector, cantitate care relevă un impact deosebit, datorat în principal utilizării în cadrul CET Lignit Arad a combustibilului fosil – lignit în producerea de energie. Începând cu luna iulie 2015 a fost demarat proiectul "Termoficare în Arad - reabilitarea rețelei de transport și distribuție a energiei termice și transformarea punctului termic din cartierul Aradul Nou" printre ale cărui beneficii se numără și punerea în funcțiune a unei surse noi de producție de la CET Lignit Arad „Centrală pe ciclu combinat cu turbină cu gaze, cazan recuperator și acumulator pe căldură".

Implementarea proiectului va contribui la reducerea emisiilor de CO_2 și atingerea țintei propuse până în 2020 (reducerea amprentei de carbon cu 23% pe cap de locuitor comparativ cu anul 2008).

Sectorul INSTITUȚIONAL

Pentru iluminatul public în Arad se consumă cca. 57 KWh/capita la nivelul anului 2008.

Majoritatea clădirilor instituționale nu sunt izolate termic, consumul de energie fiind cu cca. 25 % mai mare decât dacă ar fi izolate.

Ponderea datorată sectorului instituțional asupra emisiilor totale la nivelul localității Arad: 19.387 tone CO_2/an.

Sectorul DEȘEURI

Cantitatea de deșeuri generată la nivelul Municipiului Arad, este de 612 kg/an/capita, un total de 101.749 tone de deșeuri municipale fiind preluat de către compania de salubrizare de pe aria Municipiului Arad, care aduce un aport la cantitatea de emisii totale de CO_2 de 56.979 tone de CO_2/an la nivelul anului 2008.

Sectorul APĂ

Cuantificarea datelor din acest sector a fost realizată pentru a vedea impactul pe care îl are consumul de apă la nivelul localității și cât de importantă este utilizarea rațională a apei. Fiecare m3 de apă necesită energie pentru a ajunge la consumator, iar impactul datorat consumului de apă se cuantifică prin energia utilizată pentru îndeplinirea acestui consum. Impactul este de **4.080 tone CO_2/an**.

Consumul de apă la nivelul anului 2008 a fost de 115 litri/om/zi. Pentru 1 litru de apă consumată se consumă cca. 0,71 KWh electricitate.

Sectorul INDUSTRIAL

Sectorul industrial nu poate fi influențat și controlat direct de municipalitate, dar prin prisma campaniilor de conștientizare a populației se poate influența indirect acest sector în vederea eficientizării energetice la nivelul companiilor.

Aportul sectorului industrial la impactul emisiilor de CO_2 la nivelul localității, cuantificare realizată pentru anul 2008, a fost de **148.666 tone CO_2/an**. Ponderea cea mai mare, din totalul emisiilor de CO_2 la nivelul anului 2008, revine sectorului energetic - de producție locală de energie termică

și electricitate, urmat de sectorul transport cu 168.798 tone CO2/an, clădiri rezidențiale cu 163.817 tone CO2/an, un aport consistent aducând și sectorul industrial și comercial prin consumul de energie electrică și gaz natural - 148.666 tone CO2/an.

Totalul emisiilor de CO2 la nivelul anului 2008 a fost de **1.205.446 tone de CO2**, ceea ce înseamnă un impact individual de **7,25 tone CO2/capita.**

Politici, acțiuni și măsuri pentru diminuarea emisiilor de CO2 la nivel local

Conform Strategiei de transformare în oraș verde a Municipiului Arad, o serie de proiecte cuprinse în Planul de Acțiune privind Energia Durabilă în Municipiul Arad au fost deja finalizate și aduc diminuări substanțiale ale emisiilor de CO2 la nivel local, contribuind la îmbunătățirea climatului local, printre care:

a) *Proiecte în sectorul energie*

- Termoficare în Arad - reabilitarea rețelei de transport și distribuție a energiei termice și transformarea punctului termic din cartierul Aradul Nou; economiile de energie: 40.600 MWh /reducerea emisiilor ca urmare a reabilitării rețelelor cu 38.976 tone CO2/an
- Proiectul „Iluminat public cu LED în Municipiul Arad" implementat în cadrul Programului de Cooperare Elvețiano-Român. Prin implementarea proiectului, puterea instalată medie pe punct luminos va scădea de la 173 W la 37 W.
- „Blocuri reabilitate"; în prezent, în cele patru „Cereri de finanțare„ sunt incluse un număr 26 de condominii cu 51 de scări și 971 apartamente. Proiectele sunt finanțate prin Programul Operațional Regional 2007-2013.

b) *Proiecte de adaptare vizând sectorul spații verzi*

- Reamenajarea Parcului Pădurice,
- Amenajarea parcului Aventura Voinicilor
- Amenajare gazon și instalații de irigat în Municipiul Arad (2012 – 2014)

c) *Proiecte în sectorul transport*

- Finalizarea lucrărilor de recondiționare a rețelei de tramvai, a unor străzi sau pasaje, în vederea eficientizării transportului local
- Realizarea de piste de biciclete în Municipiul Arad – 135 km
- Achiziția a 6 noi tramvaie moderne și eficiente energetic

d) *Proiecte în segmentul de conștientizare a cetățenilor*

- Săptămâna Europeană a Mobilității și a Zilei Mondiale fără mașini
- Săptămâna Europeană a Energiei Durabile
- Ziua Energiei Arad

Printre proiectele cuprinse în PAED și care trebuie implementate se pot aminti:

a) *Proiecte în sectorul energie*

- Închiderea depozitului de zgură și cenușă al SC CET Arad-Lignit și construcția unui parc fotovoltaic pe amplasamentul acestuia

b) *Proiecte de adaptare vizând sectorul spații verzi*

- Reabilitare și modernizare spații verzi - Parc Eminescu
- Realizarea unei perdele de arbori la marginea centurii ocolitoare a Municipiului

c) *Proiecte în segmentul de conștientizare a cetățenilor*

- Desfășurarea unei campanii de conștientizare a publicului privind schimbările climatice și modalități de reducere a impactului ecologic (consum de apă, eficiență energetică, colectare selectivă a deșeurilor, transport), anual timp de 3 ani

d) *Proiecte în sectorul transport*

- Organizarea Campaniei - "Săptămâna fără mașini" timp de 3 ani, anual, campanie de promovare a utilizării

bicicletelor și a transportului în comun, la nivelul Primăriei.
- Campanie de educare a șoferilor privind siguranța cicliștilor în trafic.

II.4.4. Arii naturale protejate

Conform Legii 5/2000, în județul Arad, au fost declarate un număr de 15 arii protejate, **de importanță națională:**
- 3 rezervații botanice (Dosul Laurului, Baltele Gurahonț, Poiana cu narcise Rovina);
- 3 rezervații zoologice (Balta Rovina, Balta Șoimoș, Pădurea Sâc);
- 3 rezervații speologice (Peștera Duțu, Peștera Sinesie, Peștera Valea Morii);
- 2 rezervații paleontologice (Locul fosilifer Monoroștia, Locul fosilifer Zăbalț);
- 2 rezervații forestiere (Runcu-Groși, Pădurea de stejar pufos de la Cărand);
- 1 rezervație mixtă (Rezervația de soluri sărăturate de la Socodor);
- 1 rezervație științifică (Arboretul Macea).

Conform Hotărârii de Guvern nr. 2151/ 2004, în județul Arad, au fost declarate un număr de 3 zone puse sub protecție, **de importanță națională**:
- 1 parc natural (Parcul Natural Lunca Mureșului);
- 2 arii de protecție speciale avifaunistice (Pădurea Lunca, Pădurea Socodor).
- 1 rezervație naturală (Prundu Mare)

Siturile de importanță comunitară ca parte integrantă a rețelei ecologice europene „Natura 2000" (SCI) au fost declarate prin Ordin 1964/2007. La nivelul Județului Arad siturile **de importanță comunitară** (inclusiv suprafața UAT cuprinsă în sit) sunt următoarele:

- ROSCI0042 Codru Moma - Archiș (6%), Dezna (6%), Hășmaș (4%), Ignești (4%), Moneasa (45%)
- ROSCI0048 Crișul Alb - Chișineu-Criș (2%), Pilu (5%), Socodor (6%)
- ROSC10049 Crișul Negru - Mișca (2%), Zerind (3%)
- ROSC10064 Defileul Mureșului Inferior - Bârzava (10%), Bata (11%), Birchiș (7%), Petriș (20%), Săvârșin (33%), Ususău (11%), Vărădia de Mureș (63%)
- ROSCI0070 Drocea - Almaș (33%), Bârzava (35%), Brazii (24%), Buteni (11%), Chisindia (47%), Gurahonț (3%), Săvârșin (17%), Vărădia de Mureș (1%)
- ROSCI0108 Lunca Mureșului Inferior - Arad (7%), Felnac (30%), Nădlac (3%), Pecica (16%), Secusigiu (38%), Șeitin (11%), Semlac (9%), Zădăreni (17%)
- ROSCI0115 Mlaștina Satchinez - Vinga (2%)
- ROSCI0218 Rovina-Ineu - Ineu (7%)
- ROSCI0231 Solurile sărăturate Socodor - Socodor (1%)

Ariile de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene „Natura 2000" (SPA) au fost declarate prin HG nr. 1248 din 24 octombrie 2007.

La nivelul județului Arad **ariile de protecție specială avifaunistică** (inclusiv suprafața UAT cuprinsă în sit) sunt următoarele:

- ROSPA0014 Câmpia Cermeiului - Apateu (12%), Beliu (34%), Bocsig (65%), Cărand (26%), Cermei (42%), Ineu (40%)
- ROSPA0015 Câmpia Crișului Alb și Crișului Negru - Chișineu Criș (45%), Mișca (58%), Sintea Mare (42%), Socodor (33%), Șepreuș (20%), Zerind (35%)
- ROSPA0029 Defileul Mureșului Inferior-Dealurile Lipovei - Bârzava (3%), Bata (11%), Birchiș (7%), Petriș (5%), Săvârșin (9%), Vărădia de Mureș (9%)
- ROSPA0047 Hunedoara Timișană - Șagu (5%), Vinga (5%)
- ROSPA0069 Lunca Mureșului Inferior - Arad (7%), Felnac (30%), Nădlac (3%), Pecica (16%), Secusigiu (38%), Șeitin (11%), Semlac (9%), Zădăreni (17%)

De asemenea, în conformitate cu Hotărârea nr. 1/1995, din data de 27.01.1995 a Comisiei Administrative de pe lângă Prefectura Județului Arad și cu Hotărârea Consiliului Județean Arad nr. 27/2000, din data de 28.03.2000, pe raza județului Arad, au fost declarate un număr de 9 parcuri dendrologice. Parcurile dendrologice sunt plantații realizate în jurul unor proprietăți, reprezentând valori de patrimoniu prin raritatea speciilor autohtone sau exotice de arbori și arbuști pe care le conțin.

Figura 156 - Harta ariilor protejate de pe teritoriul Județului Arad

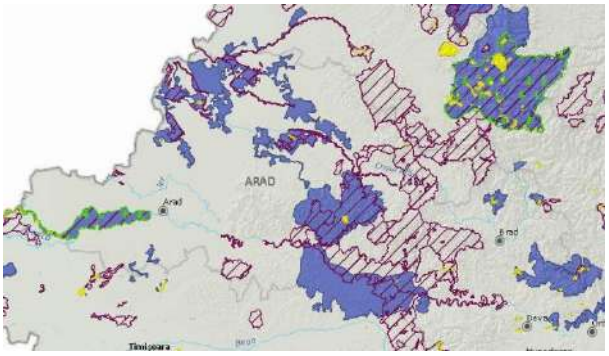

Sursa: http://atlas.anpm.ro/atlas# .

Figura 157 - Harta ariilor protejate din vecinătatea Municipiului Arad

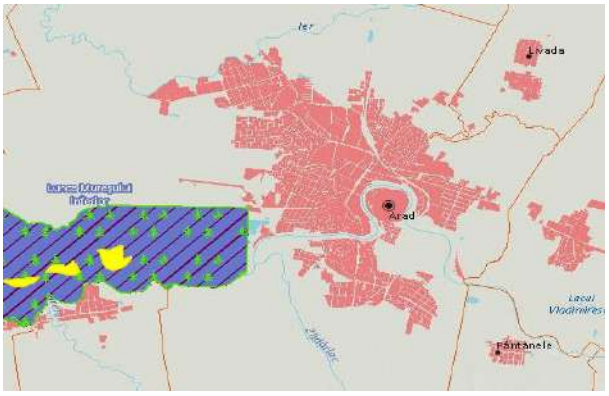

Sursa: http://atlas.anpm.ro/atlas#

Conform Strategiei de transformare în oraș verde a Municipiului Arad, Parcul Natural Lunca Mureșului face parte din cei 16 parteneri, situri Natura 2000, care participă la programul național de educație cu privire la importanța conservării naturii, „Natura în școli și școala în Arii Protejate" iar în 2015 a fost gazda unei tabere gratuite „Junior Ranger".

Anual, începând din 2011, se organizează Ziua Parcului Natural Lunca Mureșului. Activitățile organizate au drept scop atât recreerea, cât și conectarea cu natura și responsabilizarea cetățenilor de toate vârstele privind biodiversitatea.

Un alt proiect ce a vizat o zonă protejată de pe teritoriul Municipiului Arad este Proiectul „Ceala, o pădure mai verde" (2014), derulat de Asociația PAEM, în colaborare cu Parcul Natural Lunca Mureșului și Inspectoratul Școlar Județean Arad, cu scopul de a reduce presiunea antropică asupra PNLM prin promovarea ecoturismului, prin conștientizarea locuitorilor din perimetrul PNLM asupra importanței și rolului biodiversității sale și amenajarea a două locuri de picnic

II.4.5. Potențialul de utilizare a energiei din surse regenerabile

Principalul document de planificare strategică la nivelul regiunii Vest este Strategia de Dezvoltare Regională 2007-2013 pentru Regiunea Vest, care are ca scop orientarea si stimularea dezvoltării economice si sociale la nivel regional. In cadrul acestuia, problema dezvoltării energiilor regenerabile este inclusă in cadrul Axei strategice I, Dezvoltare sustenabila – Infrastructură energetică: I.6.1.6. Dezvoltarea și valorificarea resurselor alternative de energie (eoliană, solară, hidroenergetică, biomasă, etc.), I.6.1.9. Construirea de microhidrocentrale în vederea valorificării potențialului hidroenergetic și Axei VII Mediul înconjurător: VII.1.6.13 Realizarea unor sisteme de valorificare a energiei geotermale ca sursă alternativă de energie.

Potrivit Planului Național de Acțiune în Domeniul Energiei din Surse Regenerabile (PNAER), Regiunea Vest a fost prima regiune de dezvoltare din Romania care a elaborat o Strategie Regională de Inovare 2005-2009 (pentru intervalul 2009-2013), care include ca temă orizontală eco-inovarea. Această temă este strâns legată de dezvoltarea durabilă in general si promovarea SRE

in particular. ADR Vest participă la proiectul "Forwarding Regional Environmental Hierarchies" (FRESH) finanțat prin Programul INTERREG IVC, obiectivul strategic al proiectului fiind de a promova un model de dezvoltare economică bazat pe structuri sustenabile de creare a valorii adăugate.

Planul de Acțiune privind Energia Durabilă în Municipiul Arad evidențiază importanța promovării eficienței și utilizării raționale a energiei începând de la clădiri până la marii consumatori de energie și în paralel, dezvoltarea sistemelor de valorificare a resurselor energetice regenerabile semnificative, disponibile în Județul Arad.

Sursele de energie regenerabilă la nivelul județului Arad sunt prezentate în figura de mai jos.

Figura 158 - Sursele de energie regenerabilă la nivelul județului Arad

Sursa: Planul de Acțiune privind Energia Durabilă în Municipiul Arad

Cea mai importantă astfel de sursă este energia geotermală, zona vestică a României întrunind 25 % din rezerva de apă geotermală a Câmpiei Panonice (conform PAED). Exploatarea acestor resurse energetice se realizează în mod curent în mici locații balneare, dar și pentru încălzirea locuințelor în orașele Nădlac și Curtici.

La nivelul Municipiului Arad, condițiile dificile de exploatare a pânzei freatice geotermale și debitul mic disponibil fac limitată utilizarea acestui tip de energie. Aceasta poate fi folosită la aplicații de scară mică precum ștrandurile termale (Neptun).

Conform Planului de Acțiune privind Energia Durabilă în Municipiul Arad, intensitatea radiației solare la nivelul județului este cuprinsă între 1250 și 1350 kwh/mp/an, valoare ce face fezabilă folosirea energiei solare pentru a asigura un grad de independență energetică sporită. Astfel, prin utilizarea panourilor solare și fotovoltaice se poate genera un aport substanțial de energie în unități administrative precum școli, spitale, etc. dar și în cadrul sistemului de iluminare public și semnalizare a circulației.

În prezent se desfășoară proiecte privind utilizarea energiei solare pentru completarea sistemului clasic de obținere a apei calde menajere la Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad și Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihică din comuna Petriș, împreună cu construirea unui parc fotovoltaic în zona liberă Curtici.

Amenajarea unor parcuri eoliene pe teritoriul județului Arad este puțin probabilă, deoarece, deși viteza vântului în județ are o medie de 4-6 metri / secundă (conform PAED), depășind pragul de rentabilitate al aplicațiilor energetice, variabilitatea pe termen scurt și de-a lungul anului a acesteia reprezintă un factor esențial, descurajant.

O altă sursă importantă de energie regenerabilă este biogazul. Pe teritoriul județului Arad există mai multe complexe zootehnice și porcine ce produc cantități mari de gunoi de grajd. Aceste unități ar putea procesa gunoiul de grajd, împreuna cu fracția umedă a deșeurilor menajere, în instalații de producere a biogazului, generând astfel energie electrică, termică și îngrășăminte agricole și limitând totodată cantitățile de deșeuri eliminate prin depozitare.

La nivel municipal, un pas în direcția exploatării acestui potențial îl constituie proiectul de construire a unei stații de compostare în Arad, parte a proiectului "Sistem de management integrat al deșeurilor în județul Arad".

II.5. Diagnostic: nevoi, probleme și recomandări pentru strategie

Municipiul Arad reprezintă una dintre porțile principale de intrare în țară dinspre Europa de Vest, fiind mai bine conectat la marile capitale europene (Belgrad, Budapesta, Viena, Bratislava) decât la alte centre urbane ale României.

În ciuda potențialului deosebit dat de poziționarea geografică, de nivelul ridicat de dezvoltare economică, de cadrul urban și natural deosebite, Municipiul Arad încă se luptă cu o serie de provocări, pe care prezenta strategie își propune să le abordeze:

Deși este un centru economic de interes regional, Municipiul Arad nu reușește să atragă și să mențină forța de muncă. De asemenea, în ciuda atractivității ridicate pentru investiții și a numărului mare de companii stabilite aici, dialogul dintre autoritățile publice locale și mediul de afaceri este încă deficitar.

Deși este un oraș verde, Aradul are încă spații degradate, iar rețeaua de spații verzi și spații publice este încă incompletă.

Deși are un patrimoniu arhitectural deosebit și o tradiție culturală puternică, Municipiul Arad are încă o mare parte dintre clădirile-monument aflate într-o stare avansată de degradare.

Deși are o comunitate activă și multiculturală, Aradul duce încă lipsă de spații de întâlnire și socializare.

Deși tramvaiele și biciclete reprezintă elemente componente ale identității Aradului, o parte însemnată a locuitorilor încă se deplasează cu autovehiculul privat.

Deși este un oraș cu tradiție sportivă, dotările sportive din Municipiul Arad au nevoie de revitalizare și de a fi accesibile comunității.

Provocări demografice și sociale

Din punct de vedere al evoluției demografice, Municipiul Arad nu se abate de la tendințele europene și naționale de scădere demografică și de îmbătrânire a populației. Se observă chiar o tendință de scădere demografică mai accentuată decât la nivel național, dată fiind poziționarea geografică a Municipiului în apropierea graniței și deci accesul mai facil la piața muncii din statul învecinat sau alte state europene. Declinul demografic se traduce prin scăderea ratei natalității și prin soldul negativ al migrației, fenomene care se manifestă și în Municipiul Arad.

Dat fiind că scăderea demografică și îmbătrânirea populației se vor manifesta și pe viitor, așa cum poate fi observat urmărind piramida vârstelor, este ușor de anticipat că va apărea o presiune crescândă asupra serviciilor de asistență socială pentru vârstnici, în timp ce serviciile destinate copiilor și tinerilor se vor confrunta cu o scădere a numărului de beneficiari (cu precizarea că acest ultim scenariu trebuie analizat și din perspectiva dezvoltării economice viitoare a Municipiului). Rata de dependență a persoanelor vârstnice este într-o creștere continuă, la fel și gradul de îmbătrânire a populației, proporția persoanelor de 65 ani și peste și indicele de senioritate. Cealaltă față a fenomenului se manifestă prin scăderea ratei natalității, care poate avea multe cauze și care trebuie explorat mai în detaliu pentru a putea identifica și implementa soluții care să sprijine crearea unui spor natural pozitiv și să echilibreze populația Municipiului pe termen mediu și lung.

Mișcarea migratorie a populației Municipiului se face atât către destinații externe - în total, între 2010 și 2014 din Municipiul Arad au emigrat 1.036 de persoane, fapt care a avut un impact negativ asupra economiei Municipiului dat fiind că se poate prezuma că majoritatea acestor persoane sunt adulți activi - dar și către UAT-urile aflate în vecinătatea Municipiului, unde se observă o creștere constantă a numărului de persoane.

Fenomenul de scădere demografică se reflectă și în evoluția populației școlare, care scade de la an la an, dar care nu este însoțită și de o dimensionare în consecință a infrastructurii școlare și a numărului de cadre didactice. Rețeaua școlară nu a fost supusă unui proces de flexibilizare, majoritatea unităților școlare fiind concentrate în centrul Municipiului, și nu în cartierele cu o densitate mai mare a populației de vârstă școlară. La rândul său, personalul didactic a avut o evoluție ascendentă ca număr, deci s-a înregistrat o creștere a numărului de cadre didactice cu aproape 7% în timp ce numărul total de elevi și studenți a scăzut, în același interval de timp, cu puțin peste 23%.

Scăderea populației școlare se manifestă cel mai pregnant în învățământul superior. După o perioadă de creșterea a interesului pentru studii universitare, cele două universități arădene vor trebui să facă față atât unei scăderi a populației din segmentul de vârstă 18-22 ani, dar și a concurenței din partea unor centre universitare precum Timișoara sau Cluj, care par să atragă mulți studenți din Arad, contribuind astfel la plecarea lor definitivă din Municipiu și la scăderea demografică și îmbătrânirea populației cu care se confruntă deja Municipiul.

Absența totală a unor resurse pentru a demara lucrări de investiții face ca școlile să fie dependente de autoritățile locale. Pe viitor, evoluția demografică ar putea genera venituri mai mici pentru școli din finanțarea per elev, iar lipsa de corelare dintre instrumentul financiar al formulei și fenomene care afectează sistemele de educație și formare vor genera slaba calitate a învățământului, creșterea abandonului, precum și promovabilitatea în rate scăzute.

Totodată, vechimea relativ mare a intervențiilor de reabilitare și modernizare a infrastructurii pentru învățământ indică necesitatea pregătirii unor noi proiecte în acest sens pentru a crește atractivitatea sistemului de învățământ arădean și

pentru a asigura desfășurarea actului didactic în condiții optime.

Speranța de viață mai mică decât media națională, incidența crescută a bolilor cardiovasculare, a diabetului (locul 4 la nivel național), a cancerului, sunt motive temeinice pentru care îmbunătățirea stării de sănătate a populației trebuie să devină o prioritate majoră a autorităților locale. Infrastructura de sănătate (Spitalul Județean) este în stare precară și sunt necesare investiții considerabile pentru a aduce calitatea actului medical la nivele comparabile cu Timișoara sau Cluj, unde sunt situate spitalele care atrag o parte dintre pacienții din Municipiul Arad. Numărul de medici din sistemul public a înregistrat o creștere, însă numărul asistenților medicali a scăzut, deci un număr tot mai mare de medici este susținut de un număr în scădere de personal suport. Chiar și cu această creștere recentă a numărului de medici, unui medic din Municipiul Arad îi revin cu 74% mai multe persoane (număr de locuitori) decât media națională.

Domeniul asistenței sociale se confruntă cu o diversificare a serviciilor oferite și cu o creștere a numărului de beneficiari, în paralel cu o acută lipsă de personal datorat în primul rând nivelului de salarizare scăzut din domeniu. Infrastructura de dotări de tip social este în continuă dezvoltare și are nevoie de investiții constante, care să țină pasul cu nevoile beneficiarilor.

Provocări economice

Profilul economic al Municipiului Arad este puternic influențat de poziția geografică a acestuia, fapt reflectat de dependența la nivelul CA față de marii actori economici din industria prelucrătoare - investiții în cea mai mare parte cu capital străin, precum și de deficitul de forță de muncă determinat de migrația internă și internațională puternică și de declinul demografic.

Dacă în momentul de față actorii economici reclamă insuficiența și instabilitatea forței de muncă, situația este dramatică pe termen mediu și lung: rata scăzută de înlocuire a forței de muncă (536‰) va conduce, în lipsa unor strategii de atragere a forței de muncă și/sau de retenție a populației tinere, la o diminuare a volumului forței de muncă cu până la 50% în următorii 10 ani.

O altă provocare importantă în ceea ce privește forța de muncă se referă la corelarea ofertei și dotărilor educaționale la cerințele pieței muncii, respectiv la tendințele de tehnologizare avansată din industrie, utilizarea materialelor și tehnologiilor neconvenționale precum și a echipamentelor performante. Totodată, este necesară dezvoltarea ofertei de școlarizare pentru calificări din domeniul serviciilor prin diversificarea calificărilor în domeniul bancar, tranzacții financiare, asigurări, transporturi și infrastructură. Dezvoltarea abilităților antreprenoriale, alături de competențe cât mai ridicate în domeniul tehnologic și informatic sporesc șansa absolvenților de învățământ profesional și tehnic, dar și universitar, de a se încadra pe piața muncii.

Formarea forței de muncă trebuie să se desfășoare în paralel cu sprijinirea mediului de afaceri și a dezvoltării economice locale. În acest sens, este de remarcat că economia Municipiului Arad este încă puțin diversificată, cu o slabă dezvoltare a sectorului terțiar (industria prelucrătoare se menține pe poziția de principal angajator deținând la nivelul anului 2014 o pondere de 51,72%, fiind urmată de comerț – 12,86%, transporturi - 10,01% și construcții – 4,73%), a antreprenoriatului și a turismului (cifra de afaceri obținută în cadrul clasei I - Hoteluri și restaurante deține o pondere subunitară și în scădere în totalul cifrei de afaceri înregistrată la nivelul orașului).

În ceea ce privește infrastructurile de sprijin pentru afaceri, deși Municipiul Arad dispune de zone industrial extinse, un singur parc industrial (Parcul Industrial UTA 2 Arad) este înregistrat conform legii la Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, deci poate oferi facilități ocupanților. O direcție de dezvoltare în acest sens

ar consta în înregistrarea zonelor industriale Nord și Sud, încă slab dezvoltate, ca parcuri industriale, putând astfel oferi facilități și atrage investițiile localizat, dirijând dezvoltarea spre zonele special desemnate din oraș.

Sprijinirea antreprenoriatului reprezintă o altă direcție care poate menține tinerii și forța de muncă în Municipiu, municipalitatea nedispunând de un sistem de sprijin pentru start-up-urile arădene, însă putând deveni un partener sau facilitator important în acest sens (spațiu de incubare, servicii pentru start-up-uri, programe de mobilitate și schimburi de experiență etc.).

Nu în ultimul rând, deși este un centru important, susținând, alături de Timișoara, dezvoltarea economică regională, Municipiul Arad nu are în momentul de față o identitate bine conturată, ducând lipsa unei viziuni și strategii integrate de promovare. Dincolo de tradiția industrială, Aradul reprezintă un important centru expozițional (al doilea după București), un potențial centru turistic și de servicii și promotor al produselor tradiționale din județ.

Provocări climatice și de mediu

În ceea ce privește domeniul mediului și peisajului, principalele nevoi la nivel municipal se referă la managementul deșeurilor, spațiile verzi și calitatea factorilor de mediu.

Din punct de vedere al managementului deșeurilor este necesară creșterea ponderii de deșeuri reciclabile, realizarea unui depozit pentru deșeuri inerte și realizarea unor puncte îngropate de colectare a deșeurilor, astfel încât deșeurile menajere să nu mai elimine mirosuri în timpul verii.

În ceea ce privește procentul și calitatea spațiilor verzi, în Municipiul Arad este necesară amenajarea unor noi parcuri și scuaruri astfel încât toți locuitorii să beneficieze de un spațiu verde public la o distanță de 10 minute de mers pe jos (în cartierele Gai, Bujac, Cadaș-Silvaș, Pârneava, Mureșel, Aradul Nou, Sânicolaul Mic, Subcetate, Grădiște, 6 Vânători, Ion G. Duca) și amenajarea zonei Cetății ca parc public deschis locuitorilor orașului.

Deși în general calitatea factorilor de mediu în Municipiul Arad este bună, se recomandă reducerea poluării fonice generată de traficul rutier prin încurajarea utilizării transportului nemotorizat și prin plantarea de centuri/ aliniamente verzi.

Nu în ultimul rând, au fost identificate ca fiind necesare măsuri pentru adaptarea la schimbările climatice (s-au identificat modificări la nivelul temperaturilor și precipitațiilor în perioada 2009-2014 – abateri mari față de perioada de referință 1961-1990, din cauza schimbărilor climatice și implicit a emisiilor de CO_2), amenajarea terenurilor degradate rezultate în urma dezafectării unor zone industriale, amenajarea malului râului Mureș precum și ecologizarea terenurilor contaminate. O altă măsură pentru combaterea schimbărilor climatice constă în creșterea eficienței energetice a locuințelor colective, a instituțiilor publice și a rețelelor de utilități (ex. sistemul de iluminat).

Totodată, imaginea Municipiului Arad ca oraș verde, generată de zona cetății și a malului râului Mureș, de aliniamentele verzi, precum și de investiții în extinderea și conectarea rețelei de spații verzi și spații publice prezintă potențial identitar, dar și pentru creșterea calității factorilor de mediu.

La nivel strategic, se recomandă urmărirea dezvoltării Municipiului Arad în vederea adaptării la schimbările climatice prin adoptarea de soluții eco-inovatoare, creșterea suprafețelor de spațiu verde public amenajat și a eficienței energetice în sectoarele public și rezidențial, precum și reducerea emisiilor de CO_2 cu 23% până în anul 2020 față de anul de referință 2008 .

Provocări privind dezvoltarea urbană

În ceea ce privește dezvoltarea urbană și profilul spațial și funcțional al orașului, s-au identificat discontinuități ale sistemului urban și lipsa centralităților locale. Pentru a întări și echilibra structura spațială, va fi nevoie de conversia treptată a terenurilor industriale din zona de nord, valorificarea malurilor Mureșului în vederea obținerii unui culoar de agrement de peste 20 km lungime și, nu în ultimul rând, revitalizarea și extinderea centralităților din cartierele periferice pentru a putea contrabalansa polarizarea excesivă a zonei centrale.

Din punct de vedere al calității locuirii, este de remarcat că, în comparație cu municipiile concurente din Vestul României, indicatorii de calitate a locuirii din Municipiul Arad sunt asemănători celor din Timișoara, suprafața locuibilă /locuință fiind cu aproximativ 2m² mai mică. În același timp, situația locuirii în Arad este mult mai bună decât cea din Oradea. Pe de altă parte, prețul mediu al unui apartament cu 3 camere este mai mare în Arad comparativ cu Timișoara, din cauza disponibilității mai reduse a locuințelor.

În ceea ce privește piața imobiliară, proprietățile disponibile[85] se concentrează cu precădere în zona centrală și pe marile artere: Est-Vest (căile Aurel Vlaicu, Iuliu Maniu și Radnei) și Nord-Sud (Strada Petru Rareș, Bulevardul Revoluției și Calea Romanilor).

Este de remarcat că peste 90% dintre locuințele din Municipiul Arad sunt racordate la rețelele de utilități publice, problemele și nevoile de dezvoltare pe acest palier concentrându-se mai degrabă pe modernizări și adoptarea unor soluții tehnice noi și inovatoare.

Din punct de vedere al serviciilor de alimentare cu apă potabilă și canalizare este nevoie de achiziționarea de dotări de laborator la stația de tratare a apei și la stația de epurare, reducerea pierderilor de apă prin înlocuirea a 40 km de rețele de alimentare cu apă din azbociment, reabilitarea a 77 km de rețea de canalizare, reabilitarea a 7 stații de pompare aferente rețelei de canalizare: SP1, SP3, SP6, SP7, SPAU Constituției, SPAU 6 Vânători, SPAU Piața Gai, achiziționarea echipamentelor pentru curățarea rețelelor de canalizare (3 echipamente) și tratarea nămolurilor rezultate din stația de epurare.

Sistemul de termoficare necesită de asemenea măsuri care să răspundă următoarelor nevoi: înlocuirea conductelor de transport și distribuție agent termic cu conducte preizolate dotate cu sistem de control, depistare și localizare a avariilor, redimensionarea acestor rețele de transport și distribuție a agentului termic în funcție de necesarul actual și dezvoltările preconizate, continuarea retehnologizării CET-ului în vederea scăderii emisiilor de CO_2 și reutilizarea terenurilor dezafectate în urma înlocuirii combustibilului solid (depozitul de zgură și cenușă).

Pentru furnizarea de servicii de alimentare cu gaze naturale la standarde optime este necesară extinderea rețelelor astfel încât să acopere întregul Municipiu, precum și înlocuirea conductelor de gaze naturale și a branșamentelor în funcție de vechimea acestora.

Un alt aspect esențial pentru dezvoltarea optimă a Municipiului Arad este furnizarea de servicii tehnico-edilitare la aceleași standarde de performanță și pentru noile zone propuse spre includere în intravilan, prin Planul Urbanistic General al Municipiului Arad, varianta revizuită.

Nu în ultimul rând, este de menționat că Municipiul Arad prezintă potențial pentru utilizarea surselor de energie regenerabilă –

[85] La data analizei, iunie 2016

energia solară (datorită amplasării într-o zonă cu intensitate a radiației solare cuprinsă între 1300 și 1350 kwh/mp/an) și energia geotermală.

La nivel strategic, se recomandă urmărirea dezvoltării Municipiului Arad în vederea reabilitării sistemului centralizat de alimentare cu apă și canalizare, retehnologizării sistemului de termoficare și reabilitării sistemelor de transport și distribuție a agentului termic precum și dezvoltării sistemelor de energie din surse alternative.

În ceea ce privește spațiul public, pentru a putea valorifica patrimoniul construit din zona centrală și spațiile publice existente, este necesară generarea unor axe pietonale pe direcția Est-Vest care să contrabalanseze rolul polarizator al Bulevardului Revoluției, asigurând totodată legătură atractivă între centrul istoric și zona de agrement de pe malul Mureșului.

Întrucât rețeaua majoră de spații publice reușește să deservească numai cartierele amplasate în lungul celor două axe (N-S și E-V), va fi nevoie de extinderea ei către zonele periferice cum ar fi: Pârneava, Bujac, Aradul Nou, Sânicolaul Mic și Subcetate. Luând în considerare aspirațiile Municipiului Arad de a deveni Capitala Verde a Europei[86] și potențialul de a funcționa ca un oraș sportiv, noile spații publice care să deservească cartierele periferice ar trebui să fie scuaruri, grădini sau parcuri care să includă, pe lângă dotări comunitare, amenajări pentru practicarea sportului (aparate de fitness în aer liber, trasee de jogging, mese de ping-pong, coș de baschet etc.).

Municipiul Arad are potențialul de a fi considerat un oraș verde luând în considerare axa verde conturată în lungul Mureșului, faptul că peste 80% din străzi au vegetație de aliniament și atingerea țintei de 26 mp de spații verzi / locuitor. Totuși, orașul verde este vizibil cu precădere în lungul Mureșului, în timp ce cartierele periferice sunt lipsite de spații publice de tip scuar, grădină sau piațetă, fapt reclamat și de locuitori, iar centrul istoric se prezintă în continuare ca o zonă degradată, deși eforturile de revitalizare a Bulevardului Revoluției și pietonizare a străzii Meț ianu dau roade.

Pentru a putea ameliora situația spațiilor publice vor trebui valorificate resursele de teren disponibile în cartierele periferice în vederea amenajării unor scuaruri, piațete sau chiar grădini. De asemenea, legarea acestor cartiere la axa centrală se poate face prin amenajarea malurilor râurilor Mureș (cele încă neamenajate) și a canalului Mureșel. În cazul zonei centrale, principalele intervenții se rezumă la continuarea demersului de pietonizare, restaurarea construcțiilor de patrimoniu și revitalizarea spațiilor publice identitare cum ar fi Piața Avram Iancu sau Piața Catedralei. Toate aceste intervenții în zona centrală ar trebui cuprinse într-o politică integrată de regenerare urbană. În cazul zonelor de locuințe colective, miza cade pe reconfigurarea spațiilor interstițiale prin amenajarea unor parcări multietajate (preferabil de tip „smart parking" – hidraulice) și utilizarea resurselor de teren pentru spații publice de interes comunitar.

Pentru a se corela cu identitatea orașului, noile spații publice create ar trebui să fie dominate de vegetație (orașul verde) și să includă după posibilități dotări sportive (orașul sportiv).

În ultimii ani Municipiul Arad a făcut primii pași din procesul de tranziție către o mobilitate durabilă. Proiectele implementate au vizat ameliorarea transportului public (modernizare linii tramvai, achiziție material rulant, restaurare Gara Arad), conturarea unei rețele de piste și benzi velo, măsuri pentru managementul parcării, pietonizarea Străzii Meț ianu, modernizarea străzilor în cartierele periferice și creșterea conectivității peste Mureș. Acești primi pași trebuie continuați prin extinderea zonelor

[86] Competiție anuală la nivelul Comisiei Europene care premiază cel mai verde oraș. Câștigători: 2016-Lubljana, 2017-Essen, 2018 Nijmigen (an pentru care a aplicat și Municipiul Arad).

pietonale și a rețelei velo, achiziționarea de material rulant, accesul facil la informații despre mobilitate (mai ales transportul public), implementarea unui sistem de bike-sharing și, nu în ultimul rând, reconfigurarea circulațiilor în cartierele de locuințe colective.

Prezervarea locuirii în zona centrală protejată, este pe de o parte una din caracteristicile aparte ale Municipiului Arad, și pe de altă parte, un fapt ce a generat în timp probleme în zona istorică protejată. Regimul juridic al clădirilor proprietate privată reprezintă o problemă în administrarea și gestionarea unui ansamblu istoric într-un mod cât mai unitar. Neîntreținerea în timp a clădirilor, în special a celor declarate monument istoric, a dus la starea de degradare avansată din prezent a fondului construit. Cu toate că există instrumente legislative prin care autoritatea locală poate proteja și valorifica monumentele istorice în proprietate privată, acestea nu au fost aplicate.

Concentrarea infrastructurii culturale, de interacțiune socială și recreere în zona centrală a redus consumul cultural și totodată numărul consumatorilor. Lipsa interacțiunii și colaborării dintre asociații, fundații, organizații profesionale, neguvernamentale, mediul privat și organizațiile publice active implicate în desfășurarea evenimentelor a dus la promovarea deficitară a evenimentelor culturale de importanță locală, națională sau internațională.

Nu în ultimul timp, durata de ședere a turiștilor a scăzut datorită valorificării și promovării deficitare a Cetății Aradului, a râului Mureș și a celorlalte obiective și atracții turistice existente sau potențiale. Altfel spus, în prezent elementele reprezentative (patrimoniul construit, cultura, multietnicitatea sau cadrul natural) din Municipiul Arad nu sunt exploatate în beneficiul comunității și nu susțin dezvoltarea economică locală prin turism.

Protejarea și valorificarea monumentelor istorice reprezintă o necesitate care, odată rezolvată, va îmbunătăți percepția locuitorilor și a turiștilor asupra Municipiului Arad. Intervențiile integrate în zona istorică protejată vor revitaliza și prezerva ansamblul arhitectural într-un mod cât mai unitar.

Organizarea evenimentelor culturale în spațiul public, în spații neconvenționale, mai puțin cunoscute de către locuitori sau turiști, sau în aer liber (ex: zonele industriale, clădirile reprezentative pentru istoria și trecutul orașului – Teatrul Vechi, Vechiul Cazino, centrele de cartier etc.) vor face mai vizibilă agenda culturală, vor crește consumul cultural și vor re-activa spațiile reprezentative neutilizate în prezent. Totodată, desfășurarea evenimentelor și spectacolelor în spațiile publice special amenajate din cartiere vor descentraliza oferta și infrastructura culturală.

Dezvoltarea oportunităților de petrecere a timpului liber va crește durata de ședere a turiștilor ce tranzitează zona și va îmbunătăți calitatea vieții locuitorilor. Totodată, promovarea din punct de vedere turistic a obiectivelor de patrimoniu și a elementelor reprezentative pentru Municipiul Arad precum râul Mureș sau excelența și tradiția sportivă, vor contribui la promovarea orașului pe plan național și internațional ca destinație turistică.

Cetatea Aradului, reperul istoric cu cel mai ridicat potențial turistic al Municipiului Arad, reprezintă o oportunitate pentru implementarea unor proiecte ample de dezvoltare și valorificare, benefice pentru locuitori, dar și pentru creșterea atractivității zonei la nivel regional, național și internațional. Dezvoltarea și implementarea unui amplu proces de regenerare a ansamblului de fortificații va crește potențialul de dezvoltare economică al Municipiului Arad și totodată patrimoniul vizitabil al regiunii.

Conturarea axei turistice est-vest cu spații de recreere, agrement sau spații amenajate pentru desfășurarea evenimentelor în aer liber, sunt câteva dintre intervențiile majore cu potențial de valorificare a celei mai reprezentative resurse de

cadru natural a Municipiului Arad – râul Mureș. Simbol pentru locuitori și competență distinctivă pentru oraș, râul Mureș reprezintă o oportunitate pentru dezvoltarea și susținerea atât a modului de viață activ al locuitorilor, cât și a tradiției sportive.

Valorificarea, promovarea și prezervarea obiectivelor de patrimoniu în cadrul unei politici integrate de revitalizare a zonei istorice va contribui la protejarea monumentelor de patrimoniu, precum și la dezvoltarea turistică a Municipiului Arad. Prin reactivarea în interesul comunității, prin funcțiuni publice, clădirile reprezentative pentru istoria orașului momentan neutilizate vor influența în mod pozitiv dezvoltarea spațiilor publice comunitare identitare în cartierele Municipiului Arad, și totodată cultura, tradițiile locuitorilor și a minorităților etnice.

II.6. Analiza SWOT

Dezvoltare socială	
Puncte tari	**Puncte slabe**
Rata scăzută a șomajului; Procentul mic al comunităților marginalizate și dezavantajate; Existența parcului industrial și a mediului de afaceri deschis spre efectuarea de stagii de practică a elevilor; Infrastructură educațională diversificată cu o calitate crescută care atrage elevi / studenți din județ; Diversitatea filierelor educaționale, existența învățământului în limba minorităților, existența unităților private de învățământ, precum și a unor filiere universitare diverse; Exemple de bună practică în domeniul educației – programele tip Școală după școală, A doua șansă, centre comunitare etc.; Filiere universitare diverse; Diversitatea serviciilor sociale oferite; Existența unor ONG-uri active la nivel local.	Resurse umane insuficiente în serviciile sociale; Lipsa personalului auxiliar în creșe, grădinițe, internate, cantine etc.; Rețeaua școlară nu a fost restructurată în funcție de evoluția socio-demografică a Municipiului ; Necorelarea numărului de cadre didactice cu numărul în scădere al elevilor; Necorelarea ofertei educaționale cu cerințele pieței locale a forței de muncă; Infrastructura pentru activități recreative nu răspunde nevoilor populației; Insuficiența sumelor provenite din finanțarea standard per elev, ceea ce duce la nevoia de suplimentare a bugetului unităților de învățământ din bugetul municipalității; Lipsa unei evidențe a traseului profesional al absolvenților de învățământ preuniversitar / universitar; Accesibilitate scăzută la servicii medicale și de diagnostic; Lipsa serviciilor de geriatrie; Programe de prevenție în sănătate puțin coordonate și cu putere scăzută;
Oportunități	**Amenințări**
Diversitatea etnică; Posibilitatea accesării unor proiecte cu finanțare națională și internațională; Vecinătatea cu Ungaria, ceea ce face posibilă accesarea de fonduri prin programul transfrontalier dedicat; Colaborarea cu mediul asociativ activ – ONG-uri, asociații, federații, Biserică; Implicarea activă a instituțiilor publice în parteneriate cu ONG-urile; Efectul de spill-over al exemplelor de bună practică; Parteneriate între școli și organizații din străinătate; Existența unor strategii sectoriale – mobilitate, sănătate, servicii sociale (la nivel județean), cultură; Candidatura la Capitala verde a Europei 2018.	Scădere demografică constantă; Îmbătrânirea populației și creșterea numărului de persoane ce vor necesita servicii de asistență socială Spor natural negativ constant (regiune, județ, Municipiu); Plecarea în străinătate a adulților; Nivelul de salarizare redus al personalului din domeniul educației, sănătății, asistenței sociale; Legislație neclară în privința învățământului special și a creșelor; Proceduri complexe și birocrație crescută pentru accesarea anumitor surse de finanțare nerambursabilă; Îmbătrânirea centrului Municipiului și preferința persoanelor cu venituri peste un anumit nivel de a locui în imediata vecinătate a Municipiului; Posibilități limitate pentru activități extrașcolare, sau pentru desfășurarea unor activități complementare educației formale, de tipul „săptămâna altfel”; Lipsa de complementaritate între oferta educațională a universităților din Arad și cele din Timișoara, care atrage și studenți din Arad și de pe o arie mai extinsă; Creșterea prevalenței bolilor cronice, a bolilor cardio-vasculare și a celor asociate cu vârsta înaintată (spre ex. Alzheimer); Insuficiența resurselor financiare la nivelul bugetului local, ceea ce face necesară prioritizarea foarte atentă a proiectelor de investiții în infrastructura socială; Lipsa practicii cooperării pentru realizarea unor scopuri comune.

Dezvoltare economică	
Puncte tari	**Puncte slabe**
Profil economic Poziția geografică favorabilă, ce îi conferă statutul de principală poartă vestică a României şi facilitează atragerea investițiilor străine; Nod de importanță națională și europeană în rețeaua de drumuri rutiere și feroviare; Economie bazată pe sectorul industriei prelucrătoare, sector ce angrenează cele mai multe resurse umane (în perioada analizată 2010 - 2014 numărul locurilor de muncă din cadrul acestui sector s-a majorat cu 81%); Investiții străine semnificative ce au un efect pozitiv asupra dezvoltării economiei locale (în cadrul TOP 10 agenți economici ai Municipiului Arad în funcție de cifra de afaceri la nivelul anului 2014 în afară de ASTRA VAGOANE CALATORI S.A. restul companiilor au capital străin și dețin în totalul cifrei de afaceri de la nivelul Municipiului o pondere de 41%); Prezența unor infrastructuri pentru sprijinirea afacerilor precum și experiența în managementul acestora; Funcționarea Platformei Industriale Vest ce găzduiește majoritatea marilor angajatori; Deține avantaje competitive la nivel regional (comparația a fost realizată cu Municipiul Timișoara) la nivelul sectoarelor precum: industria fabricării mijloacelor de transport precum și a componentelor auto, industria textilă, industria alimentară și industria mobilei; Tendință de diversificare a sectorului productiv manifestată prin majorarea contribuției industriei extractive; Forța de muncă Numărul șomerilor înregistrează o tendință de scădere în perioada analizată, de la 2.987 în anul 2010 la 1.108 în anul 2014.	Profil economic Economia este puțin diversificată, se observă o slabă dezvoltare a sectorului terțiar (industria prelucrătoare se menține pe poziția de principal angajator deținând la nivelul anului 2014 o pondere de 51,72% fiind urmată de comerț – 12,86%, transporturi - 10,01% și construcții – 4,73%); Existența unui singur parc industrial (Parcul Industrial UTA 2 Arad); Concentrarea spațială a marilor angajatori în zona de vest (Platforma de Vest), platformele Nord și Sud fiind încă slab dezvoltate; Spiritul antreprenorial este slab conturat; Slaba dezvoltare a turismului (cifra de afaceri obținută în cadrul clasei I - Hoteluri și restaurante deține o pondere subunitară și în scădere în totalul cifrei de afaceri înregistrate la nivelul orașului); Forță de muncă insuficientă raport la cerințe Declin demografic accentuat și îmbătrânirea populației, îngustarea generală a bazei piramidei vârstelor; Necorelarea domeniilor de formare a forței de muncă cu domeniile de activitate ale marilor agenți economici.
Oportunități	**Amenințări**
Programele de finanțare aferente perioadei 2014 – 2020 destinate îmbunătățirii competitivității întreprinderilor mici și mijlocii, promovării transferului tehnologic și susținerii dezvoltării sectoarelor ce aparțin domeniilor de specializare inteligentă prin suportul acordat în vederea dezvoltării unor investiții în cercetare, inovare și antreprenoriat, construirea unor incubatoare de afaceri; Profil economic Prezența Complexul Expozițional - EXPO Arad (CCIAA), cel mai mare centru expozițional din Vestul României și al doilea, ca suprafață, după ROMEXPO – constituie o oportunitate în vederea consolidării poziției economice a Aradului; Așezarea Municipiului Arad în câmpia aluvionară a Mureșului conturează condiții favorabile desfășurării unei agriculturi performante (în prezent, cifra de afaceri obținută în cadrul *clasei A – Agricultură, silvicultură și pescuit* deține o pondere de 1% în totalul cifrei de afaceri înregistrată la nivelul orașului).	Profil economic Globalizarea poate determina o necesitate acerbă de reorganizare a identității Municipiului Arad; Tergiversarea proiectelor naționale de infrastructură, cu impact negativ asupra accesibilității și atractivității orașului din punct de vedere al potențialilor investitori; Forța de muncă Migrația internă și internațională puternică; Proximitatea față de Municipiul Timișoara dar și față de graniță, arii cu potențial de polarizare a populației, în special a studenților, precum și a forței de muncă de înaltă calificare; Rata scăzută de înlocuire a forței de muncă (536‰) ceea ce, în lipsa unor strategii de atragere a forței de muncă și/sau de retenție a populației tinere, va înregistra efecte semnificative în următorii 5-10 ani (diferență de 4933 persoane între grupa 25-29 și 20-24 ani).

Mediu și schimbări climatice	
Puncte tari	**Puncte slabe**
Calitate bună a factorilor de mediu: emisii în atmosferă înregistrate sub valorile limită anuale, în perioada 2010-2014, precum și calitate bună a apelor de suprafață datorită reabilitării recente a stației de epurare; Existența Zonei Naturale Protejate "Parcul Natural Lunca Mureșului" – sit protejat Natura 2000; Probabilitate reală de inundabilitate de 0,1% (risc redus - conform hărții privind riscul la inundații); Potențial crescut de utilizare a surselor de energie regenerabilă (geotermală, solară, biogaz); Suprafață de spațiu verde pe locuitor: 26 mp/locuitor în 2014 se încadrează în normele în vigoare.	Zone industriale dezafectate și foste terenuri industriale degradate, care afectează imaginea urbană a Municipiului; Disconfort fonic în cartierul Micălaca din cauza traficului feroviar – calea ferată Arad-Timișoara traversează întregul cartier; Poluare fonică din cauza traficului rutier; Repartiție dezechilibrată a spațiilor verzi în cartierele de locuit.
Oportunități	**Amenințări**
Programul Operațional Regional 2014-2020 care oferă finanțare pentru: (1) creșterea eficienței energetice, gestionarea inteligentă a energiei și a utilizării energiei din surse regenerabile în infrastructurile publice, inclusiv în clădirile publice, și în sectorul locuințelor și (2) reducerea emisiilor de carbon în zonele urbane bazate pe planurile de mobilitate urbană durabilă.	Schimbările climatice pot afecta biodiversitatea (habitatele, diferite specii faunistice etc.)

Dezvoltare urbană	
Puncte tari	**Puncte slabe**
Profil spațial: Expansiune urbană controlată întrucât a fost permis un număr redus de noi dezvoltări rezidențiale; Cartiere dezvoltate pe o tramă stradală preponderent regulată; **Spații publice:** Rețea de spații publice dezvoltată în zona centrală (ax verde în lungul Mureșului, ax verde Bulevardul Revoluției); Ax secundar de spații publice în proces de modernizare (Avram Iancu – Catedralei – Reconcilierii); Existența unor resurse de teren de mici dimensiuni care să poată fi folosite pentru completarea rețelei de spații publice a orașului; **Agrement:** Număr ridicat de spații de agrement (16); Dotări de agrement de mare amploare recent modernizate (sau în curs de modernizare): Stadionul Gloria / Stadionul Francisc von Neuman); **Mobilitate:** Rețeaua velo deservește 90% din locuitorii orașului; Traseu de biciclete atractiv în lungul Mureșului care asigură legătura între cartierul Micălaca și zona centrală; Amplasarea unor spații tehnice și de recreere pentru bicicliști; 95% din totalul străzilor urbane sunt modernizate; Conexiuni facile cu orașele învecinate, dar și cu cele din regiune prin intermediul A1; Rețeaua de transport în comun deservește 70% din oraș;	**Profil spațial:** Lipsa unor centralități în cea mai mare parte a cartierelor rezidențiale de locuințe individuale; Limitarea expansiunii urbane deși există cerere pentru fond locativ, a generat dezvoltarea haotică a așezărilor suburbane; Cartiere periferice slab deservite; **Spații publice:** Concentrarea majorității spațiilor publice amenajate în zona centrală face ca 60% din populație să nu aibă acces facil la aceste dotări; **Mobilitate:** Probleme de proiectare la rețeaua velo (conflicte cu mașinile parcate, subdimensionarea benzilor velo sau chiar a benzilor auto); Permeabilitate redusă la nivelul infrastructurii rutiere în zona industrială din centru-nord; Suprasolicitarea axelor principalelor în lipsa unor alternative viabile; Există în continuare cartiere slab deservite de transportul în comun în ceea ce privește frecvența (Bujac, Aradul Nou); Transportul în comun nu face față solicitărilor de deplasare la orele de vârf în zona industrială N.V; Deși a fost achiziționat recent material rulant, parcul de vehicule ale autorității de transport în comun rămâne în continuare preponderent învechit; Insuficiente stații de transport în comun amenajate Lipsa infrastructurii de transport intermodal (Gările CFR deconectate de rețeaua de autogări ale orașului).

Diversitate ridicată în ceea ce privește posibilitatea de achiziționare a biletelor de transport în comun; 94% din totalul deplasărilor cu transportul în comun se realizează cu tramvaiul – transport ecologic; **Infrastructură edilitară:** Primul Municipiu din România care a avut sistem centralizat de alimentare cu apă și canalizare; Rețeaua de distribuție a apei potabile are un grad de acoperire de 100% a tramei stradale; 95,5% din populație este racordată la sistemul centralizat de alimentare cu apă; 87,5% din populație este racordată la sistemul centralizat de canalizare; Cantitate generată de deșeuri/locuitor sub media Uniunii Europene.	**Infrastructură edilitară:** Pierderi de apă cauzate de vechimea conductelor; Conducte de alimentare cu apă realizate din azbociment; Canalizarea este parțial în sistem unitar; Infiltrații în sistemul de canalizare; Terenuri dezafectate rezultate în urma retehnologizării CET – depozitul de zgură și cenușă; Număr mare de sesizări cu privire la iluminatul public; Defecte la conductele și branșamentele subterane ale rețelei de distribuție gaze naturale.
Oportunități	**Amenințări**
Spații publice: POR axa 4.2 oferă finanțare pentru proiecte de conversie a unor spații degradate în spații verzi; **Mobilitate:** Mureșul reprezintă un potențial ax de agrement și conexiune cu zonele suburbane (Lunca Mureșului, Fântânele etc.); Implementarea în orașele din România a principiilor de mobilitate urbană promovate de comisia europeană și prioritizarea deplasărilor nemotorizate sau cu emisii reduse de CO_2; Amplasarea Aradului pe cele două coridoare TEN-T (Rin-Dunăre și Orient-East-Med) axe de infrastructură prioritare pentru U.E. ce asigură o bună conexiune între centre urbane de importanță europeană (Budapeste, Bratislava, Viena, etc.); Legătură facilă pe termen lung cu Oradea prin intermediul rețelei TEN-T Comprehensive; **Infrastructură edilitară:** Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020 – Axa Prioritară 3: Dezvoltarea infrastructurii de mediu în condiții de management eficient al resurselor; 3.2 Creșterea nivelului de colectare și epurare a apelor uzate urbane, precum și a gradului de asigurare a alimentării cu apă potabilă a populației; Sistemul centralizat de alimentare cu apă al Municipiului Arad este cuprins în microsistemul zonal ARAD.	**Spații publice:** Tendință la nivel național de a realiza spații publice de o slabă calitate (estetică și funcționalitate redusă); **Mobilitate:** Legăturile facile cu țări mai dezvoltate contribuie la acutizarea migrației forței de muncă către acestea; Tendința de creștere a posesorilor de autovehicule în contextul în care resursele de teren pentru parcări și gabaritul străzilor sunt limitate; **Infrastructură edilitară:** Schimbările climatice la nivel mondial care au produs efecte și la nivel local, în mod special prin creșterea temperaturilor, pot produce modificări mari la nivelul precipitațiilor generând inundații urbane - depășirea capacității canalizării apelor (în mod special a sistemului unitar) de a prelua apele meteorice la precipitații cu o intensitate foarte mare.

III. Concept de dezvoltare pentru perioada 2014 – 2023

III.1. Viziunea și obiectivele de dezvoltare ale SIDU

Viziunea *Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030* se construiește pe viziunea Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020, pe care o actualizează și o completează. Astfel, în 2030 Aradul reprezintă.....

.....o importantă metropolă regională ce impresionează prin centrul istoric reabilitat, dominat de Cetatea Aradului transformată într-un pol cultural, turistic și de agrement de amploare, o comunitate puternică cu impact major în regiune prin dinamismul și diversitatea economică, un oraș inteligent și inovator, exemplu de management urban eficient.

.....principala poartă de acces în țară dinspre Europa de Vest, foarte bine racordată la rețeaua TEN-T și la mari capitale precum Budapesta, Viena sau Bratislava, care beneficiază și de conexiuni favorabile cu principalele centre urbane din partea de vest și centru a României (Timișoara, Oradea, Sibiu, Pitești, Brașov)

.....capitala verde a României, un oraș caracterizat de o amplă rețea de spații verzi și de agrement formată din pacuri, grădini, scuaruri și piațete reprezentative și unite prin circulații înconjurate de vegetație de aliniament[87]. Întreaga rețea de spații verzi este susținută de o axă naturală dominantă (Mureșul) și de două axe secundare (Mureșul Mort și Mureșel), care deservesc cartierele rezidențiale cu dotări de interes cotidian, conectându-le totodată cu centrul istoric.

.....o comunitate proactivă care se implică în procesul de dezvoltare urbană. O rețea amplă de centre și spații comunitare reprezintă fundamentul pentru interacțiunea socială și locul în care sunt dezbătute principalele probleme ale orașului pentru a identifica împreună cu administrația soluțiile optime. Centrele comunitare, prezente în fiecare cartier, aglomerează în jurul lor și alte dotări de interes cotidian cum ar fi alimentație publică, unități

[87] Pe termen lung, odată cu amenajarea noii rețele de spații verzi, suprafața de spații verzi per cap de locuitor ar putea ajunge la 34 mp / locuitor.

comerciale de mici dimensiuni, dotări sportive sau unități de învățământ.

.....un oraș sănătos și sportiv susținut de o varietate amplă de dotări sportive accesibile publicului larg, alături de o agendă competițională diversă, pentru amatori și profesioniști. Stadioanele Francisc von Neuman și Gloria reprezintă principalele dotări sportive de mare amploare. În completarea lor vine o varietate ridicată de dotări sportive pentru amatori sau cu rol educațional inserate de-a lungul malului Mureșului, de la cartierul Micălaca până la Parcul Natural Lunca Mureșului.

.....un motor economic de interes regional și supraregional, cu o bază economică solidă susținută de marii actori economici din domeniul industrial, dar și de întreprinderile mici și mijlocii și de mediul antreprenorial activ. Aradul își valorifică poziția de poartă de intrare în țară prin evenimente științifice și de afaceri regionale, naționale și internaționale, oferind oportunități de promovare a mărcilor și produselor locale. Totodată, calitatea ridicată a vieții face orașul atractiv pentru tineri și familii tinere, asigurând forța de muncă specializată necesară actorilor economici.

.....un centru urban cu o bună conectivitate internă și externă și siguranță în trafic, unde peste 70% din totalul deplasărilor sunt realizate fără sau cu emisii foarte reduse de CO_2.[88] Tramvaiul (simbolul mobilității orașului), bicicleta și mersul pe jos sunt cele mai favorabile mijloace de deplasare. Autovehiculul privat este treptat substituit de mijloace alternative de deplasare, iar nevoia de parcare este asigurată de un sistem de parcaje rezidențiale multietajate și parcări de transfer amplasate la principalele porți de intrare în zona centrală.

.....un centru istoric reinventat, definit printr-o varietate largă de construcții cu o valoare arhitecturală deosebită, revitalizate și integrate într-o rețea de piațete și zone cu prioritate pentru pietoni. Zona centrală este definită de patru axe: B-dul Revoluției - axa reprezentativă, malul Mureșului - axa verde, sistemul de spații publice reprezentative (Reconcilierii, Catedralei și Avram Iancu) - axa culturală și piața Mihai Viteazul și spațiile și dotările adiacente - axa comunitară.

.....un oraș caracterizat de o societate civilă activă, echilibrată și bine organizată, al cărui sistem de valori va fi bazat pe educație, morală și religie. Un oraș plin de vitalitate, cu oameni prosperi și politicoși în care spiritul tolerant dintre etnii și colaborare interconfesională au ca rezultat coeziunea comunitară.

....nu în ultimul rând, un oraș inteligent, apreciat pentru calitatea vieții, condus printr-o guvernare locală responsabilă, deschisă și îndreptată către cetățeni, flexibil și proactiv în anticiparea nevoilor comunității.

Pentru atingerea viziunii propuse, obiectivele și acțiunile prevăzute în *Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030* vizează depășirea provocărilor și valorificarea oportunităților identificate anterior, pe următoarele paliere:

- economic,
- demografic și social,
- mediu și schimbări climatice
- dezvoltare urbană.

Principiul de bază pentru dezvoltarea pe termen mediu și lung a Municipiului Arad este reconectarea orașului la nivel fizico-spațial, social și funcțional, prin recuperarea unor resurse importante cu rol de centralitate (faleza Mureșului, revitalizarea zonei centrale, cetatea

[88] În prezent, conform PMUD Municipiul Arad, Varianta 1, August 2016, procentul deplasărilor cu emisii scăzute de CO_2 (pietonale, cu bicicleta sau cu tramvaiul) atinge o valoare de 57.8 %, la care s-ar putea adăuga încă 3 % din utilizarea autobuzelor, dacă acestea ar fi ecologice sau electrice.

Aradului), integrarea/ corelarea intervențiilor generând efecte sinergice cu ecou în ceea ce privește creșterea calității vieții nu numai local, ci și la nivelul întregului Municipiu.

Astfel, pe de-o parte, investițiile din perioada 2014 – 2023 și post – 2023 vor viza întărirea zonelor competitive, puternice ale Municipiului (de exemplu centrul istoric, malurile Mureșului, parcurile industriale), iar pe de altă parte vor viza echilibrarea dezvoltării și reducerea decalajelor, prin sprijin integrat pentru cartierele și comunitățile dezavantajate.

În acest sens, *Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030* propune următorul set de obiective de dezvoltare urbană integrată.

O1. Arad performant - motor economic regional, cu vocație internațională și capacitate de a menține, atrage și susține activități economice performante

Consolidarea economiei locale și afirmarea Municipiului Arad la nivel regional, în contextul scăderii demografice și conexiunilor la nivel național și european ce încurajează mobilitatea persoanelor, reclamă măsuri integrate din partea municipalității, care să asigure buna relaționare și creșterea încrederii mediului local de afaceri, asigurarea unui climat favorabil dezvoltării inițiativelor antreprenoriale, atragerea și specializarea forței de muncă pentru a asigura necesarul, atât din punct de vedere numeric cât și al calificărilor. Totodată, Municipiul Arad își va consolida poziția la nivel județean și regional printr-o strategie coerentă de promovare ca destinație de investiții și pentru turism de afaceri și de agrement, mizând pe competențele distinctive precum poziția geografică, calitatea crescută a vieții datorată cadrului urban și natural deosebit, comunitatea activă și educată, diversitatea culturală.

O1.1. Destinație atractivă pentru investiții ce oferă datele, informațiile, infrastructura și serviciile-suport necesare dezvoltării unui mediu local de afaceri competitiv

Sprijinirea mediului de afaceri local și creșterea încrederii și disponibilității acestuia pentru cooperarea cu autoritățile publice locale în sensul dezvoltării municipiului reprezintă un obiectiv important, având în vedere dialogul relativ redus existent în momentul de față între cele două părți. Dialogul este necesar atât pentru stabilirea de parteneriate și inițierea de proiecte comune de dezvoltare, cât și pentru ca municipalitatea să cunoască nevoile reale ale investitorilor, pe care să le transpună în planurile, programele și proiectele din prezenta perioadă de programare.

Totodată, municipalitatea nu dispune de un sistem de sprijin pentru start-up-urile arădene, însă poate deveni un partener sau facilitator important în acest sens prin înființarea și/ sau sprijinirea de structuri de incubare și sprijin pentru afaceri (spațiu de incubare, servicii pentru start-up-uri, programe de mobilitate și schimburi de experiență etc.). Pot fi refuncționalizate în acest sens clădiri – simbol ale orașului sau spații vacante din proximitatea zonei centrale. Sprijinirea antreprenoriatului va contribui la menținerea tinerilor și forței de muncă în municipiu, oferind noi oportunități de dezvoltare profesională și personală.

Mai mult, Municipiul Arad poate sprijini dezvoltarea economică, dirijând totodată actorii economici, în special cei din sectorul industrial, către zonele special constituite, prin transformarea zonelor industriale în parcuri industriale și acordarea de facilități cf. Legii 186/2013.

Deși este un centru important, susținând, alături de Timișoara, dezvoltarea economică regională, Municipiul Arad nu are în momentul de față o

identitate bine conturată, ducând lipsa unei viziuni și strategii integrate de promovare. Dincolo de tradiția industrială, Aradul reprezintă un important centru expozițional (al doilea după București), un potențial centru turistic și de servicii și promotor al produselor tradiționale din județ, toate acestea reprezentând dimensiuni importante pentru poziționarea municipiului în competiția urbană.

Astfel, obiectivul vizează şi promovarea Municipiului Arad ca destinație de investiții, prin definirea unui concept și a unui pachet de promovare, prin acțiuni de promovare (de exemplu identificarea și participarea la târguri internaționale relevante) și prin inițierea de parteneriate și proiecte de cooperare (la nivel național și internațional), inclusiv în vederea formării personalului Primăriei Arad cu privire la stabilirea dialogului cu mediul de afaceri și la sprijinirea dezvoltării economice locale.

O dimensiune importantă ce va fi sprijinită este aceea de centru expozițional și pentru evenimente de afaceri.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D1.1.1. Susținerea mediului de afaceri local şi sprijinirea antreprenoriatului

D1.1.2. Promovarea oportunităților de investiții în Municipiul arad

O1.2. Destinație atractivă pentru dezvoltarea unei cariere - atitudine proactivă pentru retenția și atragerea forței de muncă

Strategia pentru retenția și atragerea forței de muncă, dezvoltată într-un cadru partenerial, va viza: oportunitățile de carieră din Arad, sprijinirea antreprenoriatului și înființării de noi companii, măsuri adresate direct forței de muncă: programe de mentorat, schimburi de experiență, formare.

Concret, acest obiectiv vizează lărgirea bazinului de forță de muncă căruia i se adresează actorii economici din Municipiul Arad, prin promovarea acestuia din urmă, la nivel regional și în afara regiunii, ca destinație atractivă pentru dezvoltarea unei cariere, mizând pe punctele forte ale orașului: calitatea vieții, cadrul urban și natural, diversitate culturală, comunitate. Totodată, municipalitatea va pune la dispoziția persoanelor interesate informații și resurse relevante pentru dezvoltarea unei cariere în Arad: oportunități de training, asistență pentru cazare, informații diverse.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D1.2.1. Atragerea şi retenția forței de muncă în Municipiul Arad

O1.3. Sistem de învățământ tehnic performant, corelat cu cerințele pieței locale a forței de muncă

Având în vedere tradiția industrială a Municipiului Arad și prezența marilor actori economici din domeniul industrial, o infrastructură modernă de învățământ tehnic, precum și cooperarea cu mediul privat pentru adecvarea ofertei educaționale la nevoile reale ale pieței forței de muncă și pentru programe comune de practică și inserție a absolvenților pe piața forței de muncă reprezintă un deziderat important pentru perioada următoare.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D1.3.1. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii pentru învățământul profesional și tehnic

D1.3.2. Corelarea sistemului de învățământ cu cerințele pieței muncii

O1.4. Centru județean ce promovează produsele locale și sprijină accesul micilor producători la piața de desfacere

Sprijinirea unui mod de viață sănătos, inclusiv prin încurajarea consumului de produse locale și/ sau

din agricultura ecologică, se încadrează în demersurile municipalității în domeniul sănătății și calității vieții, concretizate deja în Strategia pentru transformarea în oraș verde a Municipiului Arad și în Planul de dezvoltarea a sănătății.

Astfel, municipalitatea va facilita accesul la produse locale, atât prin asigurarea infrastructurii de desfacere – piețe agroalimentare moderne și atractive, cât și prin informații actuale privind producătorii locali.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D1.4.1. Amenajarea de piețe și spații de desfacere

D1.4.2. Promovarea produselor locale și încurajarea consumului de produse locale/ din agricultura ecologică

O1.5. Destinație turistică recunoscută pentru turism de afaceri, cultural și de agrement

Deși turismul reprezintă o activitate economică secundară pentru Municipiul Arad, diversitatea obiectivelor turistice și buna amplasare în relație cu principalele culoare de transport face ca acest domeniu să aibă un potențial semnificativ de creștere. Obiectivul dedicat turismului răspunde cu precădere la nevoia de a contura o imagine turistică („brand") clară și atractivă care să fie ulterior promovată la toate nivelele. În completarea proiectelor de promovare turistică, se va avea în vedere valorificarea obiectivelor de interes turistic prin amenajarea unor spații publice reprezentative și de informare (loc de stat jos, hartă turistică și informații despre obiectiv).

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D1.5.1. Promovarea Municipiului Arad ca destinație turistică

D1.5.2. Extinderea și modernizarea infrastructurii de promovare și informare turistică și a amenajărilor conexe

O2. Arad incluziv - comunitate activă și diversă, cu un capital social dezvoltat

După cum a fost menționat anterior, comunitatea puternică, activă și educată și diversitatea culturală vor reprezenta competențe distinctive ale Municipiului Arad în competiția urbană. În acest sens, prezentul obiectiv vizează, pe de-o parte, rezolvarea problemelor cu care se confruntă categoriile vulnerabile, prin furnizarea unor servicii sociale adaptate tuturor categoriilor de utilizatori, susținute de o infrastructură modernă, și, pe de altă parte, valorificarea punctelor tari precum diversitatea culturală, patrimoniul cultural bogat și cartierele cu o identitate locală deja conturată.

O2.1. Comunități și grupuri vulnerabile sprijinite și integrate

Diversificarea și modernizarea infrastructurii de servicii sociale și dezvoltarea activităților care au generat deja rezultate pozitive vor fi direcții de urmat în perioada de programare curentă. Totodată, având în vedere procesul de îmbătrânire a populației se va acorda o atenție deosebită infrastructurii sociale pentru persoane vârstnice.

Pe de altă parte, deși Municipiul Arad prezintă un procent relativ redus de populație în zone dezavantajate sau marginalizate din punct de vedere social comparativ cu alte municipii din România, se poate constata concentrarea populației dezavantajate în trei zone principale, care vor fi avute în vedere pentru intervenții integrate vizând problemele de locuire, educație, angajabilitate și sănătate.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D2.1.1. Extinderea infrastructurii de servicii sociale pentru copii și tineret

D2.1.2. Extinderea infrastructurii de servicii sociale destinate persoanelor vârstnice

D2.1.3. Extinderea infrastructurii de servicii sociale destinată tuturor categoriilor de beneficiari

D2.1.4. Intervenții integrate pentru extinderea infrastructurii de servicii sociale și creșterea calității vieții populației din cartierele dezavantajate

O2.2. Coeziune socială și identitate locală susținută de o rețea coerentă de spații și centre comunitare

Deși cartierele din Municipiului Arad au o identitate locală recunoscută, unele dintre ele au devenit cartiere-dormitor sau zone de tranzit, neoferind comunității spații pentru petrecerea timpului liber și activități cotidiene. În acest sens este importantă crearea de spații comunitare, atât exterioare, cât și interioare (de exemplu în clădiri neutilizate sau la parterul blocurilor), care să încurajeze interacțiunea socială a membrilor comunității și să permită desfășurarea de activități social-culturale (de exemplu cursuri, ateliere creative, proiecții de film, jocuri etc.).

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D2.2.1. Crearea de centre comunitare în cartierele Municipiului Arad

D2.2.2. Amenajarea de spații publice comunitare în cartierele Municipiului Arad

D2.2.3. Completarea sistemului de dotări cu rol comunitar

O2.3. Patrimoniu cultural al minorităților etnice promovat în spațiul public

Similar obiectivului anterior, prezentul obiectiv propune crearea de spații de interacțiune socială pentru membrii comunității arădene, de data aceasta fiind vorba de valorificarea și promovarea diversității culturale.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D2.3.1. Crearea de spații de întâlnire și interacțiune socială pentru minoritățile etnice

D2.3.2. Organizarea de evenimente în spațiul public pentru promovarea diversității culturale a Municipiului Arad

O2.4. Comunitate activă și educată, adepta unui mod de viață sănătos și responsabil

Nu în ultimul rând, o comunitate puternică este o comunitate educată și informată, angajată civic și implicată activ în viața orașului. Astfel, municipalitatea va juca rolul de facilitator și partener, încurajând proiectele de activare a comunității și de implicare a cetățenilor pentru îmbunătățirea mediului urban și a spațiului public.

Totodată, corelat cu direcțiile asumate de municipalitate prin Strategia pentru transformarea în oraș verde a Municipiului Arad, Planul de dezvoltare a sănătății și Planul de Mobilitate Urbană Durabilă, vor fi inițiate campanii care să încurajeze un stil de viață sănătos, cultura ecologică și mobilitatea urbană durabilă.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D2.4.1. Dezvoltarea culturii civice și a interacțiunii în spațiul public

D2.4.2. Promovarea unui mod de viață sănătos și a culturii ecologice

D2.4.3. Informarea și educarea populației în vederea tranziției către mobilitatea urbană durabilă

O3. Arad atractiv - oraș primitor, cu o calitate crescută a locuirii și a serviciilor publice și cu resurse bogate și accesibile de spațiu public, patrimoniu cultural și natural

O3.1. Infrastructură și servicii urbane moderne și atractive, adecvate necesităților tinerilor și familiilor tinere

Menținerea în Municipiul Arad a tinerilor după terminarea studiilor liceale sau de licență, încurajarea întemeierii de familii și atragerea tinerilor și familiilor tinere din alte localități reprezintă un obiectiv prioritar pentru dezvoltarea socială și economică a Aradului în contextul actual de declin demografic.

În acest scop, municipalitatea va urmări să asigure o calitate ridicată a infrastructurii de educație, o ofertă atractivă și accesibilă de locuințe și, prin intermediul direcțiilor de acțiune și proiectelor aferente obiectivelor conexe, o calitate ridicată a spațiilor publice și o ofertă diversă de petrecere a timpului liber, dezvoltare personală și profesională.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D3.1.1. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii și serviciilor de învățământ preșcolar

D3.1.2. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii și serviciilor de învățământ școlar

D3.1.3. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii și serviciilor de învățământ liceal

D3.1.4. Sprijinirea excelenței în educație

D3.1.5. Asigurarea unei oferte atractive și accesibile de locuințe pentru tineri

O3.2. Tradiție sportivă susținută de activități diverse și atractive și de o infrastructură de sport și agrement dezvoltată și modernă

Municipiul Arad are o tradiție sportivă îndelungată, susținută de cluburi sportive renumite, precum UTA Arad. Totodată, ștrandul Neptun, principala zonă de agrement a orașului, este al doilea ștrand ca mărime din Europa situat lângă o apă curgătoare, adunând anual peste 3.000.000 de vizitatori[89]. Astfel, obiectivul dedicat sportului și agrementului urmărește dezvoltarea și modernizarea infrastructurii sportive și de agrement de anvergură a municipiului, pe de-o parte, și crearea de noi obiective și încurajarea sportului de masă, pe de altă parte.

Obiectivul privind sportul și agrementul este corelat direcțiile cu privire la încurajarea unui stil de viață sănătos asumate de municipalitate prin Planul de dezvoltare a sănătății și Strategia pentru transformarea în oraș verde a Municipiului Arad.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D3.2.1. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii existente de sport și agrement din Municipiul Arad

D3.2.2. Dezvoltarea infrastructurii de sport și agrement a Municipiului Arad prin construcția și amenajarea de noi facilități

O3.3. Calitate ridicată a spațiului public, valorificând resursele deosebite de patrimoniu natural și cultural ale Municipiului

Municipiul Arad beneficiază de o rețea extinsă de spații publice și de elemente unice de cadru natural – râul Mureș, și de patrimoniu construit – Cetatea Aradului, care, odată valorificate și integrate în circuitul urban prin activități socio-

[89] http://reconsarad.ro/strand.html

culturale și de agrement vor redefini viața socio-culturală a orașului.

Astfel, obiectivul vizează trei tipuri de intervenții principale: valorificarea și amenajarea malurilor de râu (Mureș, Mureșel, Mureșul Mort), revitalizarea și reintroducerea în circuitul urban a Cetății Aradului și revitalizarea spațiilor publice din zona centrală. Lansarea acestui proces de revitalizare a spațiului public arădean va contribui semnificativ atât la creșterea calității vieți în Municipiu, cât și la creșterea atractivității turistice a acestuia.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D3.3.1. Valorificarea râului Mureș și a falezei acestuia ca spații publice reprezentative

D3.3.2. Amenajarea parcurilor și scuarurilor reprezentative

D3.3.3. Reintroducerea cetății Aradului în circuitul urban

D3.3.4. Creșterea calității spațiului public prin dotări și amenajări moderne

O3.4. Infrastructură culturală modernă și diversă, ce susține o viață urbană activă și promovează specificul local

Municipiul Arad a investit în ultimii ani în dezvoltarea vieții culturale, interesul municipalității în acest sens manifestându-se și prin candidatura la titlul de Capitală Culturală Europeană 2021. Obiectivul propune continuarea eforturilor în domeniul dezvoltării și promovării activităților culturale, reabilitarea infrastructurii culturale și înființarea de noi obiective care să promoveze cultura locală și, nu în ultimul rând, promovarea unei agende culturale comune, în parteneriat cu organizațiile locale active în domeniu, asigurând astfel vizibilitatea evenimentelor culturale ce se desfășoară în Municipiul Arad. Obiectivul este complementar și obiectivelor specifice referitoare la spațiul public, spațiul public reprezentând, alături de infrastructura culturală, suportul pentru o viață socio-culturală activă.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D3.4.1. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii culturale

D3.4.2. Reintroducerea în circuitul urban și valorificarea în scop cultural - comunitar a unor imobile reprezentative ale Municipiului Arad

D3.4.3. Promovarea patrimoniului și a ofertei culturale

O3.5. Patrimoniu construit (altul decât instituțiile de cultură) reabilitat și promovat

Reabilitarea clădirilor istorice aflate într-un stadiu accentual de degradare reprezintă o prioritate având în vedere numărul mare al clădirilor și potențialul acestora din punct de vedere al îmbunătățirii imaginii urbane și a găzduirii unor activități de interes public. Deși multe dintre clădiri sunt proprietate privată, în Cap. Teme transversale au fost identificate modalitățile în care se poate interveni.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D3.5.1. Punerea în valoare și promovarea clădirilor monument istoric

O3.6. Cartiere de locuințe colective cu o calitate ridicată a locuirii

Obiectivul se concentrează pe eficientizarea modului de utilizare a resurselor de teren din cartierele de locuințe colective și pe ameliorarea calității fondului construit. Astfel, vor fi lansate operațiuni de regenerare urbană pentru toate cartierele de locuințe colective, inclusiv zona centrală. Aceste operațiuni se vor concentra cu precădere pe reconfigurarea spațiilor interstițiale astfel încât suprafața alocată pentru parcări să fie eficientizată, să fie amenajate o serie de spații

publice cu rol comunitar sau de agrement și să fie modernizate circulațiile locale (zone cu prioritate pentru pietoni). În paralel cu intervențiile ce vizează spațiul public va începe și programul de inventariere, expertizare și consolidare a clădirilor cu probleme structurale sau al căror termen de valabilitate a expirat.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D3.6.1. Regenerarea urbană a spațiilor publice din cartierele de locuințe colective - corelat cu D2.2.1. și D2.2.2.

D3.6.2. Asigurarea siguranței publice și a durabilității fondului locativ

O3.7. Infrastructură municipală de sănătate modernă

Infrastructura modernă de sănătate reprezintă un element esențial având în vedere rolul de centru județean și regional al Municipiului Arad și standardele ridicate privind calitatea vieții pe care municipalitatea și le propune pentru perioada de programare curentă. Propunerile vin în corelare cu Obiectivul 2 și cu Planul de dezvoltare a sănătății, care propune cu precădere intervenții soft care promovează prevenția și un stil de viață sănătos.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D3.7.1. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii municipale de sănătate

O4. Arad conectat și accesibil - promotor al mobilității urbane durabile, cu o infrastructură de transport modernă și eficientă

Mobilitatea urbană reprezintă unul dintre palierele esențiale pentru buna funcționare a orașelor contemporane. În cazul Municipiului Arad, obiectivul dedicat acestui domeniu are în prim-plan tranziția de la un oraș bazat pe automobil către unul care mizează preponderent pe modalități de deplasare nepoluante (sau cu grad redus de poluare). Așadar, cea mai mare parte a intervențiilor sunt astfel conturate încât să facă transportul public mai atractiv, să încurajeze deplasările nemotorizate și să crească conectivitatea (noi legături peste Mureș și calea ferată).

O4.1. Sistem rutier modern și funcțional, cu o rețea de circulație ce asigură o bună conectivitate la nivelul Municipiului

Obiectivul se referă la creșterea conectivității la nivel intraurban dar și periurban. Din acest motiv el cuprinde cu precădere modernizări de drumuri sau noi legături care să permită o mai bună relaționare între zonele de producție.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D4.1.1. Completarea traseelor variantelor de ocolire

D4.1.2. Modernizarea și completarea infrastructurii de traversare

D4.1.3. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere

O4.2. Sistem de transport în comun eficient, atractiv și accesibil

Obiectivul se referă pe de-o parte la calitatea transportului public al Municipiului Arad. În acest caz calitatea este formată din eficiență, atractivitate și accesibilitate.

Accesibilitatea se referă la faptul că cea mai mare parte a populației (peste 90%) are acces la rețeaua de transport public având cel puțin o stație în apropierea locuinței (max. 350 m distanță). De asemenea, accesibilitatea implică și faptul că toate vehiculele din flota transportatorului sunt echipate pentru persoane cu dizabilități locomotorii / persoane cu mobilitate redusă. Un alt aspect care ține de accesibilitate se referă la

disponibilitatea informațiilor în ceea ce privește orarul, aspect asigurat prin respectarea orarului și transformarea lui într-un sistem de informare în timp real.

Atractivitatea transportului public se referă cu precădere la confortul oferit în vehicule și în stațiile de transport public. Din acest motiv, accentul cade pe (re)amenajarea a 100 de stații de transport public și modernizarea parcului de vehicule (achiziționare a 10 tramvaie, 30 autobuze ecologice, 5 autobuze electrice).

Eficiența transportului public este relaționată direct cu viteza de deplasare aspect asigurat prin modernizarea căii de rulare pentru tramvai.

Pentru a susține transferul de la autovehiculul privat către transportul public este folosită și rețeaua de puncte de tip „park & ride" al cărei scop este de a prelua și transforma fluxurile auto din suburban și periurban.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D4,2.1. Continuarea modernizării sistemului de transport public cu tramvaie

D4.2.2. Completarea sistemului de transport public cu noi linii de autobuz

D4.2.3. Facilitarea transferului de la alte moduri de transport la transportul public local

D4.2.4. Creșterea atractivității transportului public prin amenajări moderne

O4.3. Infrastructură ce încurajează creșterea ponderii deplasărilor nemotorizate în preferințele arădenilor

Obiectivul răspunde preponderent nevoii de a extinde și revitaliza infrastructura pentru deplasări nemotorizate. Proiectele cuprinse în acest obiectiv nu se rezumă doar la sfera mobilității urbane, ci au un impact semnificativ asupra calității spațiului public, având capacitatea de a contribui la revitalizarea economică a centrului istoric. De asemenea, obiectivul reprezintă și continuarea demersului pornit prin pietonizarea străzii Mețianu. Astfel, o infrastructură atractivă dedicată pietonilor și bicicliștilor poate stimula creșterea substanțială a ponderii deplasărilor nemotorizate, aspect care atrage după sine reducerea poluării provenite de la traficul auto și îmbunătățirea generală a stării de sănătate a populației.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D4.3.1. Extinderea și modernizarea traseelor destinate pietonilor

D4.3.2. Extinderea și modernizarea infrastructurii velo

D4.3.3. Încurajarea utilizării autovehiculelor ecologice

D4.3.4. Accesibilizarea spațiului public pentru persoanele cu dizabilități

O4.4. Sistem eficient de parcări, ce asigură deservirea tuturor cartierelor Municipiului

Obiectivul este dedicat cu precădere procesului de eficientizare a resurselor de teren alocate parcării. Așadar el are în vedere cu precădere realizarea de parcaje multietajate, fie că e vorba de parcări hidraulice supraetajate în zonele rezidențiale, fie de parcări subterane în zona centrală. Amenajarea acestor parcaje în parteneriat public-privat permite eliberarea treptată a unor resurse semnificative de teren care pot fi convertite în noi spații publice de tip scuar sau piațetă. De asemenea, inserția unor parcări în zona centrală va permite renunțarea treptată la parcări la stradă, aspect care aduce după sine posibilitatea extinderii trotuarelor pe străzi cu o varietate mare de obiective de interes public. Pentru a reduce timpul de căutare a unui loc de parcare, până în 2023 se va implementa și un proiect pilot de monitorizare și afișare în timp real a numărului de locuri de parcare disponibile.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D4.4.1. Extinderea sistemului de parcări din zona centrală a Municipiului Arad

D4.4.2. Extinderea și eficientizarea sistemului de plată a parcării

O4.5. Mobilitate îmbunătățită și fluxuri de persoane și marfă eficientizate către principalele zone de activități economice

Acest obiectiv se referă, pe de-o parte, la echiparea zonelor industriale cu infrastructură de transport adecvată și, pe de altă parte, la eliminarea traficului greu din oraș.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D4.5.1. Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii rutiere din zonele industriale

D4.5.2. Reorganizarea transportului de marfă

O4.6. Management integrat, eficient și modern al mobilității

Acest obiectiv se referă cu precădere la gestiunea deplasărilor în mediul urban. Pentru reducerea congestiei se are în vedere implementarea unui sistem de management al traficului. Pentru a încuraja folosirea unor modalități de deplasare nepoluante sau cu un grad redus de poluare se vor efectua o serie de campanii de conștientizare. Acest lucru include și participarea la Aradului la evenimente internaționale cum ar fi „Parking Day" sau „Săptămâna mobilității".

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D4.6.1. Implementarea de soluții inteligente pentru managementul traficului

D4.6.2. Adoptarea de reglementări în vederea îmbunătățirii mobilității

O4.7. Municipiul Arad înscris în rețeaua de căi navigabile de interes regional și supraregional

Obiectivul este dedicat unui proiect mai amplu inclus în PATN secțiunea I – rețele de transport și anume transformarea râului Mureș într-un culoar navigabil de la frontiera cu Ungaria până la Alba Iulia. Din acest proiect, intervențiile relevante pentru Arad se referă la realizarea unui port și adaptarea Mureșului pentru a putea fi navigabil pe segmentul care străbate orașul. Desigur, proiectul este fezabil doar în contextul mai larg.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D4.7.1. Amenajarea râului Mureş pentru a deveni navigabil

O5. Arad eficient - oraș verde și sănătos, cu emisii scăzute de CO_2 și un model de dezvoltare urbană sustenabilă

Pentru a atinge deziderатul de oraș verde, Municipiul Arad va continua eforturile de reducere a emisiilor de CO_2 și de creștere a calității factorilor de mediu prin modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare, creșterea eficienței energetice a clădirilor rezidențiale și creșterea suprafeței de spații verzi, inclusiv crearea de spații verzi de protecție (perdele de vegetație).

Acest obiectiv este complementar obiectivelor ce vizează revitalizarea spațiului public și regenerarea urbană în cartierele de locuințe colective.

O5.1. Fond construit eficient din punct de vedere energetic

Eficientizarea energetică a clădirilor rezidențiale are efecte benefice atât în ceea ce privește reducerea impactului negativ asupra mediului, cât și în ceea ce privește reducerea costurilor de

întreținere resimțite de cetățeni (termoficare, electricitate, gaze etc.).

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D5.1.1. Eficientizarea energetică a clădirilor rezidențiale

O5.2. Infrastructură tehnico - edilitară modernă și eficientă

Asemenea obiectivului anterior, modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare urmărește două scopuri majore: reducerea impactului asupra mediului și creșterea calității factorilor de mediu, pe de-o parte, și mai buna deservire a cetățenilor, pe de altă parte. Se propun în acest sens reabilitarea rețelelor și sistemelor de utilități existente, precum și adoptarea de soluții tehnice noi, ce utilizează energia regenerabilă.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D5.2.1. Utilizarea energiei regenerabile și a soluțiilor tehnologice moderne în furnizarea de utilități

D5.2.2. Modernizarea și dezvoltarea sistemului de colectare a deșeurilor

D5.2.3. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea sistemului de canalizare

D5.2.4. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea sistemului de termoficare

O5.3. Mediu de viață sănătos, cu o calitate crescută a aerului

În vederea creșterii calității aerului, rețeaua de spații verzi va fi extinsă, iar pe arterele majore de circulație și de-a lungul axelor din cartiere vor fi plantați arbori cu capacitate mare de retenție a CO_2, în aliniament cu rol de bariere naturale, în vederea reducerii impactului activității de transport asupra mediului

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D5.3.1. Reducerea poluării aerului prin intermediul soluțiilor tehnologice moderne de monitorizare a factorilor poluatori

D5.3.2. Extinderea rețelei de spații verzi și spații publice și creșterea procentului mp spațiu verde/ locuitor peste norma europeană de 26 mp/ loc.

O6. Arad - management urban performant

Creșterea capacității administrative a autorității publice locale reprezintă un obiectiv imperios necesar pentru dezvoltarea durabilă a municipiului.

Municipiul Arad a avut rezultate foarte bune în ceea ce privește accesarea de finanțări și implementarea de proiecte, depășind orașe cu un aparat administrativ mai extins și potențial demografic mai mare. Astfel, pentru următorii ani, unul dintre principalele elemente de diferențiere ale Municipiului Arad în competiția urbană va consta în calitatea actului de guvernare locală și capacitatea de parteneriat și colaborare cu actorii locali, cu cetățenii și cu societatea civilă, pentru a asigura o abordare strategică, integrată și coordonată a dezvoltării.

Eforturile în direcția creșterii capacității administrative vor viza eficientizarea și formarea aparatului executiv, pentru a crește capacitatea de implementare de proiecte de monitorizare și implementare a noilor planuri și strategii (SIDU, PMUD) prin formarea de structuri dedicate.

Utilizarea noilor tehnologii, informatizarea și integrarea sistemelor și a bazelor de date reprezintă un pas important pentru eficientizarea funcționării autorității publice locale și pentru îmbunătățirea cooperării între direcțiile, serviciile și compartimentele Primăriei.

În plus, se va urmări consolidarea parteneriatului și sinergiilor cu alte autorități și instituții publice, parteneri regionali, naționali și internaționali, cu scopul poziționării Aradului ca un centru socio-economic regional, valorificând poziția de reședință de județ și de furnizor județean de servicii. La nivel regional, cooperarea Arad-Timișoara reprezintă un obiectiv asumat ce va contribui la dezvoltarea unei zone extinse, cuprinzând ambele municipii și ariile de influență ale acestora.

Acest obiectiv va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D6.1. Reabilitarea, modernizarea și extinderea clădirilor publice

D6.2. Creșterea capacității de a dezvolta, implementa și monitoriza proiecte

D6.3. Informatizarea și integrarea sistemelor de gestiune a serviciilor publice

Figura 159 – Corelarea obiectivelor Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030 cu provocările identificate de Art. 7 al Regulamentului (UE) nr. 1301/2013

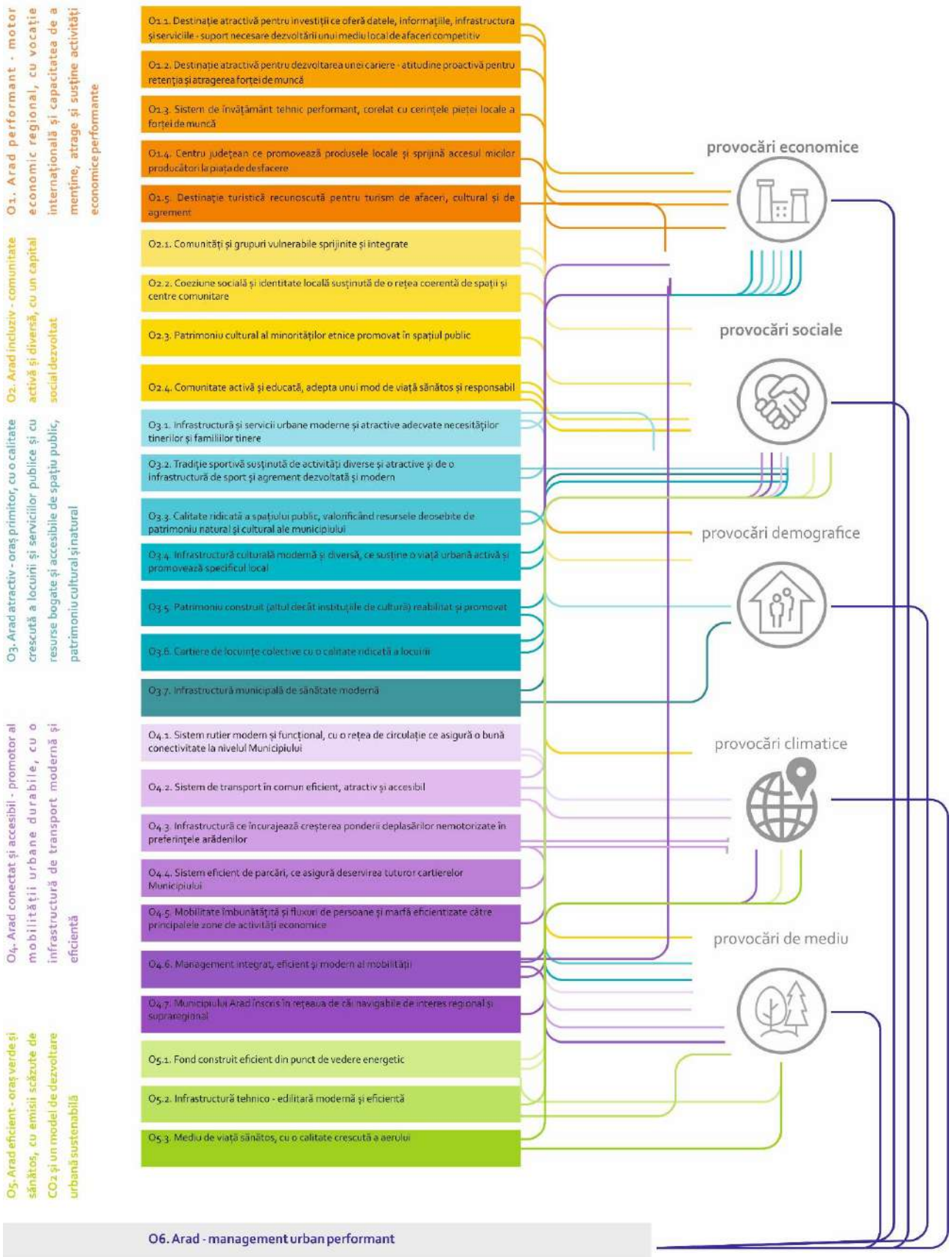

Teme transversale

Dincolo de setul de obiective propus, există o serie de teme transversale, care, prin importanța lor pentru dezvoltarea Municipiului Arad, se impun ca teme de politică publică: **atragerea și retenția forței de muncă, revitalizarea urbană a zonei centrale, dezvoltarea ca oraș inteligent** (smart city).

Dacă în cazul atragerii și retenției forței de muncă, și a dezvoltării ca oraș inteligent (smart city) principalele direcții de acțiune și proiecte au putut fi incluse în planul de acțiune și portofoliul de proiecte, în cazul revitalizării urbane a zonei centrale este necesară parcurgerea reperelor legislative ce permit adoptarea de măsuri de intervenție asupra clădirilor și reintroducerea acestora în circuitul urban.

Politică integrată de revitalizare urbană a zonei centrale,

prin readucerea la viață a zonei cu efortul cooperativ al actorilor publici, privați sau nonguvernamentali (cu îmbunătățirea condițiilor de trai, creșterea calității mediului și a climatului social precum și integrarea economiei locale).

Scop - Prezervarea unui patrimoniu construit viu prin păstrarea locuirii în zonele istorice

Măsuri

- Măsuri de creștere a siguranței imobilelor ce periclitează domeniul public și siguranța locuitorilor precum: refacerea acoperișurilor, stoparea degradărilor, punerea în siguranță a elementelor arhitecturale sau refacerea jgheaburilor
- Măsuri legislative aplicate de către municipalitate pentru a putea interveni asupra tuturor clădirilor în stare avansată de degradare
- Restaurarea totală sau parțială a clădirilor de către municipalitate, în funcție de regimul juridic al acestora
- Intervenții de reamenajare în spațiul public prin crearea unor atracții importante, de relevanță municipală sau regională (prin concursuri de arhitectură se poate adăuga și prestigiul unui autor renumit)
- Diversificarea activităților culturale și recreative prin implicarea municipalității, a actorilor din domeniul cultural și al organizațiilor nonguvernamentale
- Responsabilizarea prin conștientizare și participare activă a rezidenților asupra stării imobilului în proprietate prin stimularea și premierea inițiativelor rezidenților
- Atragerea și susținerea investitorilor din sectorul alimentației publice

Repere legislative

Conform legii 422/2001, protejarea monumentelor istorice este parte componentă a strategiilor de dezvoltare durabilă economico-socială, turistică, urbanistică și de amenajare a teritoriului, la nivel național și local (Art. 10, aliniatul 2). În acest context, vom menționa cele mai cunoscute și utilizate instrumente legislative ce sprijină prezervarea bunurilor imobile, a construcțiilor și a terenurilor semnificative pentru istoria, cultura și civilizația națională și universală.

Statul și autoritatea administrației publice locale sunt principalii responsabili pentru protejarea monumentelor, indiferent de regimul juridic al acestora. *Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice* este principalul instrument legislativ de prezervare al construcțiilor sau ansamblurilor declarate monument.

Paza, întreținerea, conservarea, consolidarea și punerea în valoare a monumentelor istorice revine proprietarilor (Art. 6, aliniatul 1). În cazul în care unui monument istoric nu i se poate identifica proprietarul, obligațiile menționate mai sus revin autorității administrației publice locale din

unitatea administrativă (Art. 6, aliniatul 2). Pentru protejarea monumentelor istorice se stabilesc prin lege măsuri stimulative cu caracter economic sau de altă natură (Art. 2, aliniatul 4).

De asemenea, trebuie subliniat faptul că monumentele istorice sunt protejate indiferent de regimul lor de proprietate sau de starea de conservare (Art. 10, aliniatul 1), iar statul este cel care trebuie să garanteze și să asigure protejarea monumentelor istorice în condițiile stabilite prin această lege (Art. 7, aliniatul 1).

Administrarea și exploatarea monumentelor istorice trebuie să se armonizeze cu politicile economice, sociale, ecologice și culturale. *Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismului* ce se ocupă cu gestionarea spațială echilibrată a teritoriului, face referire și la protecția patrimoniului natural și construit.

Unul din obiectivele principale ale amenajării teritoriului îl constituie conservarea și dezvoltarea diversității culturale (Art. 9, introdus prin Legea 289/2006). De asemenea, în funcție de gestionarea activităților și instrumentelor utilizate prin această lege (zone de protecție/protejate, certificate de urbanism), patrimoniul cultural, construit și natural poate fi protejat și valorificat.

Obiectivele de protejare a patrimoniului sunt specifice și trebuie să fie atinse. *Legea nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului – Secțiunea a III-a – zone protejate* – are drept scop atingerea obiectivelor specifice de conservare a valorilor de patrimoniu.

Autoritățile administrației publice locale sunt cele care întocmesc documentațiile de urbanism și regulamentele aferente (Art. 3), precum și avizele pentru lucrările necesare de salvare, cercetare, restaurare, protejare și punere în valoare a clădirilor de patrimoniu (Art. 8). Așadar, administrația publică este responsabilă de păstrarea calităților arhitecturale, a elementelor constructive specifice și de valorificarea obiectivelor de patrimoniu.

Pe lângă legislația specifică, există și alte documente ce pot prezerva obiectivele de patrimoniu, chiar dacă regimul juridic al acestora este privat.

Legea 153/2011 privind măsuri de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor. Deținătorii de orice fel ai clădirilor sunt obligați să ia măsuri de realizare a lucrărilor din proprie inițiativă. Autoritatea publică locală are obligația de a monitoriza și controla realizarea intervențiilor.

Hotărâri de Consiliu Local. Municipalitatea poate dezvolta proiecte de regulament privind supraimpozitarea clădirilor neîngrijite și scutirea de impozit pentru clădirile monument istoric care au o stare tehnică foarte bună (măsură aplicată în Oradea).

Solicitări ale Consiliului Local către Ministerul de Finanțe. Reexaminarea Codului Fiscal – prevedere care vizează acordarea posibilității consiliilor locale de a majora impozitul imobiliar cu 500% pentru clădirile și terenurile neîngrijite (măsură aplicată în Timișoara).

În plus, statul poate susține financiar efectuarea lucrărilor de protejare la monumentele istorice deținute de persoane fizice sau juridice de drept privat, prin credite directe sau alte fonduri.

Credite acordate de stat în condiții avantajoase. *HG 610/2003 pentru aprobarea Normelor metodologice privind procedura de acordare a creditelor necesare efectuării de lucrări de protejare la monumentele istorice deținute de persoanele fizice sau juridice de drept privat.* Oficiul Național al Monumentelor Istorice, instituție subordonată Ministerului Culturii și Cultelor, gestionează Fondul de creditare, evaluează dosarele persoanelor care solicită credite și stabilește lista de priorități a acordării creditelor.

Fonduri din publicitate. Conform decretului din Legislația Franceză (Articole L621-29-8/ Codul Patrimoniului) se permite afișarea de reclame, pe schelele montate pe monumentele istorice,

pentru restaurarea fațadelor. Fondurile strânse din publicitate sunt dedicate în totalitate restaurării imobilului. Cu toate că pe teritoriul francez această măsură este în contradicție cu publicitatea excesivă în spațiul urban, în ultimii ani numeroase imobile au fost restaurate datorită acestei soluții de compromis.

Fonduri de creditare. *HG nr. 593/2011 privind organizarea și funcționarea Institutului Național al Patrimoniului,* prevede printre principalele atribuții ale acesteia și gestionarea, în regim extrabugetar, a sumelor provenite din aplicarea timbrului monumentelor istorice, în vederea acordării de credite pentru lucrări de protejare a monumentelor istorice, deținute de persoane fizice sau juridice de drept privat. Acest fond este constituit din aplicarea timbrului monumentelor istorice sau din alte surse având aceeași destinație, sumele rambursate și cele rezultate din dobânzi. Sumele nefolosite din anul în curs sunt folosite în anul următor.

III.2. Concept de dezvoltare spațială

Programele și proiectele propuse se integrează atât din punct de vedere al domeniilor pe care le vizează, cât și din punct de vedere spațial. Astfel, s-a urmărit concentrarea tematică și spațială a intervențiilor, astfel încât teritoriul Municipiului Arad să se dezvolte echilibrat, consolidându-și cartierele și centrele principale, sprijinind dezvoltarea de noi funcțiuni cu rol central care să deservească zonele în curs de dezvoltare și sprijinind dezvoltarea integrată a zonelor dezavantajate, reducând astfel decalajele de dezvoltare socio – economică. Totodată, s-a urmărit constituirea unor sisteme de mobilitate, spații publice și spații verzi coerente și ierarhizate, care să contribuie în mod real la creșterea calității vieții urbane. După cum se poate observa, intervențiile se concentrează în:

- Zona centrului istoric, vizând revitalizarea socio – economică prin activarea spațiului public – spații reprezentative, pietonizare treptată, funcțiuni economice;
- Malul Mureșului, culoarul verde identitar al orașului, principala axă cu spații publice, verzi și de agrement;
- Cetatea Aradului care, pe termen mediu, va fi reintegrată treptat în viața orașului ca centru cultural, turistic și de agrement, corelat cu dotările și spațiile adiacente falezei Mureșului;
- Zonele industriale, transformarea zonelor industriale Nord și Sud în parcuri industriale având rolul de a echilibra dezvoltarea economică a Municipiului, dirijând modul de concentrare a activităților;
- Zona de agrement Pădurea Ceala – Lunca Mureșului, completată de construirea bazei sportive de pe Str. Mărului;
- Strada Tarafului, zonă ce concentrează o mare parte a populației dezavantajate din Municipiul Arad, unde se vizează intervenția integrată pentru integrarea socială a persoanelor supuse riscului de sărăcie și excluziune socială, prin măsuri ce vizează educația, ocuparea, sănătatea publică și coeziunea socială;
- Nu în ultimul rând, cartierele Municipiului Arad, unde sunt prevăzute centre de cartier și spații publice care să ofere rezidenților oportunități de socializare și petrecere a timpului liber.

Toate acestea sunt complementate de un sistem rutier (inclusiv parcări) coerent și ierarhizat, de un sistem de transport public modern și eficient și de un sistem de piste pentru biciclete care sprijină deplasările durabile către locul de muncă sau către principalele zone sportive și de agrement.

Enumerarea proiectelor ce pot fi evidențiate spațial nu este exhaustivă, însă are rolul de a sugera zonele prioritare pentru concentrarea

investițiilor, având în vedere că, în ceea ce privește finanțările potențiale, Municipiul Arad are o sumă prealocată de 174.917.700 Euro în cadrul Axei 4 a Programului Operațional Regional 2014 – 2020, iar restul apelurilor se desfășoară pe bază de competiție. Totodată, bugetul total estimat al Municipiului Arad pentru investiții în dezvoltare urbană în perioada 2014-2023 este de 1.047.465.000 Lei. În cadrul acestui buget Municipiul Arad va trebui să prioritizeze proiectele pentru co-finanțare din fonduri europene, proiectele finanțate din alte programe și cele finanțate din bugetul propriu.

Prioritizarea propriu – zisă a proiectelor va fi făcută într-o fază ulterioară, de către Autoritatea Urbană, urmărind procesul ce va fi descris în capitolele următoare.

Figura 160 – Concept de dezvoltare spațială a Municipiului Arad

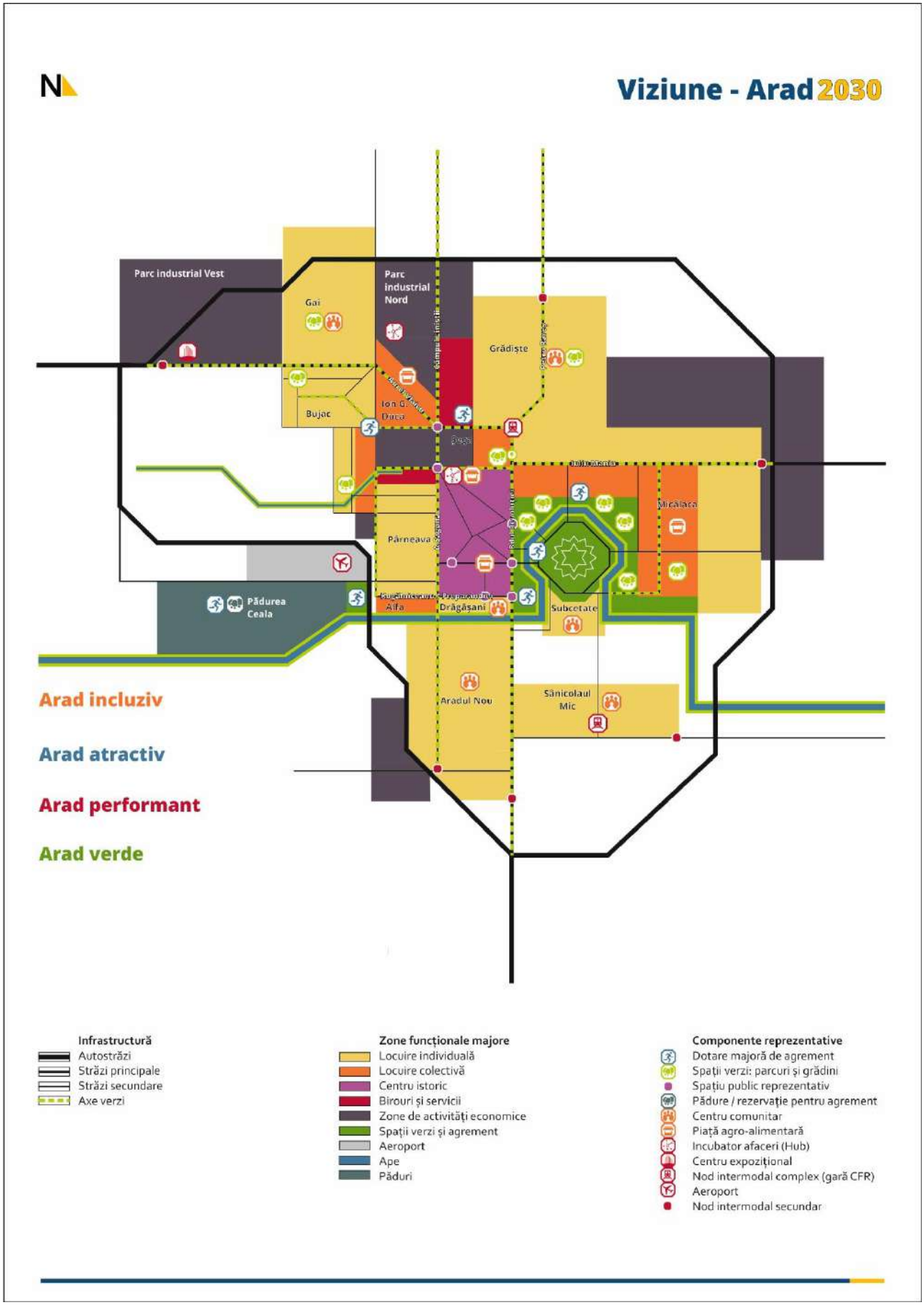

IV. Plan de acțiune și portofoliu de proiecte

IV.1. Matricea logică a SIDU 2014-2020

Matricea logică este un instrument ce ajută la întărirea capacității de concepție, implementare și evaluare a planurilor, programelor și proiectelor, ceea ce o face utilă de-a lungul întregului ciclu de viață al SIDU și a implementării portofoliului acestuia.

În cadrul matricei se poate verifica legătura logică între obiective, activități și rezultatele așteptate, ceea ce permite fixarea indicatorilor de performanță și alocarea de responsabilități cu privire la implementarea diferitelor obiective și/ sau direcții de acțiune, monitorizare și evaluare.

- Obiectiv strategic – impact (de ce?)
- **Obiectiv specific – rezultate (ce?)**
- Direcții de acțiune – activități (cum?)

Structura matricei logice este bazată pe efectul logic dacă/atunci sau cauză-efect.

Pentru estimarea valorilor – țintă pentru 2023 și 2030 s-au avut în vedere tendințele indicate de analiza datelor cf. Cap. II. Analiza diagnostic – nevoi și oportunități de dezvoltare, precum și de Prognoza privind indicatorii socio-economici din Regiunea Vest elaborată de Comisia Națională de Prognoză (Anexa 5).

Obiectiv	Ținte/ Indicatori	Valoare de referință (2015)	Valoare-țintă (2023/2030)	Ipoteze
În 2030 Arad este o importantă metropolă regională ce impresionează prin centrul istoric reabilitat, dominat de Cetatea Aradului transformată într-un pol cultural, turistic și de agrement de amploare, o comunitate puternică cu impact major în regiune prin dinamismul și diversitatea economică, un oraș inteligent și inovator, exemplu de management urban eficient.				
O1. Arad performant - motor economic regional, cu vocație internațională și capacitate de a menține, atrage și susține activități economice performante	Creșterea câștigului mediu salarial net (%)	-	30% (2023), 50% (2030)	
	Nr. firme/ 1000 locuitori raportat la media națională		Clasare în Top 10 (2023, 2030)	
	Nr. salariați/ 1000 locuitori raportat la media națională		Clasare în Top 10 (2023, 2030)	
	Creșterea ponderii investițiilor în CDI, % din PIB, din care 2/3 în sectorul privat	-	200% (2023), 500% (2030)	

Obiectiv	Ținte/ Indicatori	Valoare de referință (2015)	Valoare-țintă (2023/2030)	Ipoteze
O1.1. Destinație atractivă pentru investiții ce oferă datele, informațiile, infrastructura și serviciile-suport necesare dezvoltării unui mediu local de afaceri competitiv	Nivelul general de mulțumire (%) al reprezentanților mediului local de afaceri în relație cu PMA[90]	-	50% (2023) | 75% (2030)	
	Creșterea procentuală a numărului companiilor atrase /nou-înființate în Municipiul Arad	-	15% (2023)[91] | 30% (2030)[92]	
	Numărul vizitatorilor la târguri/ expoziții/ conferințe/ evenimente de anvergură	50.000[93]	75.000 (2023)) | 100.000 (2030)	
D1.1.1. Susținerea mediului de afaceri local şi sprijinirea antreprenoriatului	Board - ul Municipiului Arad - extins și funcțional	1	1 (2023)	Există interes și deschidere din partea mediului de afaceri local
	Plan de dezvoltare economică a Municipiului Arad	0	1 (2023)	
	Rata de supraviețuire a microîntreprinderilor incubate la 3 ani de la înființare	-	80%	
	Număr de întreprinderi care beneficiază de sprijin / Număr firme incubate	41[94]	60 (2023) | 80 (2030)	
	Platformă de promovare a Municipiului Arad ca destinație de investiții	0	1 (2023) | 1 (2030)	
	Catalogul investitorului în Municipiul Arad	0	1 (2023) | 1 (2030)	
	Inventar al activelor disponibile pentru investiții, indicatorilor și reglementărilor relevante	0	1 (2023) | 1 (2030)	
D1.1.2. Promovarea oportunităților de investiții în Municipiul Arad	Participarea reprezentanților Primăriei Arad în proiecte/ schimburi de experiență pe tema dezvoltării economice locale	0	1 (2023) | 1 (2030)	
	Înscrierea în Rețeaua Română pentru Eco-Inovare și participarea activităților acesteia	Nu	Da	

90 Sondaj în rândul mediului de afaceri local

91 Comparativ cu 2014

92 Idem

93 Cf. datelor publice furnizate de Camera de Comerț, Industrie și Agricultură Arad

94 Au fost luate în considerare informațiile disponibile privind firmele incubate de către Incubatorul Tehnologic şi de Afaceri UAV – IT INCUBATOR și Incubator Tehnologic şi de Afaceri – ITA GOLDTECH

Obiectiv	Ținte/ Indicatori	Valoare de referință (2015)	Valoare-țintă (2023/2030)	Ipoteze
	Număr de târguri/ expoziții/ conferințe/ evenimente de anvergură	8	12 (un eveniment/ lunar)	
	Creșterea suprafeței expoziționale (%)	-	+50% până în 2030	
O1.2. Destinație atractivă pentru dezvoltarea unei cariere - atitudine proactivă pentru retenția și atragerea forței de muncă	Număr mediu salariați – creștere de 20% până în 2023[95] și 15% între 2023-2030	66.800 (2014)	80.160 (2023) | 92.184 (2030)	Marii angajatori vor alege să rămână pe termen mediu și lung în Municipiul Arad; Cererea de forță de muncă va rămâne relativ constantă, cu o tendință ușor ascendentă pe termen mediu și lung
D1.2.1. Atragerea și retenția forței de muncă în Municipiul Arad	Campanie de atragere a forței de muncă elaborate și implementate	0	1 (2023)	
	Centru de resurse pentru forța de muncă din Municipiul Arad	0	1 (2023) | 1 (2030)	
O1.3. Sistem de învățământ tehnic performant, corelat cu cerințele pieței locale a forței de muncă	Număr absolvenți IPT/ an	532 (2016)[96]	560 (2023) | 600 (2030)	
D1.3.1. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii pentru învățământul profesional și tehnic	Nr. unități școlare IPT reabilitate începând cu 2016	-	6 (2023) | 7 (2030)	
	Capacitatea infrastructurii care beneficiază de sprijin (educație pentru învățământ profesional și tehnic), nr. elevi estimat	-	2.300 (2023)[97]	

95 Numarul mediu al salariatilor cuprinde persoanele angajate cu contract de munca / raport de serviciu pe durata determinata sau nedeterminata (inclusiv lucratorii sezonieri, managerul sau administratorul). Numarul mediu se determina ca medie aritmetica simpla rezultata din suma efectivelor zilnice de salariati (exclusiv cei al caror contract de munca/raport de serviciu a fost suspendat) din perioada de referinta, inclusiv din zilele de repaus saptamanal, sarbatori legale si alte zile nelucratoare impartita la numarul total al zilelor calendaristice, precum si salariatii al caror contract individual de munca a fost suspendat din initiativa angajatorului (in cazul intreruperii temporare a activitatii) si au beneficiat de o indemnizatie din salariul de baza corespunzator locului de munca ocupat, conform legislatiei in vigoare. In efectivul zilnic al salariatilor luat in calculul numarului mediu, nu se cuprind: salariatii aflati in concedii fara plata, in greva, detasati la lucru in strainatate. In zilele de repaus saptamanal, sarbatori legale si alte zile nelucratoare se ia in calcul ca efectiv zilnic numarul salariatilor din ziua precedenta, mai putin cei al caror contract/raport a incetat in aceasta zi. Salariatii care nu sunt angajati cu norma intreaga se includ in numarul mediu proportional cu timpul de lucru prevazut in contractul de munca. In efectivul de salariati luat in calculul numarului mediu se includ numai persoanele care au fost platite.

96 Cf. ofertei educaționale din 2016

97 Aproximat pe baza ofertei educaționale din anul 2016, preconizând o creștere a nr. de locuri în IPT de 15%

Obiectiv	Ținte/ Indicatori	Valoare de referință (2015)	Valoare-țintă (2023/2030)	Ipoteze
D1.3.2. Corelarea sistemului de învățământ cu cerințele pieței muncii	Analiză privind performanța ofertei educaționale din Municipiul Arad și traseul profesional al absolvenților din învățământul tehnic și universitar	0	1	
	Numărul de absolvenți de învățământ superior raportat la 100.000 locuitori	1806,4 (2013)	1900 (2023) | 2000 in 2030 (creștere de 10,4% și 5,2%)	
O1.4. Centru județean ce promovează produsele locale și sprijină accesul micilor producători la piața de desfacere	Creștere procentuală a consumului de produse locale[98]	-	25% până în 2030	Participare și interes din partea producătorilor locali
D1.4.1. Amenajarea de piețe și spații de desfacere	Nr. noi piețe agroalimentare reprezentative amenajate	-	1 (2023) | 1 (2030)	
D1.4.2. Promovarea produselor locale și încurajarea consumului de produse locale/ din agricultura ecologică	Campanie de informare și promovare a consumului de produse locale	0	1 (2023)	
O1.5. Destinație turistică recunoscută pentru turism de afaceri, cultural și de agrement	Număr de sosiri	161.169 (2015)	200.000 (2023) | 300.000 (2030)	Dezvoltarea în paralel a infrastructurii de cazare și a serviciilor conexe
D1.5.1. Promovarea Municipiului Arad ca destinație turistică	Manualul de Branding al Municipiului Arad elaborat și strategie de marketing și promovare implementată	0	1 (2023)	
	Platformă integrată de promovare, informare și servicii turistice funcțională	În momentul de față eforturile de promovare turistică nu sunt unitare și nici coordonate	1 (2023)	
D1.5.2. Extinderea și modernizarea infrastructurii de promovare și informare turistică și a amenajărilor conexe	Centru multimedia de informare și promovare turistică	0	1 (2023)	

[98] Sursă de verificare: analiză a obiceiurilor de consum ale locuitorilor Municipiului Arad

Obiectiv	Ținte/ Indicatori	Valoare de referință (2015)	Valoare-țintă (2023/2030)	Ipoteze
O2. Arad incluziv - comunitate activă și diversă, cu un capital social dezvoltat	% din populație cu un nivel ridicat de încredere și sociabilitate[99]	-	40% (2023) | peste 50% (2030)[100]	
O2.1. Comunități și grupuri vulnerabile sprijinite și integrate	Populația aflată în risc de sărăcie și excluziune socială din zonele marginalizate din municipiile reședință de județ	5100	4500 (2023) | 4000 (2030)	
D2.1.1. Extinderea infrastructurii de servicii sociale pentru copii și tineret	Nr. copii și tineri din zonele marginalizate beneficiari ai infrastructurii vizată de intervenții	120 (2015)	160 (2023)	
D2.1.2. Extinderea infrastructurii de servicii sociale destinate persoanelor vârstnice	Planificare și plan de acțiune pentru îmbătrânire activă	0	1 (2023)	
D2.1.3. Extinderea infrastructurii de servicii sociale destinată tuturor categoriilor de beneficiari	Serviciu funcțional de transport pentru persoane cu dizabilități/ dependente	0	1 (2023)	
	Nr. beneficiari ai centrelor înființate	0	40 (2023)	
	Nr. locuințe protejate pentru victimele violenței domestice	0	1 (2023)	
D2.1.4. Intervenții integrate pentru extinderea infrastructurii de servicii sociale și creșterea calității vieții populației din cartierele dezavantajate	Nr. beneficiari care trăiesc în zonele cu intervenții în regenerarea fizică, economică și socială a comunităților marginalizate din municipiul reședință de județ	0	1500 (2023)	
O2.2. Coeziune socială și identitate locală susținută de o rețea coerentă de spații și centre comunitare	Nr. centre de cartier și spații publice comunitare aferente nou amenajate	-	10 (2023)	Activare și inițiativă civică sprijinită de organizațiile societății civile
D2.2.1. Crearea de centre comunitare în cartierele Municipiului Arad	Nr. centre de cartier nou amenajate	-	7 (2023)	
D2.2.2. Amenajarea de spații publice comunitare în cartierele Municipiului Arad	Nr. spații publice comunitare nou amenajate	-	3 (2023)	
D2.2.2. Completarea sistemului de dotări cu rol comunitar	Nr. spații identificate şi amenajate	-	2 (2023) | 4 (2030)	
O2.3. Patrimoniu cultural al minorităților etnice promovat în spațiul public	Nr. persoane conștientizate privind diversitatea etnică și culturală[101]	-	1500/ an	

[99] Sursă de verificare: sondaj/ studiu sociologic

[100] Valori propuse prin raportarea la Indicatorii sociabilității cf. *Diagnozei calității vieții 2006*

[101] Prin acțiuni directe (de ex. evenimente în spațiul public) sau prin intermediul campaniilor/ materialelor de informare

Obiectiv	Ținte/ Indicatori	Valoare de referință (2015)	Valoare-țintă (2023/2030)	Ipoteze
D2.3.1. Crearea de spații de întâlnire și interacțiune socială pentru minoritățile etnice	Nr. spații publice comunitare amenajate	-	3[102] (2023) | 4 (2030)	
D2.3.2. Organizarea de evenimente în spațiul public pentru promovarea diversității culturale a Municipiului Arad	Nr. evenimente organizate anual/ nr. participanți	-	4 evenimente/an, min. 200 participanți/ eveniment	
O2.4. Comunitate activă și educată, adepta unui mod de viață sănătos și responsabil	Nr. participanți la evenimente civice și de conștientizare a publicului pe teme de interes public	-	2000/ an (2023) | 5000/ an (2023)	Participarea și colaborarea comunității
	Nr. spații publice/ comunitare amenajate în urma concursurilor de idei pentru cetățeni	-	3 (2023) | 6 (2030)	
D2.4.1. Dezvoltarea culturii civice și a interacțiunii în spațiul public	Rețea de voluntari constituită la nivelul Municipiului Arad – nr. voluntari[103]	0	40 (2023) | 50 (2030)	
	Nr. evenimente civice/ de implicare comunitară organizate/ an	0	2, 1.000 participanți/ eveniment (2023)	
D2.4.2. Promovarea unui mod de viață sănătos și a culturii ecologice	Organizarea Zilei Europene împotriva Obezității[104]	0	1 eveniment/ an, 100 participanți/ eveniment	
	Nr. manifestări sportive de anvergură organizate/ an (maraton, semimaraton etc.)[105]	0	1 eveniment/ an, 200 participanți/ eveniment	
	Gala Sportului Arădean organizată anual[106]	0	1 eveniment/ an, 100 participanți/ eveniment	
	Includerea Municipiului Arad în Rețeaua Europeană „Orașe Sănătoase"	NU	DA (2023)	

[102] Corelat cu D2.2.2

[103] Corelat cu proiectul Școala de voluntari cf. Planului de Dezvoltare a Sănătății la nivelul Municipiului Arad (PDSMA)

[104] Cf. PDSMA

[105] Idem

[106] Idem

Obiectiv	Ținte/ Indicatori	Valoare de referință (2015)	Valoare-țintă (2023/2030)	Ipoteze
D2.4.3. Informarea și educarea populației în vederea tranziției către mobilitatea urbană durabilă	Scăderea numărului victimelor asociate accidentelor de circulație (persoane rănite grav și decedate)[107]	84/ an (2015)	60/ an (2023)	
	Nr. copii și tineri vizați de campanie	0	15.000 (2023) | 15.000 (2030)	
O3. Arad atractiv - oraș primitor, cu o calitate crescută a locuirii și a serviciilor publice și cu resurse bogate și accesibile de spațiu public, patrimoniu cultural și natural	Gradul de mulțumire a cetățenilor cu privire la aspectul general al Municipiului Arad	50% (2014)[108]	65% (2023) | 75% (2030)	
	Nr. spații/ obiective publice amenajate în urma unor concursuri de arhitectură/ urbanism	-	2 (2023) | 5 (2030)	
O3.1. Infrastructură și servicii urbane moderne și atractive, ce răspund necesităților tinerilor și familiilor tinere	*Cf. indicatori prezentați în continuare*			
D3.1.1. Creşterea calității infrastructurii și serviciilor de învățământ preșcolar	Nr. beneficiari ai infrastructurii de educație care beneficiază de sprijin[109]	-	4000 (2023)[110]	
D3.1.2. Creşterea calității infrastructurii și serviciilor de învățământ școlar	Capacitatea infrastructurii de educație care beneficiază de sprijin[111]	-	5500 (2023)[112]	
D3.1.3. Creşterea calității infrastructurii și serviciilor de învățământ liceal	Capacitatea infrastructurii de educație care beneficiază de sprijin	-	7500 (2030)[113]	
D3.1.4. Sprijinirea excelenței în educație	Nr. licee în top 25 la nivel național	0 (2016)	1 (2023)	
	Premii ale elevilor arădeni la concursurile naționale	-	5 (2030)	
D3.1.5. Asigurarea unei oferte atractive și accesibile de locuințe pentru tineri	Nr. estimat de beneficiari ai locuințelor pentru tineri nou construite	-	100	

[107] Cf. PMUD

[108] Anchetă sociologică privind calitatea vieții în Municipiu și în cartiere (2014), Cap. VII.2

[109] Ref. proiecte cu potențial de a fi finanțate prin POR 2014-2023 (cf. indicatori de program)

[110] Estimare pe baza datelor disponibile privind populația școlară

[111] Idem [104]

[112] Idem [105]

[113] Idem

Obiectiv	Ținte/ Indicatori	Valoare de referință (2015)	Valoare-țintă (2023/2030)	Ipoteze
O3.2. Tradiție sportivă susținută de activități diverse și atractive și de o infrastructură de sport și agrement dezvoltată și modernă	*Cf. indicatori prezentați în continuare*			
D3.2.1. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii existente de sport și agrement din Municipiul Arad	Nr. obiective modernizate/ renovate[114]	-	4 (2023)	
D3.2.2. Dezvoltarea infrastructurii de sport și agrement a Municipiului Arad prin construcția și amenajarea de noi facilități	Nr. noi facilități sportive[115]	-	2 (2023)	
O3.3. Calitate ridicată a spațiului public, valorificând resursele deosebite de patrimoniu natural și cultural ale Municipiului	% din totalul populației care are acces la un spațiu verde amenajat la o distanță de 5 minute de mers pe jos de acasă[116]	44% (2014)	70% (2020)	
D3.3.1. Valorificarea râului Mureș și a falezei acestuia ca spații publice reprezentative	Lungime piste de biciclete amenajate pe malurile râului Mureș (partea de Nord) – in continuarea parc Europa	0	1,5 km (2023)	
	Suprafață spații verzi și de agrement amenajate pe malurile râului Mureș (partea de Nord) – în continuarea parc Europa	0	4 ha (2023)	
D3.3.2. Amenajarea parcurilor și scuarurilor reprezentative	Spații publice de mare amploare revitalizate până în 2023 (Piața Catedralei și Parcul Reconcilierii)	-	2 (2023)	
	Nr. scuaruri/ spații publice de mici dimensiuni amenajate în zona centrală	-	5 (2023)	
D3.3.3. Reintroducerea Cetății Aradului în circuitul urban	Zona Cetății Aradului revitalizată și deschisă publicului (orizont 2030)	Nu	Da	
	Clădiri Unitatea Militară zona Gai reabilitate până în 2023	Nu	Da	
	Suprafață de spațiu verde amenajat în zona Cetății Aradului	-	80 ha (2030)	

[114] Raportat la 2015

[115] Idem

[116] Cf. Strategiei pentru transformarea în oraș verde a Municipiului Arad (STOVMA)

Obiectiv	Ținte/ Indicatori	Valoare de referință (2015)	Valoare-țintă (2023/2030)	Ipoteze
D3.3.4. Creşterea calității spațiului public prin dotări şi amenajări moderne	Nr. proiecte implementate	-	3 (2023)	
O3.4. Infrastructură și ofertă culturale moderne și diverse, ce susțin o viață urbană activă și promovează specificul local	Creșterea (%) numărului de vizite la obiectivele de patrimoniu cultural și natural și atracțiile ce beneficiază de sprijin	-	25% (2016-2023) | 40% (2016-2030)	
D3.4.1. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii culturale	Nr. obiective culturale reabilitate	-	3 (2023)	
	Nr. obiective culturale înființate	-	4 (2023)	
	Nr. clădiri reabilitate	-	1 (2023)	
D3.4.2. Reintroducerea în circuitul urban și valorificarea în scop cultural - comunitar a unor imobile reprezentative ale Municipiului Arad	Studiu pt. cartarea și valorificarea patrimoniului industrial din Municipiul Arad	Nu	Da (2023)	
	Nr. imobile reintroduse în circuitul urban[117]	-	3 (2023) | 6 (2030)	Cooperarea proprietarilor și achiziția în bune condiții
D3.4.3. Promovarea patrimoniului și a ofertei culturale	Platformă integrată în domeniul cultural	Nu	Da (2023)	
	Nr. intervenții artistice în spațiul/ obiective publice	-	3/ an	
O3.5. Patrimoniu construit (altul decât instituțiile de cultură) reabilitat și promovat	Îndeplinirea (%) măsurilor de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor din zona de acțiune prioritară 1 (nr. clădiri)[118]	-	100%, respectiv 57 clădiri (2023)	Cooperarea proprietarilor, acolo unde este cazul
D3.5.1. Punerea în valoare și promovarea clădirilor monument istoric	Îndeplinirea (%) măsurilor de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor din zona de acțiune prioritară 1 (nr. clădiri)[119]	-	100%, respectiv 57 clădiri (2023)	
	Sistem unitar de marcare și informare privind clădirile istorice	Nu	Da (2023)	
O3.6. Cartiere de locuințe colective cu o calitate ridicată a locuirii	Nr. imobile fond locativ consolidate[120]		20 (2023) | 45 (2030)	Cooperarea proprietarilor, acolo unde este cazul
	Nr. cartiere regenerate prin intervenții integrate	-	6 (2023)	

[117] Raportat la 2016

[118] Cf. PROGRAM MULTIANUAL privind creşterea calității arhitectural-ambientale a clădirilor din Municipiul Arad prin reabilitarea structural-arhitecturală a anvelopei acestora

[119] Cf. PROGRAM MULTIANUAL privind creşterea calității arhitectural-ambientale a clădirilor din Municipiul Arad prin reabilitarea structural-arhitecturală a anvelopei acestora

[120] începând cu 2017

Obiectiv	Ținte/ Indicatori	Valoare de referință (2015)	Valoare-țintă (2023/2030)	Ipoteze
D3.6.1. Regenerarea urbană a spațiilor publice din cartierele de locuințe colective - corelat cu D2.2.1. și D2.2.2.	Nr. de noi spații comunitare amenajate în zonele de locuințe colective [121].		10 (2023) | 20 (2030)	
	Nr. cartiere de locuințe colective transformate în zone cu prioritate pentru pietoni	0	Toate cartierele municipiului (orizont 2030)	
D3.6.2. Asigurarea siguranței publice și a durabilității fondului construit	Nr. imobile consolidate/ an	-	3	
	Soluția pentru Siguranța Orașului (sistem supraveghere video și senzori) implementată în toate cartierele	Nu	Da (2023)	
O3.7. Infrastructură municipală de sănătate modernă	Cf. PDSMA			
D3.7.1. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii municipale de sănătate	Cf. PDSMA			
O4. Arad conectat și accesibil - promotor al mobilității urbane durabile, cu o infrastructură de transport modernă și eficientă	% deplasări cu autovehiculul personal[122]	37%	31% (2023)	
	% deplasări cu transportul în comun[123]	18%	20% (2023)	
	% deplasări nemotorizate[124]	44%	48% (2023)	
O4.1. Sistem rutier modern și funcțional, cu o rețea de circulație ce asigură o bună conectivitate la nivelul Municipiului	*Cf. indicatori prezentați în continuare*			
D4.1.1. Completarea traseelor variantelor de ocolire	Centură Sud-Est realizată	NU	DA (2023)	
D4.1.2. Modernizarea și completarea infrastructurii de traversare	Realizare legătură rutieră peste Mureș	0	1 (2023)	
	Nr. pasaje denivelate pentru traversarea CF până în 2023		2 (2023)	
D4.1.3. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere	Nr. km infrastructură rutieră modernizată		30 (2023)	

[121] În paralel rămâne valabilă ținta de 30 de spații publice de mici dimensiuni revitalizate (O3.3) întrucât o parte din acestea se pot afla în zonele de locuințe colective.

[122] Cf. PMUD

[123] Idem

[124] Idem

Obiectiv	Ținte/ Indicatori	Valoare de referință (2015)	Valoare-țintă (2023/2030)	Ipoteze
O4.2. Sistem de transport public eficient, atractiv și accesibil	Procent din totalul deplasărilor ce se realizează cu transportul public	15,8%	20[125]% (2023) | 23% (2030)	
D4,2.1. Continuarea modernizării sistemului de transport public cu tramvaie	Material rulant cu vechime sub 10 ani (nr. tramvaie)[126]	6	24	
	Lungime linii de tramvai reabilitate	-	18,4 km (2023)	
	Nr. de călători care utilizează tramvaiul[127]	17.842.205 (2014)	22.302.756 (2020)	
D4.2.2. Completarea sistemului de transport public cu noi linii de autobuz	Autobuze ecologice (normă de depoluare peste EURO 6) achiziționate și introduse în circulație până în 2023[128]	0	50	
	Procent din totalul populației deservit de transportul public local (se află la cel mult 350 m distanță față de o stație de transport public)	70%	85% (2023)/ 98% (2030)	
	Autobuze electrice achiziționate	0	5	
D4.2.3. Facilitarea transferului de la alte moduri de transport la transportul public local	Nr. terminale intermodale de transport public până în 2023[129]	0	5 (2023)	
	Nr. parcări de tip Park&Ride[130]	0	5	
	Reducerea parcursului mediu zilnic al autoturismelor (vehicule * km)[131]	1.443.860	1.206.317 (2023)	
D4.2.4. Creșterea atractivității transportului public prin amenajări moderne	Sistem de e-ticketing funcțional[132]	0	1 (2023)	
	Nr. stații de transport public (re)amenajate	0	100, din care 10 stații reprezentative/ de tip „brand" (2030)	

[125] Cf. PMUD, scenariul *A face ceva*
[126] Cf. PMUD
[127] Cf. STOVMA
[128] Idem
[129] Cf. PMUD
[130] Idem
[131] Idem
[132] Idem

Obiectiv	Ținte/ Indicatori	Valoare de referință (2015)	Valoare-țintă (2023/2030)	Ipoteze
O4.3. Infrastructură ce încurajează creșterea ponderii deplasărilor nemotorizate în preferințele arădenilor	Procentul deplasărilor nemotorizate din totalul deplasărilor[133]	44% (2015)	48% (2023) | 50% (2030)	
D4.3.1. Extinderea și modernizarea traseelor destinate pietonilor	Nr. străzi pietonizate/ amenajate ca spații partajate[134]	-	5 (2023) | 10 (2030)	
	Accesibilizare spațiu public și trasee pietonale	-	75% (2023)	
D4.3.2. Extinderea și modernizarea infrastructurii velo	Lungimea pistelor de biciclete (km)[135]	135 (2014)	162 (2020)	
D4.3.3. Încurajarea utilizării autovehiculelor ecologice	Nr. stații de încărcare pentru autovehicule electrice[136]	0	60 (2023)	
D4.3.4. Accesibilizarea spațiului public pentru persoanele cu dizabilități	Nr. vehicule de transport public cu accesibilitate pentru persoanele cu mobilitate redusă [137]	40	120 (2023)	Pregătirea corespunzătoare a conducătorilor mijloacelor de transport public pentru asigurarea accesibilității persoanelor cu mobilitate redusă
O4.4. Sistem eficient de parcări, ce asigură deservirea tuturor cartierelor Municipiului	*Cf. indicatori prezentați în continuare*			
D4.4.1. Extinderea sistemului de parcări din zona centrală a Municipiului Arad	Nr. de locuri noi de parcare în parcaje multietajate în zona centrală	0	250 (2023) | 400[138] (2030)	
D4.4.2. Extinderea și eficientizarea sistemului de plată a parcării	Sistem de parcări inteligente, cu informare în timp real	Nu	parțial / zonă pilot în centru (2023) | sistem complet funcțional (2030)	

[133] Cf. PMUD, scenariu *A face ceva*

[134] Începând cu 2017

[135] Idem

[136] Cf. PMUD

[137] Idem

[138] Odată cu crearea unor parcaje multietajate se va renunța treptat la parcările la stradă

Obiectiv	Ținte/ Indicatori	Valoare de referință (2015)	Valoare-țintă (2023/2030)	Ipoteze
O4.5. Mobilitate îmbunătățită și fluxuri de persoane și marfă eficientizate către principalele zone de activități economice	Eliminarea traficului greu din oraș	Nu	Da (2023)	
D4.5.1. Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii rutiere din zonele industriale	Infrastructură rutieră modernizată aferentă zonelor industriale Arad Nord și Arad Vest	Nu	Da (2023)	
D4.5.2. Reorganizarea transportului de marfă	Eliminarea traficului greu din oraș	Nu	Da (2023)	
O4.6. Management integrat, eficient și modern al mobilității	Sistem integrat inteligent de management al traficului rutier (ITS) implementat[139]	0	1 (2023)	Acceptare publică și respectarea reglementărilor
D4.6.1. Implementarea de soluții inteligente pentru managementul traficului	Sistem integrat inteligent de management al traficului rutier (ITS) implementat[140]	0	1 (2023)	
D4.6.2. Adoptarea de reglementări în vederea îmbunătățirii mobilității	Reglementări adoptate cf. PMUD	Nu	Da (2023)	
O4.7. Municipiul Arad înscris în rețeaua de căi navigabile de interes regional și supraregional	Port la Mureș[141]	Nu	Da (2030 sau post-2030)	Cooperare interinstituțională (municipalitățile riverane, Consiliile județene, Administrația Națională Apele Române, ministere etc.)
D4.7.1. Amenajarea râului Mureș pentru a deveni navigabil	Mureșul culoar navigabil[142]	Nu	Da (2030 sau post-2030)	
	Port la Mureș[143]	Nu	Da (2030 sau post-2030)	
O5. Arad eficient - oraș verde și sănătos, cu emisii scăzute de CO_2 și un model de dezvoltare urbană sustenabilă	Tone CO_2/ capita la nivel local	7,25 (2008)	5,5 (2020)[144]	
	Audit European Energy Award (performanța sistemului, %)[145]	34% (2012)	>65% (2020)	

[139] Cf. PMUD
[140] Cf. PMUD
[141] Idem
[142] Cf. PMUD
[143] Idem
[144] Cf. STOVMA
[145] Idem

Obiectiv	Ținte/ Indicatori	Valoare de referință (2015)	Valoare-țintă (2023/2030)	Ipoteze
O5.1. Fond construit eficient din punct de vedere energetic	*Cf. indicatori prezentați în continuare*			Cooperarea proprietarilor
D5.1.1. Eficientizarea energetică a clădirilor rezidențiale	Reducere procentuală a costurilor de încălzire comparativ cu anul anterior anvelopării[146]	-	30%	
	Ponderea consumului final de energie pe sectorul rezidențial din totalul energiei consumate local (fără sectorul industrial), %[147]	35%(2008)	28%(2020)	
O5.2. Infrastructură tehnico - edilitară modernă și eficientă	*Cf. indicatori prezentați în continuare*			Cooperarea operatorilor de servicii publice
D5.2.1. Utilizarea energiei regenerabile și a soluțiilor tehnologice moderne în furnizarea de utilități	% din cantitatea de apă pluvială generate la nivelul localității recuperate și reutilizată[148]	0%	50% (2020) | 80% (2030)	
	Nr. puncte luminoase ale sistemului de iluminat public modernizate[149]	4.623 (2014-2016)	15.155 (2016-2023)	
	Nr. extinderi de puncte luminoase[150]	0	11.000 (2023)	
	Sistem telegestiune pentru iluminatul public[151]	0	1 (2023)	
D5.2.2. Modernizarea și dezvoltarea sistemului de colectare a deșeurilor	Cantitate de deșeuri menajere generate/locuitor, kg/capita (scădere de 30%)	318	220 (2030)	
	% deșeuri menajere reciclate	6% (2014)[152]	50% (2023)	
	% deșeuri de ambalaje reciclate	5% (2014)[153]	60% (2023)	
D5.2.3. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea sistemului de canalizare	% acoperire a serviciilor de canalizare în aria de operare existentă[154]	99,8% (2014)	100% (2020)	
	% pierderi de apă prin conducte[155]	34,2% (2014)	5% (2020)	

[146] Cf. PDSMA
[147] Cf. STOVMA
[148] Idem
[149] Cf. Strategiei locale de dezvoltare a serviciului de iluminat public din municipiul Arad
[150] Idem
[151] Idem
[152] Cf. STOVMA
[153] Idem
[154] Cf. STOVMA
[155] Idem

Obiectiv	Ținte/ Indicatori	Valoare de referință (2015)	Valoare-țintă (2023/2030)	Ipoteze
D5.2.4. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea sistemului de termoficare	% pierderi în rețeaua de distribuție a agentului termic[156]	37,91% (2014)	<25% (2020)	
O5.3. Mediu de viață sănătos, cu o calitate crescută a aerului	Suprafața spațiu verde/ locuitor	35.87 mp/ loc. (2016)[157]	44 mp/ loc. (2023)	
D5.3.1. Reducerea poluării aerului prin intermediul soluțiilor tehnologice moderne de monitorizare a factorilor poluatori	Sistem de monitorizare a nivelului poluanților	Nu	Da (2023)	
D5.3.2.Extinderea rețelei de spații verzi și spații publice și creșterea procentului mp spațiu verde/ locuitor peste norma europeană de 26 mp/ loc.	Suprafața de spațiu verde public nou creat/ amenajat[158]	-	70 ha (2023) | 150 ha (2030)	
	Suprafața spațiu verde/ locuitor	35.87 mp/ loc. (2016)[159]	44 mp/ loc. (2023)	
O6. Arad - management urban performant	Unitate de implementare și monitorizare a SIDU funcțională	Nu	Da (2017-2023, 2023-2030)	
	Unitate de implementare și monitorizare a PMUD funcțională	Nu	Da (2017-2023, 2023-2030)	
D6.1. Reabilitarea, modernizarea și extinderea clădirilor publice	Nr. obiective reabilitate	-	5	
D6.2. Creșterea capacității de a dezvolta, implementa și monitoriza proiecte	Unitate de implementare și monitorizare a SIDU funcțională	Nu	Da (2017-2023, 2023-2030)	
	Unitate de implementare și monitorizare a PMUD funcțională	Nu	Da (2017-2023, 2023-2030)	
	Schimburi de experiență în vederea dezvoltării capacității administrației publice locale	-	2 (2023)	
D6.3. Informatizarea și integrarea sistemelor de gestiune a serviciilor publice	Strategie de informatizare	Nu	Da (2023)	
	Sistem GIS și bază de date integrate pentru gestiunea serviciilor publice	Nu[160]	Da (2023)	

[156] Idem

[157] Cf. calculelor pe baza suprafețelor înscrise în Registrul local al spațiilor verzi din Municipiul Arad

[158] Inclusiv Cetatea Aradului; indicator referitor la totalul spațiilor verzi nou amenajate, indiferent de obiectivul căruia se subordonează

[159] Cf. calculelor pe baza suprafețelor înscrise în Registrul local al spațiilor verzi din Municipiul Arad

[160] În momentul de față este utilizat un sistem GIS, însă nu există o bază de date integrate utile și accesibile tuturor direcțiilor/ serviciilor/ compartimentelor relevante

IV.2. Planul de acțiuni și proiecte

Nr. crt.	Titlul proiectului propus	Solicitant, parteneri potențiali	Obiectivele proiectului (scurtă descriere)	Gradul de maturitate	Valoarea estimată – Lei	Valoarea estimată – Euro	Durata estimată a proiectului	Surse de finanțare	Observații
O1. Arad performant -motor economic regional, cu vocație internațională şi capacitatea de a menține, atrage și susține activități economice performante									
O1.1. Destinație atractivă pentru investiții ce oferă datele, informațiile, infrastructura și serviciile-suport necesare dezvoltării unui mediu local de afaceri competitiv									
D1.1.1. Susținerea mediului de afaceri local și sprijinirea antreprenoriatului									
1	**Elaborarea unui plan de dezvoltare economică a Municipiului Arad (și structura de dezvoltare economică)**	Municipiul Arad, Camera de Comerț şi Industrie Arad (CCI Arad), C.J. Arad	Strategie pentru dezvoltarea economică a Municipiului Arad (relația cu mediul de afaceri și retenția și atragerea forței de muncă, dezvoltată într-un cadru partenerial, care să vizeze: oportunitățile de carieră din Arad, sprijinirea antreprenoriatului și înființării de noi companii, măsuri adresate direct forței de muncă: programe de mentorat, schimburi de experiență, formare	Idee	280.000,00	62.222,22	2018	Buget local, Alte surse	
2	**Elaborarea unei platforme de promovare a oportunităților de investiții din Mun. Arad și a unui Catalog al investitorului, pe baza unei analize pentru identificarea și promovarea oportunităților de investiții din Mun. Arad și din împrejurimi**	Municipiul Arad, CCIA Arad, parteneri privați	Elaborarea unei platforme de promovare a oportunităților de investiții din Municipiul Arad și a unui Catalog al investitorului, cu rolul de a prezenta Aradul ca destinație de investiții, pe baza unei analize pentru identificarea și promovarea oportunităților de investiții din municipiu și din împrejurimi, inclusiv inventarierea, cartarea și evaluarea activelor disponibile pentru investiții (de ex. http://clujbusiness.ro/)	Idee	200.000,00	44.444,44	2018 - 2019	Buget parteneri, Alte surse	
3	**Extindere Board - ul Municipiului Arad cu participarea reprezentanților actorilor economici locali**	Municipiul Arad, reprezentanți ai mediului de afaceri	Comisie consultativă pentru dezvoltare economică în cadrul Primăriei Municipiului Arad, cu participarea reprezentanților actorilor economici locali, ce se reunește cel puțin trimestrial pentru consultări cu privire la oportunități de parteneriate public - private, nevoi și așteptări ale mediului de afaceri, proiecte ale Primăriei Mun. Arad	Idee	0,00	0,00	2017-2023	-	Măsură care nu presupune costuri suplimentare
4	**Sprijinirea antreprenoriatului în rândul elevilor și studenților**	CMC, Municipiul Arad, parteneri privați	Crearea unui Centru pentru sprijinirea antreprenoriatului: incubator de afaceri, centru de resurse pentru antreprenori şi spații pentru prototipare şi mică producție, în cadrul Zonei Industriale Nord	Idee	5.000.000,00	1.111.111,11	2017-2023	PPP/ Alte surse	

5	**Proiect de amenajare spațiu de creație și inovare pentru artiști, ONG-uri și start-up-uri dedicate tinerilor**	Municipiul Arad, parteneri privați	Amenajare spațiu de creație și inovare pentru artiști, ONG-uri și start-up-uri dedicate tinerilor	Idee	5.000.000,00	1.111.111,11	2019	PPP/ Alte surse (granturi pentru industrii creative)	
D1.1.2. Promovarea oportunităților de investiții în Municipiul Arad									
6	**Dezvoltarea și facilitarea de parteneriate și proiecte internaționale (schimburi de experiență, vizite de studiu etc.) pe tema dezvoltării economice locale, atragerii şi retenției forței de muncă**	Mun. Arad, CCIA Arad, parteneri privați, instituții de învățământ	Dezvoltarea și facilitarea de parteneriate și proiecte internaționale (schimburi de experiență, vizite de studiu etc.) prin implicarea directă a APL sau prin sprijinirea proiectelor actorilor economici locali și ale instituțiilor de învățământ liceal și universitar	Idee	200.000,00	44.444,44	2017-2023	Programe transnaționale, Alte surse	
7	**Înscrierea în Rețeaua Română pentru Eco-Inovare (RR –IN, Clustero) și sprijinirea proiectelor de eco-inovare**	Municipiul Arad	Înscrierea în Rețeaua Română pentru Eco-Inovare (RR –IN, Clustero) și sprijinirea proiectelor de eco-inovare (de exemplu prin organizarea anuală a Premiilor pentru ecoinovare)	Idee	150.000,00	33.333,33	2017-2023	Buget local, granturi în domeniul tehnologiei și inovării (de ex. Fundația Româno - Americană), Alte surse	
8	**Diversificarea agendei de evenimente de business și CDI, dezvoltarea infrastructurii expoziționale și parteneriatelor (de ex. facilități pentru firmele arădene care doresc să participe la expoziții la ROMEXPO București)**	Mun. Arad (partener), Camera de Comerț, Industrie și Agricultură Arad, Consiliul Județean Arad, Camere de Comerț Bilaterale, organizații patronale, parteneri private	Diversificarea agendei de evenimente de business și CDI, dezvoltarea infrastructurii expoziționale și parteneriatelor (de ex. facilități pentru firmele arădene care doresc să participe la expoziții la ROMEXPO București, misiuni internaționale, programe de internaționalizare)	Idee	270.000,00	60.000,00	2018-2023	CJ Arad/ PPP/ parteneriate cu Ambasade/ granturi (de ex. Fundația Româno - Americană), Alte surse	10,000.00 euro / an

O1.2. Destinație atractivă pentru dezvoltarea unei cariere - atitudine proactivă pentru retenția și atragerea forței de muncă									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate (idee de proiect, SF, DALI, SF+PT)**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare (buget local, buget național, fonduri europene)**	**Observații**
D1.2.1. Atragerea și retenția forței de muncă în Municipiul Arad									
9	**Campanie pentru atragerea forței de muncă**	Municipiul Arad (partener), CCI Arad, instituții de învățământ, ISJ, parteneri privați	Campanie pentru atragerea forței de muncă la nivel local, regional și național	Idee	350.000,00	77.777,78	2017-2020	PPP, Alte surse	
10	**Înființarea unui centru de resurse pentru forța de muncă pentru training, asistență pentru cazare, informații diverse**	Municipiul Arad. AJOFM, Universități locale	Înființarea unui centru de resurse pentru forța de muncă - one-stop shop pentru training, asistență pentru cazare, informații diverse	Idee	800.000,00	177.777,78	2017	PPP, Alte surse	
O1.3. Sistem de învățământ tehnic performant, corelat cu cerințele pieței locale a forței de muncă									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate (idee de proiect, SF, DALI, SF+PT)**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare (buget local, buget național, fonduri europene)**	**Observații**
D1.3.1. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii pentru învățământul profesional și tehnic									
11	**Reabilitare termică clădire Liceul Tehnologic „Iuliu Maniu„– B-dul I. Maniu nr. 39-41**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	3.894.317,00	865.403,78	2019	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ PNDL / PPP/ Buget local, Alte surse	
12	**Reabilitare instalație termică și schimbător de căldură în plăci la Liceul Tehnologic Iuliu Maniu**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare instalație termică și schimbător de căldură în plăci	DALI	1.464.717,00	325.492,67	2019	Buget local, Alte surse	
13	**Reabilitare termică clădire Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară – str. Lucian Blaga nr. 15**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	2.393.045,00	531.787,78	2018	Buget local, Alte surse	

14	**Reabilitare termică clădire Colegiul Tehnic „Aurel Vlaicu" -B-dul Decebal nr. 31A**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	4.459.761,00	991.058,00	2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ PNDL / PPP/ Buget local, Alte surse	
15	**Reabilitare termică clădire Liceul Tehnologic de Transporturi Auto „Henry Coandă" – local str. Mărăşeşti nr. 32**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	392.244,00	87.165,33	2017	Buget local, Alte surse	
16	**Reabilitare termică clădire Liceul Tehnologic Francisc Neuman - str. Sava Tekelja nr. 1**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	1.046.680,00	232.595,56	2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ PNDL / PPP/ Buget local, Alte surse	
17	**Reabilitare termică clădire Liceul Tehnologic Francisc Neuman – local str. Labirint nr. 6 - Internat**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	2.577.951,00	572.878,00	2019	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ PPP/ Buget local, Alte surse	
18	**Reabilitare termică clădire Liceul Tehnologic "Iuliu Moldovan" (Forestier - clădire şcoală) – Calea Timişorii nr. 29-31**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	2.811.945,00	624.876,67	2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ PNDL / PPP/ Buget local, Alte surse	
19	**Reabilitare termică clădire Liceul Tehnologic "Iuliu Moldovan" – local C-lea Timişorii nr.29-31 – Internat**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	1.327.650,00	295.033,33	2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ PNDL / PPP/ Buget local, Alte surse	
20	**Reabilitare instalație termică la Liceul Tehnologic Iuliu Moldovan**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare instalație termică și cazane gaz	DALI	2.215.333,00	492.296,22	2017	Buget local, Alte surse	
21	**Echiparea infrastructurii educaționale pentru învățământ profesional și tehnic (dotarea și modernizarea laboratoarelor și atelierelor liceelor tehnologice și școlilor profesionale)**	Municipiul Arad	Dotarea liceelor tehnice și a școlilor profesionale	Idee	8.000.000,00	1.777.777,78	2019	PNDL / PPP/ Buget local, Alte surse	

22	**Amenajare Campusul Școlar al meseriilor în clădirea Colegiului Tehnic de Construcții și Protecția Mediului**	Municipiul Arad	Amenajare Campusul Școlar al meseriilor	Idee	7.000.000,00	1.555.555,56	2023-2025	Buget local, buget de stat (Ministerul Educației Naționale), Alte surse	
D1.3.2. Corelarea sistemului de învățământ cu cerințele pieței muncii									
23	**Elaborarea unei analize cu privire la oferta educațională universitară și traseul pe piața muncii al absolvenților de studii liceale, post-liceale şi superioare din Mun. Arad**	Municipiul Arad, IŞJ Arad, Universități locale	Stabilirea competitivității ofertei educaționale, complementarității cu oferta din alte centre universitare care atrag elevi arădeni, compatibilitatea cu cerința pieței muncii locală şi regională, stabilirea gradului de angajabilitate al absolvenților	Idee	225.000,00	50.000,00	2017-2020	POCA 2014-2020, AP2, OS 2.1 / Buget parteneri, Alte surse	În parteneriat cu cele 2 universități
24	**Susținerea/ Facilitarea parteneriatelor între universități, IPT și agenți economici în vederea organizării de stagii de practică și alte activități comune cu rolul de a corela educația cu nevoile reale de pe piața locală a forței de muncă**	Municipiul Arad, Universități locale, Parteneri privați	Susținerea/ Facilitarea parteneriatelor între universități, IPT și agenți economici în vederea organizării de stagii de practică și alte activități comune cu rolul de a corela educația cu nevoile reale de pe piața locală a forței de muncă	Idee	500.000,00	111.111,11	2020-2030	POCU 2014-2020, PPP, Alte surse	activitate permanentă
O1.4. Centru județean ce promovează produsele locale și sprijină accesul micilor producători la piața de desfacere									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate (idee de proiect, SF, DALI, SF+PT)**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare (buget local, buget național, fonduri europene)**	**Observații**
D1.4.1. Amenajarea de piețe și spații de desfacere									
25	**Amenajare hală agroalimentară Piața Miorița (incl. spații reprezentative pentru producătorii locali)**	S.C. TOP S.A.	Amenajare hală agroalimentară	SF	3.600.000,00	800.000,00	2017 - 2018	Buget local, Bugetul S.C.TOP S.A., Alte surse	Concesiune
26	**Amenajare spații pentru expoziție, producție și desfacere produse din manufacturi tradiționale**	Municipiul Arad, Centrul Municipal de Cultură	Amenajare spații pentru expoziție, producție și desfacere produse din manufacturi tradiționale	Idee	500.000,00	111.111,11	2019-2023	Buget local,Buget parteneri, Alte surse	

27	**Amenajare Piață de lemne**	Municipiul Arad	Amenajare piață de lemne	SF	2.000.000,00	444.444,44	2018	Buget local, Alte surse	
D1.4.2. Promovarea produselor locale și încurajarea consumului de produse locale / din agricultura ecologică									
28	**Târg Produs în Arad - târg lunar de produse alimentare și din manufacturi tradiționale**	Mun. Arad (partener), C.J. Arad, CCIA Arad, S.C. TOP S.A.	Târg lunar de produse alimentare și din manufacturi tradiționale	Idee	700.000,00	155.555,56	trimestrial, incepe 2017	PPP, CJ Arad, taxe de participare, Alte surse	100.000 lei/ an
29	**Campanie de promovare a consumului de produse locale (inclusiv cartarea producătorilor de produse agricole ecologice din județ)**	Municipiul Arad, C.J. Arad, CCI Arad, Centrul Municipal de Cultură	Campanie de promovare a consumului de produse locale (inclusiv cartarea producătorilor de produse agricole ecologice din județ)	Idee	300.000,00	66.666,67	2018 - 2030	CJ Arad, PPP, Alte surse	
O1.5. Destinație turistică recunoscută pentru turism de afaceri, cultural și de agrement									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate (idee de proiect, SF, DALI, SF+PT)**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare (buget local, buget național, fonduri europene)**	**Observații**
D1.5.1. Promovarea Municipiului Arad ca destinație turistică									
30	**Constituirea unei platforme integrate de promovare, informare și servicii turistice, cu prezentare în cel puțin o limbă de circulație internațională**	Municipiul Arad, CCI Arad, parteneri privați	Constituirea unei platforme integrate de promovare, informare și servicii turistice, cu prezentare în cel puțin o limbă de circulație internațională - interconectată cu platforma de promovare ca destinație de investiții (de ex. http://www.visitclujnapoca.ro/). Aceasta va cuprinde și întocmirea unui ghid oficial accesibil publicului larg online și offline, prezentând obiectivele turistice, traseele culturale și de agrement din Municipiul Arad și din împrejurimi.	Idee	250.000,00	55.555,56	2018-2019	INTERREG RO HU 2014-2020, AP1, PI 6/c / Buget local, Buget parteneri, Alte surse	
31	**Elaborarea Manualului de Branding al Municipiului Arad, corelat cu o strategie de marketing și promovare**	Municipiul Arad	Promovarea coerentă a brandului Arad, acoperind: logo și slogan, reguli tipografice, cromatice, elemente vizuale secundare, recomandări de folosire a identității vizuale, aplicații practice, strategie de marketing. Manualul va reprezenta un document public, accesibil organizațiilor societății civile și mediului privat interesate să promoveze identitatea arădeană (modelul manualului de branding și abordării Mun. Alba Iulia).	Idee	120.000,00	26.666,67	2020	Buget local, Alte surse	

D1.5.2. Extinderea și modernizarea infrastructurii de promovare și informare turistică și amenajări conexe									
32	**Extinderea rețelei de informare și promovare turistică prin înființarea unui centru de informare și promovare turistică multimedia**	Municipiul Arad	Proiect de extindere a rețelei de informare și promovare turistică prin înființarea unui centru de multimedia de informare și promovare turistică (centru de informare turistică, instalație multimedia cu hărți interactive, panorame vechi și noi ale orașului, vizită virtuală în diferite obiective turistice și culturale - incl. Cetatea Aradului) - ex. "Turnul din interiorul turnului", Brașov. Proiectul cuprinde și dezvoltarea și promovarea unei rețele de ghizi/ ambasadori locali pentru prezentarea ofertei și traseelor turistice din Municipiul Arad (program de formare), precum şi parteneriate cu oraşele vecine.	Idee de proiect	1.500.000,00	333.333,33	2017-2019	Buget local, Alte surse	
33	**Proiect de valorificare a obiectivelor turistice și de patrimoniu de importanță deosebită prin amenajări de spațiu public (inserție mobilier urban, elemente de signalectică, iluminat arhitectural, etc.)**	Municipiul Arad	Proiect de valorificare a obiectivelor turistice prin amenajări de spațiu public (inserție mobilier urban, elemente de signalectică, iluminat arhitectural, parcare autocare turistice, construire și amenajare toalete publice etc.)	Idee de proiect	2.000.000,00	444.444,44	2016-2020	Buget local, Alte surse	corelat cu cartarea și reabilitarea obiectivelor turistice
				TOTAL	**61.528.643,00**	**13.673.031,78**			

Figură 161 - Arad performant

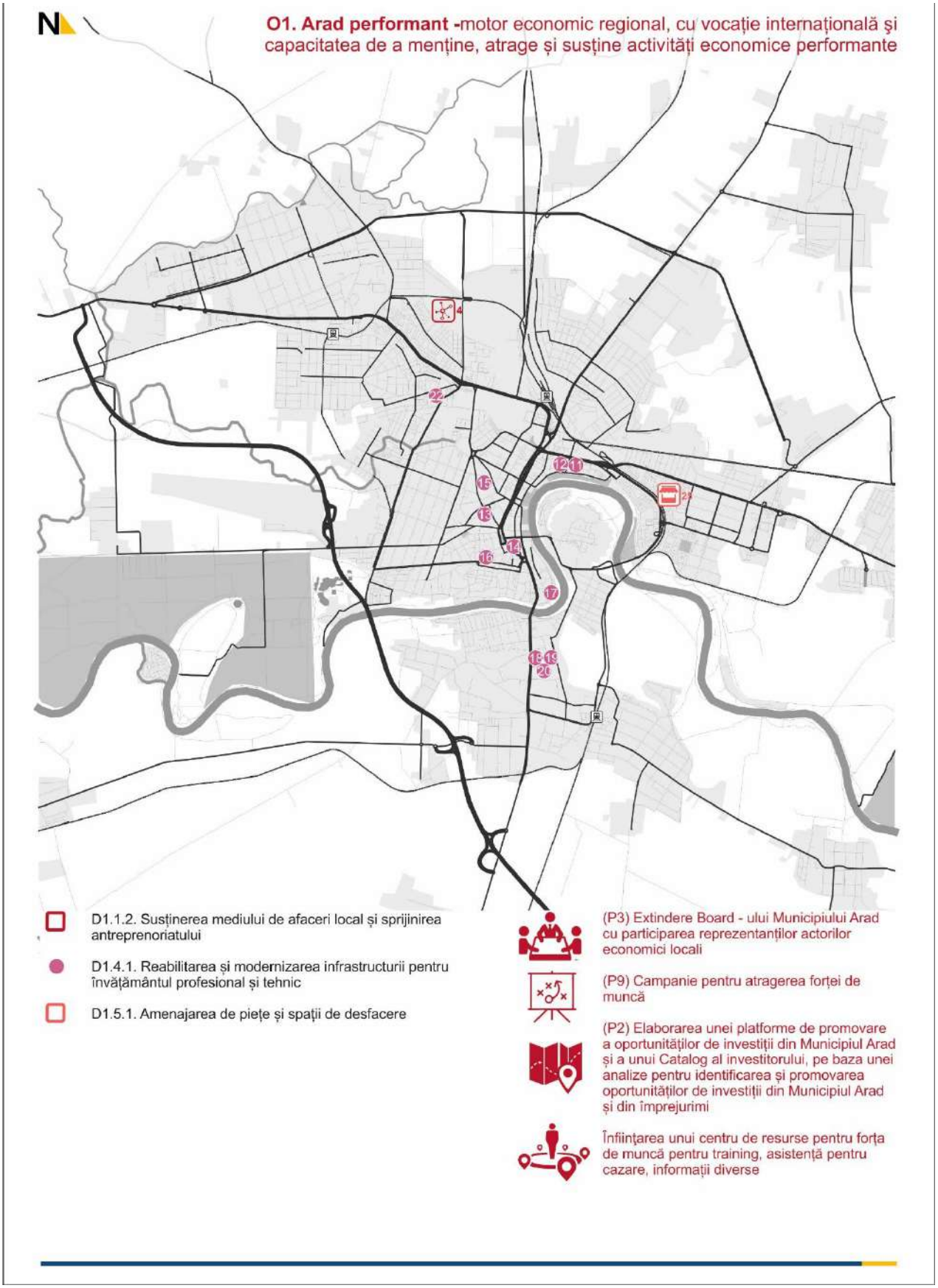

O2. Arad incluziv -comunitate activă și diversă, cu un capital social dezvoltat									
O2.1. Comunități și grupuri vulnerabile sprijinite și integrate									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D2.1.1. Extinderea infrastructurii de servicii sociale pentru copii și tineret									
1	**CURCUBEU – sală polifuncțională**	Direcția de Dezvoltare şi Asistență Comunitară	Sală cu mai multe funcționalități: sală de sport, sală de clasă, sală de festivități şi diferite acțiuni. Sala va fi dotată cu ecran panoramic şi sistem audio.	Idee	450.000,00	100.000,00	2017 - 2020	POR 2014-2020, Bug. local, Alte surse	
2	**Implementarea de programe de tip „Şcoală după şcoală" în vederea reducerii abandonului şcolar**	Municipiul Arad, DDAC, I.Ş.J. Arad	Implementarea de programe de tip „Şcoală după şcoală" în vederea reducerii abandonului şcolar	Idee	1.000.000,00	222.222,22	2017 - 2020	POCU 2014-2020/ Buget local, Alte surse	
D2.1.2. Extinderea infrastructurii de servicii sociale destinată persoanelor vârstnice									
3	**Reorganizarea centrelor de zi pentru vârstnici în vederea diversificării ofertei de activități**	Direcția de Dezvoltare şi Asistență Comunitară (DDAC)	Dotare și achiziționare de echipamente pentru servicii socio - medicale și de recuperare, inclusiv pentru persoane nedaplasabile și greu deplasabile, în scopul îmbunătățirii calității vieții beneficiarilor şi prevenirea instituționalizării acestora, asigurarea unui ambient corespunzător pentru petrecerea timpului şi resocializare în vederea menținerii sau readaptării capacităților intelectuale, menținerea în parametrii de funcționare acceptabili o perioadă cât mai îndelungată.	Idee	500.000,00	111.111,11	2017 - 2020	POR 2014-2020, Axa 8, PI 8.1 (centre fără componentă rezidențială)/ Buget local, Buget parteneri, Alte surse	
4	**Grădină terapeutică la CIPV**	Direcția de Dezvoltare şi Asistență Comunitară	Crearea unei grădini cu proprietăți terapeutice de relaxare pe o suprafață de 1500 mp – cu flori, plante cromatice, arbuşti, amenajare de alei şi 3 pergole, la sediul Centrului de îngrijire pentru persoane vârstnice. Crearea acestei grădini terapeutice va avea efecte pozitive asupra beneficiarilor.	Idee	90.000,00	20.000,00	2017 - 2020	POR 2014-2020, Axa 8, PI 8.1 / Buget local, Buget parteneri, Alte surse	
5	**Planificare și plan de acțiune pentru îmbătrânire activă**	Municipiul Arad, DDAC	Integrarea populației vârstinice în activități comunitare pentru prevenirea marginalizării acestora - identificarea acestor activități, găsirea mijloacelor legale, crearea mijlocelor instituționale de coordonare, stabilirea de parteneriate cu ONG-uri şi alte instituții.	Idee	200.000,00	44.444,44	2017 - 2019	POCA 2014-2020, AP 2, OS 2.1./ Buget local, Alte surse	
6	**Complex servicii socio-medicale integrate de zi pentru persoane vârstnice.**	Municipiul Arad, DDAC	Creşterea gradului de acoperire cu servicii sociale destinate persoanelor vârstnice din municipiul Arad prin crearea unui Complex de servicii socio-medicale integrate de zi pentru persoane vârstnice.	Idee	3.748.500,00	833.000,00	2018-2023	POR 2014-2020. FEDR	

D2.1.3. Extinderea infrastructurii de servicii sociale destinată tuturor categoriilor de beneficiari									
7	**Modernizarea adăpostului de noapte situat pe Str. 6 Vânători nr. 55**	Direcția de Dezvoltare şi Asistență Comunitară	Reabilitarea și extinderea adăpostului de noapte situat pe Str. 6 Vânători nr. 55	Idee	1.000.000,00	222.222,22	2018 - 2020	Buget local, Buget parteneri, Alte surse	
8	**Serviciu de transport şi însoțire pentru persoane dependente**	D.D.A.C. parteneri (Asociații)	Achiziția și echiparea unui microbuz cu rampe pentru persoanele cu dizabilități/dependente în vederea prevenirii marginalizării sociale. Microbuzul va fi folosit la transportul persoanelor dependente către centrele de zi și la evenimentele sociale.	Idee	360.000,00	80.000,00	2017 - 2020	Buget local, Buget parteneri, Alte surse	
9	**Centru respiro pentru persoane cu handicap**	Direcția de Dezvoltare şi Asistență Comunitară	Servicii de găzduire, îngrijire şi recuperare pentru o perioadă de 30 de zile/an, oferind astfel un sprijin familiilor şi asistenților personali. Beneficiarii centrului vor beneficia de intervenție terapeutică şi recuperare medicală de specialitate.	Idee	2.000.000,00	444.444,44	2017 - 2020	Buget local, Buget parteneri, Alte surse	
10	**Centru de sprijin pentru victimele violenței domestice**	Direcția de Dezvoltare şi Asistență Comunitară	Centru de tip locuință protejată compusă din 3 camere în care să poată fi găzduite femei victime ale violenței domestice împreună cu copiii lor şi oferire de consiliere şi sprijin moral pe durata şederii.	Idee	180.000,00	40.000,00	2017 - 2020	POR 2014-2020, Axa 8, PI 8.1 / Buget local, Buget parteneri, Alte surse	
D2.1.4. Intervenții integrate pentru extinderea infrastructurii de servicii sociale și creșterea calității vieții populației din cartierele dezavantajate									
11	**Proiect integrat pentru promovarea incluziunii sociale şi combaterea sărăciei în rândul familiilor aflate în risc de sărăcie și excluziune socială care locuiesc pe str. Tarafului și în zona Șezătorii, Arad**	Direcția de Dezvoltare şi Asistență Comunitară, Municipiul Arad,instituții de învățământ	Înființare centru comunitar integrat în vederea furnizării de servicii sociale și medical - primare. Sprijin și consiliere socială, psihologică, parentală, școlară pentru copii, tineri și adulți aflați în risc de exclziune socială (găsirea unui loc de muncă, finalizare studii persoane adulte, înscrierea copiilor într - o formă de învățământ)	Idee	10.000.000,00	2.222.222,22	2017 - 2020	POCA 2014-2020, AP4/ POR 2014-2020, Buget local, Buget parteneri, Alte surse	
12	**Construire 2 blocuri pe structură metalică – strada Tarafului**	Municipiul Arad	Construire 2 blocuri pe structură metalică	în curs de implementare	11.816.000,00	2.625.777,78	2017 - 2019	Buget local, Alte surse	Achiziție lucrări în 2016
13	**Construire centru multifuncțional pentru persoane din zone urbane marginalizate: Zona Şezătorii-Pădurii**	Municipiul Arad, DDAC	Construire centru multifuncțional pentru persoane din zone urbane marginalizate: Zona Şezătorii-Pădurii	Idee	7.200.000,00	1.600.000,00	2018 - 2020	POR 2014 – 2020 AXA 4, PI 4.3, Buget local	
14	**Construire centru multifuncțional pentru persoane din zone**	Municipiul Arad, DDAC	Construire centru multifuncțional pentru persoane din zone urbane marginalizate: Zona Tarafului	Idee	7.200.000,00	1.600.000,00	2018 - 2020	POR 2014 – 2020 AXA 4, PI 4.3,	

	urbane marginalizate: Zona Tarafului							Buget local	
O2.2. Coeziune socială și identitate locală susținută de o rețea coerentă de spații și centre comunitare									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D2.2.1. Crearea de centre comunitare în cartierele Municipiului Arad									
15	**Reabilitare foste clădiri unități de învățământ neutilizate (imobil str. Constituției nr. 132)transformare în centru de cartier Mureșel**	Municipiul Arad	Reabilitare clădire și conversia în centru comunitar/ de cartier	Idee	550.000,00	122.222,22	2019 - 2020	Buget local, Alte surse	DALI în curs de achiziție în 2016. Cf. cu Str. Culturală a Mun. Arad 2015-2025, Obiectivul strategic 1
16	**Amenajare și dezvoltare centru comunitar Cartier Grădiște în clădirea Cinematografului Grădiște**	Municipiul Arad, Centrul Municipal de Cultură (CMC)	Dezvoltarea și dotarea centrului comunitar, stabilirea unei agende prin consultarea comunității, promovarea de oportunități de implicare civică etc.	Idee	50.000,00	11.111,11	2017 - 2018	Buget local, Alte surse	Cf. cu Str. Culturală a Mun. Arad 2015-2025, Obiectivul strategic 1
17	**Program de înființare centre comunitare/ de cartier în cartierele Drăgășani, Sânicolaul Mic, Subcetate, Aradul Nou, Ion G. Duca**	Municipiul Arad	Program de înființare centre comunitare/ de cartier în cartierele Drăgășani, Sânicolaul Mic, Subcetate, Aradul Nou, Ion G. Duca	Idee	1.000.000,00	222.222,22	2019 - 2023	Buget local, Alte surse	Cf. cu Str. Culturală a Mun. Arad 2015-2025, Obiectivul strategic 1
D2.2.2. Amenajarea de spații publice comunitare în cartierele Municipiului Arad									
18	**Program de amenajare a unor spații publice în cartierele Aradu Nou, Sânicolau şi Subcetate (scuar, grădină şi dotări sportive) - corelate cu centrele comunitare**	Municipiul Arad	Program de amenajare a unor spații publice în cartierele Aradu Nou, Sânicolau şi Subcetate (scuar, grădină şi dotări sportive) - corelate cu centrele comunitare	Idee	450.000,00	100.000,00	2019-2024	Buget local, Alte surse	
19	**Amenajare Parcul Sfânta Maria (cartier Micălaca)**	Municipiul Arad	Amenajare Parcul Sfânta Maria (cartier Micălaca)	DALI	450.000,00	100.000,00	2017 - 2018	Buget local, Alte surse	
20	**Proiect de revitalizare a spațiilor publice în cartierul Bujac**	Municipiul Arad	Proiect de revitalizare a spațiilor publice în cartierul Bujac (scuar, grădină şi dotări sportive)	Idee	200.000,00	44.444,44	2019 - 2024	Buget local, Alte surse	

D2.2.3. Completarea sistemului de dotări cu rol comunitar									
21	**Construire capelă cimitir Pomenirea**	Municipiul Arad	Construire capelă cimitir Pomenirea	PT	2.000.000,00	444.444,44	2017	Buget local, Alte surse	
22	**Construire capelă cimitir Eternitatea**	Municipiul Arad	Construire capelă cimitir Eternitatea	Idee	2.000.000,00	444.444,44	2019	Buget local, Alte surse	
23	**Identificarea spațiilor adecvate și amenajarea de noi cimitire și capele în Municipiul Arad**	Municipiul Arad	Identificarea spațiilor adecvate și amenajarea de noi cimitire și capele în municipiul Arad	Idee	5.000.000,00	1.111.111,11	2017 - 2023	Buget local, Alte surse	
O2.3. Patrimoniu cultural al minorităților etnice promovat în spațiul public									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D.2.3.1. Crearea de spații de întâlnire ți interacțiune socială pentru minoritățile etnice									
24	**Program de amenajare spații de întâlnire și interacțiune pentru comunitățile etnice.**	Municipiul Arad	Program complex de amenajare spații de întâlnire și interacțiune pentru comunitățile etnice.	Idee	1.000.000,00	222.222,22	2019 - 2024	Buget local, Alte surse	
25	**Proiect de înființare și dezvoltare a unui centru multifuncțional pentru comunitatea maghiară în cadrul Cinematografului Studio**	Municipiul Arad și reprezentanții minorităților etnice	Proiect de înființare și dezvoltare a unui centru multifuncțional pentru comunitatea maghiară în cadrul Cinematografului Studio.	Idee	300.000,00	66.666,67	2019 - 2030	Buget local, Alte surse	
D2.3.2. Evenimente în spațiul public pentru promovarea diversității culturale a Municipiului Arad									
26	**Program de activități culturale cu participarea comunităților etnice în cadrul cartierelor**	Municipiul Arad	Proiect de înființare și dezvoltare centru pentru comunitatea sârbă în cadrul Cinematografului Gai.	Idee	150.000,00	33.333,33	2017 - 2030	Buget local, Alte surse	
27	**Proiect de promovare a culturii și tradițiilor comunităților etnice prin organizarea de evenimente în spațiul pubic**	Municipiul Arad și reprezentanții minorităților etnice	Proiect de promovare a culturii și tradițiilor comunităților multietnice prin organizarea de evenimente în spațiul pubic, inclusiv pentru promovarea culturii gastronomice cu participarea minorităților entice.	Idee	200.000,00	44.444,44	2017 - 2030	Buget local, Alte surse	
O2.4. Comunitate activă și educată, adepta unui mod de viață sănătos și responsabil									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**

D2.4.1. Dezvoltarea culturii civice și a interacțiunii în spațiul public									
28	**Organizarea PARK(ing) Day Arad**	Municipiul Arad, CMC	PARK(ing) Day este un eveniment internațional anual în cadrul căruia artiști, designeri și cetățeni transformă pentru o zi locuri de parcare în spații publice (http://parkingday.org/)	Idee	300.000,00	66.666,67	1 zi/ anual, 2017 - 2030	Buget local, Alte surse	
29	**Organizarea Street Delivery Arad (proiect pilot pietonizare temporară)**	Municipiul Arad, CMC	Street Delivery este un eveniment-manifest anual, desfășurat în București, Timișoara și Iași. Street Delivery recuperează spațiul public și redă orașul locuitorilor săi, închizând temporar străzile pentru mașini și transformând carosabilul într-un spațiu de promenadă și petrecere a timpului liber (http://street.delivery/).	Idee	300.000,00	66.666,67	3 zile/ anual, 2017 - 2030	Buget local, Alte surse	
30	**Proiect de indentificarea a spațiilor publice abandonate care pot fi revitalizate prin intervenții punctuale - concurs pentru cetățeni de identificare a unor spații publice din oraș (cartiere/ zona centrală) nedescoperite, cu potențial pentru amenajare**	Municipiul Arad	Proiect de indentificarea a spațiilor publice abandonate care pot fi revitalizate prin intervenții punctuale - concurs pentru cetățeni de identificare a unor spații publice din oraș (cartiere/ zona centrală) nedescoperite cu potențial pentru amenajare	Idee	300.000,00	66.666,67	2017 - 2030	Alte surse	
D2.4.2. Promovarea unui mod de viață sănătos și a culturii ecologice									
31	**Campanie de promovare a unui mod de viață sănătos**	Municipiul Arad, DDAC, C.J. Arad	Promovarea mişcării fizice, alimentație sănătoasă, reducerea fumatului, susținerea sănătății copiilor şi tinerilor, susținerea sănătății vârstnicilor, susținerea asistenței medicale comunitare, susținerea asistenței medicale de urgență, protecția persoanelor abuzate, mediu sănătos	Idee	820.000,00	182.222,22	2017-2030	Buget local, Alte surse	Activitate permanentă; Cf. Planului de Dezvoltare a Sănătății la nivelul Mun. Arad
32	**Includerea Mun. Arad în Rețeaua Europeană "Orașe sănătoase": Transmiterea aplicației pentru includerea în rețea**	Municipiul Arad	Transmiterea aplicației pentru includerea în Rețeaua Europeană "Orașe sănătoase"	în curs de implementare	45.000,00	10.000,00	2017 - 2023	Buget local, Alte surse	Activitate permanentă; Cf. Planului de Dezvoltare a Sănătății la nivelul Mun. Arad

33	**Proiect privind informarea și comunicarea către cetățeni**	Municipiul Arad, C.J. Arad	Monitorizarea satisfacție pacienților în municipiul Arad Elaborare de sondaje online cu privire la experienta pacientilor in spitale cu privire la confort, servicii, personal in spitale.	Idee	100.000,00	22.222,22	2017 - 2030	Buget local, Alte surse	Activitate permanentă; Cf. Planului de Dezvoltare a Sănătății al Mun. Arad
34	**Let's do it Arad!**	Municipiul Arad	Înscrierea Municipiului Arad în campania națională de curățenie (http://letsdoitromania.ro/)	Idee	150.000,00	33.333,33	1 zi/ anual, 2017 - 2030	Alte surse	Sprijin logistic din partea aut. locale
35	**Campanie pentru colectarea selectivă a deșeurilor**	Mun. Arad, Ag. Ptr. Protecția Mediului	Campanie de informre a populației asupra necesității colectării selective a deșeurilor	Idee	135.000,00	30.000,00	2017	Buget local, Alte surse	
D2.4.3. Informarea și educarea populației în vederea tranziției către mobilitatea urbană durabilă									
36	**Derularea de campanii pentru conştientizarea conceptului "car pooling" (partajare a autoturismelor)**	Municipiul Arad, Poliția Locală	Conceperea şi implementarea unor campanii orientate către partajarea utilizării autoturismelor ("car pooling"), în special în rândul navetiştilor de pe marile platforme industriale şi elevilor / studenților	Idee	720.000,00	160.000,00	2017-2023	Alte surse	cf. PMUD
37	**Derularea de campanii de conştientizare a utilizării transportului public**	Municipiul Arad, CTP Arad, Agenția pentru protecția mediului	Conştientizarea populației asupra avantajelor sociale aduse de reorientarea către utilizarea transportului public în defavoarea transportului individual cu autoturismul. Campaniile se vor adresa în special tinerilor (din şcoli, licee, instituții publice, unități economice, etc.), constituindu-se în sesiuni de educație pentru mediu.	Idee	720.000,00	160.000,00	2017-2023	Buget parteneri, Alte surse	cf. PMUD
38	**Derulare campanii de educație rutiera adresate tinerilor**	Mun. Arad, Poliția Locală, Agenția pentru protecția mediului	Educația rutieră a tinerilor se va realiza inclusiv prin campanii derulate în şcoli, în spațiile publice, etc., în vederea deprinderii de către aceştia a conduitei preventive şi a orientării către modurile de transport durabile.	Idee	720.000,00	160.000,00	2017-2023	Buget parteneri, Alte surse	cf. PMUD
39	**Derulare campanii de educație rutiera adresate tuturor categoriilor de participanți la trafic (şoferi, pietoni, biciclisti, utilizatori de mopede)**	Municipiul Arad, Poliția Locală, Agenția pentru protecția mediului	Cu scopul creşterii gradului de siguranță a circulației, se vor realiza campanii de informare şi comunicare a tuturor participanților la trafic asupra modului preventiv de utiliare a spațiilor dedicate circulației publice şi pentru orientarea către modurile de transport durabile (bicicleta). Se va pune accent pe formarea unei conduite preventive a conducătorilor auto vis-a-vis de prezența în trafic a bicicliştilor.	Idee	720.000,00	160.000,00	2016-2023	Buget parteneri, Alte surse	cf. PMUD
				TOTAL	**64.124.500,00**	**14.249.888,85**			
				Din care Axa 4 PI 4.3	**14.400.000,00**	**3.200.000,00**			

Figură 162 – Arad incluziv

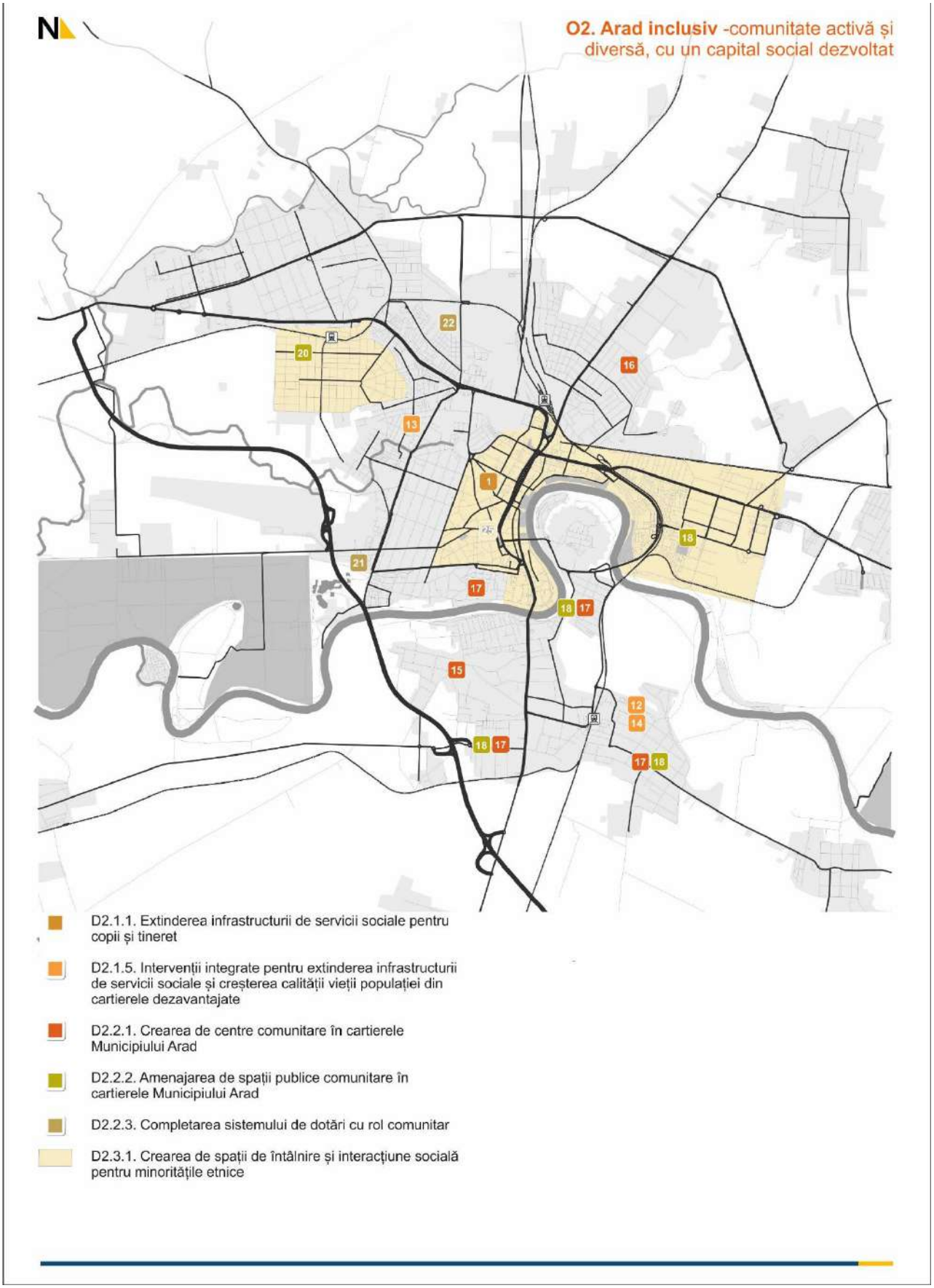

O3. Arad atractiv -oraș primitor, cu o calitate crescută a locuirii și serviciilor publice și cu resurse bogate și accesibile de spațiu public, patrimoniu cultural și natural									
O3.1. Infrastructură și servicii urbane moderne și atractive adecvate necesităților tinerilor și familiilor tinere									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D3.1.1. Creșterea calității infrastructurii și serviciilor de învățământ preșcolar									
1	**Construire grădiniță cu program prelungit în zona Billa- Micălaca, Arad PP2**	Municipiul Arad	Construire grădiniță cu program prelungit în zona Billa- Micălaca, Arad PP2	SF realizat	4.442.481,00	987.218,00	2018	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.4./ Buget local, PNDL, Alte surse	
2	**Reabilitare termică clădire Grădinița PP3 – Calea Timișorii 94**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	573.742,00	127.498,22	2017	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, PNDL, Alte surse	
3	**Reabilitare termică clădire Grădinița PP8 – str. Anton Pann 30**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	796.604,00	177.023,11	2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, PNDL, Alte surse	
4	**Reabilitare termică clădire Grădinița PP11 – str. Crasna 44**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	811.889,00	180.419,78	2019	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ PNDL, Buget local, Alte surse	
5	**Reabilitare termică clădire Grădinița PP12 – str. Ardealului 9-11**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	1.446.283,00	321.396,22	2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, PNDL, Alte surse	
6	**Mansardare Grădinița PP14**	Municipiul Arad	Extindere clădire prin mansardare	DALI și PT realizat	3.674.203,02	816.489,56	2018	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.4./ Buget loca, PNDL, Alte surse	
7	**Reabilitare termică clădire Grădinița "Prieteniei" (PP16) – str. Predeal**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	2.914.562,00	647.680,44	2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./Buget local, PNDL, Alte surse	
8	**Reabilitare termică clădire Grădinița "Palatul Fermecat" (PP17) – str. Poetului FN**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	3.334.841,00	741.075,78	2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget loca, PNDL, Alte surse	

9	**Reabilitare termică clădire Grădinița "Piticot" (PP19) – str. Griviței nr.17**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	3.595.346,00	798.965,78	2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, Alte surse	
10	**Reabilitare termică clădire Grădinița "Curcubeul Copiilor" (PP20) – str. Simion Balint 7-9**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	3.402.847,00	756.188,22	2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, Alte surse	
11	**Extindere și modernizare Grădinița PP22**	Municipiul Arad	Extindere și modernizare clădire	DALI și PT realizat	2.222.514,00	493.892,00	2020	Buget local, PNDL, Alte surse	
12	**Reabilitare termică și consolidare clădire Grădinița "Mămăruța" (PP23) – str. Frunzei 2-4**	Municipiul Arad	Modernizare, reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	902.151,00	200.478,00	2017	Buget loca, PNDL, Alte surse	
13	**Mansardare Grădinița PP Elefănțelul**	Municipiul Arad	Reabilitare termică și mansardare clădire	DALI	2.169.851,00	482.189,11	2019	PNDL, Buget local, PNDL, Alte surse	
14	**Extindere clădire Grădinița PP Prichindel**	Municipiul Arad	Extindere clădire	SF	1.500.000,00	333.333,33	2018	PNDL, Buget local, Alte surse	SF în curs de achiziție 2016
D3.1.2. Creșterea calității infrastructurii și serviciilor de învățământ școlar									
15	**Reabilitare termică clădire Școala Gimnazială Iosif Moldovan (nr.3) – local str. Oituz nr. 108-114**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	2.744.885,00	609.974,44	2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ PNDL, Buget local, Alte surse	
16	**Reabilitare termică clădire Școala Gimnazială Iosif Moldovan (nr.3) – local str. Condurașilor nr. 48-50**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	1.664.514,00	369.892,00	2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ PNDL, Buget local, Alte surse	
17	**Reabilitare termică clădire Școala Gimnazială Iosif Moldovan (nr.3) – local str. R. Ciorogariu nr. 18-22**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	1.278.829,00	284.184,22	2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ PNDL, Buget local, Alte surse	
18	**Reabilitare termică clădire Școala gimnazială nr. 5 – str. Udrea nr. 22**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	3.189.645,00	708.810,00	2020	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, PNDL, Alte surse	
19	**Reabilitare termică clădire Școala gimnazială Adam Nicolae – str. Steagului nr. 27**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	2.519.098,00	559.799,56	2019	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, PNDL, Alte surse	

20	**Reabilitare termică clădire Școala gimnazială Ilarion Felea – str. Ilarion Felea nr. 7-13**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	3.050.095,00	677.798,89	2017 - 2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ PNDL, Buget local, Alte surse	
21	**Reabilitare termică clădire Școala gimnazială Aron Cotruș – str. Ardealului, nr. 8**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	1.967.980,00	437.328,89	2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ PNDL, Buget local, Alte surse	
22	**Reabilitare termică clădire Școala gimnazială Aron Cotruș – str Petru Rareș, nr. 21**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	2.456.475,00	545.883,33	2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ PNDL, Buget local, Alte surse	
23	**Reabilitare termică clădire Școala gimnazială Avram Iancu – str. V. Conta, nr. 2B**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	3.330.480,00	740.106,67	2017 - 2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, PNDL, Alte surse	
24	**Reabilitare termică clădire Școala gimnazială Caius Iacob – str. Nucet, nr. 3**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	2.787.820,00	619.515,56	2017 - 2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, PNDL, Alte surse	
25	**Achiziție dotări pentru cabinete medicale școlare**	Municipiul Arad	Achiziție dotări pentru cabinete medicale școlare	Idee	400.000,00	88.888,89	2017 - 2020	Buget local, Alte surse	100,000.00 / an
D3.1.3. Creșterea calității infrastructurii și serviciilor de învățământ liceal									
26	**Reabilitare termică clădire Liceul de Artă Sabin Drăgoi – local B-dul Revoluției nr.20**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	2.661.180,00	591.373,33	2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, PNDL, Alte surse	
27	**Reabilitare termică clădire – str. Ștefan Augustin Doinaș - Colegiul Național Vasile Goldiș**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	Idee	2.658.038,00	590.675,11	2019	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, PNDL, Alte surse	
28	**Reabilitare termică clădire Colegiul Național Vasile Goldiș – local C-lea Victoriei nr.1-3**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	3.379.672,00	751.038,22	2017 - 2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, PNDL, Alte surse	
29	**Reabilitare termică clădire Liceul cu Program Sportiv – local str. Independenței nr.3**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	1.538.434,00	341.874,22	2018 - 2019	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, PNDL, Alte surse	

30	**Reabilitare termică clădire Lic. Pedagogic Dimitrie Țichindeal – B-dul Dragalina nr. 5-7**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	5.828.000,00	1.295.111,11	2017 - 2018	Buget local, PNDL, Alte surse	
31	**Reabilitare termică clădire Liceul Pedagogic Dimitrie Țichindeal – str. Lucian Blaga nr. 9**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	724.741,00	161.053,56	2019	PNDL, Buget local, Alte surse	
32	**Reabilitare corp clădire Col. Național Preparandia Dimitrie Țichindeal Arad, str. Lucian Blaga nr. 9**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI	2.000.000,00	444.444,44	2018	Buget local, Alte surse	DALI în curs de achiziție în 2016
33	**Reabilitare clădire Colegiul Economic**	Municipiul Arad	Reabilitare clădire	DALI și PT realizat	18.468.220,50	4.104.049,56	2017 - 2019	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.5./ PNDL, Buget local, Alte surse	
34	**Reabilitare clădire Colegiul Național Elena Ghiba Birta**	Municipiul Arad	Reabilitare clădire	DALI	15.135.922,00	3.363.538,22	2017 - 2019	PNDL, Buget local, Alte surse	
35	**Reabilitare clădire și instalații la Colegiul Csiky Gergely**	Municipiul Arad	Reabilitare clădire și instalații	DALI	2.700.000,00	600.000,00	2018	PNDL, Buget local, Alte surse	DALI în curs de achiziție în 2016
36	**Reabilitare termică clădire Lic. Teoretic A. M. Guttenbrun – local str. Posada nr.19**	Municipiul Arad	Reabilitare termică clădire	DALI și PT realizat	2.159.245,00	479.832,22	2019	Buget local, PNDL, Alte surse	
D3.1.4. Sprijinirea excelenței în educație									
37	**Înființarea unui centru de excelență destinat elevilor cu rezultate școlare deosebite**	C.J. Arad ISJ	Înființarea unui centru de excelență destinat elevilor cu rezultate școlare deosebite	Idee	500.000,00	111,111.11	2018 - 2020	MEC, Buget parteneri, Alte surse	
D3.1.5. Asigurarea unei oferte atractive și accesibile de locuințe pentru tineri									
38	**Construire blocuri de locuințe sociale în Municipiul Arad**	Mun Arad, parteneri privați	Construire blocuri de locuințe	Idee	3.000.000,00	666.666,67	2017 - 2020	Buget local, PPP, Alte surse	
39	**Construire locuințe ANL pentru tineri în Municipiul Arad și asigurare utilităţi (2 blocuri)**	Municipiul Arad	Construire blocuri de locuințe ANL pentru tineri și asigurare cu utilități.	Idee	12.000.000,00	2.666.666,67	2020	ANL, Buget local, PPP, Alte surse	
40	**Construire locuințe ANL și asigurare utilități (4 blocuri)**	Municipiul Arad	Construire locuințe ANL și asigurare cu utilități.	Idee	30.000.000,00	6.666.666,67	2023	ANL, Buget local, PPP, Alte surse	

O3.2. Tradiție sportivă susținută de activități diverse și atractive și de o infrastructură de sport și agrement dezvoltată și modernă									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D3.2.1. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii existente de sport și agrement din Municipiul Arad									
41	**Dezvoltare Ștrand Neptun în Municipiul Arad - Aqua Land**	Municipiul Arad	Dezvoltare Ștrand Neptun - topogane, spa, bazine înot, zona plajă și zone comerciale	PUZ în curs de elaborare	45.000.000,00	10.000.000,00	2019 - 2021	Buget local, Alte surse	
42	**Reparații capitale bazine, reabilitare și modernizare Ștrand Neptun Arad**	Municipiul Arad	Reparații capitale bazine, reabilitare corp A și B, amenajare garderobă și casete valori și montaj tobogane (Reparații capitale bazine Ștrand Neptun 444,515.00 lei, Reabilitare corp A și B și amenajare garderobă și casete valori Ștrand Neptun 1,462,063.00 lei, Achiziție și montaj tobogane la Ștrandul Neptun 1,600,000.00 lei)	DALI, Idee de proiect	3.503.578,00	778.572,89	2017 - 2018	Buget local, Alte surse	
43	**Mărirea capacității peluzelor stadionului UTA – modificări și completări**	Municipiul Arad	Mărirea capacității peluzelor stadionului UTA	În curs de implementare	34.795.000,00	7.732.222,22	2016 - 2018	Buget local, CNI, Alte surse	
44	**Lucrări de amenajare gazon instalație de încălzire și instalație de irigare Stadionul UTA**	Municipiul Arad	Lucrări de amenajare gazon instalație de încălzire și instalație de irigare	Lucrare	4.968.000,00	1.104.000,00	2016 - 2018	Buget local, Alte surse	
45	**Modernizare Stadionul Gloria Arad**	Municipiul Arad	Lucrări de modernizare	SF	5.000.000,00	1.111.111,11	2018	Buget local, Alte surse	
46	**Realizare utilități bazin de înot de polo în Mun. Arad**	Municipiul Arad	Realizare utilități bazin de înot de polo	În curs de implementare	1.221.258,00	271.390,67	2016 - 2017	Buget local, Alte surse	PT în achiziție 2016
D3.2.2. Dezvoltarea infrastructurii de sport și agrement a Municipiului Arad prin construcția și amenajarea de noi facilități									
47	**Construire complex sportiv zona Câmpul Liniștii**	Municipiul Arad	Construire complex sportiv	SF	52.969.000,00	11.770.888,89	2017 - 2018	Buget local, Alte surse	
48	**Înființare club sportiv nautic în Municipiul Arad**	Municipiul Arad	Înființare club sportiv nautic	Idee	900.000,00	200.000,00	2020	Alte surse	
O3.3. Calitate ridicată a spațiului public, valorificând resursele deosebite de patrimoniu natural și cultural ale municipiului									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**

D3.3.1. Valorificarea râului Mureș și a falezei acestuia ca spații publice repezentative									
49	**Amenajare și punere în valoare a malurilor Mureșului pe tronsonul cuprins între Parcul Europa și Podul Decebal**	Municipiul Arad	Amenajare și punere în valoare a malurilor Mureșului pe tronsonul cuprins între Parcul Europa și Podul Decebal	SF	5.593.418,00	1.242.981,78	2019 - 2020	POR 2014-2020, Buget local, Alte surse	În condițiile modificării Legii 107/1996 (Legea apelor)
50	**Amenajarea și extinderea falezei Mureșului**	Municipiul Arad	Programe complexe de revitalizare a malurilor râului Mureş (secțiunea Centru-Pădurea Ceala, Micălaca-Ştrand Neptun etc.)	Idee	5.000.000,00	1.111.111,11	2023-2030	Buget local, Alte surse	În condițiile modificării Legii 107/1996 (Legea apelor)
51	**Proiect de amenajare spații pentru evenimente în aer liber pe Faleza Mureșului**	Municipiul Arad	Proiect de amenajare spații pentru evenimente în aer liber pe Faleza Mureșului	Idee	2.000.000,00	444.444,44	2023-2031	Buget local, Alte surse	În condițiile modificării Legii 107/1996 (Legea apelor)
52	**Amenajarea canalului Mureșel și a malurilor acestuia**	ANIF, Mun. Arad	Amenajarea canalului Mureșel și a malurilor acestuia	Idee	27.000.000,00	6.000.000,00	2018 - 2020	Buget local, Alte surse	În eventualitatea în care va fi transmis în proprietatea şi administrarea Municipiului
D3.3.2.Amenajarea parcurilor și scuarurilor repezentative									
53	**Amenajarea Parcului Reconcilierii Româno-Maghiare**	Municipiul Arad	Amenajarea Parcului Reconcilierii Româno-Maghiare Arad	Etapa II – PT realizat	1.870.209,00	415.602,00	2017 - 2018	HGR, Buget local, Alte surse	
54	**Program de revitalizare a spațiilor publice de mici dimensiuni din zona protejată**	Municipiul Arad	Program de revitalizare a spațiilor publice de mici dimensiuni din zona centrală: străzile Cozia - scuar, Desseanu - scuar, Ion Georgescu - extins pietonal și spațiu verde, Mucius Scaevola - scuar lângă Piața Bou' Roșu, str. Preparandiei - amenajare spații publice scuaruri	Idee	1.000.000,00	222.222,22	2019 - 2021	Buget local, Alte surse	
55	**Amenajare intrărilor în Mun Arad pe căi rutiere dinspre Nădlac, Oradea, Deva, Timișoara**	Municipiul Arad	Amenajarea intrărilor în Municipiul Arad pe căi rutiere	Idee	2.000.000,00	444.444,44	2017 - 2018	Buget local, Alte surse	
56	**Regenerare urbană zona Piața Catedralei din Municipiul Arad**	Municipiul Arad	Regenerare urbană zona Piața Catedralei din Municipiul Arad	SF actualizat	151.243.230,00	33.609.606,67	2018 - 2019	Buget local, Alte surse	

D3.3.3.Reintroducerea cetății Aradului în circuitul urban									
57	**Program complex de conversie și revitalizare a ansamblului Cetății Aradului**	Municipiul Arad	**În vederea reintroducerii cetății Aradului în circuitul urban se va lansa un concurs de idei. Pe baza experienței proiectelor de revitalizare ale altor cetăți din România (Alba Iulia, Oradea), se propun trei etape de intervenție pentru conservarea, restaurarea și revitalizarea cetății.**	Studiu	225.000.000,00	50.000.000,00	2020 - 2025	INTERREG RO HU 2014-2020, AP1, PI 6/c /POR 2014-2020, Axa 5, PI 5.1./ Buget local, Alte surse	Cf. cu Strategia Culturală a Municipiului Arad 2015-2025, Obiectivul strategic 1
58	**Amenajarea grădinii centrale în Cetatea Aradului**	Municipiul Arad	Se va corela cu Programul de amenajare peisagistică a spațiului verde existent, dezvoltat pe suprafața cetății (Parc Tematic)	Idee	12.000.000,00	2.666.666,67	2021	Buget local, Alte surse	
59	**Reabilitare clădiri Unitatea Militară zona Gai**	Municipiul Arad	Reabilitare clădiri Unitatea Militară zona Gai	DALI realizat	12.817.000,00	2.848.222,22	2017 - 2020	Buget local, Alte surse	
60	**Construcții noi Unitatea Militară zona Gai și instalații apă, canalizare, gaz, termice și sanitare**	Municipiul Arad	Construcții noi Unitatea Militară zona Gai și instalații apă, canalizare, gaz, termice și sanitare	SF realizat	21.201.000,00	4.711.333,33	2017 - 2020	Buget local, Alte surse	
D3.3.4.Creșterea calității spațiului public prin dotări și amenajări moderne									
61	**Proiect "Tramvaiul Arădean" - restaurarea unor tramvaie vechi şi transformarea lor în puncte comerciale sau elemente de mobilier urban**	Municipiul Arad	Proiect "Tramvaiul Arădean" - restaurarea unor tramvaie vechi şi transformarea lor în puncte comerciale sau elemente de mobilier urban	Idee	400.000,00	88.888,89	2018	Buget local, Alte surse	Cf. cu Strategia Culturală a Municipiului Arad 2015-2025, Obiectivul strategic 1
62	**Gazon și instalație de irigat spații verzi în Municipiul Arad**	Municipiul Arad	Realizare instalație irigat și rulouri gazon	SF	4.787.527,00	1.063.894,89	2017-2020	Buget local, Alte surse	
63	**Achiziție și montaj mobilier urban în zone verzi și pe domeniul public al municipiului**	Municipiul Arad	Achiziție și montaj mobilier urban în zone verzi și pe domeniul public al municipiului.	Idee	1.500.000,00	333.333,33	2017 - 2023	Buget local, Alte surse	
O3.4. Infrastructură și ofertă culturale moderne și diverse, ce susțin o viață urbană activă și promovează specificul local									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D3.4.1.Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii culturale									
64	**Restaurare și reabilitare exterioară la Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad**	Municipiul Arad	Reabilitare fațade, tâmplărie exterioară și acoperiș clădire	DALI	22.500.000,00	5.000.000,00	2017 - 2019	POR 2014-2020, Axa 5, PI 5.1, INTERREG RO HU 2014-2020,	Cf. cu Strategia Culturală a Mun. Arad 2015-2025,

								AP1, PI 6/c / Buget local, Alte surse	Obiectivul strategic 1
65	**Reabilitare clădire Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad (spații interioare și sală spectacole)**	Municipiul Arad	Reabilitare clădire (spații interioare și sală spectacole)	DALI	67.935.432,00	15.096.762,67	2020 - 2023	POR 2014-2020, Axa 5, PI 5.1./ Buget local, Alte surse	Cf. cu Strategia Culturală a Mun. Arad 2015-2025, Ob. strategic 1
66	**Reabilitare clădire Teatrul de Marionete Arad**	Municipiul Arad	Reabilitare clădire	Idee	10.000.000,00	2.222.222,22	2019	Buget local, Alte surse	Cf. cu Strategia Culturală a Mun. Arad 2015-2025, Ob. strategic 1
67	**Achiziție și montare orgă pentru Filarmonica de Stat Arad**	Municipiul Arad	Amplasare instrument muzical orgă în Sala Mare a Palatului Cultural	Studiu de amplasare, DALI	2.160.000,00	480.000,00	2017 - 2018	INTERREG RO HU 2014-2020, AP1, OS 1.2, Buget local, Alte surse	Cf. cu Strategia Culturală a Mun. Arad 2015-2025, Ob. strategic 1
68	**Amplasarea Monumentului Marii Uniri de la 1 decembrie 1918**	Municipiul Arad	Realizare postament pentru amplasarea monumentului de tip coloană pus la dispoziție de către Ministerul Culturii	SF și PT realizat	3.438.000,00	764.000,00	2017 - 2018	Buget local, Alte surse	
69	**Reabilitare monumente de for public**	Municipiul Arad	Reabilitare monumente de for public	DALI	250.000,00	55.555,56	2017 - 2018	Buget local, Alte surse	
70	**Amenajare Casa Monoxilei, incl. spațiu multimedia**	Mun. Arad, Complexul Muzeal Arad	Modernizare și amenajare Casa Monoxilei, incl. spațiu multimedia	Idee	500.000,00	111.111,11	2023	Buget local, Buget parteneri, Alte surse	Cf. cu Strategia Culturală a Municipiului Arad 2015-2025, Obiectivul strategic 1
71	**Realizare Muzeul tradițiilor arădene**	Mun. Arad, CMC	Realizare Muzeul tradițiilor arădene	Idee	500.000,00	111.111,11	2019 - 2020	Buget local, Buget parteneri, Alte surse	
72	**Realizare Muzeul tehnologiei**	Municipiul Arad. CMC	Realizare Muzeul tehnologiei	Idee	1.000.000,00	222.222,22	2019 - 2023	Buget local, Alte surse	
73	**Realizare Muzeul mijloacelor de comunicații (corelat cu proiectul Proiect "Tramvaiul Arădean")**	Municipiul Arad, CMC, CTP	Realizare Muzeul mijloacelor de comunicații (corelat cu proiectul "Tramvaiul Arădean")	Idee	700.000,00	155.555,56	2018 - 2020	Buget local, Alte surse	

D3.4.2.Reintroducerea în circuitul urban și valorificarea în scop cultural - comunitar a unor imobile reprezentative ale Municipiului Arad									
74	**Achiziție imobile - foste clădiri cu destinația de cultură și industriale pentru reintroducerea în circuitul cultural urban**	Municipiul Arad	Achiziție imobile - foste clădiri cu destinația de cultură și industriale pentru reintroducerea în circuitul cultural urban: Teatrul Vechi și Casa Hirschl, Turnul de Apă, Zona Industrială Teba, Casa Marta, Pavilion Secession parc.	Idee	45.000.000,00	10.000.000,00	2017 - 2020	Buget local, Alte surse	
75	**Reabilitare clădire Cinema Studio**	Municipiul Arad	Reabilitare clădire	DALI	9.374.536,00	2.083.230,22	2018 - 2019	Buget local, Alte surse	Cf. cu Strategia Culturală a Mun. Arad 2015-2025, Ob. strategic 1
76	**Studiu pentru cartarea, analiza și identificarea potențialului de valorificare a patrimoniului industrial din Mun. Arad (clădiri industriale, calea ferată dezafectată etc.)**	Municipiul Arad	Studiu pentru cartarea, analiza și identificarea potențialului de valorificare a patrimoniului industrial din Municipiul Arad (clădiri industriale, calea ferată dezafectată etc.)	Idee	120.000,00	26.666,67	2018 - 2019	Buget local, Alte surse	
D3.4.3.Promovarea patrimoniului și ofertei culturale									
77	**Constituirea unei platforme integrate de dialog și promovare în domeniul cultural (cartarea actorilor culturali arădeni, oportunități în domeniu, promovarea evenimentelor culturale), care să cuprindă și amenajarea unor puncte de informare și promovare a evenimentelor culturale (ecrane interactive)**	Municipiul Arad, CMC	Constituirea unei platforme integrate de dialog și promovare în domeniul cultural, corelată cu platforma integrată de promovare, informare și servicii turistice, cu prezentare în cel puțin o limbă de circulație internațională	Idee	1.500.000,00	333.333,33	2018 - 2021	Buget local, Alte surse	Cf. cu Strategia Culturală a Municipiului Arad 2015-2025, Obiectivul strategic 3
78	**Proiect de activare a spațiilor publice din zona centrală sau din cartierele Mun. Arad prin intervenții artistice ce folosesc orașul și arhitectura unică ca decor**	Municipiul Arad, CMC	Proiect de activare a spațiilor publice din zona centrală sau din cartierele municipiului arad prin intervenții artistice ce folosesc orașul și arhitectura unică ca decor (ex: Spotlight Festival - Calea Victoriei București, Festivalul de teatru în stradă B-FIT în the street - București etc.)	Idee	2.600.000,00	577.777,78	2018 - 2030	Ministerul Culturii, Buget local, Alte surse	Proiectul presupue investiții anuale de 200,000.00 / an. Cf. cu Strategia Culturală a Mun. Arad 2015-2025, Ob. strategic 3

O3.5. Patrimoniu construit (altul decât instituțiile de cultură) reabilitat și promovat									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D3.5.1.Punerea în valoare și reabilitarea clădirilor monument istoric									
79	**Reabilitare structural arhitecturală a anvelopei clădirilor din zona de acțiune prioritară 1 degradate accentuat**	Municipiul Arad	Reabilitare structural arhitecturală a anvelopei clădirilor	Studiu	42.000.000,00	9.333.333,33	2017 - 2030	Buget local, Proprietari, Cofinanțare, Alte surse	
80	**Punerea în valoare a clădirilor, monumentelor de for public și a piețelor publice din Municipiul Arad**	Municipiul Arad	Punerea în valoare a imobilelor de patrimoniu – iluminat arhitectural (clădiri monument, statui, instituții publice de cultură și ale administrației	Idee	5.000.000,00	1.111.111,11	2017 - 2025	Buget local, Alte surse	
81	**Marcarea clădirilor monumente istorice cu plachete informative prezentând rolul acestora în istoria orașului**	Municipiul Arad	Marcarea clădirilor istorice cu plachete informative prezentând rolul acestora în istoria orașului	Idee	500.000,00	111.111,11	2018 - 2019	Buget local, Alte surse	
O3.6. Cartiere de locuințe colective cu o calitate ridicată a locuirii									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată a proiectului –Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D3.6.1.Regenerarea urbană a spațiilor publice din cartierele de locuințe colective - corelat cu D2.2.1 și D2.2.2.									
82	**Regenerarea urbană a spațiilor din zona blocurilor de locuințe din cartierele Alfa, Faleza Mureș, Confecții, Micălaca, Ion G. Duca (Vlaicu) și Centru, inclusiv zona protejată din Municipiul Arad**	Municipiul Arad	Amenajare alei, trotuare, spații verzi	PT	221.318.000,00	49.181.777,78	2016-2023	Împrumut BERD, Buget local, Alte surse	
D3.6.2. Asigurarea siguranței publice și a durabilității fondului construit									
83	**Consolidare imobile fond locativ**	Municipiul Arad	Consolidare imobile	DALI	6.000.000,00	1.333.333,33	2018-2023	Bug. Loc. Proprietari, Alte surse	
84	**Asigurarea integrității patrimoniului public şi a unui nivel inalt de siguranta a tuturor cetatenilor (inclusiv turisti) prin instalarea unui**	Municipiul Arad	Soluția pentru Siguranța Orașului se recomandă a utiliza tehnologii noi de tipul Internet of Everything, ce reprezintă pasul urmator in evolutia internetului. Monitirizarea zonelor publicem detectarea rapida a	Idee	1.500.000,00	333.333,33	2017 - 2019	Buget local, Alte surse	

	sistem de supraveghere video si sistem senzori		incidentelor, urmarirea suspectilor prin analiza datelor, raportare și administrare.						
O3.7. Infrastructură municipală de sănătate modern									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D3.7.1. Reabilitarea şi modernizarea infrastructurii municipale de sănătate									
85	**Reabilitare clădiri ORL, Oftalmo – Dermato – Oncologie**	Municipiul Arad	Reabilitare clădiri	DALI	2.156.756,00	479.279,11	2017 - 2018	Buget local, Alte surse	
86	**Accesibilizare pentru persoanele cu dizabilități la unitățile de sănătate publică.**	Municipiul Arad	Achiziție și montaj elevator pentru persoanele cu dizabilități la unitățile de sănătate publică.	Idee	800.000,00	177.777,78	2017	Bug. loc. Cabinete medicale private, Alte surse	
				TOTAL	**1.228.552.531,52**	**273.011.674,21**			
				Axa 4 PI 4.4	**8.116.684,02**	**1.803.707,56**			
				Axa 4 PI 4.5	**18.468.220,50**	**4.104.049,00**			

Figură 163 – Arad atractiv – infrastructură și servicii pentru familii

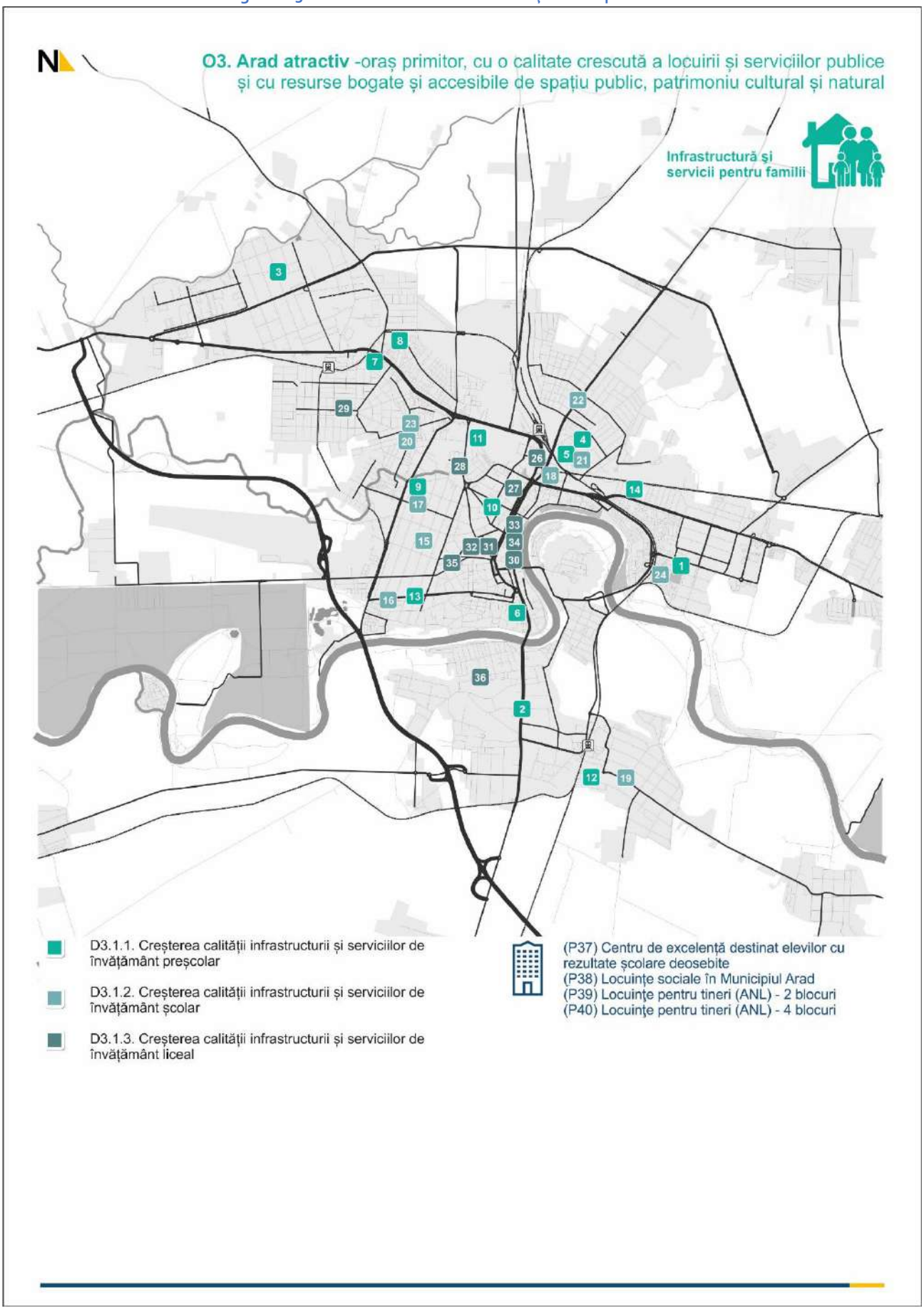

Figură 164 – Arad atractiv – agrement și spațiu public

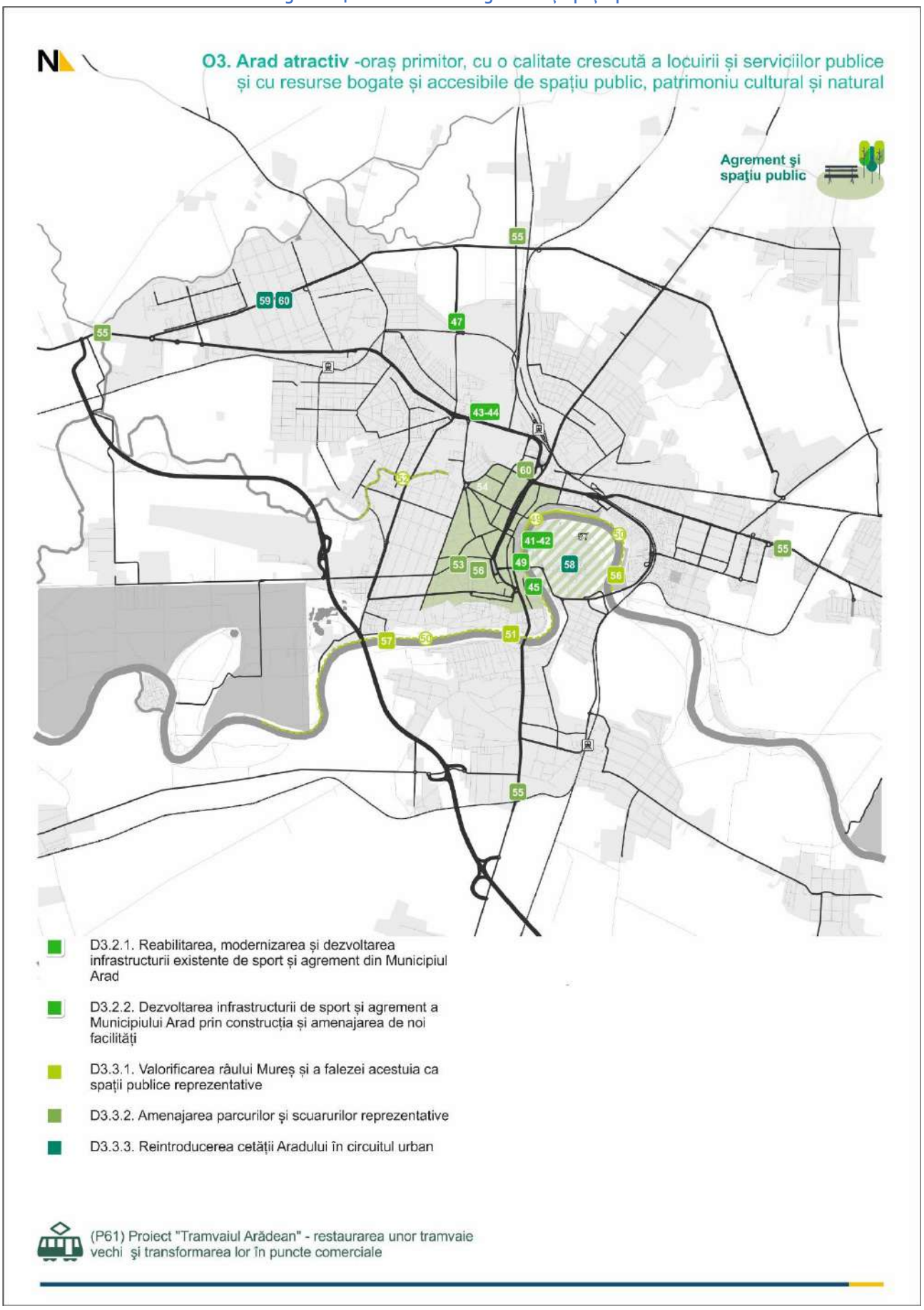

Figură 165 – Arad atractiv – cultură și patrimoniu

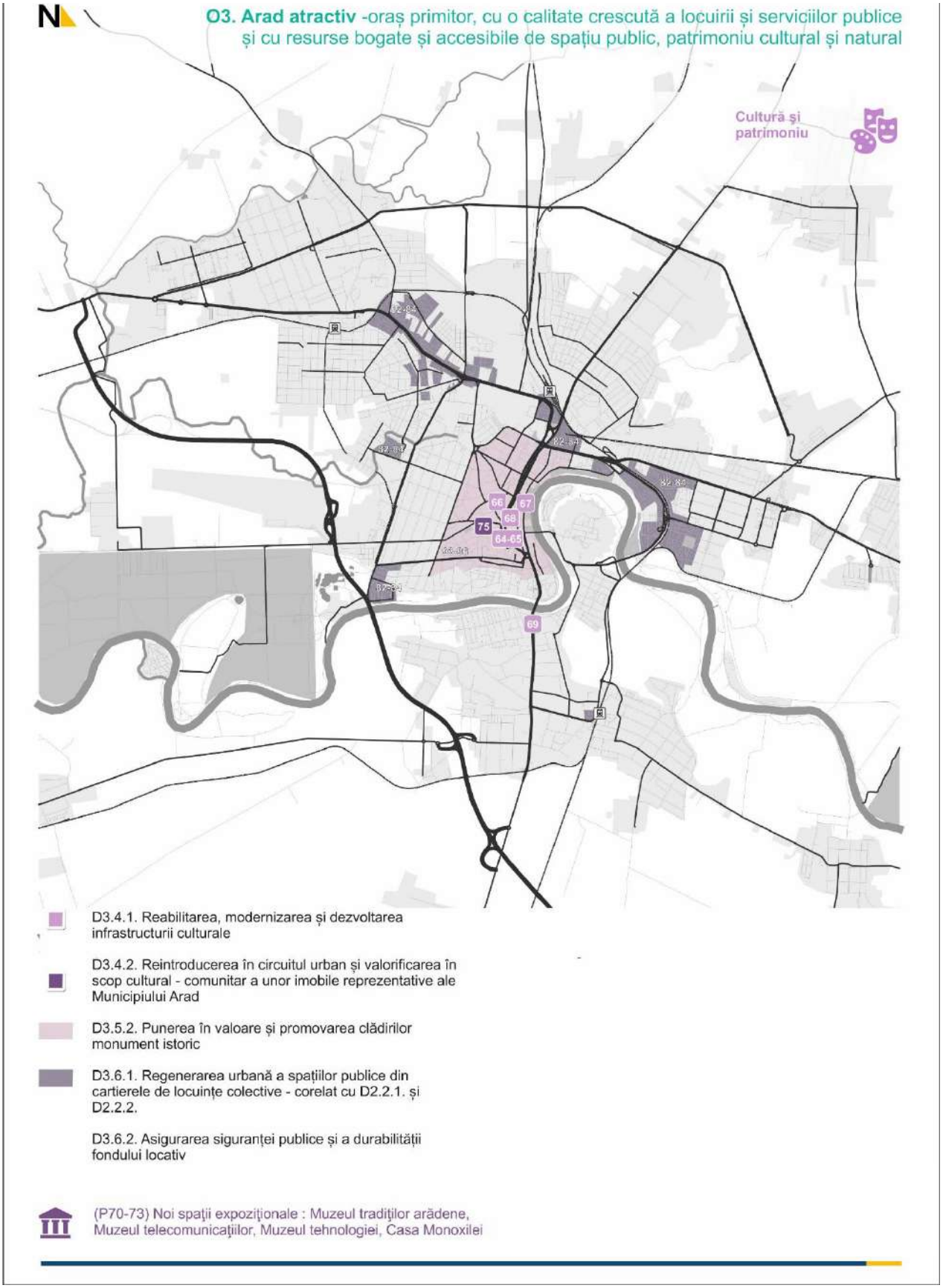

O4. Arad conectat și accesibil -promotor al mobilității urbane durabile, cu o infrastructură de transport modernă și eficientă									
O4.1. Sistem rutier modern și funcțional, cu o rețea de circulație ce asigură o bună conectivitate la nivelul municipiului									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D4.1.1. Completarea traseelor variantelor de ocolire									
1	Varianta de ocolire - latura SE	Municipiul Arad (partener), C.J. Arad	Proiectul propus va asigura închiderea inelului de infrastructură rutieră cu rol de variantă de ocolire. Astfel, se va degreva rețeaua stradală urbană de fluxurile de trafic de tranzit, atât în cazul vehiculelor de marfă, cât şi în ce priveşte autoturismele	Idee	67.500.000,00	15.000.000,00	2018-2020	POR 2014-2020, Buget CJ, Alte surse	cf. PMUD Costurile vor fi suportate de altă entitate admin.
2	Legătură rutieră între Str. Cometei şi Centura Nord	Municipiul Arad	În vederea sporirii accesibilității în zona de Nord-Est a localității, se propune amenajarea unei infrastructuri rutiere care să asigure legătura între Str. Cometei şi Centura Nord.	PT	9.180.000,00	2.040.000,00	2018-2020	Buget local, Alte surse	cf. PMUD
3	Realizare variantă ocolire / tranzit cartierul Gai	Municipiul Arad	În vederea dirijării traficului greu astfel încât să se ocolească cartierul Gai, se propune realizarea unei variante de ocolire între DN 7 şi DN 79.	Idee	8.000.000,00	1.777.777,78	2020 - 2022	Buget local, Alte surse	
D4.1.2. Modernizarea și completarea infrastructurii de traversare									
4	Pasaje denivelate la trecerile peste calea ferată (2 pasaje)	Municipiul Arad, C.J. Arad	Finalizarea lucrărilor de modernizare a trecerilor la nivel de cale ferată prin soluții cu nivele separate. Va conduce la reducerea timpilor de parcurs la nivelul rețelei rutiere, cu impact pozitiv asupra costurilor de deplasare pentru toți utilizatorii sistemului de transport din zona analizată. De asemenea, implementarea acestei măsuri va conduce la creşterea siguranței circulației.	Idee	58.500.000,00	13.000.000,00	2017	CNADNR, Alte surse	
5	Construirea unui pod peste Râul Mureş, destinat prioritar transportului public, care să asigure legătura între Piața UTA şi Str. Ştefan cel Mare, în vederea închiderii inelului de transport în comun (inclusiv creşterea accesibilității la Spitalul Județean) şi reducerea emisiilor de CO_2	Municipiul Arad	Construirea unui pod peste Râul Mureş, destinat prioritar transportului public, care să asigure legătura între Piața UTA şi Str. Ştefan cel Mare, în vederea închiderii inelului de transport în comun (inclusiv creşterea accesibilității la Spitalul Județean) şi reducerea emisiilor de CO_2 (conform PMUD)	SF	167.810.666,00	37.291.259,11	2018-2020	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1 Buget local, Alte surse	cf. PMUD
6	Modernizarea structurii de traversare a Podului Traian	Municipiul Arad	Modenizarea acestei infrastructuri va conduce la creşterea siguranței circulației pentru transportul public şi privat.	Actualizare SF	49.500.000,00	11.000.000,00	2020 - 2023	Buget local, Alte surse	cf. PMUD

D4.1.3. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere									
7	Reabilitare străzi în Municipiul Arad – etapa II	Municipiul Arad	Reabilitare străzi	DALI și PT	50.000.000,00	11.111.111,11	2018 - 2020	Bug. local, Alte surse	
8	Realizarea de perdele verzi care să minimizeze impactul negativ al transportului	Municipiul Arad	Plantarea de arbori cu capacitate mare de retenție a CO_2, în aliniament cu arterele majore de circulație și de-a lungul axelor de cartiere cu rol de bariere naturale, în vederea reducerii impactului activității de transport asupra mediului (descrierea completă a proiectului se regăsește în cadrul Planului demobilitate urbană durabilă pentru Mun. Arad)		4.500.000,00	1.000.000,00	2018 - 2023	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1 Buget local, Alte surse	cf. PMUD, PAED
9	Reabilitare DJ 682 Arad - limita cu județul Timiș	Consiliul Județean Arad	Prin acest proiect se urmărește îmbunătățirea relațiilor teritoriale ale Municipiului Arad cu localitățile învecinate.		35.000.010,00	7.777.780,00	2017-2024	POR 2014-2020, Axa 6/ Buget propriu CJ Arad, Alte surse	cf. PMUD Costurile vor fi suportate de altă entitate admin.
10	Reabilitare DJ 709 Arad - Seleuș	Consiliul Județean Arad	Prin acest proiect se urmărește îmbunătățirea relațiilor teritoriale ale Municipiului Arad cu localitățile învecinate.		40.000.073,00	8.888.905,11	2017-2025	POR 2014-2020, Axa 6/ Buget propriu CJ Arad, Alte surse	cf. PMUD Costurile vor fi suportate de altă entitate admin.
O4.2. Sistem de transport public eficient, atractiv și accesibil.									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D4.2.1. Continuarea modernizării sistemului de transport public cu tramvaie									
11	Achiziție material rulant electric (10 tramvaie)	Municipiul Arad	Continuarea procesului de modernizare a parcului de material rulant va conduce la reducerea impactului asupra mediului (zgomot, consum de energie) - descrierea completă a proiectului se regăsește în cadrul Planului demobilitate urbană durabilă pentru Mun. Arad	Idee	54.000.000,00	12.000.000,00	2018-2020	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Bug. local, Alte surse	cf. PMUD
12	Achiziție material rulant electric (8 tramvaie)	Municipiul Arad	Continuarea procesului de modernizare a parcului de material rulant va conduce la reducerea impactului asupra mediului (zgomot, consum de energie) - descrierea completă a proiectului se regăsește în cadrul Planului demobilitate urbană durabilă pentru Mun. Arad	Idee	43.200.000,00	9.600.000,00	2021-2023	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Bug. local, Alte surse	cf. PMUD

13	Modernizare infrastructură de tramvai (cale şi rețea de contact) - tronsonul: P-ța Podgoria - Pasaj Micălaca – Micălaca zona III.	Municipiul Arad	În cadrul acestui proiect se propune refacerea infrastructurii de tramvai (linie cale şi rețea de contact aferentă) pe tronsonul: P-ța Podgoria - Pasaj Micălaca – Micălaca zona III.	SF	25.587.000,00	5.686.000,00	2018-2023	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Bug. local, Alte surse	cf. PMUD
14	Modernizare infrastructură de tramvai (cale şi rețea de contact) în Municipiul Arad - tronsonul: Str. Pădurii (între strada Abatorului şi str. Conduraşilor).	Municipiul Arad	În cadrul acestui proiect se propune refacerea infrastructurii de tramvai (linie cale şi rețea de contact aferentă) pe tronsonul: Stra. Pădurii (între strada Abatorului şi str. Conduraşilor).	SF	15.547.500,00	3.455.000,00	2018-2023	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Bug. local, Alte surse	cf. PMUD
15	Modernizare infrastructură de tramvai (cale şi rețea de contact) - tronsonul: Bucla Făt-Frumos.	Municipiul Arad	În cadrul acestui proiect se propune refacerea infrastructurii de tramvai (linie cale şi rețea de contact aferentă) pe tronsonul: Bucla Făt-Frumos.	SF	8.073.000,00	1.794.000,00	2018-2023	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Bug. local, Alte surse	cf. PMUD
16	Modernizare infrastructură de tramvai (cale şi rețea de contact) - tronsonul: Calea Radnei - de la Pasaj Micălaca la str. Renaşterii.	Municipiul Arad	În cadrul acestui proiect se propune refacerea infrastructurii de tramvai (linie cale şi rețea de contact aferentă) pe tronsonul: Calea Radnei - de la Pasaj Micălaca la str. Renaşterii.	SF	16.069.500,00	3.571.000,00	2018-2023	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Bug. local, Alte surse	cf. PMUD
17	Modernizare tramvaie GT6 + GT8	Municipiul Arad	Prin modernizarea parcului de tramvaie vor creşte confortul şi siguranța pe care calatorii le vor resimți în mijloacele de transport public, aspect care va contribui la îmbunătățirea atractivității acestui mod de transport (descrierea completă a proiectului se regăsește în cadrul Planului demobilitate urbană durabilă pentru Mun. Arad)	Idee	18.289.257,26	4.064.279,39	2018-2020	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Bug. local, Alte surse	cf. PMUD
18	Achiziție echipamente pentru Depoul UTA	Municipiul Arad	Prin modernizarea echipamentelor utilizate în depou se va obține reducerea costurilor de reparație şi întreținere ale tramvaielor.	Idee	1.222.200,00	271.600,00	2018-2020	Bug. local, BERD, Alte surse	
19	Reproiectarea programului de circulație al liniilor de tramvaie astfel încât să deservească cererea de transport atrasă / generată de polul de transport - Parcul Industrial Vest	Municipiul Arad	În Parcul Industrial Vest al Municipiului Arad își desfășoară activitatea mai multe companii în care lucrează zilnic aproximativ 15000 de angajați. Prin această măsură se urmărește satisfacerea, pe baza unui studiu de necesitate și eficiență a traseelor, a nevoilor de deplasare ale acestora (la și de la locul de muncă) utilizând mijloace de transport de mare capacitate, care au impact redus asupra mediului - tramvaie. (descrierea completă a proiectului se regăsește în cadrul Planului demobilitate urbană durabilă pentru Mun. Arad)	Idee	135.000,00	30.000,00	2018 - 2020	Buget local, Alte surse	cf. PMUD

20	Reabilitare infrastructură de tramvai Arad - Ghioroc	Municipiul Arad, C.J. Arad, CTP Arad	Proiectul constă în reabilitarea liniei de tramvai Arad - Ghioroc. Se estimează ca rezultate relocarea modală a fluxurilor de penetrație în Municipiul Arad, de la transportul individual cu autovehiculul personal, la transportul public nepoluant cu tramvaiul. Principalii beneficiari vor fi cetățenii municipiului Arad (se va reduce poluarea chimică și fonică produsă de deplasarea locuitorilor din zonele învecinate.		194.000.000,00	43.111.111,11	2018 - 2023	Buget Consiliu Județean, Alte surse	cf. PMUD Costurile vor fi suportate de altă entitate administrativ ă
D4.2.2. Completarea sistemului de transport public cu noi linii de autobus									
21	Achiziție autobuze hibride / ecologice transport local de mare capacitate (30 buc.)	Municipiul Arad	Introducerea în circulație a vehiculelor de transport public ecologice va conduce la reducerea impactului asupra mediului. Totodata, prin modernizarea parcului de vehicule va creste confortul si siguranța pe care calatorii le vor regăsi in mijloacele de transport public, aspect care va contribui la îmbunătățirea atractivității acestui mod de transport.	Idee	40.500.000,00	9.000.000,00	2018-2020	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Buget local, Alte surse	cf. PMUD
22	Achiziție autobuze hibride / ecologice transport local de mică capacitate (20 buc.)	Municipiul Arad	Introducerea în circulație a vehiculelor de transport public ecologice va conduce la reducerea impactului asupra mediului. Totodata, prin modernizarea parcului de vehicule va creste confortul si siguranța pe care calatorii le vor regăsi in mijloacele de transport public, aspect care va contribui la îmbunătățirea atractivității acestui mod de transport.		13.500.000,00	3.000.000,00	2017 - 2023	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Buget local, Alte surse	cf. PMUD
23	Achiziție autobuze electrice (5 buc.)	Municipiul Arad	Achiziție autobuze electrice (5 buc.)	Idee	9.000.000,00	2.000.000,00	2017 - 2018	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Bug. local, Alte surse	
D4.2.3. Facilitarea transferului de la alte moduri de transport la transportul public local									
24	Dezvoltare terminale de transport public urban/ județean/ interjudetean (in zonele periferice)	Municipiul Arad	Terminalele de transport public intermodal de schimb între transportul inter / intra județean şi cel local vor asigura preluarea fluxurilor de călători care sosesc din zonele extraurbane şi reîmbarcarea acestora în mijloace de transport ecologice, în vederea reducerii impactului negativ al propulsiei bazate pe combustibili fosili asupra mediului urban. (descrierea completă a proiectului se regăsește în cadrul Planului demobilitate urbană durabilă pentru Mun. Arad - Proiect 2.11)	Idee	22.500.000,00	5.000.000,00	2025-2030	Buget local, Alte surse	cf. PMUD

25	Realizarea unui sistem de noduri intemodale la Gara Arad, Gara Aradul Nou și Autogara Arad Vest care să permită tranferul între autogară-gară-taxi-bikesharing-transport public-ticketing, etc,	Municipiul Arad, CFR	Amenajarea unor noduri intermodal în vecinătatea gărilor și autogărilor, pentru a facilita tranziția de la transportul CF la transportul local	Idee	20.000.000,00	4.444.444,44	2025-2030	Buget local, Alte surse	
26	Amenajare parcări colective de tip "park & ride"	Municipiul Arad	Se propune amenajarea de parcări de tip Park&Ride la periferia zonei urbane, în vecinătatea terminalelor de transport de călători. Astfel, se va obține reducerea numărului de călătorii cu autovehiculul personal din compunerea fluxurilor de penetrație în zona urbană. Este facilitat schimbul de la autoturismul personal către transportul public urban.	Idee	5.625.000,00	1.250.000,00	2025-2030	Buget local, Alte surse	cf. PMUD
D4.2.4. Creşterea atractivității transportului în comun prin amenajări moderne									
27	Achiziție sistem e-ticketing şi monitorizare video	Municipiul Arad	Sistemul va fi unul bazat pe tehnici moderne ITS (achiziție prin internet, SMS, cartele reîncărcate care se validează electronic la urcarea şi coborârea din mijlocul de transport, sisteme de informare a călătorilor în vehicule şi în stații, sistem de management al vehiculelor de transport public etc.) - descrierea completă a proiectului se regăsește în cadrul Planului de mobilitate urbană durabilă pentru Mun. Arad	Idee	17.788.500,00	3.953.000,00	24 luni, 2018-2020	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Bug local, BERD, Alte surse, conces. / parteneriat	cf. PMUD
28	Amenajarea de statii de transport public - modernizarea statiilor existente/ crearea de noi statii	Municipiul Arad	Amenajarea corespunzătoare a stațiilor de transport public (asigurarea de mobilier urban de calitate, sisteme de informare, sisteme de supraveghere video, etc.) va contribui la creşterea atractivității şi siguranței acestui mod de transport. Se va avea în vedere asigurarea accesibilității persoanelor cu mobilitate redusă (care se deplasează în cărucioare cu rotile, persoane în vârstă, persoane cu deficiențe de vedere şi/ sau auz, persoane care transportă cărucioare pentru copii etc.).	Idee	2.250.000,00	500.000,00	2017 - 2023	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Buget local, Alte surse	cf. PMUD
O4.3. Infrastructură ce încurajează creşterea ponderii deplasărilor nemotorizate în preferințele arădenilor									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D4.3.1. Extinderea şi modenizarea traseelor destinate pietonilor									

29	Construire zonă pietonală Piața Catedralei	Municipiul Arad	Construire zonă pietonală Piața Catedralei	Idee	4.500.000,00	1.000.000,00	2017-2020	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Bug local, Alte surse	cf. PMUD
30	Modernizare pasaje pietonale subterane ce traversează calea ferată în cartierul Micălaca	Municipiul Arad, CFR	Modernizare pasaje pietonale subterane ce traversează calea ferată în cartierul Micălaca	Idee	800.000,00	177.777,78	2020 - 2025	Buget parteneri, Alte surse	
31	Pasarelă peste Mureş în zona Sala Polivalentă (în legătură directă cu Ştrandul Neptun)	Municipiul Arad	Pasarelă peste Mureş în zona Sala Polivalentă (în legătură directă cu Ştrandul Neptun)	Idee	15.000.000,00	3.333.333,33	2025	Buget local, Alte surse	
32	Pasarelă între Str. Romul Ladea (Micălaca) şi Cetatea Aradului	Municipiul Arad	Pasarelă între Str. Romul Ladea (Micălaca) şi Cetatea Aradului (după reintroducerea Cetății în circuitul urban)	Idee	15.000.000,00	3.333.333,33	2023	Buget local, Alte surse	
33	Pietonizarea străzilor din zona protejată a Municipiului Arad	Municipiul Arad	Amenajarea străzilor din zona protejată a Municipiului Arad, ținând cont și de propunerile din Planul Integrat de Revitalizare a Zonei Protejate din Municipiul Arad	Idee	1.200.000,00	266.666,67	2018-2023	Buget local, Alte surse	
34	Reabilitarea / modernizarea trotuarelor, care să faciliteze accesul inclusiv pentru persoanele cu nevoi speciale	Municipiul Arad	Amenajarea trotuarelor şi aleilor pietonale în condițiile asigurării accesibilității şi siguranței tuturor categoriilor de utilizatori, inclusiv persoanele cu nevoi speciale. Crearea legăturii pietonale între Piața Catedralei, Str. Meţianu, Piața Sârbească, Parcul Reconcilierii şi a legăturii între Piața Avram Iancu şi străzile Unirii, Vasile Goldiş şi Meţianu. Aceste intervenții ating şi partea de mobilitate din proiectul „Regenerare urbană zona Piața Catedralei din Municipiul Arad"	Idee	9.000.000,00	2.000.000,00	2017-2020	Buget local, Alte surse	cf. PMUD
D4.3.2. Extinderea și modenizarea infrastructurii velo									
35	Remodelarea Bulevardului Revoluției	Municipiul Arad	Remodelarea Bd-ul. Revoluției şi transformarea lui din zonă polarizatoare de trafic, în zonă cu atractivitate ridicată pentru modurile de transport nepoluante: reducerea la o singură bandă de circulație a capacității dedicate autovehiculelor şi realizarea unei piste de biciclete. După implementarea proiectului având ca obiectiv realizarea parcării subterane din P-ța Avram Iancu se va institui interzicerea parcării pe partea carosabilă pe tronsonul cuprins între Palatul Administrativ şi Piața Avram Iancu şi extinderea trotuarelor cu scopul obținerii unei zone de promenadă urbană. Aceasta va fi conectată cu zonele pietonale din Piața Avram Iancu şi străzile Unirii, Vasile Goldiş şi Meţianu.	Idee	3.600.000,00	800.000,00	2018-2023	Buget local, Alte surse	cf. PMUD

36	Implementare sistem de închiriere biciclete în Municipiul Arad		Implementare sistem de închiriere biciclete în Municipiul Arad - 22 stații.	SF	11.037.375,00	2.452.750,00	218-2018	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Bug. local, Alte surse	
37	Proiect de reconfigurare a rețelei velo	Municipiul Arad	Analiza rețelei velo existente și, în funcție de necesități, reconfigurarea/ modernizarea pentru asigurarea siguranței deplasărilor	Idee	5.000.000,00	1.111.111,11	12 luni, 2017-2023	Buget local, Alte surse	
38	Axa verde-albastră: Traseu velo pe malurile Mureşului în zona Micălaca - Ştrand Neptun	Municipiul Arad	Axa verde-albastră: Traseu velo pe malurile Mureşului în zona Micălaca - Ştrand Neptun	Idee	2.250.000,00	500.000,00	2018-2019 / 2023-2030	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Bug. local, Alte surse	
39	Amenajare locuri de parcare pentru biciclete (20 buc)	Municipiul Arad	Facilitarea deplasărilor cu moduri nepoluante, sporirea accesibilității rețelei de transport public prin încurajarea deplasărilor intermodale bicicletă/ transport public (ceea ce reprezintă, totodată, o țintă a politicii de mediu). Prin urmare, stațiile de transport în comun aflate pe traseele de piste de biciclete sau în vecinătatea acestora se vor echipa cu parcări pentru biciclete pentru a facilita schimbul între cele două moduri.	Idee	450.000,00	100.000,00	2018-2020	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Buget local, Alte surse	cf. PMUD
40	Amenajarea pistei de biciclete Arad - Fântânele	Municipiul Arad (partener), Comuna Fântânele	Extinderea rețelei de piste de biciclete existente cu un traseu către localitatea Fântânele. Încurajarea deplasării cu mijloace de transport nemotorizate reprezintă o alternativă foarte convenabilă la modurile de transport motorizate.	Idee	3.000.015,00	666.670,00	2018-2021	POR 2014-2020, Buget local, Alte surse	cf. PMUD Costurile vor fi suportate de altă entitate admin.
D4.3.3. Încurajarea utilizării autovehiculelor ecologice									
41	Dezvoltarea de infrastructură necesară utilizării autovehiculelor hibrid sau electrice (stații de încărcare şi/sau schimb baterii pentru vehicule electrice)	Municipiul Arad	în vederea facilitării utilizării mijloacelor de transport ecologice, cu propulsie electrică, se vor dezvolta infrastructuri specifice care să asigure posibilitatea de încărcare rapidă a bateriilor sau schimbul acestora, după caz. Terminalele de transport public vor fi echipate cu astfel de facilități, precum şi parcările publice.	Idee	1.350.000,00	300.000,00	2017-2020	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Buget local, Alte surse	cf. PMUD
D4.3.4. Accesibilizarea spațiului public pentru persoanele cu dizabilități									
42	Achiziție și montaj sisteme acustice și tactile pentru persoanele cu dizabilități	Municipiul Arad	Achiziție și montaj sisteme acustice și tactile pentru persoanele cu dizabilități	Studiu	300.000,00	66.666,67	2017 - 2019	Buget local, Alte surse	
43	Accesibilizare căi de acces și mijloace de transport pentru persoane cu dizabilități	Municipiul Arad	Accesibilizare căi de acces și mijloace de transport pentru persoane cu dizabilități	Idee	10.000.000,00	2.222.222,22	2017-2023	Buget local, Alte surse	

O4.4. Sistem eficient de parcari, ce asigura deservirea tuturor cartierelor municipiului									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D4.4.1. Extinderea sistemului de parcări din zona centrală a Muncipiului Arad									
44	Amenajare parcare subterană în Piața Avram lancu	Municipiul Arad	Cu scopul de a reda spațiul public utilizatorilor de moduri de transport prietenoase cu mediul, care în prezent este ocupat de autovehicule parcate, se propune amenajarea unei parcări colective (subterană) în Piața Avram lancu. Implementarea acestui proiect condiționează şi o parte din proiectul de Remodelare a Bulevardului Revoluției (eliminarea parcării pe tronsonul Piața Revoluției - Piața Teatrului). (cf. PMUD Implementarea va fi realizată pe baza unui contract de concesiune, costurile nefăcând parte din cele de implementare SIDU și PMUD)	PT	94.000.500,00	20.889.000,00	2018-2020	Buget local, Alte surse, concesiune / parteneriat	
45	Amenajare parcare subterană în Piața Catedralei	Municipiul Arad	Cu scopul de a reda spațiul public utilizatorilor de moduri de transport prietenoase cu mediul, care în prezent este ocupat de autovehicule parcate, se propune amenajarea unei parcări colective [subterană] în Piața Catedralei.	Idee	47.000.250,00	10.444.500,00	2018-2020	Buget local, Alte surse	cf. PMUD
46	Amenajare parcare colectivă - zona Consiliului Local	Municipiul Arad	Cu scopul de a reda spațiul public utilizatorilor de moduri de transport prietenoase cu mediul, care în prezent este ocupat de autovehicule parcate, se propune amenajarea unei parcări colective [subterană] în zona Consiliului Local.	Idee	47.000.250,00	10.444.500,00	2018-2020	Buget local, Alte surse	cf. PMUD
D4.4.2. Extinderea și eficientizarea sistemului de plată a parcării									
47	Extinderea sistemului de taxare a parcării	Municipiul Arad	Pentru aplicarea unei politici de parcare la nivelul oraşului este necesară existența unui sistem de tarifare, care să descurajeze deplasările cu autovehiculul personal în mediul urban. În acest sens se recomandă extinderea sistemului de taxare a parcărilor.	Idee	1.998.000,00	444.000,00	2016-2017	Buget local, Alte surse	cf. PMUD
48	Introducerea parcărilor inteligente în toate spațiile publice	Municipiul Arad	Informații referitoare la spațiile de parcare: Vizibilitate asupra disponibilității locurilor de parcare în timp real, afișată pe dispozitive mobile sau panouri informative digitale; Posibilitatea de a căuta locuri de parcare în funcție de punctele de interes și preferințele personale; Informații despre taxele și politicile spațiilor de parcare; Îndrumare vocală pe întregul drum către spațiul de parcare; Posibilitatea de a plăti utilizând o aplicație pe	Idee	900.000,00	200.000,00	2020-2023, post 2023	Buget local, Alte surse	Corelat cu sistemul de management și gestiune a traficului Aprox. 500 Euro/ loc de parcare

			telefon; Monitorizarea regulilor de parcare; Monitorizarea tuturor evenimentelor din spațiile de parcare; Notificarea cu privire la încălcările regulamentului de plată și depășirea termenului de staționare cu ajutorul senzorilor și contoarelor; Monitorizarea, raportarea în timp real și sancționarea încălcărilor regulamentului de parcare prin intermediul analizei video; Furnizarea de instantanee în timp real ale încălcărilor de regulament, pentru a ajuta autoritățile locale; Administrare - Senzori ușor de configurat și administrat; Infrastructură video; Politici de delimitare a regulamentului de parcare. Analiza datelor - Raportare cu privire la gradul de ocupare a locurilor de parcare, venit, etc. Furnizare de informații detaliate cum ar fi ora, ziua săptămânii, etc., care ajută la stabilirea prețurilor.						
O4.5. Mobilitate imbunatatita si fluxuri de persoane si marfa eficientizate catre principalele zone de activitati economice									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D4.5.1. Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii rutiere din zonele industriale									
49	Modernizare infrastructură rutieră - zona industrială Arad Nord	Municipiul Arad	Intervenția va conduce la sporirea accesibilității teritoriului, susținând dezvoltarea activităților economice în zonă.	Idee	6.750.000,00	1.500.000,00	2018 - 2020	Buget local, Alte surse	
50	Modernizare infrastructură rutieră zona industrială Arad Vest	Municipiul Arad, CCI Arad, parteneri privați	Intervenția va conduce la sporirea accesibilității teritoriului, susținând dezvoltarea activităților economice în zonă. Pentru mai buna funcționare a zonei trebuie luată în calcul și amenajarea unei parcări pentru tiruri și transport public în zona industrială Arad Vest.	Idee	6.750.000,00	1.500.000,00	2018-2019	Buget local, Alte surse	cf. PMUD
D4.5.2. Reorganizarea transportului de marfă									
51	Reorganizarea traseelor pentru accesul vehiculelor cu masa totală maximă autorizată mai mare de 7,5 tone	Municipiul Arad	Prin această măsură de reorganizate a transportului de mărfuri cu autocamioane mari (în special la şi de la marii operatori industriali din zonă) se va urmări reducerea impactului negativ asupra mediului urban (poluare chimică, polare fonică, degradarea arterelor rutiere, ocuparea benzilor de ciculație, etc.). Aplicarea acestei măsuri este condiționată de realizarea variantei de ocolire SE	Idee	45.000,00	10.000,00	2018-2020	Buget local, Alte surse	cf. PMUD

O4.6. Management integrat, eficient și modern al mobilității									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D4.6.1. Implementarea de soluții inteligente pentru managementul traficului									
52	Implementarea unui sistem integrat inteligent de management al traficului rutier (ITS)	Municipiul Arad	Implementarea unui sistem integrat inteligent de management al traficului rutier, în vederea asigurării fluenței desfăşurării acestuia, creşterii gradului de siguranță şi reducerii emisiilor poluante şi de CO_2 [asigurarea undei verzi a fazelor de semaforizare pe principalele artere de circulație; sisteme de monitorizare a traficului; amenajare/ reamenajare intersecții; amenajarea de noi treceri de pietoni cu semnal controlat]. Totodată, prin sistemul ITS se va avea în vedere acordarea priorității de trecere vehiculelor de transport public [tramvaie şi autobuze).	Idee	15.750.000,00	3.500.000,00	2018-2020	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1., Buget local, Alte surse	
D4.6.2. Adoptarea de reglementări în vederea îmbunătățirii mobilității									
53	Reglementări privind programul de realizare a serviciilor de utilități publice	Municipiul Arad	Serviciile de utilități publice (măturat, spălat stradal, colectarea gunoiului menajer, etc.) vor fi programate astfel încât impactul acestora asupra desfăşurării circulației să fie minim	Idee	0,00	0,00	2017		Măsură care nu presupune costuri suplimentare
54	Reglementări privind reducerea vitezei de circulație in zonele vulnerabile şi instituirea acestora	Municipiul Arad	Măsurile de management al traficului orientate spre obligativitatea reducerii vitezei de circulație în zonele aglomerate (cu densitate rezidențială mare, în apropierea unităților de învățământ, a pieței, etc.), precum şi în zonele cu spații partajate va conduce la creşterea semnificativă a gradului de siguranță a circulației	Idee	450.000,00	100.000,00	2017	Buget local, Alte surse	cf. PMUD
55	Reglementarea interzicerii parcării pe străzile din zona centrală	Municipiul Arad	Eliminarea parcărilor de-a lungul străzii în zona centru. Prin această măsură se va reduce impactul negativ al transportului rutier în zona centrală, contribuind la îmbunătățirea calității vieții, inclusiv prin reducerea numărului de accidente (descrierea completă a proiectului se regăsește în cadrul Planului demobilitate urbană durabilă pentru Mun. Arad)	Idee	135.000,00	30.000,00	2017-2018	Buget local, Alte surse	cf. PMUD
O4.7. Municipiului Arad înscris în rețeaua de căi navigabile de interes regional și supraregional									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D4.7.1. Amenajarea râului Mureș pentru a deveni navigabil									

56	Amenajarea Râului Mureş pentru a deveni navigabil / Cf. SPF Reamenajarea și regularizarea Râului Mureș între km 10+100 și 33+280	Municipiul Arad	Prin acest proiect, rețeaua de transport plurimodală (cuprinzând infrastructuri specifice modurilor rutier, feroviar şi aerian) se va îmbogăți cu un nou mod de transport, naval - descrierea completă se regăsește în cadrul PMUD pentru Mun. Arad	SPF	45.000.000,00	10.000.000,00	2023-2030	Fonduri guvernamentale, Alte surse	cf. PMUD
57	Port la Râul Mureş	Municipiul Arad	Prin implementarea proiectului va creşte accesibilitatea teritorială, atât pentru transportul de mărfuri, cât şi pentru cel de călători - descrierea completă a proiectului se regăsește în cadrul Planului demobilitate urbană durabilă pentru Mun. Arad	Idee	45.000.000,00	10.000.000,00	2023-2030	Fonduri guvernamentale, Alte surse	cf. PMUD
				TOTAL*	**1,390,544,096.26**	**309,009,799.16**			
			**Totalul include şi valoarea proiectelor ale caror costuri vor fi suportate de către alte entitati administrative, respectiv*		**339,500,098.00**	**75,444,466.22**			
				din care Axa 4 PI 4.1	**471.452.798,26**	**104.767.288,50**			

Figură 166 – Arad conectat și accesibil

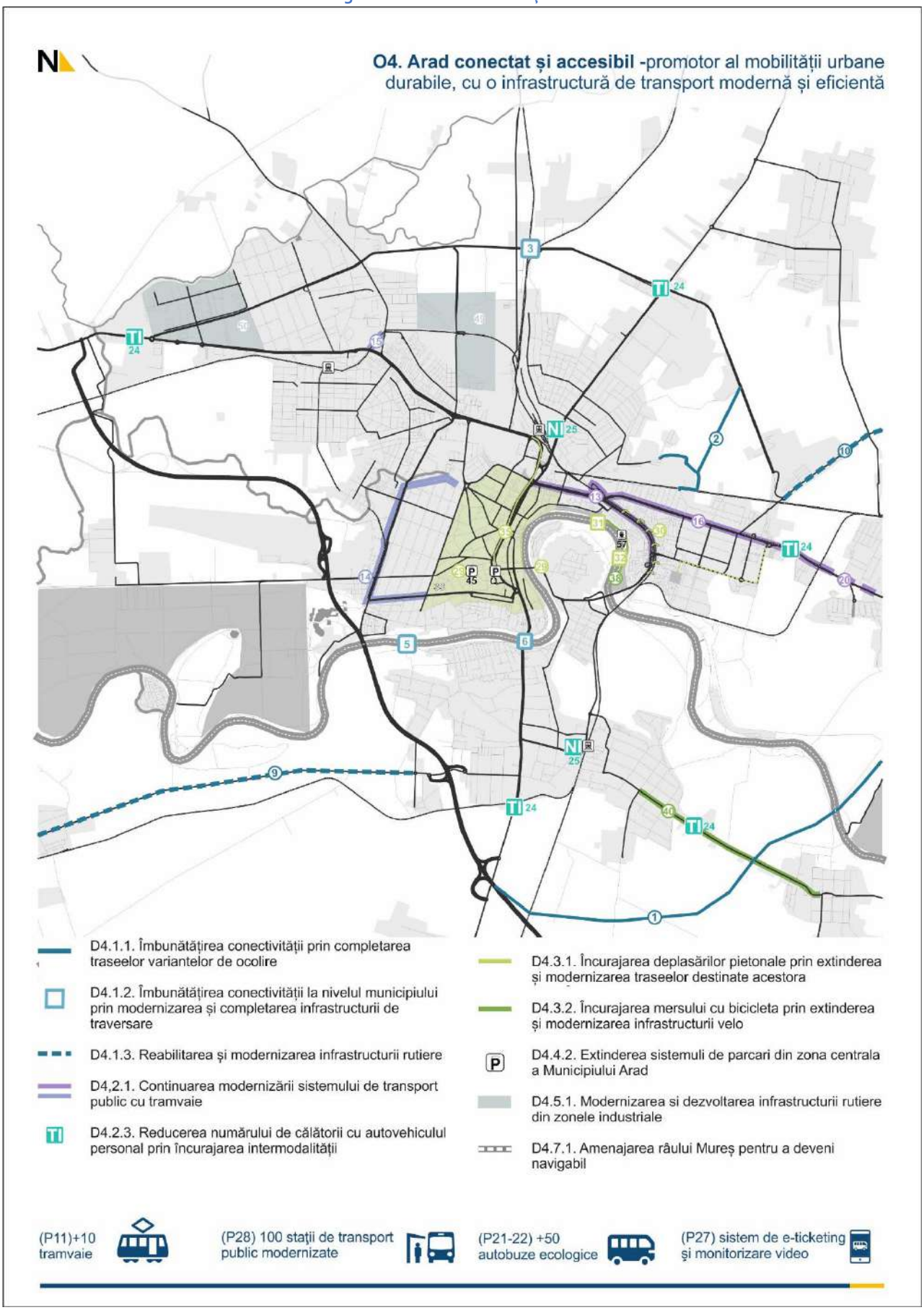

O5. Arad eficient -oraș verde și sănătos, cu emisii scăzute de CO_2 și un model de dezvoltare urbană sustenabilă									
O5.1. Fond construit eficient din punct de vedere energetic									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D5.1.1. Eficientizarea energetică a clădirilor rezidențiale									
1	**Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe – cererea 1**	Municipiul Arad	Creșterea eficienței energetice în clădirile rezidențiale	DALI - necesită actualizare	8.625.000,00	1.916.666,67	2016 - 2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, Alte surse	DALI-ul necesită actualizare
2	**Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe- cererea 2**	Municipiul Arad	Creșterea eficienței energetice în clădirile rezidențiale	DALI - necesită actualizare	6.670.000,00	1.482.222,22	2017 - 2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, Alte surse	DALI-ul necesită actualizare
3	**Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe – cererea 3**	Municipiul Arad	Creșterea eficienței energetice în clădirile rezidențiale	DALI - necesită actualizare	7.560.000,00	1.680.000,00	2017 - 2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, Alte surse	DALI-ul necesită actualizare
4	**Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe – cererea 4**	Municipiul Arad	Creșterea eficienței energetice în clădirile rezidențiale	DALI - necesită actualizare	5.372.000,00	1.193.777,78	2017 - 2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, Alte surse	DALI-ul necesită actualizare
5	**Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe – cererea 5**	Municipiul Arad	Creșterea eficienței energetice în clădirile rezidențiale	DALI - necesită actualizare	7.882.000,00	1.751.555,56	2017 - 2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, Alte surse	DALI-ul necesită actualizare
6	**Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe – cererea 6**	Municipiul Arad	Creșterea eficienței energetice în clădirile rezidențiale	DALI - necesită actualizare	8.628.000,00	1.917.333,33	2017 - 2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, Alte surse	DALI-ul necesită actualizare
7	**Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe – cererea 7**	Municipiul Arad	Creșterea eficienței energetice în clădirile rezidențiale	DALI - necesită actualizare	6.303.000,00	1.400.666,67	2017 - 2018	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, Alte surse	DALI-ul necesită actualizare
8	**Reabilitare termică a blocurilor de pe arterele principale din oraș, altele decât cele incluse în cererile 1-7**	Municipiul Arad	Creșterea eficienței energetice în clădirile rezidențiale	Idee de proiect	20.000.000,00	4.444.444,44	2019 - 2023	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, Alte surse	

O5.2. Infrastructură tehnico - edilitară modernă și eficientă									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate (idee de proiect, SF, DALI, SF+PT)**	**Valoarea estimată – lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului –luni-**	**Surse de finanțare (buget local, buget național, fonduri europene)**	**Observații**
D5.2.1. Utilizarea energiei regenerabile și a soluțiilor tehnologice moderne în furnizaea de utilități									
9	**Dezvoltarea sistemului de producere a apei calde menajere cu panouri solare în clădirile ce aparțin domeniului public**	Municipiul Arad	În vedrea economiei de energie se propune completarea surselor de energie din surse regenerabile.	Idee	350.000,00	77.777,78	2019 - 2025	Buget local, Alte surse	
10	**Sistem de telegestiune a iluminatului public și modernizarea sistemului public de iluminat**	Municipiul Arad	Înlocuirea corpurilor de iluminat existente cu LED. Sistem de telegestiune. Economizatoare energie. Înlocuirea stâlpilor şi lămpilor învechite cu lămpi ecologice. Achiziționarea de sisteme de iluminare stradală prin surse alternative de energie.	în curs de implementare	284.961.000,00	63.324.666,67	2013 - 2038	POR 2014-2020, Axa 3, PI 3.1./ Buget local, Alte surse	costuri eșalonate pe o durată de 5 ani (56,992,200.00 lei anual)
11	**Construire sistem ecologic de captare, recuperare și reutilizare a apelor pluviale**	Mun. Arad, cetățeni, parteneri privați	Se propune ca apa pluvială să fie captată atât la nivel de gospodărie individual, cât şi centralizat, în vedrea refolosirii, respective pentru economisirea ei.	Idee	1.000.000,00	222.222,22	2023 - 2030	Buget local, Alte surse	
12	**Iluminat public cu LED în Municipiul Arad**	Municipiul Arad	Înlocuirea corpurilor clasice de iluminat cu corpuri de iluminat cu LED, care au consum de energie redus, fapt ce conduce la reducerea puterii instalate, la economii de energie şi la reducerea emisiilor de CO_2.	Idee	11.554.846,00	2.567.743,56	2016 - 2020	Programul de cooperare Elvețiano - Român, Buget local, Alte surse	
13	**Instalații fotovoltaice pentru producerea energiei verzi**	Municipiul Arad	Amplasarea unor instalații fotovoltaice în zona CET.	SF	88.000.000,00	19.555.555,56	2020 - 2021	Buget local, Alte surse	
14	**Utilizarea energiei geotermale pentru producerea de energie și apă caldă**	Municipiul Arad	Apa termală reprezintă o alternative de asigurare a acestei resurse care să deservească anumite obiective ale administrației publice.	Idee	24.750.000,00	5.500.000,00	2018 - 2025	Buget local, Alte surse	
D5.2.2. Modernizarea și dezvoltarea sistemului de colectare al deșeurilor									
15	**Înlocuirea platformelor de colectare a deșeurilor din cartierele de locuințe colective (înlocuirea containerelor de**	Municipiul Arad	Modernizare sistem de colectare deșeuri menajere	Idee	4.500.000,00	1.000.000,00	2018 - 2020	Buget local, ADI "Deșeuri", Alte surse	

	suprafață cu containere îngropate pentru colectare selectivă)								
16	**Depozit pentru deșeuri inerte – zona spre Fântânele**	Municipiul Arad	Depozit pentru deșeuri inerte	SF și PUZ	28.932.665,00	6.429.481,11	2017 - 2018	Buget local, Alte surse	PUZ propus pentru aprobare
D5.2.3. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea sistemului de canalizare									
17	**Reabilitare canalizare pluvială Pasaj Voinicilor**	Municipiul Arad	Reabilitare canalizare pluvială	SF	163.393,00	36.309,56	2017	Buget local, Alte surse	
18	**Extinderea sistemului de canalizare menajeră în toate cartierele Municipiul Arad**	Municipiul Arad	Extinderea sistemului de canalizare menajeră	PT	16.929.000,00	3.762.000,00	2017 - 2020	Buget local, Alte surse	
19	**Reabilitare canalizare pluvială în zona protejată a Municipiului Arad**	Municipiul Arad	Reabilitarea sistemului de canalizare menajeră	SF	69.496.220,00	15.443.604,44	2019 - 2020	Buget local, Alte surse	
D5.2.4. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea sistemului de termoficare									
20	**Montarea unui grup de 6 MW cu cazan de abur și turbină cu abur cu contrapresiune**	Municipiul Arad	Proiectul propune continuarea modernizării cazanelor CET în vederea creşterii randamentului de producţie şi respective realizarea de economii de energie, alături de reducerea poluării.	Idee de proiect	2.700.000,00	600.000,00	2018 - 2020	Alte surse	
21	**Reabilitare rețele transport și distribuție aferente agent termic primar**	Municipiul Arad	Reabilitare rețele transport și distribuție	Idee de proiect	45.000.000,00	10.000.000,00	2018 - 2020	Buget local, Alte surse	
22	**Reabilitare rețele termice pentru agent termic secundar în cartierele municipiului**	Municipiul Arad	Reabilitare rețele termice		15.000.000,00	3.333.333,33	2018 - 2020	Program termoficare 2006-2020, Alte surse	
23	**Modernizare Rețele Termice aferente PT 32 Alfa**	Municipiul Arad	Modernizare Rețele Termice	SF	4.487.853,00	997.300,67	2016 - 2017	Program termoficare 2006-2020, Alte surse	
24	**Modernizare Rețele Termice aferente PT 2 Miron Costin**	Municipiul Arad	Modernizare Rețele Termice	SF	6.842.334,00	1.520.518,67	2016 - 2017	Program termoficare 2006-2020, Alte surse	
25	**Renunțarea la Punctele Termice de cartier prin montare de module termice**	Municipiul Arad	Modernizare Rețele Termice	SF	20.000.000,00	4.444.444,44	2018 - 2020	Program termoficare 2006-2020, Alte surse	
26	**Termoficare în Municipiul Arad - reabilitarea rețelei de transport și distribuție a energiei termice și transformarea Punctului Termic din cartierul Aradul Nou**	Municipiul Arad	Reabilitarea rețelei de transpor și distribuție a energiei termice	În curs de implementare	33.531.695,00	7.451.487,78	2016 - 2019	Programul de cooperare elveţiano-român, Alte surse	

O5.3. Mediu de viață sănătos, cu o calitate crescută a aerului									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate (idee de proiect, SF, DALI, SF+PT)**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului –luni-**	**Surse de finanțare (buget local, buget național, fonduri europene)**	**Observații**
D5.3.1. Reducerea poluării aerului prin intermediul soluțiilor tehnologice moderne de monitorizare a factorilor poluatori									
27	**Proiect pentru un mediu sănătos**	Municipiul Arad	Instalarea unui sistem de monitorizare a nivelului poluanților - rețea inteligentă de senzori - 10 senzori în 10 puncte ale Municipiului Arad independent energetic	Idee	900.000,00	200.000,00	2017	Buget local, Alte surse	cf. Planului de Dezvoltare a Sănătății la nivelul Mun. Arad
D5.3.2.Extinderea rețelei de spații verzi și spații publice și creșterea procentului mp spațiu verde / locuitor peste norma europeană de 26 mp / loc.									
28	**Revitalizare zona Str. Mărului și amenajarea ca zonă de agrement**	Municipiul Arad	Acțiuni destinate îmbunătățirii mediului urban: decontaminare teren poluat cu deşeuri, creare facilități pentru recreere pe terenurile amenajate şi asigurarea accesului către zona amenajată.	în execuție	15.750.000,00	3.500.000,00	2017-2018	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.2., Buget local, Alte surse	
29	**Reconversia funcțională şi reutilizarea terenului din Zona Micălaca (Pod - Zona V) şi transformarea lui în zonă de agrement şi petrecere a timpului liber pentru comunitate (parc, zonă picnic, fitness, etc.)**	Municipiul Arad	Reconversia funcțională şi reutilizarea terenului din Zona Micălaca (Pod - Zona V) şi transformarea lui în zonă de agrement şi petrecere a timpului liber pentru comunitate (parc, zonă picnic, fitness, etc.)	Ideee	15.750.000,00	3.500.000,00	2018 - 2020	POR 2014 – 2020 Axa 4, PI 4.2, Buget local	
30	**Achiziție terenuri pentru destinația de spații publice**	Municipiul Arad	Achiziție terenuri pentru destinația de spații publice verzi (de ex. terenul fostei fabrici Tricoul Roşu).	Idee	11.250.000,00	2.500.000,00	2018 - 2023	Buget local, Alte surse	
31	**Extindere și reamenajare parcuri în Municipiul Arad**	Municipiul Arad	Extindere și reamenajare parcuri în Municipiul Arad	Idee	13.500.000,00	3.000.000,00	2017 - 2023	Buget local, Alte surse	corelat cu PDSMMA
				TOTAL	**786.389.006,00**	**174.753.112,46**			
				din care Axa 4 PI 4.2	**31.500.000,00**	**7.000.000,00**			

O6. Arad - management urban performant									
Nr. crt.	**Titlul proiectului propus**	**Solicitant, parteneri potențiali**	**Obiectivele proiectului (scurtă descriere)**	**Gradul de maturitate**	**Valoarea estimată – Lei**	**Valoarea estimată – Euro**	**Durata estimată a proiectului**	**Surse de finanțare**	**Observații**
D6.1. Reabilitarea, modernizarea și extinderea clădirilor publice									
1	**Reabilitare clădire magazie pentru destinația de arhivă la Direcția Venituri**	Municipiul Arad	Realizare clădire magazine pentru destinația de arhivă la Direcția Venituri	În curs de implementare	608.084,00	135.129,78	2017	Buget local, Alte surse	
2	**Reabilitare clădire b-dul Revoluției nr. 50**	Municipiul Arad	Reabilitare clădire b-dul Revoluției nr. 50	Idee	1.000.000,00	222.222,22	2020	Buget local, Alte surse	
3	**Reabilitare spații cu destinația birouri în clădirea Arad, bdul Revoluției, nr. 73 și 82**	Municipiul Arad	Reabilitare spații cu destinația birouri în clădirea Arad, b-dul Revoluției, nr. 73 şi 82	Idee	1.500.000,00	333.333,33	2017 - 2018	Buget local, Alte surse	
4	**Reabilitare adăposturi apărare civilă**	Municipiul Arad	Reabilitare adăposturi apărare civilă	Idee	500.000,00	111.111,11	2017 - 2023	Buget local, Alte surse	
D6.2. Creșterea capacității de a dezvolta, implementa și monitoriza proiecte									
5	**Dezvoltarea unei unități pentru monitorizarea implementării SIDU**	Municipiul Arad	Monitorizarea implementării SIDU, corelat cu monitorizarea PMUD.	Idee	200.000,00	44.444,44	2017-2023	POCA 2014-2020, AP 2, OS 2.1./ Buget local, Alte surse	
6	**Dezvoltarea unei unități/ unui departament având responsabilități de monitorizarea implementării PMUD**	Municipiul Arad	Se propune dezvoltarea unui departament ale cărui responsabilități să se axeze pe monitorizarea implementării intervențiilor (proiecte/ măsuri) stipulate în PMUD. Monitorizarea va avea caracter repetitiv, departamentul va elabora un raport de monitorizare în fiecare an al perioadei de implementare.	Idee	450.000,00	100.000,00	2017-2023	POCA 2014-2020, AP 2, OS 2.1./ Buget local, Alte surse	Cf. PMUD
7	**Dezvoltarea capacității administrației publice locale în vederea facilitării participării active la cooperarea transfrontalieră**	Municipiul Arad	Creșterea capacității în domeniul cooperării transfrontaliere	Idee	150.000,00	33.333,33	2018 - 2023	INTERREG RO HU 2014-2020, AP6, PI 11/b, Buget local, Alte surse	

8	**Consolidarea capacității instituționale și promovarea legislației UE prin cursuri de instruire, acțiuni de diseminare**	Municipiul Arad	Creșterea capacității în domeniul cooperării transfrontaliere și europene	Idee	150.000,00	33.333,33	2018 - 2023	INTERREG RO HU 2014-2020, AP6, PI 11/b, Buget local, Alte surse	
9	**Elaborare „Master plan pentru dezvoltarea zonei metropolitane comune Arad – Timișoara" și plan de acțiune integrat**	Municipiul Arad, Municipiul Timișoara	Dezvoltarea metropolitană comună Arad-Timișoara	Idee	500.000,00	111.111,11	2018 - 2023	POCA 2014-2020, AP 2, OS 2.1/ Buget local, Buget parteneri, Alte surse	
D6.3. Informatizarea și integrarea sistemelor de gestiune a serviciilor publice									
10	**Elaborarea Strategiei de informatizare a Municipiului Arad**	Municipiul Arad	Elaborarea Strategiei de informatizare a Municipiului Arad, care să fundamenteze realizarea unei infrastructuri de fibră optică independent, extinsă la nivelul fiecărui obiectiv rezidențial, economic și social din zonă, precum și a unui centru de date și monitorizare independent, aflate sub controlul administrației publice în vederea susținerii activității economice de dezvoltare a orașului inteligent - Smart City. Această strategie va avea în vedere și dezvoltarea infrastructurii de acces wireless la internet în orice punct din zona metropolitană Arad, precum și dezvoltarea și activarea unei platforme „Open Data" și alimentarea continuă a acesteia cu date de către toate instituțiile publice locale și zonale.	Idee	135.000,00	30.000,00	2017 - 2019	Buget local, Alte surse	
11	**Sistem integrat GIS pentru urbanism, spații vezi (monitorizare Registrul Spațiilor Verzi) și rețelele de utilități ale Municipiului - apă, canalizare, termoficare, gaz, energie electrică, rețea cablu internet**	Municipiul Arad	Sistem GIS interoperabil la nivelul serviciilor şi departamentelor Primăriei Municipiului Arad și integrarea cu sistemele private fixe și mobile de extindere a conținutului, precum și a serviciilor asociate către mediul de afaceri și comunitate	Idee	450.000,00	100.000,00	2017 - 2019	Buget local, Alte surse	
				TOTAL	**5.643.084,00**	**1.254.018,65**			

Figură 167 – Arad – management urban performant

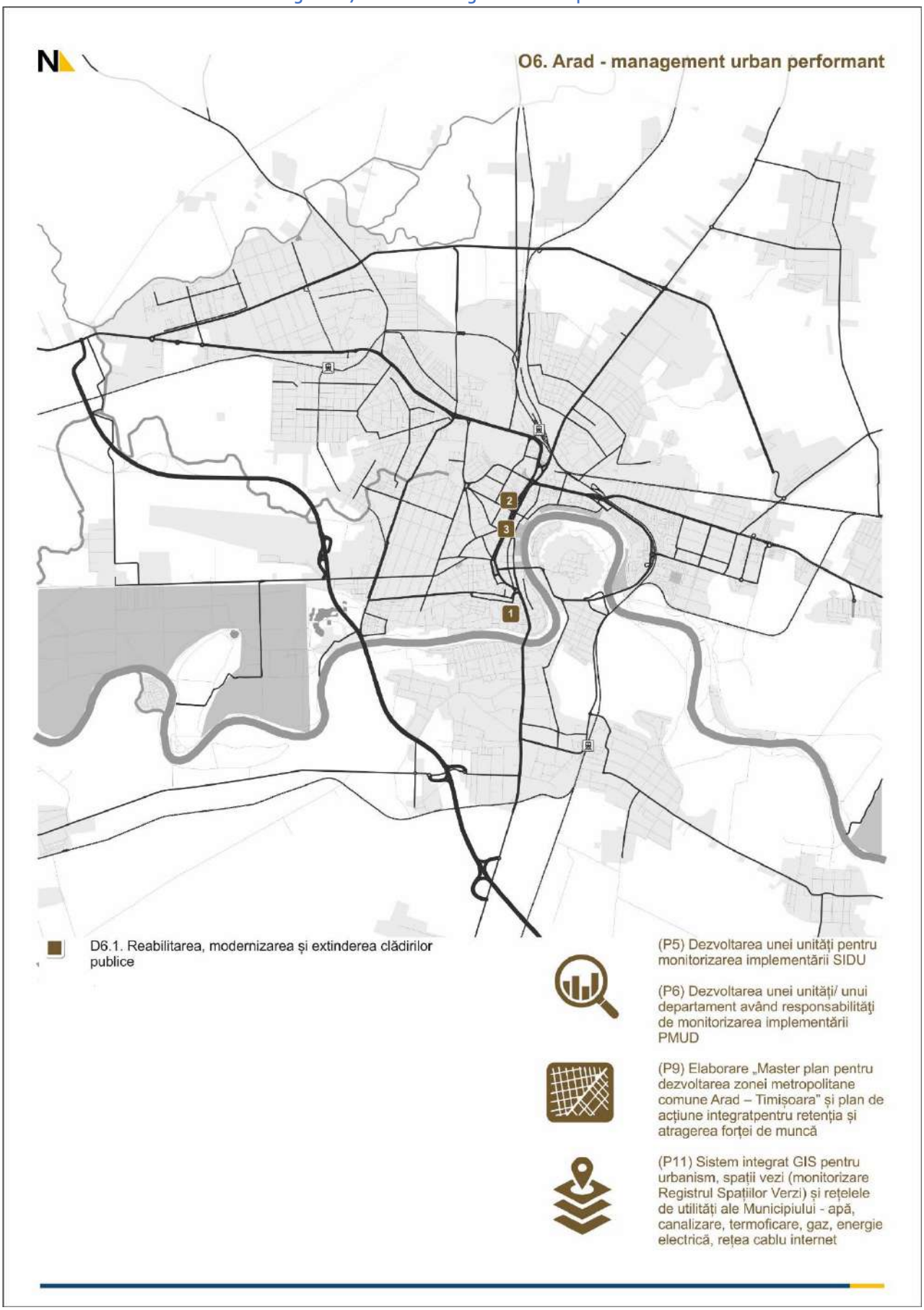

IV. 3.Valoarea estimată a proiectelor SIDU 2014-2030

- Valoarea totală estimată a proiectelor din portofoliul SIDU este de aproximativ 3 ori mai mare decât bugetul operațional al Municipiului Arad (bugetul pentru investiții în dezvoltare urbană) pentru perioada 2014-2023;
- Valoarea totală estimată a proiectelor potențial eligibile pe POR 2014-2020, Axa 4, este de 3.7 ori mai mare decât valoarea alocării orientative destinate Municipiului Arad;
- Distribuția valorilor proiectelor potențial eligibile pe Axa 4 indică preferința pentru intervențiile în domeniul mobilității urbane durabile (70%), urmate de intervențiile în domeniul educației și de cele destinate îmbunătățirii mediului urban prin amenajarea de noi spații verzi.

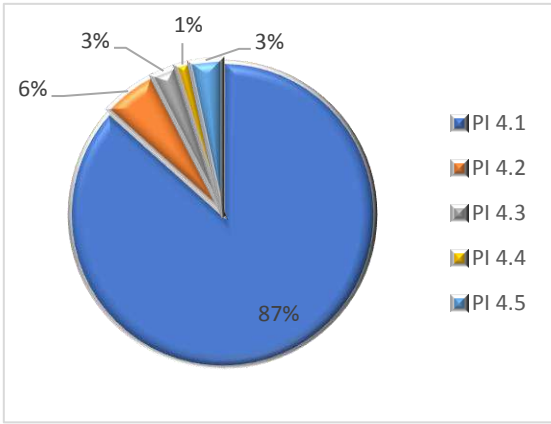

	TOTAL LEI	TOTAL EURO	POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.1		POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.2		POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.3		POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.4		POR 2014-2020, Axa 4, PI 4.5	
			Lei	Eur	Lei	Eur	Lei	Eur	Lei	Eur	Lei	Euro
O1	61.528.643,00	13.673.031,78	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
O2	64.124.500,00	14.249.888,85	0,00	0,00	0,00	0,00	14.400.000,00	3.200.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
O3	1.288.552.531,52	273.011.674,21	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8.116.684,02	1.803.707,56	18.468.220,50	4.104.049,00
O4	1.390.544.096,26	309.009.799,16	471.452.798,26	104.767.288,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
O5	786.389.006,00	174.753.112,46	0,00	0,00	31.500.000,00	7.000.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
O6	5.643.084,00	1.254.018,65	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL*	**3.536.781.860,78**	**785.951.525,11**										
*Din care proiecte ale căror costuri vor fi suportate de alte entități administrative	**339.500.098.00**	**75.444.466.22**										
Proiecte potențiale Axa 4			**471.452.798,26**	**104.767.288,50**	**31.500.000,00**	**7.000.000,00**	**14.400.000,00**	**3.200.000,00**	**8.116.684,02**	**1.803.707,56**	**18.468.220,50**	**4.104.049,00**
Buget operațional 2014-2023	**1.047.465.000,00**	**232.770.000,00**										
Buget operațional maxim 2014-2023	**1.152.225.000,00**	**256.050.000,00**										
Alocare orientativă Axa 4	**174.917.700,00**	**38.870.600,00**										

V. Strategia de investiții

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2020, alături de Planul de mobilitate urbană durabilă (PMUD), elaborat în paralel și cu propunerile căruia prezentul document se corelează întrutotul, vor sta la baza:

- **Elaborării Documentului Justificativ pentru finanțare din Fonduri ESI 2014-2020;**
- **Prioritizării proiectelor de dezvoltare ale Municipiului Arad în orizontul de timp vizat, respectiv a**
- **Întocmirii strategiei de investiții, și a programului anual de investiții.**

V.1. Documentul Justificativ pentru finanțare din Fonduri ESI 2014-2020[161]

Conform Documentului cadru de implementare a dezvoltării urbane durabile – Axa prioritară 4 – Sprijinirea dezvoltării urbane durabile, varianta Iulie 2016, pe lângă obligativitatea elaborării SIDU pentru accesarea fondurilor în cadrul Axei 4 a POR 2014-2020, municipiile reședință de județ trebuie să elaboreze un document specific finanțărilor din Fonduri ESI a proiectelor aferente SIDU - Document Justificativ pentru finanțarea din Fonduri ESI 2014-2020. **Acest document reprezintă planul de investiții aferent SIDU din punct de vedere al finanțărilor din Fondurile ESI 2014-2020.**

Documentul justificativ pentru finanțarea intervențiilor din Fonduri ESI 2014-2020 va detalia abordarea propusă pentru utilizarea Fondurilor ESI în perioada 2014-2020, inclusiv lista proiectelor prioritizate la nivel local pentru acest interval, pornind de la portofoliul de proiecte inclus în SIDU. Scopul documentului justificativ este de a identifica proiectele din SIDU care vor fi finanțate din diverse programe operaționale în perioada 2014-2020 (axa prioritară 4 a POR, alte programe operaționale, etc.).

Documentul justificativ pentru finanțarea din Fonduri ESI 2014-2020 se va elabora pe baza structurii predefinite anexate Documentului cadru de implementare a dezvoltării urbane durabile – Axa prioritară 4 – Sprijinirea dezvoltării urbane durabile. Acesta va fi întocmit ulterior finalizării procesului de admisibilitate SIDU și PMUD, semnării Acordului cadru de delegare dintre AM POR și municipiul reședință de județ și constituirii Autorității Urbane .

V.2. Prioritizarea proiectelor SIDU

Conform Documentului cadru de implementare a dezvoltării urbane durabile – Axa prioritară 4 – Sprijinirea dezvoltării urbane durabile, varianta Iulie 2016, AM POR va delega către Autoritățile Urbane atribuțiile aferente funcției de selectare strategică a operațiunilor (proiectelor).

AM POR (inclusiv prin intermediul OI stabilite la nivelul ADR) își rezervă dreptul de a efectua verificarea conformității din punct de vedere administrativ a operațiunilor (proiectelor), aferente Axei prioritare 4 a POR, a eligibilității proiectelor şi solicitanților, precum și respectarea celorlalte condiții de finanțare specifice fiecărei priorități de investiție. Acestea vor fi specificate și detaliate la nivelul Ghidurilor Specifice aferente priorităților de investiție/operațiunilor Axei prioritare 4 a POR 2014-2020.

[161] Extras din Documentul cadru de implementare a dezvoltării urbane durabile – Axa prioritară 4 – Sprijinirea dezvoltării urbane durabile, varianta Iulie 2016

Prin delegarea funcției de aplicare a procedurilor şi criteriilor de selectare a proiectelor, municipiile reședință de județ, respectiv structura de la nivelul acestora care îndeplinește rolul de autoritatea urbană, va fi parte integrantă din sistemul de management și control al POR 2014-2020, îndeplinind rolul de Organism Intermediar secundar (de nivel II). În acest context, autoritățile urbane sunt vizate de procedura de desemnare prevăzută la articolul 124 din Regulamentul 1303/2013, dar numai cu privire la atribuția delegată acestora.

După modelul de Acord-cadru de delegare a anumitor atribuții privind implementarea Programului Operațional Regional 2014–2020 între AM POR și Agențiile de dezvoltare regională (Organismele Intermediare pentru Programul Operațional Regional) se va încheia un acord de delegare de atribuții între AM POR cu municipiile reședință de județ.

Desemnarea municipiilor reședință de județ (Autorități Urbane) ca organisme intermediare secundare (de nivel II) și, în consecință, includerea acestora în sistemul de management și control al POR 2014-2020, implică existența capacității administrative necesare îndeplinirii atribuției delegate. În acest context, AM POR va verifica conformitatea și competența instituțională a OI de îndeplinire a funcției delegate.

Astfel, sunt necesare la nivelul acestora proceduri de lucru cu privire la îndeplinirea atribuției delegate de către AM POR (selectarea a proiectelor). Metodologia și criteriile de selecție a operațiunilor (proiectelor) pentru Axa Prioritară 4 a POR 2014-2020, parte a procedurii de lucru, vor fi supuse aprobării membrilor Comitetul de Monitorizare al Programului Operațional Regional.

De asemenea, AM POR va verifica modalitatea de realizare a activității specifice implementării atribuției delegate, în baza unei proceduri dedicate.

AM POR va informa Autoritatea de Audit cu privire la desemnarea unui nou OI în cursul implementării programului, în conformitate cu prederile legale în vigoare naționale și europene.

Procedura de prioritizare și selecție a proiectelor [162]

Conform Documentului – cadru, există mai multe etape care trebuie parcurse de către autoritățile publice locale pentru a identifica lista de proiecte prioritare care vor fi propuse pentru finanțare în perioada 2014-2020 în cadrul axei prioritare 4 a POR 2014-2020, respectiv alte axe prioritare POR sau alte programe operaționale cu finanțare din FESI 2014-2020. respectiv alte axe prioritare POR sau alte programe operaționale cu finanțare din Fonduri ESI 2014-2020. De asemenea, se propune ca în cadrul aceluiași proces de prioritizare și selecție, să se selecteze și proiectele cu finanțare din alte surse decât Fonduri ESI 2014-2020 în scopul asigurării unui proces coerent de prioritizare și selecție și promovării unei abordări integrate a finanțării SIDU. În acest context, lista proiectelor cu finanțare din alte surse de finanțare decât Fonduri ESI 2014-2020 va fi atașată Documentului Justificativ pentru finanțare din Fonduri ESI 2014-2020.

Orientativ, etapele prioritizării vor consta în:

1. Identificarea unei liste intermediare de proiecte pentru perioada de programare 2014-2023

[162] Extras din Documentul cadru de m a dezvoltării urbane durabile – Axa prioritară 4 – Sprijinirea dezvoltării urbane durabile, varianta Iulie 2016

AceastăÎn situația unui număr mare de proiecte în portofoliul SIDU, se poate elabora o listă intermediară de proiecte pentru perioada de implementare 2014-2023 de către structurile interne la nivel local responsabile cu elaborarea și implementarea SIDU de la nivelul municipiului reședință de județ, împreună cu partenerii relevanți, pornind de la portofoliul de proiecte aferent SIDU (ce include cel puțin lista de proiecte din scenariul selectat din PMUD). Autoritatea publică locală poate utiliza diferite criterii în stabilirea acestei liste intermediare de proiecte, cum ar fi perioada de implementare a proiectelor, prioritizarea investițiilor din proiecte în documentele strategice sectoriale, existența unor posibile surse de finanțare și condițiile de finanțare aferente, gradul de maturitate, raportul costuri operaționale/costuri de investiție, etc.).

În această etapă vor fi identificate și stabilite, din portofoliul de proiecte al SIDU, acele proiecte ce vizează solicitanții de drept public (ex. UAT municipiu reședință de județ, parteneriate între UAT municipiu reședință de județ și alte UAT-uri/sectorul privat), indiferent de sursa de finanțare, care, orientativ, pot fi realizate în perioada de implementare a SIDU până la finalul anului 2023.

Punctul de plecare îl constituie stabilirea bugetului operațional al municipiului reședință de județ pentru perioada de implementare 2014-2020. Bugetul operațional este un instrument de planificare multianuală și prioritizare la nivel local a proiectelor pentru o perioadă medie de timp, care ia în calcul capacitatea investițională (inclusiv capacitatea de a sigura co-finanțarea privată a proiectelor din fonduri ESI), precum și capacitatea de a asigura costurile cu operarea și mentenanța investițiilor după implementarea proiectelor.

Bugetul operațional al Municipiului Arad pentru perioada 2014-2023 este de 1.047.465.000 lei.

Pentru a facilita procesul de selecție din etapa următoare, proiectele ce vor forma lista intermediară de proiecte din SIDU vor fi ordonate în 3 liste de proiecte după sursa de finanțare identificată, astfel:

- Lista proiectelor finanțabile în cadrul Axei Prioritare 4 a POR 2014-2020, grupate pe Priorități de investiții;
- Lista proiectelor finanțabile în cadrul altor axe prioritare POR 2014-2020 sau alte Programe Operaționale;
- Lista proiectelor finanțabile din alte surse de finanțare (buget local, buget național, alți donatori, etc.).

Pentru a avea un număr suficient de proiecte pentru procesul de prioritizare și selecție în etapa următoare, **valoarea estimată a proiectelor (contribuția proprie a UAT-ului, inclusiv cheltuielile totale de operare si mentenanță) din lista intermediară sau portofoliul de proiecte SIDU, orientativ, va depăşi valoarea bugetului operațional al municipiului reședință de județ.** De asemenea, în alcătuirea listei proiectelor prioritare eligibile în cadrul Axei prioritare 4 a POR 2014-2020, se va ține cont de faptul că în aceasta etapă vor trebui selectate proiecte ale căror valoare (contribuția FEDR și a bugetului de stat) să reprezinte, recomandabil, cel puțin dublul alocărilor financiare disponibile / negociate ale fiecărui municipiu reședință de județ, pe priorități de investiții (pentru a se asigura în faza următoare selecția unor proiecte prioritare care să acopere 100% din alocarea disponibilă, respectiv a unor proiecte din lista de rezervă care să reprezinte până la 100% din alocarea disponibilă).

Alocarea orientativă destinată Municipiului Arad este de 174.917.700 lei.

Pentru aceste proiectele din lista intermediară se vor elabora fișe de proiect, completate în conformitate cu modelul anexat Documentului cadru de implementare a dezvoltării urbane durabile – Axa prioritară 4 – Sprijinirea dezvoltării urbane durabile, varianta Iulie 2016. Este obligatorie întocmirea fișelor de proiect pentru

proiectele finanțabile în cadrul Axei Prioritare 4 a POR 2014-2020, și opțională realizarea de fișe de proiect pentru proiectelor finanțabile în cadrul altor axe prioritare POR 2014-2020 sau alte Programe Operaționale, respectiv proiectele finanțabile din alte surse de finanțare.

2. Prioritizarea și selectarea proiectelor prioritare pentru perioada de programare 2014-2020

În cadrul acestei etape se urmărește stabilirea listei de proiecte prioritare pentru implementarea SIDU în perioada 2014-2020. Procesul de prioritizare și selecție a proiectelor prioritare pentru perioada de programare 2014-2020 se realizează pornind fie de la portofoliul de proiecte SIDU, fie de la lista intermediară, după caz, în funcție de sursa de finanțare și în baza fișelor de proiecte întocmite.

Procesul de prioritizare și selectare a proiectelor aferente Axei Prioritare 4 a POR 2014-2020 se realizează de către Autoritatea Urbană – Organism intermediar secundar pentru POR 2014-2020 și îi va implica pe toți experții componenți ai acesteia.

După realizarea listei intermediare de proiecte aferente Axei prioritare 4 și întocmirea fișelor de proiecte, se va aplica de către Autoritatea Urbană o metodologie pentru prioritizare și selectare a proiectelor din această listă ce vor fi depuse în cadrul Axei Prioritare 4 a POR 2014-2020, detaliată în procedura de prioritizare şi selectare a proiectelor.

Având în vedere prevederile art. 125 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013, alin. 3, lit. (a), punctul (ii) procedurile şi criteriile de selectare utilizate de către Autoritatea Urbană trebuie să fie nediscriminatorii şi transparente.

Metodologia și criteriile de prioritizare și selecție a operațiunilor (proiectelor) din cadrul Axei prioritare 4 a POR 2014 – 2020 utilizate de către Autoritățile Urbane vor face obiectul aprobării membrilor Comitetului de Monitorizare al POR 2014-2020.

Procesul de prioritizare și selectare va fi format din două etape:

1. Evaluarea proiectelor aferente axei prioritare 4 a POR 2014-2020, având în vedere următoarele criterii:

- Contribuția proiectului la atingerea obiectivelor SIDU;
- Contribuția proiectului la atingerea obiectivului Priorității de Investiții;
- Contribuția proiectului la îndeplinirea indicatorilor Priorității de Investiții;
- Contribuția proiectului la obiectivele privind dezvoltarea durabilă, egalitatea de șanse și nediscriminarea, egalitatea de gen.

Stabilirea listei proiectelor aferente Axei prioritare 4 a POR 2014-2020

În scopul selectării celor mai relevante proiecte în perioada 2014-2023 următoarele criterii suplimentare vor fi aplicate pentru stabilirea listei proiectelor aferente Axei prioritare 4 a POR 2014-2020:

- **Încurajarea unei abordări integrate**

  În cazul Municipiului Arad, Conceptul spațial de intervenție oferă baza pentru abordarea integrată a strategiei de investiții aferentă SIDU, corelând, spațial și tematic, principalele intervenții.
- **Gradul de maturitate al proiectelor**
- **Sustenabilitatea financiară a proiectelor**

În urma parcurgerii acestei etapeacestui proces de prioritizare și selectare va rezulta **lista proiectelor aferente axei prioritare 4 a POR 2014-2020,** respectiv o **listă de proiecte prioritare** (100% din

alocarea financiară disponibilă) și **o listă de rezervă** (suplimentar până la 100% din alocarea financiară disponibilă).

Fiecare Autoritate Urbană va elabora pentru fiecare proiect o notă în care se vor menționa considerentele (punctajul aferent etapei de evaluare, criteriile suplimentare utilizate, etc.) care au fost avute în vedere în procesul de prioritizare și selectare.

Lista de proiecte prioritare, dar şi lista de rezervă, selectate de către Autoritatea Urbană nu pot fi modificate și/sau completate cu alte proiecte. **Se pot înlocui însă proiecte între cele două liste.**

Prioritizarea și selectarea proiectelor pentru alte axe prioritare POR/PO și alte surse de finanțare

Procesul de prioritizare și selectare a proiectelor cu finanțare din celelalte axe prioritare POR/PO și alte surse de finanțare se realizează de către municipiul reședință de județ în baza listei intermediare de proiecte și a fișelor de proiecte aferente. În scopul asigurării unui proces de prioritizare și selecție coerent a proiectelor pentru implementarea SIDU, se poate propune ca, opțional, prioritizarea și selecția acestor proiecte să se realizeze de către Autoritatea Urbană – Organism intermediar pentru POR 2014-2020. Este recomandată însă utilizarea unei metodologii de prioritizare și selectare a proiectelor pentru alte axe prioritare POR 2014-2020/PO și alte surse de finanțare. În acest context, pot fi utilizate sau adaptate criteriile utilizate pentru prioritizarea și selecția proiectelor aferente Axei Prioritare 4 a POR 2014-2020.

În procesul de prioritizare și selectare a proiectelor aferente altor axe prioritare POR 2014-2020/ PO și alte surse de finanțare, se va ține cont și se vor include în aceste liste proiectele prestabilite şi prioritizate de Autoritățile de Management / alte instituții, proiectele care au fost deja depuse la finanțare în anumite PO/alte Axe prioritare ale POR înainte/în momentul elaborării Documentului Justificativ cu finanțare din Fonduri ESI sau sunt în curs de elaborare în vederea depunerii, precum și proiectele aflate în implementare.

În cazul proiectelor propuse pentru finanțare din Fonduri ESI 2014-2020, altele decât cele disponibile prin intermediul axei prioritare 4 a POR 2014-2020, Autoritățile de Management relevante vor verifica eligibilitatea de principiu a proiectelor în cadrul PO iar, în cazul in care există proiecte deja prioritizate în cadrul PO, dacă proiectele prioritizate de beneficiar coincid cu listele de proiecte prioritare şi de rezervă existente/aprobate la nivel AM-urilor.

În urma parcurgerii etapelor de mai sus, din procesul de prioritizare și selecție a proiectelor vor rezulta următoarele **liste de proiecte prioritare pentru perioada 2014-2020 aferente SIDU și incluse în Documentul Justificativ cu finanțare din Fonduri ESI**:

- **Lista proiectelor prioritare finanțabile în cadrul Axei Prioritare 4 a POR 2014-2020.** Această listă va cuprinde o listă a proiectelor prioritare (100% din alocare, cu respectarea alocărilor pe fiecare prioritate de investiții reieșită, după caz, din procesul de negociere la nivel regional), respectiv o listă de proiecte de rezervă (până la 100% din alocarea disponibilă);
- **Lista proiectelor prioritare finanțabile în cadrul altor axe prioritare POR 2014-2020 sau alte Programe Operaționale (opțional);**
- **Lista proiectelor prioritare finanțabile din alte surse de finanțare** (buget local, buget național, alți donatori, etc.) (opțional).

Ca regulă generală, ***valoarea cumulată a tuturor proiectelor prioritare (contribuția proprie a UAT-ului la cheltuielile eligibile și neeligibile, inclusiv cheltuielile totale de operare si mentenanță) din cele 3 liste de proiecte nu va depăși 110% din bugetul operațional pentru perioada 2014-2023.***

V3. Strategia și programul anual de investiții

V3.1. Prioritizarea şi selecția obiectivelor de investiții în vederea includerii în Programul anual de investiții

Conform Legii nr. 273/2006, art.42, ordonatorii principali de credite ai bugetelor locale întocmesc anual programul de investiții publice pe clasificația funcțională, pentru fiecare obiectiv inclus în program fiind prezentate informații financiare și nefinanciare, după cum urmează:

- Informații financiare: valoarea totală a proiectului, creditele de angajament; creditele bugetare; graficul de finanțare, pe surse și ani, corelat cu graficul de execuție; analiza cost-beneficiu, care va fi realizată și în cazul obiectivelor în derulare; costurile de funcționare și de întreținere după punerea în funcțiune;
- Informații nefinanciare: strategia în domeniul investițiilor, care va cuprinde în mod obligatoriu prioritățile investiționale și legătura dintre diferite proiecte, criteriile de analiză care determină introducerea în programul de investiții a obiectivelor noi, în detrimentul celor în derulare; descrierea proiectului; stadiul fizic al obiectivelor.

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030 a identificat principalele nevoi, probleme și elemente de potențial și a stabilit viziunea, obiectivele și direcțiile de acțiune pentru orizontul de timp 2014-2030. Totodată, s-a identificat un portofoliu extins de proiecte care ar conduce la realizarea obiectivelor și a viziunii, cu praguri de evaluare în 2023 și 2030.

Deși proiectele propuse în acest moment asigură o abordare a tuturor domeniilor vieții sociale, economice, culturale și de agrement identificate pentru Municipiul Arad, acestea vor putea fi completate, sau modificate funcție de alte nevoi ce se vor identifica pe parcurs.

Unele dintre proiectele cuprinse în portofoliul din cadrul SIDU vor fi finanțate din bugetul general al Municipiului Arad, adică vor fi cuprinse anual în Lista programului de investiții.

Proiectele care reprezintă lucrări în continuare se cuprind în buget și se finanțează ca prioritate unu.

Proiectele pentru lucrările noi se propun a fi cuprinse în buget după ce au fost selecționate și prioritizate conform prezentei proceduri.

Categoria de lucrări "achiziție de bunuri și alte cheltuieli" se vor propune la finanțare anual în limita a 10% din totalul bugetului alocat anual pentru cheltuielile de capital.

Chiar dacă odată cu aprobarea indicatorilor tehnico-economici se estimează și creditele de angajament pentru realizarea obiectivelor, totuși este necesară prioritizarea proiectelor finanțate anual, astfel încât propunerile să se încadreze în alocările bugetare posibil de finanțat în anul în curs și următorii ani, până la finalizarea proiectelor.

Prioritizarea și selecția proiectelor noi, finanțate din bugetul local, se va face de către ordonatorul principal de credite conform Legii nr. 273/2006, pe baza următoarelor documente și punctaje puse la dispoziție de către Direcția Tehnică – Serviciul Investiții, Dezvoltare Imobile:

- Fișă de obiectiv întocmită pentru fiecare proiect pentru care s-au aprobat indicatorii tehnico-economici ;
- Bugetul alocat anual pentru cheltuielile de capital;
- Eșalonarea bugetară și a creditelor de angajament pentru fiecare obiectiv pe capitol bugetar, conform duratei de realizare aprobată;
- Lista cu punctajele obținute de fiecare proiect.

V3.2. Criterii de prioritizare a proiectelor

Prioritizarea proiectelor se face funcție de următoarele criterii, punctaje și ponderi, care sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabel 43 - Criterii de prioritizare a proiectelor, scor, ponderi şi punctaje

Nr. crt.	CRITERIU	SCOR	PONDERE	Punctaj
1	Proiectul este cuprins în SIDU	DA = 5 puncte NU = 0 puncte	10%	Scor x Pondere
2	Proiectul se află în corelare cu alte proiecte	DA – proiecte finalizate în ultimii 3 ani = 10 puncte DA – proiecte finanțate în prezent = 5 puncte NU - proiecte finanțate în prezent = 0 puncte	5%	Scor x Pondere
3	Număr beneficiari la care se adresează proiectul	- Un grup = 2 puncte - Un cartier = 3 puncte - Întreaga comunitate = 5 puncte	10%	Scor x Pondere
4	Proiectul contribuie la creșterea eficienței energetice/ diminuarea emisiilor de CO_2/ creșterea siguranței cetățenilor	- DA – 10 puncte - NU – 0 puncte	25%	Scor x Pondere
5	Proiectul contribuie la conservarea/ dezvoltarea patrimoniului public și/ sau cultural	- DA patrimoniu cultural = 8 puncte - DA patrimoniu public = 10 puncte - NU = 0 puncte	25%	Scor x Pondere
6	Apartenența proiectului la un program european/ național/ local	DA = 10 puncte (pentru cofinanțări de minim 70%) NU = 0 puncte	5%	Scor x Pondere

Scorul total pentru un proiect = Suma totalurilor punctajelor pentru criterii.

Pentru departajarea proiectelor care au obținut același punctaj se utilizează următorul citeriu al cărui punctaj se va aduna la total:

Tip proiect	Infrastructura rutieră = 5 puncte Învățământ/ cultură/ sănătate = 4 puncte Mediu = 5 puncte Sport/ agrement = 3 puncte Social = 2 puncte	20%	Scor x Pondere

În cazul în care nu pot fi bugetate în anul în curs toate proiectele noi pentru care au fost aprobați indicatorii tehnico – economici, se va putea decide diminuarea sumelor alocate la poziția globală ”alte cheltuieli de investiții”.

Dacă se înregistrează economii în urma procedurilor de achiziție, sau în eventualitatea unei creşteri a veniturilor realizate la bugetul local, pe parcursul anului bugetar, se pot include în program prin rectificări bugetare, noi proiecte pentru care au fost aprobați indicatorii tehnico-economici.

VI. Sistemul de implementare, monitorizare și evaluare

VI.1. Contextul instituțional

Perioada de programare 2014-2020 aduce un nou mecanism în ceea ce privește implementarea, monitorizarea și evaluarea strategiilor integrate de dezvoltare urbană.

În cazul Municipiului Arad, întrucât teritoriul acoperit de SIDU acoperă numai teritoriul administrativ al Municipiului, atât implementarea cât și monitorizarea și evaluarea implementării proiectelor se vor face la nivelul Primăriei.

Pe tot parcursul etapelor ce decurg după elaborarea SIDU: prioritizarea proiectelor, elaborarea documentului justificativ FESI, implementarea, monitorizarea și evaluarea proiectelor, Unitatea de implementare SIDU și Unitatea de monitorizare și evaluare SIDU vor beneficia de sprijinul **Structurii pentru sprijinirea dezvoltării urbane durabile** constituită la nivelul ADR Vest.

Totodată, la nivelul Primăriei Municipiului Arad va trebui constituită Autoritatea Urbană, ce va avea rolul de prioritizare a proiectelor și elaborare a listei scurte de proiecte ce va sta la baza elaborării Documentului justificativ pentru FESI.

Autoritatea urbană

În conformitate cu prevederile Art. 7 (4) al Regulamentului (UE) nr. 1301/2013 este obligatorie implicarea organismelor care gestionează și implementează SIDU în contextul dezvoltării urbane durabile în procesul de implementare și gestionare a fondurilor alocate dezvoltării urbane. Aceasta presupune că Autoritatea de Management pentru POR poate delega atribuții privind managementul și implementarea activităților specifice către organismele care implementează dezvoltarea urbană („Autorități Urbane"), fiind obligatorie cel puțin delegarea atribuției de selectare a operațiunilor (proiectelor).

AM POR va delega către Autoritățile Urbane atribuțiile aferente funcției de selectare a operațiunilor (proiectelor).

Atribuțiile delegate Autorităților Urbane sunt limitate la cele privind selectarea strategică a proiectelor propuse spre finanțare prin intermediul Axei Prioritare 4 a POR. Metodologia și criteriile de selecție a proiectelor pentru Axa Prioritară 4 (Anexa 11) a POR 2014-2020 vor fi supuse aprobării membrilor Comitetul de Monitorizare al Programului Operațional Regional.

AM POR va îndeplini atribuțiile privind selecția din punct de vedere tehnic a operațiunilor (proiectelor) aferente Axei prioritare 4, respectiv eligibilitatea și respectarea condițiilor de finanțare generale ale fiecărei priorități de investiție care vor fi specificate și detaliate la nivelul Ghidurilor Specifice aferente priorităților de investiție/operațiunilor Axei prioritare 4 a POR 2014-2020.

Structura pentru sprijinirea dezvoltării urbane durabile

Având în vedere importanța și complexitatea dimensiunii urbane a politicii de coeziune în perioada 2014-2020 și ținând cont și de experiența perioadei de programare 2007-2013, este necesară sprijinirea autorităților publice locale care vor implementa strategii integrate de dezvoltare în contextul art. 7 al Regulamentului (UE) nr. 1301/2013.

Astfel, la nivelul Agențiilor pentru Dezvoltare Regională vor fi înființate Structuri de sprijinire a dezvoltării urbane durabile (SSDU), având rolul de **a sprijini autoritățile publice locale care vor implementa strategii integrate de dezvoltare în contextul dezvoltării urbane durabile**.

Pentru perioada de programare 2014-2020, atribuțiile și responsabilitățile SSDU vor face obiectul Acordului-cadru de delegare a atribuțiilor privind implementarea Programului Operațional Regional 2014–2020. Prin urmare, finanțarea SSDU va fi asigurată din Axa prioritară 12 *Asistență Tehnică* a POR 2014-2020.

Responsabilitățile SSDU includ:

Sprijinirea elaborării/actualizării/modificării documentelor programatice aferente implementării dezvoltării urbane durabile în perioada 2014-2020

a) Acordă sprijin asociațiilor de dezvoltare intercomunitară/municipiilor reședință de județ în elaborarea și actualizarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană, precum și a Documentului justificativ pentru finanțarea intervențiilor din Fonduri ESI 2014-2020.

b) Întocmește un raport de avizare (preverificare) a Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană (SIDU) pentru perioada de programare 2014-2020, precum și a Documentului justificativ pentru finanțarea intervențiilor din Fonduri ESI 2014-2020.

c) Sprijină asociațiile de dezvoltare intercomunitară/municipiile reședință de județ în elaborarea altor documente de planificare necesare pentru implementarea Documentului justificativ pentru finanțarea intervențiilor din Fonduri ESI 2014-2020 (planuri de mobilitate urbană, planuri de acțiune pentru energie durabilă, etc).

Sprijinirea Autorităților Urbane în îndeplinirea responsabilităților:

a) Sprijină procesul de creare, acreditare și funcționare al Autorităților Urbane, inclusiv implementarea recomandărilor anuale ale misiunilor de audit.

b) Asigură sprijin pentru elaborarea procedurilor interne de lucru ale Autorităților Urbane pentru funcția delegată de la nivelul AM POR.

c) Sprijină Autoritățile Urbane în procesul de implementare a acordurilor de delegare de atribuții încheiate între AM POR și Autoritățile Urbane.

Sprijinirea monitorizării Documentului justificativ pentru finanțarea intervențiilor din Fonduri ESI 2014-2020

a) Elaborează rapoarte de monitorizare periodice (trimestrial/semestrial/anual, după caz) sau informări ad-hoc privind stadiul implementării Documentului justificativ pentru finanțarea intervențiilor din Fonduri ESI 2014-2020, inclusiv a proiectelor prioritare (ex. stadiul proiectelor, respectarea graficului de pregătire/depunere a proiectelor aferente, etc.).

Acordarea de sprijin pentru implementarea dezvoltării urbane durabile în perioada 2014-2020

a) Asigură legătura dintre autoritățile publice locale sau asociația de dezvoltare intercomunitară constituită la nivelul Municipiului reședință de județ și celelalte autorități de management și organisme de la nivelul celorlalte programe operaționale cu finanțare comunitară în perioada 2014-2020, prin oferirea de informații, realizarea de întâlniri, participarea la întâlniri și în grupuri de lucru de coordonare de la nivel național;

b) Asigură promovarea în rândul actorilor relevanți de la nivelul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară/municipiilor reședință de județ cu privire la apelurile de proiecte/oportunități de finanțare din Fonduri ESI 2014-2020;

c) Stabilește o relație de colaborare și consultare permanentă cu autoritățile publice locale sau asociației de dezvoltare intercomunitară constituită la nivelul reședinței de județ.

d) Contribuie/derulează campanii de promovare și informare referitoare la conceptul de

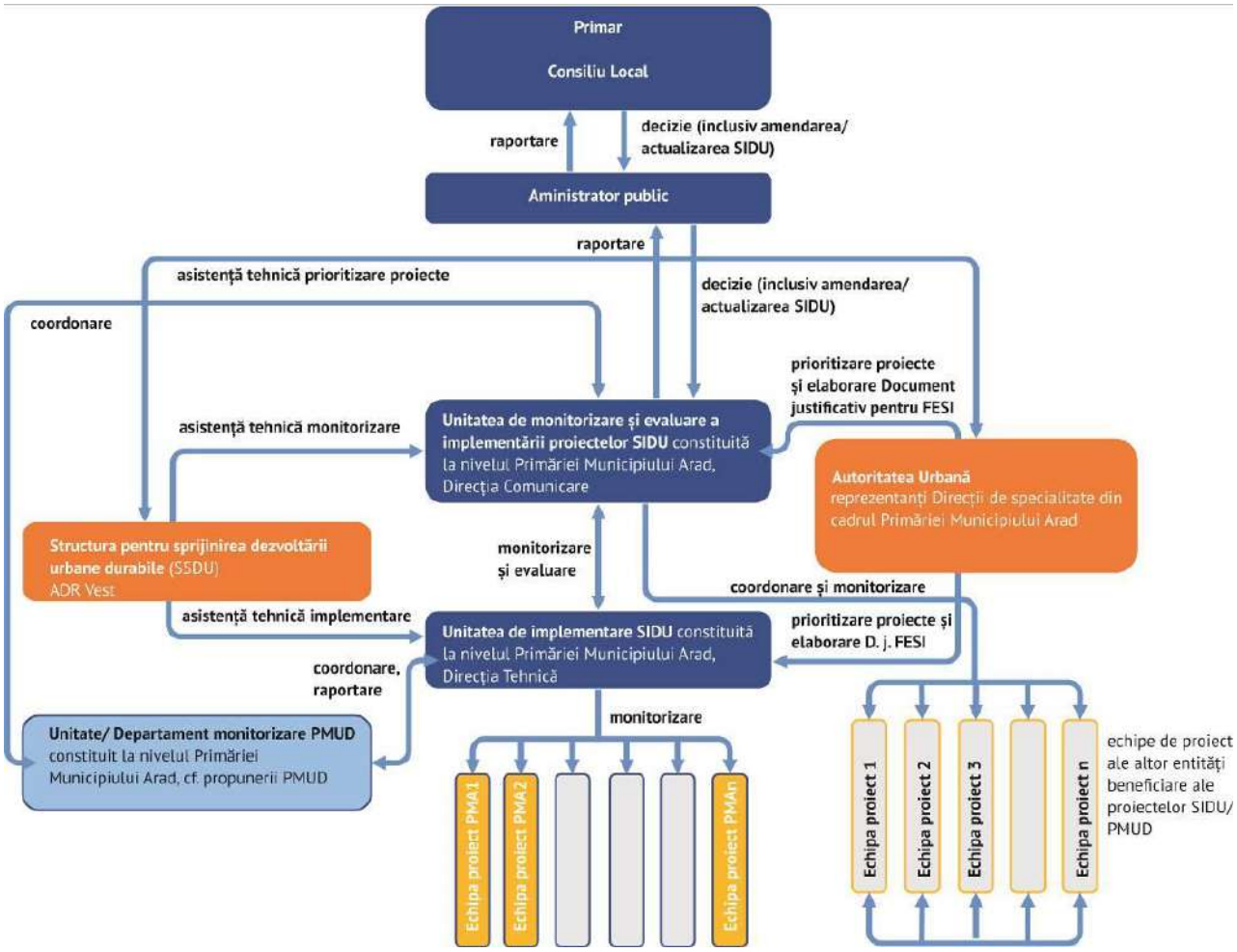

dezvoltare urbană durabilă în perioada 2014-2020;

e) Îndeplinește orice altă atribuție aplicabilă care rezultă din prevederile documentelor referitoare la dezvoltarea urbană durabilă.

VI.2. Unitatea de implementare a SIDU[163]

Pe baza experienței perioadei anterioare de programare, implementarea *Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030* va fi asigurată de o echipă constituită din personalul propriu al Primăriei Municipiului Arad, având cunoștințele de specialitate necesare și experiență relevantă în implementarea de proiecte finanțate din fonduri europene.

Responsabilitățile unității de implementare a SIDU vor consta în:

- organizarea, coordonarea, urmărirea și verificarea activităților care se derulează în fiecare proiect, în conformitate cu graficul de activități;
- planificarea bugetului și a fluxurilor de numerar astfel încât fiecare proiect inclus în lista scurtă pentru implementare

[163] Modul de funcționare și componența Unității de implementare a SIDU sunt propuse pe baza metodologiei PIDU

să fie implementat în conformitate cu contractul de finanțare;
- va efectua achizițiile în conformitate cu bugetul aprobat;
- va colabora cu consultantul care asigură managementul fiecărui proiect, în scopul întocmirii rapoartelor de progres, a rapoartelor finale, a cererilor de prefinanțare și de rambursare și a documentelor justificative care le însoțesc;
- va asigura vizibilitatea fiecărui proiect în conformitate cu cerințele finanțatorului.
- va corela desfășurarea lucrărilor prevăzute în proiecte astfel încât să se evite disfuncționalitățile.

Responsabilitățile membrilor unității de implementare sunt următoarele:

Manager SIDU

- coordonează activitățile din cadrul proiectelor incluse în Strategie, în conformitate cu prevederile fiecărui contract de finanțare;
- urmărește implementarea activităților fiecărui proiect în parte, în conformitate cu graficul de activități;
- verifică întocmirea rapoartelor de progres ale proiectelor și rapoartelor finale;
- aprobă graficele de depunere ale cererilor de rambursare;
- asigură coordonarea contractelor semnate în scopul implementării proiectelor;
- participă la întâlnirile de coordonare privind implementarea SIDU și la luarea deciziilor adecvate privind implementarea portofoliului de proiecte;
- coordonează activitatea membrilor echipelor de proiect;
- informează superiorii conform procedurilor interne de organizare, atunci când aceștia solicită, referitor la progresul/stadiul proiectelor.

Responsabil financiar

- verifică eligibilitatea cheltuielilor efectuate în cadrul proiectului în conformitate cu prevederile contractului de finanțare;
- colaborează cu consultantul care asigură managementul/auditul proiectului privind întocmirea rapoartelor financiare/cererilor de rambursare;
- pune la dispoziția consultantului documentele financiar contabile justificative care însoțesc cererile de rambursare;
- coordonează evidența contabilă distinctă a proiectelor în conformitate cu legislația în vigoare;
- răspunde de gestiunea financiară a proiectelor și păstrarea documentelor contabile în conformitate cu regulamentele comunitare și naționale.

Responsabil tehnic

- colaborează cu consultantul care asigură managementul proiectelor pentru întocmirea rapoartelor tehnice/ rapoartelor de progres și raportul final, în ceea ce privește aspectele tehnice;
- urmărește graficul de implementare a lucrărilor din proiectele;
- urmărește respectarea legislației în vigoare privind implementarea contractelor de lucrări;
- este responsabil de relația dintre beneficiari și instituțiile avizatoare (furnizori de utilități, etc.) în ceea ce privește avizele emise pentru lucrări.

Responsabil achiziții publice:

- urmărește/coordonează implementarea achizițiilor publice din cadrul proiectelor;

- este responsabil cu respectarea legislației în vigoare privind achizițiile publice realizate în cadrul proiectului.

Responsabil comunicare

- este responsabil cu elaborarea și aprobarea materialelor de publicitate/informare;
- coordonează activitatea de promovare/informare a proiectelor;
- răspunde de înregistrarea și difuzarea corespondenței legate de implementarea proiectelor;
- coordonează și supraveghează arhivarea documentațiilor proiectelor conform cerințelor contractului de finanțare și procedurilor de organizare și funcționare;
- Colaborează cu asistenții de proiect și Asistent SIDU pentru elaborarea materialelor de comunicare/ diseminare și pentru organizarea activităților de diseminare.

Asistent SIDU

- asistă managerul SIDU îndeplinind sarcinile administrative legate de coordonarea proiectelor SIDU;
- urmărește împreună cu managerul SIDU respectarea graficului de activități și semnalează eventualele nerespectări ale termenelor;
- întocmește rapoarte și alte documente administrative, după caz;
- participă la întâlnirile de coordonare ale proiectului, întocmește minute (dacă este necesar);
- sprijină din punct de vedere administrativ activitățile de comunicare și de organizare de ședințe/ întâlniri de lucru sau alte evenimente.

Manager de proiect

- coordonează activitățile din cadrul proiectelor incluse în Strategie, în conformitate cu prevederile fiecărui contract de finanțare;
- urmărește implementarea activităților fiecărui proiect în parte, în conformitate cu graficul de activități;
- verifică întocmirea rapoartelor de progres ale proiectului și raportul final;
- întocmește graficul de depunere a cererilor de rambursare;
- asigură coordonarea contractelor semnate în scopul implementării activităților proiectului;
- participă la întâlnirile legate de proiect și la luarea deciziilor adecvate privind implementarea proiectului în conformitate cu clauzele contractuale și în folosul proiectului;
- coordonează activitatea membrilor echipei de proiect;
- este responsabil cu privire la comunicarea cu instituția/entitatea finanțatoare a proiectului;
- informează superiorii conform procedurilor interne de organizare, atunci când aceștia solicită, referitor la progresul/stadiul proiectelor.

Unitatea de implementare va fi constituită la nivelul Direcției Tehnice a Primăriei Municipiului Arad (incluzând, după caz, și personal din alte direcții ale Primăriei) și va avea rolul de a coordona și monitoriza echipele de proiect ce implementează proiectele SIDU.

Figura 168 – **Structura propusă pentru managementul SIDU**

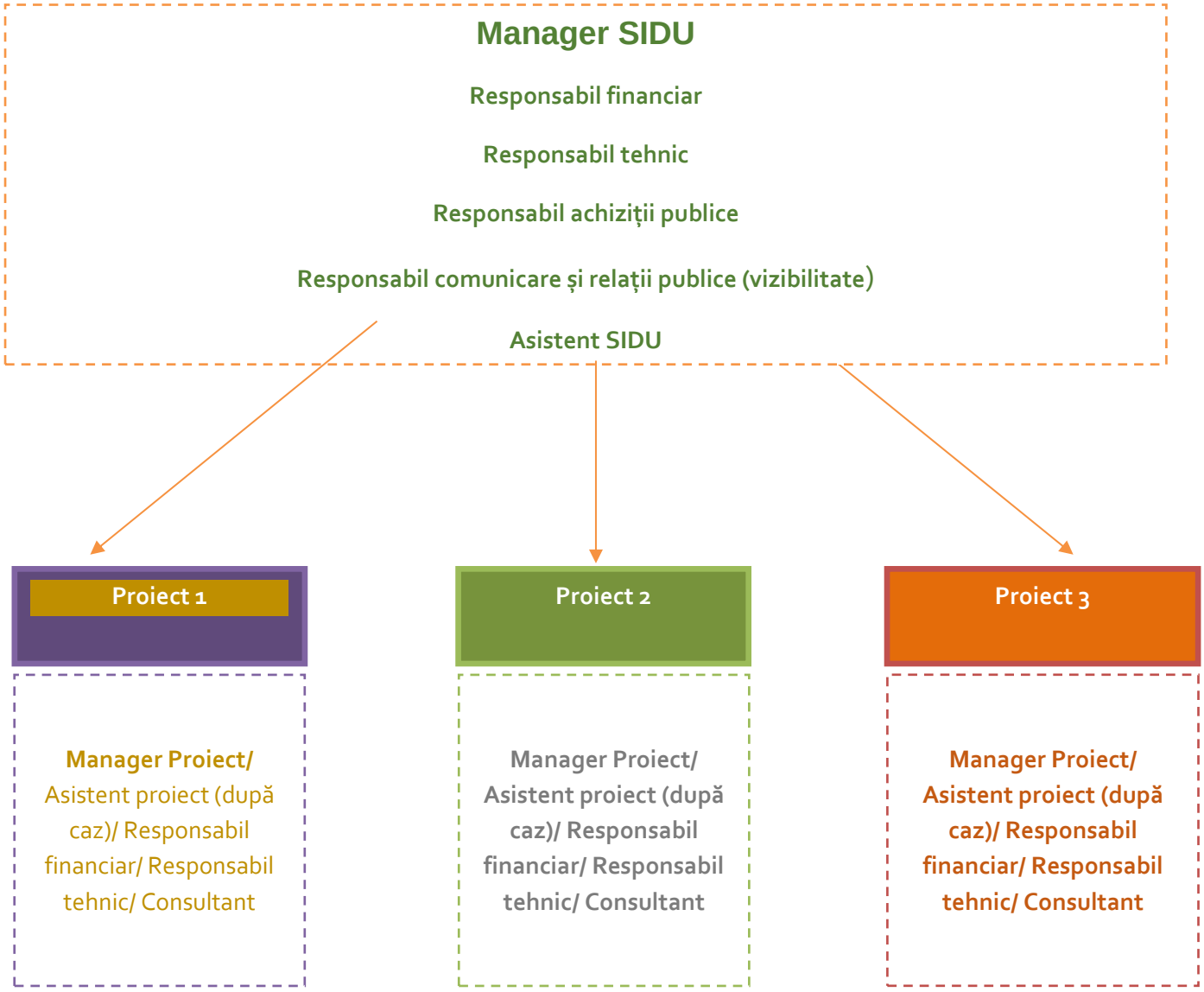

Unitatea de implementare a Strategiei va desfășura următoarele activități concrete:

1. **În etapa premergătoare execuției lucrărilor:**

- activități administrative, crearea cadrului de desfășurare a proiectului, distribuirea de responsabilități clare fiecărui membru al echipei, semnarea documentelor necesare demarării proiectului;
- revizuirea planurilor de acțiune ale proiectelor;
- întocmirea cererilor de pre-finanțare a proiectelor;
- întocmirea graficelor de depunere a cererilor de rambursare a cheltuielilor;
- întocmirea documentațiilor, pregătirea și organizarea procedurilor de achiziții publice pentru atribuirea contractelor de bunuri, servicii și lucrări;
- încheierea contractelor;

2. **Pe parcursul implementării proiectelor individuale:**

- monitorizare continuă a lucrărilor, în conformitate cu clauzele contractuale, caietele de sarcini și graficul de lucrări, aprobate și asumate de contractanți;

- întâlniri cu contractanții lucrărilor, cu inspectorii de șantier, cu consultanții și cu ceilalți colaboratori;
- rezolvarea aspectelor care cad în sarcina beneficiarului conform contractelor încheiate și acordarea sprijinului necesar contractanților astfel încât aceștia să dezvolte lucrările stabilite în condiții optime;
- recepția bunurilor, serviciilor și a lucrărilor;
- implementarea strategiei de promovare a proiectelor și de informare a populației;
- suport acordat consultantului pentru managementul proiectelor și auditorului în scopul realizării rapoartelor;
- pregătirea și multiplicarea documentelor justificative și asigurarea accesului la documente privind gestiunea tehnică și financiară a proiectului, la locurile și spațiile unde se implementează proiectul.

3. Activități orizontale:

- administrarea documentației referitoare la proiect și arhivarea corespunzătoare a acesteia (pe suport fizic și pe suport electronic) – contracte, garanții, facturi și situații de plată, rapoartele furnizate de contractanți, corespondența curentă a proiectului, minute ale întâlnirilor, procese verbale de recepție, rapoartele de progres și raportul final, etc.;
- organizarea contabilității analitice a proiectului.

VI.3. Monitorizarea și evaluarea implementării SIDU

Având în vedere că Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad propune un portofoliu extins de proiecte, setând ambițiile municipalității pentru perioada 2014–2030, evaluarea demersului de realizare a strategiei integrate este extrem de importantă în economia proiectului. În acest scop se propune înființarea la nivelul Primăriei Municipiului Arad a unei **Unități de monitorizare și evaluare a implementării SIDU, constituită la nivelul Direcției Comunicare din cadrul Primăriei Municipiului Arad** și implicând, pe cât posibil, persoane care au fost implicate în elaborarea SIDU și în procesul de structurare a portofoliului de proiecte.

Unitatea de monitorizare și evaluare a implementării SIDU va avea rolul (1) de a evalua periodic implementarea SIDU, pe baza indicatorilor propuși în strategie și a criteriilor de prioritizare a proiectelor și a Documentului Justificativ (pentru perioada 2016-2023), precum și de a monitoriza, pe baza rapoartelor Biroului de Audit Intern și ale Serviciului Financiar Contabil, activitățile curente de implementare a proiectelor.

În ceea ce privește evaluarea, pentru a remedia eventuale probleme de management sau de coerență în derularea activităților, abordarea metodologică se bazează pe trei etape:

- **evaluarea ex-ante** – în etapa de definire a listei scurte de proiecte, cu scopul de a asigura o alocare potrivită a resurselor și un design adecvat;

- **evaluarea intermediară (1)**, cu scopul de a afla dacă strategia își atinge obiectivele, dacă poate fi îmbunătățit managementul acesteia – având în vedere designul programelor operaționale, un orizont de timp oportun ar fi 2018.

  La sfârșitul anului 2018, la nivelul fiecărui municipiu reședință de județ se va face o evaluare intermediară a implementării Documentului Justificativ pentru finanțarea intervențiilor din Fonduri ESI 2014-2020.

Bugetul pentru alocarea fondurilor începând cu anul 2019 se va constitui din alocările disponibile la nivelul fiecare municipiu reședință de județ pentru care nu au fost semnate contracte de finanțare cu AM POR, precum și/sau alte sume (rezerva de performanță, economii rezultate din procedura de achiziție publică, contracte reziliate).

Distribuirea sumelor disponibile către municipiile reședință de județ se va realiza în baza unei metode de calcul care ia în considerare capacitatea de absorbție a municipiului (contracte de finanțare semnate, licitații lansate prin procedură SEAP, contracte de lucrări/servicii atribuite prin procedura de achiziții publice, cheltuieli eligibile certificate de Autoritatea de Certificare) și contribuția proiectelor aferente Documentului Justificativ la implementarea SIDU (proiecte contractate din Documentul Justificativ).

- **evaluarea intermediară (2),** cu scopul de a afla dacă strategia își atinge obiectivele, dacă poate fi îmbunătățit managementul acesteia – având în vedere designul programelor operaționale, un orizont de timp oportun ar fi 2023.

  La finalul perioadei de programare curente se va evalua gradul de îndeplinire a indicatorilor propuși pentru orizontul de timp 2023, iar pe baza informațiilor disponibile privind următorul ciclu financiar multianual al UE se vor propune eventuale modificări ale strategiei, țintelor și/ sau portofoliului de proiecte.

- **evaluarea ex-post,** cu scopul de a analiza, care a fost impactul implementării strategiei – post 2030.

Monitorizarea implementării SIDU

Activitatea de monitorizare presupune :

- monitorizarea echipei de implementare;
- monitorizarea activităților desfășurate în proiecte.

Procedura de monitorizare/supervizare a activității echipei de proiect

Conform Regulamentului de Organizare și Funcționare a serviciilor de specialitate din cadrul aparatului propriu al Consiliului Local al Municipiului Arad, Biroul de Audit Intern are o serie de responsabilități privind activitatea Primăriei Municipiului Arad.

În aceste condiții, activitatea de implementare a proiectului va fi auditată astfel încât procedurile interne de funcționare și organizare ale instituției să fie îndeplinite, urmărindu-se mai exact:

- controlul intern al documentelor;
- reguli de comunicare;
- reguli de raportare și responsabilități,
- termene de rezolvare și răspuns
- concordanța activităților întreprinse de membrii UI cu responsabilitățile prevăzute de fișele postului.

Activitatea Biroului de Audit Intern se va finaliza într-un raport de audit, care se va aduce la cunoştința Primarului și, în caz de nereguli identificate în UI, se vor propune recomandări de îmbunătățire a activității.

Serviciul Financiar – Contabil exercită Controlul financiar preventiv cu respectarea reglementărilor în vigoare. Controlul financiar preventiv reprezintă activitatea prin care se verifică legalitatea și regularitatea operațiunilor efectuate pe seama fondurilor publice sau a patrimoniului public, înainte de aprobarea acestora.

Procedura de monitorizare a activităților desfășurate în proiecte

Pornind de la modelul de implementare propus în PIDU, managementul proiectelor individuale va fi subcontractat unor firme de consultanță.

Astfel, monitorizarea activităților din proiect intră în sarcina consultantului. Acesta va asigura, cu sprijinul UI, elaborarea rapoartelor de progres privind stadiul implementării, a raportului final, întocmirea cererilor de rambursare a cheltuielilor, elaborarea previziunilor privind fluxurile financiare pentru proiectele individuale.

Rapoartele de progres, precum și rapoartele care însoțesc cererile de rambursare, vor fi elaborate de consultantul care asigură managementul proiectului, cu sprijinul unității de implementare și a documentelor puse la dispoziție de aceasta.

VI.4. Riscuri și măsuri de atenuare a riscurilor

Implementarea proiectelor poate fi afectată de o serie de riscuri de natură tehnică sau financiară, ca de exemplu:

Riscuri tehnice:

- întârzieri în execuția lucrărilor și depășirea graficului de lucrări;
- neconcordanțe între execuție și documentația tehnică care stă la baza proiectului.

Riscuri financiare:

- depășirea bugetelor alocate pe activități sau lucrări;
- creșteri ale prețului materialelor de construcții care nu au fost previzionate, ceea ce determină insuficiența resurselor financiare comparativ cu bugetul.

Riscuri privind calitatea:

- neconcordanța între specificațiile tehnice ale materialelor și calitatea materialelor folosite la lucrări.

Preîntâmpinarea și atenuarea acestor riscuri trebuie să fie asigurată pe de-o parte, prin clauze contractuale, cum ar fi:

- perceperea garanției de bună execuție, a garanției pentru plata avansului, garanții pentru rețineri, etc.;
- prevederea de penalități la plata executanților/ furnizorilor în caz de întârzieri în execuția contractului;
- prezentarea certificatelor de calitate ale materialelor achiziționate (care vor fi analizate și aprobate de către Beneficiar);
- asigurarea personalului și echipamentelor constructorului, precum și asigurarea pentru terțe persoane;

precum și prin:

- analiza și avizarea situațiilor de lucrări în vederea efectuării plăților;
- prin cunoașterea, înțelegerea și aplicarea corectă a clauzelor contractuale,
- printr-o activitate susținută a membrilor UI și colaborare strânsă cu echipa de experți tehnici, consultanți, diriginți de șantier, astfel încât să se realizeze monitorizarea foarte atentă a contractelor de lucrări.

Succesul implementării strategiei integrate depinde nu numai de resursele financiare alocate, ci și de calitatea resursei umane care are atribuții în ceea ce privește managementul Strategiei. De aceea, din unitatea de implementare vor face parte persoane cu experiență în implementarea proiectelor și cu pregătire în domeniile în care activează.

VI.5. Indicatori de monitorizare

OBIECTIV	Ținte/ Indicatori	Orizont 2017 - 2023	Orizont 2023 - 2030
O1. Arad performant - motor economic regional, cu vocație internațională și capacitate de a menține, atrage și susține activități economice performante	Creșterea câștigului mediu salarial net (%)	30%	50%
	Nr. firme/ 1000 locuitori raportat la media națională	Clasare în Top 10	Clasare în Top 10
	Nr. salariați/ 1000 locuitori raportat la media națională	Clasare în Top 10	Clasare în Top 10
	Creșterea ponderii investițiilor în CDI, % din PIB, din care 2/3 în sectorul privat	200%	500%
O1.1. Destinație atractivă pentru investiții ce oferă datele, informațiile, infrastructura și serviciile-suport necesare dezvoltării unui mediu local de afaceri competitiv	Nivelul general de mulțumire (%) al reprezentanților mediului local de afaceri în relație cu PMA	50%	75%
	Creșterea procentuală a numărului companiilor atrase /nou-înființate în Municipiul Arad	15%	30%
	Numărul vizitatorilor la târguri/ expoziții/ conferințe/ evenimente de anvergură	75.000	100.000
O1.2. Destinație atractivă pentru dezvoltarea unei cariere - atitudine proactivă pentru retenția și atragerea forței de muncă	Număr mediu salariați	80.160 / creștere de 20%	92.184 / creștere de 15% între 2023-2030
O1.3. Sistem de învățământ tehnic performant, corelat cu cerințele pieței locale a forței de muncă	Număr absolvenți IPT/ an	560	600
O1.4. Centru județean ce promovează produsele locale și sprijină accesul micilor producători la piața de desfacere	Creștere procentuală a consumului de produse locale	15%	25%
O1.5. Destinație turistică recunoscută pentru turism de afaceri, cultural și de agrement	Număr de sosiri	200.000	300.000
O2. Arad incluziv - comunitate activă și diversă, cu un capital social dezvoltat	% din populație cu un nivel ridicat de încredere și sociabilitate[164]	40%	peste 50% [165]
O2.1. Comunități și grupuri vulnerabile sprijinite și integrate	Populația aflată în risc de sărăcie și excluziune socială din zonele marginalizate din municipiile reședință de județ	4500	4000
O2.2. Coeziune socială și identitate locală susținută de o rețea coerentă de spații și centre comunitare	Nr. centre de cartier și spații publice comunitare aferente nou amenajate	10	10
O2.3. Patrimoniu cultural al minorităților etnice promovat în spațiul public	Nr. persoane conștientizate privind diversitatea etnică și culturală[166]	1500/ an	1500/ an
O2.4. Comunitate activă și educată, adepta unui mod de viață sănătos și responsabil	Nr. participanți la evenimente civice și de conștientizare a publicului pe teme de interes public	2000/ an	5000/ an

[164] Sursă de verificare: sondaj/ studiu sociologic

[165] Valori propuse prin raportarea la Indicatorii sociabilității cf. *Diagnozei calității vieții 2006*

[166] Prin acțiuni directe (de ex. evenimente în spațiul public) sau prin intermediul campaniilor/ materialelor de informare

	Nr. spații publice/ comunitare amenajate în urma concursurilor de idei pentru cetățeni	3	6
O3. Arad atractiv - oraș primitor, cu o calitate crescută a locuirii și a serviciilor publice și cu resurse bogate și accesibile de spațiu public, patrimoniu cultural și natural	Gradul de mulțumire a cetățenilor cu privire la aspectul general al Municipiului Arad	65%	75%
	Nr. spații/ obiective publice amenajate în urma unor concursuri de arhitectură/ urbanism	2	5
O3.1 Infrastructură și servicii urbane moderne și atractive, ce răspund necesităților tinerilor și familiilor tinere	Nr. beneficiari ai infrastructurii de educație preșcolară care beneficiază de sprijin	4000	
	Capacitatea infrastructurii de educație școlară care beneficiază de sprijin	5500	
	Nr. licee în top 25 la nivel național	1	
	Nr. estimat de beneficiari ai locuințelor pentru tineri nou construite	100	
O3.2. Tradiție sportivă susținută de activități diverse și atractive și de o infrastructură de sport și agrement dezvoltată și modernă	Nr. obiective modernizate/ renovate[167]	4	
	Nr. noi facilități sportive	2	2
O3.3. Calitate ridicată a spațiului public, valorificând resursele deosebite de patrimoniu natural și cultural ale Municipiului	% din totalul populației care are acces la un spațiu verde amenajat la o distanță de 5 minute de mers pe jos de acasă	70%	
O3.4. Infrastructură și ofertă culturale moderne și diverse, ce susțin o viață urbană activă și promovează specificul local	Creșterea (%) numărului de vizite la obiectivele de patrimoniu cultural și natural și atracțiile ce beneficiază de sprijin	25%	40%
O3.5. Patrimoniu construit (altul decât instituțiile de cultură) reabilitat și promovat	Îndeplinirea (%) măsurilor de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor din zona de acțiune prioritară 1 (nr. clădiri)[168]	100%, respectiv 57 clădiri	
O3.6. Cartiere de locuințe colective cu o calitate ridicată a locuirii	Nr. imobile fond locativ consolidate	20	45
	Nr. cartiere regenerate prin intervenții integrate	6	
O3.7. Infrastructură municipală de sănătate modernă	Cf. PDSMA		
O4. Arad conectat și accesibil - promotor al mobilității urbane durabile, cu o infrastructură de transport modernă și eficientă	% deplasări cu autovehiculul personal[169]	31%	
	% deplasări cu transportul în comun[170]	20%	
	% deplasări nemotorizate[171]	48%	
O4.1. Sistem rutier modern și funcțional, cu o rețea de circulație ce asigură o bună conectivitate la nivelul Municipiului	Nr. km infrastructură rutieră modernizată	30	
O4.2. Sistem de transport public eficient, atractiv și accesibil	Procent din totalul deplasărilor ce se realizează cu transportul public	20%	23%
O4.3. Infrastructură ce încurajează creșterea ponderii deplasărilor	Procentul deplasărilor nemotorizate din totalul deplasărilor	48%	50%

[167] Raportat la 2015

[168] Cf. PROGRAM MULTIANUAL privind creșterea calității arhitectural-ambientale a clădirilor din Municipiul Arad prin reabilitarea structural-arhitecturală a anvelopei acestora

[169] Cf. PMUD

[170] Idem

[171] Idem

nemotorizate în preferințele arădenilor			
O4.4. Sistem eficient de parcări, ce asigură deservirea tuturor cartierelor Municipiului	Nr. de locuri noi de parcare în parcaje multietajate în zona centrală	250	400
	Sistem de parcări inteligente, cu informare în timp real	parțial / zonă pilot în centru	sistem complet funcțional
O4.5. Mobilitate îmbunătățită și fluxuri de persoane și marfă eficientizate către principalele zone de activități economice	Eliminarea traficului greu din oraș	Da	
O4.6. Management integrat, eficient și modern al mobilității	Sistem integrat inteligent de management al traficului rutier (ITS) implementat[172]	Da	
O4.7. Municipiul Arad înscris în rețeaua de căi navigabile de interes regional și supraregional	Port la Mureș		Da
O5. Arad eficient - oraș verde și sănătos, cu emisii scăzute de CO_2 și un model de dezvoltare urbană sustenabilă	Tone CO_2/ capita la nivel local	5,5	
	Audit European Energy Award (performanța sistemului, %)	>65%	
O5.1. Fond construit eficient din punct de vedere energetic	Reducere procentuală a costurilor de încălzire comparativ cu anul anterior anvelopării[173]	30%	
	Ponderea consumului final de energie pe sectorul rezidențial din totalul energiei consumate local (fără sectorul industrial), %[174]	28%	
O5.2. Infrastructură tehnico - edilitară modernă și eficientă	*Cf. indicatori prezentați în Cap.IV.1, în funcție de direcțiile și proiectele prioritizate de Autoritatea Urbană*		
O5.3. Mediu de viață sănătos, cu o calitate crescută a aerului	Suprafața spațiu verde/ locuitor	44 mp/ loc.	
O6. Arad - management urban performant	Unitate de implementare și monitorizare a SIDU funcțională	Da	Da (evaluare și eventuale modificări în 2023)
	Unitate de implementare și monitorizare a PMUD funcțională	Da	Da (evaluare și eventuale modificări în 2023)
	Strategie de informatizare	Da	
	Sistem GIS și bază de date integrate pentru gestiunea serviciilor publice	Da	

[172] Cf. PMUD
[173] Cf. PDSMA
[174] Cf. STOVMA

VII. Cadrul parteneriat pentru elaborarea și implementarea SIDU

Strategia nu stă în responsabilitatea unei singure persoane sau a unei instituții, ci necesită **implicarea întregii comunități locale** – instituții publice, organizații ale societății civile și mediul de afaceri. **Implicarea** unor astfel de parteneri este **necesară** atât în **designul proiectelor**, în mobilizarea de **resurse**, în **implementare**, cât și în **monitorizarea** și **evaluarea** implementării de ansamblu a strategiei. În acest scop, în demersul de elaborare a Strategiei, au fost consultați o serie de actori locali relevanți, precum și comunitatea, după cum urmează:

VII.1. Grupuri de lucru tematice

Grupul de lucru este o formă de consultare publică ce se caracterizează printr-un număr redus de membri ce au o cunoaștere aprofundată a temelor de discuție, de obicei actori locali interesați sau implicați în mod direct în implementarea strategiei și experți în domeniu ce pot oferi o altă perspectivă decât cea a administrației publice.

Temele abordate sunt concrete și fac obiectul deciziei publice, fiind alese din domeniile și subdomeniile analizate, de exemplu: servicii publice (educație, sănătate, echipare edilitară), mobilitate, economie, protecția mediului etc., în vederea îmbunătățirii transparenței decizionale și identificarea de soluții specifice pentru probleme de politici publice concrete.

În cadrul procesului de elaborare a *Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030* au fost organizate 6 grupuri de lucru tematice, ce au avut ca scop validarea principalelor concluzii ale analizelor și a direcțiilor strategice relevante, discutarea și prioritizarea direcțiilor de dezvoltare și a ideilor de

proiecte cu actori locali relevanți[175] din fiecare domeniu.

Dincolo de discuția propriu-zisă și identificarea unor probleme și oportunități de dezvoltare, grupurile de lucru au reprezentat un prim pas important pentru **constituirea unei structuri parteneriale de implementare și monitorizare a SIDU**, o parte dintre participanți arătându-se interesați atât să contribuie cu idei de proiecte, cât și să se implice în parteneriate ulterioare pentru dezvoltarea orașului. Un prim pas în acest sens îl constituie propunerea constituirii unui grup de lucru comun format din reprezentanți ai administrației publice locale și ai mediului de afaceri, care să colaboreze pe teme legate de dezvoltarea economică a Municipiului.

Temele discutate în cadrul grupurilor de lucru au fost:

Grupul de Lucru Dezvoltare Urbană

• Municipiul Arad este caracterizat de o polarizare excesivă a zonei centrale. Majoritatea punctelor de interes sunt localizate în lungul celor două culoare majore de circulație, în timp ce la nivel de cartier se remarcă lipsa unor centralități.

• Peste 1000 de blocuri ies din perioada de valabilitate până în 2030, prin urmare se pune problema asigurării locuințelor pentru locuitorii acestora prin diferite intervenții de creare a unor noi zone de locuit sau regenerare urbană, intervenții ce trebuie corelate cu actualul PUG.

• Necesitatea unui bun control al expansiunii pe teritoriul Municipiului Arad, mai ales datorită prezenței zonelor de dezvoltare introduse în intravilan care au nevoie de dotări tehnico – edilitare și de proximitate.

• Noile dezvoltări rezidențiale sunt de mici dimensiuni și folosesc rezerve de teren prețioase pentru oraș (cartier Micălaca sau Șega), prin urmare este necesară protejarea calității de oraș compact a Municipiului Arad.

• În vederea dezvoltării echilibrate a orașului este necesară asigurarea spațiilor publice în cartiere – sistem policentric de spații publice (cartierele Bujac, Gai, Grădiște, Pârneava), mai ales că există resurse de teren pentru dezvoltare, dar și pentru creșterea procentului de spații verzi.

• Pe termen mediu, Cetatea Aradului va constitui spațiul public reprezentativ al orașului, alături de râul Mureș. Astfel, sunt necesare intervenții de valorificare a potențialului turistic al acestora.

• Totodată, este necesară deratizarea la nivel de Municipiu – amenajarea punctelor de colectare, mai ales datorită faptului că gunoaiele ce nu sunt depuse selectiv implică costuri ulterioare foarte mari.

• Pentru comunitate, se impune un program pentru panouri fotovoltaice pe acoperișuri, acoperișuri verzi, grădini urbane pe blocuri.

• Zona Aradului are un potențial deosebit pentru producerea și comercializarea de fructe și legume.

Participanți: Primăria Municipiului Arad - Serviciul Fond Locativ, Asociația Profesională a Administratorilor Arad, U.L.A.L. Arad, Technostar Administrații SRL, SC Elba Timișoara.

Grupul de Lucru Dezvoltare Economică

• Consolidarea identității Municipiului Arad ca centru regional prin îmbogățirea viziunii de dezvoltare economică cu domeniile ecoinovării și ITC, elaborarea unui Catalog al investitorului, dezvoltarea și facilitarea de parteneriate și proiecte internaționale, sau promovarea și dezvoltarea ca centru expozițional de importanță națională.

[175] Participanții (organizații, instituții) sunt menționați în cadrul descrierii fiecărui grup de lucru

• Investitorii reclamă insuficiența bazinului de selecție a forței de muncă, fenomen corelat cu scăderea populației tinere și îngustarea generală a bazei piramidei vârstelor (0-24 ani).

• Îmbunătățirea dialogului și cooperării cu mediul de afaceri prin sprijinirea cooperării și dezvoltării de lanțuri de producție în domenii cheie și promovarea produselor locale.

• Strategie pentru retenția și atragerea forței de muncă, dezvoltată într-un cadru partenerial, care să vizeze: oportunitățile de carieră din Arad, sprijinirea antreprenoriatului și înființării de noi companii, măsuri adresate direct forței de muncă: programe de mentorat, schimburi de experiență, formare.

• Sprijinirea mediului local de afaceri și a dezvoltării antreprenoriatului prin incubator și centru de resurse pentru antreprenori, dezvoltarea culturii antreprenoriale în școli și licee (concursuri, programe de mentorat), programe de mentorat pentru antreprenori, inclusiv parteneriate internaționale (de ex. ERASMUS), facilitarea procesului de transfer tehnologic, respectiv a dialogului între mediul de afaceri și cel universitar dar și informare/ consiliere cu privire la oportunități de finanțare a proiectelor.

Participanți: Primăria Municipiului Arad - Serviciul Cadastru, Serviciul Achiziții Publice; Banca Transilvania, Astra Vagoane Călători, CET Hidrocarburi SA, Astra Rail Industries SRL, Stacons SRL, Takata Romania.

Grupul de Lucru Mediu și Infrastructură urbană

• Expansiunea urbană din Municipiul Arad și creșterea suprafețelor ocupate cu construcții au condus la creșterea gradului de impermeabilizare a solului.

• Ocuparea într-un procent tot mai mare a terenurilor din intravilan și introducerea unor terenuri agricole din extravilan în intravilan au redus spațiul pentru habitate și ecosisteme care furnizează servicii importante: reglarea echilibrului apei și protecția împotriva inundațiilor.

• Municipiul Arad necesită o amenajare a unor noi spații verzi (de tip scuar sau parc) în zonele care nu se află în raza de 5-10 minute de mers pe jos în Cartierele Gai, Bujac, Cadaș-Silvaș, Pârneava, Mureșel, Aradul Nou, Sânicolaul Mic, Subcetate, Grădiște, 6 Vânători, Ion G. Duca.

• Inventarierea emisiilor de CO_2 este necesară pentru a verifica dacă acestea au scăzut față de anul 2008 și dacă se poate atinge scăderea dorită, de 23% până în 2020;

• Utilizarea surselor de energie regenerabilă pentru furnizarea apei calde și a electricității în unități administrative precum școli, spitale, etc., dar și în cadrul sistemului de iluminat public și semnalizare a circulației, acțiuni necesare în cazul unui oraș care dorește să fie capitală verde.

• Amenajare tematică a spațiilor verzi trebuie făcută astfel încât să fie consolidată identitatea orașului și pentru a asigura o diversitate a activităților desfășurate în aer liber;

• În prezent, străzile Municipiului sunt acoperite în procent de 100% cu rețele de alimentare cu apă; Cu toate acestea este necesară continuarea reabilitării rețelelor termice de transport și distribuție, sau reabilitarea tuturor rețelelor de alimentare cu apă din azbociment.

• Transformarea punctelor termice din zonele de locuințe colective (recuperate în urma retehnologizării sistemului de termoficare) în centre pentru comunitate.

• ECOINOVARE – Municipiul Arad ar putea fi primul oraș din România care adoptă conceptul de "Green Infrastructure".

• Totodată, participanții la întâlnire au atras atenția asupra necesității verificării și actualizării unora dintre datele prezentate (de exemplu date

referitoare la colectarea deșeurilor), date ce au fost actualizate în cadrul prezentului document.

Participanți: Garda de Mediu SCJ Arad, SC ASA Servicii Ecologice SRL, SC Compania de Apă Arad, Primăria Municipiului Arad - Serviciul Monitorizare Strategii, Serviciul Investiții și Dezvoltare Imobiliare, Agenția Pentru Protecția Mediului, Primăria Municipiului Arad - Serviciul Edilitare și Mediu, Primăria Municipiului Arad – Serviciul Programe Europene de Dezvoltare, SC ATM Energy, SC Gospodărirea Comunală Arad SA, SC Polaris M Holding SRL, Primăria Municipiului Arad – Direcția Comunicare

Grupul de Lucru Mobilitate Urbană

• O nevoie prioritară pentru oraș este identificarea unor alternative pentru dublarea axei centrale, precum și realizarea unor puncte de intermodalitate în locuri de interes precum Piața Romană - Gara CFR.

• Este necesară încurajarea utilizării bicicletei, o dată pentru navetism și deplasări cotidiene prin crearea de parteneriate cu marii angajatori și apoi pentru turiști prin implementarea unui sistem de bike-sharing. Aici se remarcă oportunitatea unui traseu Arad - Pădurea Ceala - Lunca Mureșului.

• Este necesară revizuirea rețelei velo pentru a remedia punctele de conflict între mașinile parcate (mai ales perpendicular) și bicicliști. Totodată, pentru rezidenți, este nevoie de parcări pentru biciclete acolo unde se află blocuri mai înalte de 8 niveluri.

• Extinderea liniilor de transport public și creșterea frecvenței către cartiere prea puțin deservite (Bujac, Sânicolaul Mic, Aradul Nou).

• Oportunitatea transformării gării CFR Arad într-un nod intermodal care să includă și autogară.

• Zona industrială Vest are probleme cu asigurarea locurilor de parcare pentru tiruri și are nevoie de suplimentarea transportului public.

Participanți: AVAC România, Compania de Transport Public Arad, Poliția Locală Arad, Camera Taximetriștilor Arad, Sigma Mobility Engineering, Primăria Municipiului Arad - Serviciul Transport Public Local, Serviciul Dezvoltare Urbană și Protejarea Monumentelor

Grupul de Lucru Patrimoniu, Cultură și Turism

• Evenimentele culturale din Municipiul Arad nu sunt mediatizate corespunzător.

• Prezervarea și valorificarea Turnului de Apă și a vechiului sistem de deversare schone (inclusiv instalația acoperită ce s-a păstrat până în ziua de azi - Str. Cloșca intersecție cu Piața Mică)

• Revitalizarea Palatului CFR

• Abatorul Vechi ar putea fi valorificat prin convertirea într-o Măcelărie Ardelenească (în acest fel s-ar valorifica segmentul gastronomic specific – există deja înființat un Muzeu al Cofetăriei).

• Se dorește înființarea unei școli de Ghizi Culturali, însă este necesară alocarea unui spațiu.

• Necesitatea reglementării constrângerii proprietarilor privați de a renova fațadele clădirilor monument istoric degradate, și care sunt instrumentele administrației publice locale în acest sens.

Participanți: Centrul Municipal de Cultură Arad, Primăria Municipiului Arad – Biroul Administrare Cinematografe, Serviciul Evidență Domeniu Public, Stacons SRL, Pro Urbe, Filarmonica de Stat Arad.

Grupul de Lucru Dezvoltare Socială

• Se propune redimensionarea întregii rețele de învățământ deoarece există cartiere nedeservite complet de infrastructura școlară, cum ar fi Aradul Nou, Grădiște și Gai, în timp ce clădirile de educație preșcolară sunt inexistente în cartierele

noi și prezente peste cerere în zona centrală. Totodată, este necesară informatizarea procesului educațional.

• Este necesară modernizarea și dotarea întregii infrastructuri de servicii sociale.

• Parteneriatele pot aduce plusvaloare serviciilor publice pe mai multe paliere, fie că este vorba de asocieri cu ONG-urile în vederea asigurării cererii de centre de zi pentru copiii din categoriile dezavantajate și activități extracurriculare, fie parteneriate CTP pentru asigurarea transportului către centrele de zi a persoanelor vârstnice cu mobilitate redusă.

• Existența unei comunități dezavantajate în zona Strada Mărului, caracterizată de prezența persoanelor de etnie romă cu venituri reduse și risc de excluziune socială impune necesitatea realizării unor intervenții integrate de regenerare urbană.

• Cu toate că sunt 1.200 de persoane încadrate cu handicap care pot angaja un asistent personal ce poate primi indemnizație, Municipiul se confruntă cu problema disponibilității îngrijitorilor, deoarece din ce în ce mai mulți preferă să plece în străinătate.

Participanți: Colegiul Economic, Primăria Municipiului Arad – Biroul Învățământ Sănătate, DSP Arad, DSVSA Arad, DDAC, Inspectoratul Școlar Județean, Școala Gimnazială Caius Iacob, Universitatea de Vest Vasile Goldiș

VII.2. Percepția populației cu privire la calitatea vieții în Municipiul Arad

Grupurile de Lucru presupun un număr limitat de participanți și deci o implicare sumară a cetățenilor. Prin urmare, pentru a completa imaginea dobândită în urma grupurilor de lucru a fost considerată necesară și cercetarea cantitativă – consultarea unei proporții reprezentative din populație în vederea determinării modului în care tendințele, problemele și elementele de potențial ce au reieșit din analiză sunt resimțite de populație.

Întrucât în ultimii 2 ani Municipiul Arad a realizat o serie de documente de planificare strategică, fiecare implicând o componentă de consultare a populației, în procesul de elaborare a SIDU 2014-2030 nu s-a mai realizat o anchetă sociologică sau un sondaj distinct, ci au fost analizate rezultatele Anchetei sociologice aferente Planului Urbanistic General al Municipiului Arad și Sondajul privind practicile culturale aferente Strategiei culturale a Municipiului, cele două demersuri de consultare oferind informațiile necesare creionării unei imagini complete asupra percepției populației cu privire la dimensiunile ce definesc calitatea vieții în Municipiul Arad.

Anchetă sociologică privind calitatea vieții în Municipiu și în cartiere

Metodă și eșantion

În anul 2014, în cadrul studiilor de fundamentare aferente Planului Urbanistic General al Municipiului Arad a fost realizată o anchetă sociologică ce a implicat 399 de persoane, al cărei obiectiv general a fost: "identificarea problemelor urbane prin analiza percepției populației referitoare la cartierele Municipiului și la întreg ansamblul său, evidențierea unor aspecte disfuncționale care pot fi soluționate prin planificarea urbană sau opțiuni ale populației de care această planificare ar trebui să țină cont."[176]

Studiul de față a fost aplicat unui număr de 399 de persoane din Municipiul Arad, cu vârste între 16 și 80 ani. Distribuția pe categorii de vârstă a

[176] Studiu De Fundamentare Cu Caracter Consultativ aferent Planului Urbanistic General al Municipiu Arad

respondenților este relativ omogenă. Cu toate acestea, ierarhia arată o preponderență a persoanelor între 16 și 24 de ani cu un procent de 22,8%, urmați de persoanele între 35 și 44 de ani cu un procent de 22,6%. Restul categoriilor de vârstă prezintă procente relativ egale, 10% și 16%, cea mai slab reprezentată categorie fiind cea a persoanelor de între 55 și 65 de ani. Totodată, 0,8% dintre persoane nu au precizat categoria de vârstă. Per total, se poate spune că majoritatea respondenților sunt persoane până în 35 de ani.

Figura 169 – Distribuția respondenților pe categorii de vârstă

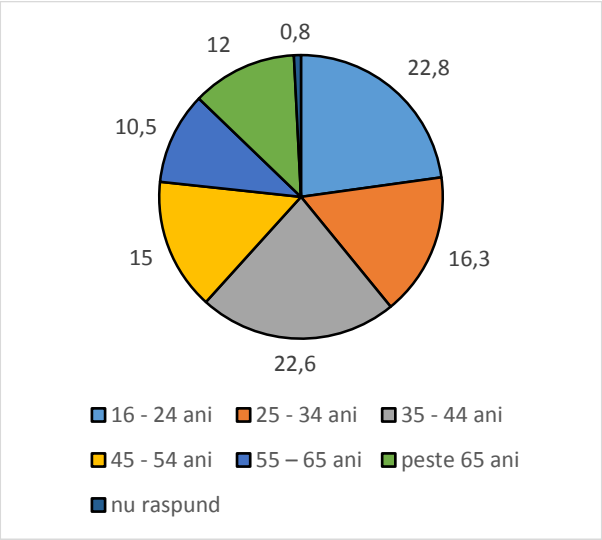

În ceea ce privește distribuția respondenților pe cartiere, cei mai mulți (20,6%) locuiesc în Centru, 11,3% în Aradul Nou, urmate fiind de Bujac (9,5%), Micălaca și Ion G. Duca cu aproximativ 7 procente fiecare. Restul cartierelor au procente mici de respondenți, de până la 5 %.

Din punct de vedere al educației, se remarcă trei categorii predominante de respondenți: cei care au absolvit învățământul universitar sau post-universitar, în proporție de 27,8% , cei care au absolvit doar liceul, cu un procent de 25,1% și cei care au absolvit 10 clase, tot în procent de 25,1%. La mica distanță, cu 14% se află cei cu școală profesională – ucenici, cele mai slab reprezentate categorii fiind persoanele care au absolvit o școală postliceală sau tehnică de maiștri și persoanele fără școală ce însumează doar 0,3%.

Figura 170 - Distribuția respondenților pe cartiere

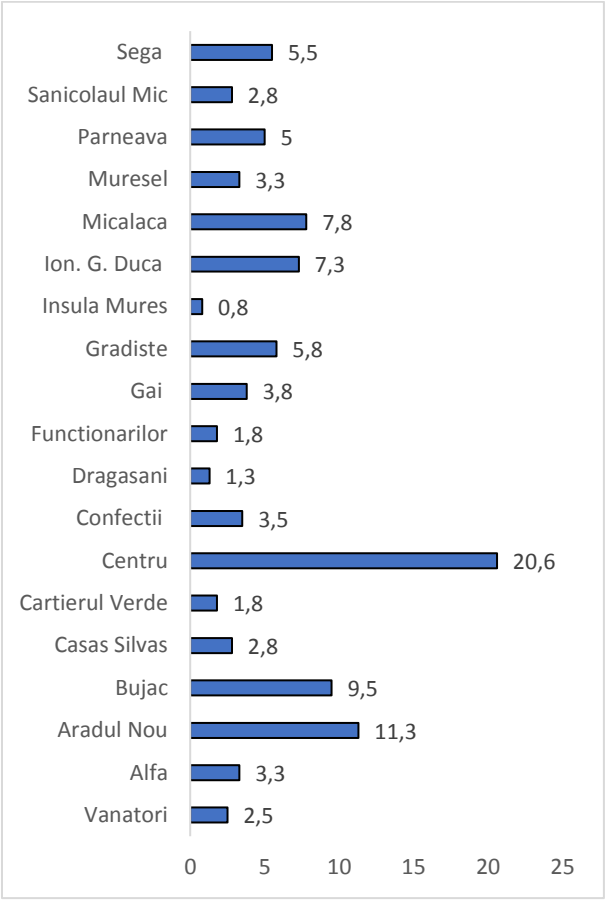

În ceea ce privește ocupația respondenților, aproape jumătate dintre participanții la ancheta sociologică sunt fără activitate profesională. Dintre aceștia 38,9% sunt pensionari, 34,2% sunt elevi sau studenți, 14,0% persoane casnice și 5,7% șomeri.

Rezultate

Părerea generală asupra Municipiului Arad este una bună, datorată sistemului de servicii publice și a condițiilor de locuire. Totodată, investițiile realizate în ultimii ani de către municipalitate cu privire la creșterea calității vieții au avut un impact pozitiv în ceea ce privește opinia publică.

Majoritatea persoanelor care au participat la sondaj consideră că oferta locurilor de muncă, spațiul public și oportunitățile de petrecere a timpului liber nu sunt dezvoltate suficient în Municipiul Arad. Pe de altă parte, serviciile publice eficiente sunt apreciate de majoritatea respondenților.

La nivel de cartier, se remarcă omogenitatea părerilor în privința aspectelor nemulțumitoare, fiind identificate ca principale probleme cele referitoare la infrastructură: starea drumurilor, curățenia în spațiile publice și lipsa parcărilor. Pe de altă parte, violența asupra persoanelor și furturile din mașini sunt probleme evaluate de cetățeni ca fiind inexistente sau cu grad scăzut de risc.

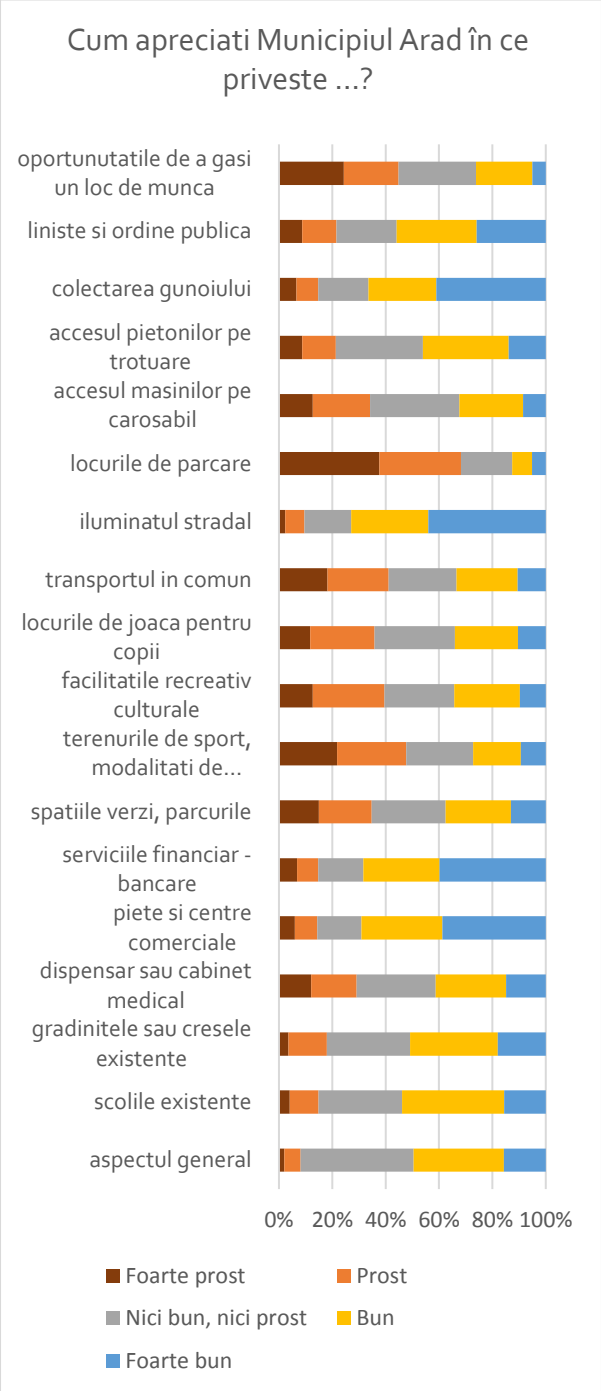

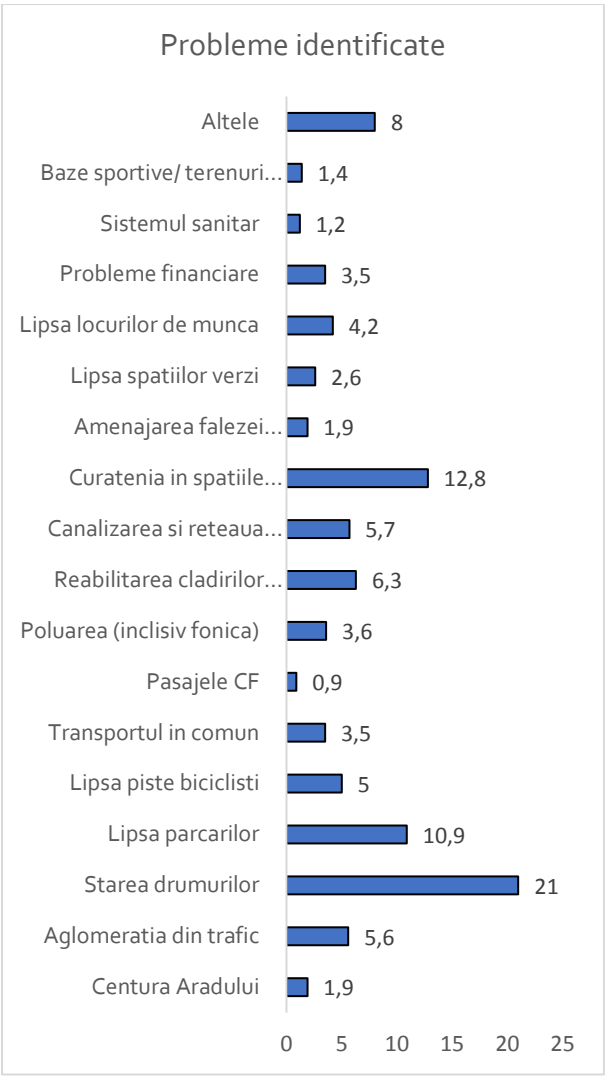

Din punctul de vedere al respondenților, prioritizarea investițiilor la nivel de cartier pune în prim plan necesitatea modernizării și asfaltării străzilor. În cartierele Ion G. Duca, Gai, Centru și Insula Mureș se pune accentul pe dezvoltarea sistemului sanitar, în timp ce respondenții din Cartierul Verde consideră necesară construirea unui parc industrial care ar putea revitaliza economia orașului.

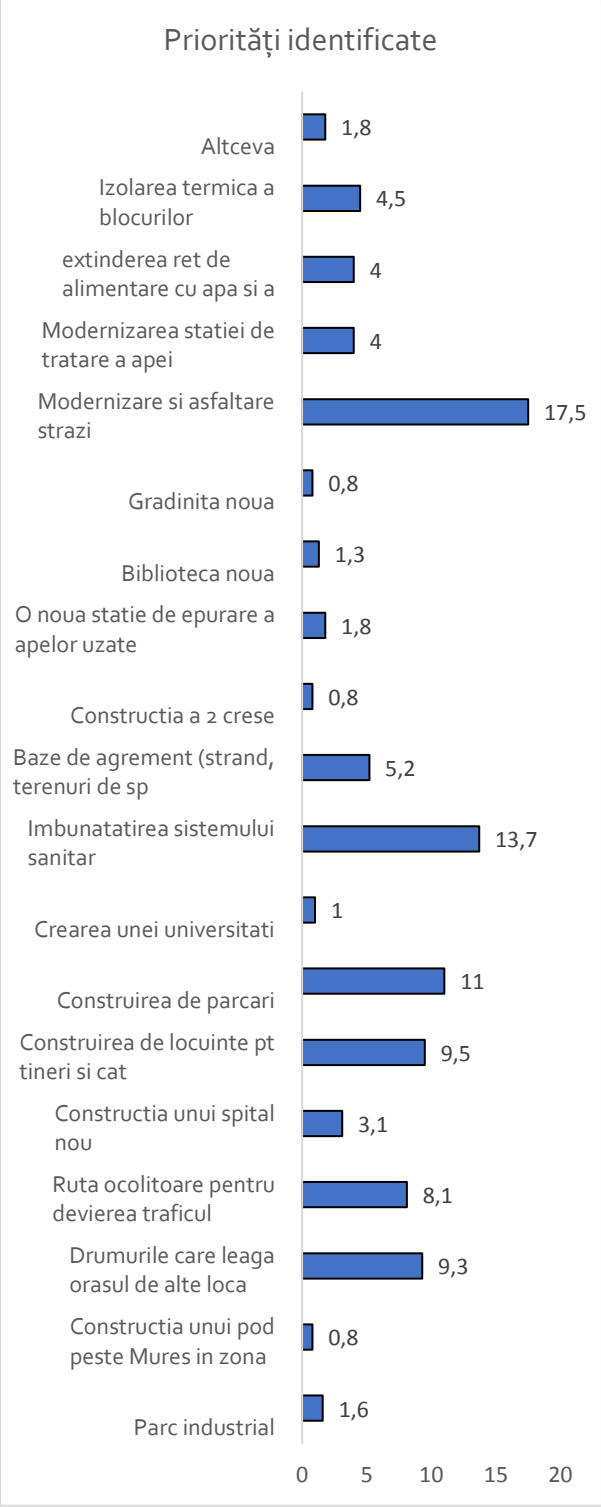

Prioritizarea facilităților care ar trebui create în Municipiul Arad este sintetizată în graficul de mai sus. Fiind vorba de o întrebare cu răspuns multiplu (respondenții puteau alege mai multe variante), cifrele indică procentul dintre respondenții rezidenți în acel cartier care au nominalizat respectivele facilități.

Astfel, cele mai importante investiții de avut în vedere de către municipalitate au fost considerate modernizarea și asfaltarea străzilor (17,7%), crearea de baze de agrement (șstrand, teren sport) (11,5%) și modernizarea stației de tratare a apei (10,7%).

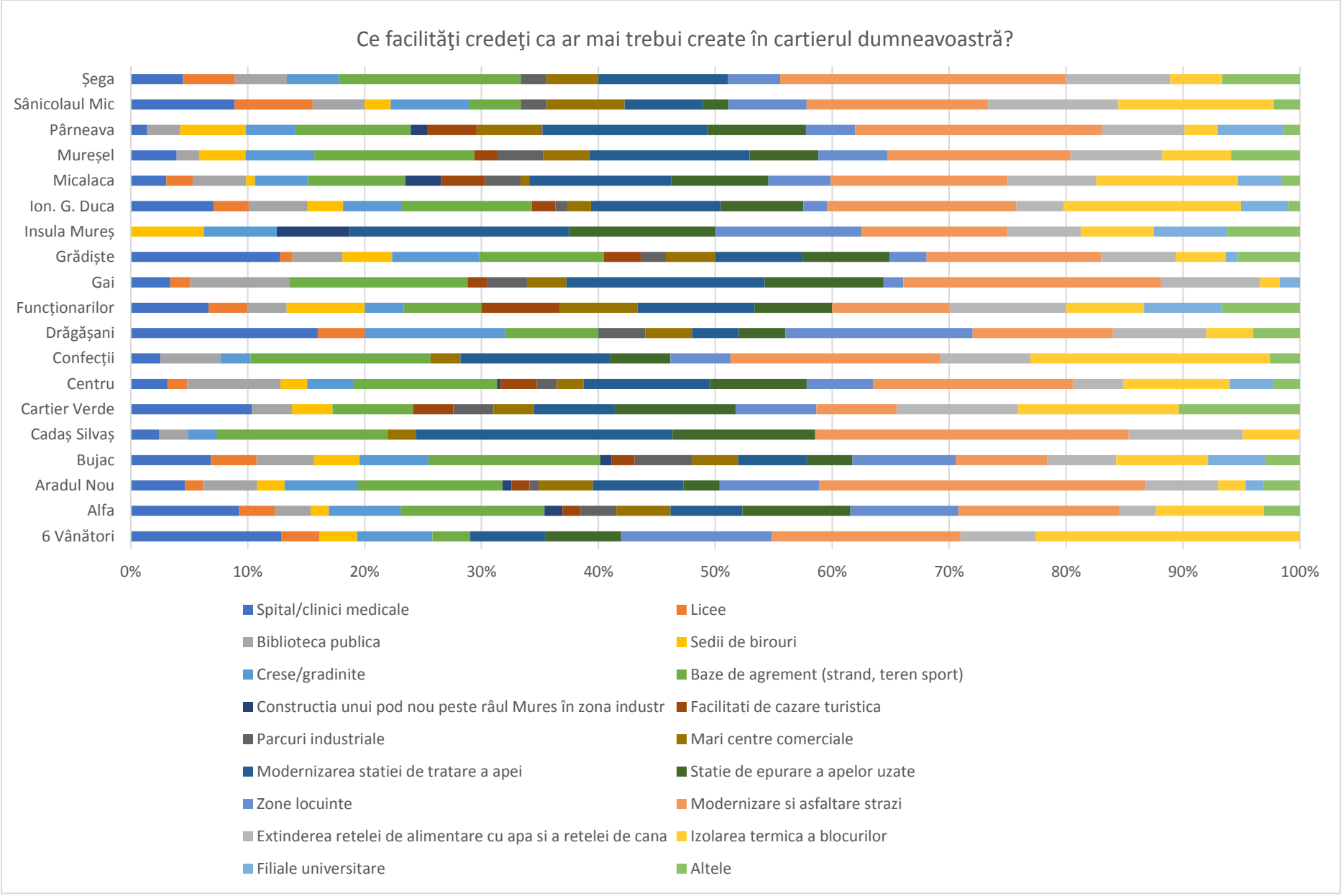
Ce facilităţi credeţi ca ar mai trebui create în cartierul dumneavoastră?
Șega
Sânicolaul Mic
Pârneava
Mureșel
Micalaca
Ion. G. Duca
Insula Mureș
Grădiște
Gai
Funcționarilor
Drăgășani
Confecții
Centru
Cartier Verde
Cadaș Silvaș
Bujac
Aradul Nou
Alfa
6 Vânători
0%
10%
20%
30%
40%
50%
60%
70%
80%
90%
100%
Spital/clinici medicale
Licee
Biblioteca publica
Sedii de birouri
Crese/gradinite
Baze de agrement (strand, teren sport)
Constructia unui pod nou peste râul Mures în zona industr
Facilitati de cazare turistica
Parcuri industriale
Mari centre comerciale
Modernizarea statiei de tratare a apei
Statie de epurare a apelor uzate
Zone locuinte
Modernizare si asfaltare strazi
Extinderea retelei de alimentare cu apa si a retelei de cana
Izolarea termica a blocurilor
Filiale universitare
Altele

Sondaj de opinie privind practicile culturale

În anul 2015, Centrul Municipal de Cultură Arad a realizat un sondaj de opinie privind practicile culturale ale cetățenilor, în cadrul proiectului de elaborare a strategiei culturale a orașului. Principalele concluzii ale sondajului includ:

"• Majoritatea absolută a arădenilor preferă să își petreacă timpul liber acasă.

• Jumătate din timpul liber indoor, arădenii îl alocării vizionării programelor de televiziune, iar un sfert navigării pe internet. Tinerii și persoanele educate preferă internetul.

• Toate practicile culturale ale arădenilor sunt puternic influențate de caracteristicile socio-demografice, de nivelul de instrucție și de vârstă, obiceiurile de consum cultural fiind puternic polarizate din această perspectivă.

• Corelația dintre domiciliu și participarea la activități culturale este explicată mai mult de caracteristicile socio-demografice ale populației diferitelor cartiere, decât de distanța față de locul de derulare a evenimentului.

• Cel puțin jumătate dintre subiecți nu practică niciun hobby cu semnificație culturală. Cele mai frecvent practicate sunt lucrul manual, pictura, dansul.

• 30% din arădeni au încercat măcar o dată să realizeze o creație culturală. Cele mai frecvente sunt poezia, pictura și fotografia artistică.

• 21% din arădeni colecționează ceva.

• Activitățile de timp liber cele mai dezirabile sunt cele outdoor (excursii, plimbări etc.), iar dintre cele culturale cele mai dezirabile sunt vizionarea filmelor și audițiile muzicale.

• Strict în Arad, în timpul liber, cei mai mulți arădeni merg la cumpărături în hipermaketuri și la mall-uri (aproximativ 75% din arădeni merg cel puțin o dată pe an la mall), iar aproximativ o treime se distrează cel puțin o dată la cinematograf și la ștrand.

• Se înregistrează o puternică prezență a echipamentelor TIC și a celor electronice de comunicare, redare și stocare. Peste o treime din gospodării au în dotare tabletă.

• Cel mai vizionat post local este West TV Regional. Cele mai populare programe de televiziune sunt știrile și filmele.

• Muzica populară și cea pop au cei mai mulți aderenți. Persoanele în vârstă și cele mai puțin educate ascultă muzică populară sau religioasă, în timp ce tinerii și cei mai educați au un consum mai diversificat.

• Ponderea celor care au citit cel puțin o carte în ultimul an este de 50%. Jumătate din lecturile arădenilor sunt din volume de beletristică.

• 13% dintre arădeni sunt membri ai unei asociații voluntare, procent similar celei înregistrate în România la nivel urban.

• Participarea la evenimente culturale arădene specifice artei înalte sau moderne este limitată la aproximativ un sfert din populația adultă a orașului (28%) care se împarte în mod egal în „omnivori" – care participă la orice eveniment – și „moderni" – pentru care participarea este mai degrabă un pretext pentru socializare și divertisment. Acest grup de participanți se recrutează preponderent dintre tinerii cu studii superioare. Potențial de creștere deosebit pentru lecțiile de dans, canto și pictură, frecventarea muzeelor și spectacolelor[177].

[177] „Practicile Culturale ale Arădenilor", Sondaj realizat la nivelul Municipiului Arad – mai 2015, coordonat de Prof. Univ.Dr. Adrian Hatos

ANEXE

Anexa 1. Detalierea obiectivelor strategice ale Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007 – 2013 / 2014 - 2020

Obiectivul strategic general al Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020 a fost **dezvoltarea și consolidarea unui centru economic puternic, stabil și diversificat, capabil să asigure prosperitatea și creșterea calității vieții arădenilor.** În vederea atingerii acestuia au fost definite 5 axe strategice, cu obiective strategice aferente după cum urmează:

1. Competitivitate economică – Obiectiv strategic: **Creșterea contribuției economiei locale la crearea produsului intern brut, prin dezvoltarea unui mediu economic diversificat, inovativ, competitiv și atractiv pentru investitorii români și străini**

Obiective:

- Consolidarea și dezvoltarea sectorului productiv;
- Constituirea unui mediu favorabil dezvoltării întreprinderilor;
- Creșterea capacității de dezvoltare și stimularea cooperării între administrația locală și mediul de afaceri;
- Diversificarea economiei în vederea acoperirii sectoarelor absente sau deficitare în mediul de afaceri local;
- Promovarea potențialului turistic local, astfel încât Aradul să devină o destinație atractivă pentru turism și afaceri;
- Asigurarea condițiilor pentru atragerea și susținerea investitorilor români și străini cu un real potențial economic (mediu economic stabil, acces la piața și competiție liberă, sisteme de taxare coerente și transparente).

2. Dezvoltare urbană

2.1. Urbanism, amenajarea teritoriului, infrastructură de transport

Obiectiv strategic – urbanism, amenajarea teritoriului: **Dezvoltarea municipiului ca un sistem urban echilibrat și policentric**

Obiectiv strategic – infrastructură de circulație și transport**: Integrarea în sistemul european de transport a infrastructurii de transport rutier din municipiul Arad, fluidizarea traficului și îmbunătățirea siguranței circulației și traficului pe toate modurile de transport**

Obiective – urbanism, arhitectură, infrastructură de circulație și transport:

- Reglementarea regimului construcțiilor, adoptarea noului PUG prin adaptarea la nevoile actuale ale municipiului, referindu-ne și la posibilitățile de dezvoltare policentrică ale municipiului
- Creșterea competitivității zonei prin crearea unei zone metropolitane, cu beneficii atât pentru municipalitate, cât și pentru localitățile incluse în zonă (extinderea utilităților și a altor servicii municipale)
- Modernizarea infrastructurii de circulație și transport prin optimizarea circulației în vederea fluidizării traficului urban, reducerea timpului de traversare a orașului, creșterea gradului de siguranță în trafic, creșterea duratei de exploatare prin aplicarea unor tehnologii moderne, extinderea sistemului de semaforizare, reabilitarea tuturor trotuarelor și a aleilor dintre blocuri, scăderea gradului de poluare în municipiu, inclusiv prin promovarea formelor nepoluante de transport
- Racordarea municipiului Arad la viitoarea autostradă Nădlac – Arad – Timișoara – Lugoj –Deva
- Crearea unor zone exclusiv pietonale în cartierele municipiului
- Rezolvarea problemei cimitirelor din municipiu
- Accesibilizarea tuturor clădirilor în care funcționează instituții de interes public pentru persoanele cu dizabilități
- Reducerea impactului lucrărilor și activităților de transport asupra mediului înconjurător.

2.2. Transport public local - Obiectiv strategic: **Dezvoltarea și eficientizarea serviciului de transport public local în vederea asigurării cerințelor de deplasare a cetățenilor în interiorul orașului și zonele periurbane**

Obiective:

- Încurajarea transportului în comun pentru decongestionarea arterelor de circulație și diminuarea poluării;
- Creșterea calității și eficienței serviciilor de transport public local de persoane;
- Asigurarea finanțării necesare dezvoltării componentelor sistemului de transport public local de către autoritățile publice;
- Asigurarea cerințelor de deplasare a cetățenilor în interiorul municipiului în funcție de cererea de transport și capacitatea disponibilă;
- Realizarea unor programe de transport care să asigure dezvoltarea echilibrată și eficientă, într-un mediu concurențial real, a tuturor tipurilor de transport public local de persoane;
- Extinderea și modernizarea parcului de transport public existent, cu vehicule ecologice;
- Stimularea folosirii tipurilor de mijloace de transport care asigură grade de poluare scăzute;
- Asigurarea competiției dintre operatori și deschiderea pieței;
- Dezvoltarea rețelei de transport public periurban (pentru zona metropolitană).

2.3. Regenerare urbană – Obiective strategice:

Creșterea rolului cartierelor Municipiului Arad în dezvoltarea economică locală prin regenerarea unor părți ale orașului, cu scopul reducerii disparităților existente;

Reabilitarea mediului construit, dezvoltarea centrelor de cartier și a spațiilor publice pentru a crește calitatea vieții și a încuraja activitățile economice.

Obiective:

- Reabilitarea, restaurarea și realizarea de lucrări conexe de amenajare a obiectivelor care aparțin patrimoniului istoric și cultural;
- Reabilitarea lăcașelor de cult;
- Crearea unui cadru de sprijin pentru proprietarii clădirilor de patrimoniu sau aflate în zona de protecție, în vederea reabilitării acestora;
- Reabilitarea sau demolarea clădirilor din proprietatea sau administrarea municipiului, aflate într-o stare avansată de degradare;
- Elaborarea unui plan de conservare a clădirilor istorice;
- Reabilitarea termică a clădirilor;
- Reabilitarea și reconversia zonelor industriale dezafectate.

2.4. **Locuințe** – Obiectiv strategic: **Promovarea unei politici active și crearea unui cadru propice încurajării construcției de locuințe în vederea asigurării accesului fiecărei familii (fiecărui cetățean) la condiții locative decente**

Obiective:

- Construcția de locuințe standard de închiriat pentru persoanele evacuate din imobilele retrocedate pentru pensionari, tineri salariați și alte categorii cu probleme sociale, finanțate din surse bugetare și credite externe
- Îmbunătățirea condițiilor de viață, prin refacerea fondului locativ existent și a utilităților
- Sprijinirea activității A.N.L. privind asigurarea amplasamentelor necesare construcției de locuințe
- Construirea de locuințe sociale
- Reabilitarea termică a locuințelor
- Limitarea riscului seismic al construcțiilor
- Construirea de noi cartiere de locuințe

2.5. **Spații verzi** – Obiectiv strategic: **Păstrarea, conservarea și amenajarea zonelor verzi existente precum și identificarea și amenajarea de noi zone verzi, interzicerea distrugerii spațiilor verzi**

Obiective:

- Protejarea și întreținerea spațiilor verzi existente și amenajarea locurilor deschise pentru a deveni spații verzi
- Depistarea terenurilor care pot fi valorificate și amenajate ca zone verzi
- Reorganizarea curților interioare și punerea lor în valoare prin realizarea unor proiecte cu scopuri turistice

- Revitalizarea esplanadei Mureșului prin reamenajarea spațiilor plantate pentru a le face cât mai atractive pentru public
- Regândirea Ștrandului Neptun ca zonă de agrement și reamenajarea acestuia
- Realizarea de noi parcuri orășenești, precum și realizarea unor parcuri cu caracter sportiv pe lunca Mureșului
- Amenajarea scuarurilor stradale și a zonei verzi din jurul blocurilor
- Reconversia unor terenuri care nu mai sunt funcționale în scopul pentru care au fost create inițial
- Educația ecologică și conștientizarea populației asupra necesității spațiilor verzi
- Sancționarea celor care aduc prejudicii spațiilor verzi
- Încurajarea întreținerii și densității „verdelui particular"(curți, incinte etc.)
- Controlul strict al tuturor arborilor urbani și sancționarea celor care afectează acest patrimoniu
- Densificarea plantațiilor înalte din parcuri
- Protecția plantației din axa Bulevardul principal;
- Realizarea de perdele de protecție pe direcțiile vânturilor dominante.

2.6. **Utilități publice** – Obiectiv strategic: **Modernizarea și extinderea rețelei de utilități publice și asigurarea accesului tuturor cetățenilor Aradului la utilitățile publice**

Obiective:

- Optimizarea funcționării sistemului de termoficare din municipiu
- Dezvoltarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică; reabilitarea și modernizarea acestuia;
- Creșterea siguranței energetice prin asigurarea necesarului de resurse energetice și limitarea dependenței de resursele energetice de import
- Modernizarea și extinderea rețelelor de apă-canal, gaze naturale și electricitate
- Promovarea unui sistem eficient de energie a unor surse alternative și a ideii de consum rațional
- Creșterea confortului termic concomitent cu scăderea necesarului cantitativ de energie termică și a cheltuielilor populației pentru plata energiei termice
- Satisfacerea necesarului de energie atât în prezent, cât și pe termen mediu și lung la un preț cât mai scăzut, adecvat unei economii moderne de piață și a unui standard de viață civilizat, în condiții de calitate, siguranță în alimentare, cu respectarea principiilor dezvoltării durabile
- Realizarea unui proiect de iluminare stradală care să pună în valoare fondul construit valoros și să creeze un climat de siguranță pentru public
- Diversificarea surselor de import, a resurselor energetice și a rutelor de transport al acestora
- Reabilitarea termică a blocurilor.
- Reabilitarea (înlocuirea) unor rețele învechite de apă;
- Reabilitarea (înlocuirea) unor rețele învechite de canalizare;
- Extinderea sistemului actual de alimentare cu apă într-o serie de zone din municipiu care nu dispun de rețele publice de alimentare cu apă (înființarea de rețele noi);
- Extinderea sistemului actual de canalizare prin înființarea de rețele noi în zonele unde nu există.

2.7. Protecția mediului

2.7.1. Gestionarea deșeurilor – Obiectiv strategic: **Dezvoltarea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor, eficient din punct de vedere economic și care să poată asigura protecția sănătății populației și protecția mediului**

Obiective:

- Desfășurarea activității de colectare a deșeurilor la standarde europene, cu respectarea prevederilor legale de protecție a mediului și a celor de autorizare a rampelor de gunoi
- Îmbunătățirea sistemului de colectare și transport a deșeurilor

- Reducerea cantităților de deșeuri biodegradabile depozitate
- Valorificarea potențialului util din deșeurile municipale
- Eliminarea deșeurilor în conformitate cu legislația în vigoare în scopul protejării sănătății populației și a mediului
- Crearea unui sistem de colectare, tratare și valorificare a deșeurilor din construcții și demolări
- Colectarea și valorificarea vehiculelor scoase din uz
- Organizarea unor centre de colectare pentru DEEE

2.7.2. Realizarea unei strategii de mediu

3. **Dezvoltarea resurselor umane și a serviciilor sociale** – Obiectiv strategic: **Dezvoltarea capitalului uman la nivel local și regional, creșterea competitivității acestuia pe piața muncii, prin asigurarea oportunităților egale de învățare pe tot parcursul vieții și dezvoltarea unei piețe a muncii moderne și flexibile**

Obiective:

- Creșterea nivelului de educație și de pregătire profesională a capitalului uman;
- Susținerea financiară a dezvoltării și modernizării bazei materiale și a infrastructurii instituțiilor din învățământul preuniversitar;
- Dezvoltarea resurselor umane în sistemul de educație;
- Crearea unui cadru propice pentru coordonarea eforturilor comune și satisfacerea intereselor părților implicate (administrația locală, unitățile de învățământ, mediul de afaceri și societatea civilă);
- Promovarea culturii antreprenoriale;
- Crearea unor programe pentru atragerea și reținerea forței de muncă înalt calificată pe plan local și creșterea atractivității Municipiului Arad pe piața muncii;
- Diversificarea serviciilor de consiliere și formare în vederea creșterii capabilității acestora de a furniza servicii de calitate;
- Facilitarea accesului tinerilor pe piața muncii;
- Dezvoltarea unei piețe de muncă cuprinzătoare, flexibilă și modernă;
- Promovarea (re)inserției pe piața muncii a persoanelor inactive;
- Îmbunătățirea serviciului public de ocupare;
- Facilitarea accesului la educație și pe piața muncii a grupurilor vulnerabile;
- Corelarea ofertei de pe piața muncii cu specificul economic local concretizat prin cererea de forță de muncă.

3.1. **Protecție socială** - Obiective:

- Crearea unui sistem de servicii sociale individualizate, centrate pe nevoile populației aflate în dificultate (crearea unei hărți a problemelor sociale, realizarea planului unic de servicii, realizarea unor analize/studii aplicate pe probleme specifice, investiții în programe de formare/dezvoltare profesională)
- Implementarea măsurilor de asistență socială in domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor singure, vârstnicilor, persoanelor cu handicap, a oricăror persoane aflate în nevoie, pe perioada 2007– 2013
- Dezvoltarea comunicării inter – instituționale și cu structurile societății civile. Extinderea parteneriatului social – instituții, ONG –uri, cetățeni, la nivel local, județean și central, în plan intern și internațional.
- Diminuarea dezechilibrelor sociale existente, limitarea sărăciei extreme, absorbția treptată a sărăciei persoanelor active și a celor ce și-au încheiat ciclul vieții active (pensionarii).
- Limitarea situațiilor de abuz și violență domestică
- Reducerea riscului de marginalizare socială prin identificarea evaluarea și acordarea sprijinului persoanelor aflate în dificultate
- Promovarea și respectarea interesului superior al copilului - prevenirea separării copilului de familie și reducerea instituționalizării;
- Respectarea demnității copilului;
- Primordialitatea responsabilității părinților cu privire la exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părintești;
- Diversificarea serviciilor de tip familial;
- Continuarea descentralizării serviciilor de protecție a copilului, transferul serviciilor de interes local către Autoritățile Publice Locale;

- Intervenția multisectorială și parteneriatul dintre instituțiile publice și organizațiile neguvernamentale
- Prevenirea separării copilului de familie;
- Contractarea serviciilor sociale;
- Promovarea drepturilor copilului cu dizabilități, la educație, recuperare, reabilitare și integrare
- Combaterea relelor tratamente în cadrul familiei (violența, abuzul, neglijarea);
- Diversificarea modalităților de petrecere a timpului liber;
- Integrarea socială a tinerilor instituționalizați;
- Protecția și reintegrarea socială a copiilor victime ale traficului de persoane
- Creșterea responsabilizării comunităților locale în domeniul promovării și respectării drepturilor copilului;
- Prevenirea și combaterea acțiunilor și comportamentelor deviante ale copiilor;
- Reintegrarea școlară și familială a copiilor care au săvârșit o faptă penală;
- Prevenirea și combaterea consumului de tutun, alcool și droguri, în rândul copiilor și tinerilor;
- Prevenirea fenomenului copiilor străzii;
- Specializarea personalului - în scopul creșterii calității serviciilor prestate;
- Facilitarea accesului la toate formele de educație, în condiții nediscriminatorii – prevenirea abandonului școlar;
- Restructurarea/închiderea centrelor rezidențiale și înființarea de servicii comunitare alternative integrate în societate: locuințe protejate, case de tip familial, centre de tip Respiro, ateliere protejate, centre de zi, centre de urgență, centre de recuperare de tip ambulator etc.
- Acțiuni pentru angajarea în muncă a persoanelor cu handicap al căror potențial permite încadrarea.
- Parteneriat pentru organizarea unor servicii de mediere pentru angajarea în muncă a persoanelor cu handicap, consilierea beneficiarului și a familiei acestuia, menținerea relației cu angajatorul, coordonarea și modelarea traseului profesional în funcție de posibilitățile fizice, psihice, sociale, relaționale pe care beneficiarul le dezvoltă.
- Încadrarea de personal de specialitate și organizarea unor cursuri de pregătire profesională a personalului din sistemul de protecție specială a persoanelor cu handicap
- Gestionarea eficientă a resurselor umane, materiale și financiare afectate sistemului de protecție specială a persoanelor cu handicap.
- Dezvoltarea de parteneriate cu ONG-uri, cu societatea civilă și alte componente prioritare, cum ar fi: școală, biserică, agenți economici, unități sanitare, poliție etc., în vederea reintegrării socioprofesionale a persoanelor cu handicap.
- Sensibilizarea opiniei publice cu privire la drepturile persoanelor aflate în nevoi, în vederea îmbunătățirii atitudinii și percepției comunității.
- Acțiuni/demersuri pentru implementarea legislației privitoare la accesibilitatea mediului fizic, pentru a permite persoanelor cu handicap accesul neîngrădit la viața socială.

4. Dezvoltarea comunitară

4.1. Sănătatea – Obiectiv general: **Adoptarea unei poziții active și dezvoltarea unor mecanisme eficiente de ocrotire a sănătății populației, prin promovarea prevenției și a educației pentru sănătate, precum și ridicarea standardelor de calitate a actului medical**

Obiective strategice:

- Reorganizarea spitalelor pe tipuri (Unități sanitare pentru îngrijiri de lungă durată, Spitale de acuți);
- Restructurarea serviciilor din spitale
- Renunțarea la spitalele neperformante
- Dezvoltarea ambulatoriului de specialitate
- Dezvoltarea medicinii de familie

4.2. **Cultura** – Obiectiv strategic: **Promovarea Aradului ca pol cultural regional în zona transfrontalieră**

Obiective:

- Promovarea cooperării la nivel regional, național și european
- Intensificarea și diversificarea cooperării transfrontaliere, europene și internaționale în domeniul culturii
- Păstrarea identității culturale
- Conservarea și punerea în valoare a monumentelor istorice și redefinirea utilizării lor.
- Prezervarea și valorizarea tradițiilor locale ca element important al vieții culturale comunitare și ca instrument al dialogului intercultural
- Continuarea programelor și a proiectelor viabile care promovează înfrățirea unor localități din regiune cu așezări similare din alte țări, ceea ce are efecte benefice pentru circulația creatorilor și a artiștilor și pentru diversificarea ofertei
- Îmbunătățirea infrastructurii culturale
- Îmbunătățirea sentimentului de apartenență, încredere și mândrie locală
- Re-însușirea de către populație a patrimoniului
- Promovarea diversității și a multiculturalității în condițiile în care coabitarea diverselor minorități din municipiu reprezintă un factor sinergetic de generator de modele culturale unice.
- Înființarea unei Case de cultură sau Centru multicultural care să fie centru de comandă, finanțare și control a ofertei culturale
- Înființarea unei rețele naționale a centrelor culturale din România
- Dezvoltarea și diversificarea ofertei culturale în funcție de cerințele și nevoile consumatorului
- Colaborarea între administrație, instituții de cultură, universități, organizații și societăți pentru valorificarea patrimoniului
- Conservarea, îmbogățirea și valorificarea patrimoniului
- Găsirea unor modalități de atragere către actul cultural al unor categorii mai largi de consumatori
- Dezvoltarea comunitară prin valorizarea patrimoniului cultural și a semnificațiilor culturale locale
- Transformarea patrimoniului local într-un motor al dezvoltării economice, culturale și sociale –preocupare constantă pentru conservarea calității ambientului natural și cultural, și în interesul viitoarelor generații

4.3. **Tineretul** – Obiectiv strategic: **Promovarea cetățeniei active și stimularea potențialului creativ al tinerilor, prin încurajarea participării acestora la viața cetății, precum și îmbunătățirea calității și eficienței sistemelor de susținere a activităților de și pentru tineret**

Obiective:

- Elaborarea unei strategii sectoriale pe probleme de tineret
- Implicarea tineretului în viața comunității, prin responsabilizarea acestuia
- Înființarea unui Centru pentru tineret
- Facilitarea accesului tinerilor la informații – prin sprijinirea centrelor de informare și consiliere pentru tineret
- Încurajarea inițiativelor și creativității tinerilor pentru ca aceștia să joace un rol activ în societate
- Dobândirea unor noi cunoștințe, îndemânări și abilități care să ajute la dezvoltarea lor viitoare
- Crearea unor alternative pentru petrecerea timpului liber
- Diversificarea programelor și acțiunilor de prevenire și combatere a factorilor de risc (delicvență, infracționalitate, consum de droguri și alcool)
- Înființarea unui centru de dezintoxicare și dezalcoolizare
- Sprijinirea familiilor tinere
- Sprijinirea construirii de locuințe pentru tineri
- Combaterea șomajului în rândul tinerilor
- Încadrarea tinerilor fără adăpost în forme de sprijin asociativ în vederea sprijinirii lor în găsirea de locuri de muncă
- Creșterea atractivității municipiului pentru tineri în vederea reducerii migrației tinerilor spre alte orașe sau în afara țării.

4.4. **Sportul** – Obiectiv strategic: **Asigurarea unui cadru propice dezvoltării și susținerii sportului de performanță și încurajarea practicării activităților**

sportive de către cetățeni, într-un mediu curat și sigur, în scopul socializării, desăvârșirii educației și ocrotirii sănătății

Obiective:

- Asigurarea unui cadru de dezvoltare continuă, de organizare și funcționare performantă a sistemului local de educație fizică și sport
- Implicarea autorităților locale în organizarea și susținerea activităților de educație fizică și sport
- Dezvoltarea sportului școlar și universitar, în cadrul asociațiilor sportive școlare și universitare
- Dezvoltarea sportului de performanță, participarea municipiului la competițiile naționale și internaționale
- Creșterea contribuției bugetului local și atragerea de resurse private pentru finanțarea programelor sportive
- Modernizarea bazelor sportive și de agrement existente
- Construirea unui complex sportiv cu stadion modern
- Construirea unor baze sportive moderne
- Crearea unei piste de atletism
- Sprijinirea tinerilor, persoanelor vârstnice și a persoanelor cu handicap pentru practicarea exercițiului fizic individual sau colectiv
- Amenajarea unor terenuri de sport în cartiere, alternativă de petrecere a timpului liber
- Dezvoltarea și diversificarea acțiunilor de timp liber, vacanță, sport și turism pentru tineri
- Amenajarea zonelor preorășenești pentru agrement și recreere
- Încurajarea practicării sportului individual sau colectiv în rândul cetățenilor prin crearea unui cadru social și organizatoric complex și favorizant în vederea menținerii sănătății și a socializării cetățenilor.

5. **Turismul** – Obiectiv strategic: **Realizarea de surse suplimentare de venit la nivel local și crearea de noi locuri de muncă, prin valorificarea patrimoniului istoric, natural și cultural**

Domenii principale de intervenție:

- Restaurarea și valorificarea patrimoniului cultural și istoric;
- Dezvoltarea patrimoniului existent;
- Dezvoltarea resurselor umane din sector;
- Dezvoltarea resurselor turistice naturale în contextul dezvoltării durabile;
- Informatizarea promovării turismului;
- Creșterea calității serviciilor turistice și asigurarea competitivității acestora;
- Dezvoltarea învățământului de specialitate și orientarea acestuia către nevoile sectorului;
- Definirea unui brand turistic local;
- Îmbunătățirea cooperării dintre sectorul public și privat.

Anexa 2. Infrastructura de învățământ liceal din Municipiului Arad

Denumire	Specializări	Locuri
Colegiul Economic Arad	Economic	84
	Turism și alimentație	56
Colegiul National "Elena Ghiba Birta"	Matematică-Informatică	56
	Științe ale Naturii	56
	Filologie	56
Colegiul National "Moise Nicoară"	Matematică-Informatică	56
	Științe ale Naturii	84
	Filologie	28
Colegiul Național "Preparandia-Dimitrie Țichindeal"	Matematică-Informatică	28
	Filologie	28
	Științe Sociale	28
Colegiul National "Vasile Goldiș"	Matematică-Informatică	56
	Științe ale Naturii	28
	Filologie	56
Colegiul Tehnic "Aurel Vlaicu"	Mecanică	28
Colegiul Tehnic de Construcții și Protecția Mediului	Protecția mediului	28
	Construcții, instalații și lucrări publice	56
Colegiul Tehnologic de Industrie Alimentară	Științe ale Naturii	28
	Agricultură	28
	Industrie alimentară	84
Colegiul "Csiky Gergely"	Matematică-Informatică	14
	Științe ale Naturii	14
	Economic	28
	Turism și alimentație	28
Liceul Național de Informatică	Matematică-Informatică	84
Liceul Tehnologic "Francisc Neuman"	Comerț	28
	Estetica și igiena corpului omenesc	28
	Industrie textile și pielărie	28
Liceul Tehnologic "Iuliu Moldovan"	Fabricarea produselor din lemn	56
Liceul Tehnologic de Electronică și Automatizări "Caius Iacob"	Electric	28
	Electronică automatizări	56
Liceul Tehnologic de Transporturi Auto "Henri Coandă"	Mecanică	56
Liceul Teologic Baptist "Alexa Popovici"	Științe ale Naturii	28
Liceul Teologic Penticostal	Matematică-Informatică	28
Liceul Teoretic "Adam Muller Guttenbrunn"	Științe ale Naturii	56
	Filologie	56

Sursa: admitere.edu.ro

Anexa 3. Lista monumentelor istorice din Municipiul Arad

Nr. Crt.	Cod LMI	Denumire	Adresă	Datare
1	AR-I-s-B-00423	Așezare	"Ceala"	sec. III - V p. Chr.
2	AR-I-s-B-00424	Situl arheologic de la Arad, punct "La Cariera"	"La Cadet-5"	
3	AR-I-m-B-00424.01	Necropolă	"La Cariera"	sec. III - II a. Chr., Latene
4	AR-I-m-B-00424.02	Așezare	"La Cariera"	Epoca bronzului
5	AR-I-m-B-00424.03	Așezare	"La Cariera"	sec. III - II a. Chr.
6	AR-I-s-B-00425	Așezarea daco-romană de la Arad	Pe terenul Complexului de sere	sec. III - V p. Chr.
7	AR-II-a-A-00475	Ansamblul cetății Aradului	Cartier Subcetate	1763 – 1800
8	AR-II-m-A-00475.01	Cetatea Aradului	Cartier Subcetate	1763 – 1783
9	AR-II-m-A-00475.02	Șanț de apărare, cu val de pământ în exterior	Cartier Subcetate	1763 - 1783
10	AR-II-m-A-00475.03	Biserica franciscană	În interiorul Cetății Aradului, Cartier Subcetate	1750 - 1800
11	AR-II-m-B-00476	Podul Traian	Peste râul Mureș, leagă orașul de Cartierul Aradu Nou	1906
12	AR-II-a-B-00477	Ansamblul urban Arad	De la aleea N a podului Traian spre V, pe malul N al râului Mureș până la Str. Putnei, Str. Remus, Str. Alexici Nicola (inclusiv Piața Sârbească), Str. Kogălniceanu M., Str. Ceaikovski P.I. cu prelungirea ei peste Str. Vârful cu Dor și Str. Transilvaniei spre NE, Str. Eminescu Mihai, Str. Episcopiei, Str. Caragiale I.L., Str. Sibii Dorel, Str. Cotruș Aron, Str. Balint Simion, Str. Coșbuc G. spre NV, traversarea spre N la marginea incintei Spitalului Municipal, Str. Ghiba Birta Elena spre E, Bd. Doinaș Augustin, Str. Mureșanu Andrei, spre N de – a lungul Bd. Revoluției până la Piață Drapelului, spre E Str. Brătianu I.C., până la malul de N al Mureșului, bucla Mureșului (care înconjoară Cetatea Aradului) în amonte, până la podul Cetății, spre V pe Str. Popa Eugen până în dreptul Str. 9 Mai, spre SV Splaiul Tuth Sandor până la podul Traian. La N, Calea Timișorii până la intersecția cu Str. Ștefan cel Mare și Str. Ady Endre	
13	AR-II-m-B-00478	Fosta Academie Teologică (Noua Preparandie Română), azi Academia Teologică a Universității "Aurel Vlaicu" și Seminarul Teologic Liceal	Str. Academia Teologică 11-13, str. Sava Tekelia 14	1885
14	AR-II-m-B-00479	Casă	Str. Alecsandri Vasile 13	1910 - 1920
15	AR-II-m-B-00480	Hotelul "Stadt Wien", azi ruine pivniță	Str. Alexandrescu Grigore 6	sf. sec. XVIII - înc. sec. XIX
16	AR-II-m-B-00481	Casă	Str. Alexandrescu Grigore 16	sf. sec. XVIII

17	AR-II-m-B-00482	Biserica de lemn "Cuvioasa Paraschiva"	Str. Andreny Karoly 2-4, (în incinta Spitalului clinic județean de urgență	1725
18	AR-II-m-B-00582	Clinica de pediatrie	Str. Andreny Karoly 2-4	cca. 1905
19	AR-II-m-B-00566	Casa fostei vămi, azi spații comerciale	Calea Banatului 2	înc. sec. XX
20	AR-II-m-B-00483	Casă	Str. Bălcescu Nicolae 1	1800 - 1850
21	AR-II-m-B-00484	"Casa gotică"	Str. Bălcescu Nicolae 6	1800 - 1850
22	AR-II-m-B-00485	Colegiul Național "Moise Nicoară"	Piața Bibici Margareta 1	1869 - 1873
23	AR-II-m-B-00486	Casă	Str. Blaga Lucian 7, str. Eminescu M. 6	1907
24	AR-II-m-B-00487	Școala normal de fete, azi Liceul Pedagogic "Dimitrie Țichindeal"	Str. Blaga Lucian 9	1909
25	AR-II-m-B-00488	Gimnaziu de băieți "Iosif Vulcan", azi Grupul școlar de industrie alimentară	Str. Blaga Lucian 15	1887
26	AR-II-m-B-00489	Casă, azi parohie evanghelică și locuință	Str. Blajului 2	cca. 1900
27	AR-II-m-B-00490	Palatul Suciu	Str. Blajului 3	1906 - 1907
28	AR-II-m-B-00491	Catedrala Sf. Ioan Botezătorul	Piața Catedralei 15	1862 - 1865
29	AR-II-m-B-00492	Turnul de apă, azi restaurant și galerie de apă	Str. Ceaikovski P. I. 9A	1896
30	AR-II-m-B-00493	Casă	Str. Chendi Ilarie 1-3	1897
31	AR-II-m-B-00494	Casă (cu farmacie)	Str. Cicio-Pop Ștefan 16	cca. 1908
32	AR-II-m-B-00495	Școală, azi Școala general nr. 2	Str. Ciocârliei 27	1906
33	AR-II-m-B-00496	Casă	Bd. Decebal 14, str. Georgescu, aviator 8	1912
34	AR-II-m-B-00497	Casă	Bd. Decebal 37	1910
35	AR-II-m-B-00498	Vechiul Cazinou	Bd. General Ion Dragalina, nr. 27, între Parcul Copiilor și Hotel "Parc"	1872
36	AR-II-m-B-00499	Sala de festivități a Școlii de Arte și Meserii	Bd. General Ion Dragalina, nr. 30	1911
37	AR-II-a-A-00500	Mănăstirea "Sf. Simeon Stâlpnicul" - Gai	Str. Dunării 170, Cartier Gai	1745 - 1765 - sec. XX
38	AR-II-m-A-00500.01	Biserica	Str. Dunării 170, Cartier Gai	1760 - 1762
39	AR-II-m-A-00500.02	Fosta reședință de vară episcopală, azi colecția de icoane și carte veche	Str. Dunării 170, Cartier Gai	1765
40	AR-II-m-A-00500.03	Corpul vechi al chiliilor	Str. Dunării 170, Cartier Gai	1765
41	AR-II-m-B-00500.04	Corpul nou al chiliilor și anexele gospodărești	Str. Dunării 170, Cartier Gai	sec. XX
42	AR-II-m-B-00500.05	Biserica de lemn "Sf. Apostoli Petru și Pavel"	Str. Dunării 170, Cartier Gai, în incinta Mănăstirii "Sf. ` Stâlpnicul" - Gai	1745 - 1754
43	AR-II-m-B-00501	Casă	Str. Eminescu Mihai 6, str. Blaga L. 7	1897
44	AR-II-m-B-00502	Casă	Str. Eminescu Mihai 10	cca. 1900
45	AR-II-m-B-00503	Clădirea Diecezanei	Str. Eminescu Mihai 18	cca. 1908
46	AR-II-m-B-00504	Casă	Str. Eminescu Mihai 36	1906
47	AR-II-m-B-00505	Palatul "Tribunei", azi locuințe	Str. Eminescu Mihai 37	1909
48	AR-II-m-B-00506	Gimnaziul Român de Fete, azi secție a Spitalului Clinic Municipal	Str. Eminescu Mihai 44	1912

49	AR-II-m-B-00507	Palatul Cultural Arad, azi Filarmonica de stat și Muzeul Județean	Piața Enescu George 1	1911 - 1913
50	AR-II-m-B-00508	Casă	Str. Episcopiei 3	înc. sec. XX
51	AR-II-m-B-00509	Casă	Str. Episcopiei 9	1906
52	AR-II-m-B-00510	Casă	Str. Episcopiei 18	1908
53	AR-II-m-B-00511	Casă	Str. Episcopiei 46	1910
54	AR-II-m-B-00512	Biserica de lemn "Sf. Gheorghe"	Str. Episcopiei 60 – 62 (în parcul reședinței Episcopiei)	1848
55	AR-II-m-B-00513	Casă	Str. Gavra Alexandru 6	cca. 1900
56	AR-II-m-B-00514	Casă, azi grădiniță	Str. Georgescu Ion, doctor 7	sf. sec. XIX
57	AR-II-m-B-00515	Casă	Str. Georgescu, aviator 11	1883
58	AR-II-m-B-00516	Casă	Str. Georgescu, aviator 11A-13	1913
59	AR-II-m-B-00517	Casă	Str. Ghiba Birta Elena 16	1907
60	AR-II-m-B-00518	Casă	Str. Ghiba Birta Elena 18	1910
61	AR-II-m-B-00519	Casă	Str. Ghiba Birta Elena 20	1910
62	AR-II-m-B-00520	Casă	Str. Goga Octavian 2	1912
63	AR-II-m-B-00521	Casă	Str. Goga Octavian 3	1897
64	AR-II-m-B-00522	Palatul Bohuș, azi locuințe și spații comerciale	Str. Goldiș Vasile 1-3	1910
65	AR-II-m-B-00523	Casă	Str. Grigorescu Nicolae 7	1925 - 1930
66	AR-II-m-B-00524	Sediul fostei Societăți bancare "Victoria", azi locuințe și birouri	Str. Horia 2	1850 - 1900
67	AR-II-m-B-00525	Palatul Szantay, azi locuințe și spații comerciale	Str. Horia 3-5, str. Episcopiei 2	cca. 1911
68	AR-II-m-B-00526	Casa Iacob Hirschi, azi Casa de Cultură a municipiului	Str. Lazăr Gheorghe 1	1817
69	AR-II-m-B-00527	Teatrul Vechi	Str. Lazăr Gheorghe 3	1817
70	AR-II-m-B-00528	Casă	Str. Meţianu 2, Piața Iancu Avram 20	1912
71	AR-II-m-B-00529	Spitalul Clinic Municipal Arad, cu turnul	Piața Mihai Viteazul 7-8, Str. Ghiba Birta Elena 1-3	1815; turn 1833
72	AR-II-m-B-00530	Casă	Piața Mihai Viteazul 10	cca. 1905
73	AR-II-m-B-00531	Casă	Piața Mihai Viteazul 15	cca. 1902
74	AR-II-m-B-00532	Palatul Justiției	Str. Milea Vasile, general 2	1892
75	AR-II-m-B-00533	Palatul Kovács, azi locuințe	Str. Milea Vasile, general 19, Str. Grigorescu Nicolae 8	cca. 1900
76	AR-II-m-B-00534	Casă	Str. Popa de Teiuș Gheorghe 8	1911
77	AR-II-m-B-00535	Casă	Str. Popa de Teiuș Gheorghe 9	cca. 1902
78	AR-II-m-B-00536	Casă	Str. Preparandiei 2	sf. sec. XVIII
79	AR-II-m-B-00537	Preparandia Română, azi locuințe	Str. Preparandiei 13	1812
80	AR-II-m-B-00538	Casă (cu farmacie la parter)	Bd. Revoluției 23, Calea Maniu Iuliu 2	1850 - 1900
81	AR-II-m-B-00539	Casă	Bd. Revoluției 29	cca. 1913
82	AR-II-m-B-00540	Casă	Bd. Revoluției 33, str. Davilla Carol 1A	cca. 1913
83	AR-II-m-B-00541	Casă	Bd. Revoluției 40	cca. 1909
84	AR-II-m-B-00542	Casă	Bd. Revoluției 42	cca. 1912
85	AR-II-m-B-00543	Biserica evanghelică luterană	Bd. Revoluției 61	1906
86	AR-II-m-B-00544	Palatul Andreny, azi Palatul Copiilor	Bd. Revoluției 69	cca. 1880 - 1890
87	AR-II-m-B-00545	Palatul Băncii Naționale	Bd. Revoluției 72	1905 - 1906
88	AR-II-m-B-00546	Palatul Cenad, azi locuințe și birouri	Bd. Revoluției 73, Bd. Milea Vasile, general 1	sf. sec. XIX
89	AR-II-m-B-00547	Casă	Bd. Revoluției 74	sec. XIX
90	AR-II-m-B-00548	Palatul Administrativ (Primăria)	Bd. Revoluției 75	1874 - 1876
91	AR-II-m-B-00549	Palatul Administrației Financiare (Trezoreria)	Bd. Revoluției 77, Bd. Decebal 2	1850 - 1900

92	AR-II-m-B-00550	Palatul Neuman, azi locuințe și spații comerciale	Bd. Revoluției 78, str. Horia 1	sf. sec. XIX
93	AR-II-m-B-00551	Fosta Prefectură, azi Direcția Generală a Finanțelor Publice a Județului Arad	Bd. Revoluției 79	sec. XIX
94	AR-II-m-B-00552	Fosta Prefectură, azi redacția publicațiilor "Adevărul" și "Observator" și Rectoratul Universității "Aurel Vlaicu"	Bd. Revoluției 81	sec. XIX
95	AR-II-m-B-00553	Casă	Bd. Revoluției 90	cca. 1900
96	AR-II-m-B-00554	Casă	Bd. Revoluției 92	cca. 1900
97	AR-II-m-B-00555	Casă, azi sediul Universității de Vest "Vasile Goldiș"	Bd. Revoluției 94	sf. sec. XIX
98	AR-II-m-B-00556	Palatul Herman Gyula, azi locuințe și spații comerciale	Bd. Revoluției 96	1850 - 1900
99	AR-II-m-B-00557	Catedrala romano - catolică	Bd. Revoluției 96A	1902 - 1904
100	AR-II-m-B-00558	Hotelul "Ardealul"	Bd. Revoluției 98	1841
101	AR-II-m-B-00559	Casă	Bd. Revoluției 99	cca. 1900
102	AR-II-m-B-00560	Fosta Bancă de Credit, azi locuințe și spații comerciale	Bd. Revoluției 100	înc. sec. XIX
103	AR-II-m-B-00561	Teatrul de Stat "Ion Slavici"	Bd. Revoluției 103	1874
104	AR-II-m-B-00562	Biserica sârbească "Sf. Petru și Pavel"	Piața Sârbească 1	1698 - 1702 - 1790, modif.
105	AR-II-m-B-00563	Palatul sârbesc, azi locuințe	Piața Sârbească 7-8	cca. 1900
106	AR-II-m-B-00564	Hanul "A.B.C. –ul de Aur", azi locuințe	Str. Sinagogei 2	1820
107	AR-II-m-B-00565	Casă	Str. Teodoroiu Ecaterina 1, Piața Catedralei 11	1850 - 1875
108	AR-II-m-B-00567	Casa Beller	Calea Timișorii 18	1800 - 1850
109	AR-II-m-B-00568	Castelul Nopcea, azi Grupul Școlar Forestier Arad	Calea Timișorii 29-31	1800 - 1850
110	AR-II-m-B-00569	Fosta fabrică de bere, azi spații comerciale și birouri	Calea Timișorii 30-32	1782, instalații (parțial) din 1827
111	AR-II-m-B-00570	Casa parohială a bisericii romano – catolice Aradul Nou	Calea Timișorii 33	înc. sec. XVIII
112	AR-II-m-B-00571	Biserica romano-catolică Aradul Nou	Calea Timișorii 33	1812 - 1821
113	AR-II-m-B-00572	Casa "Cu Lacăt și Trunchi"	Str. Tribunul Dobra 7	1815
114	AR-II-m-A-00573	Sinagoga neologă (de rit mozaic)	Str. Tribunul Dobra 10	1827 - 1834
115	AR-II-m-B-00574	Hanul "Boul Roșu", azi locuințe	Str. Tribunul Dobra 22	sec. XIX
116	AR-II-m-B-00575	Antrepozit	Str. Unirii 5, str. Georgescu aviator 2-6	sf. sec. XIX
117	AR-II-m-B-00576	Antrepozit	Str. Unirii 7, str. Georgescu aviator 2-6	sf. sec. XIX
118	AR-II-m-B-00577	Casă	Str. Unirii 11	cca. 1900
119	AR-II-m-B-00578	Casă	Str. Unirii 12	cca. 1900
120	AR-II-m-B-00579	Casă	Str. Unirii 13	cca. 1900
121	AR-II-m-B-00580	Casă	Str. Unirii 14	cca. 1900
122	AR-II-m-B-00581	Casă	Str. Unirii 17	1890
123	AR-II-m-B-00583	Casă	Str. Vladimirescu Tudor 3	cca. 1910
124	AR-II-m-B-00584	Casă	Str. Vladimirescu Tudor 17-19	1913
125	AR-II-m-B-00585	Fostă clădire administrativă a Fabricii "Astra"	Calea Vlaicu Aurel 43	1900 - 1910
126	AR-II-m-B-00586	Fosta Fabrică de spirt și drojdie "Frații Neuman"	Calea Vlaicu Aurel 274-276	1880 - 1890
127	AR-III-m-B-00662	Crucea martirilor (închinată preoților martiri din perioada	Parcul Mihai Eminescu	1936

		noiembrie 1918 – primăvară 1919)		
128	AR-III-m-B-00663	Monumentul celor 13 generali, executați în anul 1849	Piața 13 Martiri, Cartier Subcetate	1881
129	AR-III-m-B-00664	Bustul profesorului Theodor Ceontea	Str. Academia Teologică 11-13, Str. Tekelia Sava 14, în curtea Seminarului teologic liceal	1912
130	AR-III-a-B-21095	Ansamblul Parcul "Reconcilierii româno- maghiare"	Str. Calvin Ioan	
131	AR-III-m-B-21095.01	Parcul "Reconcilierii româno-maghiare"	Str. Calvin Ioan	
132	AR-III-m-B-21095.02	Statuia Libertății	Str. Calvin Ioan	1890
133	AR-III-m-B-00665	Bustul lui George Coșbuc	Piața Enescu George, în fața Palatului Cultural	1929
134	AR-III-m-B-00666	Bustul lui Petru Pipoș	Piața Enescu George, în fața Palatului Cultural	1937
135	AR-III-m-B-00667	Bustul lui Gh. Popa de Teiuș	Piața Enescu George, în fața Palatului Cultural	1938
136	AR-III-m-B-00668	Bustul lui Ioan Rusu-Șirianu	Piața Enescu George, în fața Palatului Cultural	1938
137	AR-III-m-B-00669	Bustul lui Mircea V. Stănescu	Piața Enescu George, în fața Palatului Cultural	1938
138	AR-III-m-B-00670	Bustul lui A. D. Xenopol	Piața Enescu George, în fața Palatului Cultural	1929
139	AR-III-m-A-00671	Statuia Sfântului Ioan Nepomuk	Str. Episcopiei, la intersecția cu str. Desseanu	1729 (din 1870 pe actualul amplasament)
140	AR-III-m-B-00672	Statuia Sfântului Florian	Str. Guttenbrunn Adam 135	1869
141	AR-IV-m-B-00681	Mormântul Elenei Ghiba Birta	Cimitirul Eternitatea	1904
142	AR-IV-m-B-00682	Mormântul lui Vasile Goldiș și Elenei Goldiș	Cimitirul Eternitatea	al doilea sfert al sec. XX
143	AR-IV-m-B-00683	Mormântul lui Ioan și Coriolan Petranu	Cimitirul Eternitatea	a doua jum. a sec. XX
144	AR-IV-m-B-00684	Mormântul lui Ioan Popovici Desseanu	Cimitirul Eternitatea	înc. sec. XX
145	AR-IV-m-B-00685	Bustul rabinului Chorin Aron	Cimitirul evreiesc, Cartier Grădiște	1846; amplasat în 1851
146	AR-IV-m-B-00686	Fostul sediu al Asociației Generale a Muncitorilor, azi locuințe și sedii comerciale	Piața Catedralei 1, Str. Barițiu G. 37	1850 - 1900
147	AR-IV-m-B-00687	Casa Ștefan Cicio-Pop (Sediul Consiliului Național Român Central), azi locuință	Str. Cicio-Pop Ștefan 3	înc. sec. XX
148	AR-IV-m-B-00688	Casa Vasile Goldiș (ulterior sediul ziarului "Românul")	Str. Goldiș Vasile 6	1910
149	AR-IV-m-B-00689	Fostul sediu al "Căminului Muncitorului", azi cabinete și laboratoare medicale	Str. Paris 2	1913
150	AR-IV-m-B-00690	Casa Toth Arpad	Str. Rațiu Ioan, doctor 23	mijl. sec. XIX, modif. înc. sec. XX
151	AR-IV-m-B-00691	Fostul sediu al Comandamentului Gărzilor Naționale Române (noiembrie – decembrie 1918), azi spital	Str. Vladimirescu Tudor 1, Piața Mihai Viteazul 11-12	înc. sec. XX

Sursa: http://cultura.ro/page/17

Anexa 4 – Indicatorii ce descriu conceptul de Oraș Inteligent

Dimensiune	Domeniu	Indicator	Descriere
Mediu	Clădiri inteligente	Sustainabilitate-clădiri certificate	Număr de clădiri cerficate LEED sau BREAM în cadrul oraşului (pot fi utilizate şi alte standarde locale)
		Locuinţe inteligente	% de clădiri industriale şi comerciale cu contoare inteligente
			% de clădiri comerciale cu un sistem de automatizare a clădirii
			% de locuinţe dotate cu contoare inteligente
	Management-ul resurselor	Energie	% din enegia totală produsă, provenită din surse regenerabile (ISO 37120: 7.4)
			Totalul energiei de uz casnic / locuitor (în kWh/an) (ISO 37120: 7.1)
			% din reţeaua municipală care întruneşte următoarele cerinţe ale unei reţele inteligente 1.) Comunicare în două sensuri; 2.) Sisteme automatizate de control pentru a întâmpina întreruperile de funcţionare 3.) informaţie în timp real pentru utilizatori; 4.) Permite distribuţia energiei; 5.) Susţine contorizarea consumului net
		Amprenta de carbon	Emisii de gaze cu efect de seră măsurate în tone pe cap de locuitor (ISO 37120: 8.3)
		Calitatea aerului	Puberi în suspensie PM2.5 (µg/m3) (ISO 37120: 8.1)
		Deşeuri generate	% din cantitatea de deşeuri solide la nivelul oraşului care este reciclată (ISO 37120: 16.2)
			Cantitatea totală de deşeuri solide colectată la nivelul oraşului pe cap de locuitor (in kg) (ISO 37120: 16.3)
		Consumul de apă	% din totalul de clădiri comerciale cu contoare inteligente pentru consumul de apă
			Consumul total de apă pe cap de locuitor (litrii/zi) (ISO 37120: 21.5)
	Planificare urbană sustenabilă	Planificarea rezilienţei climatice	Are oraşul dumneavoastră o strategie/plan privind rezilienţa climatică? (Da/Nu)
		Densitate	Densitatea ponderată a populaţiei (densităţile medii ale populaţiei pe circumscripţiile de recensământ care alcătuiesc oraşul)
		Spaţiu verde pe cap de locuitori	Spaţii verzi la 100,000 de locuitori (în m2) (ISO 37120: 19.1)
Mobilitate	Transport eficient	Transport nepoluant	Kilometri de piste şi benzi ciclabile la 100,000 de locuitori (ISO 37120: 18.7)
			% de biciclete în sistem shared bicycles pe cap de locuitor
			% de autovehicule în sistem shared vehicles pe cap de locuitor
			% de staţii electrice de alimentare în cadrul oraşului
	Acces multi-modal	Transport public	% anual de călătorii cu transportul public pe cap de locuitor (ISO 37120: 18.3)
			% deplasărilor nemotorizate din totalul mijloacelor de transport utilizate
			Sistem integrat de tarifare pentru transportul public
	Infrastructura tehnologică	Carduri inteligente	% din veniturile totale ale transportului public provenite prin intermediul unui sistem integrat de carduri inteligente
		Access la informaţie în timp real	Prezenţa unei tarifări bazate pe cererea de transport (ex. tarifarea congestiei, benzi de circulaţie tarifate variabil, locuri de parcare tarifate variabil). Da/Nu
			% al semafoarelor conectate la sisteme de management al traficului în timp real

			% din serviciile de transport public care oferă publicului informaţii în timp real, câte 1 punct pentru fiecare mijloc de deplasare, până la 5 puncte (autobuz, tren regional, metrou, transport de mare viteză şi mijloace partajate (ex. bike-sharing, car-sharing)
			Disponibilitatea unor aplicaţii pentru tranzitul multi – modal care să integreze cel puţin 3 servicii (Da/Nu)
Guvernanţă	**Servicii online**	Proceduri online	% al serviciilor administraţiei publice care pot fi accesate de locuitorii oraşului prin intermediul telefonului mobil sau al internetului
		Beneficii ale plăţilor electronice	Existenţa beneficiilor aferente plăţilor electronice pentru locuitorii oraşului (Da/Nu)
	Infrastructură	Acoperirea reţelei Wi-Fi	Numărul hotspot – urilor Wi-Fi pe km2
		Acoperirea reţelei Broadband	% al utilizatorilor rezidenţiali şi comerciali cu o viteză a internetului de minimum 2 Mbit/s
			% al utilizatorilor rezidenţiali şi comerciali cu o viteză a internetului de minimum 1 gigabit/s
		Acoperirea reţelei de senzori	% al componentelor de infrastructură cu senzori instalaţi, 1 punct pentru fiecare: traficul, cererea de transport public, parcarea, calitatea aerului, deşeurile, alimentarea cu apă, iluminatul public
		Operatiuni integrate de sănătate şi siguranţă	% al serviciilor integrate într-un centru singular de comandă care să favorizeze informaţiile în timp real, câte un punct pentru fiecare: ambulanţele, intervenţia în caz de urgenţă, pompierii, poliţia, condiţiile meteo, transportul, calitatea aerului
	Guvernanţă deschisă	Open Data	Utilizarea open data
		Open Apps	% al aplicaţiilor disponibile pentru telefoane mobile bazate pe open data
		Confidenţialitate	Existenţa politicilor oficiale la nivelul oraşului pentru protejarea informaţiilor confidenţiale ale locuitorilor
Economie	**Antreprenoriat şi inovare**	Startup – uri noi	Numărul noilor startup – uri înfiinţate pe an
		R + D	% din PIB investit în domeniul R&D in sectorul privat
		Niveluri de angajare	% persoanelor angajate cu normă întreagă (ISO 37120: 5.4)
		Innovare	Coeficientul de inovare al oraşelor
	Productivitate	Produsul intern brut	PIB pe cap de locuitor
	Conexiuni locale şi globale	Exporturi	% din PIB bazat pe exporturi ale tehnologiei
		Evenimente internaţionale găzduite	Numărul participanţlor la congresele şi târgurile internaţionale
Populaţie	**Incluziune**	Gospodării conectate la internet	% al gospodăriilor conectate la internet
		Ponderea smart – phone - urilor	% al locuitorilor cu acces la un telefon de tip smartphone
		Implicare civică	% al activităţilor de implicare civică organizate de către autorităţile publice în anul precedent
			Prezenţa la vor la ultimele alegeri (% din numărul total de locuitori cu drept de vot) (ISO 37120: 11.1)
	Educaţie	Învăţământ secundar	% al absolvenţilor de învăţământ secundar (ISO 37120: 6.3)
		Absolvenţi de studii universitare	Numărul diplomelor de studii superioare la 100,000 locuitori (ISO 37120: 6.7)
	Creativitate	Imigranţi născuţi în străinătate	% al populaţiei născute într – o ţară străină
		Laborator de viaţă urbană	% laboratoarelor înregistrate oficial în cadrul reţelei ENoLL

		Locuri de muncă în industriile creative	% al forţei de muncă angrenate în industriile creative
Condiţii de viaţă	**Cultură și bunăstare**	Condiţii de viaţă	% locuitorilor cu deficienţe ale locuinţelor în oricare dintre următoarele sectoare (apă potabilă, salubritate, aglomeraţie, calitate slabă a materialelor sau lipsa electricităţii)
		Coeficientul Gini	Coeficientul Gini privind inechitatea socială
		Clasamentul conform calităţii vieţii	Clasamentul Mercer pentru cel mai recent sondaj privind calitatea vieţii
		Investiţii în cultură	% din bugetul local alocat pentru cultură
	Siguranţă	Criminalitate	Rata criminalităţii la 100,000 de locuitori (ISO 37120: 14.5)
		Prevenţia inteligentă a infracţiunilor	% al tehnologiilor utilizate în prevenţia infracţiunilor, câte 1 punct pentru fiecare din următoarele: camere de supraveghere, aplicaţii de taxi, tehnologii software pentru infracţiuni predictive
	Sănătate	Istoric medical Unic	% al locuitorilor care beneficiază de un istoric medical integrat care să faciliteze accesul la întreaga fişă medicală
		Speranţa de viaţă	Speranţa medie de viaţă (ISO 37120: 12.1)
			Coeficientul pentru oraşe inteligente

Sursa: Metodologia pentru evaluarea oraşelor inteligente 2014, Boyd Cohen

Anexa 5 – Prognoză privind indicatorii socio-economici din Regiunea Vest

Evoluția principalilor indicatori economico-sociali în Regiunea VEST					
	- modificări procentuale -				
	Total regiune	**Arad**	**Caraș Severin**	**Hunedoara**	**Timiș**
2014					
Creșterea reală a PIB	**3,3**	6,5	2,2	2,9	2,2
PIB/Locuitor (euro)	**7883**	7824	5495	6053	9978
Numărul mediu de salariați	**2,1**	2,0	1,6	0,5	3,1
Rata șomajului înregistrat - %	**3,4**	2,8	4,5	6,6	1,6
Câștigul salarial mediu net lunar – lei/salariat	**1601**	1492	1326	1393	1836
Câștigul salarial mediu net lunar	**7,3**	6,4	8,1	6,3	7,7
2015					
Creșterea reală a PIB	**4,0**	3,7	4,9	3,1	4,3
PIB/Locuitor (euro)	**8470**	8386	5989	6496	10672
Numărul mediu de salariați	**3,1**	2,9	3,6	2,7	3,3
Rata șomajului înregistrat - %	**3,0**	2,3	4,2	6,0	1,3
Câștigul salarial mediu net lunar – lei/salariat	**1741**	1622	1432	1507	2002
Câștigul salarial mediu net lunar	**8,7**	8,7	8,0	8,2	9,1
2016					
Creșterea reală a PIB	**4,2**	4,4	4,0	4,2	4,1
PIB/Locuitor (euro)	**8977**	8905	6377	6927	11237
Numărul mediu de salariați	**3,2**	3,0	3,7	2,7	3,4
Rata șomajului înregistrat - %	**3,2**	2,4	4,5	6,2	1,4
Câștigul salarial mediu net lunar – lei/salariat	**1899**	1769	1553	1637	2188
Câștigul salarial mediu net lunar	**9,1**	9,0	8,5	8,7	9,3
2017					
Creșterea reală a PIB	**4,2**	4,2	4,0	4,1	4,3
PIB/Locuitor (euro)	**9613**	9537	6852	7460	11972
Numărul mediu de salariați	**3,3**	3,3	3,6	2,8	3,5
Rata șomajului înregistrat - %	**2,8**	2,1	4,1	6,0	1,3
Câștigul salarial mediu net lunar (lei/salariat)	**2003**	1868	1632	1719	2312
Câștigul salarial mediu net lunar	**5,5**	5,6	5,1	5,0	5,7
2018					
Creșterea reală a PIB	**4,5**	4,5	4,2	4,4	4,5
PIB/Locuitor (euro)	**10335**	10261	7397	8064	12799
Numărul mediu de salariați	**3,2**	3,2	3,6	2,7	3,4
Rata șomajului înregistrat - %	**2,6**	2,0	4,0	5,8	1,2
Câștigul salarial mediu net lunar (lei/salariat)	**2110**	1970	1714	1809	2435
Câștigul salarial mediu net lunar	**5,3**	5,4	5,0	5,2	5,3
2019					
Creșterea reală a PIB	**4,6**	4,6	4,5	4,6	4,7
PIB/Locuitor (euro)	**11058**	10985	7949	8676	13620
Numărul mediu de salariați	**3,0**	3,0	3,3	2,5	3,2
Rata șomajului înregistrat - %	**2,6**	2,0	3,9	5,7	1,2
Câștigul salarial mediu net lunar (lei/salariat)	**2219**	2074	1798	1901	2562
Câștigul salarial mediu net lunar	**5,2**	5,3	4,9	5,1	5,2

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE URBANĂ 2014 – 2030

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD
DIRECŢIA COMUNICARE
Serviciul Relaţii cu Publicul
Nr. 9566/16.02.2017

Minuta
dezbaterii publice a
Proiectului de hotărâre privind aprobarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030 – iniţiativa primarului

În conformitate cu Legea nr. 52/2003 privind transparenţa decizională în administraţia publică, republicată, în data de 15.02.2017, ora 15^{00}, la sediul Primăriei Municipiului Arad, sala "Regele Ferdinand", a fost organizată dezbaterea publică având ca obiect proiectul de hotărâre menţionat mai sus. Dezbaterea publică a fost organizată la iniţiativa Primăriei Municipiului Arad-Direcţia Comunicare.

La dezbaterea publică au participat:

Reprezentanţi ai Primăriei Municipiului Arad:

- D-nul. Gheorghe Falcă- Primarul Municipiului Arad
- D-nul. Levente Bognar- Viceprimar- Municipiul Arad
- D-nul. Călin Bibarţ- Viceprimar- Municipiul Arad
- D-na. Claudia Macra – Administrator Public – Primăria Municipiului Arad
- D-na. Eliza Barbura - Director Executiv - Direcţia Comunicare
- D-na. Sorina Ila – Director - Serviciul Public Comunitar Local de Evidenţă a Persoanelor
- D-nul. Ioan Ignat- Director Executiv- Direcţia Patrimoniu
- D-nul. Pavel Neamţiu - Director Executiv - Direcţia Venituri
- D-nul. Ştefan Szuchanszki - Director Executiv - Direcţia Achiziţii Publice – Administrativ
- D-na. Lucia Giurgiu – Şef Serviciu-Serviciul Investiţii, Dezvoltare Imobile
- D-na. Liliana Florea-Şef-Serviciu- Serviciul Transport Public Local, Autorizare Activităţi Economice
- D-na. Olimpia Stoica- Şef-Serviciu - Serviciul Buget
- D-nul. Sorin Muntean–Şef Serviciu- Serviciul Monitorizare Strategii, Managementul Calităţii şi Control Intern
- D-na. Adina Sălăjan– Consilier - Serviciul Monitorizare Strategii, Managementul Calităţii şi Control Intern
- D-na. Diana Haica–Consilier- Serviciul Monitorizare Strategii, Managementul Calităţii şi Control Intern
- D-na. Silvia Popovici-Consilier- Serviciul Monitorizare Strategii, Managementul Calităţii şi Control Intern
- D-na. Corina Trandafir-Consilier-Serviciul Monitorizare Strategii, Managementul Calităţii şi Control Intern
- D-nul. Lucian Cătană-Consilier-Serviciul Monitorizare Strategii, Managementul Calităţii şi Control Intern
- D-na. Adela Simona Hoblea –Consilier- reprezentant Serviciul Dezvoltare Urbană şi Protejare Monumente

Reprezentanţi ai Instituţiilor subordonate Primăriei Municipiului Arad:

- D-na. Lucia Bulboacă – Director Gen. Adj. - D.D.A.C
- D-na. Alina Mrejeru -Şef Serviciu – Serv.proiecte, strateg.sociale, logistică-D.D.A.C
- D-nul. Petru Cuvineanu – Director Adj. - S.C. CTP S.A.
- D-nul Nicolai Puha – Director- S.C. RECONS S.A.
- D-na. Daniela Şandor- reprezentant-SC TOP SA
- D-nul. Doru Orban – Director-Filarmonica de Stat Arad
- D-nul. Bogdan Costea- Director- Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad
- D-na. Daniela Pădurean-Andreica- Director-Centrul Municipal de Cultură Arad
- D-na. Ramona Creţu- Director Adj.- Centrul Municipal de Cultură Arad
- D-na. Viorica Graur- Director- Poliţia Locală Arad
- D-nul. Cosmin Şerb- reprezentant Gospodărirea Comunală Arad
- D-nul. Doble Gheorghe Daniel- S.C.CET Hidrocarburi S.A. Arad

Reprezentanţi ai Consiliului Local al Municipiului Arad:

- D-nul. Furău Gheorghe Oto-Consilier CLM Arad
- D-nul. Cheşa Ilie-Consilier CLM Arad
- D-nul. Vârcuş Beniamin-Consilier CLM Arad
- D-na. Vasilescu Florina -Consilier CLM Arad
- D-nul. Săplăcan Gheorghe-Consilier CLM Arad
- D-nul. Strona Giovanni - Consilier CLM Arad

Reprezentanţi firmă consultanţă - GEA STRATEGY & CONSULTING

- D-na. Ioana Ivanov – Manager proiect, Consultant GEA Strategy & Consulting
- D-nul. Reinhold Stadler- Expert dezvoltare şi mobilitate urbană, Consultant GEA Strategy & Consulting

Reprezentanţi ai Instituţiilor Publice locale şi ai societăţii civile:

- D-na. Boghicevici Claudia -Vicepreşedinte -Consiliul Judeţean Arad
- D-na. Moldovan Zena- reprezentant Consiliul Judeţean Arad
- D-nul. Marian Valeriu- reprezentant Consiliul Judeţean Arad
- D-nul. Molnar Emeric- reprezentant Instituţia Prefectului Judeţului Arad
- D-nul. Opriş-Sârca Paul- reprezentant Agenţia Pentru Dezvoltare Regională Vest
- D-nul. Sbârcea Paul- reprezentant Agenţia Pentru Dezvoltare Regională Vest
- D-nul. Iacob Daniel- reprezentant Agenţia Pentru Dezvoltare Regională Vest
- D-nul. Daniel Tomuţa- reprezentant Camera Taximetriştilor Arad
- D-nul. Dorin Barbu- reprezentant Garda Nationala de Mediu-Comisariatul Judetean Arad
- D-nul. Ionel Schlesinger- Preşedinte-Comunitatea Evreilor Arad
- D-nul. Alexandru Nagy-Vizitiu- reprezentant- reprezentant ProUrbe Arad
- D-na. Andreica Lăcrămioara- Inspector sanitar - Direcţia de Sănătate Publică a Judeţului Arad
- D-na. Dr. Bădoi Daniela- reprezentant - Direcţia Sanitar-Veterinară şi Pentru Siguranţa Alimentelor Arad
- D-na. Rusea Georgeta- reprezentant- Direcţia Pentru Agricultură Arad
- D-nul. Moţiu Teodor-reprezentant- S.D.N. Arad
- D-nul. Şandru Voicu- reprezentant- Registrul Auto Român-Reprezentanţa Arad

- D-nul. Zdrenghea Gelu- reprezentant - Regia Naţională A Pădurilor – ROMSILVA - Direcţia Silvică Arad

- D-na. Roxin Anca- reprezentant - Regia Naţională A Pădurilor – ROMSILVA Administratia Parcului Natural Lunca Muresului RA

- D-na. Plămădeală Adriana- reprezentant- Serviciul de Ambulanţă Judeţean Arad

- D-na. Ionescu Gabriela - Inspector - Direcţia Judeţeană De Statistică Arad

- D-na. Dorobanţu Mariana - Inspector - Direcţia Judeţeană de Statistică Arad

- D-nul. Zimbran Horia –reprezentant- Oficiul Registrului Comerţului de pe Lângă Tribunalul Arad

- D-nul. Ardelean Aurel- Preşedinte -Universitatea de Vest Vasile Goldiş Arad

- D-nul. Dărău Aurel- reprezentant -Universitatea de Vest Vasile Goldiş Arad

- D-nul. Pellegrini Nicolae- Inspector şcolar general adj.-Inspectoratul Şcolar Judeţean Arad

- D-nul. Popovici Dan- reprezentant Arhiepiscopia Aradului

- D-nul. Drăgan Ovidiu- reprezentant Comunitatea Bisericilor Baptiste Arad

- D-nul. Murgu Rudolf-reprezentant Biserica Penticostală El-Shaddai

- D-nul. Binchiciu Viorel- reprezentant C.J. RAE Arad

- D-nul. Haţegan Ioan- reprezentant C.J. RAE Arad

- D-nul. Chepeţan Mihai- reprezentant- Astra Vagoane Călători

- D-nul. Cosmin Doda- reprezentant - I.P.J Arad - Poliţia Municipiului Arad

- D-na. Vasil Mihaela- Director-Casa Judeţeană de Pensii Arad

- D-nul. Florin Stana- reprezentant USR Arad

- D-na. Neag Nicoleta Maria- reprezentant PSD Arad

- D-na Crişan Dorina- reprezentant SCJU Arad

- D-na Săvoiu Geta-reprezentant Timişoara - Compania Naţională De Căi Ferate C.F.R. S.A. -Staţia CFR Arad

- D-nul. Dumbravă Viorel –reprezentant- Casa de Asigurări de Sănătate

- D-na. Lucuţa Carmen- Director financiar contabil- Spitalul Clinic Judeţean de Urgenţă Arad

- D-nul. Haş Alin- reprezentant Astra Rail Ind.

- D-nul. Beţiu Adrian- reprezentant Astra Rail Ind.

- D-nul. Bănăţean Gheorghe – Director General- Compania de Apă Arad

- D-na. Costea Alina-Teodora – Director Economic - Compania de Apă Arad

- D-nul. Borha Vasile – Director Operaţional - Compania de Apă Arad

- D-nul. Varga Florin – Director Tehnic, Dezvoltare- Compania de Apă Arad

- D-nul. Jeflea Gheorghe- Director A.S.A

- D-nul. Adrian Şiclovan - Responsabil Protecţia Mediului - SC Polaris M.Holding SA

- D-na. Şarga Ramona-Amalia- Director-Grădiniţa PP- Grădiniţa Prieteniei

- D-na. Cristea Anişoara- Director-Grădiniţa PP Elefănţelul Alfa

- D-na. Lupea Georgiana- Director Adj.-Şcoala Gimnazială „Mihai Eminescu" Arad

- D-na. Coşeri Corina- reprezentant- Liceul Tehnologic de Transport Auto"Henri Coandă"

- D-nul. Boja Florinel- Director- Liceul Tehnologic"Iuliu Moldovan"

- D-nul. Mihăieş Ovidiu- Director- Liceul Teologic Baptist "Alexa Popovici" Arad

- D-na. Ţica Gheorghiţa- Director- Colegiul Tehnic de Construcţii şi Protecţia Mediului Arad

- D-nul. Muntean Tiberiu- Director- Colegiul „Csiky Gergely"

- D-na. Cucu Nadia-reprezentant- Liceul cu Program Sportiv Arad

- D-na. Peştean Nicoleta- Director Grădiniţa PP1 Arad

- D-na. Dărău Flavia- Director Grădiniţa PP14 Arad

- D-nul. Popa Cristian- reprezentant- Leoni Wiring Systems Arad SRL

- D-na. Oprescu Adina- reprezentant Superjackpot SRL
- D-na. Bulgaru Andreea-cetăţean
- D-nul. Sorin Cristian – cetăţean
- D-na. Bulzan Sabina – cetăţean-Piaţa Catedralei
- D-na. Rad Lorica – cetăţean-Piaţa Catedralei
- D-na. Butaci Mariana – cetăţean-Piaţa Catedralei
- D-na. Cătană Viorica – producător
- D-na. Simona Lunga – producător/comerciant
- D-na. Paul Ronelia –comerciant
- .....Dumitrescu M.G.- reprezentant I.T.M.
- D-nul. Siontescu Vasilică- participant dezbatere
- D-na. Plescaciuc Marinela- participant dezbatere
- D-na. Moza Patricia- reprezentant MCP AFFAIR
- alţi participanţi...

Reprezentanţi ai mass-media locală: 2 persoane

Nr. total participanţi: 124

Activităţi:
Ora 15^{00} – deschiderea dezbaterii publice - prezentarea succintă a proiectului de hotărâre şi a participanţilor din partea PMA de către D-na. Claudia Macra – moderatorul dezbaterii
Ora 15^{10}– prezentarea exhaustivă a proiectului de hotărâre de către: D-na. Ioana Ivanov – Manager Proiect - reprezentant firmă consultanţă - GEA STRATEGY & CONSULTING
Ora 16^{15} – propuneri/recomandări de la cetăţeni/asociaţii legal constituite şi sesiune de întrebări - răspunsuri
Ora 17^{15}– încheierea dezbaterii publice

Dezbaterea publică a fost deschisă şi moderată de către D-na. Claudia Macra – Administrator Public – Primăria Municipiului Arad printr-o prezentare succintă a proiectului de hotărâre şi a participanţilor, urmată de o alocuţiune a D-lui Primar Gheorghe Falcă. În continuare, D-na. Ioana Ivanov – Manager Proiect - reprezentant firmă consultanţă - *GEA STRATEGY & CONSULTING*, a făcut o prezentare exhaustivă a proiectului de hotărâre supus discuţiei.

Au luat cuvântul în timpul dezbaterii:

- D-nul. Levente Bognar - Viceprimar- Municipiul Arad
- D-nul. Ionel Schlesinger – Preşedinte- Comunitatea Evreilor din Arad
- D-nul. Florin Stana - reprezentant Uniunea Salvaţi România
- D-nul. Aurel Ardelean – Preşedintele Universităţii de Vest "Vasile Goldiş" din Arad
- D-nul. Beniamin Vârcuş -Consilier CLM
- D-nul. Gheorghe Falcă - Primarul Municipiului Arad

D-na. Claudia Macra

Mulţumim tuturor celor care au răspuns invitaţiei noastre de a participa şi a discuta pe acest proiect care dezbate un subiect important – " ***Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030 – iniţiativa primarului***". Documentul supus discuţiei este foarte vast, de aceea sper că o mare parte dintre cei prezenţi au reuşit să parcurgă măcar portofoliu de proiecte propuse în cadrul acestuia...

La această dezbatere prezintă iniţiatorul proiectului de hotărâre-D-nul. Primar-Gheorghe Falcă.

Prezentarea exhaustivă a proiectului o va face D-na. Ioana Ivanov – Manager Proiect - reprezentant firmă consultanţă - *GEA STRATEGY & CONSULTING.*, firmă care ne-a sprijinit la elaborarea acestui document. Dumnealor sunt cei care au reuşit împreună cu noi să organizeze toate dezbaterile din această perioadă (dec.2015-prezent), până la forma integrată a proiectului care se află în faţa dumneavoastră...

D-nul. Gheorghe Falcă

Doresc să vă mulţumesc pentru modul în care aţi lucrat cu noi pentru elaborarea acestei strategii, împreună cu firma de consultanţă. Uitându-ne în statisticile trecutului...Aradul este un oraş care s-a dezvoltat şi frumos şi rapid...economia a avut o evoluţie foarte bună...cifra de afaceri a crescut din 2006 până în prezent cu 136%..Aradul exportă azi de două ori mai mult decât judeţul Cluj...toate acestea au legătură cu activitatea unui oraş, modul în care oraşul a înţeles să investească în infrastructură, în servicii...iar de aici încolo, prin experienţa pe care am acumulat-o, prin modul în care am atras bani europeni, vom intra într-o altă etapă integrată a dezvoltării municipiului Arad. Conceptul este de la finalul celeilalte strategii (2014)...de aceea este normal să rămână aşa ca şi titlu...2014-2030.

D-na. Claudia Macra

Vreau să punctez câteva momente din procesul derulării/elaborării acestui proiect....documentul care stă la baza acestuia este Strategia de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2020-care a fost de asemenea segmentată la momentul respectiv:2007-2013/2014-2020, aprobată prin HCLM nr.26/2008.

Ceea ce s-a întâmplat în cursul anului trecut a fost actualizarea acestei strategii, respectiv completarea ei cu informaţii actuale şi reorganizarea obiectivelor de dezvoltare pe termen scurt, mediu şi lung - raportat temporal la perioada:2014-2030.

Contractul a fost semnat în dec.2015, în martie 2016 a avut loc întâlnirea de coordonare cu toţi elaboratorii strategiilor sectoriale...anul 2016 a fost anul elaborării strategiilor...s-au întâlnit reprezentanţii firmelor care ne-au acordat sprijin în elaborarea strategiilor de sănătate, învăţământ, oraşe verzi şi Planul Local de Mobilitate Urbană. Parte dintre acestea sunt deja aprobate de Consiliul Local....mă refer la Strategia pe sănătate, Transformarea municipiului Arad în oraş verde şi PMUD.

O parte dintre participanţi au contribuit cu idei de proiecte şi şi-au exprimat dorinţa de implicare în parteneriate ulterioare pentru dezvoltarea oraşului...

În trim. II-2016, au avut loc consultări publice cu actori relevanţi...în mare parte prezenţi acum în sală...cel puţin reprezentanţii instituţiilor sau ai agenţilor economici cu care am colaborat...

În perioada 16 lul.-19 aug.2016- a avut loc consultarea externă... centralizarea tuturor datelor, agregarea lor în vederea finalizării Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană.

Au avut loc întâlniri separate ale consultanţilor, la instituţiile relevante de profil din Arad - pe teme specifice....furnizarea unui portofoliu extins de proiecte structurate de obiective şi subobiective... şi modificarea materialului predat conform observaţiilor formulate de ADR-Vest şi alţi factori interesaţi...

D-na. Ioana Ivanov – Manager Proiect - reprezentant firmă consultanță - *GEA STRATEGY & CONSULTING*

Am avut onoarea de a coordona acest proiect- din partea *GEA STRATEGY & CONSULTING*.... a fost un proiect solicitant, ambițios și care ne-a devenit foarte drag...nu cunoșteam foarte multe lucruri despre Arad, dar am avut ocazia să-l descoperim treptat prin vizitele pe care le-am efectuat pe teren, prin întâlnirile de lucru...ne-a plăcut foarte mult... este un oraș cu mult potențial, de aceea viziunea strategiei este una orientată către competitivitate...

De ce 2014-2030-înainte de toate!? ...și de ce strategie integrată de dezvoltare urbană!?

Într-adevăr proiectul a pornit ca o actualizare a Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020, totuși un al doilea punct important a fost alinierea cu prevederile Uniunii Europene în ceea ce privește dezvoltarea urbană...deoarece UE condiționează finanțarea proiectelor în municipiile reședință de județ de încadrarea acestora într-o strategie integrată de dezvoltare urbană...astfel a trebuit să ne pliem pe prevederile caietului de sarcini dar și pe prevederile art.7 din Regulamentul european care se adresează segmentului dezvoltării urbane durabile...

Cu strategia - am urmărit integrarea intervențiilor propuse atât la nivel teritorial cât și în ceea ce privește temele abordate..am avut în considerare toate tipurile și sursele de finanțare pentru proiecte (fonduri publice naționale, fonduri europene, bugetul local) și pe cât posibil toate tipurile de beneficiari...ne-am uitat și la proiecte care pot fi implementate în parteneriat...parteneriatele sunt importante pentru această perioadă de programare...nu doar pt. că sunt promovate de UE, ci pentru că este important să avem o viziune la nivelul comunității acceptată de toți membri comunității, unde aceștia să dorească să se implice...

Parlamentului European și Consiliul privind Fondul european de dezvoltare regională au stabilit necesitatea abordării integrate a provocărilor pe 5 paliere: economice, sociale, climatice, demografice și de mediu care afectează zonele urbane....am încercat să traducem acest lucru și ne-am uitat în elaborarea strategiei la: incluziune socială și combaterea sărăciei, la mobilitate și accesibilitate-unde am încercat să ne corelăm cât mai mult cu PMUD-ul, de asemenea la educație, formare și dezvoltare economică, la calitatea mediului urban (spații publice, spații verzi, patrimoniu) și la acces echitabil la servicii și infrastructură publică...scopul nostru final este să oferim un instrument care să permită autorității publice locale să direcționeze fondurilor locale spre acele domenii care au mai mare nevoie de capital, asigurând concentrarea teritorială a investițiilor în anumite zone ale orașului, într-o abordare integrată a regenerării și revitalizării urbane ce vizează maximizarea impactului economic, social și de mediu.

Am avut o bază importantă în ceea ce privește documentele de planificare...la nivel local există multe documente-anul 2016 a fost într-adevăr anul elaborării strategiilor, ne-am întâlnit cu elaboratorii strategiilor în domeniul mediului, sănătății, mobilității și am încercat să ajungem la niște concluzii comune...de asemenea, ne-am uitat și la strategiile de la nivelurile teritoriale superioare-deoarece municipiul Arad trebuie să își coreleze prevederile strategice cu : Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, cu Master Planul General de Transport al României, cu strategiile și planurile județene și cu strategii și planuri tematice prezente pe diferite domenii...am avut acces și la Strategia Culturală...

Ne aflăm în prezent în etapa III - de finalizare a documentului strategic...vrem să obținem un cadru și pași clari pentru implementare, pentru a putea implementa proiecte, pentru a putea aplica la finanțări...deci, un instrument de lucru util pentru autoritatea locală.

În demersul de elaborare a Strategiei, au fost consultați mulți actori locali pe segmente precum: dezvoltare urbană, economie, mediu și infrastructură, mobilitate, patrimoniu, cultură și turism, dezvoltare socială și educație...

Enumerăm câteva dintre premisele pentru dezvoltare şi formularea viziunii:

- poziţia geografică deosebită
- poziţia de poartă de intrare în ţară dinspre Europa de Vest
- elemente de cadru natural deosebit de valoroase - Mureşul, Pădurea Ceala, Rezervaţia Lunca Mureşului - pe pot fi dezvoltate pe termen mediu şi lung.
- la nivelul economic- ne-am uitat sectorial la provocările şi elementele de potenţial în domeniul economiei, cum ar fi faptul că, deşi avem un centru economic de interes regional cu multe companii, totuşi dezvoltarea este îngreunată de dificultatea de a atrage suficientă forţă de muncă, la fel reprezentanţii mediului de afaceri au reclamat un dialog precar cu administraţia publică...ar vrea să se implice mai mult - noi spunem că acesta este un element pozitiv. Transpus în partea de viziune...ne propunem ca în 2030-Aradul să fie un motor economic de interes regional şi supraregional, cu o bază economică solidă susţinută de marii actori economici din domeniul industrial, dar şi de întreprinderile mici şi mijlocii şi de mediul antreprenorial activ...dezvoltarea antreprenoriatului în Arad este deosebit de importantă pentru menţinerea tinerilor în zonă....De asemenea, Aradul anului 2030 - îşi valorifică poziţia de poartă de intrare în ţară prin evenimente ştiinţifice şi de afaceri regionale, naţionale şi internaţionale, oferind oportunităţi de promovare mărcilor şi produselor locale. Totodată, calitatea ridicată a vieţii face oraşul atractiv pentru tineri şi familii tinere, asigurând forţa de muncă specializată necesară actorilor economici.
- în zona de spaţiu verde - Aradul a candidat la Capitală Verde europeană...credem că există mult potenţial pe acest segment...este într-adevăr un oraş verde, cu spaţii verzi extinse, totuşi credem că reţeaua de spaţii verzi poate fi mai bine conectată, malurile Mureşului ar putea constitui un punct de plecare, bulevardele ar putea fi ceva mai înverzite....la nivel de viziune vedem Aradul în 2030 - capitala verde a României, un oraş caracterizat de o amplă reţea de spaţii verzi şi de agrement formată din pacuri, grădini, scuaruri şi piaţete reprezentative şi unite prin circulaţii înconjurate de vegetaţie de aliniament. Întreaga reţea de spaţii verzi este susţinută de o axă naturală dominantă (Mureşul) şi de două axe secundare (Mureşul Mort şi Mureşel), care deservesc cartierele rezidenţiale cu dotări de interes cotidian, conectându-le totodată cu centrul istoric.
- la nivelul patrimoniului - am descoperit multe monumente şi clădiri cu valoare arhitecturală şi istorică deosebită care se află în stare de degradare avansată...ca viziune ne dorim un centru istoric reinventat, definit printr-o varietate largă de construcţii cu o valoare arhitecturală deosebită, revitalizate şi integrate într-o reţea de piaţete şi zone cu prioritate pentru pietoni. Pentru zona centrală am propus patru axe: B-dul Revoluţiei - axa reprezentativă, malul Mureşului - axa verde, sistemul de spaţii publice reprezentative (Reconcilierii, Catedralei şi Avram Iancu) - axa culturală şi piaţa Mihai Viteazul şi spaţiile şi dotările adiacente - axa comunitară.
- la nivelul comunităţii...Aradul beneficiază de un atu deosebit - o comunitate activă şi multiculturală...totuşi ar mai fi nevoie de spaţii de întâlnire şi socializare...la nivel de viziune am propus ca în 2030 Aradul să devină un oraş caracterizat de o societate civilă activă, echilibrată şi bine organizată, al cărui sistem de valori să fie bazat pe educaţie, morală şi religie. Un oraş plin de vitalitate, cu oameni prosperi şi politicoşi în care spiritul tolerant dintre etnii şi colaborare interconfesională au ca rezultat coeziunea comunitară
- la nivelul mobilităţii – Aradul se caracterizează prin utilizarea tramvaiului, acesta este o marcă a Aradului şi considerăm că aceasta poate fi promovată mai mult, la fel mersul cu bicicleta reprezintă un element component al identităţii oraşului, totuşi, încă o parte însemnată a locuitorilor se deplasează cu autovehiculul privat...ne propunem să ajungem să avem un centru urban cu o bună conectivitate internă şi externă şi siguranţă în trafic, vrem ca peste 70% din totalul deplasărilor să fie realizate fără sau cu emisii foarte reduse de CO2. Tramvaiul (simbolul mobilităţii oraşului), bicicleta şi mersul pe jos sunt cele mai favorabile mijloace de deplasare. Autovehiculul privat sperăm că va fi treptat substituit ca necesitate de

deplasare de mijloace alternative de deplasare, iar nevoia de parcare va fi asigurată de un sistem de parcaje rezidenţiale multietajate şi parcări de transfer amplasate la principalele porţi de intrare în zona centrală.

- tradiţia sportivă – credem că prin intervenţii în acest domeniu putem contribui şi la creşterea coeziunii comunitare, la creşterea nivelului de sănătate publică., a unui stil de viaţă sănătos, astfel propunem să revitalizăm şi să deschidem o serie de dotări publice pentru comunitate în domeniul sportului. Viziunea în acest domeniu presupune - un oraş sănătos şi sportiv susţinut de o varietate amplă de dotări sportive accesibile publicului larg, alături de o agendă competiţională şi de evenimente diversă. Vrem să intervenim în special în zona sportului de masă, vrem să implicăm comunitatea în activităţi sportive...şi bineînţeles şi acele evenimente de elită destinate profesioniştilor. ...Stadioanele Francisc von Neuman şi Gloria reprezintă principalele dotări sportive de mare amploare....în completarea lor ne gândim la o varietate ridicată de dotări sportive pentru amatori sau cu rol educaţional inserate de-a lungul malului Mureşului, de la cartierul Micălaca până la Parcul Natural Lunca Mureşului.

- ca premisă pentru dezvoltare şi formularea viziunii - nu în ultimul rând, un oraş inteligent, apreciat pentru calitatea vieţii, condus printr-o guvernare locală responsabilă, deschisă şi îndreptată către cetăţeni, flexibil şi proactiv în anticiparea nevoilor comunităţii.

Pe scurt...viziunea pt. Aradul anului 2030 - o importantă metropolă regională ce impresionează prin centrul istoric reabilitat, dominat de Cetatea Aradului transformată într-un pol cultural, turistic şi de agrement de amploare, o comunitate puternică cu impact major în regiune prin dinamismul şi diversitatea economică, un oraş inteligent şi inovator, exemplu de management urban eficient.

Mai concret....zonele principale de intervenţie:

- Zona centrului istoric, unde vizăm revitalizarea socio – economică prin activarea spaţiului public – spaţii reprezentative, pietonizare treptată, funcţiuni economice;
- Malul Mureşului, culoarul verde identitar al oraşului, principala axă cu spaţii publice, verzi şi de agrement;
- Cetatea Aradului care, pe termen mediu, va fi reintegrată treptat în viaţa oraşului ca centru cultural, turistic şi de agrement, corelat cu dotările şi spaţiile adiacente falezei Mureşului;
- Zonele industriale, unde am propus transformarea zonelor industriale Nord şi Sud în parcuri industriale având rolul de a echilibra dezvoltarea economică a Municipiului, dirijând modul de concentrare a activităţilor;
- Zona de agrement Pădurea Ceala – Lunca Mureşului, completată de construirea unei baze sportive - pe Str. Mărului;
- Strada Tarafului, zonă ce concentrează cea mai mare parte a populaţiei dezavantajate din Municipiul Arad, unde se vizează intervenţia integrată pentru integrarea socială a persoanelor supuse riscului de sărăcie şi excluziune socială, prin măsuri ce vizează educaţia, ocuparea, sănătatea publică şi coeziunea socială;
- Nu în ultimul rând, cartierele Municipiului Arad, unde sunt prevăzute centre de cartier şi spaţii publice care să ofere rezidenţilor oportunităţi de socializare şi petrecere a timpului liber.

Însumate direcţiile de acţiune detaliate apoi în proiecte, au dat un portofoliu de 294 de proiecte...

Vezi proiectul integral: ***http://www.primariaarad.ro/files/proiecte/p960.pdf***

D-na. Claudia Macra

Vă mulţumim pentru colaborare, pentru munca pe care aţi depus-o, pentru seriozitateşi pentru expunerea pe care aţi făcut-o...

D-nul. Levente Bognar

Apreciez şi eu munca depusă şi conlucrarea la această strategie, pe baza căreia vom construi viitorul municipiului şi practic al copiiilor noştri....este important că acest material sincronizează strategiile sectoriale elaborate, practic este o strategie integrată...

Există câteva aspecte în strategiile sectoriale pe care aş vrea să le evidenţiez şi propun includerea acestora în planul de acţiune, respectiv portofoliu...şi anume:

- În Planul de Acţiune pentru Energie Durabilă la poz.38 - *era prevăzută utilizarea energiei geotermale pt. încălzire şi apă caldă...* ***propun să*** *o includem la direcţia de acţiune 5.2.1, respectiv şi pt. portofoliul de proiecte...e vorba despre un proiect...SF şi realizare, care ar fi în jur de 5,5 mil.Eu...bineînţeles că ar trebui calculat punctual...*

- la obiectivul 1.6-Proiecte de valorificare a obiectivelor turistice...***aş propune o prevedere nouă*** *- să avem în vedere realizarea unor parcări pentru autocare turistice...*

- În Strategia Culturală 2015-2025:- la poz.2.1, alin.h, *era prevăzut un proiect de înfiinţare şi dezvoltare a centrelor multifuncţionale pt. comunitatea maghiară- în Cinematograful Studio...****propun ca să includem această prevedere*** *după poz. 24 (proiect de înfiinţare şi dezvoltare Centru pentru comunitatea sârbă în cadrul Cinematografului Gai).*

- la obiectivul 5.2- ***propun o modificare/rectificare*** *- reabilitarea reţelei de transport şi distribuţie a energiei <u>termice</u>* (nu electrice)

- la obiectivul 5.3- Planul de acţiune-achiziţie terenuri cu destinaţie de spaţii publice, ***propun să menţionăm*** *concret la poz.31: achiziţie şi amenajare parc pe fostul teren al Fabricii „Tricoul Roşu"...*

- la obiectivul 4.5 – la reorganizarea traseelor pentru accesul vehiculelor cu masă totală maximă autorizată mai mare de 7,5t..... poz.58 - aplicarea acestei măsuri este condiţionată de realizarea variantei de ocolire sud-est....***propun o completare*** *+ nord-Gai.* Practic noi în planul de mobilitate am discutat că centura din Gai nu este centură...sunt foarte multe sesizări pe temă...oamenii sunt nemulţumiţi...normal că este de fapt o stradă ....*trebuie să prevedem sincronizat cu obiectivul discutat în Planul de Mobilitate...*

D-nul. Ionel Schlesinger

Aş putea să fac câteva aprecieri generale, nu pe fond...

Mi se pare un material deosebit de valoros...văzând şi capitolele şi numărul de măsuri dar mi se pare că nu poate fi denumit încă strategie pentru că îi lipseşte ceva...

Fotografierea situaţiei existente a necesitat un volum de muncă laborios....la fel, analiza swot pare făcută profesionist, urmează definirea unei misiuni...nu pot analiza calitatea....da, se pare că s-a lucrat profesionist...după care a urmat stabilirea obiectivelor, dar pentru ca un program care cuprinde nişte obiective să poată fi numit strategie, mai lipseşte ceva...toate cele menţionate necesită finanţare, măsurile trebuie bugetate, o strategie trebuie să prevadă nu doar ceea ce facem ci şi cum facem...la ce termene, cu ce fonduri, cu ce resurse...şi evident, dat fiind limitarea resurselor, este foarte importantă prioritizarea. Am sesizat înspre final...e menţionat că va urma şi prioritizarea dar numai după aprobarea acestui program în CLM....nu l-aş numi strategie ci doar un program deocamdată...Strategie poate fi atunci când măsurile prevăzute vor fi prioritizate, vor fi prevăzute sursele de finanţare şi evident în măsura în care se poate şi estimarea costurile...

Deci, sub rezerva că se mai admit reclamaţii şi propuneri...ulterior, după ce voi studia aprofundat, voi veni cu nişte propuneri dacă nu va fi târziu...

D-na. Claudia Macra

O rog pe d-na. Ivanov să facă precizările legate de observaţiile dumneavoastră vizavi de: bugetare, prioritizare, utilizarea criteriilor de temporalitate...care se regăsesc în documentaţie...şi celelalte elemente despre care aţi făcut vorbire...

D-na. Ioana Ivanov

După enumerarea obiectivelor şi explicarea conceptului strategic-inclusiv cu spaţializare şi ce am arătat în slide-uri, urmează matricea logică care arată corelarea între obiective, direcţii de acţiune, proiecte şi indicatori şi urmează de două ori cumva portofoliul de proiecte...odată într-o formă restrânsă, apoi inclusiv cu descrierea proiectelor...iar în portofoliu avem o rubrică specială pentru bugetul estimat al proiectelor şi fiecare proiect are un buget estimat. Totodată, pentru fiecare proiect s-au identificat sursele potenţiale de finanţare-indiferent de provenienţa fondurilor (locale, naţionale, europene, granturi, etc).

În ceea ce priveşte criteriile de prioritizare-am propus criterii de prioritizare, nu am putut să prioritizăm direct proiectele pentru că ghidul pt. Axa.4 prevede ca acest lucru să se întâmple în cadrul autorităţii urbane, în cadrul instituţiei. Am discutat, am stabilit de comun acord criterii, am dezbătut dar selectarea unui portofoliu restrâns se va face la nivelul instituţiei...Am stabilit indicatorii mari la care dorim să ajungem, avem şi indicatori micro, astfel încât să dăm instrumentele autorităţii locale pentru a decide cumva în limita resurselor...disponibilitatea fondurilor, capacitatea de cofinanţare, limita bugetului local...dar am tratat toate aceste aspecte în partea a doua a documentului....

D-nul. Levente Bognar

Într-adevăr nu s-a proiectat...avem acel capitol...plan de acţiune şi portofoliul proiectelor....e foarte important ca la fiecare să se vadă că sunt sumele. Bugetul care s-a prezentat la sfârşit, inclusiv acea prezentare cu procentele, cuprinde deja sumele....ar trebui spusă suma totală a portofoliului...practic nu s-a reţinut...

D-nul. Florin Stana

856 mil.Eu e totalul...

Reprezint USR...mulţumesc celor ce au realizat materialul, după părerea mea a fost o muncă uriaşă...nouă ne-a luat destul timp pentru a-l studia, avem câteva observaţii punctuale, dar acum voi face doar câteva consideraţii generale pe marginea materialului...

Consider că nu avem cu adevărat o strategie, este o analiză foarte bună urmată de o înşiruire de proiecte mai mult sau mai puţin ambiţioase. Pentru a deveni cu adevărat o strategie, considerăm că se impune ierarhizarea acestor proiecte pe domenii-în funcţie de urgenţa problemelor pe care le adresează şi de impactul asupra locuitorilor oraşului.

Poate cea mai importantă problemă este reprezentată de către sănătate-unde indicatorii sunt îngrijorători-raportat la media naţională, iar strategia prevede investiţii semnificative începând din anul 2023...considerăm că trebuie abordat de urgenţă acest domeniu, inclusiv menţionate aceste investiţii semnificative într-un orizont de timp mult mai apropiat.

O altă problemă importantă şi urgentă-asupra căreia nu am găsit o viziune completă şi care să conducă în mod real la soluţionarea problemei, este aceea a furnizorului de energie termică şi a sistemului centralizat de furnizare a energiei termice către populaţie.

Pentru ca această strategie să poată să producă efecte benefice, are nevoie de o selecţie responsabilă a proiectelor...totalul acestora se ridică la peste 850 mil.Eu....dacă facem o estimare a bugetului local pe următorii 14 ani, vom vedea că de abia depăşim de două ori această sumă şi dacă o corelăm cu nivelul investiţiilor, a cheltuielolor de capital realizate şi prognozate de către administraţie, acestea se ridică undeva la 250 mil.Eu...istoricul fondurilor nerambursabile atrase de către oraşul Arad ne duce cu estimarea la max. 30 mil. Eu pe această perioadă...deci avem nevoie de o prioritizare a proiectelor...

Undeva în document se recomandă diversificarea şi identificarea de noi surse de finanţare alternative faţă de fondurile europene...menţionăm că aternativ la fondurile europene înseamnă creditare, cu un serviciu al datoriei, cu plată de rate şi dobânzi...o variantă mult mai favorabilă o reprezintă atragerea de fonduri nerambursabile, acestea având avantajul

de a creşte capacitatea de finanţare a proiectelor dincolo de posibilităţile limitate ale bugetului local...de asemenea, finanţarea europeană presupune un control mai strict asupra utilizării sumelor şi a obiectivelor finanţate, ea trebuie să devină prioritară inclusiv prin stabilirea unui plafon minim cu care autoritatea locală să se angajeze în sensul de a-l respecta.

Vreau să atrag atenţia că multe dintre proiectele derulate până în prezent de către administraţia locală nu au avut ca efect rezolvarea reală a problemelor pe care le adresează, reprezentând de fapt doar o bifare a acestora...aici aş aminti proiectul pt. pistele de biciclete...este amintit în strategie de 122 km + 12 km de „piste pentru biciclete", care doar parţial vin şi ajută bicicliştii, o bună parte dintre ele ridică noi probleme, nu se pot numi piste de biciclete şi nu-i vor îndemna pe arădeni în mod real să folosească bicicleta ca mijloc de transport nepoluant şi sănătos. De asemenea, au fost cheltuite sume impresionante pentru spaţii verzi fără ca aceste să crească cu măcar 1 ha...Aradul nu are nici măcar 1 hectar de parc nou. Sănătatea arădenilor va beneficia de pe urma spaţiilor verzi, nu de pe urma mobilierului urban şi investiţiilor în parcurile actuale...necesară este crearea de noi parcuri, mai ales în zonele din periferia oraşului...sunt cheltuieli mari dar merită făcute...

Sper ca strategia să nu rămână la nivel formal ci să constituie un instrument prin care Aradul să asigure o viaţă mai bună cetăţenilor săi...

D-na. Claudia Macra

Noi am avut câteva documente strategice de-a lungul timpului, după 1989...primul a fost elaborat în 2002-Plan local de dezoltare...elaborat cu o firmă de consultanţă din Canada, printr-un sprijin al ambasadei Canadei....acest plan a fost întocmit împreună cu angajaţii din Primărie...ei au şi fost instruiţi ca moderatori şi ca persoane care să fie capabile să preia la un moment dat prin forţe proprii elaborarea unor astfel de documente...

Ulterior...am avut la nivelul anului 2004-Agenda 21 ..un alt plan de dezvoltare...pt. care am primit sprijin în vederea elaborării..iar în 2007, prin forţe proprii am elaborat Strategia de Dezvoltare a Municipiului Arad pt. perioada 2007-2020. În mare măsură obiectivele generale şi specifice pe care ni le-am propus, concretizate în proiectele ce s-au regăsit acolo, au fost duse la îndeplinire....

Prin acest document ne propunem să mergem puţin mai departe... până în 2030 şi în primul rând ne este necesar pentru accesarea fondurilor pe care UE ni le pune la dispoziţie....şi tot aşa într-o foarte mare măsură pt. accesarea fondurilor pe POR-Axa 4...la nivelul fiecărui municipiu reşedinţă de judeţ se constituie o autoritate urbană, pt. prima dată se constituie un astfel de organism, ce va avea sarcina să prioritizeze proiectele cu care se merge mai departe înspre finanţare...

D-na. Ioana Ivanov

Şi noi împărtăşim speranţa că acest document va fi un document de lucru zi de zi pentru autoritatea locală...

Vreau să fac două completări...În ceea ce priveşte bugetul de investiţii-orientativ pt. 2014-2023-pt. perioada curentă de programare...el a fost calculat în elaborarea ghidurilor pentru Axa 4- POR, iar Banca Mondială l-a estimat în cazul municipiului Arad la 232,77 mil. Eu-bani pt. investiţii în perioada de programare....bineînţeles proiectele vor trebui prioritizate ca să vedem pe ce cheltuim banii... Totuşi, oricât ne-ar fi plăcut şi am avut discuţii de principiu privind criteriile de prioritizare, trebuie să respectăm un cadru dat în elaborarea strategiei...POR spune că prioritizarea se va face de către autoritatea urbană...

Ceea ce am putut să facem noi în domeniul acesta a fost să propunem indicatori macro şi micro, astfel încât autoritatea să aibă ca instrument portofoliul pe de-o parte, bugetele pe de altă parte, potenţialele surse de finanţare ce se pot combina în diverse feluri şi să vadă ce proiecte pot fi incluse pe lista pt. Axa 4 pe alte priorităţi de investiţii din POR în alte programe de finanţare cu fonduri europene, ce rămâne pe bugetul local...

Referitor la alte surse de finanţare şi diversificarea surselor de finanţare, nu ne gândeam neapărat la împrumuturi, poate aţi văzut în portofoliul de proiecte că am încercat să venim şi cu alte idei...granturi, diverse programe de cooperare, parteneriate...noi ne-am dori ca parteneriatele public-private să fie funcţionale...

Referitor la întrebarea anterioară...am mai propus ceva...pe partea de implementare şi monitorizare a strategiei veţi vedea o descriere destul de detaliată a structurilor de implementare, a rolurilor...considerăm că sunt elemente esenţiale ale strategiei şi acestea.

În ceea ce priveşte proiectele propriu-zise, ne-am gândit şi la zona de spaţii publice, spaţii verzi...şi inclusiv pe Axa 4 unde este mai greu din cauza condiţionărilor POR- avem măcar un 2% din buget corelat şi cu intervenţiile de pe 4.2 în zonele defavorizate d.p.d.v. social, deci un total de 7% din bugetul alocat pe Axa 4 ar viza şi reabilitarea spaţiului public şi crearea de noi spaţii verzi....

D-nul. Reinhold Stadler- Expert dezvoltare şi mobilitate urbană, Consultant GEA Strategy & Consulting

Tot pe ideea spaţiilor verzi....noi le-am corelat şi cu Strategia Aradul-oraş verde, anume ca fiecare locuitor să aibă la max. 5 minute de locuinta lui un spaţiu verde, fie că este vorba despre un scuar, o grădină sau în cel mai bun caz un parc....am prins acest aspect şi în viziune şi în proiecte şi am încercat să facem astfel...am lucrat cât s-a putut şi pe cartiere, chiar dacă limitele nu sunt clare...am luat în considerare ca fiecare cartier să aibă măcar un spaţiu verde şi măcar un spaţiu comunitar. Deşi ştim că e un proces greu, sperăm să se lucreze şi pe Malul Mureşului, în momentul în care acesta se amenajează, în continuare şi cartierele din jurul acestuia pot beneficia de această axă verde şi anume Aradul Nou care în momentul de faţă nu prea are spaţii publice, spaţii verzi amenajate...sau chiar Dăgăşani...şi inclusiv Alfa...ideea este de creştere pe cât se poate a spaţiilor publice verzi şi a celor comunitare...

D-nul. Aurel Ardelean

Apreciez preocuparea Consiliului Local pentru alcătuirea acestei strategii până în 2030...firma de consultanţă... într-adevăr s-a străduit dacă facem o analiză swot, să cuprindă o arie cât mai largă a obiectivelor cu care ne confruntăm la ora actuală şi de perspectivă...

Sunt de acord cu ceea ce au spus şi antevorbitorii ...că la capitolul strategii materialul este încă deficitar. Ar trebui să gândim cu toţii şi alte strategii care nu sunt menţionate în materialul în discuţie...Aş porni de la ceea ce aţi menţionat dumneavoastră - oraşul nu are o identitate economică. S-au adus pe platforma industrială a Aradului foarte multe întreprinderi, dar acestea toate lucrează în sistem lohn şi oricând se pot reloca într-o altă ţară unde forţa de muncă este mai ieftină...deci să ne gândim la strategii economice care pot genera profit şi valoare adăugată.

S-a vorbit mult şi frumos despre cap.5...oraş verde şi sănătos...ştiu că este şi dorinţa d-lui primar...nu putem atinge valorile de spaţiu verde/locuitor la norma europeană- 26m^2/locuitor, nu este posibilă până în 2030 din foarte multe motive, o spun ca biolog...deoarece sunt multe probleme legate de creşterea vegetaţiei....

În ceea ce priveşte contrucţia de ecluze pt. transformarea Mureşului în râu navigabil...în Arad nu putem face acest lucru, poate în amonte de Arad...fiindcă Parcul Natural Lunca Mureşului este protejat prin lege-legea biodiversităţii, este protejat de Uniunea Internaţională a Conservării Naturii şi siturile Natura 2000, dar ideea rămâne valabilă pentru a face Mureşul navigabil...

Problemele de sănătate-materialul este subţire...aş susţine înfiinţarea unui institut de cercetare a cancerului în municipiul Arad...având în vedere faptul că ne situăm în primele două locuri la nivel naţional-la această maladie....să căutăm soluţii şi bani-prin proiecte-pentru a rezolva această problemă...

În problematica de învăţământ-la cap.1.4.02, 021, 024...şi aici trebuie să multiplicăm strategiile şi politicile în învăţământ...se aminteşte despre promovarea pieţei muncii şi relevanţei sociale a învăţământului superior incluzând o mai bună anticipare a nevoilor pieţei muncii...am semnat un parteneriat- cele două universităţi cu Primăria şi cu Consiliul Judeţean Arad, pentru a modifica curriculumului şi a ne adapta forţei de muncă specifice municipiului şi judeţului...dar trebuie împreună să trasăm aceste proiecte de comunitate, la care să participe studentul cu accent pe practica şi forţa de muncă necesară în judeţul Arad....

O altă prevedere-abordarea diversităţii educabililor şi creşterea accesului la educaţie şi formării incluzive şi de calitate pentru toţi...şi aici este legată problema de aspectul economic...aş propune Consiliului Local implementarea unor deduceri de taxe pentru angajatorii care integrează pe piaţa muncii absolvenţii universităţilor...

La cap. dezvoltarea guvernanţei – participatorii -prin stimularea implicării educabililor...trebuie să avem în vedere facilitarea tranziţiei de la educaţie la piaţa muncii prin crearea unor centre regionale şi finanţate de stat şi de mediul privat-pentru absolvenţi ce nu pot pleca direct în producţie după terminarea facultăţii...

La dezvoltarea strategiilor de cercetare- activitatea de cercetare în municipiul Arad este prezentă...vă invit şi la U.V.V.G. unde există un institut de cercetare de ştiinţe ale vieţii care a desfăşurat un proiect de 3 mil. EUR cu personalizarea cancerului- unde extragem principii active pt. medicamente, avem brevete europene...am văzut că nu ne-aţi prins la acest domeniu, nimeni nu a stat de vorbă cu noi...dar putem să fim utili şi noi în domeniul cercetării deoarece câteva proiecte sunt în omologare, cum ar fi sterilitatea, infertilitatea şi producerea de substanţe active...poate că fosta fabrica de seringi ar putea fi transformată în fabrică de medicamente...aşa cum dumneavoastră aţi scris că se urmăreşte la Timişoara....

De asemenea, să avem în vedere faptul că pe lângă pădurea Ceala şi pădurea Vladimirescu are un grad chiar mai mare de biodiversitate şi ar putea fi amenajată într-o zonă de loisir pt. municipiul Arad...

Acestea ar fi cele câteva propuneri pe care le fac în numele meu şi al U.V.V.G, pt. o colaborare în anumite domenii în care putem fi consultaţi...

D-nul. Beniamin Vârcuş

Doresc să felicit pentru munca depusă firma care a elaborat acest document, cu foarte multe lucruri bune pe care am putea să le facem în Arad....mă voi rezuma la doar câteva puncte care aş dori să constituie o prioritate pentru administraţie şi anume:

La Arad-Capitală verde- considerăm că este un proiect foarte bun-sperăm să şi reuşim să facem câţiva paşi pe acest drum, deoarece după cum ştiţi nu ne-am plasat foarte bine la participarea precedentă la acest concurs...am dori un Arad în care am dori ca, construcţiile noi să aibă spaţiu verde arondat, în sensul că blocurile care se construiesc să aibă nr.de m^2 de spaţiu verde ce este prevăzut de lege, să se respecte la construcţiile noi detaliile cu privire la zona de umbrire şi distanţa faţă de vecini

Ar fi ideal să putem integra Cetatea Aradului în patrimoniul nostru verde-deoarece are 100 ha, ceea ce reprezintă destul de mult...

Am dori să ne extindem şi spre Parcul Natural Lunca Mureşului, deoarece este în imediata vecinătate a oraşului...

Vreau să vorbesc în continuare despre situaţia precară a bazelor sportive care au rămas foarte puţine din păcate...am pierdut în ultimii ani 3 stadioane, avem unul care se află în proces de reabilitare dar din păcate durează destul de mult şi nu este suficient în compensarea celorlalte 3...aş dori ca administraţia să acorde o importanţă deosebită acestui lucru şi anume a construirii unor noi baze sportive pentru arădeni.

V-am auzit spunând că aţi considerat că este prioritar ca Aradul să devină o importantă metropolă regională până în 2030, sperăm să fie aşa şi să nu ne transformăm într-un cartier al Timişoarei...

Un alt subiect atins a fost str. Mărului...nu ştiu dacă aţi vizitat zona respectivă, dar ne dorim din tot sufletul ca acolo să se întâmple ceva, pentru că situaţia este una dezastruoasă...ne-am dori într-adevăr să se construiască un centru sportiv acolo... ar fi de bun augur pt. locuitorii din Cartierul Alfa care sunt exasperaţi de ceea ce se întâmplă în ultimii ani pe str. Mărului care s-a transformat într-un adevărat focar de infecţie.....consider că este o prioritate pt. administraţie rezolvarea acestei probleme...

Important de asemenea este şi realizarea unui centru judeţean pentru micii producători- de dezvoltare a pieţelor existente în Arad şi să nu avem deloc în vedere restrângerea numărului acestora sau o eventuală mutare nefericită a amplasamentului acestora...

Aţi adus în discuţie învăţământul şi liceele tehnologice-pe care încercăm să le ajutăm să-şi revină, ştim că unele dintre ele au probleme deosebite...dorim din partea administraţiei soluţii şi încercarea efectivă de rezolvare a problemelor şi nu doar încadrarea lor ca nerentabile, comasarea sau închiderea acestora.

Sper că măcar o parte din documentul prezentat va putea fi implementat în următorii ani şi să beneficiem de un oraş mai verde, mai curat, mai bine dezvoltat d.p.d.v. economic, pentru că nu este important doar câte locuri de muncă avem ci şi cât de bine sunt plătiţi oamenii care muncesc în Arad şi care este puterea lor de cumpărare...noi cei din CLM vom pune umărul la implementarea a cât mai multe proiecte din cele prezentate dar aşteptăm aceeaşi atitudine şi din partea administraţiei.

D-na. Claudia Macra

În concluzie să reţinem că sunteţi de acord cu materialul, nu am reţinut observaţii cu privire la material-din intervenţia dumneavoastră !?

D-nul. Beniamin Vârcuş

Vom face observaţiile în scris cu privire la material...acesta este în principiu unul foarte bun, sunt foarte multe proiecte, sperăm să realizăm cât mai mute dintre ele...orice material poate fi bineînţeles îmbunătăţit...

D-na. Claudia Macra

Îl invit pe D-nul. Primar să ne spună câteva cuvinte...

D-nul. Gheorghe Falcă-Primarul Municipiului Arad

Trebuie să conştientizăm că strategia nu este a Primăriei ci a municipiului Arad, de aceea, fiecare dintre noi avem responsabilitatea de a pune în practică câte o parte din aceasta, pornind de la cercetare, de la educaţie, de la sistemul sanitar...economia reprezintă şi ea o parte importantă, deşi există o problemă în ce priveşte dinamismul dezvoltării din cauza lipsei forţei de muncă...

Întotdeauna într-o strategie se fac şi estimări...atunci când pui în buget valoarea pentru orice investiţie ţii cont de parametri pe care-i ai într-o administraţie locală...bugetul Aradului-pe investiţii scade anul acesta cu 8 mil. EUR...În 10 ani am pierde 80 mil. EUR, aşa arată astăzi bugetul deoarece am primit noi atribuţiuni şi noi cheltuieli..nu pentru zona de dezvoltare ci pentru zona de funcţionare... Deci o strategie este o prognoză, ea trebuie pusă în practică...trebuie doar să ai parametri corecţi...

Avem câteva obiective care depind de noi şi contează foarte mult calitatea fondurilor europene, contează din partea noastră oferirea în continuare a sprijinului pentru mediul de afaceri, reprezintă şansa acestui oraş de a-şi dirija singur viitorul...facem parte dintre cele 18 oraşe care dăm către bugetul central mai mult decât primim...anul acesta am primit înapoi de la Guvern cca.54% din ceea ce am dat noi...sunt judeţe care primesc peste 100%, ceea ce arată că dezvoltarea noastră a fost corectă...şi trebuie să ne bazăm pe această dezvoltare...

Ne aflăm în perioada în care ar fi trebuit să implementăm proiectele europene...la nivel național de abia acum se deschid ghidurile și încep procedurile, ceea ce înseamnă că vom simți efectele fondurilor europene doar peste câțiva ani, dar încercăm ca aceste efecte să fie foarte pozitive și bine structurate...

Avem câteva proiecte în derulare...și proiectul de a duce orașul înspre zona verde, a făcut ca orașul să-și asume o candidatură pentru Capitală Culturală Europeană verde, evident nu pentru a câștiga titlul ci pentru a învăța și am fost surprinși pozitiv pentru că am fost selecționați între cele 14 orașe...au fost orașe mari care nu au fost selecționate...mai mult de atât suntem din nou între echipele slecționate și acest lucră ajută mult orașul, Primăria, ONG-urile care lucrează cu noi.....vom încerca să avem o atitudine din ce în ce mai ecologică în comunitatea noastră și evident cu aceste asumări ne străduim să aducem bunăstare și verde în fiecare parte a comunității noastre...

Cea mai mare problemă pe care o avem, este legată de modul în care un proiect se derulează-procedural ca timpi și modul în care se pun în practică în comunitate anumite proiecte...mă refer la calitatea lucrărilor, o problemă manifestată din păcate la nivel național...calitate care trebuie îmbunătățită...

Sper ca anii următori să nu ne găsească cu resursele diminuate ci din ce în ce mai mari, pentru a putea sprijinii fenomenul cultural care ia amploare și trebuie menținut, de asemenea, să ne străduim să menținem ritmul pentru a avea un oraș verde, să investim cât mai mult în funcționarea sistemului de educație dar și acesta să-și asume rolul de a se adapta la ceea ce înseamnă economia Aradului...de aceea , cum am menționat la început...fiecare trebuie să-și vadă partea din această strategie...

Am fi încântați ca, după foarte mulți ani să aducem Canalul Mureșel în proprietatea noastră, pentru a-i da o formă civilizată și a aduce exact verdele de care vorbim...ar fi fost bine dacă nu ar fi trebuit să investim câteva mil. EUR pentru a primi Cetatea Aradului și am fi putut direcționa acei bani spre investiții în Cetate...trebuie să ne pregătim să vedem cum vom interveni în Cetate...facem acest lucru cu bani europeni...intervenția în Cetate d.p.d.v. al structurii trebuie să fi minimală și maximală d.p.d.v. al atractivității...va fi un proiect mare al comunității, care poate să aducă în timp și titlul de oraș turistic...istoria cetății este fantastică și dacă vom avea parteneri care să promoveze această istorie, evenimentele de acolo și acțiunile noastre, Aradul poate să facă un pas important în zona orașelor turistice...acestea sunt proiecte frumoase ce pot fi realizate dacă fiecare dintre instituțiile statului și cei din domeniul privat fac pașii necesari să aplicăm această strategie....mulțumesc tuturor celor ce s-au implicat în elaborarea acestei strategii împreună cu firma de consultanță și cu reprezentanții PMA...după aprobare, sperăm să reușim să implementăm măcar o mare parte din această strategie.

D-na. Claudia Macra
Vă mulțumim pentru participare.

Claudia Macra
Administrator Public – Primăria Municipiului Arad

Daniela Todinca
Consilier Jr. – Serviciul Relații cu Publicul

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD
Serviciul Relaţii Cu Publicul
Nr. ad. 9566/23.02.2017

RAPORT DE TRANSPARENŢĂ DECIZIONALĂ

cu privire la propunerile/recomandările formulate asupra

Proiectului de hotărâre privind aprobarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030 – iniţiativa primarului

(în conformitate cu Legea nr. 52/2003, republicată)

Nr. crt.	Propuneri formulate de:	Text original	Text propus	Propuneri/recomandări/ întrebări	Punct de vedere Serviciu specialitate-PMA/Observaţii
1.	**D-nul. Levente Bognar-Viceprimar-Municipiul Arad** Propuneri/recomandări/întrebări formulate în timpul dezbaterii publice-15.02.2017		*Vezi* ***Proiectul de hotărâre privind aprobarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030***	Există câteva aspecte în strategiile sectoriale pe care aş vrea să le evidenţiez şi propun includerea acestora în planul de acţiune, respectiv portofoliu...şi anume: - În Planul de Acţiune pentru Energie Durabilă la poz.38 - *era prevăzută utilizarea energiei geotermale pt. încălzire şi apă caldă...* ***propun să o includem la direcţia de acţiune 5.2.1,*** *respectiv şi pt. portofoliul de proiecte...e vorba despre un proiect...SF şi realizare, care ar fi în jur de 5,5 mil.Eu...bineînţeles că ar trebui calculat punctual...* - la obiectivul 1.6-Proiecte de valorificare a obiectivelor turistice...***aş propune o prevedere nouă** - să avem în vedere realizarea unor parcări pentru autocare turistice...* - În Strategia Culturală 2015-2025:- la poz.2.1, alin.h, *era prevăzut un proiect de înfiinţare şi dezvoltare a centrelor multifuncţionale pt. comunitatea maghiară- în Cinematograful Studio...**propun ca să includem această prevedere** după poz. 24 (proiect de înfiinţare şi dezvoltare Centru pentru comunitatea sârbă în cadrul Cinematografului Gai).* - la obiectivul 5.2- ***propun o modificare/rectificare*** *- reabilitarea reţelei de transport şi distribuţie a energiei <u>termice</u>* (nu electrice) - la obiectivul 5.3- Planul de acţiune-achiziţie terenuri cu destinaţie de spaţii publice, ***propun să menţionăm*** *concret la poz.31: achiziţie şi amenajare parc pe fostul teren al Fabricii „Tricoul Roşu"...*	Propunerea a fost preluată în cadrul Obiectivului 5.2, la Poziţia 14. Propunerea a fost preluată şi a fost introdusă la D 1.6.2, Poziţia 42 Preluat parţial la D 2.3.2, Poziţia 25 Preluat şi rectificat Propunerea avea în vedere tocmai acest obiectiv – se preia şi se menţionează concret.

				- la obiectivul 4.5 – la reorganizarea traseelor pentru accesul vehiculelor cu masă totală maximă autorizată mai mare de 7,5t..... poz.58 - aplicarea acestei măsuri este condiţionată de realizarea variantei de ocolire sud-est....***propun o completare*** + *nord-Gai.* Practic noi în planul de mobilitate am discutat că centura din Gai nu este centură...sunt foarte multe sesizări pe temă...oamenii sunt nemulţumiţi...normal că este de fapt o stradă ....*trebuie să prevedem sincronizat cu obiectivul discutat în Planul de Mobilitate...*	Propunerea a fost preluată şi inclusă la D 4.1.1, Poziţia 1
2.	**D-nul. Ionel Schlesinger – Preşedinte-Comunitatea Evreilor din Arad** Propuneri/recomandări/întrebări formulate în timpul dezbaterii publice-15.02.2017		***Vezi Proiectul de hotărâre privind aprobarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030***	*Aş putea să fac câteva aprecieri generale, nu pe fond...* Mi se pare un material deosebit de valoros...văzând şi capitolele şi numărul de măsuri dar mi se pare că nu poate fi denumit încă strategie pentru că îi lipseşte ceva... Fotografierea situaţiei existente a necesitat un volum de muncă laborios....la fel, analiza swot pare făcută profesionist, urmează definirea unei misiuni...nu pot analiza calitatea....da, se pare că s-a lucrat profesionist...după care a urmat stabilirea obiectivelor, dar pentru ca un program care cuprinde nişte obiective să poată fi numit strategie, mai lipseşte ceva...toate cele menţionate necesită finanţare, măsurile trebuie bugetate, o strategie trebuie să prevadă nu doar ceea ce facem ci şi cum facem...la ce termene, cu ce fonduri, cu ce resurse...şi evident, dat fiind limitarea resurselor, este foarte importantă prioritizarea. Am sesizat înspre final...e menţionat că va urma şi prioritizarea dar numai după aprobarea acestui program în CLM....nu l-aş numi strategie ci doar un program deocamdată...Strategie poate fi atunci când măsurile prevăzute vor fi prioritizate, vor fi prevăzute sursele de finanţare şi evident în măsura în care se poate şi estimarea costurile... Deci, sub rezerva că se mai admit reclamaţii şi propuneri... ulterior, *după ce voi studia aprofundat, voi veni cu nişte propuneri dacă nu va fi târziu...*	Prioritizarea va fi realizată de către autoritatea Urbană, conform metodologiei Documentului cadru de implementare a dezvoltării urbane durabile – Axa prioritară 4, metodologie prezentată în Cap. V.2 al prezentei Strategii. Sursele de finanţare şi termenele sunt prevăzute pentru fiecare proiect în parte.

3.	**D-nul. Florin Stana - reprezentant Uniunea Salvaţi România** Propuneri/recomandări/întrebări formulate în timpul dezbaterii publice-15.02.2017		*Vezi* ***Proiectul de hotărâre privind aprobarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030***	Reprezint USR...mulţumesc celor ce au realizat materialul, după părerea mea a fost o muncă uriaşă...nouă ne-a luat destul timp pentru a-l studia, avem câteva observaţii punctuale, dar acum voi face doar câteva consideraţii generale pe marginea materialului... Consider că nu avem cu adevărat o strategie, este o analiză foarte bună urmată de o înşiruire de proiecte mai mult sau mai puţin ambiţioase. Pentru a deveni cu adevărat o strategie, *considerăm că se impune ierarhizarea acestor proiecte pe domenii-în funcţie de urgenţa problemelor pe care le adresează şi de impactul asupra locuitorilor oraşului.* Poate cea mai importantă problemă este reprezentată de către sănătate-unde indicatorii sunt îngrijorători-raportat la media naţională, iar strategia prevede investiţii semnificative începând din anul 2023...*considerăm că trebuie abordat de urgenţă acest domeniu, inclusiv menţionate aceste investiţii semnificative într-un orizont de timp mult mai apropiat.* O altă problemă importantă şi urgentă-asupra căreia nu am găsit o viziune completă şi care să conducă în mod real la soluţionarea problemei, este aceea a furnizorului de energie termică şi a sistemului centralizat de furnizare a energiei termice către populaţie. *Pentru ca această strategie să poată să producă efecte benefice, are nevoie de o selecţie responsabilă a proiectelor*...totalul acestora se ridică la peste 850 mil.Eu....dacă facem o estimare a bugetului local pe următorii 14 ani, vom vedea că de abia depăşim de două ori această sumă şi dacă o corelăm cu nivelul investiţiilor, a cheltuielolor de capital realizate şi prognozate de către administraţie, acestea se ridică undeva la 250 mil.Eu...istoricul fondurilor nerambursabile atrase de către oraşul Arad ne duce cu estimarea la max. 30 mil. Eu pe această perioadă...*deci avem nevoie de o prioritizare a proiectelor...* Undeva în document se recomandă diversificarea şi identificarea de noi surse de finanţare alternative faţă de fondurile europene...menţionăm că aternativ la fondurile	Ierarhizarea (Prioritizarea) va fi realizată de către autoritatea Urbană, conform metodologiei Documentului cadru de implementare a dezvoltării urbane durabile – Axa prioritară 4, metodologie prezentată în Cap. V.2 al prezentei Strategii. SIDU este un document strategic elaborat în principal în vederea accesării fondurilor europene prin programele operaţionale de dezvoltare regională, programe care nu au direcţii de finanţare pentru infrastructura serviciilor de sănătate pentru municipii. Proiectele pentru modernizarea infrastructurii furnizorului de energie termică sunt prevăzute la Obiectivul 5, în cadrul Direcţiei 5.2.4 – reabilitarea, modernizarea şi dezvoltarea sistemului de termoficare. Prioritizarea va fi realizată de către autoritatea Urbană, conform metodologiei Documentului cadru de implementare a dezvoltării urbane durabile – Axa prioritară 4, metodologie prezentată în Cap. V.2 al prezentei Strategii. În cadrul strategiei, respectiv a Portofoliului de proiecte sunt menţionate sursele de finanţare pentru fiecare proiect. Astfel, pe lângă bugetul local şi fondurile europene nerambursabile, sunt propuneri de finanţare şi în cadrul programelor naţionale cum ar fi:

				europene înseamnă creditare, cu un serviciu al datoriei, cu plată de rate şi dobânzi...*o variantă mnult mai favorabilă o reprezintă atragerea de fonduri nerambursabile, acestea având avantajul de a creşte capacitatea de finanţare a proiectelor dincolo de posibilităţile limitate ale bugetului local...de asemenea, finanţarea europeană presupune un control mai strict asupra utilizării sumelor şi a obiectivelor finanţate, ea trebuie să devină prioritară inclusiv prin stabilirea unui plafon minim cu care autoritatea locală să se angajeze în sensul de a-l respecta.* Vreau să atrag atenţia că multe dintre proiectele derulate până în prezent de către administraţia locală nu au avut ca efect rezolvarea reală a problemelor pe care le adresează, reprezentând de fapt doar o bifare a acestora...aici aş aminti proiectul pt. pistele de biciclete...este amintit în strategie de 122 km + 12 km de „piste pentru biciclete", care doar parţial vin şi ajută bicicliştii, o bună parte dintre ele ridică noi probleme, nu se pot numi piste de biciclete şi nu-i vor îndemna pe arădeni în mod real să folosească bicicleta ca mijloc de transport nepoluant şi sănătos. De asemenea, au fost cheltuite sume impresionante pentru spaţii verzi fără ca aceste să crească cu măcar 1 ha...Aradul nu are nici măcar 1 hectar de parc nou. Sănătatea arădenilor va beneficia de pe urma spaţiilor verzi, nu de pe urma mobilierului urban şi investiţiilor în parcurile actuale...*necesară este crearea de noi parcuri, mai ales în zonele din periferia oraşului*...sunt cheltuieli mari dar merită făcute... Sper ca strategia să nu rămână la nivel formal ci să constituie un instrument prin care Aradul să asigure o viaţă mai bună cetăţenilor săi...	ANL, CNI, Program termoficare căldură şi confort 2006-2020, PNDL. Chiar dacă nu dispune de suprafeţe disponibile în acest sens, administraţia locală se preocupă de crearea de noi parcuri, vizând în acest sens inclusiv achiziţia de terenuri/imobile (de ex. terenul fostei fabrici Tricoul Roşu – conform portofoliu de proiecte).
	Propuneri/recomandări/întrebări formulate în scris-Adresa nr. 9275/16.02.2017		***La pag.2*** - SIDU îşi propune să promoveze diversificarea	***Propunere înlocuirea cu:*** „Se *recomandă punerea accentului pe finanţarea din surse nerambursabile, care nu presupun un serviciu al datoriei, nici costuri cu dobânzile.*	Pentru proiectele de infrastructură finanţabile în cadrul POR 2014-2020, Axa 4, pragul valoric propus să fie atins de către Municipiul Arad este de 38,87 milioane Euro (alocaţia disponibilă pentru Municipiul Arad).

			surselor de finanţare a proiectelor.	*Considerăm chiar oportună fixarea unui prag procentual minim pentru finanţarea proiectelor din surse nerambursabile."*	
			La pag.123 A fost atinsă ţinta de 26 mp de spaţiu verde pe cap de locuitor.	***Se impune corelarea** cu Strategia pentru transformarea în oraş verde a municipiului Arad, care precizează că acest obiectiv, 26 mp de zonă verde amenajată pe cap de locuitor, va fi atins în anul 2025 (pg 8, 21, 52,105,121). Ultima dată de referinţă (2014) indică 7,3 mp de spaţiu verde amenajat pe cap de locuitor.*	Secţiunea *Reţeaua de spaţii verzi* a fost actualizată, fiind precizate şi toate explicaţiile necesare.
			La pag.241 01.1. Destinaţie atractivă pentru investiţii ce oferă datele, informaţiile, infrastructura şi serviciile- suport necesare dezvoltării unui mediu local de afaceri competitiv	***Adăugat paragraful:** întărirea parteneriatului cu oraşele Pecica, Nâdlac şi comunele din vestul judeţului Arad ca urmare a facilităţilor oferite de infrastructura rutieră şi urmare a poziţionării acestor localităţi în vecinătatea graniţei cu Ungaria.*	Preluat parţial şi inclus la D 1.6.2 Poziţia 41 – Extindere reţea de informare şi promovare turistică
			Ol.l. Destinaţie atractivă pentru investiţii ce oferă datele, informaţiile, infrastructura şi serviciile- suport necesare dezvoltării unui mediu local de afaceri competitiv	***Adăugat paragraful:** „Infrastructură digitală eficientă pentru sprijinirea oarteneriatului cu mediul de afaceri national si străin (ex: www.arad.ro)"*	Ideea poate fi cuprinsă în portofoliul revizuit de la O.1.1, D1.1.1 Poziţia 1, redenumită – Elaborarea unui plan de dezvoltare economică.
			La pag.242 01.2. Destinaţie atractivă pentru dezvoltarea unei cariere - atitudine proactivă pentru retenţia şi atragerea forţei de muncă	***Adăugat paragraful:** „întărirea parteneriatului cu mediul de afaceri şi prezentarea oportunităţilor de carieră în timp real."*	Ideea poate fi cuprinsă în portofoliul revizuit de la O.1.1, D1.1.1 Poziţia 1, redenumită – Elaborarea unui plan de dezvoltare economică.

			01.4. Sistem de învăţământ tehnic performant, corelat cu cerinţele pieţei locale a forţei de muncă	***Adăugat paragraful:*** *„Crearea de facilităţi pentru atragerea personalului didactic (locuinţe, burse)."*	Nu face obiectul prezentei strategii. Există alte programe naţionale care au prevederi exprese cu privire la acest subiect.
			01.5. Centru judeţean ce promovează produsele locale şi sprijină accesul micilor producători la piaţa de desfacere	***Adăugat paragraful:*** *„Crearea infrastructurii digitale pentru identificarea, promovarea producătorilor. Parteneriat şi facilităţi pentru acest tip de producători."*	Se regăseşte în Strategia de dezvoltarea a judetului Arad 2014-2020, elaborată de către Consiliul Judeţean Arad.
			La pag.243 01.6. Destinaţie turistică recunoscută pentru turism de afaceri, cultural şi de agrement	***Adăugat paragraful:*** *„Co-Parteneriat turistic de promovare atât cu oraşele vecine din România (Timişoara, Oradea, Deva) cât şi cu localităţile apropiate din Ungaria."*	Preluat parţial şi inclus la D 1.6.2 poziţia 41 – Extindere reţea de informare şi promovare turistică
			La pag.260 Dl.1.1. Susţinerea dialogului şi parteneriatului cu mediul de afaceri	*„Birou pentru dezvoltarea economică a Municipiului Arad înfiinţat" - să nu ducă la creşterea numărului de angajaţi din Primărie.*	Sarcina acestui grup de lucru va fi preluată de Board-ul oraşului,.
			La pag.282 Adăugarea „Direcţiei 1.1.4. Atragerea de noi investitori"	***Adăugarea proiectului*** *„Reducerea taxelor locale până la sau sub nivelul celor din centrele urbane învecinate (Timişoara, Oradea)." Impactul bugetar şi pierderea procentuală va fi compensată de creşterea în volum ca urmare a apariţiei de noi active impozabile.*	Ideea poate fi cuprinsă în portofoliul revizuit de la O.1.1, D1.1.1 Poziţia 1, redenumită – Elaborarea unui plan de dezvoltare economică.

			Proiect nr. 5: Proiect de amenajare spaţiu de creaţie şi inovare pentru artişti, ONG-uri şi start- up-uri dedicate tinerilor în clădirea Vechiului Cazino	***Observaţie:*** 5.000.000 lei - Estimarea valorii proiectului este mai mult decât ambiţioasă (prea mare).	În urma analizei, s-a renunţat la precizarea unei anumite locaţii, valoarea estimată rămânând aceeaşi.
			La pag.283 Proiect nr. 283: înfiinţarea unui centru de resurse pentru forţa de muncă - one-stop shop pentru training, asistenţă pentru cazare, informaţii diverse	***Observaţie:*** 800.000 lei - Estimarea valorii proiectului este mai mult decât ambiţioasă (prea mare).	Valoarea estimată s-a stabilit cu aproximaţie, urmând ca valoarea finală să rezulte în urma întocmirii documentaţiei prevăzute de lege.
			La pag.285 Proiect nr. 17: Diversificarea agendei de evenimente de business şi CDI, dezvoltarea infrastructurii expoziţionale şi parteneriatelor (de ex. facilităţi pentru firmele arădene care doresc să participe la expoziţii la ROMEXPO Bucureşti).	***Observaţie:*** 1.500.000 lei - Estimarea valorii proiectului este mai mult decât ambiţioasă (prea mare).	Propunerea de alocare financiară a fost transferată exclusiv către ceilalţi parteneri şi a fost diminuată suma.

			La pag.288 Proiect nr. 29: Amenajare Campusul Şcolar al meseriilor în clădirea Colegiului Tehnic de Construcţii şi Protecţia Mediului	***Observaţie:*** 7.000.000 lei - Estimarea valorii proiectului este mai mult decât ambiţioasă (prea mare).	În stabilirea valorii s-a ţinut cont de necesitatea finalizării obiectivului de investiţii a cărui execuţie a fost sistată. Valoarea lucrărilor rămase este de 5,5 milioane lei, diferenţa fiind necesară pentru amenajări conform noii destinaţii. În plus, Municipalitatea intenţionează să solicite fonduri de la Ministerul Educaţiei, cel care a iniţiat acest proiect d einvestiţie.
			La pag.289 Proiect nr. 34: Amenajare spaţii pentru expoziţie, producţie şi desfacere produse din manufacturi tradiţionale	***Observaţie:*** 6.000.000 lei - Estimarea valorii proiectului este mai mult decât ambiţioasă (prea mare).	S-au reanalizat proiectele asemănătoare din cadrul portofoliului, precum şi valoarea estimată aici şi se propune suma de 500.000 lei.
			Proiect nr. 35: Amenajare Piaţă de lemne	***Observaţie:*** 2.000.000 lei - Estimarea valorii proiectului este mai mult decât ambiţioasă (prea mare).	Valoarea devizului general cuprinde inclusiv lucrări de îmbunătăţire a terenului pe care se va dezvolta piaţa, precum şi toate dotările necesare conform legislaţiei în vigoare.
			La pag.290 Proiect nr. 42: Proiect de valorificare a obiectivelor turistice şi de patrimoniu de importanţă deosebită prin amenajări de spaţiu public (inserţie mobilier urban, elemente de signalectică, iluminat arhitectural, etc.)	***Observaţie:*** 1.000.000 lei - Estimarea valorii proiectului este mai mult decât ambiţioasă (prea mare).	Având în vederea şi alte solicitări, obiectivul a fost completat cu parcări pentru autocare turişti şi toalete publice, fapt ce a condus la creşterea valorii propuse iniţial, de la 1 mil. lei, la 2 mil. lei.

			La pag.307 Proiect nr. 54: Amenajare şi punere în valoare a malurilor Mureşului pe tronsonul cuprins între Parcul Europa şi Podul Decebal	*Suma de 5,6 milioane lei ar trebui să fie direcţionată pentru crearea efectivă de noi spaţii verzi, nu în mobilier urban scump care să nu aducă beneficii sănătăţii.*	Cele 2 proiecte (54 şi 55) sunt la nivel de de S.F., motiv pentru care apreciem că este oportună menţinerea lor în forma prezentată.
			Proiect nr. 55: Amenajarea şi extinderea falezei Mureşului	*Suma de 5 milioane lei ar trebui să fie direcţionată pentru creerea efectivă de noi spaţii verzi, nu în mobilier urban scump care să nu aducă beneficii sănătăţii.*	
			La pag.311 Proiect nr. 86:Achiziţie imobile - foste clădiri cu destinaţia de cultură şi industriale pentru reintroducerea în circuitul cultural urban	***Observaţie:*** Nu sunt menţionate individual imobilele pentru a putea ştii dacă suma de 45 de milioane lei este potrivită.	Imobilele sunt precizate explicit în coloana cuprinzând descrierea proiectului.
			La pag.315 Proiect nr. 101:Asigurarea unui nivel inalt de siguranţa a tuturor cetatenilor (inclusiv turişti) prin instalarea unui sistem de	***Observaţie:*** 1,5 milioane de lei pentru BIG BROTHER inutil. Avem un sistem de supraveghere video, nu ar fi momentul să şi funcţioneze?	Prin acest proiect sunt avute în vedere: - Asigurarea integrităţii patrimoniului public; Siguranţa cetăţeanului; - Posibilitatea de mobilizare şi intervenţie promptă în caz de nevoie;

			supraveghere video si sistem senzori ***La pag.320*** Proiect nr. 5:Modernizarea structurii de traversare a Podului Traian - 50mil. fonduri europene cf PMUD ***La pag.338*** D5.2.4. Reabilitarea, modernizarea şi dezvoltarea sistemului de termoficare	*Este vorba de un NOU pod alipit celui deja existent? Ne opunem acestei idei având în vedere că nu contribuie la fluidizarea traficului deja gâtuit de staţiile de tramvai de pe Calea Romanilor. Soluţia reală este preluarea traficului de un pod construit în aval în dreptul străzii Andrei Şaguna. Astfel s-ar crea premisele transformării Bulevardului Revoluţiei în zonă preponderent pietonală.* ***Observaţie:*** CET este de acum falimentar cu investiţiile care s-au adus pînă acum. Sumele sunt enorme fără un audit extern real! Doar cheltuim bani pe producerea energiei termice, în condiţiile în care există tot mai puţini consumatori şi tot mai multe debranşări, lucru de care nu se ţine cont.	Proiectul a fost aprobat prin PMUD, s-a modificat durata estimată de la 2018-2020 la 2020-2030, urmând să rămână ca şi proiect, după finalizarea podului din dreptul străzii Andrei Şaguna (prioritar).
4.	**D-nul. Aurel Ardelean - Preşedintele Universităţii de Vest "Vasile Goldiş" din Arad** Propuneri/recomandări/întrebări formulate în timpul dezbaterii publice-15.02.2017		***Vezi Proiectul de hotărâre privind aprobarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030***	Sunt de acord cu ceea ce au spus şi antevorbitorii ...că la capitolul strategii materialul este încă deficitar. *Ar trebui să gândim cu toţii şi alte strategii care nu sunt menţionate în materialul în discuţie...Aş porni de la ceea ce aţi menţionat dumneavoastră - oraşul nu are o identitate economică.* S-au adus pe platforma industrială a Aradului foarte multe întreprinderi, dar acestea toate lucrează în sistem lohn şi oricând se pot reloca într-o altă ţară unde forţa de muncă este mai ieftină...*deci să ne gândim la strategii economice care pot genera profit şi valoare adăugată.* S-a vorbit mult şi frumos despre cap.5...oraş verde şi sănătos...ştiu că este şi dorinţa d-lui	Ideea poate fi cuprinsă în portofoliul revizuit de la O.1.1, D1.1.1 Poziţia 1, redenumită – Elaborarea unui plan de dezvoltare economică. Secţiunea *Reţeaua de spaţii verzi* a fost actualizată,

				primar...nu putem atinge valorile de spaţiu verde/locuitor la norma europeană-26m^2/locuitor, nu este posibilă până în 2030 din foarte multe motive, o spun ca biolog...deoarece sunt multe probleme legate de creşterea vegetaţiei.... În ceea ce priveşte contrucţia de ecluze pt. transformarea Mureşului în râu navigabil...în Arad nu putem face acest lucru, poate în amonte de Arad...fiindcă Parcul Natural Lunca Mureşului este protejat prin lege-legea biodiversităţii, este protejat de Uniunea Internaţională a Conservării Naturii şi siturile Natura 2000, dar *ideea rămâne valabilă pentru a face Mureşul navigabil...* Problemele de sănătate-materialul este subţire...*aş susţine înfiinţarea unui institut de cercetare a cancerului în municipiul Arad...având în vedere faptul că ne situăm în primele două locuri la nivel naţional-la această maladie....să căutăm soluţii şi bani-prin proiecte-pentru a rezolva această problemă...* În problematica de învăţământ-la cap.1.4.02, 021, 024...*şi aici trebuie să multiplicăm strategiile şi politicile în învăţământ*...se aminteşte despre promovarea pieţei muncii şi relevanţei sociale a învăţământului superior incluzând o mai bună anticipare a nevoilor pieţei muncii...am semnat un parteneriat- cele două universităţi cu Primăria şi cu Consiliul Judeţean Arad, pentru a modifica curriculumului şi a ne adapta forţei de muncă specifice municipiului şi judeţului...dar *trebuie împreună să trasăm aceste proiecte de comunitate, la care să participe studentul cu accent pe practica şi forţa de muncă necesară în judeţul Arad....* O altă prevedere-abordarea diversităţii educabililor şi creşterea accesului la educaţie şi formării incluzive şi de calitate pentru toţi...şi aici este legată problema de aspectul economic...*aş propune Consiliului Local implementarea unor deduceri de taxe pentru angajatorii care integrează pe piaţa muncii absolvenţii universităţilor...*	fiind precizate şi toate explicaţiile necesare. Proiectul este o idee pe termen lung, gândită astfel încât realizarea să nu afecteze Parcul Natural Lunca Mureşului. O serie de proiecte concrete care ţin de domeniul sănătăţii se regăsesc în Planul de dezvoltare a sănătăţii la nivelului Municipiului Arad, aprobat de către CLM Arad. Nu sunt propuneri concrete care să poată fi reţinute în cadrul portofoliului. Nu face obiectului prezentei strategii; există programe naţionale cu privire la aceste proiecte.

				La cap. dezvoltarea guvernanței – participatorii - prin stimularea implicării educabililor...*trebuie să avem în vedere facilitarea tranziției de la educație la piața muncii prin crearea unor centre regionale și finanțate de stat și de mediul privat-pentru absolvenți ce nu pot pleca direct în producție după terminarea facultății...* La dezvoltarea strategiilor de cercetare-activitatea de cercetare în municipiul Arad este prezentă...vă invit și la U.V.,V.G. unde există un institut de cercetare de științe ale vieții care a desfășurat un proiect de 3 mil. EUR cu personalizarea cancerului- unde extragem principii active pt. medicamente, avem brevete europene...am văzut că nu ne-ați prins la acest domeniu, nimeni nu a stat de vorbă cu noi...dar *putem să fim utili și noi în domeniul cercetării deoarece câteva proiecte sunt în omologare, cum ar fi sterilitatea, infertilitatea și producerea de substanțe active...poate că fosta fabrica de seringi ar putea fi transformată în fabrică de medicamente*...așa cum dumneavoastră ați scris că se urmărește la Timișoara.... De asemenea, *să avem în vedere faptul că pe lângă pădurea Ceala și pădurea Vladimirescu are un grad chiar mai mare de biodiversitate și ar putea fi amenajată într-o zonă de loisir pt. municipiul Arad...* Acestea ar fi cele câteva propuneri pe care le fac în numele meu și al U.V.V.G, pt. o colaborare în anumite domenii în care putem fi consultați...	În cadrul portofoliului se regăsesc astfel de proiecte. Reprezentanții universităților din Arad au fost cooptați în grupurile de lucru constituite cu ocazia elaborării strategiilor locale, respectiv a Planului de dezvoltare a sănătății la nivelului Municipiului Arad și prezentei Strategii (SIDU). Nu face obiectul prezentei strategii care vizează exclusiv Municipiul Arad
5.	**D-nul. Beniamin Vârcuș - Consilier CLM** Propuneri/recomandări/întrebări formulate în timpul dezbaterii publice-15.02.2017		*Vezi* ***Proiectul de hotărâre privind aprobarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030***	...mă voi rezuma la doar câteva puncte care aș dori să constituie o prioritate pentru administrație și anume: La Arad-Capitală verde- considerăm că este un proiect foarte bun-sperăm să și reușim să facem câțiva pași pe acest drum, deoarece după cum știți nu ne-am plasat foarte bine la participarea precedentă la acest concurs...*am dori un Arad în care am dori ca, construcțiile noi să aibă spațiu verde arondat, în sensul că blocurile care se construiesc să aibă nr. de m2 de spațiu*	Autoritatea locală a prevăzut în Strategia privind transformarea în oraș verde a Municipiului Arad că va

				verde ce este prevăzut de lege, să se respecte la construcţiile noi detaliile cu privire la zona de umbrire şi distanţa faţă de vecini *Ar fi ideal să putem integra Cetatea Aradului în patrimoniul nostru verde-deoarece are 100 ha, ceea ce reprezintă destul de mult...* *Am dori să ne extindem şi spre Parcul Natural Lunca Mureşului, deoarece este în imediata vecinătate a oraşului...*	promova reglementări în sensul creşterii suprafeţelor de spaţii verzi pe teritoriul Municipiului Arad. În cadrul portofoliului există proiecte în acest sens.
				Vreau să vorbesc în continuare despre situaţia precară a bazelor sportive care au rămas foarte puţine din păcate...am pierdut în ultimii ani 3 stadioane, avem unul care se află în proces de reabilitare dar din păcate durează destul de mult şi nu este suficient în compensarea celorlalte 3...*aş dori ca administraţia să acorde o importanţă deosebită acestui lucru şi anume a construirii unor noi baze sportive pentru arădeni.*	Există proiecte concrete care vizează noi baze sportive.
				V-am auzit spunând că aţi considerat că este prioritar ca Aradul să devină o importantă metropolă regională până în 2030, sperăm să fie aşa şi să nu ne transformăm într-un cartier al Timişoarei...	Conformcu Viziunea stabilită în prezenta Strategie.
				Un alt subiect atins a fost str. Mărului...nu ştiu dacă aţi vizitat zona respectivă, dar ne dorim din tot sufletul ca acolo să se întâmple ceva, pentru că situaţia este una dezastruoasă...ne-am dori într-adevăr să se construiască un centru sportiv acolo... ar fi de bun augur pt. locuitorii din Cartierul Alfa care sunt exasperaţi de ceea ce se întâmplă în ultimii ani pe str. Mărului care s-a transformat într-un adevărat focar de infecţie.....consider că este o prioritate pt. administraţie rezolvarea acestei probleme...	Există proiect specific care vizează această zonă.
				Important de asemenea este şi realizarea unui centru judeţean pentru micii producători- de dezvoltare a pieţelor existente în Arad şi să nu avem deloc în vedere restrângerea numărului acestora sau o eventuală mutare nefericită a amplasamentului acestora...	Proiectul se regăseşte în portofoliul de proiecte al prezentei strategii, precum şi în Strategia de dezvoltarea a judetului Arad 2014-2020, elaborată de către Consiliul Judeţean Arad.
				Aţi adus în discuţie învăţământul şi liceele tehnologice-pe care încercăm să le ajutăm să-şi revină, ştim că unele dintre ele au probleme deosebite...*dorim din partea administraţiei soluţii şi încercarea efectivă de rezolvare a*	Există obiective specifice în acest sens.

				problemelor şi nu doar încadrarea lor ca nerentabile, comasarea sau închiderea acestora. Sper că măcar o parte din documentul prezentat va putea fi implementat în următorii ani şi să beneficiem de un oraş mai verde, mai curat, mai bine dezvoltat d.p.d.v. economic, pentru că nu este important doar câte locuri de muncă avem ci şi cât de bine sunt plătiţi oamenii care muncesc în Arad şi care este puterea lor de cumpărare...noi cei din CLM vom pune umărul la implementarea a cât mai multe proiecte din cele prezentate dar aşteptăm aceeaşi atitudine şi din partea administraţiei.	

Eliza Barbura - Director Executiv-Direcţia Comunicare

Elena Portaru - Director Executiv-Direcţia Tehnică

Lucia Giurgiu - Şef Serviciu Investiţii, Dezvoltare Imobile

Sorin Muntean - Şef Serviciu Monitorizare Strategii, Managementul Calităţii şi Control Intern

Adina Sălăjan - Consilier -Serviciu Monitorizare Strategii, Managementul Calităţii şi Control Intern

Responsabil pentru relaţia cu societatea civilă,
Administrator Public,
Claudia Macra

Întocmit,
Daniela Todinca-Consilier jr.– Serviciul Relaţii cu Publicul